PROVINCIE UTRECHT

PROGRAMMABEGROTING 2020

Utrecht, 24 september 2019

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1: Hoofdlijnen 5

Belangrijkste ontwikkelingen in 2020 6

Leeswijzer en vernieuwingen in de begroting 2020 22

Hoofdstuk 2: Programma's 25

Programma 1. Ruimtelijke ontwikkeling 26

Programma 2. Landelijk gebied 42

Programma 3. Bodem, water en milieu 58

Programma 4a. Economie 73

Programma 4b. Energietransitie 90

Programma 5a. Bereikbaarheid (excl. OV) 98

Programma 5b. Bereikbaarheid Openbaar Vervoer 121

Programma 6. Cultuur en erfgoed 129

Programma 7. Bestuur en middelen 140

Bedrijfsvoering (Overhead) 154

Hoofdstuk 3: Paragrafen 158

3.1 Provinciale belastingen en heffingen 159

3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing 163

3.3 Onderhoud kapitaalgoederen 167

3.4 Financiering 177

3.5 Bedrijfsvoering 179

3.6 Verbonden partijen 182

3.7 Grondbeleid 198

3.8 Projecten 202

Hoofdstuk 4: Financiële begroting 212

4.1 Uiteenzetting financiële positie 213

4.2 Overzicht van lasten en baten 218

4.3 Verschillenanalyse programma's 219

4.4 Meerjarig beeld incidenteel en structureel 226

Bijlagen 228

Doelenboom in één oogopslag 229

Geprognosticeerde balans 231
Financiële kengetallen 232
Berekening EMU-Saldo 235
Overzicht reserves 236
Overzicht voorzieningen 238
Reserves en voorzieningen 239
Staat van begrotingssubsidies 285
Staat van incidentele baten en lasten 287
Overzicht op taakvelden 295
Meerjarig Investeringenplan (MIP) Mobiliteit 298
Meerjarig Onderhoudsplan (MOP) Mobiliteit 318
Afkortingenlijst 337
Colofon 339

PROVINCIE UTRECHT

BEGROTING 2020 IN HET KORT

ONZE AMBITIES

- Fijne en gezonde leefomgeving
- Mooie natuur en schoon water
- Sneller naar duurzame energie, voor iedereen
- Levendige steden en dorpen
- Gezonde, veilige en duurzame mobiliteit
- Gezonde economie
- Samen komen we verder

INKOMSTEN

VAN OVERHEDEN

Van het Rijk uit het Provinciefonds	€ 220.492.000
Van het Rijk aan Motorrijtuigenbelasting	€ 128.026.000
Overige bijdragen van het Rijk, andere provincies en gemeenten	€ 20.780.000

OVERIGE INKOMSTEN

Uit provinciale reserves	€ 100.241.000
Aan ontvangen rente en dividend	€ 459.000
Aan verkoop grond, huur, leges e.d.	€ 41.983.000 +
TOTAAL INKOMSTEN	€ 511.981.000

UITGAVEN

RUIMTELIJKE ONTWIKKELING

Aantrekkelijke steden en dorpen	€ 6.466.000
Provinciaal ruimtelijke beleid	€ 21.410.000
Ruimtelijke kwaliteit en overig	€ 5.544.000

LANDELIJK GEBIED

Ontwikkeling robuust natuurnetwerk	€ 24.122.000
Behouden, beleven en verbeteren natuur	€ 30.023.000
Duurzame landbouw, leefbaarheid en overig	€ 4.617.000

BODEM, WATER EN MILIEU

Bomen-, grond- en oppervlaktewater	€ 12.277.000
Gezonde en veilige leefomgeving	€ 15.797.000

ECONOMIE

Economie	€ 13.156.000
Recreatie en toerisme	€ 4.221.000

ENERGIE

Energietransitie	€ 6.697.000

BEREIKBAARHEID

Beheer (vaar)wegen, overig	€ 30.658.000
Programma's, projecten en subsidies mobiliteit	€ 32.936.000
Openbaar vervoer	€ 157.767.000

CULTUUR EN ERFGOED

Erfgoed	€ 19.026.000
Cultuur en bibliotheken	€ 4.862.000

BESTUUR EN MIDDELEN

Provinciale Staten	€ 2.965.000
Kabinetszaken	€ 1.862.000
Strategie en bestuurlijke zaken	€ 9.762.000
Bedrijfsvoering (overhead)	€ 59.124.000
Algemene middelen	€ 11.005.000
Reserves	€ 31.107.000
Positief begrotingssaldo 2020	€ 6.577.000 +
TOTAAL UITGAVEN	€ 511.981.000

Deze begroting wordt op 30 oktober behandeld in de vergadering van Provinciale Staten. Ga voor de volledige begroting naar provincie-utrecht.nl/begroting.

Voorwoord

De programmabegroting 2020 inclusief de meerjarenbegroting 2021 tot en met 2023 is een eerste uitwerking van het coalitieakkoord ‘Nieuwe Energie voor Utrecht’. Wij willen een provincie Utrecht waarin het voor iedereen - nu en in de toekomst - goed en op alle manieren gezond leven, wonen, werken en recreëren is. Een provincie die wordt gekenmerkt door een grote veelzijdigheid en kwaliteit. Juist daarin ligt onze kracht.

In de programmabegroting 2020 geven wij aan wat we willen bereiken, wat we daarvoor gaan doen en hoeveel middelen we daarvoor nodig hebben. De druk op de beperkte fysieke en financiële ruimte in Utrecht is groot. Daarom moeten we heldere keuzes maken.

De opgaven zijn veelomvattend en urgent. Dit betekent dat wij de komende vier jaar richting geven, de regie nemen en doorpakken. We kijken daarbij, waar nodig en wenselijk, breder dan de provinciale kerntaken en kiezen voor meer samenhang tussen de opgaven en een gebiedsgerichte aanpak. Dit alles vereist gezonde financiën met heldere financiële kaders en een slagvaardige ambtelijke organisatie.

Dit college wil op een enthousiaste en daadkrachtige wijze samen met inwoners, bedrijven en organisaties werken aan een gezonde en duurzame leefomgeving in onze unieke provincie. We hebben aandacht voor gezonde groei en de fysieke ruimte. Het welbevinden van mensen - ook het sociale - staat voorop, zowel van huidige als toekomstige generaties.

We geven ruimte aan anderen en doen dat zelfbewust met oog voor de eigen verantwoordelijkheid. We werken op basis van openheid, zijn duidelijk en bespreken dilemma’s. Het doel hiervan is om oplossingen te vinden voor onze opgaven en daarin keuzes te maken.

Honderden ambtenaren steken met ons de handen uit de mouwen en verdienen een basis die op orde is om vanuit te werken. Daarom investeren wij in de provinciale organisatie.

Uit de beleidskeuzen die wij met deze begroting aan u voorleggen blijkt dat wij grote nieuwe ambities hebben. Dat moet en dat kan ook. De economie floreert, de rentestand schommelt rond de nul en het Rijk investeert fors in o.a. de woningbouw en het klimaatakkoord. Ook groeit naar verwachting de komende jaren het provinciefonds.

Kortom alle reden om NU te investeren in energietransitie, woningbouw, klimaatadaptatie en biodiversiteit, het bevorderen van doorstroom in het OV en fietsgebruik, de economie van morgen en het tegengaan van bodemdaling.

College van Gedeputeerde Staten van Utrecht Utrecht, 24 september 2019

Hoofdstuk 1: Hoofdlijnen

Belangrijkste ontwikkelingen in 2020

1.1 Inleiding

In dit hoofdstuk treft u in paragraaf 1.2 een overzicht aan van de belangrijkste thema's uit het coalitieakkoord. Het college stelt voor in 2020 bijna € 50 miljoen uit te trekken voor nieuw beleid. In de drie jaren daarna reserveren we voor deze nieuwe ambities meer dan € 60 miljoen per jaar. Wij stellen uw Staten voor daarmee een stevige impuls te geven aan de ambities van 'Nieuwe energie voor Utrecht'. En dan zijn we er nog niet. Want de komende maanden willen we samen met uw Staten en betrokken gemeenten, organisaties, inwoners en anderen een verdere uitwerking geven aan die net zo belangrijke ambities die we nu nog niet voldoende solide financieel konden onderbouwen. In paragraaf 1.3 treft u – conform uw uitgesproken opdracht bij de Kadernota 2020-2023 – een doorrekening aan van het hele coalitieakkoord, de beleidsintensiveringen en bijsturingsmaatregelen.

Grafiek 1 - Intensiveringen/nieuw beleid in begrotingsjaar 2020

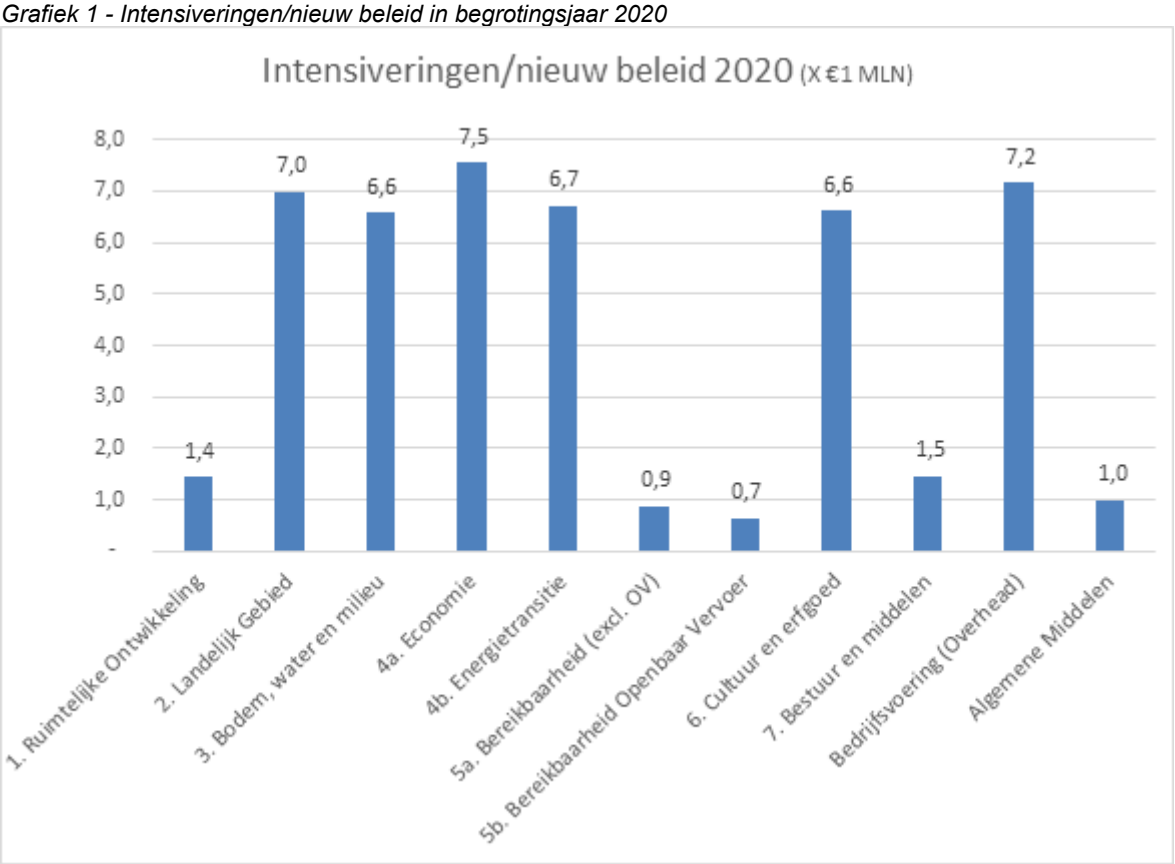

Grafiek 1 laat zien dat er flinke nieuwe intensiveringen gedaan worden op de thema's Economie, Landelijk gebied, Bodem en Water, Energietransitie en Cultuur & Erfgoed. Ook voor bedrijfsvoering wordt een substantieel bedrag uitgetrokken om de organisatie op orde te brengen. In totaal telt de som van nieuw beleid in 2020 op tot € 47,1 miljoen. In de jaren daarna stijgt dit tot meer dan € 60 miljoen per jaar. In de samenvattende tabel in paragraaf 1.3 en in de programmabegrotingen in de hoofdstukken hierna treft u een specificatie aan van de bovengenoemde bedragen en welke daarvan incidenteel en structureel zijn. Bij de toelichting bij de programma's treft u ook informatie welk deel van de budgetten personele kosten betreffen, en welk deel materiële uitgaven.

Het begrotingstotaal voor 2020 komt uit op € 400 miljoen, zoals ook is te zien in tabel 1. Die € 400 miljoen is de optelsom van de saldi van baten en lasten die specifiek aan één programma zijn toe te rekenen. Bij het programma 5b Bereikbaarheid Openbaar vervoer prognosticeren we bijvoorbeeld ook € 30 miljoen aan opbrengsten, zoals de huuropbrengsten van tramstellen en gemeentelijke bijdragen aan de regiotaxi. Het bruto begrotingstotaal komt daarmee uit op € 463 miljoen.

Tabel 1 - Overzicht van lasten en baten per beleidsprogramma in begrotingsjaar 2020

				Reserves			
Omschrijving	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**	**Storting**	**Onttrek.**	**Saldo**	**Totaal**
1. Ruimtelijke ontwikkeling	33.420	18.926	-14.494	0	11.947	11.947	-2.547
2. Landelijk gebied	58.762	3.795	-54.967	3.731	23.642	19.911	-35.056
3. Bodem, water en milieu	28.074	4.205	-23.869	0	1.135	1.135	-22.734
4a. Economie	17.377	50	-17.327	0	64	64	-17.263
4b. Energietransitie	6.697	0	-6.697	0	0	0	-6.697
5a. Bereikbaarheid (excl. OV)	63.594	1.358	-62.236	27.362	44.423	17.062	-45.174
5b. Bereikbaarheid Openbaar Vervoer	157.767	30.253	-127.514	0	13.762	13.762	-113.752
6. Cultuur en erfgoed	23.888	1.527	-22.361	0	1.334	1.334	-21.027
7. Bestuur en middelen	14.589	370	-14.219	0	0	0	-14.219
Bedrijfsvoering (Overhead)	59.124	2.279	-56.845	15	3.734	3.719	-53.126
Programma's	**463.292**	**62.763**	**-400.529**	**31.108**	**100.041**	**68.934**	**-331.595**
Stelposten	2.635	0	-2.635	0	0	0	-2.635
Algemene dekkingsmiddelen	8.370	348.977	340.607	6.577	200	-6.377	334.230
Totaal begroting	**474.297**	**411.740**	**-62.557**	**37.685**	**100.241**	**62.557**	**0**
Mutatie reserves	37.685	100.241	62.557				
Begroting incl. reserves	**511.981**	**511.981**	**0**				

Grafiek 2 toont het saldo van de verschillende beleidsprogramma's en van de Bedrijfsvoering (Overhead) in 2020. Dit telt op tot iets meer dan € 400 miljoen. Onder het saldo verstaan we de totale kosten minus de opbrengsten.

Grafiek 2 - Saldo begrotingsprogramma's in het begrotingsjaar 2020

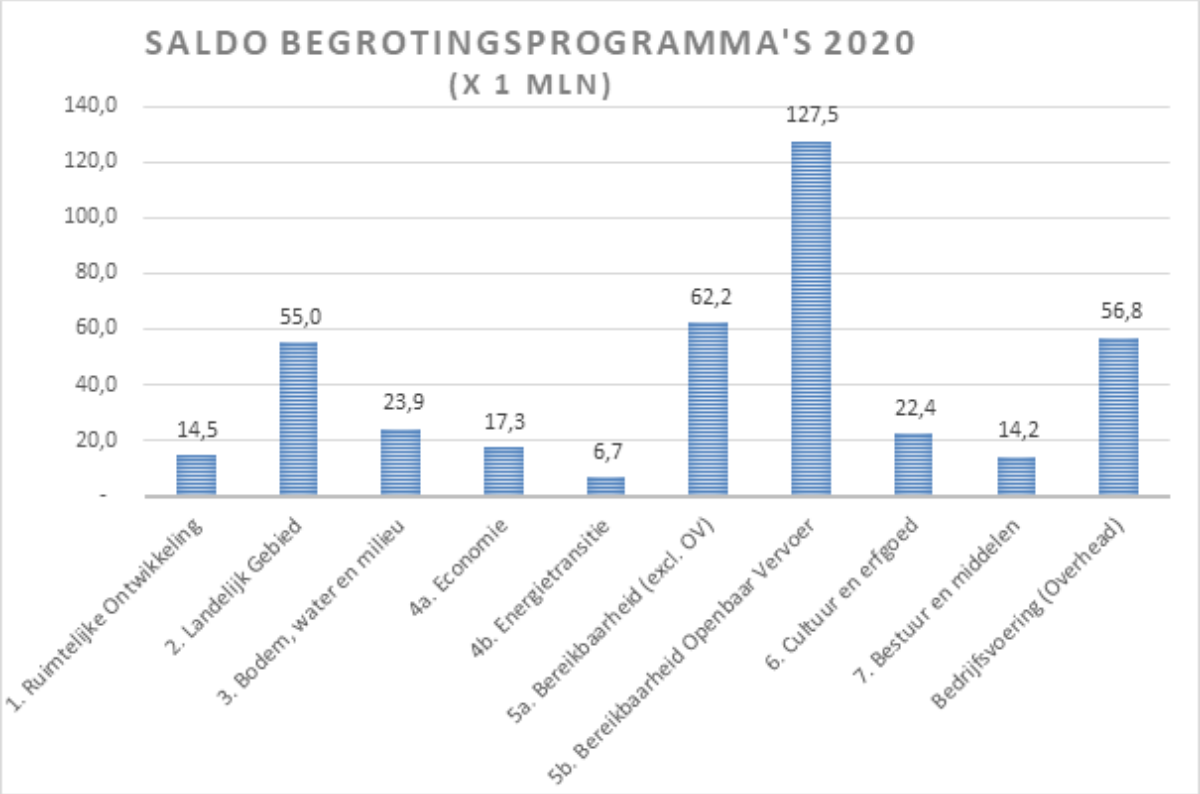

Onderstaande taartdiagram geeft de procentuele verhouding weer van de verschillende beleidsprogramma's en van de Bedrijfsvoering (Overhead) in 2020. Ook hierbij is het saldo als uitgangspunt gebruikt, dus totale kosten minus de opbrengsten.

Taartdiagram 1 - Procentuele verhouding van de begrotingsprogramma's in het begrotingsjaar 2020

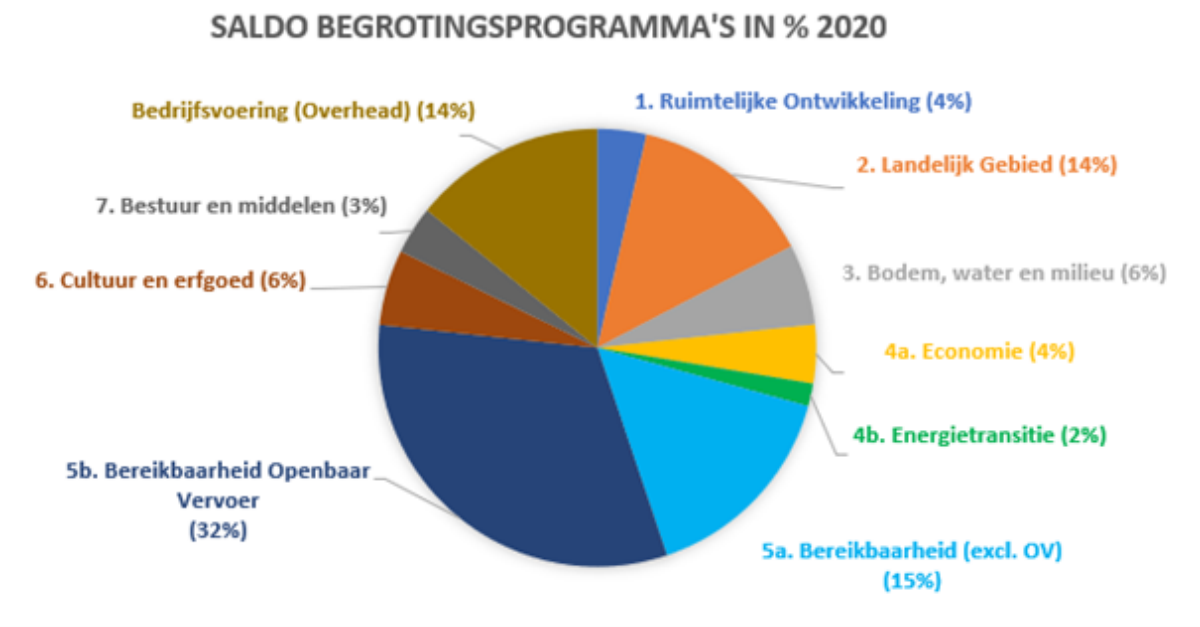

De algemene baten van de provincie, die niet direct (kunnen) worden toegerekend aan een specifiek programma, worden toegelicht in hoofdstuk 4 Financiële Begroting, onderdeel 'Stelposten en Algemene dekkingsmiddelen' en bedragen in 2020 naar verwachting € 334 miljoen. De twee veruit grootste posten zijn de algemene uitkering uit het Provinciefonds van € 220 miljoen en de Opcenten voor de Motorrijtuigenbelasting van € 128 miljoen.

Naast nieuwe intensiveringen hechten wij aan een andere manier van samenwerken met onze partners. We willen burgers, gemeenten, organisaties en Provinciale Staten meer betrekken bij de oplossingen voor de grote vraagstukken waar we voor staan en vragen regelmatig feedback op ons handelen. Ook de manier van begroten is veranderd. We werken minder met reserves en begroten meer realistisch. Dat wil zeggen dat we niet op voorhand geld apart zetten als we de plannen samen met inwoners, gemeenten, bedrijven, organisaties en uw Staten nog moeten maken. Of voormalig beleid eerst moeten evalueren. De uitvoering van een ambitieus coalitieakkoord vraagt om een organisatie die op orde is. In deze begroting reserveren we middelen voor het aannemen van meer vaste medewerkers, voor een derde bij bedrijfsvoering en financiën, voor twee derde bij de uitvoering van onze programma’s. In totaal gaat het om 100 nieuwe formatieplaatsen. Dit is grotendeels echt een uitbreiding en deels het in dienst nemen van mensen die we nu inhuren op tijdelijke basis.

1.2 Ambities

Fijne en gezonde leefomgeving

Een fijne en gezonde leefomgeving is één van de speerpunten van het nieuwe coalitieakkoord. Schone lucht en stilte zijn belangrijk voor mensen, net als voldoende ruimte en groen om te wandelen, fietsen en sporten. Cultuur en het rijke pallet aan erfgoed verbindt mensen en levert een belangrijke bijdrage aan de aantrekkelijkheid en identiteit van onze provincie. De komende decennia bouwen we veel nieuwe huizen en komen er meer mensen wonen in de provincie. Ook zullen we ruimte maken voor duurzame energieopwekking. Wij zetten ons in om daarbij de kwaliteit van de leefomgeving te behouden en te versterken. Zodat onze huidige en nieuwe inwoners hier nu en in de toekomst binnen onze provincie op een fijne en gezonde manier kunnen leven.
Gezondheid staat in deze coalitieperiode centraal in ons omgevingsbeleid, in onze gebiedsontwikkelingen en in ons mobiliteitsbeleid. Gemeenten stimuleren we om gezondheid op te nemen in hun beleidsvoornemens. Door middel van innovaties moedigen we inwoners aan om zich gezonder te gedragen. Gezondheid wordt hiermee een integraal onderdeel van het provinciale beleid. In 2020 stellen we een sociale agenda vast om veerkracht, inclusiviteit, participatie en acceptatie van kwetsbare groepen te versterken. Ook het bestrijden van eenzaamheid, discriminatie en laaggeletterdheid heeft daarbij onze aandacht.

Mooie natuur, een duurzame landbouw en schoon water

Natuur is belangrijk voor het welzijn van mensen en de biodiversiteit in de provincie. Natuur levert gezonde lucht en schoon water, herbergt zeldzame en bedreigde soorten en maakt mensen bovendien gezonder. Wij vinden het belangrijk dat de provincie groen is en groener wordt. Daarom zetten we in op het Natuurnetwerk Nederland (NNN) en kiezen we voor een doorontwikkeling van de groene contour om zo verbindingen te realiseren tussen gebieden met natuurwaarden binnen en buiten de huidige NNN.

De landbouwsector speelt een cruciale rol bij een aantal maatschappelijke opgaven. Denk aan bodemdaling, verduurzaming, leegstand van agrarische gebouwen en versterking van biodiversiteit. We realiseren ons dat dit alleen kan op basis van een rendabele bedrijfsvoering. Wij gaan aan de slag om samen met de sector en andere partners de omslag te maken naar kringlooplandbouw: duurzaam, natuurinclusief en toekomstbestendig. Daarbij willen we ook de verbinding tussen stad en land en boer en consument versterken.

Voor een goed leef- en vestigingsklimaat is het van belang dat wij ons beschermen tegen hoogwater, zorgen voor voldoende zoetwater en de gevolgen van wateroverlast en hittestress beperken. Samen met de waterschappen en het Rijk zorgen wij voor goed ingepast dijken die ons beschermen tegen hoog water en een watersysteem dat robuust genoeg is om de extremen op te vangen. Kwaliteit van water, zowel oppervlakte- als grondwater en biodiversiteit rond water hebben onze aandacht. In de stedelijke gebieden richten wij ons op waterinclusief bouwen; de stad als spons.

Sneller naar duurzame energie voor iedereen

De versnelde, wereldwijde opwarming van het klimaat stelt ons voor een grote opgave. Wij willen samen met inwoners, bedrijven, mede-overheden en andere partijen zorgdragen voor een tijdige transitie naar een duurzame, energiezuinige provincie. Onze afhankelijkheid van fossiele brandstoffen voor vervoer, activiteiten van bedrijven en de verwarming van onze huizen moet verminderen. Door heldere keuzes te maken, een grote inzet en investeringen maken we het mogelijk dat wij en onze kinderen prettig blijven wonen en leven. Wij zien de overgang naar duurzame energie als een vliegwiel voor het ontwikkelen van nieuwe duurzame bedrijvigheid en het opknappen, verduurzamen en aardgasvrij maken van woningen en wijken. Dit biedt ook kansen voor meer banen in de provincie, in allerlei sectoren en op verschillende niveaus. Ook kan het een bijdrage leveren aan een betere luchtkwaliteit. De energietransitie is een systeemverandering. We werken daarom nauw samen met een groot aantal partners om gezamenlijke doelen te verwezenlijken.

Gezonde economie

Economische ontwikkeling is belangrijk voor banen en voor de kwaliteit van ons leven. Utrecht is één van de meest competitieve economische regio's van Europa. Ons profiel van toonaangevende en innovatieve regio op groen, gezond en slim wordt nationaal en internationaal erkend. Dat willen we graag zo houden en betekent dat we onze economie moeten aanpassen aan veranderende omstandigheden. Nieuwe (soms ook internationale)

bedrijven die zich hier vestigen, bieden kansen voor duurzame groei van de provincie op het gebied van energietransitie, duurzaam en circulair bouwen, zorg en de maakindustrie. Onze inzet is erop gericht de economische ontwikkeling die past bij de provincie te versterken. Een ontwikkeling die in het teken staat van kwaliteit en duurzaamheid door innovaties. We werken samen met bedrijven, kennis- en onderwijsinstellingen en gemeenten om van maatschappelijke vraagstukken economische kansen te maken. Zo stimuleren we de circulaire economie. Daarin geven we zelf het goede voorbeeld. Wij investeren in de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij en ondersteunen familiebedrijven en het brede MKB bij veranderingen die nodig zijn om klaar te zijn voor de toekomst. We streven naar brede welvaart voor iedereen en werken samen om te zorgen dat we voldoende mensen praktisch en of theoretisch opleiden voor de banen van nu en morgen.

Levendige steden en dorpen

We staan voor een grote woningbouwopgave. Samen met gemeenten, corporaties en ontwikkelaars zorgen we ervoor dat er een versnelling komt in de woningbouw en dat deze woningen betaalbaar, toekomstbestendig en goed bereikbaar zijn. Samen met gemeenten willen we per regio de woningbouwprogrammering vaststellen. We sturen daarbij actief op het aanbod en de diversiteit van woningen en woonvormen en ondersteunen partijen om dit te realiseren. Ook is het belangrijk dat deze woningen in fijne, veilige en groene wijken en dorpen liggen, op fietsafstand van werklocaties en voorzieningen en met ruimte voor beweging, ontspanning en ontmoeting. Ook buiten de steden en dorpen is er meer ruimte nodig voor natuur en recreatie, voor het opwekken van duurzame energie met wind of zon en voor waterberging. De omgevingsvisie en - verordening die eind 2020 wordt vastgesteld is een belangrijk instrument om dit te realiseren. In dit kader ontwikkelen we samen met gemeenten een gebiedsgerichte, geïntegreerde aanpak van maatschappelijke opgaven en ontwikkelen we gezamenlijke omgevingsagenda's.

Gezonde, veilige en duurzame mobiliteit

Om de steden en dorpen bereikbaar en gezond te houden, kiezen wij voor verbetering van het openbaar vervoer en geven we ruim baan aan de fiets. We bouwen nieuwe woningen en bedrijven in de buurt van openbaar vervoerknooppunten. Samen met het Rijk en de regiopartners werken we in het programma U Ned aan de samenhangende ontwikkeling van wonen, werken en bereikbaarheid voor de korte, middellange en lange termijn. Uitgangspunt is het inrichten van meerdere OV-knooppunten waar mogelijk met gemengde woon-werkmilieus. Deze knooppunten zijn onderling goed verbonden met hoogwaardig OV en er is een uitstekend fietsnetwerk. Ook zetten wij ons in om de verkeersveiligheid in de provincie te verbeteren en investeren we in het duurzamer maken van mobiliteit.

Samen komen we verder

Wij zijn als middenbestuur gericht op een open samenwerking. De veranderende samenleving vraagt om een bestuursstijl die uitnodigt om samen zaken aan te pakken. Wij zullen dan ook in een vroeg stadium burgers, gemeenten, organisaties en uw Staten uitnodigen om oplossingen aan te dragen voor de opgaven waar we de komende jaren voor staan. We stellen waar mogelijk relevante informatie beschikbaar via open data en de Staat van Utrecht. Wij doen onderzoek naar de pluriformiteit, toegankelijkheid en vitaliteit van de regionale en lokale media. Wij dragen zorg voor een organisatie waar de maatschappelijke opgaven centraal staan en ondersteunen de organisatie bij de ontwikkeling naar een meer professionele, daadkrachtige en wendbare organisatie. Wij zijn gebaat bij een organisatie die goed is toegerust om de opgaven uit te werken en realiseren. De ingezette organisatieontwikkeling heeft dan ook prioriteit.

1.3 Financiële doorrekening Coalitieakkoord

Bij de behandeling van de Kadernota 2020-2023 is door uw Staten een amendement aangenomen. In dit amendement heeft u aan ons de opdracht gegeven om het Coalitieakkoord door te vertalen naar de Programmabegroting 2020 en gemaakte keuzes en doorrekeningen expliciet te maken. Dit bevordert de transparantie en het politieke debat in de Staten.
Om invulling te geven aan deze opdracht hebben wij de keuze gemaakt voor een samenvattende tabel 'Financiële doorrekening coalitieakkoord'. Deze tabel wordt op de volgende pagina's getoond. Het voordeel van die tabel is dat het op een overzichtelijke wijze veel financiële informatie samenvat.

In onderstaande 'leeswijzer bij de tabel' wordt aanvullende informatie verstrekt, waarbij de volgorde van onderwerpen in de tabel wordt aangehouden.

Leeswijzer bij de tabel

A. Budgettair Kader

Als eerste is het van belang om te weten hoeveel financiële middelen er beschikbaar zijn. Dit wordt aangeduid met de term 'budgettair kader'. Hierbij baseren wij ons op de laatste door u vastgestelde stand in de planning & control-cyclus, te weten de Kadernota 2020-2023. Daarin is melding gemaakt van een meerjarig voordelig begrotingssaldo van € 90,6 mln.

Na vaststelling van de Kadernota 2020-2023 is er een aantal (autonome) ontwikkelingen geweest die effect hebben op dit begrotingssaldo. Die worden hieronder puntsgewijs toegelicht:

- *Technische verdeling begrotingssaldo Kadernota 2019-2023 naar incidenteel/structureel*: in de Kadernota 2020-2023 is het begrotingssaldo niet uitgesplitst in incidenteel of structureel. Om aan te sluiten op de wijze waarop dit in onze financiële administratie is verwerkt en ook wordt gepresenteerd in deze tabel is die uitsplitsing nu wel gemaakt. Dit heeft verder geen financieel saldo effect.
- *Bijstelling Meicirculaire 2019*: in de Statenbrief (ons kenmerk 81F2ECD1) met als onderwerp 'uitkomsten meicirculaire provinciefonds' is toegelicht welke negatieve bijstellingen er verwerkt dienen te worden. Dit betreft lagere verwachte opbrengsten vanuit de algemene uitkering provinciefonds en de opcenten motorrijtuigenbelasting. Met name de 'nieuwe spelregels' over het BTW compensatiefonds hadden een fors negatief effect op de eerder geraamde algemene uitkering provinciefonds.
- *Toename kosten fractievergoeding a.g.v. meer fracties*: in de Najaarsrapportage 2019 is bij Programma 7 Bestuur en Middelen vermeld dat het budget voor de fracties structureel verhoogd moet worden als gevolg van meer fracties en een indexering van de vergoedingen.
- *Toename accountantskosten i.v.m. hogere eisen*: in de Najaarsrapportage 2019 is bij Programma 7 Bestuur en Middelen vermeld dat het budget voor de accountantskosten structureel verhoogd dient te worden. Dit blijkt het gevolg te zijn van hogere eisen aan de controle.
- *Verwachte kosten Vijfheerenlanden*: in de Najaarsrapportage 2019 is gedetailleerd het financieel effect beschreven van de komst van de gemeente Vijfheerenlanden. De lasten in 2019 bedragen circa € 8,9 mln., waarvan € 4,4 mln. gedekt kan worden uit de toename van de algemene uitkering provinciefonds en de motorrijtuigenbelasting. Het restant à € 4,5 mln. is grotendeels incidenteel gedekt vanuit bestaande exploitatiemiddelen of reserves. Voor toekomstige jaren dient er structureel budget in de begroting te worden opgenomen. Om die reden is in deze begroting meerjarig rekening gehouden met een toename van de structurele lasten. Dit is voorlopig als stelpost bij de Algemene Middelen opgenomen en wordt na vaststelling van de overeenkomst met de Provincie Zuid-Holland in de Zomernota 2020 aan u als begrotingswijziging voorgelegd.
- *Hogere baten vanuit opcenten Motorrijtuigenbelasting*: het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties verstrekt periodiek een raming van de verwachte opbrengst per opcent motorrijtuigenbelasting. Als we deze verwachte opbrengst vermenigvuldigen met het tarief vóór indexatie dan blijkt dat we hogere baten kunnen verwachten dan in de Kadernota 2020-2023 is gepresenteerd. Die hogere verwachte baten worden in de Begroting 2020 meegenomen.
- *Toename structurele storting in voorziening pensioenen van Gedeputeerde Staten*: bij het opstellen van de Begroting 2020 is een actuariële berekening uitgevoerd om te bepalen hoeveel geld er aanwezig moet zijn om de pensioenen van (voormalige) GS-leden te betalen. Hierbij worden de landelijke ontwikkelingen gevolgd. Uit deze berekening blijkt dat de storting in de voorziening structureel opgehoogd dient te worden om aan onze wettelijke verplichtingen te kunnen blijven voldoen.

Na verwerking van bovenstaande (autonome) ontwikkelingen resteert er een meerjarig voordelig begrotingssaldo van € 51,9 mln.
Het voordelig jaarrekening resultaat 2017 bedraagt circa € 28 mln. Dit saldo wordt na vaststelling door uw Staten gestort in de Saldireserve. Vanuit die reserve kan dit voordelige saldo vervolgens worden ingezet voor de financiering van (incidentele) intensiveringen of nieuw beleid.

B. Geld vrijmaken

Bij het opstellen van de begroting is het bestaande beleid van alle programma's en van de bedrijfsvoering (overhead) doorgelicht. Dit alles tegen de achtergrond dat er realistisch begroot moet worden. Dit betekent dat er voldoende concrete plannen onder de prestaties moeten liggen en niet alvast een bedrag wordt gereserveerd zonder een plan. Ook zijn alle bestemmingsreserves beoordeeld op nut en noodzaak van de inhoud en hoogte van de reserves. Ook hier is gekeken naar de concreetheid en het realisme van de onderliggende plannen.

Bovenstaande aanpak heeft geleid tot een vrijval van zowel incidentele als structurele middelen. Vanuit de verschillende reserves valt incidenteel een bedrag vrij van € 99 mln. Structureel gaat het hierbij om een cumulatief bedrag van ruim € 38 mln. over de periode van vier jaar. Deze voorgestelde bijsturingsmaatregelen leiden tot € 8,4 mln. lagere lasten per jaar vanaf 2023.

Met ingang van 2020 zullen we de opcenten jaarlijks indexeren met de CBS-prijsindex. Een verhoging boven deze trend is vooralsnog niet aan de orde. Dit levert in de komende vier jaar een cumulatief bedrag op van ruim €18 mln. en vanaf 2023 jaarlijks € 7,6 mln. hogere opbrengsten.

In de inleidende paragraaf van dit hoofdstuk is aangegeven dat er circa 100 nieuwe formatieplaatsen worden gecreëerd. Een deel daarvan betreft het in dienst nemen van mensen die worden ingehuurd. In de begroting wordt vanaf 2023 rekening gehouden met een besparing op de kosten van inhuur, omdat er dan meer medewerkers in vaste dienst zijn. Dit levert een jaarlijks bedrag op van € 1,1 mln. vanaf 2023.

Bovenstaande voorstellen om geld vrij te maken leveren in totaal bijna € 158 mln. op.

C. Beschikbaar voor Intensiveringen/nieuw beleid

De saldi die beschikbaar zijn vanuit het Budgettair Kader en door Geld vrijmaken resulteren in een totaal saldo van € 209,7 mln. (€ 51,9 mln. (Budgettair kader A) + € 157,8 mln. (Geld vrijmaken B). Dat wordt ingezet voor intensiveringen/nieuw beleid.

D. Intensiveringen/nieuw beleid

Per beleidsprogramma is vervolgens inzichtelijk gemaakt welke beleidsvoornemens en ambities vanuit het Coalitieakkoord 'Nieuwe energie voor Utrecht' financieel zijn opgenomen in de Begroting 2020. Deze tellen gezamenlijk op tot € 232 miljoen over een periode van 4 jaar. Het Coalitieakkoord kent een andere hoofdstukindeling dan de programma indeling, zoals die in deze begroting wordt gehanteerd. Om zo transparant mogelijk te zijn is daarom per intensivering/nieuw beleid aangegeven met welk opsommingsteken dit correspondeert in het Coalitieakkoord. Ter illustratie: in de tabel is bij Programma 1 als eerste opgenomen "4.1 Vaststellen van de Omgevingsvisie". Het nummer "4.1" verwijst naar hoofdstuk 4 "Levendige steden en dorpen" uit het Coalitieakkoord en dan het eerste opsommingsteken. Dat begint met de zinsnede: "Vanuit het Koersdocument werken we aan de Omgevingsvisie waarin we ruimte opnemen voor de realisatie van de woningbouwopgave."

In het Coalitieakkoord is veelal ook iets uitgebreider beschreven wat de achterliggende gedachte en ambitie is. Daarnaast worden deze ambities ook nader toegelicht bij de beleids- en meerjarendoelen in de beleidsprogramma's.
Met betrekking tot de toelichting op de begrote bedragen die vallen onder Bedrijfsvoering (Overhead) verwijzen wij u naar de Paragraaf Bedrijfsvoering. Het overzicht Overhead is namelijk een verplichting vanuit het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) om inzicht te geven in de omvang van dergelijke kosten. Binnen de Provincie Utrecht heeft dit echter niet de status van een beleidsprogramma. Om die reden is bij dit onderdeel in de begroting ook geen doelenboom van toepassing.

Doorrekening op hoofdlijnen

	Incidenteel				Structureel			
Financieel kader	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
A. Budgettair Kader	-7.004	-1.577	-12.690	3.954	11.435	12.104	29.021	16.687
B. Geld vrijmaken	36.590	4.900	28.271	29.670	12.567	13.561	15.119	17.089
C. Beschikbaar voor Intensiveringen/nieuw beleid (= A+B)	**29.586**	**3.323**	**15.581**	**33.624**	**24.002**	**25.665**	**44.140**	**33.776**
Intensiveringen/nieuw beleid per programma								
1. Ruimtelijke Ontwikkeling	215	215	-	-	1.232	1.305	1.935	1.935
2. Landelijk Gebied	6.184	6.233	6.533	6.000	803	830	830	830
3. Bodem, water en milieu	3.668	4.265	3.975	1.975	2.904	6.395	6.395	6.595
4a. Economie	3.300	1.400	125	-	4.249	5.225	5.225	5.225
4b. Energietransitie	1.900	1.000	1.000	1.500	4.797	5.600	5.730	5.780
5a. Bereikbaarheid (excl. OV)	383	9.400	9.900	9.900	488	495	495	495
5b. Bereikbaarheid Openbaar Vervoer	653	5.280	9.980	4.980	-	-	-	-
6. Cultuur en erfgoed	4.250	2.350	2.350	3.350	2.360	3.080	3.005	3.005
7. Bestuur en middelen	115	-	-	-	1.349	1.455	1.455	1.455
Bedrijfsvoering (Overhead)	2.364	983	233	233	4.797	4.652	4.787	4.787
Algemene Middelen	-	-	-	-	1.000	1.000	1.000	1.000
D. Totaal aan intensiveringen/nieuw beleid	**23.032**	**31.126**	**34.096**	**27.938**	**23.979**	**30.037**	**30.857**	**31.107**
E. Saldo (= C-D)	**6.554**	**-27.803**	**-18.515**	**5.686**	**23**	**-4.372**	**13.283**	**2.669**
Technische match								
Verschuiving incidenteel/structureel (saldo neutraal)	23	-4.372	13.283	2.669	-23	4.372	-13.283	-2.669
Verrekening begrotingssaldo met de Saldireserve. De Saldireserve is toereikend voor deze verrekeningen, o.a. door het voordelig jaarrekeningresultaat 2017	-6.577	32.175	5.232	-8.355				
Saldo	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Doorrekening op detail

A. Budgettair kader (excl. maatregelen)	Incidenteel 2020	Incidenteel 2021	Incidenteel 2022	Incidenteel 2023	Structureel 2020	Structureel 2021	Structureel 2022	Structureel 2023
Begrotingssaldo Kadernota 2020-2023					11.161	21.260	30.791	27.431
Technische verdeling begrotingssaldo Kadernota 2020-2023 naar incidenteel/structureel (saldo neutraal)	-7.004	-1.577	-12.690	3.954	7.004	1.577	12.690	-3.954
Bijstelling mei circulaire 2019					-4.093	-8.405	-11.769	-4.955
Toename kosten fractievergoeding a.g.v. meer fracties (NJR 2019)					-40	-40	-40	-40
Toename accountantskosten i.v.m. hogere eisen (NJR 2019)					-30	-30	-30	-30
Verwachte kosten Vijfheerenlanden die niet gedekt worden door toename van de algemene uitkering provinciefonds en motorrijtuigenbelasting (NJR2019)					-3.741	-3.529	-3.486	-3.495
Hogere baten vanuit opcenten Motorrijtuigenbelasting o.b.v. geactualiseerde berekening per opcent vanuit het Ministerie van BZK					1.276	1.373	967	1.832
Toename structurele storting in voorziening pensioenen van Gedeputeerde Staten					-102	-102	-102	-102
Saldo	**-7.004**	**-1.577**	**-12.690**	**3.954**	**11.435**	**12.104**	**29.021**	**16.687**

B. Geld vrijmaken	Incidenteel 2020	Incidenteel 2021	Incidenteel 2022	Incidenteel 2023	Structureel 2020	Structureel 2021	Structureel 2022	Structureel 2023
Inzetten onbenut deel kapitaallasten OV/Wegen					7.598	6.767	6.325	5.158
Vrijval uit reserve Mobiliteitsprogramma	18.021		20.000	30.000				
Vrijval storting in Cofinancieringsfonds					760	760	760	760
Opheffen reserve Integrale Gebiedsprocessen (IGP)	8.500				2.459	2.459	2.459	2.459
Vrijval uit reserve Landelijk Gebied	9.700	2.000	2.000	2.000				
Vrijval uit reserve Realisatiestrategie Natuurvisie	4.100							
Vrijval uit reserve Binnenstedelijke Ontwikkeling		320						
Vrijval uit reserve Fonds Uitplaatsing Milieuhinder Bedrijven		2.365						
Incidentele verlaging exploitatie Binnenstedelijke Ontwikkeling		215						
Jaarlijkse indexatie opcenten Motorrijtuigenbelasting					1.750	3.575	5.575	7.575
Besparing op inhuur door werving mensen in dienst				210				1.137
Herfasering PAS-middelen (saldo neutraal)	-3.731		6.271	-2.540				
Subtotaal Geld vrijmaken	**36.590**	**4.900**	**28.271**	**29.670**	**12.567**	**13.561**	**15.119**	**17.089**

D. Intensiveringen/nieuw beleid	Incidenteel				Structureel			
1. Ruimtelijke Ontwikkeling	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
4.1 Vaststellen van de Omgevingsvisie	215	215						
4.6 Versnellen woningbouw via intensiveren steun proactief hulp aanbieden aan gemeenten					77	90	90	90
4.10 Uitwerken Programma Ringpark					461	489	489	489
4.11 Voortzetten Innovatieprogramma Fysieke Leefomgeving					553	580	580	580
4.12 Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit en Provinciale Commissie Leefomgeving					50	50	50	50
4.13 Verbeteren samenwerking met gemeenten via Omgevingsagenda's					91	96	96	96
Structurele financiering van Geo-informatie systeem medewerkers							630	630
Subtotaal 1. Ruimtelijke Ontwikkeling	**215**	**215**	**-**	**-**	**1.232**	**1.305**	**1.935**	**1.935**
2. Landelijk Gebied	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
2.2 Extra impuls voor natuur in de groene contour	401	3.200	3.200	3.200				
2.4 Actief faunabeheer om aanrijdingen te voorkomen					50	50	50	50
2.5 Aandacht voor opvang en vervoer wilde dieren					50	50	50	50
2.7 Vergroten biodiversiteit door ecologisch beheren bermen					50	50	50	50
2.10 Samenwerking met partners via het Platform Kleine Landschapselementen			300	300				
2.11 Compensatie faunaschade boeren					500	500	500	500
2.13 Opstellen Provinciale Voedselagenda	50							
2.14 Intensiveren uitvoering van de Samenwerkingsagenda Landbouw					153	180	180	180
2.16 Regiodeal Food Valley	2.500	2.500	2.500	2.500				
2.19 Inzet landbouwcoaches als één aanspreekpunt voor individuele boeren	533	533	533					
Verlengen programma Agenda Vitaal Platteland	2.700							
Subtotaal 2. Landelijk Gebied	**6.184**	**6.233**	**6.533**	**6.000**	**803**	**830**	**830**	**830**

	Incidenteel				Structureel			
3. Bodem, water en milieu	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
1.1 Vaststellen van een sociale agenda	100							
1.2 Aanpak luchtkwaliteit met WHO-normen als streefwaarden					153	430	430	430
1.3 Intensiveren Actieplan Omgevingslawaai					438	445	445	445
1.4 Intensiveren inzet in het Programma Gezonde Leefomgeving					780	820	820	820
1.5 Ondergronds brengen van hoogspanningskabels		1.000	2.000					
1.6 Inzet van erfcoaches en versnellen van aanpak asbestdaken	1.277	1.540	750	750				
1.8 Op niveau krijgen kwaliteit vergunningverlening, toezicht en handhaving	600				153	180	180	180
2.22 Zorgen voor gebiedsprocessen dijkversterkingen					177	290	290	490
2.23 Ambitieus programma Klimaatadapatie					453	480	480	480
2.24 Extra aandacht aan de bodemdaling					750	3.750	3.750	3.750
2.25 Participatie in Regiodeal Bodemdaling Groene Hart	500	500						
Regiodeal Utrecht-Amersfoort	1.191	1.225	1.225	1.225				
Subtotaal 3. Bodem, water en milieu	**3.668**	**4.265**	**3.975**	**1.975**	**2.904**	**6.395**	**6.395**	**6.595**

4a. Economie	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
1.10 Een Uitvoeringsprogramma Recreatie					300	790	790	790
1.11 Budget verbeteringen recreatieschappen					400	400	400	400
1.12 Opstellen Programma Utrechtse Verblijfsrecreatie	75	150	125					
1.20 Ontwikkeling provinciaal sportbeleid	25				38	45	45	45
6.2 Samen met partners oprichten van een Regionale OntwikkelingsMaatschappij (ROM)	2.500	1.250			750	750	750	750
6.3 Doorgaan met samenwerking in de Economic Board Utrecht (EBU)	200					300	300	300
6.4 Ondersteunen, via de ROM, de komst van nieuwe (soms internationale) bedrijven					200	200	200	200
6.5 Stimuleren van een circulaire economie	500				77	90	90	90
6.6 Ontwikkelen van beleid voor ondersteuning mkb voor een toekomstbestendige bedrijfsvoering					377	490	490	490
6.7 Subsidies voor een goed klimaat van startups en scaleups					500	500	500	500
6.9 Structurele financiering om de aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt te verbeteren					415	435	435	435
6.10 Opstellen Regionale Onderwijs- en Arbeidsmarktagenda					515	535	535	535
6.14 Structurele middelen voor provinciaal toerismebeleid gericht op duurzaamheid en innovatie					677	690	690	690
Subtotaal 4a. Economie	**3.300**	**1.400**	**125**	**-**	**4.249**	**5.225**	**5.225**	**5.225**

	Incidenteel				Structureel			
4b. Energietransitie	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
3.1 Gecoördineerde informatievoorziening naar inwoners over mogelijkheden voor energiebesparing en opwek					427	490	630	680
3.2 Instellen fonds voor versnellen en betaalbaar maken energietransitie	200							
3.3/3.16 Ondersteunen gemeenten en vastgoedeigenaren bij warmtetransitie en klimaatneutraal bouwen en onderzoek naar energie-innovatietrajecten (Wijk van de toekomst)	200				807	1.200	950	950
3.4 Advisering en handhaving energiebesparing bij bedrijven					338	445	545	545
3.5 Energie-opwekking bij eigen infrastructuur (afdekken onrendabele top)	500	1.000	1.000	1.500	38	45	135	135
3.6 Regionale energiestrategieën en participatieprocessen duurzame opwekking					1.153	930	930	930
3.11 Ondersteuning van lokale energiecoöperaties	1.000				277	290	290	290
3.13 Ondersteuning aardwarmte door onderzoek naar locaties en informatie- en consultatieplatform					500	500	500	500
3.15 Inzet coaches voor verduurzaming bedrijfsvoering maatschappelijke organisaties					300	500	500	500
3.20 Energienetwerken en opslag: voortbouwen op pilotproject New Grid on the Block					127	330	380	380
Organisatie/uitvoering programma Energietransitie					830	870	870	870
Subtotaal 4b. Energietransitie	**1.900**	**1.000**	**1.000**	**1.500**	**4.797**	**5.600**	**5.730**	**5.780**
5a. Bereikbaarheid (excl. OV)	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
5.1 Verbetering regionale fietsnetwerk	383	9.400	9.900	9.900				
5.16 Verbetering verkeersveiligheid					488	495	495	495
Subtotaal 5a. Bereikbaarheid (excl. OV)	**383**	**9.400**	**9.900**	**9.900**	**488**	**495**	**495**	**495**
5b. Openbaar Vervoer	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
5.4 Extra middelen voor exploitatie regionaal busvervoer en betere doorstroming	153	4.780	9.980	4.980				
5.8 Proef gratis OV buiten de spits voor ouderen met een krappe beurs	500	500						
Subtotaal 5b. Openbaar Vervoer	**653**	**5.280**	**9.980**	**4.980**	**-**	**-**	**-**	**-**

	Incidenteel				Structureel			
6. Cultuur en erfgoed	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
1.9 Versterken van maatschappelijke functie bibliotheken					85	85	85	85
1.13 Ondersteuning van de functie van erfgoed en versterken fonds Erfgoedparels	350	350	350	350	700	700	700	700
1.14 Verbreden Stichting Samenwerkende Kasteelmusea tot een shared service-organisatie					225	225	150	150
1.15 Continueren van de Limes samenwerking					200	200	200	200
1.15 De Nieuwe Hollandse waterlinie (NHW) is aanjager van ruimtelijke kwaliteit	3.900	2.000	2.000	3.000				
1.15 Ontsluiten Oude Hollandse Waterlinie en versterken Grebbelinie					100	100	100	100
1.16 Uitbreiden cultuureducatie voortgezet onderwijs					400	400	400	400
1.17 Uitbouwen profiel Eeuwig jong, versterken cultuurhuizen en verbreden inzet kunstbende					450	750	750	750
1.18 Inzetten op cultuurparticipatie					100	100	100	100
1.19 Versterken en ondersteunen festivalstructuur					100	520	520	520
Subtotaal 6. Cultuur en erfgoed	**4.250**	**2.350**	**2.350**	**3.350**	**2.360**	**3.080**	**3.005**	**3.005**

7. Bestuur en Middelen	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
7.2 Jaarlijkse feedback en advies van Utrechters					50	50	50	50
7.3 Investeren in innovatie van de dialoog	115							
7.4 Beschikbaar stellen van informatie via open data en de Staat van Utrecht					202	215	215	215
7.7 Vergroten van regionale uitvoeringskracht en kwaliteit van bestuur					430	470	470	470
7.10 Structurele aandacht voor ondermijning					207	220	220	220
Investeren in effectieve lobby in Den Haag en Brussel					280	320	320	320
Uitbreiding GS naar vijf gedeputeerden					180	180	180	180
Subtotaal 7. Bestuur en Middelen	**115**	**-**	**-**	**-**	**1.349**	**1.455**	**1.455**	**1.455**

Bedrijfsvoering (Overhead)	Incidenteel 2020	2021	2022	2023	Structureel 2020	2021	2022	2023
3.5 Kapitaallasten van eerste stappen in de verduurzaming van eigen vastgoed (1,3 mln.)						128	128	128
7.8 Onderzoek naar pluriformiteit, toegankelijkheid en vitaliteit regionale en lokale media	30							
7.10 Structurele borging van integriteit, inclusief jaarlijkse integriteitsdag					77	90	90	90
7.15 Opstellen maatregelenpakket voor informatieveiligheid en privacy	157				406	460	460	460
7.19 Conformeren aan Duurzame Ontwikkelingsdoelen Verenigde Naties					50	50	50	50
7.11 Ontwikkeling provinciale organisatie								
- Organisatie ontwikkeling: houding, gedrag en leiderschap	100				300	300	300	300
- Programmering en verantwoording, o.a. via managementinformatie	375							
- Impuls managementcyclus	230							
- Strategisch personeelsplan, matching, loonsomsturing en P-informatie op orde krijgen	291							
- Vitaliteitspact					1.000	333	333	333
8.3 Basis op orde provinciale bedrijfsvoering								
- Versterking financiële functie					459	540	540	540
- Versterking juridische functie					77	90	90	90
- Versterking interne controlefunctie					177	190	190	190
- Versterking inkoopfunctie en contractmanagement					77	90	90	90
- Versterking corporate communicatie					153	180	180	180
- Versterking HR/personeelszaken					459	540	540	540
- Tijdelijke versterking subsidieloket	230	270						
- Tijdelijke bedrijfsvoeringsbrede versterking	306	360						
Informatiesamenleving / Wet Open Overheid	200							
Digitalisering en overbrengen dossiers document informatie voorziening (DIV)					176	176	176	176
Ondersteuning i.v.m. uitbreiding GS naar vijf gedeputeerden					306	360	360	360
Toename diverse algemene kosten als gevolg van uitbreiding aantal medewerkers in dienst van de provincie	445	353	233	233	1.080	1.125	1.260	1.260
Subtotaal Bedrijfsvoering (Overhead)	**2.364**	**983**	**233**	**233**	**4.797**	**4.652**	**4.787**	**4.787**

Algemene Middelen	2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023
Ophoging stelpost onvoorzien					1.000	1.000	1.000	1.000
Subtotaal Algemene Middelen	**-**	**-**	**-**	**-**	**1.000**	**1.000**	**1.000**	**1.000**
Subtotaal Intensiveringen / nieuw beleid	**23.032**	**31.126**	**34.096**	**27.938**	**23.979**	**30.037**	**30.857**	**31.107**

1.4 Leeswijzer en vernieuwingen in de begroting 2020

Vernieuwingen

In de Kadernota 2020-2023 is toegezegd een aantal veranderingen door te voeren in de Begroting 2020. Dit betreft onderstaande veranderingen:

Beleidsdocumenten
Per programma is een nieuw onderdeel toegevoegd, genaamd 'Beleidsdocumenten'. In dat onderdeel noemen we de belangrijkste door Provinciale Staten vastgestelde beleidsdocumenten die relevant zijn voor de beleidsdoelen.

Indicatoren per beleidsdoel
Voor verschillende beleidsdoelen zijn er indicatoren opgesteld. In de beleidsprogramma's worden deze indicatoren getoond bij het beleidsdoel waar dit betrekking op heeft.

Doelenboom
De doelenboom is de basis voor de beleidsdoelen in de programma's. De schematische weergave van de doelenboom van een programma is nu in ieder programma afzonderlijk opgenomen. Dit maakt de relatie tussen het programmadoel en het meerjarendoel duidelijker. Daarnaast is een samenvattend overzicht van de beleidsdoelen per programma opgenomen in de bijlage onder 'Doelenboom in één oogopslag'.

Meerjarig verloop reserves
In de Kadernota 2020-2023 hebben we het voornemen geuit om het meerjarenverloop van de reserves duidelijker te laten zien door dit grafisch weer te geven. Bij het opstellen van deze begroting is dat echter niet haalbaar gebleken. De (technische) uitwerking hiervan en de koppeling naar de website waar de begroting wordt getoond vergt meer inzet dan vooraf werd ingeschat. In aanloop naar de Kadernota 2021-2024 verwachten we dit alsnog te kunnen realiseren.

Naast bovenstaande toegezegde veranderingen zijn er nog een tweetal wijzigingen doorgevoerd in de Begroting 2020.

Nieuw beleidsprogramma Energietransitie
In het coalitieakkoord "Nieuwe energie voor Utrecht" is aangegeven dat een belangrijke ambitie voor dit college is om voortvarend aan de slag te gaan met duurzame energie en energiebesparing. Daar worden dan ook substantiële, structurele middelen aan toegekend in deze begroting. Om dit speerpunt ook in de rapportages richting Provinciale Staten tot uitdrukking te brengen is het voormalige programma 4. Economie en energie gesplitst naar een programma 4a. Economie en 4b. Energietransitie.

Meerjareninvesteringsplan (MIP) en Meerjarenonderhoudsplan (MOP)
In de programma's 5a. Bereikbaarheid (excl. OV) en 5b. Bereikbaarheid Openbaar Vervoer en in het overzicht Bedrijfsvoering (Overhead) worden investeringen gedaan. Om inzicht te geven in de lopende en/of voorgenomen investeringen is dit bij genoemde programma's apart inzichtelijk gemaakt. De toelichting op het MIP 2020-2024 van Mobiliteit is vrij uitgebreid. Vanwege de leesbaarheid van dit document is er om die reden voor gekozen dit in de bijlage 'Meerjaren Investeringsplan (MIP) Mobiliteit' van deze begroting te presenteren.

Daarnaast is er ook sprake van onderhoud aan kapitaalgoederen die in het bezit zijn van de Provincie Utrecht. Voor dergelijke kapitaalgoederen is een meerjarenonderhoudsplan opgesteld dat inzicht geeft in de verwachte uitgaven. De verwachte onderhoudsbedragen zijn in het overzicht Bedrijfsvoering (Overhead) gepresenteerd direct na de investeringen. De toelichting op het MOP 2020-2024 van Mobiliteit is vrij uitgebreid. Vanwege de leesbaarheid van dit document is er om die reden voor gekozen dit in de bijlage 'Meerjaren Onderhoudsplan (MOP) Mobiliteit' van deze begroting te presenteren.

Tot slot is in de verplichte paragraaf 'Onderhoud kapitaalgoederen' ook één en ander hierover opgenomen.

Leeswijzer

Doelstelling Programmabegroting

De Programmabegroting is een belangrijk instrument voor Provinciale Staten om inhoud te geven aan haar kaderstellende rol. In de Programmabegroting worden de keuzes voor 2020 vastgelegd voor de belangrijkste activiteiten, doelstellingen en de hieraan gekoppelde inzet van de financiële middelen.

Plaats Programmabegroting in de planning & control cyclus

In de Programmabegroting wordt voor het begrotingsjaar 2020 vastgelegd wat de provincie wil bereiken, wat daarvoor wordt gedaan en welke financiële middelen daarvoor beschikbaar worden gesteld. De Programmabegroting wordt door Provinciale Staten vastgesteld. Tussentijds kunnen plannen worden bijgesteld naar aanleiding van actuele ontwikkelingen. Dat kan als onderdeel van de reguliere cyclus gebeuren via de Kadernota, maar ook incidenteel op basis van door Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten genomen besluiten. Deze bijstellingen krijgen hun financieel beslag via begrotingswijzigingen die aan Provinciale Staten worden voorgelegd. In de jaarstukken wordt uiteindelijk eindverantwoording afgelegd over de uitvoering van de ambities. Er wordt aangegeven in welke mate de doelstellingen zijn gerealiseerd en er wordt verantwoording afgelegd over de inzet van de financiële middelen.

Structuur van de Programmabegroting

De structuur van de Programmabegroting wordt grotendeels bepaald door een aantal wettelijke vormeisen. Het BBV bevat de volgende vormeisen voor de Programmabegroting:

1. De beleidsbegroting, onderverdeeld in:
    - Een programmaplan: een programma is een geheel van activiteiten om de beoogde maatschappelijke effecten te bereiken. In het programmaplan wordt per beleidsprogramma expliciet ingegaan op welke maatschappelijke effecten worden nagestreefd, hoe men deze effecten wil gaan bereiken en welke middelen daarvoor nodig zijn;
    - De paragrafen: deze bevatten de beleidsuitgangspunten van beheersmatige activiteiten en lokale heffingen. In de paragrafen worden onderwerpen behandeld die van belang zijn voor het inzicht in de financiële positie. De voorgeschreven paragrafen zijn: provinciale belastingen en heffingen, weerstandsvermogen en risicobeheersing, onderhoud kapitaalgoederen, financiering, bedrijfsvoering, verbonden partijen, grondbeleid. In de paragraaf Projecten wordt aandacht geschonken aan Hart van de Heuvelrug, Uithoflijn en de Omgevingswet.
2. De financiële begroting, onderverdeeld in:
    - De uiteenzetting van de financiële positie;
    - Het overzicht van lasten en baten.

Indeling Programmabegroting

Hoofdstuk 1 bevat de hoofdlijnen van deze programmabegroting en beschrijft de belangrijkste ontwikkelingen in 2020.

Hoofdstuk 2 bevat het programmaplan. Ieder programma is, conform het BBV, ingedeeld in de drie “w-vragen”: wat willen we bereiken, wat gaan we daarvoor doen en wat gaat dat kosten? Elk programma is als volgt opgebouwd:

- In de eerste paragraaf (wat willen we bereiken?) is het programmadoel opgenomen en inzichtelijk gemaakt wat de totale baten en lasten zijn en, indien van toepassing, een meerjarenraming van de verwachte investeringen (wat gaat dat kosten?);
- In de tweede paragraaf (wat gaan we daarvoor doen?) wordt eerst de doelenboom gepresenteerd en, indien van toepassing, de bijbehorende indicatoren. Daarna worden de beleidsdoelen beschreven en wordt met behulp van meerjarendoelen beschreven welke activiteiten worden uitgevoerd om deze doelen te bereiken. Per beleidsdoel is daarnaast inzichtelijk gemaakt wat de begrote bedragen zijn voor 2020 inclusief meerjarenraming 2021-2023.
- Indien van toepassing is een opsomming gegeven van de Verbonden Partijen.

Hoofdstuk 3 bevat de paragrafen. De zeven verplichte paragrafen vanuit het BBV worden eerst gepresenteerd, waarna de paragraaf Projecten is opgenomen. Net als bij de programma’s wordt ook in hoofdstuk 3 voor ieder project en iedere paragraaf antwoord gegeven op elk van de drie w-vragen, indien van toepassing.

Hoofdstuk 4 bevat de financiële begroting, waarin in de eerste paragraaf de financiële positie uiteen wordt gezet en in de tweede paragraaf een overzicht wordt gegeven van de baten en lasten, inclusief een meerjarenraming en verschillenanalyse.

Tenslotte is nog een divers aantal bijlagen opgenomen.

Realisatiecijfers 2018
In de Programmabegroting 2020 worden de realisatiecijfers 2018 conform het BBV gepresenteerd. Deze cijfers zijn op dit moment echter nog onder stevig voorbehoud omdat de jaarrekening 2018 nog niet is opgesteld en gecontroleerd door onze eigen interne controle en de externe accountant.

Tabellen
De bedragen in de tabellen zijn standaard x € 1.000, tenzij dit anders in de tabel is aangegeven. Dit is gedaan om de leesbaarheid te vergroten. Een bedrag van € 45.000 staat dus als € 45 in een tabel. Dit kan leiden tot afrondingsverschillen van maximaal € 1.000 in totaaltellingen.

Webversie
De opmaak van de Begroting is ingericht voor een online document. De Programmabegroting 2020 is te vinden via de Portal.

Hoofdstuk 2: Programma's

Programma 1. Ruimtelijke ontwikkeling

Programmadoel

De kwaliteit van het stedelijk en landelijk gebied is hoog en het leef- en vestigingsklimaat sterk.

Wat gaat dat kosten?

1. Ruimtelijke ontwikkeling	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Personeelslasten	5.311	6.149	6.539	6.549	6.562	6.562
Materiële lasten	4.675	8.110	26.881	20.102	18.952	19.054
Lasten	**9.986**	**14.259**	**33.420**	**26.651**	**25.514**	**25.616**
Baten	69	0	18.926	16.745	15.907	16.178
Baten	**69**	**0**	**18.926**	**16.745**	**15.907**	**16.178**
Saldo van dit programma	**9.917**	**14.259**	**14.494**	**9.906**	**9.607**	**9.438**
Stortingen in reserves	3.093	2.579	-	-	-	-
Onttrekkingen aan reserves	1.640	4.534	11.947	2.684	-	-
Beslag op de algemene middelen	**11.370**	**12.304**	**2.547**	**7.222**	**9.607**	**9.438**

Reserves Ruimtelijke ontwikkeling

Programma 1. Ruimtelijke ontwikkeling	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Reserve IGP/RAP	2.657	2.579	-	-	-	-
Reserve Projecten	436	-	-	-	-	-
Totaal Stortingen in reserves	**3.093**	**2.579**	**0**	**0**	**0**	**0**
Reserve Projecten	454	1.107	-	2.364	-	-
Reserve Wonen - Binnensted. Ontwikkeling	976	3.427	3.447	320	-	-
Reserve IGP/RAP	-	-	8.500	-	-	-
Reserve NTVA	210	-	-	-	-	-
Totaal Onttrekkingen aan reserves	**1.640**	**4.534**	**11.947**	**2.684**	**0**	**0**

Beleidsdoelen

Ambitie	Hoofddoelstellingen	Meerjarendoelstellingen
1. RUIMTELIJKE ONTWIKKELING *De kwaliteit van stedelijk en landelijk gebied is hoog en het leef- en vestigingsklimaat sterk*	**1.1 Integraal ontwikkelen ruimtelijk beleid**	1.1.1 Versterken ruimtelijk beleid
		1.1.2 Proactief samenwerken met partners
		1.1.3 Gezamenlijk agenderen en programmeren
		1.1.4 Maximaal benutten van data en digitale toepassingen bij beleid en opgaven
	1.2 Zorgdragen aantrekkelijke steden en dorpen	1.2.1 Wonen: versnellen van de woningbouw van goede kwaliteit die aansluit bij de vraag
		1.2.2 Werken: kwaliteit op orde en transformeren
		1.2.3 Winkelen: aantrekkelijke centrumgebieden waar het goed ontmoeten is
	1.3 Stimuleren integrale (gebieds)ontwikkeling	1.3.1 Innoveren ruimtelijke ontwikkelingen
		1.3.2 Stimuleren integrale gebiedsontwikkelingsprojecten
		1.3.3 Zorgdragen voor ontwikkelingen met ruimtelijke kwaliteit
		1.3.4 Uitvoeren programma Hart van de Heuvelrug
	1.4 Provincie is omgevingswet-proof	1.4.1 Opstellen omgevingsvisie en -verordening
		1.4.2 Aanpassen organisatie en opdracht RUD voor VTH
		1.4.3 Aansluiten op Digitaal Stelsel omgevingswet (landelijk)
		1.4.4 Aanpassen werkwijze voor omgevingswet
		1.4.5 Verbeteren samenwerking met Rijk

1.1 Integraal ontwikkelen ruimtelijk beleid

Toelichting op beleidsdoel

De beoogde ontwikkeling van ons stedelijk en landelijk gebied vraagt om duidelijke en actuele provinciale ambities, vastgelegd in ruimtelijk beleid dat doorvertaling krijgt in gemeentelijk beleid. Afwegingen in praktijksituaties maken wij in nauwe samenwerking met alle betrokken partijen, met oog voor het lokale belang én voor de regionale context.
Eenheid in overheidsbeleid is een belangrijke voorwaarde om goed en snel met initiatiefnemers te komen tot gewenste ontwikkelingen, ook in het licht van de werkwijzen onder nieuwe wetgeving. Daarom zoeken wij met mede-overheden en hun samenwerkingsverbanden naar samenhang in ons beleid en in ons optreden.

Om met gemeenten nog beter samen te kunnen werken aan de gebiedsgerichte, geïntegreerde aanpak van maatschappelijke opgaven, ontwikkelen we met een aantal pilotgemeenten een gemeenschappelijke Omgevingsagenda zoals ook aangekondigd in het Coalitieakkoord ('Levendige steden en dorpen', Kwaliteit en leefbaarheid).
Bij de voorbereiding van beleid en uitvoering willen wij ons meer als 'digitale overheid' etaleren, niet alleen via de (wettelijk verplichte) digitale vastlegging en beschikbaarstelling van gegevens, maar ook met meer vindingrijke digitale middelen die de betrokkenheid van inwoners bij vraagstukken en hun oplossingsmogelijkheden vergroten. Om klaar te zijn voor deze wettelijke taken en bestuurlijke ambitie (zoals in het Coalitieakkoord verwoord onder 'Samen komen we verder'), wordt een deel van de personele kosten voor GIS verschoven van incidenteel naar structureel.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2020	2021	2022	2023
Lasten	4.069	4.073	4.021	3.921
Baten	0	0	0	0
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**4.069**	**4.073**	**4.021**	**3.921**

Indicatoren

Naam indicator	Omschrijving	Streef-waarde	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Binnenstedelijke woningbouw	Percentage van de nieuwe toegevoegde woningen dat wordt gerealiseerd binnen stedelijk gebied (begrensd door de actuele rode contouren)	90%	90%	90%	90%	90%	90%	90%
Aantal plannen zonder bij gemeenten ingediende zienswijzen WRO	Minimum aantal gemeentelijke ruimtelijke plannen, waarbij de provincie geen zienswijze heeft ingediend, als % van het totaal aantal plannen	95%	95%	95%	95%	95%	95%	95%

Meerjarendoelen

1.1.1 Versterken ruimtelijk beleid

Toelichting op meerjarendoel

Provinciaal Ruimtelijke Structuurvisie en Verordening
De Provinciale Ruimtelijke Structuurvisie 2013-2028 (PRS) en de Provinciale Ruimtelijke Verordening 2013 (PRV) zijn eind 2016 geheel herijkt en in 2018 beperkt herzien. Bij het opstellen van PRS en PRV is al geanticipeerd op de eisen die de Omgevingswet gaat stellen. In 2020 zetten we de laatste stappen om PRS en PRV, samen met andere provinciale beleidsplannen en verordeningen in het fysieke domein, te vertalen naar één integrale Omgevingsvisie en één Omgevingsverordening (zie Meerjarendoel 1.4.1). Met vaststelling daarvan vervallen de huidige PRS en PRV. Er wordt een nieuw beleids- en uitvoeringsprogramma Wonen en Werken opgesteld, met

beoogde vaststelling eind 2020/begin 2021. In dat programma worden beleidskaders en de (hoofdlijnen van de) regionale programmering opgenomen, zo mogelijk aangevuld met de wijze waarop de provincie de woningbouw, de herstructurering van bedrijventerreinen, de aanpak van centrumgebieden en de herontwikkeling van kantoorlocaties wil faciliteren.

De stikstofproblematiek en het beeindigen van de PAS heeft de nodige gevolgen in relatie tot ons provinciale omgevingsbeleid. Dit is in ieder geval aan de orde bij het mogelijk maken van zeven uitbreidingen van bedrijventerreinen. De provincie zal de samenwerking met de betreffende gemeenten aangaan om tot oplossingen te komen binnen de, deels landelijk nog te ontwikkelen, nieuwe kaders.

Voor de delen van de gemeente Vijfheerenlanden die zijn heringedeeld bij de provincie Utrecht, behouden de voorschriften over de ruimtelijke ordening zoals door Provinciale Staten van Zuid-Holland vastgesteld (Verordening Ruimte 2014) nog tot 1 januari 2021 hun rechtskracht. Voor de handhaving en uitvoering van deze voorschriften zijn Gedeputeerde Staten van Utrecht het bevoegde bestuursorgaan.

Inpassingsplannen
Om provinciale belangen te realiseren, kan het gewenst zijn om zelf een burgerbindend planologisch-juridisch kader vast te leggen in de vorm van een provinciaal inpassingsplan (PIP). Zo hanteren we het uitgangspunt, dat voor provinciale infraprojecten altijd een PIP wordt opgesteld. Incidenteel kan een PIP ook worden ingezet bij andere projecten, die om provinciale regie vragen (bijvoorbeeld gebiedsontwikkeling). Voorts kunnen gemeenten bij de realisering van duurzame energieopwekking worden ondersteund door de vaststelling van een PIP. Overigens vervalt het PIP-instrument met invoering van de Omgevingswet, maar kan dan ter uitvoering van provinciaal beleid het instrument projectbesluit ingezet worden.

Beoogd resultaat 2020
- Voorstel gereed voor een nieuw beleids- en uitvoeringsprogramma Wonen en Werken, inclusief een regionale programmering voor 2021 en verder.
- In samenwerking met de betreffende gemeenten ontwikkelde aanpak voor de zeven bedrijventerreinen.
- De voorbereidingen zijn getroffen voor de procedure van drie inpassingsplannen (spoorondertunneling van de N226 bij Maarsbergen, Rijnbrug bij Rhenen en de Oostelijke Rondweg Veenendaal).

1.1.2 Proactief samenwerken met partners

Toelichting op meerjarendoel

Van Ruimtelijke Agenda Gemeenten naar Omgevingsagenda Gemeenten
Werken als één overheid vormt het uitgangspunt in de aanstaande Omgevingswet, dus is effectieve samenwerking extra geboden. Een adequate basis hiervoor vormt de Ruimtelijke Agenda Gemeenten, waarmee we al enkele jaren goede ervaringen op doen. Om tot de juiste agendaonderwerpen te komen, zijn wij met gemeenten voortdurend en proactief in overleg, waarbij wederzijdse belangen onderling worden afgestemd in verkenningen en initiatieffasen van planvorming. Hierbij richten wij ons vooral op prioritaire beleidsonderwerpen, zoals grotere (gebieds)ontwikkelopgaven, (binnen)stedelijke ontwikkeling en transitiedoelen. Deze vorm van samenwerking draagt er ook toe bij dat gemeenten onze belangen in hun beleidsvorming en -uitvoering meenemen.
Om met gemeenten nog beter samen te kunnen werken aan de gebiedsgerichte, geïntegreerde aanpak van maatschappelijke opgaven, ontwikkelen we met een aantal pilotgemeenten een gemeenschappelijke Omgevingsagenda door verbreding van het instrument Ruimtelijke Agenda. Ook de waterschappen worden hierbij qua werkwijze en agendavorming betrokken. Om de uitvoering van gedeelde doelen en belangen samenhangend, vroegtijdig en soepel op de rit te zetten, bieden wij gemeenten voor het opstellen van hun bijdrage hulpmiddelen aan.

Begeleiding gemeentelijke plannen
Het is cruciaal dat onze belangrijkste partners met een lokale uitwerking uitvoering geven aan provinciaal ruimtelijk beleid en daarbij de Provinciale Ruimtelijke Verordening (PRV) in combinatie met de Provinciale Ruimtelijke Structuurvisie (PRS) zelfstandig kunnen hanteren. Als een gemeentelijk plan toch onvoldoende in lijn is met provinciaal beleid, kunnen we een zienswijze indienen. We streven er echter naar dat 95 % van de plannen “spoort” met provinciale belangen, zonder de inzet van zienswijze en eventueel aanwijzing of beroep. We blijven gemeenten nadrukkelijk uitnodigen voor vroegtijdige afstemming als planinitiatieven en concept-bestemmingsplannen hiermee (lijken te) “schuren”. We werken samen in regulier ambtelijk overleg, dan wel via informeel en formeel vooroverleg over bestemmingsplannen en omgevingsvergunningen. Zo kunnen we

planingrepen zoveel mogelijk beperken. Ook in 2020 zijn we betrokken bij de voorbereiding van gemeentelijke omgevingsvisies/-plannen. Wél zijn we selectief bij de inzet van provinciale deskundigheid en geven voorrang aan planinitiatieven die het meeste raakvlak hebben met provinciaal beleid.

Beoogd resultaat 2020

- Opstellen en met pilot-gemeenten testen van een aanpak voor het met alle gemeenten ontwikkelen van gezamenlijke Omgevingsagenda's.
- Bij tenminste 95% van de gemeentelijke ruimtelijke plannen is geen zienswijze ingediend, omdat voldoende overeenstemming is met provinciaal beleid, zoals is vastgelegd in de provinciale ruimtelijke verordening.

1.1.3 Gezamenlijk agenderen en programmeren

Toelichting op meerjarendoel

Nationale Omgevingsvisie (NOVI)
Met de NOVI geeft het Rijk een langetermijnvisie op de fysieke leefomgeving in Nederland. Naar verwachting verschijnt de definitieve NOVI begin 2020. In de op te stellen Omgevingsagenda landsdeel Noordwest (als vervolg op de Gebiedsagenda Noord-Holland/Utrecht/Flevoland) en in de aan te wijzen NOVI-gebieden (inzet provincie Utrecht: Groene Hart en stadszone Utrecht-zuidoost), worden de nationale doelen uit de NOVI en de provinciale doelen uit onze Omgevingsvisie op elkaar aangesloten. Daarnaast werken Rijk en koepels van mede-overheden aan een te sluiten Bestuursakkoord NOVI.

Groene Hart
Het Groene Hart staat voor grote opgaven en transities: bodemdaling, energietransitie, druk op de open ruimte. De samenwerking in dit gebied richt zich op meer gelijkluidend beleid van de betrokken provincies en op afstemming van de ambities van alle actoren in dit gebied. Hier liggen kansen voor waterberging, energie-opwek, natuurontwikkeling, recreatievoorzieningen en nieuwe vormen van landbouw, in nieuwe combinaties met meervoudig ruimtegebruik.

Utrecht Science Park (USP)
Overheden en partijen op het USP werken samen aan de ambitie om een internationaal toonaangevend vestigingsmilieu te bieden voor het cluster life-sciences, duurzaamheid en gezondheid. Wij continueren de inzet op de netwerkfunctie van deze alliantie, gericht op verbetering van de bereikbaarheid en aanbod van ruimte voor verdere ontwikkeling. Door de Universiteit, het UMCU en het gebied Rijnsweerd zijn toekomstvisies gemaakt, welke input vormen voor de provinciale en gemeentelijke Omgevingsvisies.

U Ned en MIRT
In het kader van het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Transport en Ruimte (MIRT) werken Rijk en regio (provincie en U16-gemeenten) samen in het programma U Ned. In een duurzame samenwerking tussen Rijk en regio pakken we de verstedelijkingsopgave op in samenhang met mobiliteitsinvesteringen, want verdere verstedelijking is alleen mogelijk bij een schaalsprong van het openbaar vervoer. Een belangrijke programmalijn is het MIRT Onderzoek 'Wonen, Werken, Bereikbaarheid en Leefbaarheid in de Metropoolregio Utrecht (2040)'. Hierbij vindt nauwe afstemming plaats met ons traject om te komen tot de Omgevingsvisie (POVI). Zie ook Programma 5a.

A12-zone
De A12-zone (Oudenrijn-Lunetten) is al geruime tijd in beeld als potentiële verstedelijkingslocatie. Het is één van de laatste gebieden in de regio waar met transformatie en verdichting op grote schaal woon- en werklocaties kunnen worden gerealiseerd, binnenstedelijk nabij knooppunten.

Marinierskazerne Doorn
Het Rijksvastgoedbedrijf, gemeente Utrechtse Heuvelrug en de provincie werken samen aan de herbestemming van het kazerneterrein na het aangekondigde vertrek van de mariniers, wat heeft geresulteerd in een concept-Ontwikkelkader. In de loop van 2018 is de onzekerheid omtrent de voorgenomen verhuizing van de mariniers echter toegenomen, de staatssecretaris van Defensie heeft de aanbesteding voor de nieuw te bouwen kazerne te Vlissingen opgeschort. In afwachting van nadere besluitvorming hierover door het Rijk is de herbestemming van de marinierskazerne Doorn ook opgeschort.

Beoogd resultaat 2020

- Er is een bestuursakkoord (via IPO) gesloten met het Rijk over NOVI.
- Samen met het Rijk wordt een Omgevingsagenda landsdeel Noordwest opgesteld.
- De gemeentelijke omgevingsvisie voor het gebied USP/Rijnsweerd is nader uitgewerkt, afgestemd met de provinciale Omgevingsvisie.
- De van het Rijk verlangde duidelijkheid omtrent de toekomst van de marinierskazerne te Doorn, leidt tot vervolgstappen gericht op herbestemming.

1.1.4 Data zijn maximaal openbaar beschikbaar

Toelichting op meerjarendoel

Nu het gebruik van digitale informatie en toepassingen/visualisaties bij onze opgaven vanzelfsprekender is geworden, wordt de volgende opgave om deze in afstemming met onze omgeving optimaal in te zetten. Dit geldt zowel voor de data op zich als voor de portalen die wij ontwikkeld hebben om deze data te gebruiken en die anderen ook zouden willen gebruiken. Wij ontwikkelen daarom een visie op omgevingsinformatie teneinde onze rol en positie in de regio duidelijk te krijgen. Daarbij is ook onze rol in het verder ontwikkelen van de mogelijkheden van visualisatie ten behoeve van participatie van belang. Digitale toepassingen worden ook door de nieuwe Omgevingswet vereist. Wij verankeren deze digitale toepassingen, zodat ze ook inzetbaar zijn bij andere provinciale werkprocessen. De inrichting daarvan zal in 2020 plaatsvinden zodat we klaar zijn voor de inwerkingtreding van de wet in 2021.
Opgavegericht werken, waarbij integraliteit en gebiedsgerichte aanpak nog belangrijker is, vergt ook nieuwe instrumenten en analysemethoden. Daarom is een blijvend aspect in onze opgave om innovatieve mogelijkheden te volgen en op hun waarde in te schatten. Vooral in het kader van 3D-visualisaties en simulaties zijn er veel mogelijkheden en ook op analysegebied zijn er voldoende mogelijkheden om integrale afwegingen te maken.

Beoogd resultaat 2020

- De digitale ondersteuning van werkprocessen t.b.v. de Omgevingswet/verordening is waar nodig geïmplementeerd.
- Besluitvorming over onze visie op het gebied van omgevingsinformatie, waarmee we inzicht hebben in doorontwikkeling van onze portalen en het gebruik van data.
- Verkenning is uitgevoerd voor het aanbieden van integrale, gebiedsgerichte hulpmiddelen voor analyse en visualisatie ten behoeve van de integrale concern of lijnopgaven. Voor minimaal drie opgaven kan aangegeven worden hoe dit toegepast is.
- Communicatiemiddelen m.b.t. open data (geo-point) zijn verder ge-upgrade zodat dit een gedeeld platform kan worden.
- We hebben kennis opgebouwd ten behoeve van de inzet van 3D in participatietrajecten.

1.2 Zorgdragen aantrekkelijke steden en dorpen

Toelichting op beleidsdoel

Aantrekkelijke steden en dorpen vragen om voldoende woningen van de juiste kwaliteit. Op dit moment is de woningmarkt oververhit. Er zijn te weinig woningen voor starters, de doorstroming stagneert omdat ook in het middensegment tekorten zijn. Daarom is in het coalitieakkoord Nieuwe energie voor Utrecht afgesproken te intensiveren en de woningbouwproductie in de provincie te verhogen tot 10.000 woningen per jaar, waarvan de helft bestaat uit sociale woningbouw en woningen in het middensegment.
Omdat de afspraken over de aantallen en betaalbaarheid van woningen die in 2020 opgeleverd worden al eerder zijn gemaakt, zal het niet lukken om de ambitie geheel ten uitvoer te brengen.
De ruimte binnen de bestaande steden en dorpen willen we optimaal benutten door in te zetten op het transformeren van leegstaande kantoren, winkelgebieden en bedrijventerreinen en deze ruimte weer goed benutten om een prettig en gezond leefklimaat, werkklimaat en vestigingsmilieu te realiseren. De verschillende opgaven worden in gebiedsontwikkelingen integraal aangepakt: koppelen van woningbouwopgave (met energietransitie) aan het opheffen van leegstand; aanpakken van de openbare ruimte om een gezonde leefomgeving te creëren in combinatie met klimaatadaptatie; aandacht voor een goede infrastructuur en bereikbaarheid, andere parkeernormen en nieuwe mobiliteitsvormen.

De focus van de provincie ligt bij binnenstedelijke ontwikkeling op de fysieke leefomgeving. Bij wonen gaat het vooral om toevoeging van woningen teneinde bij te dragen aan het wegwerken van het woningtekort, terwijl het bij werken en winkelen vooral gaat om transformeren, revitaliseren en herstructureren. Met 'binnenstedelijk' wordt het gebied binnen de huidige rode contour bedoeld (dus ook dorpen). De provincie werkt voor het realiseren van deze doelen samen met partners (gemeenten, marktpartijen, woningbouwcorporaties): de provincie bouwt en ontwikkelt immers niet zelf. Onze activiteiten en instrumenten zijn er op gericht samen met partners meer slagkracht te ontwikkelen bij binnenstedelijke ontwikkelingen, waarbij we ook onze ambities op het gebied van mobiliteit en energietransitie gezonde leefomgeving, klimaatadaptatie en cultuur en cultuurhistorie te realiseren.

Nader uit te werken voorstel: nieuw Programmaplan Wonen 2021-2024
Het huidige programma Binnenstedelijke Ontwikkeling loopt in 2020 af. Gezien de huidige stand van de woningmarkt en de ambitie van het college om 10.000 woningen per jaar te realiseren is een nieuw programma met het accent op wonen noodzaak. Er moet worden versneld. Daarnaast willen wij dat minimaal de helft van de te realiseren woningen in de betaalbare klasse ligt. Voorts zetten we het instrument regionale programmering in. Daarom is er bij de nader uit te werken voorstellen een bedrag opgenomen om voor het nieuwe programma voldoende procesgeld en investeringsmiddelen te reserveren.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2020	2021	2022	2023
Lasten	6.466	2.816	3.032	3.018
Baten	0	0	0	0
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**6.466**	**2.816**	**3.032**	**3.018**

Indicatoren

Naam indicator	Omschrijving	Streef-waarde	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Woningbouw	Aantal gemeentelijke bouw-plannen dat met het instrumentarium uit het Beleidskader Binnenstedelijke Ontwikkeling verder in de ontwikkeling is gebracht.	25	25	25	25	25	25	25

Meerjarendoelen

1.2.1 Wonen: versnellen van de woningbouw van goede kwaliteit die aansluit bij de vraag

Toelichting op meerjarendoel

In 2017 hebben we met onze partners (gemeenten, regio's, corporaties, ontwikkelaars, beleggers) een Actieagenda Woningmarkt opgesteld. De versnelling van de woningbouw is mede gerelateerd aan ontwikkelingen en investeringen in bereikbaarheid (zie programma 5). In 2018 is de uitvoering van de Actieagenda gestart, met diverse projecten en acties op sociale huur, middeldure huur, doorstroming, transformatie en inbreiding. In 2019 is dit gecontinueerd en is de Woondeal Regio Utrecht ondertekend. De uitvoering van de Woondeal en de activiteiten uit de Actieagenda Woningmarkt worden in 2020 verder opgepakt en geïntensiveerd.
De provincie pakt een rol door kennis te organiseren (optimaliseren van de woningmarktmonitor), door met maatwerk expertise toe te voegen voor een versnelling van binnenstedelijke woningbouwprojecten, door te agenderen, door partijen met elkaar te verbinden (bijvoorbeeld rond middeldure huur) en door experimenten te ondersteunen (bijvoorbeeld met tijdelijke huisvestingsmogelijkheden, of innovatieve woonvormen). Vanuit de provincie blijven we projecten ondersteunen waarbij woningen worden ontwikkeld met of door de eindgebruiker (zogenaamd Vernieuwend Opdrachtgeverschap).

Beoogd resultaat 2020

- De provincie heeft een bijdrage geleverd aan het oplossen van knelpunten in 7 woningbouwprojecten.
- De provincie voert regie op het maken van afspraken over versterking van het huursegment (sociaal en middelduur): in 8 gemeenten hebben betrokken partijen invulling gegeven aan benodigde afspraken.
- De harde plancapaciteit neemt met minimaal 10% toe.
- De provincie heeft minimaal 10 (sociale en middeldure huur) woningbouwprojecten ondersteund.
- De provincie heeft minimaal 6 projecten woningbouwontwikkeling met vernieuwend opdrachtgeverschap ondersteund.
- Bovenstaande acties leiden er toe dat in 2020 ca. 7.000 woningen zijn gerealiseerd, waarvan een substantieel deel bestaat uit sociale woningbouw en woningen in het middensegment.
- De (regionale) samenwerking op woongebied is met de Actie Agenda Woningmarkt aantoonbaar versterkt, waarbij in elke regio de partijen zichtbaar en blijvend gecommitteerd zijn.
- Er is een betrokken netwerk dat activeert tot gezamenlijke acties.
- De versnellingsopgave woningbouw heeft een volwaardige plek in het U Ned programma en is daarmee gekoppeld aan (investeringen in) bereikbaarheidsopgaven.
- De acties uit de Woondeal Regio Utrecht worden opgepakt en de provincie is een zichtbare partner hierin.

1.2.2 Werken: kwaliteit op orde en transformeren

Toelichting op meerjarendoel

We ondersteunen gemeenten en marktpartijen bij het op orde houden van de kwaliteit van bestaande werklocaties en het transformeren van verouderde werklocaties naar nieuwe woon- of woon/werkgebieden (integrale gebiedsontwikkeling). Hiermee voeren we een onderdeel van de kantorenaanpak uit (zie programma 4a). Inzet van expertise en/of proceskennis is vaak aan de orde. Hierbij betrekken we ook de OntwikkelingsMaatschappij Utrecht (OMU).

Gebiedstransformaties
De grootste kansen om onze doelen te realiseren liggen daar waar de gebouwde omgeving in verandering is. Daarom steken we een belangrijk deel van onze energie en middelen in gebiedsontwikkelingen en -transformaties. Gebiedstransformaties, zoals het wijzigen van kantorenlocaties naar woningen, vragen meestal ook om aanpak van de openbare ruimte. Ook liggen er kansen om andere opgaven aan te pakken zoals energietransitie, andere of betere mobiliteit en infrastructuur en verbetering van een gezonde leefomgeving in combinatie met beperken van hittestress en voorkomen van wateroverlast. Daarmee dragen we ook bij aan de uitvoering van de doelstellingen uit Programma 3.

Gebiedsontwikkelingen
De provincie is bij binnenstedelijke gebiedsontwikkelingen betrokken. Dan gaat het bijvoorbeeld om stadsvernieuwing, het verbeteren van bestaande wijken. Dit zijn langjarige processen. Wij zetten hierbij in op integraliteit en het realiseren van meerdere doelen en ambities. In de gebieden waar we bij betrokken zijn, zijn één of meerdere meekoppelkansen zichtbaar meegenomen. Denk daarbij aan verduurzaming van vastgoed of

maatregelen op het gebied van klimaatadaptatie. Gemeenten en marktpartijen zijn zich bewust van de mogelijkheden om in gebiedsontwikkeling met een integrale aanpak meer doelen te realiseren. Dit uit zich in een actief netwerk waarin deze partijen ook zelf gebiedsontwikkelingen integraal oppakken.

Beoogd resultaat 2020

- De provincie is aantoonbaar actief betrokken (geweest) in de uitvoeringsfase van tenminste 18 integrale gebiedsontwikkelingsprojecten (woon- en werkgebieden).
- In elk project zijn meekoppelkansen (energie, klimaat, mobiliteit, gezonde leefomgeving cultuurhistorisch erfgoed) zichtbaar gemaakt en meegenomen.
- Waar nodig innoveren en experimenteren we met onze partners in deze concrete ruimtelijke ontwikkelingen.

1.2.3 Winkelen: aantrekkelijke centrumgebieden waar het goed ontmoeten is

Toelichting op meerjarendoel

Winkelen: aantrekkelijke centrumgebieden waar het goed ontmoeten is
In 2018 is de Retailvisie vastgesteld. Centrale doelen zijn versterking van de bestaande winkelstructuur en behoud van vitale centrumgebieden. De uitvoering daarvan vindt voor een belangrijk deel plaats in programma Binnenstedelijke Ontwikkeling. De rol van de provincie is vooral agenderend, verbindend en faciliterend richting gemeenten. Het gaat daarbij niet alleen om winkels en winkelleegstand, maar juist om een integrale aanpak van centrumgebieden waarin ook de functie van ontmoeten en beleven essentieel is. Met kennisontwikkeling en netwerkontwikkeling ondersteunen we gemeenten en marktpartijen in visievorming en uitvoering.

Beoogd resultaat 2020

- De provincie heeft kennis van gemeenten en andere partners op het onderwerp vitale binnensteden en retailopgaven gebundeld en ingezet op concrete projecten. Hiervan is de samenwerking met Zeist een goed voorbeeld en dit wordt in 2020 gecontinueerd.

1.3 Stimuleren integrale (gebieds)ontwikkeling

Toelichting op beleidsdoel

De complexiteit van maatschappelijke vragen neemt toe. Daarom willen wij onze werkprocessen opnieuw onder de loep nemen. De betrokkenheid van initiatiefnemers en inwoners gaan wij vergroten, daar durven wij in te experimenteren. Het Coalitieakkoord geeft aan het huidige Innovatieprogramma Fysieke Leefomgeving voort te zetten, Complexe vraagstukken omvatten veel aspecten van uiteenlopende aard. Om deze goed met elkaar in verband te brengen, zetten wij het instrument ‘ruimtelijk ontwerp’ in. Het werken met kaarten en beelden bevordert de integraliteit van denken en stimuleert de vindingrijkheid.
Door al bij de eerste processtappen van gebiedsontwikkeling onze provinciale doelen aan elkaar te koppelen kunnen wij ons inzicht in en sturing op de te behalen kwaliteit vergroten. Procesbudget is beschikbaar om langjarige processen van integrale gebiedsontwikkeling op meer locaties te ondersteunen. Wij zien af van het op voorhand beschikbaar hebben van investeringsbudget voor het geval integrale gebiedsontwikkeling niet financieel rond is te krijgen. Indien die noodzaak er is, dan zetten wij bestaande sectorale budgetten gebundeld in.
Het Coalitieakkoord geeft onder 'Levendige steden en dorpen' aan dat voor het Ringpark een programma wordt uitgewerkt. Het Ringpark maakt de noodzaak zichtbaar van een groen, gezond en slim antwoord op de complexe samenloop tussen groei (verstedelijking, mobiliteit) en transitie (energie, klimaat, landbouw, circulair). Het uit te werken programma zorgt voor verbinding tussen bestaande planprocessen en gebiedsgerichte uitwerkingen.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2020	2021	2022	2023
Lasten	21.410	19.284	18.446	18.662
Baten	18.926	16.745	15.907	16.178
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**2.484**	**2.539**	**2.539**	**2.484**

Meerjarendoelen

1.3.1 Innoveren ruimtelijke ontwikkelingen

Toelichting op meerjarendoel

Wij willen effectief zijn in de aanpak van de grote maatschappelijke vraagstukken. Daarom moeten wij bij elk van die vraagstukken zoeken naar de manier van samenwerken die het best aansluit bij onze partners en de belanghebbenden. En als wij meer ruimte willen geven aan initiatieven van bewoners en bedrijven, moeten we tegelijkertijd ook helder zijn over onze eigen ambities en scherp zijn in onze rolkeuze.

Met het Innovatieprogramma Fysieke Leefomgeving 2020-2023 (IFL) gaan wij actuele casussen oppakken die met de gebruikelijke manieren van werken onvoldoende voortgang boeken. We investeren bijvoorbeeld in kennisontwikkeling bij voorlopers, proberen met prijsvragen nieuwe ideeën voor het voetlicht te brengen, jongeren via nieuwe digitale technieken meer te betrekken bij maatschappelijke vraagstukken, partijen met elkaar te verbinden die elkaar niet uit zichzelf zouden opzoeken. Dit kunnen we inzetten op thema's als bodemdaling, leefbaarheid in kleine kernen, natuurontwikkeling en biodiversiteitsverhoging, bouwinnovatie, of hittestress-wateroverlast. Actuele casussen geven wij een vindingrijke impuls, soms met een onorthodoxe aanpak, altijd op zoek naar nieuwe perspectieven. Dit doen wij altijd in samenwerking met onze partners en belanghebbenden, ook met de intentie hieruit lering te trekken: Research&Development.

Wij dagen onze partners uit te participeren in de vernieuwende aanpak. Daarbij zetten wij steeds vaker de inspirerende kracht van 'verbeelding' (ruimtelijk ontwerp) in. En mocht blijken dat de door ons netwerk voorgestelde richting niet past binnen het bestaande provinciale beleid, dan onderzoeken wij of we die aan kunnen passen. Met deze groeiende praktijk geven wij invulling aan het gedachtegoed van de Omgevingswet.

Beoogd resultaat 2020

- Het Programmaplan voor het nieuwe IFL 2020-2023 is vastgesteld.
- Er is een start gemaakt met de ondersteuning van minimaal 10 praktijkcasussen.

1.3.2 Stimuleren integrale gebiedsontwikkelingsprojecten

Toelichting op meerjarendoel

Integraal Gebiedsontwikkelingsprogramma (IGP)

Met het Integraal Gebiedsontwikkelingsprogramma stimuleren en realiseren wij integrale gebiedsontwikkelingen waar meerdere belangrijke provinciale opgaven bij elkaar komen. Te denken valt aan opgaven op het gebied van wonen, werken, mobiliteit, natuur, energie. In deze hotspot-gebieden is een samenhangende en doordachte aanpak / gebiedsontwikkeling nodig om de opgaven te realiseren, met speciale aandacht voor een goed georganiseerde samenwerking tussen overheden, belangenorganisaties en inwoners. Alleen op deze manier ontstaan uitvoerbare plannen die op draagvlak kunnen rekenen en kan de uitvoeringsfase worden bereikt.
Het IGP ondersteunt dit proces met procesgeld, bestuurskracht en kennis. Het procesbudget wordt gebruikt voor gebiedsverkenningen, ontwikkelen van businesscases, onderzoeken, werkconferenties, gebiedscommunicatie en inhuur specifieke expertise.

Beoogd resultaat 2020

- Het programmaplan voor het nieuwe IGP 2020-2023 is vastgesteld.
- Door inzet van procesbudget op bestaande gebiedsontwikkelingen (Utrecht-Oost/Science Park, A12 zone, Amelisweerd- Rhijnauwen- Vechten, Salmsteke, Lage Weide, Veenweiden in beweging/Kamerik) en mogelijk nieuwe, worden deze breder opgepakt, wat leidt tot meer integrale businesscases

Ringpark

Het Ringpark is een inspirerend ruimtelijk concept dat een nieuw perspectief biedt voor de relatie tussen stad en land en is te zien als een transitieopgave. Het Ringpark biedt een groen, gezond en slim antwoord in een periode van groei (verstedelijking, mobiliteit) en transities (energie, klimaat, landbouw, circulair). Voor het uit te werken programma is procesgeld beschikbaar, bedoeld voor het verbinden aan bestaande planprocessen en voor de uitwerking van drie deelprogramma's, gebiedsgerichte uitwerkingen, het organiseren van ateliers en bijeenkomsten, het faciliteren van matchmaking en de deelname aan de vereniging Deltametropool. Daarnaast wordt het Ringpark verbonden aan plannen die gemaakt worden op nationaal, provinciaal en regionaal niveau, waaronder de Provinciale Omgevingsvisie. Hiermee krijgt het Ringpark betekenis voor lopende programma's en projecten.

Beoogd resultaat 2020

- Het Ringpark wordt concreet inzetbaar door dit concept uit te werken in beelden en inrichtingsprincipes op te stellen. Hiermee ontstaat verbinding met lopende programma's. Het Ringparkprogramma kan daarnaast nieuwe thema's aansnijden. Er wordt aan nieuwe innovatieve vormen van publiek-private samenwerking inhoud gegeven, waardoor een stevig netwerk van partners de principes van het Ringpark toepassen.

1.3.3 Zorgdragen voor ontwikkelingen met ruimtelijke kwaliteit

Toelichting op meerjarendoel

Kwaliteit Leefomgeving

Het provinciaal ruimtelijk beleid faciliteert fysieke ontwikkelingen die nodig en gewenst zijn. Daarbij sturen wij nadrukkelijk op de kwaliteit van onze leefomgeving. Wij besteden aandacht aan de visuele kwaliteit in een gebied (belevingswaarde), aan de gebruikswaarde (wordt adequate ruimte geboden aan de maatschappelijke behoeften) en aan de toekomstwaarde (zijn ontwikkelingen duurzaam en gericht op noodzakelijke transities).

Ontwerpend onderzoek in netwerkverband

Wij werken aan het vergroten van het strategische maar vooral ook het integrerende vermogen van onze organisatie. Wij oriënteren ons via bestaande netwerken (zoals via ons lidmaatschap van de Vereniging Deltametropool en via intervisie met andere provincies) op effectievere werkwijzen. In 2020 zetten we, in samenwerking met de ARK, het ontwerpend onderzoek in bij projecten die nog in hun oriëntatiefase verkeren. Hiermee ontwikkelen wij vooral in gebiedsprojecten met onze partners vindingrijke oplossingen, en maken wij al tijdens werkprocessen concreter zichtbaar wat de integrale effecten van beleid kunnen zijn.

Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit (ARK)

De onafhankelijk Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit adviseert vanuit zijn programma 'De provincie als innovator' aan GS en PS, hij stimuleert het denken over ruimtelijke kwaliteit en verbindt daarbij partijen. Na zijn verlengde benoeming, zal hij zich ook in 2020 verder richten op thema's als 'mobiliteit met allure' en zal hij gevraagde en

ongevraagde adviezen uitbrengen. Het budget waaruit de ARK wordt betaald, is licht opgehoogd zodat er werkbudget is om nog productiever en zichtbaarder te kunnen zijn.
Kwaliteitsteams worden steeds vaker ingesteld als middel om bij grote (infrastructurele) projecten de ruimtelijke kwaliteit te borgen en te versterken. In 2020 zullen wij (deels in de persoon van de ARK) participeren in kwaliteitsteams voor knooppunt Hoevelaken, Ring Utrecht, Maarsbergen, Verbreding Lekkanaal, Lekdijkversterking en Nieuwe Hollandse Waterlinie.

Provinciale Commissie Leefomgeving (PCL)
De PCL adviseert GS en PS gevraagd en ongevraagd, is daarin onafhankelijk, en richt zich in een vroegtijdig stadium op de grotere maatschappelijke opgaven en de beoogde verbetering van de omgevingskwaliteit. In haar adviezen schenkt de PCL nadrukkelijk aandacht aan de rolinvulling door de provincie bij grote opgaven, en schetst de mogelijkheden om de kwalitatieve ambities samen met onze partners, experts en innovatoren daadwerkelijk invulling te geven.

Landschap
De provincie Utrecht kent zes verschillende landschapstypen, en elk landschap is beleefbaar door de eigen kernkwaliteiten. De Kwaliteitsgids Utrechtse Landschappen vormt de basis om te werken aan het doorontwikkelen van de landschappen, en wordt gebruikt door gemeenten, adviseurs en initiatiefnemers bij het opstellen van hun bestemmingsplannen, beleids- en uitvoeringsplannen. De Kwaliteitsgids wordt geactualiseerd omdat in de Omgevingsvisie de Utrechtse kwaliteiten worden verbreed tot de kwaliteiten van de leefomgeving: naast landschappelijke en ruimtelijke kwaliteit krijgt de gezonde leefomgeving hierin een plek.

Beoogd resultaat 2020
- De provincie heeft het instrument 'ruimtelijk ontwerp' verder ontwikkeld en succesvol ingezet in 8 projecten.
- De Kwaliteitsgids is herijkt, in elk geval voor het gebied van de gemeente Vijfheerenlanden.

1.3.4 Uitvoeren programma Hart van Heuvelrug

Toelichting op meerjarendoel

Programma Hart van de Heuvelrug
Het programma Hart van de Heuvelrug (HvdH) is een grootschalig gebiedsontwikkelingsprogramma voor het gebied in de driehoek Soest-Zeist-Amersfoort. Op 5 juni 2015 hebben de gemeenten Soest en Zeist en de provincie ingestemd met de samenwerkingsovereenkomsten Hart van de Heuvelrug en Vliegbasis Soesterberg. Deze overeenkomsten bevatten eenduidige afspraken over de wijze van samenwerking, gericht op succesvolle uitvoering van de resterende projecten in de komende jaren. Het programma loopt tot en met 2025.
Doel van het programma is het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit, waarbij het realiseren van twee ecologische corridors voorop staat. Daarnaast richt het programma zich op ruimtelijke kwaliteitswinst voor wonen, werken, zorg en recreatie. Een belangrijk uitgangspunt voor de uitvoering van het programma is de financiële en ruimtelijke verevening tussen de rode projecten (ontwikkelen woon- en werklocaties) en groene projecten (ontwikkeling natuur en recreatie).
Onder regie van de Provincie Utrecht worden volgende projecten binnen het programma uitgevoerd: afronden bedrijventerrein Richelleweg, realiseren woonwijk Sortie 16 en het vergroenen van het terrein Kamp van Zeist.

Project Vliegbasis Soesterberg (VBS)
De uitgangspunten voor herinrichting van de voormalige Vliegbasis Soesterberg (VBS) zijn vastgelegd in het Ruimtelijk Plan Vliegbasis Soesterberg, dat de gemeenteraden van Soest en Zeist en Provinciale Staten in 2009 hebben vastgesteld. De uitgangspunten van dit plan zijn geregeld in twee bestemmingsplannen: Bestemmingsplan Vliegbasis Soesterberg gemeente Soest (2012, onherroepelijk in 2013) en idem gemeente Zeist. Het 'rode' gedeelte van het plan bestaat uit drie woningbouwlocaties: Een nieuwe woonwijk aan de zuidzijde van de vliegbasis, enkele bouwkavels aan de Dolderseweg en enkele bouwkavels aan de Amersfoortsestraat.
De ambitie is een duurzame en kwalitatief hoogwaardige woonwijk (225-250 woningen) te realiseren, die zich voegt in de omgeving met hoge natuur en landschappelijke waarde. In juni 2017 hebben Gedeputeerde Staten het stedenbouwkundig plan voor de woonwijk vastgesteld. De voorbereidingen voor de ontwikkeling lopen. In 2020 wordt besloten over de verkoopstrategie, start de provincie met het vergunningentraject en daarna de aanbesteding aan marktpartijen.

In een deel van het gebied is bodemverontreiniging PFOS (Perfluoroctaanzuur) gevonden. PFOS is lange tijd (tot 2006) een bestanddeel van blusschuim geweest en is met name rond de voormalige Brandweerkazerne e.o. in de bodem terechtgekomen. De PFOS-problematiek is relatief nieuw in Nederland. Er is nog geen landelijke of provinciaal saneringsbeleid hoe om te gaan met PFOS-verontreiniging, er is wel een wettelijke saneringsplicht. Onderzocht wordt op welke manier PFOS in het gebied gesaneerd kan worden en welke invloed dit heeft op de ontwikkeling van de woonwijk.

Naast de ontwikkeling van de woonwijk VBS maken ook de ontwikkeling en verkoop van de kavels Westflank VBS (voormalig Dolderseweg) onderdeel van de exploitatie VBS. Deze zullen in 2019 hernieuwd in ontwikkeling worden genomen en in 2020 worden verkocht, met inachtname van de aanbevelingen uit het RRK onderzoek uit 2018.
Het groene deel (het park) van de vliegbasis is 15 december 2017 marktconform verkocht aan het Utrechts Landschap. In samenwerking met een landschapsarchitect en met de gemeenten Soest en Zeist is een plan uitgewerkt voor verbetering van de toegankelijkheid en beleefbaarheid van het park, o.a. door uitbreiding van de padenstructuur en betere bebording. In het park vinden in opdracht van de provincie nog de laatste inrichtingswerkzaamheden plaats (o.a. het afronden recreatieve voorzieningen en het padenplan).

De provincie voert binnen het project VBS diverse deelprojecten uit: afronden herinrichting Park VBS, realiseren van de ecologische corridor Camp New Amsterdam, realisatie van de woonwijk VBS en de kavels Westflank (vml. Dolderseweg). Zie voor meer informatie over de afzonderlijke projecten het projectenblad Hart van de Heuvelrug en woonwijk Vliegbasis Soesterberg.

Beoogd resultaat 2020

Programma Hart van de Heuvelrug

- Overeenstemming met Defensie en het Utrechts Landschap over aankoop en doorlevering Kamp van Zeist.
- Gebiedsvisie woonwijk Sortie 16 is gereed en start met het opstellen van het bestemmingsplan.
- Afronden kaveluitgifte bedrijventerrein Richelleweg.

Woonwijk Vliegbasis

- Bevoegd gezag heeft een besluit genomen over de aanvraag ontheffing Wet Natuurbescherming.
- Wijzigingsbevoegdheid van het bestemmingsplan is ingezet.
- De niet gesprongen explosieven zijn in het bos geruimd.
- (Afhankelijk van de verkoopstrategie) is de aanbesteding van marktpartijen gestart.
- Een eerste visie voor de aanpak van de PFOS-verontreiniging is opgesteld en de gesprekken met Defensie over de sanering zijn gestart.

Kavels Westflank:

- Verkoop van de kavels westflank Vliegbasis (behoudens als het bestemmingsplan nog gewijzigd moet worden).

Park Vliegbasis:

- Bevoegd gezag heeft een besluit genomen over de aanvraag van een ontheffing Wet Natuurbescherming padenplan fase 2.
- Er zijn met Defensie goede afspraken gemaakt over het uitvoeringsproces van de ecologische corridor Camp New Amsterdam.

1.4 Provincie is omgevingswet-proof

Toelichting op beleidsdoel

Om de provincie Omgevingswetproof te krijgen, introduceren we nieuwe instrumenten, leren we organisatie en bestuur daarmee te werken, en werken we intensief samen met partners in het fysieke domein. Het Coalitieakkoord geeft aan dat de beoogde sturingsfilosofie en de inhoudelijke ambities hun vertaling krijgen in de Provinciale Omgevingsvisie en - verordening die eind 2020 ter vaststelling zullen worden aangeboden. Onder 'Levendige Steden en Dorpen' is als voorbeeld genoemd de sturingssystematiek rond nieuwe verstedelijking en het belang van flexibiliteit, bijvoorbeeld bij uitbreiding van kleine kernen. De meerjarendoelen van het Omgevingswet-proof maken van onze provincie zijn op zich niet gewijzigd.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2020	2021	2022	2023
Lasten	1.475	478	15	15
Baten	0	0	0	0
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**1.475**	**478**	**15**	**15**

Meerjarendoelen

1.4.1 Opstellen omgevingsvisie en -verordening

Toelichting op meerjarendoel

In 2020 worden de ontwerp Omgevingsvisie en –verordening voor de hele fysieke leefomgeving ter inzage gelegd en daarna ter besluitvorming voorgelegd. Uitgangspunt is het Koersdocument dat eind 2018 is vastgesteld. . Eind 2020 moeten visie en verordening zijn vastgesteld, zodat de provincie bij inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2021 een werkende visie en verordening heeft. Bij het opstellen van de visie zijn de medeoverheden, uitvoeringspartners, kennisinstellingen en inwoners intensief betrokken. De verordening is goed afgestemd met medeoverheden en uitvoeringspartners. PlanMER heeft gedurende het proces een interactieve rol gehad om de effecten van het toekomstige beleid in beeld te brengen.

Beoogd resultaat 2020

- Het vaststellen van een Omgevingsvisie en –verordening, waarin onder andere meer flexibiliteit voor uitbreiding van de kleine kernen wordt gegeven en duidelijkheid geboden over de aanpak en de randvoorwaarden voor verdere verstedelijking.
- Het vaststellen van een interactief digitaal milieueffectrapport (planMER) dat bijdraagt aan de besluitvorming over de Omgevingsvisie en –verordening.

1.4.2 Aanpassen organisatie en opdracht RUD voor VTH

Toelichting op meerjarendoel

In 2020 bereiden zowel de interne organisatie als de uitvoeringsorganisaties (zoals de RUD-Utrecht, ODRU, GGD, VTU) zich definitief voor op de komst van de Omgevingswet per 1 januari 2021. Dit betekent dat de VTH-taken die moeten worden uitgevoerd onder de Omgevingswet voor alle uitvoeringsorganisaties en de provincie als opdrachtgever helder moeten zijn en er duidelijke beleidskaders moeten zijn opgesteld.

Beoogd resultaat 2020:

- De provincie heeft nieuw vastgesteld VTH-beleid dat zoveel mogelijk is afgestemd met de regionale ketenpartners.
- Met de uitvoeringsorganisaties zijn afspraken gemaakt over hun taakuitvoering voor de provincie vanaf 1 januari 2021.

1.4.3 Aansluiten op Digitaal Stelsel omgevingswet (landelijk)

Toelichting op meerjarendoel

In het project Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) dragen we bij aan de digitalisering en aanpassing van de informatievoorziening van de andere projecten van het programma Invoering Omgevingswet. Daarnaast heeft het DSO eigen activiteiten om aan te sluiten op het landelijke stelsel.

Beoogd resultaat 2020

- Er is software beschikbaar voor het digitaal opstellen van onze omgevingsvisie en -verordening conform de publicatiestandaarden.
- Onze omgevingsvisie en -verordening zijn optimaal te raadplegen in het landelijke loket.
- Ons vergunningensysteem is aangesloten op het landelijke loket voor het ontvangen van aanvragen en meldingen.
- We hebben een omgeving om samen te kunnen werken in de keten met onze partners.
- Het formeel digitaal publiceren van onze omgevingsvisie en -verordening is mogelijk.
- Utrechtse omgevingsinformatie is beschikbaar in de informatieproducten Natuur en Externe Veiligheid.

1.4.4 Aanpassen werkwijze voor omgevingswet

Toelichting op meerjarendoel

Om de werkwijze van de medewerkers en het bestuur aan te passen aan de wet gaan we in 2020 verder met het inrichten en aanpassen van werkprocessen en het benutten van de Omgevingswetkoffer (een set van hulpmiddelen voor medewerkers en managers om hun werk aan te passen aan de Omgevingswet). Daarmee voldoet de provincie aan de eisen de Omgevingswet bij inwerkingtreding. Leren werken volgens de principes van de wet zal ook na 2020 doorgaan binnen het reguliere werk.

Beoogd resultaat 2020

- De ca. 8-10 werkprocessen die het meest veranderen als gevolg van de OW zijn voor 2021 op een eenduidige manier ingericht of gewijzigd.
    - Ter voorbereiding hierop zijn in samenwerking met de proceseigenaren workshops gehouden om het proces in beeld te brengen.
    - De proces verantwoordelijke is daarna, als onderdeel van de lijn, verantwoordelijk voor de implementatie van deze manier van werken in de organisatie.
- In de Omgevingswetkoffer staan de hulpmiddelen waarmee de organisatie voorbereid kan worden op de implementatie van de wet. Zo wordt een e-learningstool aangeboden die in samenhang met workshops, kennis vergroot en inzicht en bewustwording van de Omgevingswet bevordert.
- Er zijn (in samenwerking met onze ketenpartners) minimaal 4 trainingen georganiseerd voor kennisoverdracht en het ervarend leren gericht op het aanpassen van werkprocessen en/of houding en gedrag.

1.4.5 Verbeteren samenwerking met Rijk

Toelichting op meerjarendoel

Over 1 jaar zal de Omgevingswet waarschijnlijk in werking treden. Daarom is de tijd rijp om met samenwerkingspartners concrete afspraken te maken waar dat mogelijk en nodig is.

Beoogd resultaat 2020

- In de Utrechtse regio zijn minimaal 3 bijeenkomsten gehouden over de Omgevingswet voor ambtenaren, bestuurders en/of volksvertegenwoordigers van Utrechtse ketenpartners en samenwerkingsafspraken maken ten behoeve van de invoering van de wet.
- In samenwerking met haar regionale partners levert de provincie Utrecht proactief input voor de Nationale Omgevingsvisie (NOVI). Het resultaat is dat het Groene Hart en de stadszone Utrecht zuidoost en de definitieve NOVI de status van NOVI-gebied heeft gekregen en dat de belangen vanuit Utrecht duidelijk doorklinken in de Omgevingsagenda landsdeel Noordwest. Daarnaast wordt tussen Rijk en de koepels een bestuursakkoord NOVI opgesteld, waaraan de provincie Utrecht via het IPO inbreng levert. Zie ook paragraaf 1.1.3.
- Er zijn alerte reacties (samen met de IPO-partners) op de laatste voorstellen voor (aanpassing van) wetgeving, zoals de Omgevingsregeling en de aanvullingsregelingen geluid, bodem en natuur waarvoor de consultatie nog loopt tot in 2020.
- Er is deelgenomen aan 2 à 3 experimenten voor het testen van de uitvoerbaarheid van wet- en regelgeving.

Beleidsdocumenten

- Beleidskader Binnenstedelijke Ontwikkeling
- Horizon 2050
- Koersdocument Provincie Utrecht Omgevingswet
- Programmaplan Innovatieprogramma Fysieke Leefomgeving
- Provinciale Ruimtelijke Structuurvisie
- Provinciale Ruimtelijke Verordening
- Woondeal Regio Utrecht

Programma 2. Landelijk gebied

Programmadoel

Behouden en versterken van natuur en landschap (biodiversiteit), duurzame landbouw en een vitaal en (be)leefbaar landelijk gebied.

Wat gaat dat kosten?

2. Landelijk gebied	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Personeelslasten	9.012	8.997	9.074	9.115	9.115	9.115
Materiële lasten	36.577	47.114	49.688	52.900	44.977	41.736
Lasten	**45.589**	**56.111**	**58.762**	**62.015**	**54.092**	**50.851**
Baten	5.921	3.631	3.795	1.471	1.019	71
Baten	**5.921**	**3.631**	**3.795**	**1.471**	**1.019**	**71**
Saldo van dit programma	**39.668**	**52.480**	**54.967**	**60.544**	**53.073**	**50.780**
Stortingen in reserves	5.711	21.316	3.731	-	-	-
Onttrekkingen aan reserves	1.529	37.492	23.642	14.075	14.985	3.305
Beslag op de algemene middelen	**43.850**	**36.304**	**35.056**	**46.469**	**38.088**	**47.475**

Reserves Landelijk gebied

Programma 2. Landelijk gebied	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Reserve Programma landelijk gebied	5.711	-	3.731	-	-	-
Reserve Realisatiestrategie Natuurvisie	-	21.316	-	-	-	-
Totaal Stortingen in reserves	**5.711**	**21.316**	**3.731**	**0**	**0**	**0**
Reserve Programma landelijk gebied	1.391	31.919	17.937	12.695	13.880	2.000
Reserve Realisatiestrategie Natuurvisie	-	3.359	5.705	1.380	1.105	1.305
Reserve Projecten	137	2.214	-	-	-	-
Totaal Onttrekkingen aan reserves	**1.529**	**37.492**	**23.642**	**14.075**	**14.985**	**3.305**

Beleidsdoelen

Ambitie	Hoofddoelstellingen	Meerjarendoelstellingen
2. LANDELIJK GEBIED *Behouden en versterken van natuur en landschap (biodiversiteit), duurzame landbouw en een vitaal en (be)leefbaar landelijk gebied*	**2.1 Ontwikkelen robuust natuurnetwerk**	2.1.1 Ontwikkelopgave Natuurnetwerk Nederland (NNN)
		2.1.2 Ontwikkelen Groene Contour
		2.1.3 Verbinden van natuurgebieden
	2.2 Beschermen, verbeteren en bewaken kwaliteit natuur en landschap	2.2.1 Subsidiëren natuurbeheer en landschapselementen
		2.2.2 Behouden en versterken biodiversiteit
		2.2.3 Vergunningverlening en populatiebeheer
		2.2.4 Monitoren
	2.3 Versterken verbinding natuur, maatschappij en economie	2.3.1 Vergroten belevingswaarde en nieuwe financieringsbronnen voor natuur
	2.4 Bevorderen duurzame landbouw	2.4.1 Bevorderen vitale, circulaire en energieneutrale landbouw
		2.4.2 Terugdringen vrijkomende agrarische bebouwing (VAB)
	2.5 Versterken leefbaarheid landelijk gebied	2.5.1 Bevorderen leefbaarheid

2.1 Ontwikkelen robuust natuurnetwerk

Toelichting op beleidsdoel

In Utrecht komen natuurwaarden voor die nationaal en internationaal van groot belang zijn. Het is onze ambitie en verantwoordelijkheid deze natuurwaarden te beschermen en te versterken. Hiermee dragen we tevens zorg voor de Utrechtse biodiversiteit, waaronder onze aandachtsoorten. Om deze ambitie te realiseren is ruimte nodig, in de vorm van een robuust netwerk van aaneengeschakelde natuurgebieden. Voor dit robuuste netwerk zorgen wij door het realiseren, het inrichten en het afronden van ons aandeel in het Natuurnetwerk Nederland (NNN), de inzet op de doorontwikkeling van de groene contour en het realiseren van verbindingen tussen gebieden met natuurwaarden.

Nieuw beleid

Vanuit het coalitieakkoord zetten wij extra in op realisatie van de groene contour. In de periode 2020-2023 zal er €10 miljoen geïnvesteerd worden in de ontwikkeling van natuur buiten het huidige NNN.

Tevens verlengen we het huidige programma Agenda Vitaal Platteland 2016-2019 in 2020, zodat er voldoende tijd is om de huidige aanpak te evalueren en om de opgaven uit het coalitieakkoord mee te nemen in een nieuw op te stellen programma. Voor deze verlenging is €2,7 mln. opgenomen in de begroting 2020. Het nieuw op te stellen programma 2021 t/m 2023 is als nader uit te werken voorstel opgenomen.
Met onze partners in het Platform kleine landschapselementen zetten we in op biodiversiteits- en belevingsdoelen door het aanleggen en beheren van kleine landschapselementen. Onze ambities zijn vanaf 2021 geconcretiseerd in het dan vastgestelde landschapsuitvoeringsplan.
Vanuit het coalitieakkoord zetten wij extra in op ecologische verbindingen en deze waar nodig beter toegankelijk te maken. De noodzakelijke investeringen nemen we op in ons ontsnipperingsprogramma 2.0.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2020	2021	2022	2023
Lasten	24.122	28.155	21.173	19.074
Baten	3.724	1.400	948	0
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**20.398**	**26.755**	**20.225**	**19.074**

Indicatoren

Naam indicator	Omschrijving	Streef-waarde	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Verwerving/functie-verandering nieuwe natuur	Verwerving/functieverandering nieuwe natuur cumulatief in ha. *[cumulatief, realisatie 2027]*	1.566	822	980	1.105	1.230	1.355	1.405
Ontwikkelde nieuwe natuur *Nr. 4 Basisset BBV*	De ontwikkeling van nieuwe natuurwaarden uitgedrukt in hectares binnen het Natuurnetwerk Nederland (NNN). *[cumulatief, realisatie 2027]*	4.260	1.620	1.900	2.100	2.300	2.600	2.900

Meerjarendoelen

2.1.1 Ontwikkelopgave Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Toelichting op meerjarendoel

Verwerving en functieverandering nieuwe natuur

In het Akkoord van Utrecht (2011) is afgesproken om de omvang van het NNN te bepalen op ca. 31.500 ha. Daarin is tevens besloten dat we het NNN op strategische plaatsen uitbreiden met in totaal 1.506 ha, te realiseren uiterlijk in 2027. Inmiddels hebben we 822 ha gerealiseerd (stand 31 december 2018) en resteert er dus nog een opgave van 684 ha. Voor verwerving en functieverandering houden we een lineaire begroting aan van gemiddeld 125 ha per jaar. Verwerving en functieverandering vinden plaats op basis van vrijwilligheid, waardoor de resultaten fluctueren over de jaren. In verband met de overdracht van het gebied Vijfheerenlanden wordt de realisatieopgave nieuwe natuur met 60 ha verhoogd. Hiervan ligt 30 ha in het internationaal belangrijke Natura2000 gebied van de Lekuiterwaarden.

Inrichting nieuwe natuur

Binnen het Programma Agenda Vitaal Platteland (AVP) is de opgave ondergebracht om de nieuwe natuur in te richten. Ten tijde van het Akkoord van Utrecht is het areaal van de nog in te richten gebieden vastgesteld op circa 4.200 ha waarvan de bovengenoemde 1.506 ha nog verworven moest worden. Inmiddels is er 1.620 ha ingericht (stand 31 december 2018) door zowel de provincie als door terreinbeherende organisaties als particuliere terreineigenaren. Er resteert dus nog een opgave van 2.580 ha. Voor inrichting houden we een lineaire begroting aan van gemiddeld 200 ha per jaar. In Vijfheerenlanden moet 60 ha nieuwe natuur worden ingericht.

De verwerving en inrichting van natuurgronden worden gefinancierd uit de voor deze opgave ingestelde reserve Landelijk Gebied. Realisatie van genoemde oppervlakten is afhankelijk van beschikbare personele capaciteit. In de Najaarsrapportage 2019 is gemeld dat er stagnatie is in de uitvoering van het NNN doordat het moeizaam lukt om opengevallen vacatures in te vullen om deze opgave uit te voeren. We gaan er vanuit in 2020 weer op volle sterkte te zijn om de opgave ter hand te nemen.

Beoogd resultaat 2020

- Er is 125 ha nieuwe natuur ontwikkeld.
- Er is 200 ha natuur ingericht.

2.1.2 Ontwikkelen Groene Contour

Toelichting op meerjarendoel

Vanuit het actieplan Duurzame Landbouw met Natuur onderzoeken de partners of de Groene Contour in het agrarisch gebied op alternatieve manieren gerealiseerd kan worden met behoud van beoogde natuurdoelen. Duurzame borging, ecologisch draagvlak en een haalbare financiële constructie zijn de belangrijkste onderzoeksvragen.

Het is aannemelijk dat in de periode 2020-2023 ca. €10 mln. kan worden geïnvesteerd in de realisatie van de groene contour. De overige 2 miljoen zal uiterlijk in 2024 worden besteed. Overigens is het budget van 12 miljoen euro ontoereikend om op de huidige wijze van inrichten 400 hectare Groene Contour te realiseren. Daar is naar de huidige inschatting 32 miljoen euro voor nodig.

Beoogd resultaat 2020

- Resultaten pilots groene contour afgerond.
- Concreet, met de gebiedspartijen afgestemd voorstel voor nadere invulling van de groene contour.

2.1.3 Verbinden van natuurgebieden

Toelichting op meerjarendoel

Grootschalige verbindingen realiseren

Ter versterking van het netwerk starten we in 2020 met aanleg van de faunapassage Griftenstein onder de N237 tussen De Bilt en Utrecht. Deze faunapassage vormt samen met de door de gemeente Utrecht aan te leggen faunapassage onder de Biltse Rading een schakel in de ecologische verbinding tussen het Noorderpark en het Kromme Rijngebied. We continueren de voorbereidingen voor de aanleg van het ecoduct over de N226 tussen Leersum en de A12. De aanleg start naar verwachting in 2021.

Kleinschalige verbindingen realiseren, beheren en beschermen
Om de aanleg van landschapselementen te realiseren werken we samen met onze partners in het Platform Kleine Landschapselementen. De partners stemmen beheer, bescherming, aanleg en herstel van kleinschalige verbindingen met elkaar af. Na de positieve evaluatie in 2019 is het platform doorgestart met nog eens tien deelnemende gemeenten. Met de partners stellen wij in 2020 een landschapsuitvoeringsplan vast waarmee de realisatie van de kleine verbindingen structuur wordt geboden, afgestemd op de kwaliteitsgidsen landschap. Hierin worden onze ambities voor landschap geconcretiseerd. Hiermee vallen biodiversiteits- en belevingsdoelen samen. Op basis van het landschapsuitvoeringsplan wordt het platform kleine landschapselementen financieel in de gelegenheid gesteld om de uitvoering in 2022 en 2023 voort te zetten voor een bedrag van € 300.000/jaar. Tot dan is reeds € 1 mln. beschikbaar. Voor het opstellen van het landschapsuitvoeringsplan is een bedrag van maximaal € 70.000 gereserveerd binnen de biodiversiteitsopgave.

In 2020 stellen wij een ontsnipperingsprogramma 2.0 op met aandacht voor zowel de grootschalige als de kleinschalige verbindingen. In dit programma zullen noodzakelijke investeringen in het verbinden van de Utrechtse natuur verder inzichtelijk worden gemaakt.

Beoogd resultaat 2020
- De aanleg van de faunapassage onder de N237 is gestart.
- Het opstellen van een landschapsuitvoeringsplan.
- Een vastgesteld Ontsnipperingsprogramma 2.0.

2.2 Beschermen, verbeteren en bewaken kwaliteit natuur en landschap

Toelichting op beleidsdoel

In onze Natuurvisie en de Realisatiestrategie natuurvisie hebben we de ambitie neergelegd om ons in te spannen om het biodiversiteitsverlies in de gehele provincie tegen te gaan. Onze natuuropgave is de bescherming, de instandhouding of het herstel van biotopen (leefgebieden) en habitats in voldoende gevarieerdheid om daarmee onze aandachtsoorten en/of beschermde soorten zoveel mogelijk in een gunstige staat van instandhouding te houden of te brengen. Tegelijkertijd bewaken wij de balans door een heldere belangenafweging tussen de natuuropgave en bijvoorbeeld exotenbestrijding, ruimtelijke ingrepen, faunabeheer en houtopstanden.

Nieuw beleid

Vanuit het coalitieakkoord zetten we extra in op het voorkomen van schade veroorzaakt door wilde dieren en het voorkomen van aanrijdingen met wilde hoefdieren en andere wilde diersoorten, dit laatste door extra maatregelen langs onze provinciale wegen zoals nieuwe blauwe wildspiegels en vanaf 2021 wilddetectiesystemen. Indien bestrijding van wilde dieren onafwendbaar is dan zetten wij in op de diervriendelijkste methode. We intensiveren het onderzoek naar alternatieve beheermethoden.

We zetten extra in op de bescherming van het leefgebied van de weide- en akkervogels door de inzet van een palet van maatregelen. We gaan volop aan de aanslag met de uitvoering van het Programma invasieve exoten 2020-2021. Voor de komende twee jaar stellen wij middelen beschikbaar. In 2021 wordt het beleid geëvalueerd. Op basis van de uitkomsten van deze evaluatie wordt het beleid daarna voortgezet.

Vanuit het coalitieakkoord gaan we binnen onze mogelijkheden aan de slag met de adviezen uit het rapport 'Transport en opvang van natuurdieren in Utrecht'.

Ook gaan we vanuit ons coalitieakkoord door met het behoud en de verbetering van de biodiversiteit. We zetten in op het verhogen van de biodiversiteit langs onze provinciale wegen als leefgebied voor vele insecten bij de aanbesteding van het onderhoud. Binnen het stedelijk gebied gaan we door om samen met gemeenten te komen tot soortenmanagementplannen als onderlegger voor de gebiedsgerichte Wnb-ontheffing. Verder herijken we de Utrechtse aanpak. Bij deze herijking nemen we expliciet de relatie tussen de Wnb en de nieuwe opgaven die er zijn vanuit de energietransitie en de klimaatopgave mee.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2020	2021	2022	2023
Lasten	27.404	27.166	25.837	25.493
Baten	71	71	71	71
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**27.333**	**27.095**	**25.766**	**25.422**

Indicatoren

Naam indicator	Omschrijving	Streef-waarde	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Beheerde natuur *Nr.5 Basisset BBV*	Het beheer van natuurwaarden (uitgedrukt in hectares) als percentage van de beoogde oppervlakten (streefdoelen), binnen het Natuurnetwerk Nederland (NNN).* *[realisatie 2028]*	100% (31.500 ha)	72%	73%	75%	76%	78%	80%
Jaarplan vergunningverlening Natuur en landschap	Percentage binnen de termijn afgegeven ontheffings-/vergunningsaanvragen. *[jaarlijkse streefwaarde]*	91%	90%	90%	90%	90%	90%	90%

**Het hier genoemde percentage is het percentage waarvoor we beheersubsidie verstrekken. Daarnaast zijn er ook terreinen in beheer waarvoor we geen beheersubsidie verstrekken.*

Meerjarendoelen

2.2.1 Subsidiëren natuurbeheer en landschapselementen

Toelichting op meerjarendoel

De terrein- en wegbeheerders en agrarische- en natuurcollectieven werken hard aan het op orde houden van de Utrechtse natuur. We gaan in gesprek om in het reguliere natuurbeheer de beschikbare middelen zodanig efficiënt in te zetten, zodat binnen het betreffende natuurtype een zo hoog mogelijke natuurkwaliteit gerealiseerd kan worden. Wij borgen de continuering van het natuurbeheer en zetten tegelijkertijd in op accountmanagement naar de beheerders. We zien toe op naleving van kwalitatieve verplichtingen die gevestigd zijn bij de realisatie van nieuwe natuur.

We organiseren en programmeren met onze partners het vorig jaar opgerichte Utrechts samenwerkingsmodel natuurtoezicht. De partners kiezen jaarlijks prioriteiten waarvoor zij gecoördineerd en gezamenlijk te werk gaan. De prioriteiten en activiteiten leggen zij vast in een jaarlijks gezamenlijke toezichtkalender als voorwaarde voor de toezichtbijdrage. Wij financieren vanaf 2019 de hiervoor benodigde BOA-coördinator.
Steeds meer provincies nemen de subsidiëring van natuurbeheer over van RVO. De provincie Utrecht doet dit met ingang van 2018 ook. Inmiddels beheert de provincie Utrecht 12 contracten natuurbeheer (ruim 20.000 ha exclusief Vijfheerenlanden). In 2019 lopen bij de RVO contracten voor 2.770 ha natuurbeheer in Utrecht af. We verwachten dat voor deze hectares nieuwe subsidieaanvragen bij de provincie worden ingediend. De aflopende contracten voor beheer van landschapselementen worden door de agrarische collectieven meegenomen bij de subsidiëring van het agrarisch natuurbeheer. Beheerders bij wie het contract afloopt worden tijdig geïnformeerd over de mogelijkheden van (voortzetting van) subsidiëring van het beheer.

Subsidie voor agrarisch natuurbeheer verstrekken we sinds 2016 aan 7 agrarische collectieven volgens het nieuwe subsidiestelsel en de Subsidieverordening Natuur en Landschap (SNL). De contracten agrarisch natuurbeheer beslaan 6 jaar. Met de subsidiebeschikkingen voor 2020 zal het areaal van 6.284 ha (2017) groeien. Voor de resterende periode 2019-2021 (update 2020-2021) heeft de provincie Utrecht opnieuw €1 miljoen per jaar extra opengesteld voor agrarisch natuurbeheer en de waterschappen €0,17 mln. per jaar voor agrarisch waterbeheer. Voor het gebied de Vijfheerenlanden continueren we het voorheen door Zuid-Holland gesubsidieerde (agrarisch) natuurbeheer.

Beoogd resultaat 2020

- Er is 500 ha groei in subsidiëring van natuurbeheer via de SNL gerealiseerd.
- Voor 2.770 ha natuurbeheer zijn de aflopende contracten vernieuwd.
- Op basis van het Utrechts samenwerkingsmodel natuurtoezicht' is er een toezichtkalender 2020 vastgesteld.

2.2.2 Behouden en versterken biodiversiteit

Toelichting op meerjarendoel

Natura2000 gebieden
Het Programma aanpak stikstof (PAS) mag niet meer worden ingezet als passende beoordeling voor stikstofvergunningsaanvragen op grond van de Wet natuurbescherming (hierna Wnb). Wij werken samen met Rijk en provincies aan korte en middellange termijnoplossingen gericht op een nieuw afwegingskader voor toestemmingsverlening, legalisering, en prioritering daarin. Vanwege de overbelasting met stikstof in onze Natura 2000 gebieden en om verdere verslechtering zoveel mogelijk te voorkomen gaan we door met de uitvoering van de herstel- en instandhoudingsmaatregelen uit de PAS-gebiedsanalyses om hiermee de biodiversiteit in deze waardevolle gebieden te versterken. Dit geldt ook voor de nieuwe Natura 2000 gebieden Zouweboezem, Uiterwaarden Lek en Lingegebied/Diefdijk-Zuid in de Vijfheerenlanden.

Actieve bescherming leefgebieden van de aandachtsoorten
Met de 10 in de Natuurvisie benoemde natuurparels en weidevogelgebieden binnen en buiten het natuurnetwerk geven we invulling aan het centrale doel van de Wnb, namelijk het benoemen van de Utrechtse aandachtsoorten en hun leefgebieden. We stimuleren maatregelen die leiden tot bescherming, de instandhouding of het herstel van biotopen (leefgebieden) en habitats van de benoemde aandachtsoorten. We beogen daarmee behoud en versterking van de biodiversiteit conform de Wnb. Wij starten in 2020 om per leefgebied nog een verdiepende analyse te maken om gestructureerd en meer in samenhang met andere opgaven, te kunnen sturen op de realisatie van noodzakelijke herstel- en systeemmaatregelen om de leefgebieden te optimaliseren.

Naast onze aandachtsoorten steunen wij initiatieven die zorgen voor een klimaatbestendige- en gezonde leefomgeving voor mens en dier, zoals de Stichting Steenbreek. Voorjaar 2020 presenteren wij de resultaten van het provinciaal bijenonderzoek. Dit willen wij laten samenvallen met de uitvoering van Motie 59 'Blij met de Bij' waarin om de organisatie van een 'Utrechtse Bijendag' wordt gevraagd met als doel het keren van de achteruitgang.

Intensiveren bescherming van de leefgebieden van de weide- en akkervogels
We zetten extra in op het uitvoeren van de maatregelen uit ons Actieplan weidevogels. We richten ons zowel op de weidevogelreservaten (het deel dat binnen het NNN ligt) als op het deel van het weidevogelgebied buiten het NNN in samenwerking met de betrokken partijen.

Verdiepingsslagen bestaande natuur
Bestaande natuurgebieden zijn door het treffen van gerichte maatregelen kansrijk om de biodiversiteit te versterken. Een eerst kwaliteitsslag is dat we delen van natuurgebieden die vanuit biodiversiteitsoogpunt nu minder goed functioneren een nieuwe impuls te geven. In samenwerking met de eigenaren van gronden in de uiterwaarden zijn de mogelijkheden verkend voor een grote kwaliteitsslag tussen Rhenen en Lopik. Hier liggen grote kansen op verhoging van de biodiversiteit door herinrichting en andersoortig beheer van deze percelen.

Wegen en vaarwegen ecologisch beheren
De provincie Utrecht voert sinds 1974 ecologisch bermbeheer uit op een groot deel van het areaal wegbermen. Het streven is om het ecologisch berm- en oeverbeheer verder te optimaliseren; dit omdat de bermen als leefgebied voor planten- en diersoorten soorten een sleutelrol hebben voor behoud en herstel van de biodiversiteit. Voor de komende jaren worden er nieuwe bermcontracten afgesloten. Hierbij willen we onderzoeken of de huidige beheermethoden waarbij het gewas geklepeld en opgezogen wordt, vervangen kunnen worden door een insectenvriendelijke vorm.

Om de biodiversiteitsopgaven mogelijk te maken zijn inmiddels 2 op elkaar afgestemde subsidieregelingen opengesteld: de Subsidieregeling kwaliteitsimpuls natuur en landschap (SKNL) en de nieuwe Uitvoeringsverordening Subsidie Biodiversiteit (USB). Vanaf halverwege 2019 zijn de eerste subsidieaanvragen ter verhoging van de biodiversiteit binnengekomen.

Beoogd resultaat 2020

- Uitvoering maatregelen Beheerplannen Natura 2000 en/of gebiedsanalyses PAS liggen op schema.
- De opgave voor versterking van de biodiversiteit is in gang gezet door het subsidiëren van projecten gericht op biodiversiteitsdoelen.
- Verder optimaliseren van het ecologisch berm- en oeverbeheer.

2.2.3 Vergunningverlening en populatiebeheer

Toelichting op meerjarendoel

Faunabeheer
Faunabeheer is het planmatig en gecoördineerd beheer van diersoorten. De Faunabeheereenheid Utrecht (FBE) is opgericht om de belangen van de grondgebruikers te organiseren en gezamenlijk het faunabeheer te coördineren en planmatig uit te voeren. Op basis van het Faunabeheerplan verlenen wij na onze goedkeuring van het plan aan de FBE nieuwe ontheffingen om beschermde diersoorten te mogen beheren ter voorkoming van schade. De exploitatiesubsidie zal vanaf 2020 met € 35.000 worden verhoogd vanwege een uitbreiding van het werkgebied in de nieuwe gemeente Vijfheerenlanden.

De evaluatie ganzenbeleid is in 2020 is afgerond en nieuw beleid is vastgesteld. Binnen het ganzenbeleid wordt met de FBE samengewerkt aan duurzaam faunabeheer dat past binnen de provinciale beleidsdoelstellingen. Het komende jaar zal verder worden geëxperimenteerd met preventieve en alternatieve diervriendelijke beheermethoden, en bij geschiktheid zo mogelijk geïmplementeerd in het nieuwe ganzenbeleid (uitvoering motie M5 d.d. 27-6-2011). Vanwege de oplopende kosten van de tegemoetkoming faunaschade hogen wij de begroting vanaf 2020 op met € 500.000 per jaar. Omdat de tegemoetkomingen in de faunaschade alsmaar stijgen wordt in IPO-verband samengewerkt aan een aangepast systeem, waarbij de nadruk mogelijk meer op preventie komt te liggen.
Wij willen aanrijdingen met wilde hoefdieren en andere wilde diersoorten zoveel mogelijk voorkomen. Daartoe zijn tot en met 2020 in het programma oversteekbaarheid middelen beschikbaar. In 2020 zijn provinciale wegen, waar nodig voorzien van nieuwe blauwe wildspiegels. Afhankelijk van de uitkomsten in 2020 van lopend onderzoek

starten we vanaf 2021 met het realiseren van wilddetectiesystemen waarvoor we geld vrijmaken in het genoemde programma oversteekbaarheid.

Opvang en vervoer van wilde dieren
Met behulp van de adviezen uit het rapport 'Transport en opvang van natuurdieren in Utrecht' gaan we aan de slag met voorstellen die passen binnen onze ambitie, beschikbaar gestelde middelen en de beperkte rol die wij hier hebben.

Invasieve exoten uitroeien en beheren
Vanuit onze nieuwe rol uit de Wnb coördineren wij sinds 2018 de aanpak van invasieve exotische dier- en plantsoorten. In 2019 hebben wij het Programma invasieve exoten 2020-2021 vastgesteld. Binnen dit programma werken we samen met onze stakeholders in het nieuwe opgerichte Platform invasieve exoten Utrecht. Op basis van de opgedane ervaringen zal dat uiteindelijk leiden tot een definitief Programma invasieve exoten 2022 en verder op basis van een nieuwe begroting. Om die reden is dit opgenomen in de lijst met nader uit te werken onderwerpen. Het programma is nu begroot op € 1,26 mln. per jaar, bedoeld voor de uitroeiing invasieve exoten, het uitvoeren van beheersmaatregelen gericht op Europese invasieve soorten en soorten op de Utrechtse lijst en vaste programmakosten. In 2020 verwachten wij een beslissing op de Life+ subsidieaanvraag voor de bestrijding van Aziatische duizendknoop. De Uitvoeringsverordening Subsidie Biodiversiteit is opengesteld voor het indienen van subsidieaanvragen ter bestrijding van invasieve exoten ter uitvoering van de motie 124 d.d. 12-12-2016, motie 52 d.d. 9-7-2018 en Amendement 09a d.d. 10 juli 2019.

Naar een slagvaardig compensatiebeleid
In 2020 werken we verder aan de verbetering van de uitvoering van natuur- en boscompensatie. We volgen de aanbevelingen in het eindrapport van de Randstedelijke Rekenkamer over de uitvoering van natuurcompensatie en hetgeen daarover in de Natuurvisie is opgenomen. We verankeren deze regels voor compensatieverplichtingen binnen het NNN en de groene contour in de ontwerp-omgevingsverordening.

Voortzetten Utrechtse Aanpak (samen voor natuur)
Met de komst van de Wnb is de provincie samen met de gemeenten verantwoordelijk voor het verlenen van Wnb-ontheffingen voor ruimtelijke ontwikkelingen (het passieve soortenbeleid door vergunningverlening en handhaving). Wij gaan door met ons beleid van slim combineren van natuurbescherming en het toestaan van ruimtelijke ontwikkelingen. We blijven initiatiefnemers stimuleren om natuurbelangen zo vroeg mogelijk mee te nemen en natuurinclusief te werken. We blijven gemeenten stimuleren om soortenmanagementplannen op te stellen in combinatie met een gebiedsgerichte ontheffing. We hebben de Uitvoeringsverordening Subsidie Biodiversiteit opengesteld voor een subsidiebijdrage daarvoor. Wij spelen in op nieuwe ontwikkelingen die ons doel het behoud en verbetering van de biodiversiteit en onze aandachtsoorten in de gebouwde omgeving dichterbij kunnen brengen.

Beoogd resultaat 2020
- De adviezen van de Randstedelijke Rekenkamer zijn uitgewerkt.
- Voorstellen voor de opvang en vervoer van wilde dieren zijn opgepakt.
- Het Exotenprogramma 2020- 2021 is in uitvoering.
- De evaluatie van het ganzenbeleid is opgeleverd en een nieuw ganzenbeleid is vastgesteld.
- 90% van de ontheffingen en vergunningen zijn binnen de tijd afgegeven.
- Er zijn 2 aanvragen voor gebiedsgerichte ontheffingen op basis van een Soort(en) Managementplan (SMP) afgehandeld.

2.2.4 Monitoren
Toelichting op meerjarendoel
Om de monitoring goed af te stemmen op de wettelijke verplichtingen en de doelen van de Natuurvisie in samenhang te kunnen evalueren en bijsturen werken we in 2020 op basis van het in 2018 vastgestelde supplement Monitoring en bijsturing Natuurvisie. Tot nu toe rapporteren we de voortgang van het natuurbeleid jaarlijks met de Voortgangsrapportage Natuur. Daarnaast verschijnt driejaarlijks de Rapportage Natuur waarin we vooral over de stand van zaken van de biodiversiteit rapporteren. De eerstvolgende Rapportage Natuur is voorzien in 2020.
In 2020 wordt in 10% van het landelijk gebied de natuur geïnventariseerd. In 2020 gaat het om het gebied de Vijfheerenlanden. We leveren onze bijdrage aan het Landelijk Meetnet Flora en het Netwerk Ecologische Monitoring en voeren de PAS-monitoring uit conform de afspraken.

Het ecologisch functioneren van de ecoducten en faunapassages wordt periodiek gemonitord. De resultaten worden verwerkt in de driejaarlijkse Rapportage Natuur. Bij het provinciale wegenbeheer worden periodieke technische inspecties uitgevoerd over de fysieke onderhoudstoestand van de ecoducten, faunapassages en de bijbehorende rasters.

Beoogd resultaat 2020

- De driejaarlijkse Rapportage Natuur is vastgesteld.
- Voor 10% van de provincie Utrecht is de natuur geïnventariseerd.

2.3 Versterken verbinding natuur, maatschappij en economie

Toelichting op beleidsdoel

Natuur heeft een intrinsieke waarde en het is daarom onze plicht om er goed voor te zorgen. Tegelijkertijd vinden we dat mensen van de natuur – en het omringende landschap – moeten kunnen genieten, daarmee raken ze ook betrokken bij natuur. Verder vinden we het belangrijk dat mensen ook zelf actief worden in natuur- en landschapsbeheer en bij groene bewonersparticipatie. Dit is niet alleen belangrijk voor de biodiversiteit, maar ook vanwege tal van positieve neveneffecten, bijvoorbeeld op de gezondheid en sociale samenhang. Een robuust netwerk van natuur moet in staat zijn het recreatieve gebruik aan te kunnen. Ook vinden we het belangrijk dat recreanten zich medeverantwoordelijk voelen voor natuur.

Nieuw beleid

In de loop van 2020 nemen de betrokken overheden en gebiedspartijen, waaronder de provincie, een besluit over de toekomst van het Nationaal park Utrechtse Heuvelrug. Op basis van dit besluit zullen we nadere voorstellen uitwerken voor de periode 2021 t/m 2023 inclusief een kostenraming. Om deze reden is dit onderwerp opgenomen in de lijst met nader uit te werken voorstellen.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2020	2021	2022	2023
Lasten	2.619	2.619	3.011	2.919
Baten	0	0	0	0
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**2.619**	**2.619**	**3.011**	**2.919**

Meerjarendoelen

2.3.1 Vergroten belevingswaarde en nieuwe financieringsbronnen voor natuur

Toelichting op meerjarendoel

Vermaatschappelijking van het natuurbeleid

We continueren de vermaatschappelijking van natuur door bij te dragen aan de projecten Groen doet Goed en Groen aan de buurt. De voucherregeling 'Beleef en bewonder' heeft veel goede groene initiatieven opgeleverd en is geëvalueerd. We voeren een tweede voucherregeling uit in 2020. Wij leveren een financiële bijdrage aan Landschap Erfgoed Utrecht (LEU) ten behoeve van de organisatie van trainingen voor vrijwilligers. Voor Mijn Mooiste Plek van RTV Utrecht is een vijfde seizoen is in voorbereiding met steun van de provincie.

Samenwerkingsverbanden verbeteren

Het is ons doel de samenwerking met en tussen onze partnerinstellingen effectief en efficiënt te laten verlopen. Met name de gezamenlijke ondersteuning van vrijwilligers zal aandacht krijgen. Op basis van de in 2019 uitgevoerde evaluatie van de samenwerking met de partnerorganisaties gaan we in 2020 in overleg met hen de nieuwe doelen voor de periode 2021 – 2024 opstellen. Hierbij betrekken wij de uitbreiding van het werkgebied en de daarmee samenhangende taken als gevolg van de gebiedsuitbreiding met een deel van Vijfheerenlanden.

Optimaliseren van bestaande en nieuwe financieringsbronnen

De provincie wil dat andere partijen meefinancieren in het beheer en de ontwikkeling van nieuwe natuur voor niet door de overheid gedekte kosten – bijvoorbeeld de realisatie van de groene contour - of voor extra impulsen om de biodiversiteit te behouden of te versterken. Vanuit het actieplan Duurzame Landbouw met Natuur onderzoeken de partners of de Groene Contour in het agrarisch gebied op alternatieve manieren gerealiseerd kan worden met behoud van beoogde natuurdoelen. Duurzame borging, ecologisch draagvlak en een haalbare financiële constructie zijn de belangrijkste onderzoeksvragen (zie ook 2.4 over verduurzaming van de landbouw).

Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug

Samen met onze partners willen we het Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug beschermen, versterken en beleefbaar maken. Om deze reden verstrekken we aan de Stichting Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug een exploitatiesubsidie voor de jaren 2019 t/m 2021 voor uitvoering van de Samenwerkingsagenda Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug.

Beoogd resultaat 2020

- De projecten Groen doet Goed en Groen aan de Buurt worden gecontinueerd voor de vermaatschappelijking van natuur.
- De partnerinstellingen IVN, Landschap Erfgoed Utrecht en Het Utrechts Landschap werken in 2020 aan de ondersteuning van vrijwilligers.
- Met de partnerinstellingen wordt een uitvoeringsplan voor de periode 2021-2024 opgesteld.

2.4 Bevorderen duurzame landbouw

Toelichting op beleidsdoel

De landbouwsector is van belang voor de provincie Utrecht. Maar liefst 50% van het grondgebied van de provincie Utrecht is landbouwgrond. De landbouw zorgt niet alleen voor de voedselvoorziening, maar speelt ook een grote rol in de kwaliteit van het landelijk gebied. Duurzame landbouw is landbouw die zowel in ecologisch, economisch als sociaal opzicht toekomstbestendig is. We zetten in op een duurzaam voortbestaan van de landbouwsector in de provincie Utrecht. De agrarische bedrijven produceren gezond, veilig en kwalitatief hoogwaardig voedsel, waarbij dit ook gezond en veilig voor de omgeving is. De directe nabijheid van (inter)nationaal toonaangevende kennisinstellingen op het gebied van gezondheid en voedsel versnellen innovaties in de provincie Utrecht en daarbuiten en dragen bij aan een gezonde landbouw en gezond en duurzaam voedsel.

Met de Samenwerkingsagenda Landbouw geven we uitvoering aan de Landbouwvisie. Onderdelen van deze agenda zijn versterken van de verbinding stad-land, natuurinclusieve landbouw, stimuleren van circulaire en klimaatneutrale landbouw en het terugdringen van Vrijkomende Agrarische Bebouwing (VAB). Als deelnemende partij van de Regiodeal FoodValley werken we aan een versnelling van de transitie naar een duurzaam en gezond voedselsysteem en de transitie naar een toekomstbestendige duurzame en circulaire landbouw.
De Provincie Utrecht is ook deelnemer in de Regiodeal Bodemdaling Groene Hart die zich o.a. richt op de ontwikkeling van nieuwe en duurzame ‘bodemdalingsbestendige’ verdienmodellen voor agrariërs in veengebieden.

Nieuw beleid
Vanuit het coalitieakkoord zetten we extra in op uitvoering van de Samenwerkingsagenda Landbouw door inzet van extra personele capaciteit. Tevens worden vanuit het coalitieakkoord extra middelen ingezet voor landbouwcoaches, zodat de individuele boer zo veel mogelijk één begeleider heeft die meedenkt over de toekomst van het bedrijf, kennis heeft van regels en subsidies, gericht op de transitie van de landbouw. Ook is vanuit het coalitieakkoord €50.000 beschikbaar gesteld voor het opstellen van een provinciale voedselagenda, een stimuleringsagenda waarin kennisinstellingen, horeca, retail, agrariërs en burgers samenwerken voor kortere ketens en lokale afzet van voedsel.

Wij participeren in de regiodeal Foodvalley. Vanuit het nieuwe coalitieakkoord is €10 mln. en beschikbaar gesteld voor financiering van het aandeel van de provincie Utrecht in deze regiodeal.

Als nader uit te werken voorstel voor de jaren 2021 t/m 2023 zijn middelen gereserveerd voor cofinanciering van gelden die vanuit Europa beschikbaar gesteld worden in het kader van het nieuwe Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB).

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2020	2021	2022	2023
Lasten	4.526	3.984	3.980	3.274
Baten	0	0	0	0
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**4.526**	**3.984**	**3.980**	**3.274**

Meerjarendoelen

2.4.1 Bevorderen vitale, circulaire en energieneutrale landbouw

Toelichting op meerjarendoel

Samenwerkingsagenda Landbouw
Voor de uitvoering van het provinciale landbouwbeleid is de Landbouwvisie en de daarbij behorende Samenwerkingsagenda Landbouw (SAL) leidraad.
We intensiveren de uitvoering van de Samenwerkingsagenda Landbouw en verhogen daarvoor de personele capaciteit met 2 fte en begroten daarvoor € 180.000 per jaar. De uitvoering van de Samenwerkingsagenda wordt geprogrammeerd op basis van een op te stellen programmaplan.

Regiodeal Foodvalley
We participeren als provincie Utrecht in de Regiodeal Foodvalley. Deze is gericht op drie sporen:

1. Voor een versnelde transitie naar een toekomstbestendige, duurzame en circulaire landbouw wordt ingezet op het op (boeren)bedrijven testen en meten van emissie reducerende maatregelen (o.a. fijnstof en ammoniak), betere benutting van regionale eiwitbronnen in veevoer, verbeteren bodemkwaliteit en het ontwikkelen van duurzame verdienmodellen.
2. Via innovatieve experimenten en het toepassen van bestaande interventies in de ruimtelijke, sociale en zorgomgeving worden mensen gestimuleerd om gezonder en duurzaam voedsel te eten. Gezonde voeding krijgt een belangrijke plek in de gezondheidszorg in het gebied.
3. Kennisinstellingen en (mkb)bedrijven krijgen beter toegang tot gedeelde onderzoeks- en proeffaciliteiten. Het World Food Center Experience wordt gerealiseerd als platform voor dialoog, educatie, participatief onderzoek en beleving en als aansprekende etalage voor het Nederlandse voedselbeleid van de toekomst. De in het gebied ontwikkelde concepten zijn toepasbaar voor andere gebieden in Nederland en daarbuiten.

Het Rijk en zeven regiopartners investeren gezamenlijk €73,62 mln. in de Regiodeal Foodvalley. De provincie Utrecht investeert als één van de regiopartners €10 mln. De bijdrage is in de begroting verdeeld over 4 jaar. Voor 2020 staat €2,5 mln. begroot.

Europese middelen benutten
We spannen ons in om voor Utrecht beschikbare Europese gelden voor de transitie in de landbouw en de ontwikkeling van het platteland optimaal te benutten. We volgen de ontwikkelingen van het nieuwe Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB 2021-2027) en de nieuwe POP-periode en leveren hierbij input vanuit de Samenwerkingsagenda Landbouw. Wij zorgen dat de beschikbare POP3-middelen optimaal worden ingezet. Dit loopt nog tot en met 2020.

Landbouwcoaches
Met landbouwcoaches willen we zorgen dat de individuele boer zo veel mogelijk een aanspreekpunt heeft voor regels, transitievraagstukken en subsidies. De landbouwcoach adviseert en begeleidt de eigenaar bij zijn/haar beslissingen over transitie en verduurzaming van het landbouwbedrijf, bij verandering van de functie van het erf of bij beëindiging van het landbouwbedrijf. Hiervoor begroten wij € 1,6 mln. over de periode 2020-2022. Begin 2020 is het Plan van Aanpak klaar om te starten met de inzet van de landbouwcoaches. Een duidelijke afbakening van werkzaamheden voor de landbouwcoaches wordt hierin opgenomen.

Natuurinclusieve landbouw
Natuurinclusieve landbouw spaart natuur en landschap (minder externe druk), zorgt voor natuur (gastheerschap via bijvoorbeeld agrarisch natuurbeheer) én gebruikt de natuur (biodiversiteit is een productiefactor). Natuurinclusieve landbouw draagt zo bij aan behoud en herstel van de biodiversiteit, duurzaam bodembeheer, een lagere milieubelasting, betere waterkwaliteit en hogere landschapskwaliteit. Natuurinclusieve landbouw dient vanzelfsprekend gestoeld te zijn op een verdienmodel voor de boer. We willen bereiken dat de Utrechtse boeren produceren op een zodanige wijze dat de kwaliteit van de leefomgeving voor de mens toeneemt en de Utrechtse biodiversiteit wordt versterkt. Ook willen we bereiken dat natuurinclusieve landbouw een gangbaar verdienmodel wordt voor de agrarische ondernemer.

Als partner van het Actieplan Duurzame Landbouw met Natuur ondersteunen we de initiatiefnemers LTO, NMU, LEU, IVN, HUL, SBB, UPG en Agrarische collectieven met de uitvoering van hun Actieplan. Met het Actieplan worden 50 agrarische ondernemers bij het opstellen en uitvoeren van een Duurzaam Bedrijfsplan ondersteund. Eind 2020 worden de resultaten verwacht van twee pilots in de Groene Contour, die vorig jaar zijn gestart. We ondersteunen het Actieplan Duurzame Landbouw met Natuur met menskracht en vergroten onze financiële bijdrage voor het uitvoeren van meer pilots op het gebied van duurzame, natuurinclusieve bedrijfsplannen. Een bedrag van € 100.000 voor personele inzet (€ 50.000 in 2019 en € 50.000 in 2020) wordt gefinancierd vanuit bestaande budgetten (natuur en landbouw).

Versterken verbinding stad-land
In de provincie Utrecht wonen boeren en burgers op korte afstand van elkaar. Dit biedt kansen voor een sterkere verbinding tussen ‘stad en land’, verbreding van de agrarische bedrijfsvoering en ontwikkeling van nieuwe combinaties van product en markt nabij de stad. Het benutten van deze kansen kan wellicht extra verdienmodellen genereren, kan bijdragen aan een sterker imago van de landbouwsector en draagt bij aan de

kwaliteit van de provincie als woonlocatie. We stimuleren en ondersteunen projecten die gericht zijn op het versterken van de relatie tussen boer en burger. We optimaliseren de inzet van LEADER om de ondersteuning van stad-land projecten te verbeteren. Zelf willen we met het oog op korte ketens het goede voorbeeld geven door het gebruik van streekproducten in het provinciehuis te stimuleren.
Conform het coalitieakkoord stellen we een voedselagenda op. Om hier invulling aan te geven is eenmalig € 50.000 aan extra middelen nodig. Op basis van de voedselagenda zullen eventuele benodigde middelen voor uitvoering worden ingebracht bij de Zomernota 2020.

Circulaire landbouw stimuleren
Circulaire landbouw is gericht op het optimaal inzetten en hergebruiken van grondstoffen en producten en het zoveel mogelijk voorkomen van reststoffen, afval en schade aan het milieu. Wij werken samen met onze partners aan het bereiken van de doelen op dit onderwerp conform de Samenwerkingsagenda. We blijven daarbij inzetten op stimulering van innovatie en kennisverspreiding met betrekking tot efficiënte benutting van mineralen. Samen met de partijen van het Hoofdlijnenakkoord Warme Sanering varkenshouderij starten we met de uitvoering van het akkoord.

Energieneutrale landbouw stimuleren
We willen bereiken dat de landbouwsector de kansen benut om klimaatneutraal en energiezuinig te zijn en waar mogelijk opereert als groene energieproducent voor derden. We onderzoeken of het innovatieve project Energieneutrale Melkveehouderij uitgerold kan worden naar andere landbouwsectoren (intensieve veehouderij, fruitteelt, graasdierbedrijven).

Beoogd resultaat 2020
- Eind 2020 is een provinciale voedselagenda opgesteld.
- Er zijn 2 pilotprojecten voor natuurinclusieve landbouw in de groene contour afgerond.
- 50 agrarische ondernemers hebben een Duurzaam Bedrijfsplan voor hun bedrijf opgesteld en zijn gestart met de implementatie van dit Duurzaam Bedrijfsplan in hun bedrijfsvoering.

2.4.2 Terugdringen vrijkomende agrarische bebouwing (VAB)
Toelichting op meerjarendoel
Voor de VAB's maken wij een plan van aanpak en werken we samen met andere partijen. Dit onderdeel financieren we met bestaande middelen. Hiervoor is een totaalbudget van € 525.000 beschikbaar. Op grond van de evaluatie VAB-loket Oost bepalen we of de aanpak via loketten een goede aanpak is.

Beoogd resultaat 2020
- Eind 2020 is een VAB-wijzer opgesteld voor de doelgroep agrariërs en voor de doelgroep gemeenten.
- Eind 2020 is een plan van aanpak VAB's opgesteld met onze partners inclusief inzet van een VAB-loket en/of coaches.

2.5 Versterken leefbaarheid landelijk gebied

Toelichting op beleidsdoel

Wij gaan door met het stimuleren van de leefbaarheid en regionale economie van het landelijk gebied inclusief die van de kleine kernen.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2020	2021	2022	2023
Lasten	91	91	91	91
Baten	0	0	0	0
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**91**	**91**	**91**	**91**

Meerjarendoelen

2.5.1 Bevorderen leefbaarheid

Toelichting op meerjarendoel

De provincie heeft een meerjarenovereenkomst met de Koninklijke Nederlandsche Heidemaatschappij (KNHM) en doet in 2020 opnieuw mee als partner van het 'Kern met Pit' initiatief.

Beoogd resultaat 2020

- De provincie Utrecht stimuleert lokale initiatieven door samenwerking met de KNHM via 'Kern met Pit' in 2020.

Beleidsdocumenten

- Beleidskader Wet Natuurbescherming provincie Utrecht 2017
- Landbouwvisie provincie Utrecht 2018
- Meerjarenprogramma Agenda Vitaal Platteland 2016-2019 (2015)
- Natuurvisie provincie Utrecht 2017
- Realisatiestrategie Natuurvisie 2018-2027 (2018)
- Samenwerkingsagenda landbouw provincie Utrecht 2019

Programma 3. Bodem, water en milieu

Programmadoel

De provincie Utrecht zorgt voor een gezonde en veilige leefomgeving. Dat is een voorwaarde om een aantrekkelijke regio te blijven. Bodem, water en milieu hebben onze volle aandacht. Samen met de waterschappen en het Rijk zorgen wij voor goed ingepaste dijken die ons beschermen tegen hoog water en een watersysteem dat robuust genoeg is om de extremen op te vangen. Voldoende (drink)water van goede kwaliteit is cruciaal voor ons en voor natuur. Samen met gemeenten werken wij aan gebiedsgerichte maatwerkoplossingen voor bijvoorbeeld aardwarmte en warmte koude opslag. Gezondheid staat centraal in ons omgevingsbeleid, in gebiedsontwikkelingen en in mobiliteitsbeleid.
Ons beleid hebben vastgelegd in het Bodem-, Water- en Milieuplan 2016-2021. Met de Provinciale Omgevingsvisie wordt dit beleid onderdeel van de integrale visie op de fysieke leefomgeving.

Wat gaat dat kosten?

3. Bodem, water en milieu	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Personeelslasten	3.799	3.777	4.367	4.554	4.464	4.464
Materiële lasten	17.155	16.210	23.707	20.562	21.190	17.936
Lasten	**20.954**	**19.987**	**28.074**	**25.116**	**25.654**	**22.400**
Baten	5.657	4.537	4.205	1.449	1.449	1.449
Baten	**5.657**	**4.537**	**4.205**	**1.449**	**1.449**	**1.449**
Saldo van dit programma	**15.297**	**15.450**	**23.869**	**23.667**	**24.205**	**20.951**
Stortingen in reserves	401	150	-	-	-	-
Onttrekkingen aan reserves	3.730	-356	1.135	75	-	-
Beslag op de algemene middelen	**11.968**	**15.956**	**22.734**	**23.592**	**24.205**	**20.951**

Reserves Bodem, water en milieu

Programma 3. Bodem, water en milieu	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Reserve Projecten	156	150	-	-	-	-
Reserve BenO Vaarwegen	245	-	-	-	-	-
Totaal Stortingen in reserves	**401**	**150**	**0**	**0**	**0**	**0**
Reserve Projecten	-	-919	75	75	-	-
Reserve PUEV	58	200	-	-	-	-
Reserve Egalisatie Bodemsanering	3.672	363	1.060	-	-	-
Totaal Onttrekkingen aan reserves	**3.730**	**-356**	**1.135**	**75**	**0**	**0**

Beleidsdoelen

Ambitie	Hoofddoelstellingen	Meerjarendoelstellingen
3. BODEM, WATER EN MILIEU *De provincie Utrecht heeft een gezonde en veilige leefomgeving*	**3.1 Waarborgen waterveiligheid en klimaatadaptatie**	3.1.1. Toezicht houden op waterschappen veilige keringen
		3.1.2 Meenemen kansrijke meekoppelkansen dijkversterking
		3.1.3 Voorbereiden op gevolgen overstromingen
		3.1.4 Aanpakken fysieke leefomgeving voor klimaatadaptatie
	3.2 Zorgdragen goede zoetwatervoorziening en kwaliteit oppervlaktewater	3.2.1 Verbeteren kwaliteit oppervlaktewater
		3.2.2 Zoetwatervoorziening op orde krijgen en houden
	3.3 Zorgen voor robuust bodem- en grondwatersysteem	3.3.1 Verbeteren en monitoren bodem- en grondwaterkwaliteit
		3.3.2 Benutten energie uit ondergrond
		3.3.3 Zorgdragen voor voldoende grond- en drinkwater
		3.3.4 Vormgeven duurzame gebiedsgerichte aanpak bodem en ondergrond
	3.4 Bijdragen aan gezonde en veilige leefomgeving	3.4.1 Realiseren van impulsen gezonde leefomgeving
		3.4.2 Verbeteren luchtkwaliteit naar WHO-advieswaarden
		3.4.3 Verminderen geluidsbelaste woningen en beschermen stiltegebieden
		3.4.4 Beperken overlast vliegverkeer
		3.4.5 Waarborgen externe veiligheid
		3.4.6 Bijdragen aan duurzame gebiedsontwikkeling
		3.4.7 Opdrachtgeven VTH aan uitvoeringsdiensten

3.1 Waarborgen waterveiligheid en klimaatadaptatie

Toelichting op beleidsdoel

Nederland is een laaggelegen land, dat kwetsbaar is voor overstromingen en veranderingen van het klimaat. Het grootste deel van onze provincie ligt in overstroombaar gebied. Voor een goed leef- en vestigingsklimaat is het van belang dat wij ons beschermen tegen hoogwater, zorgen voor voldoende zoetwater en de gevolgen van wateroverlast en hittestress beperken. Voor de bescherming tegen hoogwater werken wij vanuit de drie lagen ten bate van veiligheid; preventie (laag 1), een robuuste ruimtelijke inrichting (laag 2) en een adequate rampenbeheersing (laag 3).

Het coalitieakkoord leidt tot de volgende nieuwe of geïntensiveerde beleidsvelden:

- Het programma Mooie en Veilige Dijken wordt geïntensiveerd. De komende jaren komen steeds meer trajecten van de Nederrijn- en Lekdijk in het proces om tot planvorming te komen ten behoeve van dijkversterking.
- Voor klimaatadaptatie wordt nieuw beleid gemaakt en een programma opgezet. Klimaatadaptatie is opgenomen in de tabel met 'Nader uit te werken voorstellen'.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2020	2021	2022	2023
Lasten	1.256	1.395	1.395	1.554
Baten	0	0	0	0
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**1.256**	**1.395**	**1.395**	**1.554**

Indicatoren

Naam indicator	Omschrijving	Streef-waarde	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Veiligheid regionale waterkeringen	Percentage regionale waterkeringen dat aan de veiligheidsnorm voldoet.	100%	80%	85%	90%	90%	90%	90%

Meerjarendoelen

3.1.1 Toezicht houden op waterschappen veilige keringen

Toelichting op meerjarendoel

Om onze provincie te beschermen tegen overstromingen hebben wij in de waterverordeningen regionale waterkeringen aangewezen en genormeerd. Daarbij hebben wij afspraken gemaakt wanneer deze keringen getoetst en op orde moeten zijn. Door regelmatig te overleggen met de waterschappen en voortgangsrapportages houden wij zicht op de voortgang. Om te kunnen blijven zorgen voor veilige regionale keringen werken we samen met andere provincies en waterschappen aan het ontwikkelingsprogramma regionale waterkeringen.

Beoogd resultaat 2020

- Er hebben 4 toezichthoudersoverleggen plaatsgevonden over veilige waterkeringen, waarin we afspraken toetsen en voortgangsrapportages bespreken.

3.1.2 Meenemen kansrijke meekoppelkansen dijkversterking

Toelichting op meerjarendoel

Langs de Neder-Rijn en Lek zijn de komende jaren omvangrijke en urgente dijkverbeteringen van de primaire kering van het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) gepland. De eerste trajecten zijn Grebbedijk en Salmsteke, vervolgens zijn ook de trajecten Amerongen - Wijk bij Duurstede en Culemborgse Veer – Beatrixsluizen afgelopen jaren gestart. In 2019 is het gedeelte van Vijfherenlanden aan de zuidkant van de Lek erbij gekomen. De waterschappen voeren deze dijkversterkingen uit.
Onze rol daarbij is de ruimtelijke kwaliteit te behouden en waar mogelijk te versterken en andere opgaven, zoals natuur, cultuurhistorie, mobiliteit en regionale economische ontwikkelingen direct mee te nemen. We dragen daardoor bij aan de ontwikkeling van de dijk en het rivierlandschap als belangrijk icoon in onze provincie.
De Neder-Rijn- en Lekdijk is een belangrijk onderdeel van het 1000 jaar oude, dynamische rivierenlandschap en fungeert als drager in de ontmoetingszone tussen mens en het rivierwater. In het landelijk gebied vormt de dijk de grens tussen binnendijks cultuurlandschap en buitendijks natuurlandschap met prachtige, grote uiterwaarden.

Beoogd resultaat 2020

- Er zijn minimaal 4 gebiedstrajecten rond dijkversterking gestart, waaraan de provincie een procesmatige en/of inhoudelijke bijdrage levert.
- Voor het gedeelte Vijfherenlanden is de opgave en de planning in kaart.

3.1.3 Voorbereiden op gevolgen overstromingen

Toelichting op meerjarendoel

Naast sterke dijken (laag 1) is het van groot belang dat we voorbereid zijn op de mogelijke gevolgen van overstromingen. Een overstroming is immers nooit helemaal uit te sluiten. Daarom werken wij samen met de veiligheidsregio, waterschappen en gemeenten aan een programma ‘gevolgenbeperking overstroming’. Dit programma richt zich op een robuuste ruimtelijke inrichting (laag 2), zodat de schade en ontwrichting van de maatschappij beperkt wordt bij overstromingen. Daarnaast zal het programma zich richten op adequate crisisbeheersing (laag 3).

Beoogd resultaat 2020

- Het plan van aanpak voor gevolgenbeperking overstroming, opgesteld in samenwerking met veiligheidsregio, waterschappen en gemeenten, wordt door de partners in uitvoering gebracht.

3.1.4 Aanpakken fysieke leefomgeving voor klimaatadaptie

Toelichting op meerjarendoel

Nederland moet versneld gaan werken aan ruimtelijke aanpassingen voor klimaatverandering, ‘klimaatadaptatie’ genaamd of ook wel ‘ruimtelijke adaptatie’. De urgentie van adaptatie aan klimaatverandering is sterk toegenomen. De provincie Utrecht werkt via verschillende samenwerkingsverbanden, programma’s en projecten aan een klimaatbestendige leefomgeving. Hierbij zetten we in op de realisatie van maatregelen om de gevolgen van wateroverlast, watertekort, droogte en hittestress tegen te gaan. Aanpassing aan de gevolgen voor klimaatverandering is voor de lange termijn nodig voor een krachtige en duurzame economie, een gezonde leefomgeving, vitale steden en een vitaal platteland, een robuuste natuur en een duurzame ruimtelijke ontwikkeling. Daarnaast levert het voorkomen van schade als gevolg van klimaatverandering op de lange termijn grote kostenbesparing op.
In vier werkregio’s klimaatadaptatie, gebaseerd op de waterschapsgebieden, wordt op basis van stresstesten en risicodialogen een eigen regionale adaptatie strategie gemaakt. Als gebiedsmakelaar zetten wij ons in om de vier werkregio’s te versterken. Wij nemen beleid voor klimaatadaptatie op in de Omgevingsvisie en stellen een programma op, waarin de aanpak voor de jaren daarna concreter uitgewerkt wordt.

Beoogd resultaat 2020

- In alle vier de werkregio’s is een regionale adaptatie strategie opgesteld vanuit de risico’s, kansen en dialogen.
- Een ambitieus (aanjaag) provinciaal programma Klimaatadaptatie met o.a. een stimuleringsaanpak ruimtelijke adaptatie.
- Klimaatadaptatie opgenomen in de Omgevingsvisie.

3.2 Zorgdragen goede zoetwater-voorziening en kwaliteit oppervlaktewater

Toelichting op beleidsdoel

Schoon en voldoende oppervlaktewater zijn essentiële factoren voor een economische en maatschappelijke ontwikkeling naar een gezonde en duurzame leefomgeving, voor nu en in de toekomst. We werken aan een duurzame en doelmatige zoetwatervoorziening voor de verschillende functies in onze provincie, vooral drinkwater, landbouw en natuur. In 2020 blijven we werken aan de verbetering van de kwaliteit van het Utrechtse oppervlaktewater via verschillende sporen. Naast het inzetten op de doelen binnen de Kaderrichtlijn Water (KRW) hebben we ook oog voor nieuwe uitdagingen als opkomende stoffen en medicijnresten.

Het coalitieakkoord leidt tot de volgende nieuwe of geïntensiveerde beleidsvelden:

- Zoals in de coalitieakkoord aangegeven, willen we in de laatste planperiode van het traject van de Europese KaderRichtlijn Water (tot 2027) met onze partners de geformuleerde ambitieuze doelen bereiken. We doen dit binnen de bestaande kaders.
- De inzet op bodemdaling wordt geïntensiveerd. Deze wordt in samenhang met de aanpak in het veenweidegebied en de samenwerkingsagenda landbouw opgepakt. De cofinanciering Veenweide Klimaatakkoord, die gericht is op de aanpak van bodemdaling, is opgenomen in de tabel met 'Nader uit te werken voorstellen'.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2020	2021	2022	2023
Lasten	5.514	5.133	6.166	5.058
Baten	1.334	1.334	1.334	1.334
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**4.180**	**3.799**	**4.832**	**3.724**

Indicatoren

Naam indicator	Omschrijving	Streef-waarde	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Waterkwaliteit (oppervlaktewater)	Percentage van de waterlichamen met een goede ecologische kwaliteit 7).	100% in 2027						
*Nr.1 Basisset BBV.**								

** Deze indicator is in opdracht van het rijk ingevoerd, maar het blijkt dat tot nu toe geen van de provincies in staat is geweest de indicator voor waterkwaliteit verder uit te werken en vast te stellen. Dit is geen probleem omdat de Kaderrichtlijn Water-rapportages de voorgang weergeven op maatregelen niveau.*

Meerjarendoelen

3.2.1 Verbeteren kwaliteit oppervlaktewater

Toelichting op meerjarendoel

Kaderrichtlijn Water (KRW)

In 2020 werken we samen met de waterschappen aan het opstellen van de nieuwe set KRW-doelen voor het derde stroomgebiedbeheerplan, dat in 2021 zal worden vastgesteld. Ook zetten we in op het stimuleren van KRW-doelbereik. Dit doen we door het stimuleren van projecten die ook een waterkwaliteitsbelang dienen via agrarisch natuur-en waterbeheer, POP3-subsidies. We verschaffen in 2020 of 2021 de resterende begrotingssubsidies aan de waterschappen voor het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (uitvoering van motie 27, 2017).

Overig water
In 2018 is in een samenwerkingsovereenkomst met de waterschappen afgesproken te komen tot regionale doelen voor het overig water. De implementatietermijn voor deze doelen is 2021-2027. De doelen voor de eerste gebieden zullen in het regionaal waterprogramma worden opgenomen.

Regionaal Waterprogramma
In 2021 gaat de Omgevingswet in werking. De waterkwaliteitsdoelen voor de KRW uit het BWM-plan landen in een regionaal waterprogramma. Tegelijkertijd vind een herziening van deze doelen plaats, zodat in 2022 de nieuwe KRW-doelen in het regionaal waterprogramma van kracht kunnen gaan. De waterkwaliteitsdoelen voor het overig water worden ook in deze regionale waterplannen opgenomen.

Medicijnresten en microplastics
Naast KRW-doelen heeft de provincie Utrecht ook te maken met nieuwe uitdagingen zoals medicijnresten en nieuwe stoffen in ons oppervlaktewater. Een aanpak voor deze nieuwe problemen wordt samen met de vier Utrechtse waterschappen en Rijkswaterstaat, binnen de Samenwerkingsagenda Water ontwikkeld. In 2020 worden de projecten gecontinueerd die in 2019 zijn opgestart voor het tegengaan van microplastics in het milieu. Waar mogelijk worden nieuwe projecten opgestart.

Beoogd resultaat 2020
- De concept doelen voor het derde stroomgebiedbeheerplan zijn in concept vastgesteld.
- Tenminste voor één waterschap de doelen voor de overige wateren opstellen en vastleggen in het concept regionaal waterprogramma.

3.2.2 Zoetwatervoorziening op orde krijgen en houden

Toelichting op meerjarendoel

Zoetwatervoorziening
Zoetwatervoorziening heeft een sterk raakvlak met klimaatadaptatie. Het robuust maken van het watersysteem gaat om het minder afhankelijk zijn van onze omgeving, maar ook om beter om te kunnen gaan met wisselende weersomstandigheden. De zoetwatervoorziening maakt onderdeel uit van de integrale opgave om onze provincie klimaatbestendig en daarmee toekomstbestendig te maken. De focus ligt vooral op het landelijk gebied. Te denken valt aan maatregelen zoals waterconservering, vermindering watergebruik, bodemverbetering, verbeterde gewaskeuzes en natuuromvorming. Gezien de grote samenhang met thema's zoals klimaat- adaptatie wordt dit thema in samenwerking met andere partijen integraal opgepakt. Een voorbeeld hiervan is de blauwe agenda voor de Utrechtse Heuvelrug (zie 3.3.3).

Bodemdaling
Bodemdaling is een integraal vraagstuk waarin ook opgaven rondom de verduurzaming van de landbouw, natuur en wateropgaven en leefbare plattellandskernen een rol spelen. In het regeerakkoord, het klimaatakkoord en het Interbestuurlijk Programma (IBP) wordt ingezet op een reductie van uitstoot van CO2-equivalenten onder andere door aanpak van veenweidegebied. Maatregelen om de bodemdaling te verminderen, dragen ook bij aan vermindering van deze CO2uitstoot.
De visie op bodemdaling werken we uit in een integraal uitvoeringsprogramma waarin de lopende projecten en activiteiten worden meegenomen en uitgebreid. Dit uitvoeringsprogramma sluit aan op de afspraken uit het Klimaatakkoord en onze provinciale Omgevingsvisie.

Lopende activiteiten vinden onder andere plaats binnen het programma Agenda Vitaal Platteland Veenweiden. Dit programma was vooral gericht op het toepassen van innovaties, loopt in 2019 af en wordt geëvalueerd. Op basis van deze evaluatie starten we nieuwe projecten binnen AVP op, in samenwerking met en cofinanciering van derden (particulieren, ondernemers, kennisinstituten, overheden).

Afgelopen jaren zijn diverse gebiedsprocessen opgestart waarin onderwaterdrainage als maatregel tegen bodemdaling wordt toegepast. Deze projecten zetten we door, leren we van en breiden we waar mogelijk uit in samenwerking met waterschappen en agrariërs.

Met diverse programma's dragen we bij aan het project Veenweiden in Beweging. Rond de Van Teylingenweg ten Noorden van Kamerik wordt met co-creatie een gezamenlijk perspectief op bodemdaling en transport ontwikkeld. Dit perspectief is input voor nieuwe beleidsontwikkeling.

De provincie Utrecht heeft gezamenlijk met Rijk en regiopartners (gemeenten en waterschappen en provincie Zuid-Holland) de regiodeal Bodemdaling Groene Hart ondertekend: in deze deal werken deze partijen aan toepassingsgerichte kennis over bodemdaling. Er ontbreekt nu nog essentiële kennis over de processen van bodemdaling, de samenhang met andere maatschappelijke opgaven, maar ook de technische en economische handelingsperspectieven voor de lange termijn. Met deze regiodeal brengen we met elkaar focus aan op deze kennis.

We willen met kennisdeling, nieuwe oplossingen en nieuwe verdienmodellen onze burgers en bedrijven helpen om te gaan met de gevolgen van bodemdaling. We meten bodemgedrag en testen bijvoorbeeld nieuwe verdienmodellen. Dat is belangrijke kennis en informatie voor onze visie- en besluitvorming over bodemdaling in het Groene Hart en daarbuiten.

De doelen zijn:

- Toekomstbestendig bouwen en wonen in veengebied.
- Nationale kennisontwikkeling met testsites in het Groene Hart.
- Vernieuwd ondernemerschap voor agrarische bedrijven.
- Bijdrage aan klimaatmaatregelen en CO2-reductie.

Beoogd resultaat 2020

- Er zijn diverse innovaties op het gebied van bodemdaling geïnitieerd.
- Er is een integraal uitvoeringsprogramma bodemdaling opgesteld.
- Bestaande projecten lopen door en nieuwe projecten zijn gestart, beide met toepassing van maatregelen tegen bodemdaling.

3.3 Zorgen voor robuust bodem- en grondwater-systeem

Toelichting op beleidsdoel

Het bodem- en watersysteem vormt de natuurlijke basis voor de ontwikkelingen in onze provincie. Daarom werken we aan duurzame en robuuste bodem- en watersystemen. Het bodem- en watersysteem staat onder druk door de opeenstapeling van gebruikseffecten en nieuwe ontwikkelingen.
Door functies en gebruik te combineren kunnen we het bodem- en watersysteem optimaal en duurzaam benutten. We willen voorkomen dat de kwaliteit van bodem- en water door onomkeerbare keuzes te veel onder druk komt te staan.

Dat willen we op deze manier bereiken:

- Wij willen de toenemende drinkwatervraag voor de groeiende bevolking in Utrecht accommoderen.
- Wij willen de energie die het bodem en watersysteem kan bieden zo veel mogelijk verantwoord en veilig benutten.
- In 2027 willen wij voldoen aan de doelen van de Kaderrichtlijn Water voor de kwaliteit van grondwater.
- Wij willen voldoende buffer in het bodem- en watersysteem hebben voor droge en natte perioden.

Het gebruik van de bodem, het water en de ondergrond moet veilig en duurzaam zijn. Ook toekomstige generaties moeten gebruik kunnen maken van de waarden die dit systeem te bieden heeft. Daarom letten wij bij nieuwe ontwikkelingen vanaf het begin op het bodem- en watersysteem: de potenties van het systeem, de voorwaarden om het systeem duurzaam en robuust te houden en de gevolgen van nieuwe ontwikkelingen op de bodem en het (grond-)watersysteem.

Het coalitieakkoord leidt tot de volgende nieuwe of geïntensiveerde beleidsvelden:

Het nieuwe programma Energietransitie leidt tot een intensivering van de reguliere werkzaamheden voor energie uit de ondergrond, zoals vergunningen voor warmte- koudeopslag en inzet voor zoekgebieden voor aardwarmte.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2020	2021	2022	2023
Lasten	5.507	2.112	1.612	1.612
Baten	2.756	0	0	0
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**2.751**	**2.112**	**1.612**	**1.612**

Indicatoren

Naam indicator	Omschrijving	Streef-waarde	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Waterkwantiteit	Aantal TOP-lijst gebieden waar de verdroging is opgelost (cumulatief)	12 TOP 19 SUB TOP	12 TOP 19 SUB TOP	12 TOP 19 SUB TOP	12 TOP 19 SUB TOP	12 TOP 19 SUB TOP	12 TOP 19 SUB TOP	12 TOP 19 SUB TOP

Meerjarendoelen

3.3.1 Verbeteren en monitoren bodem- en grondwaterkwaliteit

Toelichting op meerjarendoel

Uitvoeringsprogramma KRW-grondwater (2014-2021)
In 2019 is begonnen met het formuleren van maatregelen, samen met de gebiedspartners, om de nog te realiseren opgave van de (KRW)doelen aan te pakken. De maatregelen leggen we in een gezamenlijk nieuw uitvoeringsprogramma vast. Dit uitvoeringsprogramma maakt onderdeel uit van het regionale waterprogramma en is één van de Omgevingswetinstrumenten.

Het betreft onder andere maatregelen:

- Om de drinkwaterwinningen duurzaam te beschermen en de drinkwatervoorziening duurzaam veilig te stellen.
- Om invulling te geven aan de veranderende provinciale rol als gevolg van het wegvallen van de Wet bodembescherming

Aanvullend bodemonderzoek nabij drinkwaterwinningen
In de periode 2016 – 2019 heeft de provincie Utrecht samen met Vitens een inventarisatie uitgevoerd. Onderzocht is of er mogelijk grondwaterverontreinigingen kunnen zijn ontstaan door (bijvoorbeeld industriële) activiteiten die inmiddels niet meer plaatsvinden. De resultaten hiervan gaan onderdeel uitmaken van het nieuwe uitvoeringsprogramma drinkwater. Vooruitlopend hierop voeren we in 2020 enkele aanvullende onderzoeken uit.

Nieuwe stoffen in (grond)water
De provincie meet de grondwaterkwaliteit met een monitoringsprogramma. In de reguliere grondwatermeetnetten meten we behalve de vaste stofgroepen: nutriënten, metalen en gewasbeschermingsmiddelen voortaan ook 'opkomende stoffen' als geneesmiddelen en industriële stoffen (o.a. PFOS). Omdat de inzichten van opkomende stoffen in grondwater nog in ontwikkeling zijn, wordt nauw afgestemd met drinkwaterbedrijven en waterschappen.

Programma Uitvoering Bodemconvenant (2016-2020)
DDe 42 spoedlocaties (peildatum juli 2019) ronden we af. Wij dragen onze taken op grond van de Wet bodembescherming (Wbb) over aan gemeenten (Wbb komt te vervallen). Het gaat om overdracht van beleid, taken en (digitale) bodemdata. Samen met gemeenten voeren wij de transitieagenda uit. Deze is gericht op het gebiedsgericht beheer van bodem en grondwater: bodem en grondwater moeten geschikt zijn voor de beoogde functie. De afweging tussen beschermen en benutten van grond en grondwater is belangrijk.

Behoud en versterken van aardkundige waarde
Aardkundige waarden vertellen het verhaal over het ontstaan van de provincie en bieden unieke belevingswaarde voor het gebied. We behouden en beschermen aardkundige waarden en maken ze beleefbaar voor inwoners en bezoekers. Dit doen we door door aardkundige monumenten aan te wijzen, toegankelijk te maken en mogelijk uit te breiden. In overleg met grondeigenaren komen we de komende jaren tot uitbreiding. De "Stichting Geopark Heuvelrug in oprichting" verkent de mogelijkheden om van de Utrechtse Heuvelrug, inclusief natte randgebieden, een UNESCO Global Geopark te maken. Wij ondersteunen de Stichting hierbij.

Beoogd resultaat 2020

- Geplande maatregelen voor 2020 uit het Uitvoeringsprogramma Drinkwater provincie Utrecht 2014-2021 zijn uitgevoerd.
- Er is een uitvoeringsprogramma opgesteld voor alle 25 kwetsbare en niet-kwetsbare winningen.
- Aanvullend bodemonderzoek bij 2 locaties nabij drinkwaterwinningen
- Het Programma Uitvoering Bodemconvenant 2016 t/m 2020 is in uitvoering met als belangrijkste doel het saneren van de 42 resterende spoedlocaties met risico's voor mens, milieu en verspreiding naar het grondwater.
- Er is een nieuw aardkundig monument benoemd.

3.3.2 Benutten energie uit ondergrond

Toelichting op meerjarendoel

Met het benutten van energie uit de ondergrond dragen we bij aan het programma Energietransitie (zie programma 4b). Benutten van de ondergrond voor energie moet altijd veilig en verantwoord.
We zorgen voor een goede afstemming met andere boven- en ondergrondthema's (bijvoorbeeld grondwater voor drinkwater) en de Regionale Energie Strategieën. Omdat deze onderwerpen in meerdere provincies aan de orde zijn, delen we intensief kennis met andere provincies. Ook werken we nauw samen met gemeenten en in toenemende mate met waterschappen.

Doorontwikkeling ondiepe bodemenergie, waaronder warmte-/koudeopslag (WKO)
Voor warmte-/koudeopslag (WKO) blijven wij de toepassing van goed functionerende systemen stimuleren. Dit doen we met vergunningverlening en handhaving en door vroegtijdige inbreng bij gebiedsontwikkeling. Daarnaast leveren we een bijdrage aan minimaal twee masterplannen voor bodemenergie in gebieden met intensieve ruimtelijke ontwikkeling. Mogelijke initiatieven op het gebied van hogetemperatuuropslag zullen wij ondersteunen, waarbij we extra aandacht hebben voor een veilige en verantwoorde uitvoering.

Nieuwe kansen aardwarmte
Voor aardwarmte benutten we concrete onderzoeksprojecten die de mogelijkheden van aardwarmte in de provincie gaan verkennen. Daarbij richten we ons op kennisontwikkeling en het identificeren van nieuwe kansen, verhoging van de veiligheid en verlaging van risico's bij aardwarmteprojecten, in relatie tot andere boven- en ondergrondse activiteiten. We voeren beleid uit in het kader van de Mijnbouwwet en de andere beleidsvelden. Daarnaast heeft de provincie een wettelijke adviesrol bij vergunningaanvragen van mijnbouwactiviteiten. Bij ons advies betrekken wij gemeenten, waterschappen en drinkwaterbedrijven. Hiermee zorgen we er voor dat regionale en lokale belangen voldoende worden meegenomen in de vergunningverlening
en in de uitvoering van aardwarmteprojecten.

Energie uit oppervlaktewater
Energie uit oppervlaktewater kan een belangrijke rol spelen in de verduurzaming van de warmtevoorziening. Over de toepasbaarheid, de aansluiting bij de specifieke lokale warmtevraag en de effecten op de fysieke leefomgeving is nog veel onbekend. Ook bij het gebruik van deze warmtebron is ondergrondse opslag van warmte nodig om de periode tussen onttrekken aan de bron in de zomer en de levering aan gebouwen in de winter te overbruggen. We leveren een bijdrage aan onderzoeken, kennisontwikkeling en het identificeren van kansen voor de toepassing van energie uit oppervlaktewater.

Beoogd resultaat 2020
- Er zijn beleidsregels opgesteld over bodemenergie op basis van 2 masterplannen bodemenergie.
- Er is een bijdrage geleverd aan het stimuleren van verkenningen en kennisontwikkeling van nieuwe kansen voor energie uit oppervlaktewater, ondiepe bodemenergie en aardwarmte.

3.3.3 Zorgen voor voldoende grond- en drinkwater
Toelichting op meerjarendoel
Het zorgen voor een duurzame veiligstelling van de openbare drinkwatervoorziening is een wettelijke verantwoordelijkheid van drinkwaterbedrijven en provincies. Door toenemende bevolkingsgroei in de provincie Utrecht neemt de drinkwatervraag toe. In 2019 heeft Provinciale Staten de lange termijnstrategie voor de Vitens waterwinningen vastgesteld. In 2020 geven we uitvoering aan de drinkwaterstrategie.
In 2020 starten we samen met drinkwaterbedrijf Oasen een onderzoek of op basis van hun drinkwaterscenario een strategie voor hun winningen in de provincie Utrecht nodig is.
Naast het zoeken naar uitbreiding van bestaande winningen en nieuwe winlocaties zetten we in op waterbesparing. In 2020 stellen we een projectplan vast hoe we hier invulling aangeven.

Voldoende grondwater is behalve voor drinkwater ook nodig in verdrogingsgevoelige natuurgebieden.
In 2020 ontwikkelen we samen met onze partners een visie op het watersysteem van het Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug (De Blauwe Agenda).

Beoogd resultaat 2020
- Vaststellen van aanvullende maatregelen voor verdrogingsgevoelige gebieden.
- Samen met partners stellen we de Blauwe Agenda vast. Deze bevat een visie die bestaat uit gezamenlijke korte en langere termijn doelen, concrete maatregelen, onderzoeksvragen, financiering.
- We werken aan de uitvoering realisatieprogramma Vitens.
- Opstarten strategie winningen Oasen (Vijfheerenlanden).
- Projectplan waterbesparing.

3.3.4 Vormgeven duurzame gebiedsgerichte aanpak bodem en ondergrond
Toelichting op meerjarendoel
Het bodem- en grondwatersysteem krijgt een steeds grotere rol in het realiseren van maatschappelijke opgaven. Ook naar de diepere ondergrond wordt steeds meer gekeken als het gaat om bodemenergie en aardwarmte. In 2gebieden lopen pilots gericht op duurzaam en gebiedsgericht gebruik van het systeem. Hiervoor gebruiken we 3-dimensionale visualisaties van de ondergrond.

Beoogd resultaat 2020
- Er zijn twee pilots afgerond en er is besloten over vervolg.

3.4 Bijdragen aan gezonde en veilige leefomgeving

Toelichting op beleidsdoel

We intensiveren op het gebied van Gezonde Leefomgeving door het aanjaagprogramma om te zetten in een nieuw programma. Een fijne en gezonde leefomgeving is een van de speerpunten van het nieuwe coalitie akkoord. Om een bijdrage te leveren aan gezond leven in een stedelijke regio wordt het programma gezonde leefomgeving geïntensiveerd. Gezondheid staat centraal in ons omgevingsbeleid, in gebiedsontwikkelingen en in mobiliteitsbeleid. De WHO-normen voor lucht en geluid hanteren we daarbij als streefwaarden.
Gezondheid wordt hiermee een integraal onderdeel van provinciaal beleid en gemeenten worden ondersteund om gezondheid op te nemen in hun beleidsvoornemens. Tevens worden door middel van innovaties inwoners aangemoedigd om zich gezonder te gedragen.

In de ambities voor 2023 in het coalitieakkoord (gezonde economie) staat dat we inspelen op regiodeal Utrecht-Amersfoort die het rijk in verschillende tranches voorbereidt en vormgeeft.
Op 9 september 2019 is door het ministerie van LNV de derde tranche regiodeals opengesteld. Er kunnen tot 1 december 2019 voorstellen worden ingediend waarbij ‘brede welvaart’ het kernbegrip is. Samen met de regio en in overleg met de ministeries LNV en EZK wordt een voorstel gemaakt. Indien het rijk middelen beschikbaar stelt voor de regio is 50% regionale cofinanciering nodig. Een deel van de benodigde middelen is opgenomen in deze begroting. Een ander deel moet nog worden uitgewerkt en is om die reden opgenomen in de tabel met nog nader uit te werken voorstellen.

Het coalitieakkoord leidt verder tot de volgende nieuwe of geïntensiveerde beleidsvelden:

- De kwaliteitsimpuls voor de RUD vraagt om intensivering van middelen.
- Nieuw is ook de aandacht voor hoogspanningskabels ondergronds maken en voor verwijderen van asbestdaken.

Voor beide bovenstaande punten geldt dat een deel hiervan is opgenomen in deze begroting en een ander deel nog moet worden uitgewerkt. Dat deel is opgenomen in de tabel met nog nader uit te werken voorstellen.

Verder is nieuw dat we in 2020 een sociale agenda vast stellen om veerkracht, inclusiviteit, participatie en acceptatie van kwetsbare groepen te versterken en eenzaamheid, discriminatie en laaggeletterdheid te bestrijden. Nabijheid en toegankelijkheid van onderwijs en zorg zijn essentieel. In de sociale agenda maken we concreet verbinding met alle beleidsterreinen van de provincie. Voor de provincie Utrecht betekent het dat dit (nieuwe) thema expliciet wordt gemaakt.
Eind 2019 worden de contouren en de belangrijkst aandachtspunten voorgelegd en vastgesteld, die worden gebruikt om in 2020 de sociale agenda op en vast te stellen, waarin tevens een voorstel voor eventuele financiering voor de rest van de collegeperiode is opgenomen.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2020	2021	2022	2023
Lasten	15.797	16.476	16.481	14.176
Baten	115	115	115	115
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**15.682**	**16.361**	**16.366**	**14.061**

Indicatoren

Naam indicator	Omschrijving	Streef-waarde	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Jaarplan handhaving	Aantal ontvangen milieuklachten	600	600	600	600	600	600	600
Beperking toezichtlast	Percentage binnen de wettelijke termijn afgegeven ontheffings-/ vergunnings- aanvragen	90%	90%	90%	90%	90%	90%	90%
PUEV	Externe veiligheid is bij minstens 95% van de ruimtelijke plannen goed verwerkt	95%	95%	95%	95%	95%	95%	95%

Meerjarendoelen

3.4.1 Realiseren van impulsen gezonde leefomgeving

Toelichting op meerjarendoel

Programma gezonde leefomgeving

Een gezonde leefomgeving heeft een positieve invloed op onze gezondheid, omdat deze uitnodigt om te bewegen, te ontspannen en te ontmoeten. Denk bijvoorbeeld aan een omgeving met uitnodigende fiets- en wandelroutes, schone lucht, aantrekkelijke ontmoetingsplaatsen en groene speelplekken. In steden, dorpen én het landelijk gebied. Omdat het steeds drukker wordt in de provincie Utrecht, moeten we blijvend investeren om de omgeving gezond te houden voor en met onze inwoners.

Met het programma gezonde leefomgeving werkt de provincie aan een leefomgeving die nóg gezonder is. Gezondheid is één van de pijlers van de provinciale omgevingsvisie. Dit vraagt om nauwe samenwerking met andere beleidsvelden en programma's als klimaat, mobiliteit, Ringpark en binnenstedelijke ontwikkeling. Samen met gemeenten, bedrijven, inwoners en kennisinstellingen bedenken we slimme en innovatieve oplossingen om de leefomgeving gezond in te richten, of om met de ruimtelijke inrichting gezond gedrag te stimuleren. Via scans en 3D-planningsmodellen brengen wij bijvoorbeeld de binnenstedelijke kwaliteit in beeld en zoeken we naar maatregelen voor een gezonde leefomgeving. Met het programma delen we actief de goede voorbeelden en beïnvloeden we beleid van onszelf en van anderen in de regio en in Europa. Een ander voorbeeld is de lezingenreeks waarin we gezonde leefomgeving koppelen aan andere maatschappelijke opgaven.

Beoogd resultaat 2020

- In 2020 starten we met een nieuw programma gezonde leefomgeving.

Regiodeal Utrecht-Amersfoort

De derde tranche van regiodeals is op 9 september 2019 opengesteld met als thema Brede welvaart in de regio. Tot 1 december 2019 kunnen voorstellen worden ingediend bij het ministerie van LNV. Er is €180 mln. beschikbaar voor deze derde tranche. De verwachting is dat er tussen de €20 mln. en €30 mln. beschikbaar komt voor de regio in de provincie Utrecht. Voor dit bedrag moet in de regio cofinanciering worden gevonden. De cofinanciering komt van zowel de provincie als van regionale partijen. In de lijst met nog nader uit te werken voorstellen is een bedrag van totaal €6 mln. opgenomen voor het provinciale deel van de cofinanciering. Dit geschatte bedrag is nodig omdat zowel het rijk als de regionale partijen zekerheid willen over de toezegging van de provincie.

3.4.2 Verbeteren luchtkwaliteit naar WHO-advieswaarden

Toelichting op meerjarendoel

We geven samen met onze partners uitvoering aan de Uitvoeringsagenda gezonde lucht en verlengen de Uitvoeringsagenda tot het eind van de huidige coalitieperiode. Ons streven is om in 2030 overal in de provincie Utrecht te voldoen aan de advieswaarden van de Wereldgezondheidsorganisatie voor gezonde lucht. We blijven aandacht vragen voor het verbeteren van luchtkwaliteit en investeren in het verbreden van het netwerk dat werkt

aan luchtkwaliteit. Samen met onze gemeenten zetten we in op het verminderen van bronnen die de luchtkwaliteit lokaal beïnvloeden, zoals houtstook. We intensiveren onze lobby voor (inter)nationale bronmaatregelen en voor verbetering van de luchtkwaliteit en werken actief mee aan de uitvoering van het nationale Schone Lucht Akkoord.

Beoogd resultaat 2020

- De helft van de maatregelen uit de uitvoeringsagenda zijn, samen met partners, uitgevoerd.
- De uitvoeringsagenda is geëvalueerd en waar nodig aangepast.

3.4.3 Verminderen geluidsbelaste woningen en beschermen stiltegebieden

Toelichting op meerjarendoel

Geluidoverlast heeft negatieve effecten op de gezondheid. Daarom werken we al jaren aan het terugdringen van de geluidbelasting van woningen langs onze provinciale wegen.
We voeren de maatregelen uit zoals opgenomen in het in januari 2019 vastgestelde Actieplan Omgevingslawaai. De recentelijk door de WHO gepubliceerde advieswaarden geluid nemen we als uitgangspunt. Het treffen van maatregelen is gekoppeld aan de door de afdeling Mobiliteit gehanteerde trajectaanpak. We zetten in op innovatieve maatregelen in combinatie met lobby voor geluid, naast de nu al gebruikte instrumenten. Dit wordt genomen bij het uitvoeren van het Actieplan Omgevingslawaai.
In overleg met gemeenten en RUD / ODRU wordt een Agenda Geluid opgesteld en uitgevoerd, die verder reikt dan de provinciale wegen die het onderwerp zijn van het Actieplan Omgevingslawaai. Tenslotte zullen in 2020 voorbereidingen worden getroffen voor de introductie van geluidproductieplafonds op provinciale wegen in de lijn van de nieuwe Omgevingswet.

Beoogd resultaat 2020

- De geluidbelasting van minimaal 100 bestaande woningen is afgenomen.
- Start uitvoer Actieplan omgevingslawaai.
- Agenda geluid is opgesteld.

Stiltegebieden

Ruimtelijke ontwikkelingen in en nabij stiltegebieden worden beoordeeld op de effecten op de kwaliteit van het stiltegebied. Bij ontheffingen voor evenementen in de bufferzone van een stiltegebied (via RUD) streven we naar het verkleinen van de impact. Met de gemeente Vijfheerenlanden zal worden verkend hoe het stiltegebied dat gelegen is in die gemeente opgenomen kan worden in de Omgevingsvisie.

3.4.4 Beperken overlast vliegverkeer

Toelichting op meerjarendoel

De sterke groei in de luchtvaart door toerisme en transport geeft een intensivering van het luchtruimgebruik, ook boven de provincie Utrecht. Op landelijk niveau wordt gewerkt aan nieuw luchtvaartbeleid in de Luchtvaartnota 2020-2050 en de integrale herziening van het luchtruim. In 2020 zullen wij vanuit de provincie Utrecht hierin participeren vanuit onze provinciale opgaven voor een goede woon- en leefkwaliteit en het versterken van de regionale bereikbaarheid en economie. Inzet is dat de betrokkenheid van de provincie bij besluiten over de luchtvaart die het gebruik van de gronden en de fysieke leefomgeving beïnvloeden wordt verankerd.

Voor de kleine luchtvaart treden per 1 januari de aangepaste beleidsregels voor tijdelijk en uitzonderlijk gebruik van niet aangewezen luchtvaartterreinen in werking. Met het verlenen van ontheffingen op basis van dit aangepaste beleid (via RUD) voor tijdelijk en uitzonderlijk gebruik van niet aangewezen terreinen, wordt de hinder van vliegverkeer, voor zover de provincie daar invloed op heeft, zoveel mogelijk teruggebracht.

Beoogd resultaat 2020

- Er is een actieve lobby “overvliegend vliegverkeer zo hoog mogelijke aan- en uitvliegroutes”
- Start en landingen: alleen op locaties waar de hinder voor omwonenden en natuur zo klein mogelijk is.

3.4.5 Waarborgen externe veiligheid

Toelichting op meerjarendoel

Nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen kunnen de externe veiligheidsrisico's vergroten. In het kader van de omgevingsvisie en de omgevingsverordening, willen we dit in goede banen leiden. In het Programma Uitvoering Externe Veiligheid (PUEV) werkt de provincie met gemeenten, omgevingsdiensten, veiligheidsregio samen en zorgen dat het risicoregister geactualiseerd wordt, dat externe veiligheid goed is geborgd in vergunningen, ruimtelijke plannen, ruimtelijke visies en dat het provinciedekkend routenet voor gevaarlijke stoffen wordt beheerd. Het PUEV 2015-2019 wordt verlengd tot en met 2020 en naar verwachting ook tot en met 2021. De Rijksbijdrage voor 2020 is nog niet vastgesteld. De middelen worden via de Voorjaarsnota 2020 toegevoegd aan de begroting. De resterende middelen in de PUEV reserve eind 2019 zullen nodig zijn om de uitvoering van het programma te kunnen financieren.

Beoogd resultaat 2020

- We streven naar een goede verwerking van externe veiligheid in alle ruimtelijke plannen, maar bij tenminste 95% van de ruimtelijke plannen is externe veiligheid goed verwerkt.

Hoogspanningskabels

Per 1 januari 2019 is de gewijzigde Elektriciteitswet in werking getreden waar in is bepaald dat op verzoek van een gemeente en/of GS een bestaande hoogspanningsverbinding in het stedelijk gebied onder de grond wordt gebracht (verkabeling). Verkabeling geeft een belangrijke impuls aan de binnenstedelijke kwaliteit i.h.b. gezondheid en veiligheid. Na moties in de Tweede Kamer en IPO-overleg is besloten tot een kostenverdeling en afspraken te komen tussen gemeente en provincies voor deze verkabeling. Veenendaal heeft de status van pilotgemeente verworven.

In Veenendaal heeft Tennet begin 2019 een tracéverkenning uitgevoerd. De pilot kan, met inzet van nieuwe middelen, naar aanleiding van de verkenning starten.
Andere gemeenten hebben ook hoogspanningsverbindingen in hun stedelijk gebied. Het is belangrijk dat de provincie onderzoekt of ook hier initiatieven voor verkabeling kunnen worden ondersteund. Dit betreft een nog nader uit te werken voorstel.

Beoogd resultaat 2020

- Veenendaal kan zich z.s.m. aanmelden bij het Rijk om de verkabeling uit te gaan voeren door een bijdrage van in totaal € 3 mln. toe te zeggen en deze gefaseerd in 2021 en 2022 beschikbaar te stellen.
- Met drie gemeenten worden de mogelijkheden voor de realisatie van ondergrondse verkabeling onderzocht. Bij positieve uitkomst worden hiervoor middelen beschikbaar gesteld.

Asbestdaken versnellen (revolverend fonds en erfbegeleiders)

In de provincie Utrecht komt door verwerking van asbestdaken in de tijd tussen de 4-12 ton asbestvezels vrij. We streven naar een versnelling van de sanering van asbestdaken i.s.m. Rijk, Koploperprovincies en bedrijfsleven. We ondersteunen gemeenten, regionale initiatieven en voeren pilotprojecten uit in het Asbestdaken programma. De provincie zet in op de oprichting van een fonds voor leningen aan asbestdakeigenaren die de sanering van hun asbestdak niet kunnen financieren. De provincie zet erfbegeleiders in om de komende jaren eigenaren van agrarische daken en voormalig agrarische daken te ondersteunen bij de sanering, het gebruik van zonnepanelen, de verduurzaming van het erf. Het gaat daarbij om steun aan 300 erven met tenminste 300.000 m2 asbestdaken.

Beoogd resultaat 2020

- Een fonds voor asbestdaken en het functioneel openstellen daarvan.
- Er zijn in 2020 erfbegeleiders operationeel voor dit meerjarendoel.
- Een asbestdakenprogramma wordt opgesteld voor 2020.

3.4.6 Bijdragen aan duurzame gebiedsontwikkeling

Toelichting op meerjarendoel

De gebiedsprofielen geven gebiedsgericht waarden aan voor de verschillende milieuthema's en we gaan door met het uitbreiden van deze profielen met meer milieuthema's.
Vooruitlopend op de invoering van de Omgevingswet zetten we het traject voort waarin wij door het toevoegen van thema's, de huidige gebiedsprofielen doorontwikkelen tot integrale gebiedsprofielen. Voordeel hiervan is dat ook andere ruimtelijk relevante thema's (bijvoorbeeld klimaataspecten) zichtbaar worden in de gebiedsprofielen en daarmee ook "automatisch" mee zullen worden gewogen in ruimtelijke planprocessen die wij met ons

innovatieve digitaal 3D instrumentarium ondersteunen. In overleg met RIVM en GGD vullen we de gebiedsprofielen aan met gezondheidsindicatoren. Daarmee wordt het tevens een instrument dat gezonde leefomgeving in ruimtelijke ontwikkelingen integreert en versterkt. Dit maakt het mogelijk om in ruimtelijke planprocessen te sturen op het bereiken van ambities voor gezonde leefomgeving, met name op het bereiken van de WHO advieswaarden in 2030. Hiermee geven we tevens invulling aan de in het coalitieakkoord opgenomen intensivering van de uitvoering van het programma gezonde leefomgeving.

Beoogd resultaat 2020

- Minimaal 5 gebiedsontwikkelingsprojecten zijn ondersteund waarbij duurzaamheid en gezondheid integraal is meegewogen.
- Gebiedsprofielen verbreed tot integrale profielen door toevoeging van andere ruimtelijke thema's.
- Gebiedsprofielen doorontwikkeld tot toetsingskader voor gezonde leefomgeving, door het toevoegen van gezondheidsindicatoren.

3.4.7 Opdrachtgeven VTH aan uitvoeringsdiensten

Toelichting op meerjarendoel

De provincie heeft het gehele takenpakket op het gebied van Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving onder mandaat overgedragen aan de Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) Utrecht, met uitzondering van de groene vergunningverlening. Daarnaast heeft de provincie 15 zogenaamde BRZO-bedrijven (Besluit Risico Zware Ongevallen), waarvoor we de VTH-taken hebben opgedragen aan de gespecialiseerde Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied.

Uitvoeringsprogramma VTH

Jaarlijks wordt een uitvoeringsprogramma VTH opgesteld op basis van provinciaal beleid (o.a. Beleidsplan VTH 2016-2019) en de prioriteiten vanuit dit beleid. Het huidige beleidsplan zal met 1 jaar worden verlengd. Het nieuwe beleidsplan VTH (2021-2024) zal in 2020 worden opgesteld. Hierin wordt geanticipeerd op de Omgevingswet.
De taakuitvoering van de RUD Utrecht en de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied monitoren we via diverse kritische prestatie-indicatoren. Door periodieke voortgangsoverzichten kan de provincie als opdrachtgever en eigenaar (desgewenst) tussentijds bijsturen.

In het coalitieakkoord is een kwaliteitsimpuls benoemd voor VTH. Door de toenemende complexiteit en bestuurlijke gevoeligheid van dossiers en druk op veilige en gezonde leefomgeving zal gewerkt worden aan verbetering van de uitvoeringsdiensten en projectmatig aan intensivering op bepaalde thema's.

De taken op het gebied van bodem gaan met de komst van de Omgevingswet deels over van provincie naar gemeenten. De omvang van de provinciale (bodem)opdracht neemt daartoe sinds 2019 al gedeeltelijk af.

Beoogd resultaat 2020

- Van het VTH uitvoeringsprogramma is tussen 95% - 105% gerealiseerd.
- Van alle vergunningverleningen is 90% van de vergunningen binnen de geldende termijn verstrekt.
- Het naleefgedrag van vergunningen is 80%.
- Het toezichtseffect is 90%.
- De control intensiteit is 90%.
- 90% van de afhandeling van klachten valt binnen de gestelde termijn.
- Vastgesteld Beleidsplan VTH 2020-2023.
- Koersdocument RUD (of bij verbonden partijen).

Programma 4a. Economie

Programmadoel

De Provincie Utrecht heeft een sterke economie en aantrekkelijke recreatieve voorzieningen.

Wat gaat dat kosten?

4a. Economie	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Personeelslasten	1.803	2.450	2.900	3.076	3.076	3.076
Materiële lasten	11.291	12.558	14.477	11.012	9.625	9.355
Lasten	**13.094**	**15.008**	**17.377**	**14.088**	**12.701**	**12.431**
Baten	1.490	476	50	40	36	36
Baten	**1.490**	**476**	**50**	**40**	**36**	**36**
Saldo van dit programma	**11.604**	**14.532**	**17.327**	**14.048**	**12.665**	**12.395**
Stortingen in reserves	1.249	962	-	-	-	-
Onttrekkingen aan reserves	1.687	1.281	64	-	-	-
Beslag op de algemene middelen	**11.166**	**14.213**	**17.263**	**14.048**	**12.665**	**12.395**

Reserves Economie

Programma 4. Economie en energie	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Reserve Cofinancieringsfonds	521	622	-	-	-	-
Reserve Projecten	728	-	-	-	-	-
Totaal Stortingen in reserves	**1.249**	**622**	**0**	**0**	**0**	**0**
Reserve Projecten	53	1.169	64	-	-	-
Reserve Cofinancieringsfonds	5	-	-	-	-	-
Res. Toeristische ontwikkeling	1.442	112	-	-	-	-
Totaal Onttrekkingen aan reserves	**1.500**	**1.281**	**64**	**0**	**0**	**0**

Beleidsdoelen

Ambitie	Hoofddoelstellingen	Meerjarendoelstellingen
4a. ECONOMIE *De provincie Utrecht heeft een sterke economie en aantrekkelijke recreatieve voorzieningen.*	**4.1 Verbeteren kwaliteit werklocaties**	4.1.1 Ontwikkelen en realiseren ruimtelijk economische beleid
	4.2 Versterken aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt	4.2.1 Ontwikkelen en realiseren beleid onderwijs-arbeidsmarkt
	4.3 Vergroten innovatiekracht	4.3.1 Ondersteunen economisch systeem
		4.3.2 Ondersteunen brede MKB
	4.4 Stimuleren internationalisering	4.4.1 Aantrekken buitenlandse investeringen en handelsbevordering
	4.5 Stimuleren recreatieve voorzieningen	4.5.1 Versterken recreatief hoofdnetwerk
		4.5.2 Verbeteren netwerk overstappunten
		4.5.3 Versterken kwaliteit en gebruik recreatievoorzieningen
	4.6 Vrijetijdseconomie	4.6.1 Uitvoeren programma RodS
		4.6.2 Ontwikkelen visie Utrecht Buiten
	4.7 Uitvoeren transitie recreatieschappen	4.7.1 Uitvoeren samenwerkingsagenda recreatievoorzieningen
	4.8 Stimuleren en regisseren (internationaal) toerisme	4.8.1 Uitvoeren programma toerisme
		4.8.2 Stimuleren innovatief ondernemerschap
	4.9 Realiseren transitie circulaire economie	4.9.1 Beleid en uitvoering baseren op sluiten van kringlopen

4.1 Verbeteren kwaliteit werklocaties

Toelichting op beleidsdoel

Voor een toekomstbestendige economische ontwikkeling van de provincie is de beschikbaarheid van kwalitatieve en kwantitatieve vestigingsmogelijkheden voor bedrijven en instellingen van groot belang. Utrecht heeft schaarse ruimte. De prioriteit ligt voor deze coalitie daarom op de herontwikkeling en verduurzaming van de bestaande terreinen en bebouwingen.

Het beleid voor werklocaties is vastgelegd in de Ruimtelijk Economische Strategie Utrecht (RESU) die eind 2018 door PS is vastgesteld, in de Thematische Structuurvisie Kantoren (TSK, 2016) en de Retailvisie (2018). In het kader van de in 2020 vast te stellen Omgevingsvisie wordt het beleid rond werklocaties verder richting gegeven.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2020	2021	2022	2023
Lasten	998	498	498	498
Baten	36	36	36	36
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**962**	**462**	**462**	**462**

Indicatoren

Naam indicator	Omschrijving	Streef-waarde	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Bruto Regionaal Product *Nr. 7 Basisset BBV*	Percentage toename van het Bruto Regionaal Product (BRP) ten opzichte van het voorgaande jaar	1,8%[1]	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8
Werkgelegenheid *Nr. 8 Basisset BBV*	Percentage bruto arbeidsparticipatie (werkgelegenheid) ten opzichte van de totale beroepsbevolking in de leeftijd van 15-75 jaar.	73%[2]	73	73	73	73	73	73

Toelichting:

[1] De streefwaarde van 1,8% is gebaseerd op de landelijke prognose van het Centraal Planbureau (bron: Actualisatie Middellangetermijnverkenningen 2018-2021, CPB 2017). In de recent gepubliceerde Macro Economische Verkenningen van het CPB van Prinsjesdag 2019 valt de geprognosticeerde groei van het BBP terug naar 1,5%. Te bezien valt of wij door autonome externe ontwikkelingen de streefwaarde binnenkort neerwaarts moeten bijstellen.

[2] De streefwaarde van 73% is gebaseerd op het gemiddelde van de periode 2010-2016 (bron: CBS)

Meerjarendoelen

4.1.1 Ontwikkelen en realiseren ruimtelijk economisch beleid

Toelichting op meerjarendoel

Op dit moment is er door de sterke economische groei een grote vraag naar bedrijventerrein. Dit geldt zowel voor de vraag naar kleinschalige bedrijventerreinen voor lokale ondernemers als de vraag naar grote kavels voor met name logistieke dienstverleners. Vooral in het westelijk deel van de provincie is de druk groot, zoals ook blijkt uit de in 2019 geactualiseerde prognoses door de STEC-groep.

In het kader van de Omgevingsvisie en -verordening wordt richting gegeven aan de ontwikkeling van nieuwe terreinen. Belangrijke voorwaarde daarbij is de herontwikkeling van de bestaande terreinen. Samen met de Utrechtse gemeenten en eigenaren willen wij deze herstructureringsopgave in samenhang met de energietransitie oppakken. De OMU speelt hierin een belangrijke rol.
Het beeld van de Utrechtse kantorenmarkt is divers. Enerzijds is er sprake van een grote vraag naar kantoren in met name het Stationsgebied van de stad Utrecht en in mindere mate in Amersfoort. Buiten deze gebieden is er sprake van een zeer beperkt herstel en van soms nog grote leegstand. Vanuit het Programma Binnenstedelijk Ontwikkeling en samen met de OMU ondersteunen we gemeenten en marktpartijen bij de transformatie van kantoren naar andere functies en de herontwikkeling van mono-functionele kantoorgebieden naar een aantrekkelijke woon- en werkomgeving.

In 2019 heeft een actualisatie van het Koopstromenonderzoek uit 2016 plaatsgevonden. Uit deze actualisatie komt naar voren dat de eerdere conclusies –die ook de grondslag voor de Retailvisie vormden—nog onverkort van toepassing zijn. Ondanks een economisch herstel en de groei van de bestedingen blijft de retail het moeilijk houden, waarbij de fysieke winkels het steeds meer afleggen tegen het online winkelen. In samenwerking met het Programma Binnenstedelijke Ontwikkeling (zie programma 1) en de OMU ondersteunen we de gemeenten en marktpartijen bij een gebiedsgerichte aanpak van de herontwikkeling naar een meer gevarieerd en leefbaar centrum.
In 2020 willen wij samen met de Utrechtse gemeenten het detailhandelsbeleid verder vorm geven. Nieuwe juridische ontwikkelingen (o.a. het van toepassing zijn van de Europese Dienstenrichtlijn) hebben mogelijk grote gevolgen voor het gemeentelijk en provinciaal beleid.

Beoogd resultaat 2020

- Samen met de gemeenten op te zetten herstructureringsplan voor bestaande bedrijventerreinen.
- Een geactualiseerde Omgevingsverordening voor de ontwikkeling van werklocaties en winkelgebieden.
- In samenwerking met de Randstadprovincies opzetten van een actualisatie van het Koopstromenonderzoek.
- Actuele database met informatie over bedrijventerreinen, kantoren en detailhandel.

4.2 Versterken aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt

Toelichting op beleidsdoel

De sterk aantrekkende economie zorgt voor een verdere toename van de krapte op de arbeidsmarkt, met name in de zorg, het onderwijs, ICT en de techniek (bouw- en installatiebranche).
Daar komt bij dat de snelle ontwikkelingen van technologie en digitalisering zorgen voor meer dynamiek op de arbeidsmarkt, waardoor gevraagde competenties kunnen veranderen. Aanpassingsvermogen van mensen en organisaties wordt steeds belangrijker. Dit vraagt om meer aandacht voor leven lang ontwikkelen en een positieve leercultuur. Het vraagt ook om goede samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven om vraag en aanbod van arbeid op elkaar te laten aansluiten. Ook andere maatschappelijke opgaven, waar de provincie een rol heeft, hebben effect op de vraag naar goed gekwalificeerd personeel, zoals de energietransitie. Er moeten huizen verduurzaamd worden, zonnepanelen en windmolens aangelegd worden. Vanuit de ambities in het coalitieakkoord nemen we in ons programma arbeidsmarktbeleid de energiesector mee.

De tekorten op de arbeidsmarkt in bepaalde sectoren werken remmend op de economie en tegelijkertijd staan er mensen aan de kant. Dit vraagt eens te meer om een integrale kijk op economie, onderwijs en arbeidsmarkt en maatschappelijke opgaven. Vanuit het coalitieakkoord maken we het eerder ingezette beleid gericht op versterken van de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt structureel. Daarnaast zorgen we voor een intensivering door in te zetten op een regionale onderwijs-arbeidsmarktagenda met bijbehorende uitvoeringsorganisatie.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2020	2021	2022	2023
Lasten	1.072	1.047	1.047	1.006
Baten	0	0	0	0
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**1.072**	**1.047**	**1.047**	**1.006**

Meerjarendoelen

4.2.1 Ontwikkelen en realiseren beleid onderwijs-arbeidsmarkt

Toelichting op meerjarendoel

In 2018 hebben PS de beleidsnotitie 'Verbeteren aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt' vastgesteld. Dit heeft geresulteerd in:

- Betere structurele up to date beschikbare data over onderwijs-arbeidsmarkt;
- Triple helix samenwerkingen met als doel verbeteren aansluiting Onderwijs-Arbeidsmarkt;
- Succesvolle subsidieregeling Aansluiting Onderwijs-Arbeidsmarkt die medio 2019 volledig is uitgekeerd.

In 2020 geven we, net als in 2019, verder invulling aan de uitvoering van het beleid. Onze inspanningen op al bestaande acties worden geïntensiveerd. Daarnaast zal er ook meer focus zijn op nieuwe ontwikkelingen en activiteiten zoals Leven Lang Ontwikkelen, energietransitie en meer aandacht voor ondersteuning aan individuele gemeenten in de provincie Utrecht.

Via het Arbeidsmarktdashboard blijven we overheden en onderwijsinstellingen van actuele informatie over de arbeidsmarkt en opleidingsbehoeften voorzien. Deze data worden omgezet in informatie en op een gebruiksvriendelijke manier gepresenteerd, zodat ze nog beter toegepast kunnen worden.

De afgelopen jaren zijn er rondom de tekortsectoren diverse triple helix samenwerkingen ontstaan waaronder de Technologieraad Regio Utrecht (TRU), Zorgpact en het Onderwijspact. Deze samenwerkingsverbanden hebben als doel om partijen aan elkaar te verbinden en initiatieven aan te jagen en bij te dragen aan de beschikbaarheid van voldoende gekwalificeerde arbeidskrachten op (middel)lange termijn.

De volgende stap is de professionalisering en doorontwikkeling van deze pacten. De provincie heeft een aanjaagfunctie vervuld. Uiteindelijke doel is dat de pacten op eigen benen kunnen staan en dat er meer crossovers tussen de verschillende pacten tot stand komen.

De provincie blijft, samen met de provincies Flevoland en Noord-Holland, een actieve rol vervullen in het uitvoering geven aan het landelijke Techniekpact voor de regio Noordwest Nederland en zorgt samen met de TRU voor invulling van de activiteiten in de provincie Utrecht.

Daarnaast heeft de provincie de afgelopen jaren concrete projecten in de zorg, techniek, onderwijs en ICT gefinancierd via de uitvoeringsverordening onderwijs-arbeidsmarkt. Het subsidieplafond is inmiddels bereikt. De huidige regeling wordt geëvalueerd en op basis daarvan vindt mogelijk bijstelling plaats van de Regionale Onderwijs-Arbeidsmarktagenda Agenda (HCA).

Om onze doelen te bereiken werken in de Utrechtse regio overheden en onderwijsinstellingen samen binnen de EBU in het human capital cluster, zowel bestuurlijk als beleidsmatig via een supportteam.

De volgende stap in de samenwerking is het gezamenlijk opstellen van een onderwijs-arbeidsmarktagenda gericht op drie transitiepaden:

- Het faciliteren van mensen bij het leven lang ontwikkelen (van werk naar werk, en binnen het werk naar nieuwe vaardigheden).
- Het beter benutten van arbeidspotentieel (van werkloos naar werk).
- Een betere aansluiting van onderwijs op de arbeidsmarkt (van onderwijs naar werk).

Deze onderwijs-arbeidsmarkt agenda moet aansluiten op wat er in de regio al gebeurt aan goede initiatieven. En de agenda dient inzicht te geven in wat er nog moet gebeuren en welk soort interventies nodig zijn en door wie. Dit moet ook inzicht geven in welke partijen op welke manier betrokken moeten worden bij de uitvoering.

Beoogd resultaat 2020

- Er is een gedragen regionale Onderwijs-Arbeidsmarktagenda opgesteld en er is een uitvoeringsorganisatie actief.
- Individuele gemeenten worden met expertise ondersteund bij Onderwijs-Arbeidsmarktvraagstukken.
- De afstemming in de regio voor onderwijs-arbeidsmarkt is verbeterd.
- Professionalisering en meer crossovers tussen de triple helix samenwerkingsverbanden.
- Evalueren en eventueel aanpassen subsidieregeling versterken samenwerking onderwijs-bedrijfsleven.

4.3 Vergroten innovatiekracht

Toelichting op beleidsdoel

Door innovatieve bedrijvigheid te stimuleren willen we bereiken dat onze economie concurrerend blijft. We richten ons daarbij op het vinden van innovatieve oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen (Groen, Gezond, Slim). Hierdoor snijdt het mes aan twee kanten. Vanuit het coalitieakkoord zetten we in op versterking van het economisch ecosysteem door het oprichten van een Regionale Ontwikkelingsmaatschappij, aangestuurd door een breed gedragen Regionaal Economische Agenda. Ook zetten we in op een hecht en effectief ecosysteem voor start ups en scale ups.

Daarnaast richten we ons vanuit het coalitieakkoord op het brede MKB, die voor de uitdaging staan hun bedrijf toekomstbestendig te maken.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2020	2021	2022	2023
Lasten	7.190	5.843	4.589	4.575
Baten	14	4	0	0
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**7.176**	**5.839**	**4.589**	**4.575**

Indicatoren

Naam indicator	Omschrijving	Streef-waarde	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Innovatie	Multiplier op innovatieprojecten (EBU)	3	3	3	3	3	3	3

Meerjarendoelen

4.3.1 Ondersteunen economisch systeem

Toelichting op meerjarendoel

De regio Utrecht heeft een krachtige economie en is een van de meest competitieve regio's van Europa. Om deze sterke positie te behouden, is het noodzakelijk om het regionaal economisch ecosysteem te versterken. Onderzoek laat zien dat het systeem versnipperd is en dat er behoefte is aan extra business development capaciteit, een groter fondsvermogen en het versterken van strategische relaties met het Rijk en InvestNL (nieuwe nationale investeringsbank).

Het is noodzakelijk om te beschikken over een krachtige uitvoeringsorganisatie. Vanuit dit perspectief zetten we samen met de gemeenten Utrecht, Amersfoort en Hilversum, het Ministerie van Economische zaken en de Universiteit Utrecht en het UMCU stappen in de richting van een regionale ontwikkelingsmaatschappij (ROM).

Tegelijkertijd wordt er door deze partners inclusief de regiogemeenten hard gewerkt aan een regionale economische agenda (REA) als inhoudelijk kompas voor de regionale economische samenwerking. Gezond stedelijk leven is het leidende principe in de REA die tevens het kader vormt voor de uitvoerende werkzaamheden van de ROM. Voor zowel de ROM als de REA worden in 2019 nog informatiebijeenkomsten georganiseerd voor PS waarna naar verwachting op 11 december 2019 besluitvorming plaatsvindt en de ROM op 1 januari 2020 van start kan binnen de kaders van de REA.

De provincie Utrecht levert een jaarlijkse bijdrage van €750.000 in de exploitatie van de ROM en reserveert de komende jaren €15 mln. voor een kapitaalstorting in het revolverende ROM-fonds. Voorzichtigheidshalve treffen we een voorziening van 25% van het gestorte aandelenkapitaal. De mede-aandeelhouders in de ROM leveren ook een bijdrage in de exploitatie en het fondsvermogen. De kleinere gemeenten dragen alleen bij in de exploitatie.

Er wordt een voorstel uitgewerkt voor een bijdrage per inwoner aan het totale economische ecosysteem waaruit zowel de exploitatie van de EBU als de ROM wordt gefinancierd.
De Economic Board Utrecht (EBU) is de organisator in de regio van het netwerk van bedrijfsleven, kennis- en onderwijsinstellingen en overheden (triple helix). Daarnaast heeft de EBU in de afgelopen jaren bij het ontbreken van een uitvoeringsorganisatie (ROM) een aantal uitvoerende taken op zich genomen. Met de komst van de ROM in 2020 zullen de uitvoerende taken hierin worden gebundeld. De EBU zal zich focussen op haar primaire taak als organisator van het netwerk, strategische advisering en lobby. 2020 wordt genomen als overgangsjaar om deze ontwikkeling verder vorm te geven.

Start ups en scale ups vormen een wezenlijk onderdeel van de economie en het (internationale) vestigingsklimaat en zijn een belangrijke aanjager van innovatie en economische ontwikkeling in de regio. Daarom is het van belang dit voor de toekomst structureel te organiseren en te ondersteunen.
In de provincie zijn verschillende start up en scale up organisaties actief, de meest bekende zijn Start up Utrecht, Dutch Game Garden en Utrecht Inc. De provincie Utrecht heeft individuele start up organisaties in de afgelopen jaren individueel en incidenteel ondersteund. Het is (wereldwijd) gebleken dat dergelijke organisaties ondersteuning vanuit de overheid nodig hebben om hun werk goed te kunnen uitvoeren. Hier zit een samenhang met de ROM, waar het gaat om business development.

Voor de komende jaren, startend in 2020, willen we de financiering voor de start up en scale up organisaties, structureel regelen, zodat deze organisaties groei van het ecosysteem mogelijk kunnen maken en kunnen verbeteren.

Beoogd resultaat 2020

- De regionale economische agenda is vastgesteld als kader voor regionale economische samenwerking.
- De regionale ontwikkelingsmaatschappij (ROM) is operationeel.
- Economic Board Utrecht (EBU) heeft haar rol in de nieuwe situatie gevonden.
- Uitgewerkt voorstel voor bijdrage gemeenten aan Economische structuurversterking (EBU, ROM) in Zomernota's of Kadernota's.
- Structurele financiering voor de start up en scale up organisaties.
- Door actieve bijdrage van de provincie voorzien in een meer gemeenschappelijk ecosysteem voor start ups en scale ups.

4.3.2 Ondersteunen brede MKB

Toelichting op meerjarendoel

Het MKB is divers. Naast de innovatieve koplopers zijn er starters (start ups), snelle groeiers (scale ups) en het brede MKB. De eerste groepen hebben de laatste jaren veel steun gekregen vanuit de provincie. Naast oog voor innovatieve bedrijven, starters en groeiers, wil de provincie vanuit het coalitieakkoord extra aandacht besteden aan het 'brede MKB'. Veel van deze bedrijven staan voor de uitdaging om zich verder toekomstbestendig te maken, bijvoorbeeld op het gebied van digitalisering, de toepassingen van data en duurzaamheid/energietransitie. In deze gevallen kan een ondersteunende, faciliterende en soms stimulerende rol van de overheid zinvol zijn.

De roep om beleid gericht op het brede MKB is de laatste twee jaar toegenomen. Er is behoefte aan een duidelijk beleid voor het brede MKB en in het bijzonder de maakindustrie en de werkgelegenheid op VMBO- en MBO-niveau. In de MKB-samenwerkingsagenda 2018-2019 wordt dit nu onderkend en hebben partners aangegeven meer aandacht te willen besteden aan het brede MKB. Doelstelling is om de werkgelegenheid te bevorderen en de vitaliteit van de regionale economie te versterken. Kenmerken van het brede-MKB-beleid zijn:

- Het bieden van ondersteuning bij uitdagingen om het bedrijf verder toekomstbestendig te maken.
- Stimuleren dat bedrijven versneld innovatieve (digitale) technologieën toepassen en zoeken naar het vergroten van hun afzetmarkt.
- Begeleiden van de versterking van het MKB om werkgelegenheid te behouden en te vergroten.
- Het ontwikkelen van een samenhangende aanpak van maatregelen, goed afgestemd met het Rijk.
- Het verbeteren van de dienstverlening van de provincie richting MKB. Bijvoorbeeld door onze zichtbaarheid bij het MKB te vergroten en ons aanbod toegankelijk en efficiënt te organiseren.

Beoogd resultaat 2020

- Begin 2020 is het beleidsplan voor het brede MKB vastgesteld door Provinciale Staten.
- Een aantal lopende pilots (denk o.a. aan opvolging (familie)bedrijven en vroege fase signalering (MKBDoorgaan!)) zijn geëvalueerd en worden (op basis van uitkomst evaluatie) structureel opgenomen in het provinciale beleid.
- De Smart Industry Hub (samenwerking met provincies Noord-Holland en Flevoland) is operationeel.
- De dienstverlening richting het brede MKB is verbeterd.
- Clusterversterking op bedrijventerreinen en een integrale aanpak van verschillende opgaven die in dit gebied spelen (de provincie ondersteunt actief de pilot voor dit type samenwerking op de Lage Weide).

4.4 Stimuleren internationalisering

Toelichting op beleidsdoel

Investeringen van buitenlandse bedrijven dragen op meerdere manieren bij aan de welvaart in de provincie. Vanuit dit coalitieakkoord willen wij nog meer dan voorheen gericht die buitenlandse bedrijven aantrekken die de structuur en het profiel van de provincie versterken en passen binnen de Regionaal Economische Agenda. Dit doen we via de ROM. Ook willen we gevestigde bedrijven behouden met daarbij aandacht voor de werkgelegenheid.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2020	2021	2022	2023
Lasten	1.088	859	859	859
Baten	0	0	0	0
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**1.088**	**859**	**859**	**859**

Indicatoren

Naam indicator	Omschrijving	Streef-waarde	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Internationale acquisitie	Aantal gerealiseerde investeringsprojecten per jaar	10	10	15	10	10	10	10

Meerjarendoelen

4.4.1 Aantrekken buitenlandse investeringen en handelsbevordering

Toelichting op meerjarendoel

In 2019 zijn de acquisitietaken van de provincie, aangevuld met de internationale acquisitieactiviteiten van de gemeenten Amersfoort en Utrecht en met de handelstaken voor de Utrechtse Regio, uitgevoerd in de samenwerking Team Trade en Invest Utrecht Region. De gezamenlijke focuslanden zijn Noord-Amerika, China, India, Japan, Taiwan, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk. Voor wat betreft China richten we ons specifiek op onze zusterprovincie Guangdong.

De gezamenlijke strategie Trade en Invest voor 2020 wordt nog voorbereid door Team Trade & Invest, maar wordt naar verwachting uitgevoerd door de Regionale ontwikkelingsmaatschappij (ROM) in oprichting.
Na oprichting en operationalisering van de ROM gaan de taken op het gebied van internationale acquisitie over van Team Economie naar de ROM. Met de overgang van taken gaan ook (een deel van de) personen die deze taken uitvoeren en het budget over van de provincie naar de ROM.

Door het uitstel van de Brexit is het aantal verwachte buitenlandse bedrijven dat naar de Utrecht Regio zou verhuizen nog beperkt gebleven. In de tweede helft van 2019 en in 2020 worden de grootste effecten hiervan verwacht. De intentie is dan ook om de samenwerking --met Amsterdam in Business, Innovation Quarter en het Netherlands Foreign Investment Agency, dat vooral gericht is op het aantrekken van life sciences bedrijven in het kielzog van de verhuizing van de EMA naar Amsterdam in 2019, ook in 2020 te continueren.

Internationaal talent is van groot belang voor de regio. In 2019 is het International Welcome Center (IWCUR) opgericht om het vestigingsklimaat te versterken. Het IWCUR combineert dienstverlening vanuit overheid en private sector (een loket) en organiseert ook sociale activiteiten.

Beoogd resultaat 2020

- De uitvoerende activiteiten van Team Trade & Invest Utrecht Region zijn overgegaan naar de ROM.
- Er vindt een evaluatie plaats van de vriendschapsrelatie met de Provincie Guangdong.
- Er worden minimaal 15 investeringsprojecten van buitenlandse bedrijven gerealiseerd.
- Het IWCUR is operationeel.

4.5 Stimuleren recreatieve voorzieningen

Toelichting op beleidsdoel

De kwaliteit van de Utrechtse leefomgeving wordt mede bepaald door de aanwezigheid van voldoende en kwalitatief hoogwaardige recreatievoorzieningen (vrijetijdsvoorzieningen). De ambitie van de provincie is het aanbod van de recreatievoorzieningen en routes kwalitatief goed te laten aansluiten op de voorkeuren van inwoners en bezoekers. Ook willen we dat de voorzieningen vindbaar, bereikbaar (= binnen 15 minuten fietsafstand vanaf woon- en verblijfsplek) en toegankelijk zijn voor inwoners en bezoekers.
Het beleid voor recreatie was vastgelegd in de Visie Recreatie en Toerisme en nader uitgewerkt in de Agenda Recreatie en Toerisme 2016 – 2019. Vooruitlopend op de Omgevingsvisie stellen we in 2020, in lijn met het coalitieakkoord, een nieuw Programma Recreatie en Toerisme (vrijetijdsbesteding) vast voor de periode 2020-2023. Het jaar 2020 is daarom een overgangsjaar.

We blijven als deelnemer in de bedrijfsvoeringsorganisatie Recreatie Midden Nederland (RMN) een bijdrage leveren om van RMN een toekomstbestendige solide organisatie te maken. Vanuit het coalitieakkoord maken we hier extra middelen voor vrij.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2020	2021	2022	2023
Lasten	3.333	3.272	3.164	3.122
Baten	0	0	0	0
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**3.333**	**3.272**	**3.164**	**3.122**

Meerjarendoelen

4.5.1 Versterken recreatief hoofdnetwerk

Toelichting op meerjarendoel

We geven sturing aan het Routebureau en zorgen voor inhoudelijke afstemming met andere partners zoals alle deelnemende gemeenten, gebiedspartners en de landelijke routestichtingen. Het Routebureau zorgt voor behoud en bewaking van de kwaliteit van routes en routenetwerken, het profileren van (thematische) routes en de vele fiets-, wandel- en vaarmogelijkheden. Voor 2020 sturen wij op een spoedige, en ook kwalitatief hoogwaardige, uitbreiding van het wandelknooppuntennetwerk rondom Amersfoort/Eemland in samenwerking met de gemeenten.

In 2019 hebben wij samen met andere provincies de nieuwe taakopdrachten van de landelijke routestichtingen vastgesteld en de rol van de provincies daarbij. Vanaf 2020 starten de landelijke routestichtingen met de uitvoering van deze meerjarenplannen.

Vanuit een gemeenschappelijk veiligheidsbeeld onderzoeken we samen met Rijkswaterstaat, provincie Noord-Holland, Waterschap en betrokken gemeenten welke oplossingsrichtingen mogelijk zijn voor een veiliger oversteek van het Amsterdam-Rijnkanaal, waardoor het vaarroutenetwerk en de vaarverbinding tussen de plassengebieden wordt versterkt.

Beoogd resultaat 2020

- Behoud en versterking van het recreatief hoofdnetwerk, samen met onze partners.
- Het netwerk van fiets-, wandel- en vaarroutes heeft een grotere bekendheid bij inwoners, toeristen en andere bezoekers, mede door de inzet van het routebureau via promotie en marketing.
- Start van verbeteringen aan het wandelroutenetwerk in Oost-Utrecht (Eemland – Amersfoort).

4.5.2 Verbeteren netwerk overstappunten

Toelichting op meerjarendoel

We willen het gebruik en de bekendheid van het netwerk van toeristische overstappunten verder verbeteren. Dat doen we door de TOP's te integreren in de campagnes rondom route-gebonden recreatie in samenwerking met het Routebureau Utrecht en de marketingorganisaties. Met het Routebureau kijken we hoe we de kwaliteit van de bestaande TOP's op peil houden. Daarnaast gaan we in 2020 met enkele TOP's aan de slag om te bekijken hoe we deze kunnen optimaliseren voor toeristen en recreanten.

Beoogd resultaat 2020

- Monitoring, kwaliteitsverbetering, promotie en netwerkvorming van de TOP's heeft plaatsgevonden.

4.5.3 Versterken kwaliteit en gebruik recreatievoorzieningen

Toelichting op meerjarendoel

De visie over recreatie en toerisme loopt af in 2019. Er is behoefte aan een nieuwe leidraad voor de vrijetijdsbestedingen. De Omgevingsvisie is hiervoor de drager. In het Programma Recreatie en Toerisme (vrijetijdsbestedingen) 2020-2023 wordt dit nader uitgewerkt. In 2020 wordt dit programma opgesteld.

Als deelnemer van de twee Utrechtse recreatieschappen sturen we direct op de (her)ontwikkeling van recreatievoorzieningen en het beheer en onderhoud van bestaande terreinen. Voor het Recreatieschap Stichtse Groenlanden is een nieuw ontwikkelplan 2020 – 2023 opgesteld. Ook voor de Vinkeveense Plassen (deel van het werkgebied van Stichtse Groenlanden) is een programmaplan opgesteld om op termijn meer inkomsten te genereren. Vanuit het Plassenschap Loosdrecht werken we samen met andere gebiedspartijen aan een omvangrijk en meerjarenontwikkelprogramma binnen het Gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen.In 2020 wordt de uitvoering van deze plannen gemonitord. In alle plannen wordt nadrukkelijk aandacht besteed aan duurzaamheid en circulariteit. Vanuit onze opdrachtgevende rol zetten we in op duurzaamheid als belangrijke randvoorwaarde.

Als deelnemer van de bedrijfsvoeringorganisatie Recreatie Midden Nederland leveren wij een bijdrage om oplossingen te vinden voor de problemen waarmee de organisatie te kampen heeft. Wij willen bouwen aan een duurzame bestuurlijke organisatie met een solide werkorganisatie.

Beoogd resultaat 2020

- Vastgesteld Programma Recreatie en Toerisme 2020-2023

4.6 Vrijetijdseconomie

Toelichting op beleidsdoel

Het programma Recreatie om de Stad Utrecht (RodS) draagt bij aan een samenhangende recreatieve groenstructuur op fietsafstand rond de stad Utrecht. Daarmee bieden we de inwoners en bezoekers aantrekkelijke, gevarieerde groene gebieden om te recreëren. In 2020 wordt het programma in de huidige vorm afgerond. Met de nieuwe opgave Utrecht Buiten willen we ook op middellange termijn de groeiende recreatiedruk rondom de steden accommoderen.

In het Coalitieakkoord is opgenomen dat wij aandacht besteden aan breedtesport. In 2020 doen wij onderzoek naar de huidige stand van zaken en verkennen behoeftes en kansen om te komen tot een uitgewerkt voorstel in de vorm van een actieplan (zie tabel 'Nader uit te werken voorstellen').

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2020	2021	2022	2023
Lasten	888	1.360	1.360	1.340
Baten	0	0	0	0
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**888**	**1.360**	**1.360**	**1.340**

Indicatoren

Naam indicator	Omschrijving	Streef-waarde	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Accommoderen en recreatiedruk om de stad	Aangelegd recreatieterrein rond Utrecht (RodS) in ha	170	106	170	170	170	170	170

Meerjarendoelen

4.6.1 Uitvoeren programma Recreatie om de Stad

Toelichting op meerjarendoel

Met onze partners werken we aan de afronding van het programma Recreatie om de Stad Utrecht (RodS). In 2020 wordt verder gewerkt aan de aanleg van diverse fiets- en wandelpaden en de inrichting van recreatiegebieden. Voor projecten die doorlopen na 2020 wordt een passende oplossing gezocht, zodat we de aanpak middels RodS kunnen afsluiten.

Beoogd resultaat 2020

- Afronding van het programma Recreatie om de Stad Utrecht (RodS).
- Borging en inbedding elders, van doorlopende RodS-projecten.

4.6.2 Ontwikkelen visie Utrecht Buiten

Toelichting op meerjarendoel

De Stuurgroep RodS heeft met Utrecht Buiten in 2018 samen met de U10-gemeenten aangegeven dat een nieuw uitvoeringsprogramma wenselijk is om de recreatiedruk in de provincie voor de middellange termijn te accommoderen. Deze opgave is ook geagendeerd door de Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit met zijn Advies over de Utrechtse Ringparken (juni 2018).
In 2020 onderzoeken we met de partners hoe de opgave van Utrecht Buiten uitgewerkt wordt. De insteek van een mogelijk nieuw uitvoeringsprogramma zal breder zijn dan het huidige RodS-programma. Vertrekpunten zijn: combinatie met andere functies, verhogen kwaliteit bestaande voorzieningen, verbeteren verbindingen en beperkt aanleggen van nieuwe gebieden. Bij de verkenning worden de beheerlasten van nieuwe en gemoderniseerde voorzieningen meegenomen.

In het Coalitieakkoord is afgesproken om aandacht te geven aan sport, in de breedte. We willen met gemeenten in gesprek gaan over sport, sport in de openbare ruimte, duurzame accommodaties en inclusieve sport. Dit kan resulteren in een provinciaal sportakkoord. In 2020 doen wij onderzoek naar de huidige stand van zaken en behoeftes en kansen verkennen om te komen tot een actieplan.

Beoogd resultaat 2020

- Verkenning naar de haalbaarheid van een nieuw uitvoeringsprogramma, inclusief de governance voor de aansturing, onderschreven door de partners in Utrecht Buiten.
- Indien de uitkomst van de verkenning positief is, wordt een start gemaakt met de uitvoeringsstrategie voor Utrecht Buiten (als opvolger van RodS), die gezamenlijk met de partners is ontwikkeld.
- Opstellen actieplan op het gebied van sport.

4.7 Uitvoeren transitie recreatieschappen

Toelichting op beleidsdoel

De transitie met het opheffen van twee recreatieschappen is in 2018 afgerond. Gebleken is dat de huidige vorm en structuur van de schappen en de uitvoeringsorganisatie nog niet adequaat is en dat doorontwikkeling noodzakelijk is. Dit kan leiden tot een nieuwe transitie. De (beperkte) omvang, en de daaruit voortvloeiende kwetsbaarheid van de uitvoeringsorganisatie noodzaakt tot een strategie gericht op samenwerking met andere organisaties.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2020	2021	2022	2023
Lasten	0	0	0	0
Baten	0	0	0	0
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**0**	**0**	**0**	**0**

Meerjarendoelen

4.7.1 Uitvoeren samenwerkingsagenda recreatievoorzieningen

Toelichting op meerjarendoel

Bij de transitie voor het opheffen van twee recreatieschappen is aangegeven dat samenwerking op basis van een brede agenda tussen alle partijen noodzakelijk blijft. Om dit te bereiken wordt onder andere jaarlijks de Utrechtse Recreatie Tafel georganiseerd. In 2020 willen we verder bouwen aan de samenwerking op het gebied van (openlucht)recreatie. In gezamenlijkheid met betrokken partijen willen we de provinciale visie op onze rol met betrekking tot beheer en onderhoud van recreatievoorzieningen en routes met een regionale functie nader aanscherpen. Dit is noodzakelijk omdat naast onze bijdrage in de recreatieschappen nieuwe initiatieven ontstaan (bijvoorbeeld op de Heuvelrug en bij RodS-gebieden) voor het gezamenlijk beheren en financieren van recreatievoorzieningen en routes.

In 2019 zijn de deelnemers aan de schappen geconfronteerd met aanvullende knelpunten en uitdagingen in de uitvoeringsorganisatie RMN. Het opgestelde plan van aanpak kent twee sporen, enerzijds de basis op orde krijgen bij RMN en anderzijds een verkenning van de mogelijke scenario's voor ontwikkelingsrichtingen van de organisatie. We willen werken aan doorontwikkeling van de recreatieschappen tot een duurzame en toekomstbestendige organisatie.

Beoogd resultaat 2020

- Organisatie van minimaal één Utrechtse Recreatie Tafel, met alle betrokken partijen.
- Presenteren van ontwikkelingsrichtingen voor de recreatieschappen voor het maken van gefundeerde keuzes.

4.8 Stimuleren en regisseren (internationaal) toerisme

Toelichting op beleidsdoel

Het internationaal toerisme groeit en de verwachting is dat die groei gaat doorzetten. We willen de groei in goede banen te leiden en de toeristische druk proberen te spreiden via gerichte marketing. Vanuit het coalitieakkoord zetten wij hier nieuwe middelen op in. In lijn met het akkoord geven we verder op een integrale wijze intensiever aandacht aan verblijfsrecreatie.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2020	2021	2022	2023
Lasten	2.232	1.120	1.095	956
Baten	0	0	0	0
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**2.232**	**1.120**	**1.095**	**956**

Meerjarendoelen

4.8.1 Uitvoeren programma toerisme

Toelichting op meerjarendoel

We zetten in op het beheersen en spreiden van de groei van het toerisme, op een verantwoorde wijze, afgestemd op de inwoners en hun leefomgeving. Samen met de gemeenten richten we ons op het aantrekken en spreiden van bezoekers die goed passen bij de inwoners en kwaliteiten van onze provincie. Het zakelijk toerisme is hier onderdeel van. Samen met de marketingorganisaties zetten we versterkt in op spreiding van toeristen.

In augustus 2020 ontvangt onze provincie, in samenwerking met vier publieke partners, de start van de Vuelta Holanda. 2020 staat dan ook in het teken van de voorbereiding en uitvoering van dit unieke evenement. Belangrijkste doelstellingen hierbij zijn de maatschappelijke effecten, die van het evenement en de activiteiten rondom het evenement uitgaan, duurzaamheid en innovatie. Er worden activiteiten georganiseerd op het gebied van sport, cultuur, kennisprogramma's.

Beoogd resultaat 2020

- We versterken de samenwerking met de marketingorganisaties en initiëren met hen doelgerichte marketingactiviteiten om toerisme te spreiden over de provincie.
- We dragen bij aan de profilering van de regio door het mee organiseren van de start van de Vuelta in 2020 als maatschappelijk evenement, met duurzaamheid en gezond leven als belangrijke invalshoeken.

4.8.2 Stimuleren innovatief ondernemerschap

Toelichting op meerjarendoel

Om de gewenste ontwikkelingen (4.8.1) te realiseren is het nodig om meer kennis te vergaren over toerisme en deze kennis te delen.

We blijven de sector faciliteren met de U-base als centrale database van waaruit informatie over het aanbod gedeeld kan worden via allerlei kanalen. Door het initiëren van nieuw onderzoek krijgen we beter inzicht in het gedrag van toeristen in onze provincie. We onderzoeken welke mogelijkheden we naast marketing kunnen en willen inzetten om toerisme in goede banen te leiden. Dit krijgt zijn weerslag in een vernieuwd programma voor toerisme en recreatie.

We werken aan een aanpak van de problemen bij verblijfsrecreatie. De kwaliteit van de verblijfsrecreatie staat onder druk door oneigenlijk gebruik (zoals permanente bewoning), veroudering en verrommeling van parken. De aanpak kan alleen succesvol zijn als we integraal werken. Bij die integrale aanpak worden de economische, sociale, woon- veiligheids- en natuuraspecten meegewogen en wordt duurzaamheid gestimuleerd.

Beoogd resultaat 2020

- We starten een pilot om meer inzicht te krijgen in het gedrag van toeristen in onze provincie.
- We ronden de veiligheidsscan en de vitaliteitsscan in het kader van de integrale aanpak van verblijfsrecreatie af.
- Op grond van bovengenoemde resultaten formuleren we samen met partners een vervolgaanpak verblijfsrecreatie. Daarnaast gaan we door met pilots.

4.9 Realiseren transitie circulaire economie

Toelichting op beleidsdoel

De provincie wil in de transitie van een lineaire naar een circulaire economie een voortrekkersrol in de regio vervullen als actieve verbinder gericht op concrete projecten en actieve ondersteuner van verschillende thematische netwerken met wisselende samenstellingen (ambtelijk, bestuurlijk, kennisinstellingen, NGO's, ondernemers en andere lokale initiatiefnemers).

De ambtelijke organisatie is zich bewust van de transitie van een lineaire naar een circulaire economie en weet dit te vertalen naar circulaire beleidsdoelen en concrete maatregelen binnen het eigen werkgebied.

Er wordt circulair gedacht en gehandeld.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2020	2021	2022	2023
Lasten	576	89	89	75
Baten	0	0	0	0
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**576**	**89**	**89**	**75**

Meerjarendoelen

4.9.1 Beleid en uitvoering baseren op sluiten van kringlopen

Toelichting op meerjarendoel

In de op te stellen "Uitvoeringsagenda Utrecht Circulaire Topregio 2020-2023", wordt voor ieder expert- of opgaveteam duidelijk welke activiteiten zij gaan oppakken en op welke circulaire resultaten de verantwoordelijk bestuurder wil worden afgerekend. De Uitvoeringsagenda wordt voor de zomer 2020 door GS vastgesteld en aangeboden aan PS. Daarmee vormt het voor onze externe partners een helder operationeel kader met meetbare resultaten van het gehele college op het gebied van circulariteit.

Om de ambities uit het coalitieakkoord te vertalen naar maatregelen, wordt een uitvoeringsagenda Circulaire economie opgesteld die medio 2020 aan PS wordt aangeboden. Omdat de inzet en de omvang van dat programma nog onbekend zijn, zijn nog nader uit te werken voorstellen opgenomen voor de jaren daarna.

Beoogd resultaat 2020

- Uitvoeringsagenda Utrecht Circulaire Topregio 2020 – 2023
- Uitvoeringsagenda Circulaire economie

Beleidsdocumenten

- Agenda Recreatie en Toerisme 2016-2019
- Agenda Recreatie en Toerisme 2016-2019: voortgangsrapportage (april 2018)
- Visie Recreatie en Toerisme 2020

Programma 4b. Energietransitie

Programmadoel

Dit programma bestaat volledig uit nieuw beleid en richt zich op de uitvoering van de afspraken die in het energieakkoord, het coalitieakkoord en het klimaatakkoord zijn gemaakt met betrekking tot besparing van energie en het opwekken van duurzame energie. Wel is een deel van dit programma een voortzetting of opschaling van activiteiten uit de aflopende Energieagenda 2016-2019. Een belangrijk overkoepelend doel voor 2020 is om de uitvoering van het nieuwe programma Energietransitie op te zetten, inclusief de benodigde organisatie, aansturing en monitoring. Uitgangspunt hiervoor zal het nieuwe programmaplan zijn dat naar verwachting nog in 2019 aan uw Staten zal worden voorgelegd.

Het programma heeft tot doel om de energietransitie te versnellen. Daartoe zijn inspanningen voorzien die geheel vanuit het programma worden gerealiseerd en nadrukkelijk ook inspanningen die met de andere programma's en beleidsterreinen zullen worden uitgevoerd. De provincie Utrecht zal daarnaast zelf het goede voorbeeld geven als het gaat om besparen en verduurzamen.

De energietransitie is een systeemverandering. We werken daarom nauw samen met een groot aantal partners om gezamenlijke doelen te verwezenlijken. Dat vraagt om wendbaarheid en flexibiliteit in het programma en tussentijdse doelen, zonder de nieuwe doelen uit het coalitieakkoord uit het oog te verliezen. In deze coalitieperiode richten we ons op 9% energiebesparing en 16% duurzame energieopwekking in 2023. Het realiseren van deze doelen is een gezamenlijke opgave waar ook de inzet van medeoverheden en andere partijen uit het klimaatakkoord randvoorwaardelijk voor is.

Wat gaat dat kosten?

4b. Energietransitie	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Personeelslasten	0	0	997	1.350	1.530	1.530
Materiële lasten	1.273	2.090	5.700	5.250	5.200	5.521
Lasten	**1.273**	**2.090**	**6.697**	**6.600**	**6.730**	**7.051**
Saldo van dit programma	**1.273**	**2.090**	**6.697**	**6.600**	**6.730**	**7.051**
Stortingen in reserves	-	-	-	-	-	-
Onttrekkingen aan reserves	-	-	-	-	-	-
Beslag op de algemene middelen	**1.273**	**2.090**	**6.697**	**6.600**	**6.730**	**7.051**

Beleidsdoelen

Ambitie	Hoofddoelstellingen	Meerjarendoelstellingen
4b. ENERGIETRANSITIE *Sneller naar duurzame energie, voor iedereen*	**4b.1 Energie besparen**	4b.1.1 Besparen energie door inwoners
		4b.1.2 Besparen energie door bedrijven
		4b.1.3 Besparen energie door maatschappelijke organisaties
	4b.2 Duurzame energie	4b.2.1 Opwekken, Opslaan en Transporteren
		4b.2.2 Ruimte, Regels en Participatie
	4b.3 De provincie geeft het goede voorbeeld	4b.3.1 Energie in Mobiliteit
		4b.3.2 Energie in Leefomgeving
		4b.3.3 Energie in Bedrijfsvoering

4b.1 Energie besparen

Toelichting op beleidsdoel

De programmalijn ‘Energie besparen’ heeft als doel om de 9% energiebesparing te realiseren, die in het coalitieakkoord is afgesproken. Dit door projecten op het gebied van de verduurzaming van woonhuizen, van appartementencomplexen, van bedrijven, van maatschappelijk vastgoed te realiseren.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2020	2021	2022	2023
Lasten	2.272	2.635	2.625	2.574
Baten	0	0	0	0
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**2.272**	**2.635**	**2.625**	**2.574**

Het saldo aan lasten is opgebouwd uit de volgende posten die in de tabel 'Financiële doorrekening coalitieakkoord' in paragraaf 1.3 zijn genoemd bij intensiveringen/nieuw beleid bij programma 4b. Energietransitie:

- 3.1 Gecoördineerde informatievoorziening naar inwoners over mogelijkheden voor energiebesparing en opwek
- 3.2 Instellen fonds voor versnellen en betaalbaar maken energietransitie
- 3.3/3.16 Ondersteunen gemeenten en vastgoedeigenaren bij warmtetransitie en klimaatneutraal bouwen en onderzoek naar energie-innovatietrajecten (Wijk van de toekomst)
- 3.15 Inzet coaches voor verduurzaming bedrijfsvoering maatschappelijke organisaties

Indicatoren

Naam indicator	Omschrijving	Streef-waarde	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Energie besparen	Minder verbruikt dan in 2019 onder genormaliseerde omstandigheden	9%	n.v.t.	n.v.t.	1,5%			

Meerjarendoelen

4b.1.1 Besparen energie door inwoners

Toelichting op meerjarendoel

We richten ons op de ondersteuning van gemeenten die inwoners, woningcorporaties en VVE’s helpen bij het besparen van energie. Ons doel is om instrumenten en faciliteiten te ontwikkelen die het investeren in besparende maatregelen financieel aantrekkelijk en mogelijk maken voor de hele samenleving. Het gaat om een breed spectrum aan diensten op het gebied van informatievoorziening, begeleiding van verduurzamingstrajecten, financiering van verduurzamingstrajecten en het ondersteunen van gemeentes in de migratie naar aardgasvrije wijken. Doel is het bereiken van 9% woongerelateerde energiebesparing in 2023.

Beoogd resultaat 2020

- Gemeentes worden geholpen met kennis en ervaringen voor een gerichte aanpak om besparingsmaatregelen door inwoners te stimuleren.
- Alle gemeentes zijn gestart met het opstellen van een voldoende concrete transitievisie warmte en de provincie ondersteunt hierbij.
- Met hulp van de provincie zijn minimaal 5 trajecten gestart met woningcorporaties of VVE’s om “mandjes” woningen (> 50 stuks) te verduurzamen.
- Er is een voorstel voor een financieringsinstrument uitgewerkt op basis van een onderzoek naar mogelijkheden om verduurzaming betaalbaar te maken voor iedereen.

Bij het onderzoek naar mogelijkheden is er voor het instellen van het fonds een bedrag van € 18 mln. opgenomen (risico afdekking) om bij te dragen aan de betaalbaarheid van de energietransitie voor iedereen. Dit bedrag is opgenomen de lijst 'Nog nader uit te werken voorstellen' voor de periode 2021-2023. Deze post kan na integrale afweging worden aangewend als uit het onderzoek naar voren komt of en hoe een fonds kan helpen bij het betaalbaar maken van de verduurzaming van woningen.

4b.1.2 Besparen energie door bedrijven

Toelichting op meerjarendoel

We werken aan de uitbreiding van de advies-, toezicht- en handhavingsactiviteiten door de provincie en gemeentes met als doel om bedrijven te stimuleren om maatregelen te nemen om energie te besparen en hernieuwbare opwek te realiseren (denk aan zonnepanelen op bedrijfsdaken). Daarin werken we samen met andere programma's aan de ontwikkeling van de economische kansen van de energietransitie in bijvoorbeeld de agenda vitaal platteland en met de regionale ontwikkelingsmaatschappij.

Beoogd resultaat 2020

- RUD en ODRU voeren in opdracht van provincie en gemeenten handhaving uit op regelgeving rondom duurzaamheid en energiebesparing.
- Bedrijven in de Provincie Utrecht hebben gemakkelijk toegang tot advies om hun bedrijfsvoering te verduurzamen en energie te besparen.

4b.1.3 Besparen energie door maatschappelijke instellingen

Toelichting op meerjarendoel

We leveren maatschappelijke organisaties ondersteuning bij verduurzaming en besparing in bedrijfsvoering en vastgoed. Na een succesvolle pilot in de zorg in 2019, zullen we de aanpak voor de zorg verder opschalen. Daarnaast onderzoeken we welke andere maatschappelijke organisaties in onderwijs, cultuur, recreatie en sport, met een soortgelijke aanpak geholpen zijn en maken een start met de aanpak voor deze doelgroepen.

Beoogd resultaat 2020

- De ondersteuning van zorgorganisaties is in 2020 uitgebreid naar 10 nieuwe zorginstellingen.
- Ondersteuning van andere maatschappelijke organisaties is onderzocht en gestart.

4b.2 Duurzame energie

Toelichting op beleidsdoel

De programmalijn ‘Duurzame Energie’ heeft als doel om samen met partners te realiseren dat ook in de provincie Utrecht de nationale doelstelling van 16% duurzame energie in 2023 wordt gehaald. De projecten zijn gericht op het creëren van ruimte en regels, het ondersteunen van collectieven en participatie, het ondersteunen van projecten op het gebied van elektriciteit en van warmte, het ontwikkelen van de nieuwe infrastructuur die nodig is voor een duurzaam energiesysteem.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2020	2021	2022	2023
Lasten	3.887	2.920	2.970	2.862
Baten	0	0	0	0
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**3.887**	**2.920**	**2.970**	**2.862**

Het saldo aan lasten is opgebouwd uit de volgende posten die in de tabel 'Financiële doorrekening coalitieakkoord' in paragraaf 1.3 zijn genoemd bij intensiveringen/nieuw beleid bij programma 4b. Energietransitie:

- 3.6 Regionale energiestrategieën en participatieprocessen duurzame opwekking
- 3.11 Ondersteuning van lokale energiecoöperaties
- 3.13 Ondersteuning aardwarmte door onderzoek naar locaties en informatie- en consultatieplatform
- 3.20 Energienetwerken en opslag: voortbouwen op pilotproject New Grid on the Block
- Organisatie/uitvoering programma Energietransitie

Indicatoren

Naam indicator	Omschrijving	Streef-waarde	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Duurzame energie	Opwekking van duurzame energie	16%			7%			

Meerjarendoelen

4b.2.1 Opwekken, Opslaan en Transporteren

Toelichting op meerjarendoel

We richten ons op het versnellen van duurzame opwekking van wind- zon- en bodemenergie. Door proceskennis en procesondersteuning geven we snel duidelijkheid voor en/of toestemming aan nieuwe projecten, waarbij alle aspecten van het provinciale beleid meegenomen en meegewogen worden. Het doel is om bij te dragen aan 16% duurzame energie opwekking in 2023.

Beoogd resultaat 2020

- Proces voor proefboringen aardwarmte van Warmtebron Utrecht wordt actief door provincie ondersteund.
- Nieuwe initiatieven voor Windparken en Zonnepanelen worden actief door de provincie ondersteund.
- Overzicht van geselecteerde innovaties waaraan de provincie wil bijdragen*.
- Vervolg op het initiatief New Grid on the Block is gestart, om barrières in de capaciteiten van elektriciteitsnetten en netaansluitingen tijdig te signaleren en op te lossen.

* Er is voor het participeren in energie-innovatietrajecten een bedrag van € 2,4 mln. opgenomen in de lijst 'Nog nader uit te werken voorstellen' voor de periode 2021-2023. Deze post kan pas na integrale afweging worden aangewend voor bijdragen aan geselecteerde innovaties.

4b.2.2 Ruimte, Regels en Participatie

Toelichting op meerjarendoel

Duurzame energie vereist ruimte in het Utrechtse landschap en de regels hoe we hierin met elkaar omgaan. Een randvoorwaarde is betrokkenheid en participatie van de omgeving. Daarnaast is de beschikbaarheid van energie-infrastructuur noodzakelijk. We richten ons op het creëren van ruimte voor duurzame opwek. Daarnaast worden alle aspecten van omgevingsmanagement, co-creatie en cofinanciering ontwikkeld en uitgevoerd. Het doel is om voldoende ruimte, draagvlak, financiële middelen en infrastructuur te realiseren om 16% duurzame energie opwekking in 2023 te realiseren. In deze programmalijn is ook het programmamanagement en de programmaondersteuning ondergebracht.

Beoogd resultaat 2020

- De drie Utrechtse regio's hebben een concept Regionale Energie Strategie (RES) ingeleverd bij het Rijk, met een bod dat recht doet aan de opgave die ze hebben meegekregen van het Rijk en de ambities uit het coalitieakkoord.
- Er is een expert- en projectleiders-pool en voldoende financiele ondersteuning voor energiecollectieven beschikbaar, bijv. via een revolverend fonds samen met het Rijk en andere provincies;
- Er is een adviesteam gestart voor participatietrajecten bij uitvoeringsprojecten van windmolens of zonnevelden;
- Het informatie- en consultatieplatform aardwarmte is gestart en adviseert bij alle nieuwe geothermie-projecten in de provincie.

4b.3 De provincie geeft het goede voorbeeld

Toelichting op beleidsdoel

In de programmalijn ‘Provincie als voorbeeld’ worden alle activiteiten ondergebracht die de provinciale organisatie uitvoert op het gebied van facilities en inkoop om een voorbeeld te zijn van ons eigen beleid. Daarnaast wordt gestuurd op een integrale aanpak van de energietransitie door de verbinding met de andere activiteiten van de provincie op het gebied van mobiliteit, leefomgeving en economie, waarmee een wezenlijke bijdrage geleverd kan worden aan de energietransitie.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2020	2021	2022	2023
Lasten	538	1.045	1.135	1.615
Baten	0	0	0	0
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**538**	**1.045**	**1.135**	**1.615**

Het saldo aan lasten is opgebouwd uit de volgende posten die in de tabel 'Financiële doorrekening coalitieakkoord' in paragraaf 1.3 zijn genoemd bij intensiveringen/nieuw beleid bij programma 4b. Energietransitie:

- 3.5 Energie-opwekking bij eigen infrastructuur (afdekken onrendabele top)

Meerjarendoelen

4.3.1 Energie in Mobiliteit

Toelichting op meerjarendoel

De energietransitie heeft alleen kans van slagen als deze is verankerd in alle aspecten van de bedrijfsvoering van de Provinciale organisatie. Mobiliteit is een grote energiegebruiker, daarom richten we ons op een integrale aanpak van het energiegebruik voor mobiliteit. Veel doelstellingen van het domein mobiliteit, dragen direct bij aan energiebesparing. Denk daarbij aan stimuleren van fiets en OV en het verminderen van mobiliteit. Veel nieuwe vormen van mobiliteit zijn ook efficiënter in het energiegebruik waardoor besparingen kunnen worden gerealiseerd. Daarnaast richt dit programma zich op het gebruik van de infrastructuur voor het opwekken van duurzame energie. Doel is steeds om bij te dragen aan de doelen voor energiebesparing en duurzame opwekking.

Beoogd resultaat 2020

- Onderzoek naar opwekking van energie in, langs en boven infrastructuur is afgerond en vertaald in een uitvoeringsplan.
- Plan van aanpak voor de uitbreiding van de laadinfrastructuur is gereed en de uitvoering is gestart.

4.3.2 Energie in Leefomgeving

Toelichting op meerjarendoel

In het domein leefomgeving lopen veel initiatieven die direct bijdragen aan energiebesparing. De opgaven kunnen elkaar versterken en vanuit meerdere perspectieven worden benaderd. Duurzame energie kan ook een bijdrage leveren aan een positieve businesscase voor initiatieven in de leefomgeving. Nieuwe ontwikkelingen willen we graag energiepositief, klimaatneutraal en circulair aanpakken. Doel is dus bijdragen aan de besparings- en duurzame opwek doelen.

Beoogd resultaat 2020

- Nieuwbouwwoningen zijn in principe minimaal energieneutraal.
- Energietransitie is verankerd in alle aanpalende domeinen en programma’s van de Provincie Utrecht.

4.3.3 Energie in Bedrijfsvoering

Toelichting op meerjarendoel

Via keuzes in de eigen bedrijfsvoering kunnen we bijdragen aan energiebesparing en hernieuwbare energieopwekking. Er liggen kansen op het gebied van facilities, inkoop en public affairs.

Beoogd resultaat 2020

- Energiedoelen zijn geïntegreerd in de eigen bedrijfsvoering.
- Monitoring van de voortgang in de energietransitie is op orde.
- Lobby-agenda voor energietransitie is uitgewerkt.

Beleidsdocumenten

- Energieagenda Provincie Utrecht 2016-2019
- Het nieuwe programma Energietransitie moet nog worden vastgesteld.

Programma 5a. Bereikbaarheid (excl. OV)

Programmadoel

Gezonde mobiliteit; daar wil de provincie Utrecht zich de komende jaren op richten. Met het programma Mobiliteit beogen we een goede bereikbaarheid per fiets, openbaar vervoer en auto in een gezonde en verkeersveilige omgeving. Dit willen we bereiken door goede samenwerking met gemeenten, vervoerders en al onze andere partners. Daarbij zoeken we slimme combinaties van vraag en aanbod en werken we aan verdere integratie van de modaliteiten. De komende jaren blijft de provincie Utrecht groeien; zowel het aantal banen als het aantal inwoners neemt toe. De ruimtelijke en economische groei in de provincie Utrecht leidt tot een grote mobiliteitsopgave, met een vergrote vraag naar mobiliteit en druk op de bereikbaarheid. De provincie Utrecht heeft in haar beleid gekozen voor:

1. Gezond en verantwoord accommoderen van de mobiliteitsgroei: Dit betekent dat de provincie daardoor leefbaar en aantrekkelijk blijft.
2. De meest geschikte combinatie van vervoerwijzen per gebied en locatie. Dat kan zijn openbaar vervoer, de auto, soms is het beter om te lopen of te fietsen. Hierbij is het van belang dat het overstappen tussen vervoerwijzen vlot en soepel verloopt. Daarom versterkt de provincie knooppunten en bevorderen wij ketenmobiliteit.
3. Kwaliteit voor de ov-reiziger: topprioriteiten zijn de verbetering van de betrouwbaarheid van het totale OV-systeem, vergroting van de capaciteit door een schaalsprong in het OV-systeem en het ontlasten van het Utrechtse stationsgebied. Het gebruik van het openbaar vervoer groeit met 20% tot en met 2023.
4. Een gezamenlijke aanpak van leefbaarheid en bereikbaarheid bij de ring Utrecht: op veel plekken in de provincie blijft de auto een belangrijk vervoermiddel. Denk hierbij aan werkgebieden buiten de stad of aan landelijke woongebieden. Als de intensief gebruikte Ring Utrecht vast staat kiezen automobilisten voor alternatieven door steden en dorpen. Dat heeft negatieve effecten heeft voor de leefbaarheid en veiligheid.
5. Duurzame en innovatieve oplossingen: wij zetten in op slimme, gezonde en toekomstbestendige oplossingen. Smart Mobility helpt om vraag en aanbod goed te verbinden en de modaliteiten beter te integreren en benutten. Het is van groot belang om als overheid flexibel in te kunnen spelen op nieuwe trends en ontwikkelingen.

Nieuw beleid

1. We kiezen voor kwaliteit voor de fietser: hiermee kiest de provincie voor een schaalsprong van het fietsnetwerk omdat fietsen een goedkope, ruimte efficiënte en gezonde wijze van verplaatsen is. Wij streven ernaar dat 50% van alle ritten onder de 15km met de fiets gemaakt wordt.
2. Vanuit het coalitieakkoord zetten wij stevig in op gedragsverandering via educatie en voorlichting over verkeersveiligheid. Hierbij richten wij ons vooral op kwetsbare groepen en verkeersdeelnemers zoals jongeren, ouderen en fietsers. Met een jaarlijkse toevoeging van €0,5 mln. zorgen we ervoor dat meer kinderen het verkeersexamen doen, er meer aandacht komt voor veilige verkeersdeelname van ouderen en verbinden we acties gericht op veilig gedrag aan infrastructurele aanpassingen.

Wat gaat dat kosten?

5a. Bereikbaarheid (excl. OV)	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Personeelslasten	9.010	8.978	9.189	9.707	9.694	9.694
Materiële lasten	84.597	62.871	54.405	66.986	66.528	69.553
Lasten	**93.607**	**71.849**	**63.594**	**76.693**	**76.222**	**79.247**
Baten	1.496	4.664	1.358	1.358	1.358	1.358
Baten	**1.496**	**4.664**	**1.358**	**1.358**	**1.358**	**1.358**
Saldo van dit programma	**92.111**	**67.185**	**62.236**	**75.335**	**74.864**	**77.889**
Stortingen in reserves	91.569	32.756	27.362	8.500	8.500	20.340
Onttrekkingen aan reserves	61.499	46.775	44.423	20.140	39.474	63.314
Beslag op de algemene middelen	**122.182**	**53.166**	**45.174**	**63.695**	**43.890**	**34.915**

Reserves Bereikbaarheid (excl. OV)

Programma 5a. Bereikbaarheid (excl. OV)	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Reserve VERDER	-	21.700	19.000	8.500	8.500	8.500
Reserve Mobiliteitsprogramma	42.420	9.462	8.102	-	-	-
Reserve Masterplan Soesterberg	-	-	-	-	-	11.840
Reserve Beheer en Onderhoud (vaar)wegen	-	1.594	260	-	-	-
Reserve Projecten	9.000	-	-	-	-	-
Totaal Stortingen in reserves	**51.420**	**32.756**	**27.362**	**8.500**	**8.500**	**20.340**
Reserve Beheer en Onderhoud (vaar)wegen	1.716	1.990	1.422	1.422	1.422	1.422
Reserve Mobiliteitsprogramma	20.471	20.374	17.615	10.218	29.552	53.392
Reserve Masterplan Soesterberg	2	2.511	-	-	-	-
Reserve Gladheidsbestrijding	487	-	260	-	-	-
Reserve VERDER	9.092	21.900	19.000	8.500	8.500	8.500
Reserve Projecten	6	-	-	-	-	-
Totaal Onttrekkingen aan reserves	**31.773**	**46.775**	**38.296**	**20.140**	**39.474**	**63.314**

Vanaf 2019 wordt het onderdeel Bereikbaarheid Openbaar Vervoer apart zichtbaar gemaakt. Ook zijn de reserves verdeeld. Boekingen in 2018 zijn echter niet gesplitst. Bovenstaande tabel sluit daarom voor het jaar 2018 niet aan met de tabel "Wat gaat het kosten?" Hiervoor moeten beide onderdelen van Bereikbaarheid worden samengevoegd. Later dit jaar volgt een voorstel om de reserves aan te passen aan de nieuwe werkwijzen en het nieuwe mobiliteitsprogramma.

Investeringen

1. Provinciale (vaar)wegen

Omschrijving project	Categorie	Toegekend krediet (bruto)	Bijdragen derden	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025-2029
N225 Bypass rotonde N225-N226 De Donderberg	A	514		15	180					
N226 Faunapassage	A	6.150		500	500	5.115				
Spoortunnel Maarsbergen	A	51.600	30.786	800	1.300	1.750	3.250	10.750	11.500	19.378
N228 Trajectaanpak Montfoort	A	319				319				
N229 Bermverharding	A	615			615					
N233 Oostelijke Rondweg Veenendaal	A	59.000		500					19.500	39.000
Tidal flow Rijnbrug (incl. fietstunnel)	A	95.560	51.750	500	500	6.100	6.300	32.500	47.252	
Ecopassage Griftenstein	A	1.544			1.507					
Rotonde Slootdijk	A	2.792		100	2.407					
Bruto investeringen (vaar)wegen		**218.094**	**82.536**	**2.415**	**7.009**	**13.284**	**9.550**	**43.250**	**78.252**	**58.378**

2. Fiets

Omschrijving project	Categorie	Toegekend krediet (bruto)	Bijdragen derden	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025-2029
N224 Renswoude	A	195		105	87					
N228 Trajectaanpak Montfoort	A	758				758				
Fietspad Mc Donalds Zuid	A	153		38	115					
N417 Trajectaanpak	A	970		365	605					
Bruto investeringen fiets		**2.076**	**0**	**508**	**807**	**758**	**0**	**0**	**0**	**0**

3. Verkeersveiligheid										
Omschrijving project	**Categorie**	**Toegekend krediet (bruto)**	**Bijdragen derden**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025-2029**
N224 Renswoude	A	525		283	234					
N226 Bermvergharding in Groot Onderhoud 2020	A	534			534					
N228 Trajectaanpak Montfoort	A	1.555				1.555				
Bermverharding	A	89			89					
N417 Trajectaanpak	A	90			90					
N410, traject 95 (Bunnik)	A	75		75						
Bruto investeringen verkeersveiligheid		**2.868**	**0**	**358**	**947**	**1.555**	**0**	**0**	**0**	**0**

Totaaloverzicht investeringen										
Onderdeel	**Categorie**	**Toegekend krediet (bruto)**	**Bijdragen derden**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025-2029**
1. Provinciale (vaar)wegen	A	218.094	82.536	2.415	7.009	13.284	9.550	43.250	78.252	58.378
2. Fiets	A	2.076	-	508	807	758	-	-	-	-
3. Verkeersveiligheid	A	2.868	-	358	947	1.555	-	-	-	-
Bruto totaal investeringen		**223.038**	**82.536**	**3.281**	**8.763**	**15.597**	**9.550**	**43.250**	**78.252**	**58.378**
Bijdragen/subsidies van derden (in mindering op investeringen)		82.536					5.000	25.000	31.560	20.976
Netto investeringen ten laste van kapitaallasten		**140.502**		**3.281**	**8.763**	**15.597**	**4.550**	**18.250**	**46.692**	**37.402**

Type categorie:

A: Reeds goedgekeurde investeringen

B: Nieuwe of aangepaste investeringen vanuit laatste Kadernota, worden bij de begroting geaccordeerd door PS.

C: Nieuwe of aangepaste investeringen welke zijn opgenomen als beslispunt in Najaarsrapportage 2019

D: Complexe en grote investeringen die nog separaat aan PS worden voorgelegd.

Beleidsdoelen

Ambitie	Hoofddoelstellingen	Meerjarendoelstellingen
5a. BEREIKBAARHEID (excl. OV)	**5.1 Provinciale wegen**	5.1.1 Afname van voertuigverliesuren op provinciale wegen
	5.2 Goederenvervoer	5.2.1 Kwaliteitsnet goederenvervoer is in 2028 op orde
	5.3 Verkeersveiligheid	5.3.1 Realiseren continu dalende trend aantal verkeersslachtoffers
	5.4 Fiets	5.4.1 In 2028 fiets bereikbaarheid op orde
	5.5 Kwaliteit van de leefomgeving	5.5.1 Verminderen en voorkomen negatieve effecten van mobiliteit op kwaliteit leefomgeving
	5.6 Smart Mobility	5.6.1 Afstemmen vraag en aanbod mobiliteit
	5.7 Knooppunten	5.7.1 Versterken van kwaliteit en diversiteit reisvoorzieningen knooppunten
	5.8 Bereikbaarheid algemeen	5.8.1 Uitvoeren verkenningen, regionale programma's en monitoring/evaluatie

5.1 Provinciale wegen

Toelichting op beleidsdoel

Bereikbaarheid is een essentiële voorwaarde voor een goede economische en sociale ontwikkeling, daarbij is een veilige en duurzame mobiliteit in een gezonde leefomgeving belangrijk.
Goede bereikbaarheid valt of staat met robuuste goede en veilige infrastructurele verbindingen. Het efficiënt, veilig en duurzaam beheer van wegen en vaarwegen draagt hieraan bij. Mobiliteit is verweven met de beleidsterreinen milieu, ruimtelijke ordening, economie en welzijn. Dit vereist dat overheden hun beleid op nationale en regionale schaal afstemmen en zichtbaar laten doorwerken in regionale uitvoeringsprogramma's.
Voor de bereikbaarheid van de economische kerngebieden in de regio streven provincie, Rijk en gemeenten naar een gemiddelde reistijd in de spits die maximaal twee keer zo lang is als de reistijd buiten de spits (zoals bepaald door het Rijk in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte, SVIR).

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2020	2021	2022	2023
Lasten	30.658	28.993	28.328	31.495
Baten	1.358	1.358	1.358	1.358
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**29.300**	**27.635**	**26.970**	**30.137**

De lasten en baten van dit beleidsdoel bestaan uit de volgende onderdelen:

Beleidsdoel	2020	2021	2022	2023
Lasten Mobiliteitsprogramma 2020-2023				
Kapitaallasten investeringen wegen en vaarwegen	2.402	3.233	3.675	4.842
Beheer en Onderhouden Provinciale wegen en vaarwegen	18.400	18.400	18.400	18.400
Totaal lasten Mobiliteitsprogramma 2020-2023	**20.802**	**21.633**	**22.075**	**23.242**
Overige lasten				
B&O huisvesting en vaarwegenbeheer	908	908	908	908
Apparaatskosten	4.848	4.852	4.845	4.845(
Mobiliteitsprogramma 2014-2018	4.100	1.600	500	2.500
Totaal overige lasten	**9.856**	**7.360**	**6.253**	**8.253**
Totaal lasten beleidsdoel	**30.658**	**28.993**	**28.328**	**31.495**
Baten beleidsdoel				
Bijdragen derden in beheer en onderhoud wegen/vaarwegen	1.358	1.358	1.358	1.358
Saldo beleidsdoel ex reserves	**29.300**	**27.365**	**26.970**	**30.137**

Toelichting:
Lasten Mobiliteitsprogramma 2020-2023
De opgenomen lasten zijn conform het vastgestelde Mobiliteitsprogramma 2019-2023.
De beheer en onderhoudslasten betreffen de kosten conform de Nota kapitaalgoederen.

Overige lasten
De lasten voor Beheer en Onderhoud huisvesting & vaarwegenbeheer zijn voor de locaties voor Wegenbeheer Huis ter Heide en De Meern en de vergoeding aan Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Utrecht voor onderhoud Kromme Mijdrecht.De kosten maken geen deel uit de Nota kapitaalgoederen Mobiliteit 2019.
De apparaatskosten maken deel uit van het opgenomen totaalbedrag in het Mobiliteitsprogramma.
Mobiliteitsprogramma 2014-2018 betreffen kosten ter afronding van het oude programma.

Indicatoren

Naam indicator	Omschrijving	Streef-waarde	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Onderhoudstoestand van wegen (1)	Percentage wegen wat minimaal voldoet aan kwaliteitsniveau B	95%	n.n.b.	n.n.b.	95%	95%	95%	95%
Onderhoudstoestand van bruggen en viaducten (1)	Percentage kunstwerken wat voldoet aan minimaal conditieniveau 3	100%	100%	Nnb	100%	100%	100%	100%
De tijdsduur dat wegen niet beschikbaar zijn door wegwerkzaamheden (2)	Percentage van de tijd en kilometers dat de wegen beschikbaar zijn voor verkeer	99%	99%	Nnb	99%	99%	99%	99%
Het oponthoud gedurende de dag (3)	De vertraging vermenigvuldigd met het aantal voertuigen	Dalende trend	1.181.000**	afname	afname	afname	afname	afname
Het oponthoud gedurende de spits (4)	De factor van de reistijd tijdens de spits in vergelijking met buiten de spits	≤ 2	n.n.b.	n.n.b.	≤ 2	≤ 2	≤ 2	≤ 2
De voorspelbaarheid van reistijden (5)	De hoeveelheid ritten waarbij de maximale extra reistijd niet hoger is dan 20% van de normale reistijd	≥ 95%	29%	n.n.b.	≥ 95%	≥ 95%	≥ 95%	≥ 95%
De bereikbaarheid van belangrijke werklocaties met de auto (6)	De bereikbaarheid met economische kerngebieden als bestemming	≥ 50 km/u	49,8 km/u	n.n.b.	≥ 50 km/u	≥ 50 km/u	≥ 50 km/u	≥ 50 km/u

** waarde uit 2016
Deze indicatoren zijn vastgesteld met het Mobiliteitsprogramma in juli 2018. De uitwerking hiervan is belegd bij de Nationale Databank Wegverkeersgegevens (NDW) waarin wij samenwerken met andere overheden en wegebeheerders. De waarden komen het komende jaar beschikbaar en worden dan gedurende de looptijd van het programma geactualiseerd.

Meerjarendoelen

5.1.1 Afname van voertuigverliesuren op provinciale wegen

Toelichting op meerjarendoel

In 2028 is het provinciale netwerk in kwaliteit behouden doordat wij bij het beheer, onderhoud en herinrichting van wegen voor een trajectgewijze aanpak kiezen o.b.v. de assetmanagement methodiek.
Dit wordt inzichtelijk gemaakt door het meten van:

1. De onderhoudstoestand van verhardingen, bruggen en viaducten.
2. De tijdsduur dat wegen niet beschikbaar zijn door wegwerkzaamheden.

De komende jaren blijft de mobiliteitsvraag binnen de provincie groeien. De verwachting is dat het aantal banen en het aantal inwoners zal stijgen. Dit vergroot de druk op de bereikbaarheid. De groei vindt met name plaats in en rondom de grote steden Utrecht en Amersfoort. Knelpunten ontstaan met name bij de aansluitingen van het snelwegennet met het provinciale wegennet. We hebben ons als doel gesteld om het provinciaal netwerk te versterken door knelpunten zo duurzaam mogelijk op te lossen en daarnaast in te zetten op een structurele samenwerking met het Rijk en de gemeenten.

Het totaal aantal voertuigverliesuren op het provinciale wegennet neemt af.
Dit wordt inzichtelijk gemaakt door het meten van:

1. Oponthoud gedurende dag / spits (bv. werken buiten spitsperioden).
2. Voorspelbaarheid reistijden (weten waar je aan toe bent als gebruiker).
3. Bereikbaarheid belangrijke werklocaties met de auto.

De infrastructurele (wegen)projecten in de studiefase en de realisatiefase voor 2020 en de komende jaren zijn beschreven in het Meerjareninvesteringsplan (MIP). De onderhoudsactiviteiten die zijn voorzien in 2020 zijn beschreven in het Meerjarenonderhoudsplan (MOP). De herindeling van de gemeente Vijfheerenlanden heeft consequenties voor het provinciale areaal aan (vaar)wegen. Dit betreft voornamelijk, maar niet uitsluitend, de N484 tussen Zijderveld en Leerdam en het Merwedekanaal.

Beoogd resultaat 2020

- De werkzaamheden voor de op afstand bedienbare bruggen zijn afgerond.
- De Beverweerdsebrug in Bunnik is vervangen.
- Op 10 plaatsen heeft onderhoud aan de verharding plaatsgevonden.
- Er heeft onderhoud aan wegmeubilair, verlichting, groen en verkeersmanagementsystemen. Plaatsgevonden.
- De projecten N417, N224, N237 bij Mc Donalds en N402 zijn gerealiseerd.
- Het project zonnepanelen op fietspaden is gerealiseerd.
- De realisatie van de projecten N223 Rijnbrug en N228 zijn voorbereid.
- De realisatie van het ecoduct over de N226 is voorbereid.
- De studies N230/A2, N201, N484, N210 en buitengebied Bunnik/Houten worden afgerond.
- De trajectstudies op de N199, N212, N224, N227, N228, N234, N237, N238, N414 en N463 zijn uitgevoerd.

5.2 Goederenvervoer

Toelichting op beleidsdoel

Provincie en gemeenten zorgen in samenwerking met het bedrijfsleven voor een gezamenlijke aanpak en uitvoering om binnensteden en belangrijke overslag en distributielocaties duurzaam bereikbaar te houden voor distributie en sluiten daarbij aan op het kwaliteitsnet goederenvervoer. De provincie heeft hierin een faciliterende rol.
Gemeenten zorgen voor het behoud van bestaande capaciteit van overslaglocaties voor binnenvaart. De provincie ondersteunt initiatieven voor uitbreiding van binnenhavencapaciteit, indien er een door het bedrijfsleven gedragen business case is.
Provincie en gemeenten zorgen ervoor dat hun wegen die onderdeel uitmaken van het kwaliteitsnet goederenvervoer voldoen aan de eisen zoals beschreven in de rapportage Kwaliteitsnet Goederenvervoer Provincie Utrecht (KGPU).

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2020	2021	2022	2023
Lasten	651	651	650	650
Baten	0	0	0	0
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**651**	**651**	**650**	**650**

De lasten en baten van dit beleidsdoel bestaan uit de volgende onderdelen:

Beleidsdoel	2020	2021	2022	2023
Lasten Mobiliteitsprogramma 2020-2023				
Beleidsuitvoering Goederenvervoer	550	550	550	550
Totaal lasten Mobiliteitsprogramma 2020-2023	**550**	**550**	**550**	**550**
Overige lasten				
Apparaatskosten	101	101	100	100
Totaal overige lasten	**101**	**101**	**100**	**100**
Totaal lasten beleidsdoel	**651**	**651**	**650**	**650**
Baten beleidsdoel				
Saldo beleidsdoel ex reserves	**651**	**651**	**650**	**650**

Toelichting:
Lasten Mobiliteitsprogramma 2020-2023
De opgenomen lasten zijn conform het vastgestelde Mobiliteitsprogramma 2019-2023.

Overige lasten
De apparaatskosten maken deel uit van het opgenomen totaalbedrag in het Mobiliteitsprogramma.

Indicatoren

Naam indicator	Omschrijving	Streef-waarde	2018	2019	2020	2021	2022	2023
De bereikbaarheid van belangrijke werklocaties voor vrachtverkeer (20)	De bereikbaarheid met economische kerngebieden als bestemming	≥ 50 km/u	50,1 km/u	n.n.b.	≥ 50 km/u	≥ 50 km/u	≥ 50 km/u	≥ 50 km/u
Het aantal hectare watergebonden overslaglocaties (21)	De beschikbare capaciteit	Een toename	n.n.b	n.n.b.	toename	toename	toename	toename

Deze indicatoren zijn vastgesteld met het Mobiliteitsprogramma in juli 2018. De uitwerking hiervan is belegd bij de Nationale Databank Wegverkeersgegevens (NDW) waarin wij samenwerken met andere overheden en wegebeheerders. De waarden komen het komende jaar beschikbaar en worden dan gedurende de looptijd van het programma geactualiseerd.

Meerjarendoelen

5.2.1 Kwaliteitsnet goederenvervoer is in 2028 op orde

Toelichting op meerjarendoel

Speerpunten zijn het stimuleren van de realisatie van multimodale knooppunten (Blue Ports), duurzame stadsdistributie en externe veiligheid. Ook voeren we regie om het kwaliteitsnet goederenvervoer op orde te houden, we houden de netwerken voor binnenhavens, vaarwegen en overslaglocaties op orde en bieden ruimte voor capaciteitsuitbreiding.

Beoogd resultaat 2020

- We ondersteunen initiatieven voor duurzame stadsdistributie.
- We passen onze wegen waar mogelijk aan om verantwoord ruimte te bieden aan goederenvervoer.
- We ondersteunen initiatieven voor meer (schoon) vervoer over water.
- We doen onderzoek naar het vervoer van gevaarlijke stoffen over onze wegen ten behoeve van de externe veiligheid.
- We werken acties uit in het kader van de Green Deal Zeevaart, Binnenvaart en Havens.
- We verkennen samen met de provincie Zuid-Holland de toekomstige beheer en onderhoudsregimes voor het Merwedekanaal.

5.3 Verkeersveiligheid
Toelichting op beleidsdoel

Een substantiële verlaging van het aantal verkeersslachtoffers kan niet worden gerealiseerd met één maatregel of oplossing. Als provincie zetten we daarom in op een combinatie van de 3 E's:

- Engineering (een duurzaam veilige weginrichting)
- Education (educatie en voorlichting); en
- Enforcement (handhaving).

Hierbij richten we ons in het bijzonder op kwetsbare verkeersdeelnemers.
Vanuit het coalitieakkoord zetten wij stevig in op gedragsverandering via educatie en voorlichting. Hierbij richten wij ons vooral op kwetsbare groepen en verkeersdeelnemers zoals jongeren, ouderen en fietsers. Met een jaarlijkse toevoeging van €0,5 mln. zorgen we ervoor dat meer kinderen het verkeersexamen doen, er meer aandacht komt voor veilige verkeersdeelname van ouderen en verbinden we acties gericht op veilig gedrag aan infrastructurele aanpassingen.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2020	2021	2022	2023
Lasten	4.328	4.335	4.333	4.326
Baten	0	0	0	0
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**4.328**	**4.335**	**4.333**	**4.326**

De lasten en baten van dit beleidsdoel bestaan uit de volgende onderdelen:

Beleidsdoel	2020	2021	2022	2023
Lasten Mobiliteitsprogramma 2020-2023				
Bijdragen Verkeersveiligheid	2.450	2.450	2.450	2.443
Beleidsuitvoering Verkeersveiligheid	1.250	1.250	1.250	1.250
Totaal lasten Mobiliteitsprogramma 2020-2023	**3.700**	**3.700**	**3.700**	**3.693**
Overige lasten				
Apparaatskosten	628	635	633	633
Totaal overige lasten	**628**	**635**	**633**	**633**
Totaal lasten beleidsdoel	**4.328**	**4.335**	**4.333**	**4.326**
Baten beleidsdoel				
Saldo beleidsdoel ex reserves	**4.328**	**4.335**	**4.333**	**4.326**

Toelichting:
Lasten Mobiliteitsprogramma 2020-2023
De opgenomen lasten zijn conform het vastgestelde Mobiliteitsprogramma 2019-2023.

Overige lasten
De apparaatskosten maken deel uit van het opgenomen totaalbedrag in het Mobiliteitsprogramma.

Indicatoren

Naam indicator	Omschrijving	Streef-waarde	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Het aantal verkeersdoden (18)	Aantal in de provincie Utrecht door verkeersongevallen	Dalende trend	33	n.n.b.	afname	afname	afname	afname
Het aantal ernstig verkeersgewonden (19)	Aantal in de provincie Utrecht door verkeersongevallen	Dalende trend	n.n.b.	n.n.b.	afname	afname	afname	afname

Deze indicatoren zijn vastgesteld met het Mobiliteitsprogramma in juli 2018. De uitwerking hiervan is belegd bij de Nationale Databank Wegverkeersgegevens (NDW) waarin wij samenwerken met andere overheden en wegebeheerders. De waarden komen het komende jaar beschikbaar en worden dan gedurende de looptijd van het programma geactualiseerd.

Meerjarendoelen

5.3.1 Realiseren continu dalende trend aantal verkeersslachtoffers (doden en ernstig gewonden)

Toelichting op meerjarendoel

In het uitvoeringsprogramma voor verkeersveiligheid zijn de actielijnen uit het mobiliteitsprogramma uitgewerkt: inrichten duurzaam veilig provinciaal wegennet, stimuleringsbijdrage voor verkeersveiligheidsknelpunten op gemeentelijke wegen, verkeerseducatie en voorlichting en versterken verkeershandhaving en innovaties.
We geven ondersteuning aan gemeenten en faciliteren kennisuitwisseling tussen gemeenten (kennisuitwisselingsbijeenkomsten). In samenwerking met hen en het Rijk stellen we een strategisch plan verkeersveiligheid op voor de regio. Dit is een uitwerking van het landelijke Strategisch Plan Verkeersveiligheid.
Bij het oplossen van de verkeersveiligheidsknelpunten op provinciale wegen komt de nadruk te liggen op het voorkomen van ongevallen op plekken die een potentieel risico vormen (proactieve aanpak). We stellen hiervoor in 2020 een prioriteitenlijst vast. Voor het oplossen van veiligheidsknelpunten is in 2020 is 4,2 miljoen euro beschikbaar, die we grotendeels inzetten bij de trajectstudies. Hiernaast stellen we een uitvoeringsverordening op voor een stimuleringsregeling voor een verkeersveiliger gemeentelijke infrastructuur. Dankzij een bijdrage van het Rijk brengen we bij een aantal wegen versneld bermverharding aan.

Vanuit het coalitieakkoord zetten wij stevig in op gedragsverandering via educatie en voorlichting. Hierbij richten wij ons vooral op kwetsbare groepen en verkeersdeelnemers zoals jongeren, ouderen en fietsers. Met een jaarlijkse toevoeging van €0,5 mln. zorgen we ervoor dat meer kinderen het verkeersexamen doen, er meer aandacht komt voor veilige verkeersdeelname van ouderen en verbinden we acties gericht op veilig gedrag aan infrastructurele aanpassingen.
We blijven producten voor verkeerseducatie en voorlichting aanbieden. Het betreft lopende contracten en nieuwe aanbestedingen. Hierbij verschuiven we het accent naar afleiding in het verkeer en producten gericht op zwakkere verkeersdeelnemers, zoals ouderen.
Onze inzet is om het huidig aantal flitspalen te handhaven, te zorgen voor uitbreiding van het aantal (alcohol)controles. Hierover voeren we overleg met het OM en de politie.

Beoogd resultaat 2020

- Alle provinciale wegen zijn getoetst op onze (CROW)-verkeersveiligheidsindicatoren.
- We hebben monitoringssystemen ingericht (snelheid, gedrag en inrichting) om regionaal te prioriteren in de verkeersveiligheidsaanpak.
- In samenwerking met de politie hebben we minimaal 12 keer gehandhaafd op snelheid, alcohol en afleiding.
- We leggen langs provinciale wegen 5 km bermverharding (grasbetontegels) aan.
- We bereiken 65% van alle scholen met onze educatieprojecten.

5.4 Fiets

Toelichting op beleidsdoel

De provincie Utrecht heeft de ambitie om dé Fietsregio van Europa te worden. We zijn daarvoor al een goed eind op weg. Houten is Fietsstad van Nederland 2019 en Utrecht is in 2019 uitgeroepen tot de fietsregio volgens de kwaliteitsmonitor van het Fietsplatform. De provincie is gastheer (geweest) van de grootste wielerrondes (Tour de France en Giro d'Italia) en in 2020 vindt de Vuelta plaats, maar er kan en er moet meer. Als draaischijf van Nederland dreigen we dicht te slibben met autoverkeer en de fiets is op het gebied van duurzame mobiliteit, vitaliteit en inclusiviteit hét ideale middel. De uitdaging is om meer mensen op de fiets te krijgen en/of mensen meer te laten fietsen. Dat doen we door te werken aan nog betere fiets-infrastructuur maar ook door fietsgebruik in de provincie te stimuleren, onder andere door de 'ik fiets' campagne.

De provincie Utrecht werkt samen met gemeenten aan het Regionaal fietsnetwerk met snelle fietsverbindingen, slimme oplossingen om veiligheid en doorstroming te verbeteren en aan maatregelen om het fietsgebruik te stimuleren. Zo investeren we in het oplossen van knelpunten met als doel belangrijke werklocaties, scholen en stations veilig, vlot en comfortabel bereikbaar met de fiets te maken. De elektrische fiets maakt het mogelijk om langere afstanden te overbruggen, waardoor deze een goed alternatief kan zijn voor auto en openbaar vervoer. We nemen daarom de regie in de realisatie van 7 snelfietsroutes en maken ruimte voor experimenten die de aantrekkelijkheid van het fietsen verbeteren op het Fietspad van de toekomst. Ook maken we het makkelijker om het reizen met fiets te combineren met openbaar vervoer of auto onder andere door voldoende stallingsplekken te realiseren.

Vanuit het coalitieakkoord zetten wij aanvullend op het mobiliteitsprogramma in deze collegeperiode 30 mln. extra in voor realisatie van de snelfietsroutes. Op basis van indicatieve ramingen voor de snelfietsroutes kunnen we er 3 á 4 realiseren met dit budget. Het bestaande budget uit het mobiliteitsprogramma kan dan als cofinanciering ingezet worden op versterking van het regionale fietsnetwerk; hierbij is de bereidheid van gemeenten om bij te dragen tevens een belangrijke voorwaarde en een grote uitdaging.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2020	2021	2022	2023
Lasten	11.303	20.310	20.807	20.672
Baten	0	0	0	0
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**11.303**	**20.310**	**20.807**	**20.672**

De lasten en baten van dit beleidsdoel bestaan uit de volgende onderdelen:

Beleidsdoel	2020	2021	2022	2023
Lasten Mobiliteitsprogramma 2020-2023				
Bijdragen Fiets	8.000	16.500	17.000	16.865
Beleidsuitvoering Fiets	1.250	1.250	1.250	1.250
Totaal lasten Mobiliteitsprogramma 2020-2023	**9.250**	**17.750**	**18.250**	**18.115**
Overige lasten				
Apparaatskosten	2.053	2.560	2.557	2.557
Totaal overige lasten	**20.53**	**2.560**	**2.557**	**2.557**
Totaal lasten beleidsdoel	**11.303**	**20.310**	**20.807**	**20.672**
Baten beleidsdoel				
Saldo beleidsdoel ex reserves	**11.303**	**20.310**	**20.807**	**20.672**

Toelichting:

Lasten Mobiliteitsprogramma 2020-2023

De opgenomen lasten zijn conform het vastgestelde Mobiliteitsprogramma 2019-2023.

Overige lasten
De apparaatskosten maken deel uit van het opgenomen totaalbedrag in het Mobiliteitsprogramma.

Indicatoren

Naam indicator	Omschrijving	Streef-waarde	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Fietsafstanden ten opzichte van de hemelsbrede afstand (13)	De reistijd tov de hemelsbrede afstand van en naar belangrijke school en werklocaties	≤ 1,20	1,26	n.n.b.	≤ 1,20	≤ 1,20	≤ 1,20	≤ 1,20
De wachttijd bij verkeerslichten (14)	Op basis van de gemiddelde wachttijd	Snelfietsroutes: max. 30 sec. Hoofdfietsroutes: max. 60 sec. Overige fietsroutes: max. 120 sec.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.
De kwaliteit van fietspaden (15)	Op basis van breedte, verharding en doorstroming	90% in 2028	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.
Het aandeel mensen dat op de fiets naar het werk gaat (16)	Aandeel woon-werkverplaatsingen dat met de fiets gemaakt wordt	53% in 2028	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.
De bereikbaarheid van belangrijke werklocaties met de fiets (17)	De bereikbaarheid met economische kerngebieden als bestemming	≥ 15 km/u	11,6 km/u	n.n.b.	≥ 15 km/u	≥ 15 km/u	≥ 15 km/u	≥ 15 km/u

Deze indicatoren zijn vastgesteld met het Mobiliteitsprogramma in juli 2018. De uitwerking hiervan is belegd bij de Nationale Databank Wegverkeersgegevens (NDW) waarin wij samenwerken met andere overheden en wegebeheerders. De waarden komen het komende jaar beschikbaar en worden dan gedurende de looptijd van het programma geactualiseerd.

Meerjarendoelen

5.4.1 In 2028 fiets bereikbaarheid op orde

Toelichting op meerjarendoel

De ambitie en doelstellingen voor de fiets zijn in het uitvoeringsprogramma Fiets uitgewerkt in 4 actielijnen: Regionaal fietsnetwerk, Sterke keten, Slim fietsen en Gezond en veilig fietsgedrag.

Regionaal fietsnetwerk
Vanuit het coalitieakkoord zetten wij aanvullend op het mobiliteitsprogramma in deze collegeperiode 30 mln extra in voor realisatie van de snelfietsroutes en versterking van het regionale fietsnetwerk. In 2028 zijn alle belangrijke werklocaties, middelbare scholen en knooppunten veilig, comfortabel en snel bereikbaar per fiets. In 2020 werken we uit hoe we uitvoering kunnen geven aan de knelpunten met de hoogste prioriteit die eind 2019 zijn benoemd. We stimuleren gemeenten om deze knelpunten op te lossen en waar mogelijk nemen we de regierol. Hierbij hebben de 7 snelfietsroutes uit het Mobiliteitsprogramma 2019-2023 prioriteit. In 2020 worden de eerste uitvoeringsovereenkomsten ondertekend met de betrokken wegbeheerders en start de uitvoering. Daarnaast blijven we verbeteringen die wegbeheerders aan het Regionaal fietsnetwerk aanbrengen co financieren. Hierin ondersteunen we gemeenten zoveel mogelijk door te adviseren en stimuleren.

Sterke keten
We realiseren stallingen op stations en bij bushaltes. De stations die Utrecht CS ontlasten hebben daarbij prioriteit. Eind 2019 maken we hierover financiële afspraken met het Rijk. In samenwerking met ProRail, NS en gemeenten vindt uitvoer plaats. De in 2019 uitgevoerde inventarisatie naar de tekorten aan fietsenrekken bij

bushaltes resulteert in 2020 in meerdere bijdragen aan gemeenten om stallingsrekken te plaatsen en realiseren we rekken op onze eigen locaties.

Slim fietsen
Ook zetten we vol in op slim fietsen (gebruik van innovaties en data). Zo gaat het gebruiksvriendelijke fietsmonitoringdashboard in het eerste kwartaal van 2020 online. Data uit onder andere het Regionale fietstelnet en de Snuffelfiets gaan dit dashboard vullen. In 2020 wordt het project Snuffelfiets afgerond; 500 fietsers hebben dan 1 jaar lang de luchtkwaliteit van hun dagelijkse route gemeten. De data die dit oplevert is open data waarmee bedrijven, start ups en iedere andere partij toepassingen kunnen maken zoals bijvoorbeeld een groene fietsrouteplanner. Inmiddels willen ook de andere provincies aan dit initiatief mee doen. In 2020 wordt het prognosejaar 2030 voor het BRUTUS fietsverkeersmodel opgeleverd. Dit is wereldwijd het eerste fietsverkeersmodel dat toekomstige ontwikkelingen in kaart brengt. Dit model helpt bij het maken van beleidskeuzes. Provincie Utrecht heeft samen met gemeente Utrecht en een aantal bedrijven geïnvesteerd in de Utrecht Bike Community voor en door fietsprofessionals. Doel is om meer betalende leden te genereren. In samenwerking met kennisinstituten, marktpartijen en gemeenten vinden meerdere experimenten plaats op het 'Fietspad van de Toekomst' langs de N225.

Gezond en veilig gedrag
De regionale gedragscampagne 'ik fiets' is in 2020 volop gestart en moet de eerste 5.000 deelnemers opleveren die (meer) gaan fietsen. Ook zetten we in op het implementeren van het programma Doortrappen bij meerdere gemeenten. Doel is dat gemeenten activiteiten ondernemen om hun oudere inwoners zo lang mogelijk veilig te laten fietsen. Aan de start van Vuelta worden meerdere activiteiten verbonden die de inwoners en werknemers van de provincie moet stimuleren (meer) te gaan fietsen. De provincie maakt gebruik van het momentum van de Vuelta om de provinciale gedragscampagne 'ik fiets' breder uit te rollen in de provincie. Daarin nemen we de innovatie van de 'ik fiets' app mee waardoor de gebruikers van de 'ik-fiets' app eerder worden gedetecteerd door alle vri's in de provincie. Daardoor wordt het mogelijk om voor fietsers eerder en/of langer groen te genereren. In de aanloop van de Vuelta wordt met het activatieprogramma het gebruik van de toekomstige snelfietsroutes bij eindgebruikers en werkgevers gepromoot. Provincie werkt dit samen met GoedopWeg uit.

Beoogd resultaat 2020
- We leveren volgens de bij gemeenten opgehaalde planning voor €3-5 mln een bijdrage aan gemeenten voor 15-20 fietsmaatregelen ter verbetering va het Regionaal fietsnetwerk.
- We investeren voor €3-5 mln in de verbetering van 4-8 trajecten/fietsvoorzieningen op/bij/aan provinciale fietspaden.
- De eerste 2-4 uitvoeringsovereenkomsten voor snelfietsroutes zijn getekend waarna de realisatie van 2 snelfietsroutes van start gaat.
- De laatste 3 intentieovereenkomsten van de geprioriteerde snelfietsroutes worden getekend.
- We leveren een bijdrage aan de realisatie van circa 2000 stallingsplekken bij omliggende stations van Utrecht CS.
- We leveren bijdragen aan gemeenten voor het plaatsen van fietsenrekken bij bushaltes. Ook realiseren we extra plekken bij provinciale bushaltes met een tekort aan stallingplekken. In totaal gaan we 700 plekken realiseren.
- De landelijke inrichtingsnorm voor snelfietsroutes wordt vastgesteld, die zijn oorsprong in de provincie Utrecht vindt.
- Het prognosejaar 2030 voor het BRUTUS fietsverkeersmodel wordt opgeleverd.
- De data wordt opgeleverd van 500 fietsers die een jaar lang de luchtkwaliteit van hun dagelijkse fietsroute hebben gemeten en beschikbaar gesteld (snuffelfiets).
- Het publieksvriendelijke fietsmonitoringsdashboard gaat online.
- De Utrecht Bike Community wordt ook door private partijen ondersteund.
- De regionale gedragscampagne 'ik fiets' is gestart en de eerste 5000 deelnemers zijn aangesloten.
- Zes gemeenten zetten zich proactief in voor het programma Doortrappen met verschillende activiteiten voor senioren.

5.5 Kwaliteit van de leefomgeving

Toelichting op beleidsdoel

Mobiliteit is verweven met de beleidsterreinen milieu, ruimtelijke ordening, natuur en landschap, economie en welzijn. Bij mobiliteitsvraagstukken vindt vanuit een brede context (mens, markt, milieu) een zorgvuldige afweging plaats, waarbij we ons handelen niet willen afwentelen in plaats en tijd.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2020	2021	2022	2023
Lasten	2.539	2.439	2.239	2.239
Baten	0	0	0	0
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**2.539**	**2.439**	**2.239**	**2.239**

De lasten en baten van dit beleidsdoel bestaan uit de volgende onderdelen:

Beleidsdoel	2020	2021	2022	2023
Lasten Mobiliteitsprogramma 2020-2023				
Beleidsuitvoering Kwaliteit Leefomgeving	1.894	1.894	1.894	1.894
Totaal lasten Mobiliteitsprogramma 2020-2023	**1.894**	**1.894**	**1.894**	**1.894**
Overige lasten				
Mobiliteitsprogramma 2014-2018	300	200		
Apparaatskosten	345	345	345	345
Totaal overige lasten	**645**	**545**	**345**	**345**
Totaal lasten beleidsdoel	**2.539**	**2.439**	**2.239**	**2.239**
Baten beleidsdoel				
Saldo beleidsdoel ex reserves	**2.539**	**2.439**	**2.239**	**2.239**

Toelichting:

Lasten Mobiliteitsprogramma 2020-2023

De opgenomen lasten zijn conform het vastgestelde Mobiliteitsprogramma 2019-2023.

Overige lasten

De apparaatskosten maken deel uit van het opgenomen totaalbedrag in het Mobiliteitsprogramma.

Indicatoren

Naam indicator	Omschrijving	Streef-waarde	2018	2019	2020	2021	2022	2023
De geluidsbelasting van woningen langs provinciale wegen (22)	Op basis van modelmatige berekeningen in dB(A)	100% voldoen aan de norm	n.n.b.	n.n.b.	100%	100%	100%	100%
De luchtkwaliteit (23)	Uitstoot van stikstofdioxide door verkeer	100% voldoet aan de norm van 40 µg/m3	n.n.b.	n.n.b.	100%	100%	100%	100%
De luchtkwaliteit (23)	Uitstoot van fijnstof (PM10) door verkeer	100% voldoet aan de	n.n.b.	n.n.b.	100%	100%	100%	100%

		norm van 16 µg/m3						
De luchtkwaliteit (23)	Uitstoot van fijnstof (PM2,5) door verkeer	100% voldoet aan de norm van 10 µg/m3	n.n.b.	n.n.b.	100%	100%	100%	100%
De CO2-uitstoot van verkeer en vervoer (24)	Uitstoot van CO2 in de provincie Utrecht	Dalende trend	n.n.b.	n.n.b.	afname	afname	afname	afname
De inzet van bussen en trams zonder uitstoot (25)	Aandeel emissieloze openbaarvervoer-km's	100% in 2028	10,30%	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.

Deze indicatoren zijn vastgesteld met het Mobiliteitsprogramma in juli 2018. De uitwerking hiervan is belegd bij de Nationale Databank Wegverkeersgegevens (NDW) waarin wij samenwerken met andere overheden en wegebeheerders. De waarden komen het komende jaar beschikbaar en worden dan gedurende de looptijd van het programma geactualiseerd.

Meerjarendoelen

5.5.1 Verminderen en voorkomen negatieve effecten van mobiliteit op kwaliteit leefomgeving

Toelichting op meerjarendoel

Klimaat en verkeer

In de uitvoeringsprogramma's van het mobiliteitsprogramma hebben we onze ambities en afspraken over het klimaatbeleid voor verkeer uitgewerkt, waaronder laadinfrastructuur voor elektrische auto's, het stimuleren/faciliteren van 'Smart Mobility' en energiezuinig en emissievrij vervoer. Ook werken we de ambities uit het coalitie akkoord over de energietransitie in relatie tot mobiliteit verder uit in 2020. Dit mede in het licht van het Klimaatakkoord. Een belangrijk deel van de daaruit voortvloeiende maatregelen moet worden gerealiseerd op regionaal en lokaal niveau. Om de regionale uitvoering van het Klimaatakkoord voor mobiliteit vorm te geven, wordt per regio een programma voor slimme en duurzame mobiliteit opgezet (regionale programma's genoemd), met een landelijke equivalent (nationaal programma). Hierin participeren gemeenten, provincies, Rijksoverheid, private partijen als werkgevers en dienstaanbieders en andere regionale stakeholders als onderwijsinstellingen en ziekenhuizen. De programma's geven sturing aan de uitvoering van maatregelen uit het Klimaatakkoord voor mobiliteit, monitoren de voortgang en sturen bij waar nodig.

Lucht, geluid en inpassing

We voeren de maatregelen uit zoals opgenomen in het Actieplan Omgevingslawaai (AOL). Bij de trajectaanpak realiseren we maatregelen (geluidsreducerend asfalt, schermen, gevelmaatregelen en innovatie) om het aantal geluidsbelaste woningen te verminderen. Dit conform de doelmatigheidscriteria zoals vastgesteld in het AOL. We voeren de activiteiten uit die zijn vastgesteld in de Uitvoeringsagenda van de Samenwerkingsagenda luchtkwaliteit. Ook realiseren we de maatregelen zoals opgenomen in het programma oversteekbaarheid fauna. Ook evalueren we dit programma (looptijd 2017-2020) en stellen we een nieuwe programma op.

Beoogd resultaat 2020

- Opstellen van een regionaal programma slimme en duurzame mobiliteit als uitwerking van het klimaatakkoord.
- In 2020 gaan we een proef doen met het opwekken van energie uit fietspaden. Het betreft het fietspad langs de N417 tussen Maartensdijk en Hollandsche Rading en het fietspad langs de N225 tussen Driebergen en Rhenen. Op beide paden worden op een kort traject zonnepanelen aangebracht op het wegdek.
- Bij 50 geluidsbelaste woningen zijn maatregelen genomen.
- Realisatie van voorzieningen conform het programma oversteekbaarheid fauna.
- Opstellen van een nieuw programma oversteekbaarheid fauna.

5.6 Smart Mobility

Toelichting op beleidsdoel

De provincie Utrecht wil vooroplopen met de toepassing van innovaties die bijdragen aan verbetering van de bereikbaarheid, leefbaarheid en verkeersveiligheid nu en in de toekomst en werkt hierbij samen met haar partners en marktpartijen.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2020	2021	2022	2023
Lasten	2.360	2.360	2.360	2.360
Baten	0	0	0	0
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**2.360**	**2.360**	**2.360**	**2.360**

De lasten en baten van dit beleidsdoel bestaan uit de volgende onderdelen:

Beleidsdoel	2020	2021	2022	2023
Lasten Mobiliteitsprogramma 2020-2023				
Beleidsuitvoering Smart Mobility	2.000	2.000	2.000	2.000
Totaal lasten Mobiliteitsprogramma 2020-2023	**2.000**	**2.000**	**2.000**	**2.000**
Overige lasten				
Apparaatskosten	360	360	360	360
Totaal overige lasten	**360**	**360**	**360**	**360**
Totaal lasten beleidsdoel	**2.360**	**2.360**	**2.360**	**2.360**
Baten beleidsdoel				
Saldo beleidsdoel ex reserves	**2.360**	**2.360**	**2.360**	**2.360**

Toelichting:

Lasten Mobiliteitsprogramma 2020-2023

De opgenomen lasten zijn conform het vastgestelde Mobiliteitsprogramma 2019-2023.

Overige lasten

De apparaatskosten maken deel uit van het opgenomen totaalbedrag in het Mobiliteitsprogramma.

Indicatoren

Naam indicator	Omschrijving	Streef-waarde	2018	2019	2020	2021	2022	2023
De benutting van verschillende modaliteiten per gebied (26)	De verhouding tussen de intensiteit en capaciteit van alle modaliteiten op (vaste) trajecten van/naar economische kerngebieden	De streefwaarden wordt bepaald op basis van de optimale intensiteit/capaciteit-verhouding per modaliteit	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.
De verhouding tussen het gebruik in de spits en daarbuiten (27)	De verhouding tussen het gebruik in dal- en spitsuren van alle modaliteiten op (vaste) trajecten van/naar economische kerngebieden	De streefwaarde wordt bepaald op basis van het aantal reizigers in de spits versus het aantal reizigers tijdens de dalperiode	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.

Deze indicatoren zijn vastgesteld met het Mobiliteitsprogramma in juli 2018. De uitwerking hiervan is belegd bij de Nationale Databank Wegverkeersgegevens (NDW) waarin wij samenwerken met andere overheden en wegebeheerders. De waarden komen het komende jaar beschikbaar en worden dan gedurende de looptijd van het programma geactualiseerd.

Meerjarendoelen

5.6.1 Afstemmen vraag en aanbod mobiliteit

Toelichting op meerjarendoel

Door betere informatievoorziening en het realiseren van een volwassen markt van reizigers en aanbieders van mobiliteitsdiensten willen we vraag en aanbod beter op elkaar afstemmen. Pilots en de opschaling daarvan, de realisatie van multimodaal verkeersmanagement en het beschikbaar maken en benutten van data zijn de kern van dit programma.

Beoogd resultaat 2020

- Een heldere regionale samenwerking ten behoeve van multimodaal verkeersmanagement.
- Realisatie en opschaling van pilots op het gebied van MaaS, spits/dal beprijzing, intelligente snelheidsadaptatie en autonoom vervoer.
- Verdere samenwerking met werkgevers, scholen en publiekstrekkers om via gedragsbeïnvloeding de aansluiting tussen vraag en aanbod te verbeteren.

5.7 Knooppunten

Toelichting op beleidsdoel

Provincie en gemeenten spannen zich samen met andere betrokken partijen in om de kwaliteit van de knooppunten te verbeteren en daarmee de netwerken (auto, trein, tram, bus, fiets) te verbinden en het ruimtelijke en economische potentieel van die locaties optimaal te benutten. De ontwikkeling van knooppunten is essentieel om de groei van inwoners en werkgelegenheid op te vangen.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2020	2021	2022	2023
Lasten	3.455	3.455	3.455	3.455
Baten	0	0	0	0
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**3.455**	**3.455**	**3.455**	**3.455**

De lasten en baten van dit beleidsdoel bestaan uit de volgende onderdelen:

Beleidsdoel	2020	2021	2022	2023
Lasten Mobiliteitsprogramma 2020-2023				
Bijdragen Knooppunten	2.500	2.500	2.500	2.500
Beleidsuitvoering Knooppunten	425	425	425	425
Totaal lasten Mobiliteitsprogramma 2020-2023	**2.925**	**2.925**	**2.925**	**2.925**
Overige lasten				
Apparaatskosten	530	530	530	530
Totaal overige lasten	**530**	**530**	**530**	**530**
Totaal lasten beleidsdoel	**3.455**	**3.455**	**3.455**	**3.455**
Baten beleidsdoel				
Saldo beleidsdoel ex reserves	**3.455**	**3.455**	**3.455**	**3.455**

Toelichting:

Lasten Mobiliteitsprogramma 2020-2023

De opgenomen lasten zijn conform het vastgestelde Mobiliteitsprogramma 2019-2023.

Overige lasten

De apparaatskosten maken deel uit van het opgenomen totaalbedrag in het Mobiliteitsprogramma.

Indicatoren

Naam indicator	Omschrijving	Streef-waarde	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Het aantal reismogelijkheden van en naar knooppunten (11)	Het aantal reismogelijkheden van en naar knooppunten	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.
Het gebruik van knooppunten (12)	De mate waarin vraag en aanbod van knooppuntvoorzieningen op elkaar aansluiten	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.

Deze indicatoren zijn vastgesteld met het Mobiliteitsprogramma in juli 2018. De uitwerking hiervan is belegd bij de Nationale Databank Wegverkeersgegevens (NDW) waarin wij samenwerken met andere overheden en

wegebeheerders. De waarden komen het komende jaar beschikbaar en worden dan gedurende de looptijd van het programma geactualiseerd.

Meerjarendoelen

5.7.1 Versterken van kwaliteit en diversiteit reisvoorzieningen knooppunten

Toelichting op meerjarendoel

We gaan aan de slag met het uitvoeringsprogramma 2019-2023. Hierin lichten we toe welke knooppunten met prioriteit worden aangepakt en wat voor verbeteringen we daar met onze partners willen realiseren en welke rol wij als provincie willen nemen. In andere programma's van de provincie, zoals Binnenstedelijke Ontwikkeling, het programma U Ned, het Toekomstbeeld openbaar vervoer en de Provinciale Omgevingsvisie worden de grote ruimtelijke keuzes voorbereid die leidend zijn voor de locaties waar knooppunten worden (door)ontwikkeld. In het programma knooppunten werken we de benodigde kwaliteiten verder uit.

De uitvoering is gebaseerd op 2 pijlers:

1. Reguleren
    - Provincie Utrecht wil de ruimtelijke programmering actiever koppelen aan de bereikbaarheidspotentie van de knooppunten. Bovenlokale afstemming van knooppuntontwikkling op corridor- of netwerkniveau is gewenst en daarin wil de provincie een betekenisvolle rol spelen. In 2020 willen wij een kwartiermaker aanstellen die de mogelijkheden in kaart brengt, met als inzet om in de loop van 2021 met alle betrokken partijen eerste afspraken te kunnen maken, bijvoorbeeld in de vorm van een intentie-overeenkomst.

2. Stimuleren

De kwaliteitsverbetering van knooppunten wil de provincie stimuleren door onder andere:

- Actieve mede-participatie in knooppuntprojecten: wij verwachten in 2020 de eerste stappen te zetten met de verbetering van knooppunten Woerden en Veenendaal-de Klomp. Nog niet in de zin van concrete uitvoering, maar wel met een basis voor aanpak in de komende jaren. Concrete verbeteringen voorzien wij bij knooppunten in Lexmond en Woudenberg.
- Financiële ondersteuning door middel van een stimuleringsregeling: In 2020 verwachten wij een bijdrage te leveren aan de aanpassingen t.b.v. de U-Linkknooppunten en knooppunten in Vijfheerenlanden. Grotere investeringen verwachten wij pas over enige jaren toe kunnen doen, omdat het programma zich vooral nog in de eerste aanloopfase begint.
- De rol van kennismakelaar, inclusief het monitoren van de ontwikkelingen bij knooppunten: provincie wil werken aan relatiebeheer met onze partners en geeft graag invulling geven aan de kennisbehoefte. Daarnaast willen wij in het algemeen het belang van de goede knooppuntontwikkeling onder de aandacht brengen en houden, bijvoorbeeld door inspirerende bijeenkomsten te organiseren.
- In 2020 willen wij de eerste editie lanceren van een interactieve knooppuntenmonitor in een GIS-omgeving.
- Wij willen in 2020 onderzoek doen naar de rol van P+R in de toekomst, dit in samenhang met het vraagstuk van parkeren op afstand van het U Ned-programma.

Beoogd resultaat 2020

- Vaststelling van een subsidieregeling knooppunten (inclusief 'zware' haltes).
- Formulering van de opdracht voor een kwartiermaker knooppunten, in afstemming met de U10. In Q2 vindt de aanbesteding plaats. Een Plan van Aanpak is in Q3 gereed. Een en ander moet leiden tot een bestuurlijke afspraak voor eind 2021.
- Opstellen van een uitgewerkt plan voor één overstappunt voor bus (bijvoorbeeld Woudenberg of Lexmond).
- De provincie participeert actief in de ontwikkeling van tenminste 2 knooppunten. (bijvoorbeeld Bilthoven, Veenendaal de Klomp of Woerden).
- De eerste versie van een knooppuntenmonitor komt beschikbaar.

5.8 Bereikbaarheid algemeen

Toelichting op beleidsdoel

Met monitoring verzamelen we periodiek relevante informatie over de uitvoering van het Mobiliteitsprogramma. Deze informatie is nodig om te beoordelen hoe ons Mobiliteitsprogramma ervoor staat en of er aanleiding is voor bijsturing van onze interventies. Ook gebruiken we het om te leren van ontwikkelingen en voor onze strategiebepaling voor de (middel)lange termijn in programma's als U Ned.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2020	2021	2022	2023
Lasten	8.300	14.150	14.050	14.050
Baten	0	0	0	0
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**8.300**	**14.150**	**14.050**	**14.050**

De lasten en baten van dit beleidsdoel bestaan uit de volgende onderdelen:

Beleidsdoel	2020	2021	2022	2023
Lasten Mobiliteitsprogramma 2020-2023				
Verkenningen	3.000	3.000	3.000	3.000
Aandeel regionale programma's (VERDER en MIRT)	2.000	10.500	10.500	10.500
Monitoring en evaluatie	300	300	300	300
Totaal lasten Mobiliteitsprogramma 2020-2023	**5.300**	**13.800**	**13.800**	**13.800**
Overige lasten				
Mobiliteitsprogramma 2014-2018	3.000	350	250	250
Totaal overige lasten	**3.000**	**350**	**250**	**250**
Totaal lasten beleidsdoel	**8.300**	**14.150**	**14.050**	**14.050**
Baten beleidsdoel				
Saldo beleidsdoel ex reserves	**8.300**	**14.150**	**14.050**	**14.050**

Toelichting:
Lasten Mobiliteitsprogramma 2020-2023
De opgenomen lasten zijn conform het vastgestelde Mobiliteitsprogramma 2019-2023.

Overige lasten
Mobiliteitsprogramma 2014-2018 betreffen kosten ter afronding van het oude programma.

Indicatoren
Voor dit beleidsdoel zijn (nog) geen indicatoren ontwikkeld.

Meerjarendoelen

5.8.1 Uitvoeren verkenningen, regionale programma's en monitoring/evaluatie

Toelichting op meerjarendoel

Voor Monitoring en evaluatie van het mobiliteitsprogramma zijn 28 indicatoren opgesteld. Op dit moment loopt het ontwikkeltraject om deze om te zetten in een KPI dashboard, wat in 2020 wordt opgeleverd.

U Ned is het samenwerkingsprogramma tussen Rijk (ministeries van IenW, BZK en EZK) en regio (provincie, stad Utrecht en U10-gemeenten) waarin het oplossen van opgaven rond de groei van het aantal woningen en arbeidsplaatsen met de bereikbaarheid die daarvoor nodig is centraal staat. De kaders voor U Ned zijn

vastgelegd in het Koersdocument voor de Omgevingsvisie. In 2020 wordt verder gewerkt aan maatregelen om de groeiopgave op een gezonde wijze te faciliteren, dit langs de verschillende programmalijnen van U Ned: de Korte Termijn Aanpak focust zich op maatregelen voor gedragsbeïnvloeding (2019-2023). Voor de zogenaamde No Regretmaatregelen (2025) is in 2019 een startbesluit genomen, in 2020 worden de maatregelen uitgewerkt tot inhoudelijke projectvoorstellen. Voor het Vervolg Preverkenning wordt gewerkt aan een startdocument voor de grotere investeringen voor de termijn 2030. Inzet is om hierover met het Rijk verdere afspraken te maken in het najaars MIRT van 2019. Het MIRT Onderzoek (2040) levert een gezamenlijke verstedelijkingsperspectief met een ontwikkelpad op waar Rijk en regio het over eens zijn. In de Omgevingsvisie wordt de samenhangende strategie op wonen, werken en bereikbaarheid in afstemming gebracht met andere grote ruimtelijke en omgevingsvraagstukken. Voor de Korte Termijnaanpak en de No Regretmaatregelen levert de provincie Utrecht een financiële bijdrage van totaal €19,25 mln. Ook de kosten voor uitwerking van de VPV en het MIRT-onderzoek zijn opgenomen in deze begrotingspost.
In 2020 willen we het regionale VERDER programma afronden. Enkele projecten van dit programma zullen in de jaren daarna nog gereed komen.

Beoogd resultaat 2020

- Het dashboard voor de monitoring van het mobiliteitsprogramma is opgeleverd.
- We ronden het programma VERDER af.
- Programma U Ned levert een gezamenlijke verstedelijkingsstrategie 2040 op, inclusief adaptief ontwikkelpad (2020-2040).

Beleidsdocumenten

- Mobiliteitsplan 2014-2028
- Mobiliteitsprogramma 2019-2023

Programma 5b. Bereikbaarheid Openbaar Vervoer

Programmadoel

Het openbaar vervoer is vraaggericht, zowel in omvang van de vraag (wie willen er wanneer, met wie, waarnaartoe reizen) als het aanbod (welke route er wordt gereden en hoe dat aansluit op ander vervoer). We streven naar tevreden reizigers en een efficiënte en optimale benutting van ons OV-systeem. Daarnaast hebben we aandacht voor de bijdrage die OV kan leveren aan een gezonde, duurzame provincie en versterking van sociale structuren.

Wat gaat dat kosten?

5b. Bereikbaarheid Openbaar Vervoer	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Personeelslasten	4.647	7.182	7.170	7.203	6.201	6.201
Materiële lasten	135.894	161.579	150.597	152.358	155.683	149.550
Lasten	**140.541**	**168.761**	**157.767**	**159.561**	**161.884**	**155.751**
Baten	175.017	116.593	30.253	29.396	29.562	29.562
Baten	**175.017**	**116.593**	**30.253**	**29.396**	**29.562**	**29.562**
Saldo van dit programma	**-34.477**	**52.168**	**127.514**	**130.165**	**132.322**	**126.189**
Stortingen in reserves	-367	20.908	-	-	1.046	2.152
Onttrekkingen aan reserves	-	30.023	13.762	2.431	1.936	1.936
Beslag op de algemene middelen	**-34.844**	**43.052**	**113.752**	**127.734**	**131.432**	**126.405**

Reserves Bereikbaarheid Openbaar Vervoer

Programma 5b. Bereikbaarheid OV	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Reserve Mobiliteitsprogramma	-	-	-	-	-	-
Reserve OV Concessie	-	2.158	-	-	1.046	2.152
Reserve Kapitaallasten Uithoflijn	39.783	18.750	-	-	-	-
Totaal Stortingen in reserves	**39.783**	**20.908**	**0**	**0**	**1.046**	**2.152**
Reserve Kosten voorfinanciering	3.371	-	-	-	-	-
Reserve Kapitaallasten Uithoflijn	-	-	1.936	1.936	1.936	1.936
Reserve BDU inz. BRU	26.355	11.730	2.981	-	-	-
Reserve OV Concessie	-	-	345	495	-	-
Reserve Mobiliteitsprogramma	-	18.293	8.500	-	-	-
Totaal Onttrekkingen aan reserves	**29.726**	**30.023**	**13.762**	**2.431**	**1.936**	**1.936**

Investeringen

Uitbreidingsinvesteringen OV								
Omschrijving project	**Categorie**	**Toegekend krediet (bruto)**	**Bijdragen derden**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Uithoflijn Infra*	A	321.300	281.300	9.567				
Uithoflijn materieel	A	74.800		11.544	12.395			
Nieuwe Tramremise**	A	62.000	21.200	24.535				
Busremise	A	29.800		19.000	9.306			
Zonnenpanelen op tramremise	C	550		50	500			
Extra krediet Uithoflijn								
Uithoflijn-meerkosten	A	59.000	19.300	39.111	19.889			
Voorbereiding Beheer en Exploitatie Uithoflijn	A	20.000	4.800	9.448				
Risicoreservering	A	13.700		13.700				
Nieuwe Tramremise, zie Tramremise + € 10.000	A							
Bruto investeringen realisatiefase openbaar vervoer ten laste van kapitaallasten		**581.150**	**326.600**	**126.955**	**42.090**	**0**	**0**	**0**

* In het krediet van de Uithoflijn Infra is een bijdrage opgenomen van € 20,0 mln. voor de nieuwe Tramremise. Dit gedeelte is incl. de dekking bijdrage van derden overgeheveld naar het krediet van de Nieuwe Tramremise.
** Oorspronkelijk krediet € 52.000 en € 10.000 vanuit Extra krediet Uithoflijn

Vervangingsinvesteringen OV								
Omschrijving project	**Categorie**	**Bruto toegekend krediet**	**Bijdragen derden**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Overwegbeveiliging	A	12.000		5.792				
Vernieuwde Regionale Tramlijn ***	A	165.489		21.000	94.217	4.300	3.500	3.500
Camera's/TFT schermen in Tram	A	1.220	320	279	514			
Distributiesysteem	A	6.302		31				
Verkoopapparatuur OV winkeliers	A	700		700				
DRIS haltes (Tram/Bus + centrale systeem)	C	9.503	3.653	801	6.593			
Netto investeringen realisatiefase openbaar vervoer ten laste van kapitaallasten		**195.214**	**3.973**	**28.603**	**101.324**	**4.300**	**3.500**	**3.500**

*** Oorspronkelijk krediet € 142.000 incl. VRT extra krediet € 17.289 en OV-knooppunt Nieuwegein City € 7.000

Type categorie:

A: Reeds goedgekeurde investeringen

B: Nieuwe of aangepaste investeringen vanuit laatste Kadernota, worden bij de begroting geaccordeerd door PS.

C: Nieuwe of aangepaste investeringen welke zijn opgenomen als beslispunt in Najaarsrapportage 2019

D: Complexe en grote investeringen die nog separaat aan PS worden voorgelegd.

Beleidsdoelen

Ambitie	Hoofddoelstellingen	Meerjarendoelstellingen
5b. BEREIKBAARHEID OPENBAAR VERVOER	**5b.1 Openbaar vervoer**	5b.1.1 Efficiënt inrichten OV en vergroten tevredenheid OV-reizigers

5b.1 Openbaar vervoer

Toelichting op beleidsdoel

Openbaar vervoer is een cruciaal onderdeel van het totale mobiliteitsaanbod. Met onze concessies met bus- en tramlijnen (Sunijlijn, Uithoflijn) en onze bijdragen aan regiotaxi bieden we grote groepen reizigers een betaalbaar en duurzaam vervoersaanbod. Dit faciliteert economische en sociale activiteiten die essentieel zijn voor de kwaliteit van ons leven. Door de bundeling van reizigers in het OV voorkomen we tevens extra autoverkeer dat onze stedelijke gebieden en snelwegen niet kunnen verwerken. Wel staan we in ons openbaar vervoer voor grote opgaven. We zijn gestart met de gefaseerde elektrificatie van onze busvloot. De Uithoflijn (lijn 22) biedt een belangrijke uitbreiding van ons OV-aanbod, waarop we het busnetwerk aansluiten. Met nieuwe vervoersconcepten en de beschikbaarheid van nieuwe datavoorzieningen verandert en verbreedt het aanbod van collectieve mobiliteitsvoorzieningen. Daarmee kunnen we op termijn beter inspelen op de reizigersbehoeften en in minder verstedelijkte gebieden blijvend vervoer aanbieden. Dit betekent wel dat onze dienstregelingen altijd in meer of mindere mate in beweging zijn.

In grote delen van de provincie, vooral in en rond de stad Utrecht, is sprake van grote ontwikkelingen. Er worden veel woningen en voorzieningen gebouwd. Onze wegen raken voller, waardoor bussen vastlopen in de spits en de prijs van het openbaar vervoer stijgt. Om te voorkomen dat deze drukte leidt tot afname van het OV-aanbod wordt extra geld vrijgemaakt voor de exploitatie van het openbaar vervoer. Daarmee blijft het voorzieningenniveau in de perifere gebieden op peil en kunnen in gevallen ook gericht verbeteringen worden aangebracht. Tevens zien we dat veel infrastructuur en openbare ruimte wordt aangepast, zowel op kleine (in de wijken en kernen) als op grote schaal (Merwedekanaalzone en stationsgebied Utrecht). Al deze ontwikkelingen hebben grote invloed op het OV-product. We moeten continu het OV-netwerk en de dienstregeling aanpassen op tijdelijke en definitieve routewijzigingen, maar vooral ook extra vertragingen.

Vanuit het coalitie akkoord zetten we naast extra exploitatiebudget in op extra investeringen in verbeterde doorstroming op zware OV-assen. De daarmee gepaarde reistijdwinst heeft direct baat voor de reiziger, maar leidt ook tot een structureel lagere kostprijs. Die middelen kunnen weer ten goede komen van behoud en versterking van de dienstregeling. Samen met de steden Amersfoort en Utrecht verkennen we voor een aantal van die OV-assen welke maatregelen in de komende vier jaar gerealiseerd kunnen worden.

Ook zetten we budget in 2020/2021 in om een eenjarige proef te starten met gratis OV in de daluren voor ouderen met een krappe beurs. Dit doen we in samenwerking met vervoerders Qbuzz en Syntus. Bij een succesvol verloop van de proef brengen we dit aanbod onder in de reguliere concessies. Uit de proef zal blijken hoe dit nader uit te werken voor de jaren daarna, daarom staat dit onderwerp in de tabel met nader uit te werken voorstellen.

In de jaarlijkse vervoerplannen van beide OV-concessies spelen we zoveel mogelijk in op al deze ontwikkelingen, maar ook gedurende het jaar is continu sprake van monitoring, analyse en aanpassingen, in overleg met wegbeheerders, gemeenten en vervoerders. Verder zijn er externe ontwikkelingen die vraag, aanbod en omstandigheden beïnvloeden, zoals groei en omvang van verkeer (regionaal en doorgaand), ontwikkeling van deelsystemen, fietsvoorzieningen, de landelijke dienstregeling van het spoor en het parkeerbeleid. Daarnaast zijn er landelijke ontwikkelingen die komende jaren hun weerslag zullen krijgen in de concessies. Er worden nieuwe betaalwijzen geïntroduceerd naast de OV chipkaart (mobiele telefoon en bankpas). Ook streven we naar meer open data in het OV, waardoor meer innovatie met meer partijen mogelijk wordt.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2020	2021	2022	2023
Lasten	157.767	159.561	161.884	155.751
Baten	30.253	29.396	29.562	29.562
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**127.514**	**130.165**	**132.322**	**126.189**

De lasten en baten van dit beleidsdoel bestaan uit de volgende onderdelen:

Beleidsdoel	2020	2021	2022	2023
Lasten Mobiliteitsprogramma 2020-2023				
Kapitaallasten investeringen Openbaar Vervoer	22.508	24.336	24.336	24.036
Investeringsruimte Openbaar Vervoer	2.492	664	664	964
Beheer en Onderhouden Openbaar Vervoer	17.300	17.300	17.300	17.300
Exploitatie Concessies	81.564	83.925	83.097	81.991
Exploitatie regiotaxi	17.453	17.348	17.301	17.301
Bijdragen Openbaar Vervoer	2.500	5.100	9.300	4.273
Totaal lasten Mobiliteitsprogramma 2020-2023	**143.817**	**148.673**	**151.998**	**145.865**
Overige lasten				
Stelpost prijscompensatie	1.984	1.984	1.984	1.984
Subsidies RUVV	2.995			
Kosten beleids/taak uitvoering OV	1.801	1.701	1.701	1.701
Apparaatskosten	7.170	7.203	6.201	6.201
Totaal overige lasten	**13.950**	**10.888**	**9.886**	**9.886**
Totaal lasten beleidsdoel	**157.767**	**159.561**	**161.884**	**155.751**
Baten beleidsdoel				
DU projecten Verkeer en Vervoer	6.399	4.950	4.950	4.950
Bijdrage kosten Regiotaxi gemeenten	12.467	12.573	12.739	12.739
Doorbelasting apparaatskosten	428	428	428	428
Huuropbrengsten tram	10.572	11.172	11.172	11.172
Overige baten	387	273	273	273
Totaal baten	**30.253**	**29.396**	**29.562**	**29.562**
Saldo beleidsdoel ex reserves	**127.514**	**130.165**	**132.322**	**126.189**

Toelichting:

Lasten Mobiliteitsprogramma 2020-2023

De opgenomen lasten zijn conform het vastgestelde Mobiliteitsprogramma 2019-2023. De fluctuaties in de exploitaties van Concessies en Regiotaxi passen binnen de opgenomen gemiddelde bedragen. In de exploitatie Concessie is in 2020 en 2021 een bedrag van € 0,5 mln. opgenomen voor proef gratis OV buiten de spits voor ouderen. Indien succesvol zal worden voorgesteld om jaarlijks hiervoor 1 mln. beschikbaar te stellen.
In Exploitatie concessie zijn ook de bedragen opgenomen voor meer investeren in regionaal busvervoer (2021: € 2 mln., 2022: € 3 mln. en 2023 € 3 mln.)
Onder de post Bijdragen Openbaar vervoer zijn de bedragen opgenomen voor doorstroming in het kader van meer investeren in regionaal busvervoer (2021: € 2,6 mln., 2022: € 6,8 mln. en 2023: € 1,8 mln.)

Overige lasten

De stelpost Prijscompensatie is beschikbaar voor de dekking van de prijsstijging 2020 van de concessies. De concessies zijn in de begroting berekend op het prijspeil 2019. In het najaar 2019 vindt een prijsaanpassing plaats.
Subsidies Regionaal Verkeer en Vervoerplan (RUVV) zijn de geprogrammeerde subsidies van voormalig BRU, onderdeel van de transitieafspraken PU-BRU (BRU-hek).
Voor beleids/taak uitvoering OV zijn lasten geraamd, betreffende o.a. bijdragen voor dataverwerking reizigersinformatie, advieskosten OV en verwachte inhuurkosten binnen OV.

De apparaatskosten maken deel uit het geraamde bedrag voor apparaatskosten in het Mobiliteitsprogramma groot € 18 mln. In de raming 2020-2021 is ook opgenomen tijdelijke formatie voor OV opgenomen in de Kadernota 2019.

Baten beleidsdoel
De decentralisatie uitkering projecten Verkeer en Vervoer betreft specifieke middelen voor het onderhoud van de traminfrastructuur.
De bijdrage van gemeenten in de kosten Regiotaxi en verhuur tram zijn verwerkt in het Mobiliteitsprogramma. De hogere baten hangt samen met de kostenontwikkeling.
De overige baten betreft voornamelijk de inzet vanuit de balans van PU voor verbetering luchtkwaliteit.

Indicatoren

Naam indicator	Omschrijving	Streef-waarde	2018	2019	2020	2021	2022	2023
De reizigerstevredenheid (7) Nr 6 Basisset BBV	De gemiddelde reizigerswaardering voor de twee provinciale concessies	≥ 7,5	n.n.b.	n.n.b.	≥ 7,5	≥ 7,5	≥ 7,5	≥ 7,5
De kostendekkingsgraad (8)	De kostendekkingsgraad voor de streekconcessie	> 50%	n.n.b.	n.n.b.	> 50%	> 50%	> 50%	> 50%
De kostendekkingsgraad (8)	De kostendekkingsgraad voor de stadsconcessie	> 64%	n.n.b.	n.n.b.	> 64%	> 64%	> 64%	> 64%
De voorspelbaarheid van reistijden in het openbaar vervoer (9)	De rij- en spreidingstijden laten de spreiding zien van gerealiseerde rijtijden en vertragingen	Bij tenminste 50% van de ritten is de rijtijd niet langer dan driekwart van de ongehinderde reistijd.	n.n.b.	n.n.b.	≥ 50%	≥ 50%	≥ 50%	≥ 50%
De voorspelbaarheid van reistijden in het openbaar vervoer (9)	De rij- en spreidingstijden laten de spreiding zien van gerealiseerde rijtijden en vertragingen	De langzaamste rijtijden wijken maximaal 60% af van de snelste rijtijden.	n.n.b.	n.n.b.	≤ 60%	≤ 60%	≤ 60%	≤ 60%
De bereikbaarheid van belangrijke werklocaties met het openbaar vervoer (10)	De bereikbaarheid met economische kerngebieden als bestemming	≥ 30 km/u	26,5 km/u	n.n.b.	≥ 30 km/u	≥ 30 km/u	≥ 30 km/u	≥ 30 km/u

Deze indicatoren zijn vastgesteld met het Mobiliteitsprogramma in juli 2018. De uitwerking hiervan is belegd bij de Nationale Databank Wegverkeersgegevens (NDW) waarin wij samenwerken met andere overheden en wegebeheerders. De waarden komen het komende jaar beschikbaar en worden dan gedurende de looptijd van het programma geactualiseerd.

Meerjarendoelen

5b.1.1 Efficiënt inrichten OV en vergroten tevredenheid OV-reizigers

Toelichting op meerjarendoel

OV-systeem tussen 2019-2023
Vanuit het Mobiliteitsplan stellen we een Uitvoeringsprogramma OV 2019-2023 op. Hierin werken we uit hoe we het OV-systeem tussen nu en 2023 ontwikkelen, inclusief een doorkijk naar 2028/2030. In de uitwerking van het programma maken wij onderscheid naar vier actielijnen (exploiteren, ontwikkelen, investeren en het beheer en onderhoud) en wordt nauw aangesloten op de laatste inzichten rond het programma U Ned en Toekomstbeeld OV. In de laatste twee ontwikkeltrajecten verkennen en ontwikkelen we met rijk, ProRail, NS en regionale partners de schaalsprong van het openbaar vervoer in de Utrechtse regio.

Introductie U-link en instroom nieuwe bussen in OV-concessies
In 2020 worden forse verbeteringen doorgevoerd in de OV-concessies. Zo wordt het nieuwe OV-aanbod U-link ingevoerd, waarbij zes herkenbare, hoogfrequente buslijnen worden ingezet die de stad Utrecht en regio beter met elkaar verbinden. Daarmee vormt U-link samen met de tram het dragende OV-netwerk in en rondom Utrecht. Daarnaast stromen in 2020 geleidelijk nieuwe bussen in waardoor meer capaciteit beschikbaar komt en het elektrisch vervoer toeneemt.

Vertalen van Toekomstbeeld OV en U Ned in een netwerkperspectief
In 2019 is het regionaal Toekomstbeeld OV opgesteld waarin een ontwikkelrichting is opgenomen voor het OV netwerk in Midden-Nederland. Daarnaast wordt gewerkt aan het programma U Ned en lopen er voor de middellange termijn diverse corridorstudies om samen met het Rijk, de spoorsector, gemeenten en andere regio's te onderzoeken hoe het OV zich (al of niet stapsgewijs) kan verbeteren. In het komende jaar willen wij de beschikbare resultaten en verkregen inzichten verder gaan uitwerken tot een regionaal netwerkperspectief 2023-2033-2038 met concrete bouwstenen voor de (nieuwe) concessie(s).

Proef gratis OV ouderen daluren
We stellen voor om in 2020 een proef te starten met gratis OV in de daluren voor ouderen met een krappe beurs. Het gaat om een eenjarige proef die wordt uitgewerkt in samenwerking met vervoerders Qbuzz en Syntus. Start van deze proef is beoogd in de loop van 2020. Bij een succesvol verloop van de proef brengen we dit aanbod onder in de reguliere concessies.

Infrastructurele investeringen en nieuwe subsidieverordening
In 2020 vinden diverse grote OV-projecten plaats. Belangrijke projecten zijn de oplevering van de nieuwe busstalling Westraven en de vernieuwing van de tram tussen Utrecht – Nieuwegein/IJsselstein. Daarnaast wordt gewerkt aan een nieuwe subsidieverordening voor de realisatie van kleinschalige OV-ingrepen op wegen van gemeenten en andere partners. Met deze kleine en grote ingrepen zetten wij concrete stappen in het verbeteren van de OV-doorstroming en de uitvoeringskwaliteit.

Actualiseren meerjarenperspectief 2021/2022 als basis voor vervoerplannen 2021
In het meerjarenperspectief van de begroting 2020 stellen wij voor om aanvullende middelen te reserveren voor OV-dienstregeling en infrastructuur. Met deze middelen willen wij actief inspelen op reizigersgroei in de regio en 16 kansen voor het OV benutten. De (extra) beschikbare financiële ruimte is leidend voor het opstellen van de nieuwe vervoerplannen 2021, waarvoor begin 2020 uitgangspunten worden vastgesteld. Daarnaast biedt extra ruimte voor het subsidiëren van OV-infrastructuur meer handelingsperspectief om doorstroming te verbeteren op gemeentelijke wegen en wegen van derden. We starten daarnaast met onze voorbereiding op de aanbesteding van de concessies, die eind 2023 in werking treden.

Regiotaxi
In 2020 wordt een belangrijk deel van de regiotaxi aanbesteed. De nieuwe contracten lopen van augustus 2020 tot medio december 2023. Vanaf december 2023 wordt de regiefunctie van de regiotaxi overgenomen door de gemeenten. Afgesproken is dat in de periode 2020-2023 provincie en gemeenten een aantal projecten (pilots) uitvoeren die de overgang van de regiefunctie ondersteunen, zodat de kwaliteit voor de gebruiker behouden blijft.

Beoogd resultaat 2020

- Het vernieuwde OV-aanbod U-Link start op zes buslijnen.
- De inzet van elektrische bussen wordt uitgebreid naar 70 bussen.
- In 2020 ronden wij de vijf verkenningen af voor verbetering van OV-doorstroming.
- De dienstregeling van de tramlijn 22 wordt stapsgewijs opgebouwd naar 12x per uur.
- Start van het project OV-aanbesteding 2023, inclusief inrichting projectorganisatie.
- Augustus 2020 starten de nieuwe contracten Regiotaxi.
- Een nieuwe subsidieregeling voor OV-infrastructuur op wegen van derden is vastgesteld.
- De nieuwe busstalling Westraven wordt opgeleverd.
- De vernieuwing van de tram Utrecht-Nieuwegein/IJsselstein is uitgevoerd (project Vernieuwing Regionaal Tramsysteem).
- 550 reizigersinformatiepanelen op bus- en tramhaltes zijn vernieuwd.
- Uiterlijk in Q3 start er een pilot met gratis OV voor ouderen met een kleine beurs.
- Wij starten een pilot Smart Mobility Rijden op Regelmaat.
- Samen met gemeenten starten wij drie projecten aanvullend OV/regiotaxi.
- Wij stellen een OV-netwerkperspectief op voor de periode 2023-2033-2038.

Beleidsdocumenten

- Mobiliteitsplan 2014-2028
- Mobiliteitsprogramma 2019-2023

Programma 6. Cultuur en erfgoed

De provincie Utrecht heeft een aantrekkelijke culturele en cultuurhistorische infrastructuur.

Op basis van het coalitieakkoord, de tussenevaluatie van de cultuur- en erfgoednota (2018) en de Omgevingsvisie 'in wording' stellen we begin 2020 een nieuw Cultuur- en erfgoedprogramma vast. Voor cultuur en erfgoed is het jaar 2020 daardoor een overgangsjaar.
Om gelijke tred te houden met de verwachte explosieve groei van de vraag, voortkomend uit de schaalsprong van de regio en de bovengemiddelde culturele interesse van de Utrechters, moet de provinciale culturele infrastructuur op orde blijven en worden versterkt (uitbreiden culturele faciliteiten, professionalisering van de sector, ruimte voor makers en jong talent). Een sterke culturele regio is hiervoor randvoorwaardelijk. We zetten daarom versterkt in op samenwerking met de regiopartners.
Ingrepen in onze omgeving door bv. de energietransitie en de woningbouwopgave zijn onvermijdelijk. Door cultuur en erfgoed tijdig in ruimtelijke processen te betrekken kan de aantrekkelijkheid van de omgeving worden geborgd of vergroot (Erfgoed Deal, ontwerpend onderzoek, inzet ontwerpers en creatieven). Hiermee kunnen cultuur en erfgoed bijdragen aan oplossingen voor de grote transitievraagstukken.

Het nieuwe Cultuur- en erfgoedprogramma moet inspelen op al deze lopende en nieuwe maatschappelijke opgaven. Extra ambities voor monumentenzorg, voor cultuur en erfgoed in gebiedsontwikkelingen en ruimtelijke transities, voor bibliotheken en festivals, extra aandacht voor cultuureducatie en de versterkte samenwerking met gemeenten in het kader van de samenwerking op basis van het culturele regioprofiel 'Eeuwig jong', worden daarin uitgewerkt

Wat gaat dat kosten?

6. Cultuur en erfgoed	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Personeelslasten	2.314	2.614	2.780	2.781	2.781	2.781
Materiële lasten	20.259	19.820	21.108	16.594	16.519	17.519
Lasten	**22.573**	**22.434**	**23.888**	**19.375**	**19.300**	**20.300**
Baten	2.000	2.343	1.527	1.527	1.527	1.527
Baten	**2.000**	**2.343**	**1.527**	**1.527**	**1.527**	**1.527**
Saldo van dit programma	**20.574**	**20.091**	**22.361**	**17.848**	**17.773**	**18.773**
Stortingen in reserves	-17	1.777	-	-	-	-
Onttrekkingen aan reserves	10.543	3.775	1.334	-	-	-
Beslag op de algemene middelen	**10.013**	**18.093**	**21.027**	**17.848**	**17.773**	**18.773**

Reserves Cultuur en erfgoed

Programma 6. Cultuur en erfgoed	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Reserve Investeringsfonds Provinciaal Er	-17	-	-	-	-	-
Reserve Nieuwe Hollandse Waterlinie	-	1.777	-	-	-	-
Totaal Stortingen in reserves	**-17**	**1.777**	**0**	**0**	**0**	**0**
Reserve CHS	297	682	-	-	-	-
Reserve projecten	-	-307				
Reserve Investeringsfonds Provinciaal Er	4.262	600	-	-	-	-
Reserve Nieuwe Hollandse Waterlinie	6.171	2.800	1.334	-	-	-
Totaal Onttrekkingen aan reserves	**10.731**	**3.775**	**1.334**	**0**	**0**	**0**

Beleidsdoelen

Ambitie	Hoofddoelstellingen	Meerjarendoelstellingen
6. CULTUUR EN ERFGOED *De provincie Utrecht heeft een aantrekkelijke culturele en historische infrastructuur*	**6.1 Versterken cultuur- en erfgoedsector (onderzoeken en ontwikkelen)**	6.1.1 Stimuleren publieksonderzoek en beleidsmonitoring
		6.1.2 Zakelijk verstevigen cultuur- en erfgoedinstellingen
		6.1.3 Verstevigen samenwerking andere overheden
		6.1.4 Inzet van kunst en vormgeving in gebiedsontwikkeling
	6.2 Zorg dragen voor erfgoed samen met partners (hebben en houden)	6.2.1 Verankeren cultuurhistorische waarden in ruimtelijk beleid
		6.2.2 Stimuleren beheer en restauratie rijksmonumenten
		6.2.3 In stand houden cultuurlandschappen en archeologische zones
		6.2.4 Professioneel beheren van archeologische vondsten
		6.2.5 Stimuleren professioneel beheer erfgoediconen
	6.3 Beleefbaar maken van cultuur en erfgoed (promoten en profileren)	6.3.1 Exploiteren en etaleren cultuurlandschappen en archeologische zones
		6.3.2 Ontsluiten en vertellen erfgoedverhalen
		6.3.3 Versterken culturele infrastructuur met festivals
	6.4 Vergroten culturele basisvaardigheden (kennen en kunnen)	6.4.1 Aanreiken cultuur- en erfgoededucatie
		6.4.2 Bevorderen taal- en digitale vaardigheden
		6.4.3 Versterken bibliotheeknetwerk
		6.4.4 Heruitvinden en -positioneren bibliotheken

6.1 Versterken cultuur- en erfgoedsector (onderzoeken en ontwikkelen)

Toelichting op beleidsdoel

We streven er naar dat de culturele infrastructuur, met het aanbod, locaties en instellingen, gelijke tred houdt met de groei van de provincie Utrecht zodat alle inwoners gebruik kunnen blijven maken van de culturele en cultuurhistorische voorzieningen.
We faciliteren dat de erfgoed- en cultuursector meer inzicht krijgt in het gedrag en de behoeften van hun gebruikers, waardoor het veld hier beter op in kan spelen. Voor de draagkracht en het draagvlak van cultuur- en erfgoedorganisaties is het van groot belang dat zij zich blijven ontwikkelen en middenin de samenleving staan. Wij stimuleren hen daartoe en werken ook aan vernieuwing van ons eigen beleidsinstrumentarium. In het op te stellen Cultuur- en erfgoedprogramma 2020 - 2023 geven we hier verder invulling aan.
Vanuit het coalitieakkoord intensiveren we onze samenwerking met gemeenten en instellingen, onder de vlag van het cultureel stedelijk regioprofiel eeuwig jong en met onze partnerinstellingen die ons beleid deels uitvoeren. Extra aandacht geven we in 2020 aan de streekmusea, met een verkennend onderzoek naar wensen en kansen om hun krachten te bundelen. Dit werken we uit tot een voorstel (zie tabel 'Nader uit te werken voorstellen'). Ook sluiten we aan bij onze sociale agenda en gaan we onderzoeken hoe we het bedrijfsleven kunnen betrekken bij het versterken van de sector.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2020	2021	2022	2023
Lasten	984	1.284	1.209	1.209
Baten	0	0	0	0
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**984**	**1.284**	**1.209**	**1.209**

Meerjarendoelen

6.1.1 Stimuleren publieksonderzoek en beleidsmonitoring

Toelichting op meerjarendoel

Publieksonderzoek en monitoring
Het publieksonderzoek moet de instellingen, gemeenten en de provincie inzicht geven in het functioneren van de organisaties richting hun publiek. Eind 2019 zijn de resultaten van het publieksonderzoek opgeleverd. Op basis van deze uitkomsten bepalen we de inzet voor 2020.

Beoogd resultaat 2020

- Het cultuur- en erfgoedveld heeft meer inzicht in de beleving en de waardering van hun bezoekers waardoor vraag en aanbod beter op elkaar kan worden afgestemd.

6.1.2 Zakelijk verstevigen cultuur- en erfgoedinstellingen

Toelichting op meerjarendoel

Programma's Advies op Maat en Business Model Canvas
In 2019 hebben we de laatste editie uitgevoerd van het Programma Advies op Maat en Business Model Canvas. Advies op Maat is een traject dat vrijwilligersorganisaties van advies voorziet op gebied van de governance, behoud van leden, maar ook andere verdienmodellen en doelgroepenbeleid. Met Business Model Canvas worden culturele instellingen met coaching en workshops begeleid in verbetering van hun business model.
Het jaar 2020 gebruiken we voor een evaluatie van deze programma's en bepalen van een vervolg.

Partnerinstellingen
Het jaar 2020 ontvangen de volgende partnerinstellingen een exploitatiesubsidie op basis van de in 2017 afgegeven beschikking voor vier jaar: Landschap Erfgoed Utrecht, Monumentenwacht Utrecht, Bibliotheek Service Centrum, Kunst Centraal, Het Utrechts Landschap, Stichting De Utrechtse Molens, MooiSticht (Steunpunt Archeologie en Monumenten Utrecht), Restauratie Opleidingsprojecten, Kasteel Amerongen en Slot Zuylen. Voor de beleidsperiode 2017 - 2020 hebben we voor het eerst meerjarige afspraken gemaakt met de partnerinstellingen om continuïteit en zekerheid van de instellingen te waarborgen. In de eerste helft van 2020 evalueren we deze werkwijze en bepalen we het vervolg.

Streekmusea
In het kader van de vernieuwing van ons beleidsinstrumentarium starten we een onderzoek naar de wensen en mogelijkheden van streekmusea om hun krachten te bundelen. Achterliggend doel is de continuïteit van deze kleinere musea, waarmee we tevens bijdragen aan lokale binding en 'cultuur dichtbij'.
Ook continueren en versterken wij onze bijdrage aan de samenwerking van de Utrechtse kasteelmusea (Stichting Samenwerkende Kasteelmusea, zie 6.2.5).

Vanuit het regioprofiel 'Eeuwig Jong' in samenwerking met gemeenten en de cultuur en erfgoed sector gaan we inzetten op onderzoek en het versterken van de artistieke en zakelijke ontwikkeling van de culturele infrastructuur, waaronder Kunstbende en Cultuurhuizen.

Beoogd resultaat 2020
- Er is een evaluatie uitgevoerd naar de programma's BMC en Advies op Maat en nieuwe inzet is bepaald.
- Er is een onderzoek uitgevoerd naar de wensen en mogelijkheden van samenwerking bij streekmusea.
- Op grond van uitgevoerde evaluaties bepalen we in 2020 onze inzet in de samenwerking met onze partnerinstellingen.

6.1.3 Verstevigen samenwerking andere overheden
Toelichting op meerjarendoel
Regioprofiel 'Eeuwig Jong'.
In 2019 hebben we met de gemeenten en de cultuur- en erfgoedsector het profiel voor de stedelijke culturele regio Utrecht, 'Eeuwig Jong' vastgesteld. We zijn dat jaar– met een matching vanuit OCW – gestart met de proeftuin 'Naar een integrale aanpak voor erfgoed en ruimte voor cultuur'. Een inventarisatie van leegstaand erfgoed en ander relevant vastgoed en de behoeften van creatieven moet leiden tot enkele pilots die in 2020 gestalte krijgen. Hierbij wordt gezocht naar een koppeling tussen beschikbare ruimte en makers, zoals kunstenaars, organisaties, bedrijven of een gezelschap. Het doel is meer ruimte voor makers in de regio en het beter benutten van erfgoedlocaties. De bevindingen vanuit de pilots leiden tot een strategische aanpak met stappenplan voor de match tussen leegstand en makers (leerpunten, valkuilen, verbinden partijen, (on)mogelijkheden buiten de grote steden etc.).
In het profiel komen 7 thema's terug waar we met de regio stevig op in zetten: groei, inclusiviteit, talentontwikkeling, cultuureducatie, erfgoed, ruimte voor makers en samenwerking. Vanaf 2020 zijn onze beleidskeuzes toegespitst op deze thema's en het profiel van de regio. Vanuit het profiel zetten we in op de samenwerking met de gemeenten. De verbreding van de inzet van de stichting de Kunstbende en de versterking van de samenwerking tussen de cultuurhuizen zijn hier ook onderdeel van. In 2019 is hiermee een start gemaakt, verschillende gemeenten hebben al aangegeven met de thema's aan de slag te willen.

Beoogd resultaat 2020
- 2-4 uitgevoerde pilots in het kader van de proeftuin Eeuwig Jong.

6.1.4 Inzet van kunst en vormgeving in gebeidsontwikkeling
Toelichting op meerjarendoel
We hebben in 2017 een start gemaakt met de inzet van kunst en vormgeving in gebiedsontwikkeling. Bij gebiedsprocessen en mobiliteitsopgaven hebben we waarde toegevoegd door creatieve verbeeldingskracht ten behoeve van het versterken van de (cultuurhistorische) identiteit en de ontwikkeling van een gebied. Dit zetten we versterkt voort in de komende periode, parallel aan de ontwikkelingen van de omgevingsvisie. We sluiten hierbij aan op de grote transitieopgaven van de leefomgeving in samenhang met de erfgoeddeal. En we nemen deel aan het gebiedsgericht aanpakken van bijvoorbeeld het Ringpark en Nationaal Park Heuvelrug. Verder leveren we een bijdrage aan ontwerp en beleid gericht op drie iconische wegen in de provincie: de Wegh der Weegen (N237 tussen De Bilt en Amersfoort), de Route Impériale (Napoleonroute van Amsterdam naar Parijs) en de Via Regia (route van Utrecht naar Keulen). Welke instrumenten we daarvoor inzetten, werken we uit in het Cultuur- en erfgoedprogramma 2020-2023. Onderzoek ligt hier aan ten grondslag.

Beoogd resultaat 2020
- Er is een onderzoek uitgevoerd naar de inzet van creatieve verbeeldingskracht bij ruimtelijke ontwikkeling en bijbehorende werkwijze is ontwikkeld.
- In het kader van de Erfgoed Deal ontwikkelen we projecten die aansluiten bij de grote transitieopgaven
- We participeren in of nemen initiatief tot minimaal 5 projecten.

6.2 Zorg dragen voor erfgoed samen met partners (hebben en houden)

Toelichting op beleidsdoel

Samen met andere overheden en particuliere eigenaren staan wij voor de opgave het cultureel erfgoed in de provincie in stand te houden. Dat doen wij door het erfgoed goed te verankeren in ruimtelijk beleid en door met extra middelen vanuit het coalitieakkoord restauraties en professioneel beheer mede mogelijk te maken. In 2020 en volgende jaren in deze collegeperiode intensiveren we op basis van het coalitieakkoord onze restauratie-inspanningen.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2020	2021	2022	2023
Lasten	9.090	7.090	7.090	7.090
Baten	1.527	1.527	1.527	1.527
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**7.563**	**5.563**	**5.563**	**5.563**

Indicatoren

Naam indicator	Omschrijving	Streef-waarde	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Restauratie-volume *Nr. 9 Basisset BBV*	% Rijksmonumenten (exclusief oorspronkelijke functie woonhuis) weergegeven naar de staat van het casco, categorie "matig" en "slecht"	10%	21%	20%	19%	18%	17%	16%

Meerjarendoelen

6.2.1 Verankeren cultuurhistorische waarden in ruimtelijk beleid

Toelichting op meerjarendoel

Ruimtelijk erfgoedbeleid

De cultuurhistorische kwaliteit van de omgeving draagt bij aan een aantrekkelijk vestigings- en verblijfsklimaat. Door de druk op de schaarse ruimte en de beperkte herkenbaarheid van cultuurhistorische structuren blijft dit kwetsbaar. De provincie speelt een belangrijke rol bij het beschermen.

In het kader van de Omgevingswet integreren we erfgoed steeds meer in het provinciaal beleid voor de leefomgeving. Bij de grote transitieopgaven speelt erfgoed een belangrijke rol als 'Utrechtse kwaliteit' en als uitgangspunt voor nieuwe ontwikkelingen. Dit geven we vorm in beleid en regelgeving (Omgevingsvisie en -verordening), in handreikingen, zoals de Cultuurhistorische Atlas (CHAT), en door de ondersteuning van gemeenten bij het opnemen van erfgoedwaarden in hun omgevingsplannen. Welke instrumenten we daarvoor inzetten, werken we uit in het Cultuur- en erfgoedprogramma 2020-2023 en de bijbehorende subsidieverordening.

Beoogd resultaat 2020

- Cultuurhistorische waarden geborgd in provinciaal omgevingsbeleid conform eisen Omgevingswet.
- Nieuwe beleidsinstrumenten gericht op ondersteuning van gemeenten.

6.2.2 Stimuleren beheer en restauratie rijksmonumenten

Toelichting op meerjarendoel

Restauratie Rijksmonumenten

De met ingang van 2019 verhoogde rijksbijdrage voor de restauratie van rijksmonumenten, matchen we op basis van bestuurlijke afspraken in 2020 met provinciale middelen. Op grond van onze periodieke monitoring (Erfgoedmonitor) weten we dat er nog steeds een grote restauratiebehoefte is en verwachten we ook in 2020, ondanks de verhoging, overvraging van het subsidiebudget van het Fonds Erfgoedparels. Omvangrijk project in 2020 zal naar verwachting – afhankelijk van een goedgekeurde subsidie-aanvraag - de restauratie van het hoofdgebouw van Paleis Soestdijk zijn. Bij het opstellen van het Cultuur- en Erfgoedprogramma 2020-2023

bezien we of een aanpassing van de prioritaire categorieën monumenten wenselijk is. We stimuleren herbestemming van monumenten door inzet van het Erfgoed Expert Team, de voortzetting van het Linie Expert Team. De gemeente Utrecht ontvangt dit jaar zoals eerder besloten (zie Kadernota's 2017, 2018) in 2020 een bedrag van € 2 mln. voor de restauratie van de Domtoren

Pilot restauratie en duurzaamheid
Duurzaamheid in relatie tot monumentenzorg heeft de komende jaren onze aandacht. We vervullen een aanjaagrol bij de implementatie van duurzame ontwikkeling. We richten ons op energiebesparing, duurzame energieopwekking en kennisdeling. In 2019 zijn we een pilot 'restauratie en duurzaamheid' gestart in de categorie religieus erfgoed. De leerpunten uit de pilot laten we in 2020 uitwerken in het Utrechts model 'duurzaamheid religieus erfgoed'. Dit zal bestaan uit een handreiking, en voor objecten die daarvoor in aanmerking komen, een inventarisatie van mogelijke 'quick wins' en een advies op maat.

Beoogd resultaat 2020
- Het aantal rijksmonumenten in matige en slechte staat is afgenomen tot 19 % van het totaal.
- Start Utrechts model 'duurzaamheid en religieus erfgoed': publicatie handreiking.
- Start restauratie Paleis Soestdijk.
- Minimaal twee adviezen van het Erfgoed Expert Team voor herbestemming monument.

6.2.3 In stand houden cultuurlandschappen en archeologische zones

Toelichting op meerjarendoel

Voorbereiding Limes UNESCO Werelderfgoed
Sinds 2011 werken de provincies Gelderland, Utrecht en Zuid-Holland en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed samen aan de Romeinse Limes. De belangrijkste pijlers van deze samenwerking zijn: de voorbereiding van de nominatie UNESCO Werelderfgoed de verbetering van het publieksbereik en daarmee de bekendheid van de Limes en de bescherming van de kernwaarden. Eind 2019 boden we de Minister van OCW het nominatiedossier aan. Het rijk zal na besluitvorming het dossier begin 2020 bij de UNESCO indienen. In 2020 bereiden we de organisatie van het sitemanagement voor, begeleiden we de beoordeling door UNESCO en werken we verder aan het beleefbaar maken van dit erfgoed.

Nieuwe Hollandse Waterlinie (NHW) en Stelling van Amsterdam (SvA) blijven de drager en aanjager van ruimtelijke kwaliteit in gebiedsontwikkeling
Bij het in ontwikkeling brengen van de cultuurhistorische, economische, maatschappelijke en natuurwaarden van de waterlinie en stelling werkt het programma NHW/SvA al jaren gebiedsgericht in de 5 aandachtsgebieden (Amelisweerd-Vechten-Rijnauwen, Noorderpark-Ruigenhoek, Eiland van Schalkwijk, Laagraven en Ronde Venen). Ook in 2020 blijven we ons inzetten in deze gebieden, zeker nu de hoge dynamiek rondom de stad Utrecht nadrukkelijk voelbaar is. Vooral de NHW-ontwikkeling op het Eiland van Schalkwijk in combinatie met het programma Sterke Lekdijk en de uitdagingen rondom de stad Utrecht (de Noordelijke Rondweg, de verbreding van de A27, de A12 zone en het USP) vragen om veel betrokkenheid van de provincie. We willen de 'Werelderfgoed'-waarden van de NHW en SvA in die gebieden behouden en versterken in de planologische uitwerkingen op het gebied van woningbouw, mobiliteit, duurzame energie, klimaatadaptatie en circulaire economie. Om dit voor elkaar te krijgen werken we samen in verschillende netwerken en ontsluiten we kennis op het gebied van exploitatie, business cases en duurzaamheidsvraagstukken, door de inzet van het Erfgoed Expert Team (voorheen Linie Expert Team).

Beoogd resultaat 2020
- Minimaal 80% van de forten NHW en SvA is in gebruik.

6.2.4 Professioneel beheren van archeologische vondsten

Toelichting op meerjarendoel

Provinciaal archeologisch depot
De huidige locatie van het provinciaal archeologisch depot heeft de grenzen van de opslagcapaciteit bereikt. De samenwerking van Utrechtse depots, op initiatief van het Centraal Museum, is hierbij van belang, maar zal niet op korte termijn tot resultaat leiden. Tot die tijd werken we met tussenoplossingen.

Beoogd resultaat 2020
- Verantwoorde tijdelijke oplossing opslagcapaciteit archeologisch depot

6.2.5 Stimuleren professioneel beheer erfgoediconen

Toelichting op meerjarendoel

Het Utrechts Landschap, De Utrechtse Molens, Slot Zuylen en Kasteel Amerongen ontvangen in 2020, in het kader van de afgelopen cultuur- en erfgoednota, een meerjarige exploitatiesubsidie. In het cultuur- en erfgoedprogramma 2020-2023 zullen wij uitwerken hoe wij de financiering van de erfgoediconen in de periode 2021-2014 vormgeven. Het Utrechts Landschap en De Utrechtse Molens zorgen voor bekendheid van de publiekstoegankelijkheid van molens en buitenplaatsen in hun bezit. Dat kan een concert betreffen in Kasteel Loenersloot, een wekelijkse openstelling van een molen waar mensen hun graan kunnen laten malen of een wandeling met rondleiding door een kasteeltuin. Slot Zuylen en Kasteel Amerongen versterken zich met meer activiteiten, de restauratie van hun collectie en een professionelere bedrijfsvoering.

Molens
Door de toevoeging van de gemeente Vijfheerenlanden aan de provincie Utrecht zijn er vier rijksmonumentale molens toegevoegd aan het Utrechts grondgebied. De uitbreiding van de provincie met deze molenrijke gemeente is aanleiding het molenbeleid te herijken. Dat maakt deel uit van het cultuur- en erfgoedprogramma 2020-2023.

Samenwerkende kasteelmusea
De steun aan de Stichting Samenwerkende kasteelmusea (SSK) zetten we voort. Voor uitbreiding van de samenwerking wordt nu gekoerst, naast marketing-inspanningen, op ondersteuning van shared services voor de kasteelmusea. De directe ondersteuning van Kasteel Amerongen zullen we de komende jaren afbouwen, aangezien de vermogenspositie van de stichting substantieel is verbeterd.

Beoogd resultaat 2020

- Herijkt molenbeleid.
- De samenwerkende kasteelmusea beschikken over professionele shared services, ondergebracht bij de Stichting Samenwerkende Kasteelmusea.

6.3 Beleefbaar maken van cultuur en erfgoed (promoten en profileren)

Toelichting op beleidsdoel

We willen zoveel mogelijk mensen laten genieten van cultuur en erfgoed door het beter zichtbaar en beleefbaar te maken. Dat stimuleren we door het verhaal te vertellen en te verbeelden met kunst en vormgeving en door middel van de samenwerking in het profiel 'Eeuwig Jong'. Vanuit het coalitieakkoord krijgen de linies (Oude en Nieuwe Hollandse Waterlinie, Stelling van Amsterdam, Grebbelinie) en de Limes weer onze aandacht. De nieuwe uitwerking van het Programma NHW kan mogelijk leiden tot ambities en een uitgewerkt voorstel, waarvoor meer middelen nodig zijn. (zie tabel 'Nader uit te werken voorstellen).'

We willen in deze bestuursperiode, festivals extra financiële steun bieden. Dit doen we met een in 2020 uit te werken vernieuwd festivalbeleid, op basis van dit coalitieakkoord.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2020	2021	2022	2023
Lasten	8.952	6.139	6.139	7.139
Baten	0	0	0	0
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**8.952**	**6.139**	**6.139**	**7.139**

Indicatoren

Naam indicator	Omschrijving	Streef-waarde	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Festivals	Aantal door de provincie ondersteunde festivals	11	11	11	11	15	15	15
Behouden, zichtbaar en beleefbaar maken militair erfgoed	Aantal projecten behouden, zichtbaar en beleefbaar maken Nieuwe Hollandse Waterlinie (m.i.v. 2016 inclusief Stelling van Amsterdam)*	70	56	63	70	70	70	70
Publieksbereik erfgoed	Aantal projecten waarvoor subsidie wordt aangevraagd**	7	7	7	7	7	7	7

** Cumulatief vanaf 2012*
*** Deze indicator wordt in het cultuur- en erfgoedprogramma per 2020 herijkt*

Meerjarendoelen

6.3.1 Exploiteren en etaleren cultuurlandschappen en archeologische zones

Toelichting op meerjarendoel

Limes
Om de herkenbaarheid en het begrip van de Romeinse Limes te verbeteren, voeren de partners,een aantal projecten uit, voortkomend uit het advies van het College van Rijksadviseurs (maart 2015). In 2020 wordt geïnvesteerd in informatiepunten, communicatie en marketing, Dit doen we op basis van het managementplan bij het UNESCO nominatiedossier Werelderfgoed van de betreffende provincies en erfgoedhuizen (Landschap Erfgoed Utrecht):

- de inrichting van een coördinatiepunt dat zorgdraagt voor de uitvoering van het managementplan.
- publiekscommunicatie (online en op locatie) op basis van eenduidige uitstraling en samenhangende aanpak.

- ondersteuning van lokale initiatieven.
- opstellen en uitvoeren van een onderzoeksagenda.

Nieuwe Hollandse Waterlinie
Samen met de partners uit het Pact van Ruigenhoek werken we aan het vergroten van de zichtbaarheid, beleefbaarheid en bereikbaarheid. Het publieksbereik en de betrokkenheid van de samenleving neemt toe en de bezoekers, ook internationaal, ontdekken de doorleefde plek met een rijke geschiedenis. Het verhaal van het ingenieuze verdedigingssysteem vlakbij stedelijk gebied wordt uitgelegd en de toegankelijkheid, beleefbaarheid van het karakteristiek open en groen landschap met veel bijzonder flora en fauna bij de forten vergroot, door met vele partijen te werken aan de ontwikkeling van routes, arrangementen en activiteiten.

We zullen in het Cultuur- en erfgoedprogramma bijzondere aandacht geven aan de Oude Hollandse Waterlinie, onder andere vanwege de herdenking van het Rampjaar 1672 in 2022. We ondersteunen projecten die bijdragen aan het zichtbaar en beleefbaar maken van de Linie. Het programma voor de Grebbelinie is afgerond, maar de exploitatie van het bezoekerscentrum Fort aan de Buursteeg vraagt in 2020 nog enige aandacht van alle betrokken private partijen en overheden.

Beoogd resultaat 2020
- Landelijk coördinatiepunt Limes opgericht.
- Onderzoeksagenda Limes opgesteld en in uitvoering.
- Minimaal twee nieuwe projecten Oude Hollandse Waterlinie in uitvoering.

6.3.2 Ontsluiten en vertellen erfgoedverhalen

Toelichting op meerjarendoel

We willen meer bekendheid en draagvlak voor erfgoed bij een breed publiek en zetten in op versterking van zichtbaarheid en beleefbaarheid van onder meer monumenten, museumcollecties en archeologische vindplaatsen. Wij stellen subsidies beschikbaar om erfgoedbeheerders en maatschappelijke organisaties in staat te stellen om initiatieven te ontwikkelen voor het bereiken van een breed publiek. Ook in 2020 willen we hen daarbij ondersteunen. Welke instrumenten we daarvoor inzetten, zullen we bekend maken in het Cultuur- en erfgoedprogramma 2020-2023 en de bijbehorende subsidieverordening. We zullen ter uitvoering van het coalitieakkoord in 2020 in ieder geval aandacht besteden aan de Oude Hollandse Waterlinie.

Beoogd resultaat 2020
- Uitvoeren subsidieverordening op basis van Cultuur- en erfgoedprogramma 2020-2023.

6.3.3 Versterken culturele infrastructuur met festivals

Toelichting op meerjarendoel

Met festivals wil de provincie de regio aantrekkelijker maken voor bewoners en bezoekers, ook internationaal. De festivals die wij ondersteunen, dragen bij aan een aantrekkelijke stad en regio en trekken een groot en divers (internationaal) publiek. Daarnaast hebben zij de functie van podium voor talentontwikkeling in de steden en de regio. Het gaat om het Nederlands Filmfestival, Festival Oude Muziek, Tweetakt festival, Spring festival, Amersfoort Jazz Festival, Spoffin Festival, Le Guess who?, Café theater festival, Holland Animation Festival, Internationaal Literatuur festival en Gaudeamus.
De gezamenlijke festivals, georganiseerd in het Utrechts Festival Overleg, zullen ook in 2020 (deels) collectief kwalitatief en kwantitatief onderzoek uitvoeren. Er worden data verzameld over publieksaantallen, (inter)nationale samenwerking, financieringsmix, personele inzet en communicatiekracht. De resultaten van de onderzoeken worden geïmplementeerd in de jaarplannen van de verschillende festivals. Daarnaast vormen de inzichten die de onderzoeken opleveren input voor onze beleidsvorming.

In 2020 vindt tevens de aanvraag- en selectieprocedure plaats voor de periode 2021-2024 o.b.v. het vernieuwde beleidskader dat is gebaseerd op het coalitieakkoord ‘Nieuwe energie voor Utrecht’.

Beoogd resultaat 2020
- Het mede mogelijk maken van 11 festivals.
- Het laten uitvoeren van een aantal onderzoeken zoals artistiek en publieksonderzoek in opdracht van de festivals.
- Het opstellen en uitvoeren van een vernieuwd festivalbeleid.

6.4 Vergroten culturele basisvaardigheden (kennen en kunnen)

Toelichting op beleidsdoel

We faciliteren het culturele veld bij de ontwikkeling van mensen, jong en oud, zodat iedereen mee kan doen in de maatschappij. Wij doen dat, vanuit het coalitieakkoord, door middel van het intensiveren en uitbreiden van cultuur- en erfgoededucatie. We richten ons daarbij op het primaire onderwijs en het gehele voortgezet onderwijs, inclusief specifieke aandacht voor het vmbo. Daarnaast faciliteren we een bibliotheeknetwerk. Bibliotheken hebben een belangrijke functie in het bevorderen van participatie, als ontmoetingsplek en bij het verminderen van laaggeletterdheid. We stimuleren onze partners hierbij, met een op basis van het coalitieakkoord verhoogd budget, tot een extra inspanning, gericht op participatie en inclusiviteit.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2020	2021	2022	2023
Lasten	4.862	4.862	4.862	4.862
Baten	0	0	0	0
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**4.862**	**4.862**	**4.862**	**4.862**

Indicatoren

Naam indicator	Omschrijving	Streef-waarde	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Cultuur- en erfgoed-educatie	Percentage leerlingen primair onderwijs dat via programma's van KC en LEU in aanraking komt met cultuur en erfgoed	75%	75%	75%	75%	75%	75%	75%

Meerjarendoelen

6.4.1 Aanreiken cultuur- en erfgoededucatie

Toelichting op meerjarendoel

Programma's Kunst Centraal basisonderwijs

Kunst Centraal (KC) biedt programma's aan in het primair onderwijs die gericht zijn op de ontwikkeling van de creatieve en reflectieve vermogens van een kind. Deze programma's zijn het Cultuurprogramma, Kunstmenu en het verdiepingsprogramma Cultuur met kwaliteit in samenwerking met 9 gemeenten in de provincie Utrecht. Landschap Erfgoed Utrecht werkt als partner met Kunstcentraal aan het onderdeel erfgoededucatie.

Cultuureducatie in het voortgezet onderwijs

Kunst Centraal heeft met de motie 'Versterk Cultuureducatie in het VMBO' (5 juli 2018) de rol van matchmaker om deze motie invulling te geven. Daarmee begeleiden zij VMBO scholen bij de aanvraag van middelen die zijn kunnen doen bij het Fonds voor Cultuurparticipatie voor cultuureducatie op school. In 2020 breiden we onze inspanningen verder uit naar het hele voortgezet onderwijs.

Cultuurparticipatie

In 2021 start het Rijk met een matchingsregeling voor Cultuurparticipatie. Wij anticiperen hierop door in samenwerking met Kunst Centraal te verkennen hoe zij dit in 2020 versneld kunnen uitvoeren. Ook willen we de mogelijkheden van een versterkte rol van het bedrijfsleven op het gebied van cultuur verkennen.

Beoogd resultaat 2020

- 75% van de leerlingen PO komt via programma's van KC en LEU in aanraking met cultuur- en erfgoededucatie.
- Uitbreiden van cultuureducatie naar het gehele Voortgezet Onderwijs.
- Cultuurparticipatie-mogelijkheden verkennen en zo mogelijk uitvoeren met Kunst Centraal.

6.4.2 Bevorderen taal- en digitale vaardigheden

Toelichting op meerjarendoel

De bibliotheken in de provincie Utrecht zijn volop in transitie. De maatschappelijke rol die de bibliotheken steeds meer innemen, draagt in hoge mate ook bij aan de preventie bij laaggeletterdheid, die stevig op de kaart staat. Het is van belang dat iedereen kan lezen en schrijven, om deel te nemen aan onze maatschappij en economie. Via het Bibliotheek Service Centrum (BiSC) zullen we onverminderd blijven inzetten op het bevorderen van taal- en digitale vaardigheid.

Beoogd resultaat 2020

- Alle 9 regiobibliotheken in de provincie Utrecht besteden aandacht aan het bevorderen van taal- en digitale vaardigheid en worden hier door BiSC ondersteund. BiSC faciliteert de bibliotheken in hun kennisdeling en -ontwikkeling om tot nieuwe aansluitende programmering te komen. Zodat meer jeugd en volwassenen taal en digitaal vaardiger zijn en deel kunnen nemen aan onze maatschappij.

6.4.3 Versterken bibliotheeknetwerk

Toelichting op meerjarendoel

Via BiSC zetten wij verder in op de versterking van het bibliotheeknetwerk. Daarmee geven wij invulling aan onze taak op grond van de Bibliotheekwet. BiSC zorgt voor ICT, transport en innovatie van de bibliotheken. Daarnaast voeren zij net zoals alle partnerinstellingen een klanttevredenheidsonderzoek uit.

Beoogd resultaat 2020

- Elke lokale bibliotheek maakt gebruik van de diensten van BiSC op het gebied van ICT, transport en innovatie (gericht op klant-relatie management).

6.4.4 Heruitvinden- en positioneren bibliotheken

Toelichting op meerjarendoel

In 2019 is BiSC gestart met de ontwikkeling van een CRM systeem (klantmanagementsysteem) In 2020 wordt dit geïmplementeerd door alle bibliotheken in de provincie, zodat zij beter in staat zijn in te spelen op de vraag van de gebruikers en leden.

Beoogd resultaat 2020

- Een geïmplementeerd CRM-systeem door alle Utrechtse bibliotheken waarmee de bibliotheken meer inzicht hebben op de vraag van de gebruikers en leden.

Beleidsdocumenten

- Cultuur- en erfgoednota 2016-2019 "Alles is nu"
- Cultuur- en erfgoednota 2016-2019 "Alles is nu": tussenevaluatie 2018
- Cultureel Regioprofiel "Eeuwig jong"
- Erfgoedmonitor 2018

Programma 7. Bestuur en middelen

Programmadoel

De provincie is een betrouwbare verbindende en transparante partner voor inwoners, maatschappelijke organisaties, ondernemers en medeoverheden.

Wat gaat dat kosten?

7. Bestuur en middelen	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Personeelslasten	4.836	5.193	5.750	5.866	5.847	5.274
Materiële lasten	8.800	12.946	8.839	8.574	8.574	8.465
Lasten	**13.636**	**18.139**	**14.589**	**14.440**	**14.421**	**13.739**
Baten	406	2.873	370	320	320	320
Baten	**406**	**2.873**	**370**	**320**	**320**	**320**
Saldo van dit programma	**13.230**	**15.266**	**14.219**	**14.120**	**14.101**	**13.419**
Stortingen in reserves	-	500	-	-	-	-
Onttrekkingen aan reserves	315	147	-	-	-	-
Beslag op de algemene middelen	**12.915**	**15.619**	**14.219**	**14.120**	**14.101**	**13.419**

Reserves Bestuur en middelen

Programma 7. Bestuur en middelen	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Reserve projecten	-	500	-	-	-	-
Totaal Stortingen in reserves	**-**	**500**	**0**	**0**	**0**	**0**
Reserve Fonds Provincie Utrecht	315	-	-	-	-	-
Reserve projecten	-	147	-	-	-	-
Totaal Onttrekkingen aan reserves	**315**	**147**	**0**	**0**	**0**	**0**

Beleidsdoelen

Ambitie	Hoofddoelstellingen	Meerjarendoelstellingen
7. BESTUUR EN MIDDELEN *De provincie Utrecht is een betrouwbare, verbindende en transparante partner voor inwoners, maatschappelijke organisaties, ondernemers en mede-overheden*	**7.1 Verbeteren Provinciale Staten**	7.1.1 Versterken positie PS
	7.2 Bevorderen goed openbaar bestuur (CvdK)	7.2.1 Uitvoeren van werkzaamheden (CvdK)
	7.3 Versterken participatie in verbinding met stakeholders en vergroten strategisch vermogen	7.3.1 Intensief betrekken van partners bij projecten
	7.4 Versterken regionale uitvoeringskracht (over bestuurlijke grenzen heen)	7.4.1 Opstellen visie regiovorming en uitvoeren
		7.4.2 Uitvoeren beleid verbonden partijen
		7.4.3 Stimuleren relatie Europese Unie
		7.4.4 Uitvoeren nauwe samenwerking RUD en ODRU
		7.4.5 Realiseren Staat van Utrecht
	7.5 Toezicht houden op partners en gemeenschappelijke regelingen	7.5.1 Uitvoeren wettelijke toezichtstaak
		7.5.2 Inspelen op ontwikkelingen verticaal toezicht en horizontale controle
	7.6 Voeren van dagelijks bestuur (GS)	7.6.1 Uitvoeren dagelijks bestuur
	7.7 Archiefbewaarplaats en toezicht op informatiebeheer	7.7.1 Verbeteren archivering en informatiebeheer

7.1 Versterken positie Provinciale Staten in beleidsprocessen

Toelichting op beleidsdoel

Provinciale Staten positioneren zich meer vooraan in de beleidsprocessen.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2020	2021	2022	2023
Lasten	2.965	2.965	2.965	2.965
Baten	34	34	34	34
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**2.931**	**2.931**	**2.931**	**2.931**

Indicatoren

Naam indicator	Omschrijving	Streef-waarde	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Opkomst bij verkiezingen	De opkomstcijfers van verkiezingen: weergeven in percentage kiezers / stemgerechtigden:							
	Tweede Kamer	85%				85%		
Nr. 11 Basisset BBV	Provinciale Staten	55%		61%				
	Gemeenteraden	60%	60%				60%	

Meerjarendoelen

7.1.1 Versterken positie Provinciale Staten

Toelichting op meerjarendoel

2020 is het eerste reguliere jaar na de Statenverkiezingen van 2019. Met de start van de nieuwe Staten is ook een nieuw vergadermodel ingevoerd en is de vergaderdag verschoven van maandag naar woensdag. Over het nieuwe vergadermodel is besloten dit een half jaar als proef te doen en dan te evalueren. Begin 2020 zal de evaluatie uitgevoerd worden en zal worden bepaald welke verbeteringen/aanscherpingen kunnen worden doorgevoerd. Verder wordt 2020 een belangrijk jaar voor de totstandkoming van de Omgevingsvisie. Hierover moeten de Staten eind van het jaar een besluit nemen. De Staten zullen bij het proces en de inhoud betrokken worden. Daarnaast zijn er de nodige beleidsimpulsen vanuit het nieuwe Coalitieakkoord.

Op het facilitaire vlak wordt verder gegaan met de digitaliseringsslag die in 2018/2019 al is ingezet. Ook zal met ingang van 2020 PricewaterhouseCoopers optreden als accountant en, startend met de Jaarrekening 2019, de jaarrekeningen van de provincie controleren. In 2019 wordt een nieuwe communicatiestrategie voor Provinciale Staten bepaald. De middelen die daar bij horen, zullen in 2020 ingezet worden. Daarmee zullen de Staten op een eigentijdse manier naar buiten treden. Dit mede om invulling te geven aan de wens van de Staten om meer extern gericht te zijn. Tot slot is in 2019 gestart met een proces van herijking van de manier waarop PS, GS en de ambtelijke organisatie met elkaar omgaan. Dit proces verdient voortdurende aandacht en momenten van reflectie, ook in 2020.

Beoogd resultaat 2020

- Geëvalueerd vergadermodel en doorgevoerde verbeteringen.
- PS op een goede wijze betrokken bij proces en inhoud van de Omgevingsvisie.
- Afronden digitalisering statenwerk.
- Eigentijdse communicatie op basis van een gemoderniseerde communicatiestrategie.
- De onderlinge werkwijze PS, GS en ambtelijke organisatie is verbeterd.

7.2 Bevorderen goed openbaar bestuur Commissaris van de Koning

Toelichting op beleidsdoel

De commissaris van de Koning (CvdK) is belast met burgemeestersaangelegenheden, Openbare Orde en Veiligheid, boegbeeldfunctie, Koninklijke bezoeken en –onderscheidingen en houdt zich daarnaast bezig met de aanpak van georganiseerde ondermijnende criminaliteit en de uitbouw van het Bibob-beleid.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2020	2021	2022	2023
Lasten	1.862	1.825	1.825	1.811
Baten	266	216	216	216
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**1.596**	**1.609**	**1.609**	**1.595**

Meerjarendoelen

7.2.1 Uitvoeren van werkzaamheden van Commissaris van de Koning

Toelichting op meerjarendoel

Als boegbeeld van de provincie Utrecht besteedt de commissaris van de Koning in 2020 bijzondere aandacht aan grote netwerkevenementen in de provincie. Zo vinden in het kader van 75 jaar vrijheid en rondom de start van de Vuelta a España, de Spaanse wielerronde, talrijke herdenkingen, vieringen en andere activiteiten plaats. Bij de overige rijkstaken van de commissaris (gemeentebezoeken, burgemeestersaangelegenheden, het voorzitterschap van de provinciale afdeling van het Prins Bernhard Cultuurfonds, openbare orde en veiligheid en Koninklijke onderscheidingen en Predicaten) krijgen inhoudelijke en kwalitatieve elementen extra aandacht.

Georganiseerde ondermijnende criminaliteit en Wet Bibob
In 2020 wordt samen met het RIEC (Regionaal Informatie en Expertise Centrum) Midden-Nederland gewerkt aan het weerbaarder maken van de organisatie. In 2020 wordt een vitaliteits- en veiligheidsscan van de vakantieparken in de provincie uitgevoerd. Er is een plan opgesteld ter uitvoering van de ambities uit het coalitieakkoord op het thema ondermijning. In 2020 wordt een integriteitsdag georganiseerd en een plan opgesteld om het thema ondermijning op te nemen in het VAB-beleid (Vrijkomende Agrarische Bebouwing). De betrokken (beleidsinhoudelijke) afdelingen werken nauw samen in de verschillende projecten. Omgevingsdiensten en provinciemedewerkers worden voorgelicht over de wet Bibob en werkprocessen worden geactualiseerd. Het werkterrein wordt uitgebreid waardoor ook subsidies en vastgoedtransacties zullen worden beoordeeld. Het aantal integriteitstoetsingen zal toenemen. Met gemeenten, politie en het RIEC wordt samengewerkt om de weerbaarheid van gemeenten te stimuleren.

Beoogd resultaat 2020

- Het Bibob-beleid is verder vormgegeven en werkprocessen zijn geconcretiseerd.
- Collega’s zijn in staat signalen van ondermijning te herkennen.
- Gemeenten zijn weerbaarder, onder andere door meer benutten van de wet Bibob.
- Van de vakantieparken in de provincie is een vitaliteits- en veiligheidsscan uitgevoerd.
- Het thema ondermijning is opgenomen in het VAB-beleid.
- De eerste jaarlijkse Integriteitsdag is georganiseerd en een vervolgbijeenkomst voor het notariaat.
- Minimaal twee aanbevelingen uit de Weerbaarheidsscan van het RIEC uit 2019 zijn uitgevoerd.

7.3 Versterken participatie in verbinding met stakeholders en vergroten strategisch vermogen

Toelichting op beleidsdoel

De provincie zoekt verbinding met de samenleving, haalt input actief op en gebruikt daarvoor innovatieve middelen.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2020	2021	2022	2023
Lasten	3.382	3.292	3.273	2.709
Baten	70	70	70	70
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**3.312**	**3.222**	**3.203**	**2.639**

Meerjarendoelen

7.3.1 Intensief betrekken van partners bij projecten

Toelichting op meerjarendoel

Participatie

Wij vinden dat bij elke opgave in een vroegtijdig stadium de dialoog dient te worden gezocht met betrokken inwoners, gemeenten en organisaties. Zo proberen we tot betere resultaten te komen voor de samenleving en tot een sterkere binding tussen overheid en inwoner. Ter uitvoering van de ambities uit het coalitieakkoord met betrekking tot participatie spreken we afhankelijk van het vraagstuk en de gestelde doelen een passende vorm van participatie en ieders verantwoordelijkheid af. Daarbij is een aandachtspunt dat er op hoofdlijnen wel eenduidigheid in de benadering, behandeling en uitvoering moet zijn om de verwachtingen aan de voorkant te managen, en om te zorgen voor rechtsgelijkheid voor (potentiële) betrokken deelnemers aan de participatieprocessen. In dit kader wordt een toepasbaar instrumentarium voor de ambtelijke organisatie ontwikkeld, mede op basis van het door de commissie BEM op 22 mei 2019 (met opmerkingen) aangehouden stuk “Algemene handreiking participatietrajecten”. Daarbij is extra aandacht voor de rol die de provincie heeft bij burgerinitiatieven in relatie tot de rol die een gemeente daarin heeft. De mogelijkheid van een herkenbaar loket voor burgerinitiatieven wordt verkend. Dit wordt afgestemd met de eigen regeling van Provinciale Staten ten aanzien van het burgerinitiatief.

GS werkbezoeken

Wij willen een zichtbaar, transparant, uitnodigend en toegankelijk bestuur zijn voor de Utrechtse samenleving. En zo actief netwerken en de dialoog aangaan met partijen in de samenleving. Met deze bestuursstijl werken we aan de gezamenlijke aanpak van de maatschappelijke opgaven en de verdere ontwikkeling van de provincie. Dit doen we onder andere door 15 tot 20 werkbezoeken te organiseren van GS aan partners, organisaties of regio’s in 2020.

Daarnaast gaan wij ook in 2020 verder met onze kennismakingstoer langs gemeenten en andere partijen. Wij willen in een vroegtijdig stadium het contact en de dialoog zoeken. De werkbezoeken van de provinciesecretaris gaan hier ook aan bijdragen. De werkbezoeken die de cvdK als rijksorgaan aflegt aan de gemeenten, hebben deels een ander karakter, maar kunnen hier ook input voor leveren.

P*ublic Affairs (PA) / Lobby*

Het slagen van de gezamenlijke aanpak van de opgaven, hangt ook af van hoe wij ons gezamenlijk als provincie en als regio positioneren en profileren richting Den Haag en Brussel. Er worden daarom samen met de partners inhoudelijke keuzes gemaakt met betrekking tot de positionering van de regio. Die keuzes worden vertaald naar een geïntegreerde PA en communicatie-aanpak. Om inspanningen te focussen wordt daarbij gezamenlijk een provinciebreed prioriteringstraject opgezet. Gezien de belangrijke opgaven die er liggen, het belang van de regio hierbij en de zoektocht naar synergie met de gedeelde belangen van onze partners, vraagt dit mede ter uitvoering van de ambities uit het coalitieakkoord met betrekking tot het voeren van een effectieve lobby in Den Haag en Brussel om een behoorlijke intensivering van de inzet van de provincie. Veel trajecten voor de komende periode bevinden zich op het snijvlak van ruimtelijke ontwikkeling met belangrijke opgaven als woningbouw, energietransitie, klimaatadaptatie en mobiliteit, waarbij het behoud van de kwaliteit van de leefomgeving als randvoorwaardelijk geldt.

Actieve deelname aan Interprovinciaal Overleg (IPO)
Wij zien dat het belang van het IPO als koepelorganisatie toeneemt, zowel als landelijk onderhandelaar bij de aanpak van de grote opgaven, als ook als belangenbehartiger bij de voorbereiding van landelijk beleid en wet- en regelgeving. De opgavegerichte en integrale voorbereiding van de advisering wordt daarom doorontwikkeld. De advisering van de provinciesecretaris voor de Kring van Provinciesecretarissen draagt bij aan dit kader.

Provinciale Commissie Leefomgeving (PCL)
De Provinciale Commissie Leefomgeving (PCL) is de onafhankelijke adviescommissie die Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten gevraagd en ongevraagd adviseert over thema's die de kwaliteit van de leefomgeving aangaan, zoals ruimtelijke ontwikkeling, mobiliteit, milieu, water, groen, duurzaamheid, gezondheid, inclusiviteit, stedelijke ontwikkeling en ontwikkeling van het landelijk gebied. De PCL adviseert op hoofdlijnen en richt zich op de samenhang tussen verschillende thema's. Ook stimuleert de PCL het debat over deze thema's. Het doel van de PCL is om bij te dragen aan de kwaliteit van het provinciale beleid, de uitvoering en de samenwerking met andere partijen. De commissie heeft een wettelijke basis in de Wet ruimtelijke ordening en de Wet milieubeheer. De PCL adviseert de provincie op verschillende manieren. Bijvoorbeeld door gesprekken te voeren met Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten, door debatten te organiseren, een film te maken, via schriftelijke adviezen of een combinatie van adviesvormen. De PCL besteedt in haar adviezen aandacht aan de volgende invalshoeken: kwaliteit van de leefomgeving, maatschappelijk vraagstuk centraal, koppeling tussen vraagstukken, lange termijn en bredere context, de rol van provincie en partners en lastige punten en taboes. In 2020 richt de PCL zich in haar adviezen op grote maatschappelijke en ruimtelijke opgaven, zoals woningbouw in samenhang met de kwaliteit van de leefomgeving, de energieopgave, klimaatadaptatie en circulaire economie.

Beoogd resultaat 2020
- De handreikingen en het instrumentarium m.b.t. participatie zijn vastgesteld en worden toegepast.
- Er hebben 15 tot 20 GS werkbezoeken plaatsgevonden.
- Jaarlijks wordt feedback opgehaald bij onze partners en partijen om onze bestuursstijl te evalueren en door te ontwikkelen.
- De intensivering van de PA inzet heeft geleid tot een sterkere positionering en daaruit voortvloeiend een effectievere inzet op grote dossiers zoals het UNed en MIRT traject, en de regiodeals. Ook met betrekking tot o.a. NOVI, woningbouw, luchtkwaliteit en smart mobility worden de Utrechtse belangen actief behartigd.
- Inbreng van de provincie in IPO verband is actief en fundamenteel.
- De Provinciale Commissie Leefomgeving (PCL) heeft adviezen uitgebracht over grote maatschappelijke en ruimtelijke opgaven en het debat over deze opgaven gestimuleerd en gevoed.

7.4 Versterken regionale uitvoeringskracht

Toelichting op beleidsdoel

Wij zien dat de verschillende opgaven in hun volle omvang de uitvoering in de provincie steeds complexer maken. Overheden moeten gezamenlijk de schouders eronder zetten om te slagen. Er is een sterk en wendbaar lokaal én provinciaal bestuur nodig dat zich richt op het organiseren rondom maatschappelijke opgaven om de uitvoeringskracht in de regio verder uit te bouwen. Dat is een doorlopend proces. Een sterk bestuur is integer, weerbaar en slagvaardig en kan taken zelfstandig en/of in samenwerking uitvoeren. Een wendbaar bestuur heeft adaptief vermogen; het speelt gemakkelijk in op veranderingen, beweegt mee en kan zich daardoor snel aanpassen aan nieuwe omstandigheden. Ook de wisselwerking tussen het bestuur en het functioneren van de ambtelijke organisatie speelt hierbij een grote rol.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2020	2021	2022	2023
Lasten	2.262	2.239	2.239	2.139
Baten	0	0	0	0
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**2.262**	**2.239**	**2.239**	**2.139**

Meerjarendoelen

7.4.1 Opstellen visie regiovorming en uitvoeren

Toelichting op meerjarendoel

Beeldvorming en regionale uitvoeringskracht

Provincies hebben een bijzondere verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van het openbaar bestuur, maar wij stellen voorop dat die verantwoordelijkheid wordt gedeeld en ingevuld samen met de gemeenten. Die kwaliteit wordt bezien in de context van sterke en wendbare besturen (zie 7.4) die opgaven, zowel zelfstandig als in samenwerking, op gaan pakken. Een focus op alleen bestuurskracht wordt in dit kader ervaren als te statisch en te weinig uitnodigend. Juist het “samenspel” tussen overheden en met andere partijen en organisaties in de regio is van groot belang. In een regio kan namelijk het beste de aanpak van de grote maatschappelijke opgaven plaatsvinden. Die regiovorming en uitvoeringskracht rondom de maatschappelijk opgaven is een doorlopend proces dat regelmatig bijstelling behoeft. Daarbij is het van belang te weten hoe de meest effectieve regio (met slagkracht) kan worden gevormd en welke rol daarbij van de provincie wordt gevraagd. Meerdere partijen - niet alleen de overheden - zijn belangrijk bij de aanpak van de opgaven. Elke partij kan waarde toevoegen aan de samenwerking vanuit de eigen taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden. Ter uitvoering van de ambities uit het coalitieakkoord met betrekking tot de regionale uitvoeringskracht en het vergroten van de kwaliteit van bestuur willen wij hier dan ook inzicht in krijgen om te bepalen waar we gezamenlijk staan en waar we naartoe willen de komende jaren. Dit hebben we ook nodig om onze handelingsperspectieven en rollen in beeld te brengen. Dit beeld willen we samen met de gemeenten ontwikkelen. Daarvoor wordt eerst een plan van aanpak opgesteld.

Regionale omgevingsagenda Lopikerwaard

Een voorbeeld van regionale krachtenbundeling om gemeentegrens-overstijgende opgaven gezamenlijk aan te pakken is de samenwerking in de Lopikerwaard. Vijf gemeenten (Lopik, Montfoort, Oudewater, Woerden en IJsselstein), waterschap HDSR en de provincie werken daar samen aan een regionale omgevingsagenda waarin de voor dat gebied urgente thema’s worden opgepakt. De agenda is in feite het verhaal van deze regio met kansen en uitdagingen. In het eerste kwartaal van 2020 wordt de agenda opgeleverd en besproken in een bijeenkomst met de vijf gemeenteraden. Die bepalen hoe verder wordt gegaan. De regionale omgevingsagenda geeft in principe richting aan onder andere de provinciale Omgevingsvisie, de lokale omgevingsvisies en andere regionale strategische trajecten, zoals de totstandkoming van het Ruimtelijk Economisch Programma van de U10.

Eemnes-BEL-regio en Amersfoort

Eemnes kan de gewenste samenwerking met Blaricum en Laren in BEL-verband voortzetten nu Noord-Holland de herindelingsprocedures in de regio Gooi- en Vechtstreek heeft gestopt. De drie gemeenten hebben mede ter versterking van de slagkracht van de regionale samenwerking een Uitvoeringsagenda 2019-2022 opgesteld. Eemnes neemt als partiële deelnemer voor het sociale domein deel aan deze samenwerking met uitzondering

van de jeugdzorg. Daarnaast werkt Eemnes samen in de regio Amersfoort. Wij blijven met Eemnes en de regiogemeenten in gesprek over de regionale opgaven en ons beeld op de regionale samenwerking.

Vijfheerenlanden
In 2020 zetten wij de benodigde (beleids)ondersteuning voort bij de aanpak van de regionale maatschappelijke opgaven en de uitvoering van beleidsambities van Vijfheerenlanden in regionaal perspectief. Dit betekent dat wij zowel actief een inhoudelijke bijdrage leveren aan de regionale gebiedsambities in het Utrechtse (zoals de U10) als aan de Regionale Maatschappelijke Agenda van de regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden (samen met Zuid-Holland en het waterschap Rivierenland). Voor de provinciale begroting betekent dit een aanpassing van de financiële verplichtingen/uitvoering van provinciaal beleid. Dit is per beleidsonderdeel in kaart gebracht.

U10
De provincie wil een belangrijke partner van de U10 worden. In de U10 wordt namelijk in netwerkverband samengewerkt door 16 gemeenten op het gebied van duurzame bereikbaarheid, economische positionering, gezonde en inclusieve regio, gezonde woon- en leefomgeving, groen en landschap en klimaatneutrale regio. Voor deze onderwerpen maken de betrokken bestuurders afspraken over de te volgen koers. In de zelfstandige gemeenten vindt vervolgens besluitvorming plaats. Daarnaast werken deze 16 gemeenten samen in een viertal programma's: Het Ruimtelijk Economisch Programma, de Regionale Energie Strategie, Groen en Landschap, en Lobby. Wij werken vanuit onze rol en verantwoordelijkheid de constructieve samenwerking en versteviging met dit gemeentelijke netwerk uit.

Beoogd resultaat 2020
- Er ligt een vastgesteld plan van aanpak Sterk Bestuur;
- Op basis van het plan van aanpak wordt samen met de gemeenten een beeld ("foto") uitgewerkt op regiovorming en uitvoeringskracht.
- De regionale omgevingsagenda Lopikerwaard is gereed.
- De provincie wordt gezien als een constructieve partner van de U10 waarmee goed zaken is te doen. Er is een duidelijk kader voor de rol van de provincie in dit netwerkverband.

7.4.2 Uitvoeren beleid verbonden partijen
Toelichting op meerjarendoel
Eens per collegeperiode worden de Verbonden Partijen onderworpen aan een korte evaluatie en wordt gecheckt of de Nota verbonden Partijen nog aanpassingen behoeft. De evaluatie vormt de aanloop naar een door ons nieuw op te stellen Nota. Hierin krijgen ook netwerkachtige samenwerkingsverbanden een plek, omdat deze een lossere structuur aangemeten krijgen dan de klassieke structuur van de Verbonden Partijen. De uit te voeren evaluatie zal een meer intensief karakter hebben dan in de initiële opzet was bedoeld.

Beoogd resultaat 2020
- De evaluatie van de Nota en de daarin genoemde Verbonden Partijen is uitgevoerd en de opzet voor een nieuwe uitgebreide nota Verbonden Partijen waarin ook netwerkachtige samenwerkingsverbanden een plek krijgen is gereed.

7.4.3 Stimuleren relatie Europesie Unie
Toelichting op meerjarendoel
In 2020 benutten we de Europese financieringskansen door de lopende Europese projecten uit te voeren en door te zoeken naar nieuwe kansen voor financiering van Utrechtse opgaven. Dit doen we in samenwerking met de partners van de provincie. Samen met hen bereiden we ons voor op de nieuwe Europese programmaperiode 2021-2027 van EFRO Kansen voor West en POP/LEADER en intensiveren we de profilering van de regio Utrecht als één van de meest concurrerende regio's van Europa en als een Europees living lab voor Healthy Urban Living.
Via verschillende netwerken delen we in 2020 kennis en dragen we bij aan betere Europese regelgeving, onder andere via:
- AIR netwerk voor luchtkwaliteit.
- ERRIN netwerk voor onderzoek en innovatie.
- POLIS netwerk voor mobiliteitsvraagstukken en via.
- het Europees Comité van de Regio's.

In 2020 actualiseren we op basis van het coalitieakkoord ons Europabeleid en maken we nieuwe afspraken over de Randstadsamenwerking in Brussel.

Beoogd resultaat 2020

- De Europastrategie 2020-2023 is vastgesteld.
- De afspraken over Randstadsamenwerking in Brussel 2020-2023 zijn vernieuwd.

7.4.4 Uitvoeren nauwere samenwerking RUD en ODRU

Toelichting op meerjarendoel

De provincie is deelnemer in de Regionale Uitvoeringsdienst Utrecht (RUD). Naast de RUD is ook de Omgevingsdienst Regio Utrecht (ODRU) actief.
In 2019 heeft de provincie samen met de gemeente Utrecht opdracht gegeven aan het Bureau Berenschot ons te adviseren over de verdere strategische doorontwikkeling van de RUD. De Provincie en gemeente Utrecht wensen dit onderzoek ook in het licht van een opdracht van het bestuur van de RUD aan de directie om een koersdocument, waarin alle AB leden om ‘kleurbepaling’ werd gevraagd over de toekomst. De provincie entameert als uitgangspunt een nauwere samenwerking tussen de ODRU en de RUD (zie ook programma 3).

Beoogd resultaat 2020

- De provincie heeft actief en aantoonbaar de samenwerking met RUD en ODRU gefaciliteerd en ondersteund.
- De provincie heeft samen met de andere eigenaren van de GR een strategische koers bepaald voor de RUD in de komende jaren.

7.4.5 Realiseren van Staat van Utrecht

Toelichting op meerjarendoel

De Staat van Utrecht geniet een steeds grotere bekendheid. Het is voor iedereen een belangrijke informatiebron, omdat het data en analyses bevat over vele thema’s die samen een beeld geven van het woon-, werk- en leefklimaat in de provincie en de 26 Utrechtse gemeenten. Uitgangspunt bij het vernieuwen van de data blijft een cyclus van twee jaar. Daarom wordt ter uitvoering van de ambities uit het coalitieakkoord met betrekking tot de Staat van Utrecht ook in 2021 weer een nieuwe Staat van Utrecht (de zesde) uitgebracht. In 2020 verschijnt een nieuwe special van de Staat van Utrecht.

Beoogd resultaat 2020

- Een nieuwe special is voorbereid en gepubliceerd.
- Met de voorbereiding van de zesde Staat van Utrecht is gestart.

7.5 Toezicht houden op partners en gemeenschappelijke regelingen

Toelichting op beleidsdoel

Met interbestuurlijk toezicht (IBT) dragen we bij aan de kwaliteit van het openbaar bestuur in de provincie Utrecht.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2020	2021	2022	2023
Lasten	906	907	907	904
Baten	0	0	0	0
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**906**	**907**	**907**	**904**

Indicatoren

Naam indicator	Omschrijving	Streef-waarde	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Overzicht kwaliteit naleving mede-bewindstaken	Percentage gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en water-schappen dat onder IBT valt en toezichtinformatie verstrekt	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Beoordelen en interveniëren	Percentage gemeenten, gemeenschappelijke waterschappen waarbij, indien nodig, de passende toezicht instrumenten worden ingezet	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Verbetering kwaliteit naleving mede-bewindstaken	Percentage gemeenten gemeenschappelijke regelingen en water-schappen dat opvolging geeft aan vereiste verbeteringen mede-bewindstaken	70%	60%	65%	70%	70%	70%	70%
Gemeenten onder preventief financieel toezicht	Aantallen gemeenten onder preventief toezicht	0	1	1	0	0	0	0

Nr. 10 Basisset BBV

Meerjarendoelen

7.5.1 Uitvoeren wettelijke toezichtstaak

Toelichting op meerjarendoel

Met interbestuurlijk toezicht (IBT) dragen we bij aan een sterk en krachtig openbaar bestuur in de provincie Utrecht. Via ons toezicht houden we zicht op de kwaliteit van naleving van wettelijke medebewindstaken door de Utrechtse gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en waterschappen. Dit doen we op de domeinen financiën, informatie- en archiefbeheer, omgevingsrecht (Wabo, erfgoed, monumenten, ruimtelijke ordening) en huisvesting vergunninghouders. Deze wettelijke taak voeren we uit volgens de principes van ons Uitvoeringsprogramma IBT 2016-2019 (wordt verlengd tot en met 2020): risicogericht, proportioneel, op afstand waar het kan, interveniëren waar nodig. Daarbij is ons streven om dit met zo min mogelijk toezichtlasten voor onze collega-overheden te doen en daarbij zo transparant mogelijk te zijn. Door de decentralisaties van de zorg en de participatiewet komen steeds meer gemeenten onder financiële druk te staan. In 2020 gaan we een

recapitulatie maken van die gemeenten in de Provincie Utrecht waar de investeringsbegroting en exploitatiebegroting onder druk van de oplopende kosten in het sociaal domein is komen te staan en willen we afhankelijk van de uitkomsten dit onderwerp ook adresseren bij het Rijk en IPO

Beoogd resultaat 2020

- Toezichtbeslissingen op gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en waterschappen zijn voorbereid en opgesteld. Bijbehorende interventies zijn uitgevoerd.
- Het Uitvoeringsprogramma IBT 2021-2023 wordt opgesteld.

7.5.2 Inspelen op ontwikkelingen verticaal toezicht en horizontale controle

Toelichting op meerjarendoel

In 2020 stellen wij een nieuw Uitvoeringsprogramma IBT op voor de periode 2021-2023, zodat wij ook de afspraken uit de interbestuurlijke 'Agenda Toekomst van het Toezicht' en het bijbehorende Actieplan van Rijk, IPO en VNG kunnen verwerken. Hoofdlijnen van deze agenda en dit actieplan zijn versterking verbinding horizontale controle/verticaal toezicht en meer transparantie, uniformiteit en risicogerichtheid van het toezicht.

In 2020 gaan we verder met het doorontwikkelen van onze IBT-kaart waarmee we onze toezichtresultaten per gemeente publiceren op de provinciale website. We onderzoeken daarbij de mogelijkheden van samenwerking met andere provincies, ook omwille van meer uniformiteit in de provinciale toezicht rol zoals afgesproken in de landelijke Ontwikkelagenda Toekomst van het Toezicht.

Naast de reguliere beoordelingen en de interventies voeren we voor het onderdeel omgevingsrecht een volgend thema-onderzoek uit, zoveel mogelijk samen met andere provincies en naar het voorbeeld van het eerder uitgevoerde onderzoek naar brandveiligheid in zorginstellingen. Ook voor IBT Informatie- en archiefbeheer wordt een (landelijk) thematisch onderzoek voorbereid. Vanuit financieel toezicht besteden we extra aandacht aan de implementatie van het landelijke Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader 2020 voor gemeenten en het opstellen van een soortgelijk kader voor gemeenschappelijke regelingen 2021. Gezien de actuele problematiek binnen het sociale domein is daar bij ons financieel toezicht op gemeenten extra aandacht voor.

Beoogd resultaat 2020

- Thema-onderzoeken op de terreinen omgevingsrecht en informatie- en archiefbeheer worden voorbereid en uitgevoerd, zo mogelijk met andere provincies.
- De IBT-kaart is vernieuwd.
- Een (landelijk) Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader gemeenschappelijke regelingen is opgesteld.

7.6 Voeren van dagelijks bestuur Gedeputeerde Staten

Toelichting op beleidsdoel

Het college van Gedeputeerde Staten (GS) vormt het dagelijks bestuur van de Provincie Utrecht en voert het beleid uit op basis het coalitieakkoord waarin de politieke uitgangspunten zijn geformuleerd.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2020	2021	2022	2023
Lasten	2.499	2.499	2.499	2.498
Baten	0	0	0	0
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**2.499**	**2.499**	**2.499**	**2.498**

Meerjarendoelen

7.6.1 Uitvoeren dagelijks bestuur Gedeputeerde Staten

Toelichting op meerjarendoel

In 2020 blijven we de regionale belangen behartigen richting Rijk, kabinet en politiek. Vanuit de provincie wordt, samen met lokale overheden en maatschappelijke partners, de jaarlijkse Utrechtborrel in Den Haag georganiseerd. Dit evenement draagt bij aan de belangrijkste public affairs doelen; de profilering van de regio, het uitbreiden van het netwerk in Den Haag en het geeft ruimte voor het agenderen van de inhoudelijke lobby doelstellingen van de provincie. Diverse (kennis)instellingen en gemeenten in de regio worden steeds vocaler over hun belangen en leveren een substantiële bijdrage aan de positionering en belangenbehartiging van de regio. Het afstemmen en oplijnen van al deze zaken wordt steeds belangrijker, daarom wordt in 2020 verder ingezet op het in verbinding brengen van de public affairs.
Nu het huidige college van Gedeputeerde Staten bestaat uit vijf fulltime gedeputeerden worden de extra werkgevers- en salariskosten ten laste van programma 7 gebracht.

7.7 Archiefbewaarplaats en toezicht op informatiebeheer

Toelichting op beleidsdoel

De provincie is sinds 2019 deelnemer in de gemeenschappelijke regeling Het Utrechts Archief (HUA). HUA beheert sinds 2013 de openbare provinciale archiefbewaarplaats. De provinciearchivaris bij HUA heeft op basis van de Archiefwet 1995 twee wettelijke taken: het beheer van historische archieven die bewaard worden in de archiefbewaarplaats, en toezicht op het informatiebeheer bij de provinciale organisatie en haar samenwerkingsverbanden. De beleidsdoelen van HUA voor de provincie zijn uitgewerkt in het werkplan van HUA voor 2018-2020. Deze beleidsdoelen staan in wisselwerking met het programma 'Samenwerken en dossiers' van de provinciale I-Opgave.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Beleidsdoel	2020	2021	2022	2023
Lasten	713	713	713	713
Baten	0	0	0	0
Saldo beleidsdoel excl. reserves	**713**	**713**	**713**	**713**

Meerjarendoelen

7.7.1 Archiefbewaarplaats en toezicht op informatiebeheer

Toelichting op meerjarendoel

Verbeteren provinciale archieven

Het Utrechts Archief (HUA) beheert onder verantwoordelijkheid van de provinciearchivaris de provinciale archieven vanaf de vroege negentiende eeuw. Tevens bevat de bewaarplaats de archieven van een aantal particuliere organisaties met provinciaal werkgebied. Voor 2020 staat een aantal beleidsdoelen gepland, waaronder afronding van de overbrenging van ca. 700 meter jongere provinciale archieven, verfijning van de archieftoegangen en het opstellen van een actueel acquisitieprofiel voor particuliere archieven.

Toezicht op het (digitaal) informatiebeheer

De provinciearchivaris voert als toezichthouder een cyclus van nulmetingen (inspecties) uit in de provinciale organisatie, die doorloopt in 2020. Parallel hieraan werkt de provinciearchivaris samen met specialisten binnen de I-Opgave, aan o.a. verankering van het wettelijk 'strategisch informatieoverleg' (SIO), actualisering van de provinciale regelgeving voor informatiebeheer en rechtmatige vernietiging van dossiers. Tevens begeleidt HUA vanaf najaar 2019 een onderzoek naar de impact van de Omgevingswet op het informatiebeheer van de overheidsorganen in de regio Utrecht, waaronder de provincie.
De provinciearchivaris is tevens wettelijk toezichthouder voor het informatiebeheer bij de samenwerkingsverbanden van de provincie, waaronder de RUD Utrecht, Recreatie Midden-Nederland, Regio Randstad (Huis van de Nederlandse Provincies) en BIJ12. In 2020 werkt HUA verder aan duurzame verankering van het toezicht op deze partijen.

Ingebruikname van de digitale archiefbewaarplaats (e-Depot)

Onder het programma 'Samenwerken en dossiers' van de provinciale I-Opgave is een project opgezet om als provincie aan te sluiten op het e-Depot van het Nationaal Archief en HUA. Dit beleidsdoel is tevens in het werkplan van HUA voor de provincie opgenomen in 2020. In 2019 is reeds het eerste digitale archiefbestand bij de provincie geselecteerd, dat in de loop van 2020 moet worden overgebracht naar de provinciale archiefbewaarplaats. Hierop volgen het beleggen van verdere overbrengingen in de lijnorganisatie en positionering van het e-Depot binnen de provinciale informatiearchitectuur.

Beoogd resultaat 2020

- De overbrenging en toegankelijkheid van de (historische) provinciale archieven voldoet aan de wettelijke vereisten.
- De aansluiting op het e-Depot voor het langdurig bewaren van digitale informatie is gereed voor gebruik. Het eerste digitale archiefbestand van de provincie is overgebracht naar de provinciale archiefbewaarplaats.

- De kwaliteit van het (digitale) informatiebeheer binnen de provinciale organisatie is verbeterd, concreet: het strategisch informatieoverleg (SIO) is ingesteld, de Archiefverordening en het Besluit Informatiebeheer zijn geactualiseerd en het proces voor rechtmatige vernietiging van dossiers is weer in werking.
- Het toezicht op samenwerkingsverbanden van de provincie is sterker verankerd door getroffen samenwerkingsovereenkomsten van HUA met deze partijen.

Bedrijfsvoering (Overhead)

Om Provinciale Staten op eenvoudige wijze meer inzicht te geven in de totale kosten van de overhead voor de gehele organisatie en ook meer zeggenschap over die kosten te geven, is in het BBV voorgeschreven dat in de begroting op een centrale plek de totale kosten van overhead worden opgenomen. De overhead wordt dus niet aan de afzonderlijke programma's toegerekend.
In dit onderdeel in de begroting wordt dit inzicht gegeven. De overhead bestaat uit:

- Leidinggevenden primair proces (hiërarchisch). Projectleiding incl. BRU valt hier buiten.
- Financiën, toezicht en controle gericht op de eigen organisatie.
- P&O/HRM.
- Inkoop, incl. aanbestedingen en contractmanagement.
- Interne en externe communicatie m.u.v. klantcommunicatie.
- Juridische zaken.
- Bestuurszaken en bestuursondersteuningen.
- Informatievoorziening en automatisering (ICT).
- Facilitaire zaken en huisvesting incl. beveiliging.
- DIV.
- Managementondersteuning primair proces.

Wat gaat dat kosten?

Overhead	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Personeelslasten	19.244	24.871	29.907	29.823	29.118	29.118
Materiële lasten	27.040	24.122	29.217	27.281	28.458	27.794
Lasten	**46.284**	**48.993**	**59.124**	**57.104**	**57.576**	**56.912**
Baten	8.510	7.144	2.279	3.953	3.953	3.746
Baten	**8.510**	**7.144**	**2.279**	**3.953**	**3.953**	**3.746**
Saldo van dit programma	**37.774**	**41.849**	**56.845**	**53.151**	**53.623**	**53.166**
Stortingen in reserves	1.795	-	15	241	-	-
Onttrekkingen aan reserves	4.185	411	3.734	1.747	1.913	1.882
Beslag op de algemene middelen	**35.384**	**41.438**	**53.126**	**51.645**	**51.710**	**51.284**

Reserves Bedrijfsvoering (Overhead)

Bedrijfsvoering (Overhead)	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Reserve ICT	1.345	-	-	241	-	-
Reserve Frictiekosten Veranderopgave	450	-	-	-	-	-
Reserve Huisvesting	-	-	15	-	-	-
Totaal Stortingen in reserves	**1.795**	**0**	**15**	**241**	**0**	**0**
Reserve Huisvesting	4.024	193	3.259	1.747	1.737	1.882
Reserve ICT	-	218	475	-	176	-
Reserve Projecten	161	-	-	-	-	-
Totaal Onttrekkingen aan reserves	**4.185**	**411**	**3.734**	**1.747**	**1.913**	**1.882**

Investeringen

MIP Software	Categorie	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Presto FIN en CONTROL	A		1.790					1.790			
Business Intelligence Tool	A				295					295	
HRM Systeem (Personeelsinf. + salarissysteem)	A		1.030					1.030			
Facilitair Management Informatie Systeem	A				472					472	
Document Management Systeem	A		830					830			
Internet CMS	A	739					739				
Intranet CMS	A	340					340				
Service Management Systeem	A		505					505			
Subtotaal indicatieve kostenraming:		**1.079**	**4.155**	**0**	**767**	**0**	**1.079**	**4.155**	**0**	**767**	**0**
Risico opslag programma (10%)	A	108	416		77		108	416		77	
Eindtotaal		**1.187**	**4.571**	**0**	**844**	**0**	**1.187**	**4.571**	**0**	**844**	**0**

MIP ICT		2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Werkplek laptops	A	150		1.629			150		1.629		
Werkplek Applicaties	A			375					375		
Subtotaal indicatieve kostenraming:		**150**	**0**	**2.004**	**0**	**0**	**150**	**0**	**2.004**	**0**	**0**
Risico opslag programma (5%) & VAT kosten (10%)	A	23		301			23		301		
Eindtotaal		**173**	**0**	**2.304**	**0**	**0**	**173**	**0**	**2.304**	**0**	**0**

MIP Provinciehuis	Categorie	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Binnenwandopeningen	A	175									
Buitenwandopeningen	A										
Centrale elektronische voorzieningen	A										
Communicatie	A	197	239		197			239		197	
Losse Gebruikersinventaris	A	459		1.277							
Revisie (klimaat)installaties en verbouwing etages	Nieuw	2.200									
Transport	A	800									
Eerste stappen in verduurzamen provinciaal vastgoed	Nieuw	1.310									
Eindtotaal		**5.141**	**239**	**1.277**	**197**	**0**	**0**	**239**	**0**	**197**	**0**

MOP Facilitair	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Provinciehuis	1.071	478	168	126	158	299	101	472	682	559
Paushuize	43	27	42	8		7	27	124	9	32
De Meern	6	59	22	56	1	33	1	18	77	18
Huis ter Heide	37	19	16	6	7	106	9	10	12	32
Eindtotaal	**1.157**	**583**	**248**	**196**	**166**	**445**	**138**	**624**	**780**	**641**

Type categorie:

A: Reeds goedgekeurde investeringen

B: Nieuwe of aangepaste investeringen vanuit laatste Kadernota, worden bij de begroting geaccordeerd door PS.

C: Nieuwe of aangepaste investeringen welke zijn opgenomen als beslispunt in Najaarsrapportage 2019

D: Complexe en grote investeringen die nog separaat aan PS worden voorgelegd.

Een beknopte toelichting op de opgenomen investeringsposten:

MIP Software

- De genoemde investeringsprojecten zijn reeds in eerdere P&C-producten gepresenteerd. In de Najaarsrapportage 2019 is in meer detail beschreven welke kasritme wijzigingen er zijn doorgevoerd.

MIP ICT

- De actualisatie die is doorgevoerd betreft de aanschaf van laptops in 2019/2020 die benodigd zijn voor de groei van de organisatie. Deze aanschaf is om de 5 jaar terugkerend opgenomen.
- Aan de bestaande werkplek laptops is daarnaast een bedrag toegevoegd van 28K voor Omgevingsinformatie (GIS) laptops. Deze benodigde zwaardere laptops zijn vanaf heden meegenomen in het MIP.

MIP Provinciehuis

- Vanuit 2019 zijn de investeringen 'binnenwandopeningen' en 'communicatie' doorgeschoven, zoals ook gemeld in de Najaarsrapportage 2019.
- Zoals ook is toegelicht in de Paragraaf Kapitaalgoederen zijn bij het betrekken van het Huis voor de provincie in 2012, in tegenstelling tot de renovatie van de eigen verdiepingen, de huurdersverdiepingen vanuit kostenoverwegingen niet meegenomen. Het huurcontract met één van de huurders in het Huis voor de provincie loopt af per 1 januari 2020. Dat moment wordt aangegrepen om de betreffende verdiepingen aan te passen, zodat deze voldoen aan de huidige standaarden. Hiervoor is een bedrag van € 2,2 mln. opgenomen.
- Verder is een bedrag van € 1,3 mln. opgenomen om de eerste stappen te realiseren in het verduurzamen van het provinciaal vastgoed.

Een beknopte toelichting op de opgenomen onderhoudsposten:

- Er zijn geen mutaties ten opzichte van de gepresenteerde stand in de Kadernota 2020-2024. De jaarschijf 2029 is nieuw toegevoegd en is gebaseerd op het actuele meerjarenonderhoudsplan.

Hoofdstuk 3: Paragrafen

3.1 Provinciale belastingen en heffingen

3.1.1 Inleiding

Een deel van onze inkomsten bestaat uit provinciale belastingen en lokale heffingen. Daarvan is de belangrijkste inkomstenbron de opcenten op de Motorrijtuigenbelasting: in 2020 is deze geraamd op € 128 mln.

Wij kennen daarnaast de volgende heffingen:

- leges;
- ontgrondingenheffing;
- grondwaterheffing.

Bedragen x € 1.000

Belastingen en heffingen	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Motorrijtuigenbelastingen	122.385	124.502	128.026	130.448	132.544	134.656
Leges	314	474	403	403	403	403
Ontgrondingenheffing	23	36	5	5	5	5
Grondwaterheffing	1.162	1.160	1.334	1.334	1.334	1.334
Totaal	**123.884**	**126.172**	**129.768**	**132.190**	**134.286**	**136.398**

3.1.2 Opcenten motorrijtuigenbelasting

De Verordening op de heffing van opcenten op de hoofdsom van de motorrijtuigenbelasting provincie Utrecht, zoals door uw Staten vastgesteld op 27 juni 2011, vormt de grondslag voor het heffen van opcenten op de hoofdsom van de motorrijtuigenbelasting. Deze verordening wordt indien nodig periodiek aangepast aan de hand van actuele ontwikkelingen.

Hierna volgt een vergelijking van de oude en nieuwe begrotingsstand en wat dat betekent voor de provincie Utrecht.

Bedragen x € 1.000

Opbrengst Motorrijtuigenbelasting	2019	2020	2021	2022	2023
Stand Kadernota 2020-2023	124.502	125.722	126.954	128.199	128.199
- Mei circulaire 2019	0	-722	-1.454	-2.197	-2.950
- Actualisatie berekening opcenten	0	1.276	1.373	967	1.832
- Indexatie met CBS prijsindexcijfer	0	1.750	3.575	5.575	7.575
Geraamde opbrengst Begroting 2020	**124.502**	**128.026**	**130.448**	**132.544**	**134.656**

In het coalitieakkoord is afgesproken het tarief voor de provinciale opcenten motorrijtuigenbelasting vanaf 2020 jaarlijks te indexeren met het verwachte consumentenprijsindexcijfer zoals vastgelegd in de meicirculaire Provinciefonds. Voor het jaar 2020 bedraagt dit indexcijfer 1,4%. Hierdoor wordt het tarief met ingang van 1 januari 2020 verhoogd van 72,6 naar 73,6. In verband met deze indexering is een aanpassing van de Verordening op de heffing van opcenten op de hoofdsom van de motorrijtuigenbelasting provincie Utrecht noodzakelijk.

Voor de jaren 2021, 2022 en 2023 bedraagt het verwachte consumentenprijsindexcijfer respectievelijk 1,5%, 1,6% en 1,6%. Uitgaande van deze indexeringen zal het tarief voor de opcenten in deze jaren naar verwachten 74,7, 75,9 en 77,1 gaan bedragen.

Voor de raming van de verwachte opbrengst uit de opcenten in de begroting wordt sinds 2016 uitgegaan van de raming die door het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties wordt geformuleerd in de meicirculaire Provinciefonds van het jaar voorafgaand aan het begrotingsjaar. Deze raming wordt jaarlijks opgesteld om te komen tot de berekening van de provinciefondsuitkering. De opbrengst voor het jaar 2020 bedraagt volgens de meicirculaire naar verwachting € 1.705.140,50 per opcent. Deze opbrengst is als uitgangspunt genomen voor de raming van de opbrengst in de jaren 2020 tot en met 2023.

Daarnaast wordt voor de jaren 2021 tot en met 2023 een jaarlijkse groei verwacht van 0,4%. Deze verwachte stijging van de opbrengst is gebaseerd op de landelijke mutatie van de opbrengst per opcent in het jaar 2019 ten opzichte van 2018.

Omdat in de raming in de meicirculaire nog geen rekening is gehouden met de herindeling van Vijfheerenlanden wordt deze raming verhoogd met een bedrag van € 2.528.300 per jaar. Dit bedrag is gebaseerd op de opgave van de Belastingdienst met betrekking tot de extra te verwachten opbrengst per jaar naar het voor dat jaar geldende tarief voor de opcenten.

Voor het jaar 2020 en de daarop volgende jaren wordt de opbrengst uit de opcenten gebaseerd op het hiervoor genoemde per jaar geïndexeerde tarief, nu als volgt geraamd:

	2019	2020	2021	2022	2023
Tarief provinciale opcenten	72,6	73,6	74,7	75,9	77,1
Opbrengst o.b.v. meicirculaire	122.088	125.498	127.374	129.420	131.483
Jaarlijkse groei van 0,4%	0	0	509	518	526
Vijfheerenlanden	2.494	2.528	2.565	2.606	2.647
Totaal geraamde opbrengst	**124.502**	**128.026**	**130.448**	**132.544**	**134.656**

3.1.3 Provinciale heffingen

3.1.3.1 Leges

De leges vinden hun grondslag in de Legesverordening provincie Utrecht 2018.

Zoals verwoord in de verordening worden onder de naam ‘leges’ rechten geheven voor het genot van door of vanwege het provinciebestuur verstrekte diensten zoals omschreven in de verordening en de bijbehorende tarieventabel. Deze leges worden geheven van de aanvrager van de dienst of van degene voor wie de dienst wordt verstrekt.

De toe te passen tarieven staan in de tarieventabel bij de verordening. Deze tarieven worden doorgaans jaarlijks in lijn met de indexering van de opcenten op de motorrijtuigenbelasting aangepast. Voor het jaar 2020 zullen wij daarom aan uw Staten voorstellen om de tarieven te verhogen met 1,4%.

Uitgangspunt bij de vaststelling van de tarieven is dat deze ten hoogste kostendekkend mogen zijn. Dit wordt bij de vaststelling van de tarieventabel jaarlijks gecontroleerd aan de hand van een hiertoe ontwikkeld rekenmodel. In onderstaande tabel wordt de kostendekkendheid van de legestarieven nog nader toegelicht:

Berekening van kostendekkendheid van de leges	x € 1.000
Kosten taakveld(en) incl. (omslag)rente	434
Inkomsten taakveld(en) excl. heffingen	0
Netto kosten taakveld	**434**
Overhead	104
BTW	0
Totale kosten	**538**
Geraamde opbrengst leges	**403**
Dekkingspercentage	**75,0%**

De opbrengst van de leges is jaarlijks sterk wisselend, afhankelijk van het aantal aanvragen dat in een jaar wordt ontvangen. Bovenstaand overzicht is daarom gebaseerd op de gemiddelde aantallen opgelegde leges over de jaren 2016 tot en met 2018 naar de kostprijs en tarieven zoals deze zullen gelden voor het jaar 2020.

De gemiddelde verwachte opbrengst bedraagt hierdoor € 403.314.

3.1.3.2 Ontgrondingenheffingen

Onder de naam ontgrondingenheffing is een heffing voor het ontgronden ingesteld als bedoeld in artikel 21f van de Ontgrondingenwet. De heffing is bedoeld ter bestrijding van de kosten voor schadevergoedingen en onderzoek bij het ontstaan van onverwachte schade bij ontgrondingen. De heffing wordt enkel geheven voor de grote ontgrondingen met een daadwerkelijke kans op schade.

De heffing vindt haar grondslag in de Heffingsverordening ontgrondingen provincie Utrecht 2002. De ontgrondingenheffing bedraagt € 0,04 per kubieke meter stoffen waarvoor vergunning of machtiging, dan wel een wijziging van een vergunning of machtiging is verleend. De heffing wordt alleen geheven voor ontgrondingen met hoeveelheden boven de 10.000 kubieke meter.
De verordening wordt indien nodig periodiek aangepast aan de hand van actuele ontwikkelingen.

Voor de ontgrondingenheffing geldt dat het tarief ten hoogste kostendekkend mag zijn. Het is echter niet te voorspellen welke schades zullen optreden bij de grote ontgrondingen in 2020 en daarom is niet aan te geven welke kosten gemaakt zullen moeten worden voor schadevergoedingen en onderzoek. De kosten van het taakveld zijn derhalve in onderstaande berekening als PM vermeld.

Berekening van kostendekkendheid van de ontgrondingheffing	**x € 1.000**
Kosten taakveld(en) – schadevergoedingen en onderzoek	PM
Inkomsten taakveld(en) excl. heffingen	**0**
Netto kosten taakveld	**PM**
Overhead	*
BTW	0
Totale kosten	**0**
Geraamde opbrengst ontgrondingenheffing	**5**
Dekkingspercentage	**PM**

** De kosten voor de uitvoering van vergunningverlening en toezicht en handhaving worden gedekt door de begroting van de Opdrachtgeversunit RUD en zijn opgenomen in de dienstverleningsovereenkomst met de RUD Utrecht. Van kosten voor overhead bij de provincie Utrecht is derhalve geen sprake.*

Indien de kosten van het taakveld in 2020 lager uitvallen dan de opbrengst van de ontgrondingenheffing voor dat jaar, dan zal de (resterende) opbrengst worden ondergebracht in de voorziening Ontgrondingenheffing. Met deze voorziening kunnen we toekomstige kosten voor onderzoek of te nemen maatregelen bij schade dekken

De opbrengst is jaarlijks sterk wisselend, afhankelijk van de omvang van de ontgrondingen in het betreffende jaar. De opbrengst van de ontgrondingenheffing is in 2020 geraamd op € 5.000.

3.1.3.3 Grondwaterheffing

Onder de naam grondwaterheffing is een heffing voor het onttrekken van grondwater ingesteld als bedoeld in artikel 7.7 van de Waterwet. De heffing is bedoeld ter bestrijding van de kosten van maatregelen en kosten die verband houden met grondwateronttrekking en het infiltreren van water, het bijhouden van register, schadevergoeding en onderzoek. De heffing vindt haar grondslag in de Grondwaterheffingsverordening provincie Utrecht 2012. Deze verordening wordt periodiek aangepast aan de hand van actuele ontwikkelingen.
Het tarief voor de grondwaterheffing bedraagt € 0,0153 per kubieke meter onttrokken grondwater.

Ook voor de grondwaterheffing geldt dat het tarief ten hoogste kostendekkend mag zijn. In onderstaande tabel wordt de kostendekkendheid van het tarief nader toegelicht. Hierbij is voor de kosten uitgegaan van de cijfers van de meerjarenraming Grondwaterheffing 2019-2021.

Berekening van kostendekkendheid van de grondwaterheffing	**x € 1.000**
Kosten taakveld(en) – kosten maatregelen en onderzoeken	1.030
Kosten taakveld(en) – schadevergoedingen en onderzoek	53
Inkomsten taakveld(en) excl. heffingen	0
Netto kosten taakveld	**1.083**
Overhead	251
BTW	0
Totale kosten	**1.334**
Geraamde opbrengst grondwaterheffing	**1.334**
Dekkingspercentage	**100%**

Indien de kosten van het taakveld in het boekjaar lager uitvallen dan geraamd, wordt de opbrengst van de grondwaterheffing ondergebracht in de reserve Grondwaterheffing. Met deze reserve kunnen we voorkomen dat de hoogte van de grondwaterheffing jaarlijks fluctueert. Bovendien kunnen in de toekomst hoger uitvallende kosten worden opgevangen.
De opbrengst van de grondwaterheffing is in 2020 geraamd op € 1,334 mln.

3.1.3.4 Kwijtscheldingsbeleid
Ten aanzien van de provinciale heffingen is geen kwijtscheldingsbeleid ontwikkeld.

3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

3.2.1 Wat willen we bereiken?

Het weerstandsvermogen is de mate waarin de Provincie Utrecht in staat is om op langere termijn aan haar verplichtingen te voldoen en financiële risico's - oftewel tegenvallers - op te vangen.
De uitvoering van provinciale activiteiten brengt risico's met zich mee.Van belang is de hoeveelheid risico's die de provincie wil nemen en de hoogte van de reserve weerstandsvermogen. Het openbaar bestuur speelt zich meer en meer af in een open markt, waarin het aankomt op interactief besturen en actieve participatie. Voorbeelden hiervan zijn garantstellingen, voorfinancieringen en grondaankopen. Hierdoor kunnen grote projecten van maatschappelijk belang worden uitgevoerd of versneld.
Het tijdig signaleren en beheersen van risico's is hierbij essentieel, waardoor risicomanagement een steeds belangrijker plaats inneemt binnen onze beleidsuitvoering. Als onderdeel van het beleid zorgen we voor voldoende reserves om de voorziene en onvoorziene risico's met financieel gevolg op te vangen. Het beleid is verder vastgelegd in de nota Weerstandsvermogen & risicobeheersing (2016).

Actualiteiten Risicomanagement

a. Claims ten laste van het weerstandsvermogen
   In 2019 zijn er (ten tijde van het samenstellen van de begroting 2020 nog) geen claims ingediend ten laste van de reserve weerstandsvermogen.
b. Tot en met begrotingsjaar 2019 werd er een reservering opgenomen voor risico's buiten het (concern) risicoprofiel van in totaal € 13 miljoen: € 10 miljoen voor Bedrijfsvoeringsrisico's, € 2 miljoen voor het Energiefonds provincie Utrecht en tenslotte € 1 miljoen voor risico's bij projecten met voorfinanciering uit het eigen vermogen. Deze reserveringen telden voor 100% mee, bij het bepalen van de omvang van het vereiste weerstandsvermogen. Doelstelling is altijd geweest om de risico's die betrekking hebben op deze reserveringen te betrekken in het (concern)risicoprofiel, waarmee deze reserveringen kunnen vervallen.
   In deze begroting 2020 zijn de risico's die samenhangen met de hiervoor genoemde reserveringen opgenomen in het (concern)risicoprofiel. De reserveringen buiten het concernrisicoprofiel zijn derhalve vanaf deze begroting 2020 niet langer van toepassing.

3.2.2 Wat gaan we daarvoor doen?

Risicoanalyse

De onderstaande tabel bevat de tien belangrijkste risico's van de provincie Utrecht. Samen zijn deze risico's goed voor bijna 60 % van de berekende omvang van het vereiste weerstandsvermogen, voor geïdentificeerde risico's binnen het risicoprofiel. De getoonde risico's zijn aflopend gesorteerd op hun 'invloed' op de omvang van het vereiste weerstandsvermogen.

No.	Risico	Gevolgen	Kans	Financieel gevolg	Invloed
1. *R255*	(HvH) Dorrestein: Exploitatieresultaat NCW van negatiefste scenario	Financieel	49%	max.€ 10.000.000	19.26%
2. *R270*	(Vliegbasis) Minder programma- en grondopbrengsten door milieuzones	Financieel	25%	max.€ 5.000.000	6.32%
3. *R175*	De concessiehouders Openbaar Vervoer gaat failliet	Financieel - Er moet een andere vervoerder worden ingehuurd	30%	max.€ 5.000.000	5.65%
4. *R272*	(Vliegbasis) 5% minder grondopbrengsten door lagere grondprijzen	Financieel	25%	max.€ 5.000.000	4.77%
5. R254	(HvH) Dorrestein: Reeds aangekochte grond moet worden afgewaardeerd	Financieel	10%	max.€ 10.000.000	4.09%
6. *R71*	Uitlekken van vertrouwelijke informatie	Financieel - Claims in geval van misbruik gegevens en identiteitsfraude Imago - Imagoschade	10%	max.€ 10.000.000	3.83%
7. *R206*	Onvoorzien nader bodemonderzoek en -sanering (onbekende	Financieel	25%	max.€ 3.000.000	2.85%

	locaties)nabij drinkwaterlocaties				
8. *R196*	Onvoorziene sanering buiten Wet bodembescherming.	Financieel	25%	max.€ 2.500.000	2.81%
9. *R198*	Hoger uitvallende kosten voor bodemsanering dan o.b.v. onderzoeken is vastgesteld bij bekende locaties	Financieel	30%	max.€ 1.790.000	2.03%
10. *R273*	PAS wordt ongeldig verklaard; opnieuw verlenen PAS vergunningen	Financieel	40%	max. € 1.000.000	2.01%

Totaal geïdentificeerde risico's binnen het risicoprofiel : € 136,5 mln.

3.2.3 Wat gaat dat kosten

Risicoprofiel

De onderstaande grafiek geeft de spreiding weer van de geïdentificeerde risico's. De grafiek leest als volgt: de '3' in de cel linksboven geeft aan dat er 3 risico's zijn geïdentificeerd met een kans van voorkomen tot en met 10%, met een maximaal schadebedrag van meer dan € 5 mln. Idealiter bevinden risico's zich zoveel mogelijk linksonder in de tabel (lage kans van voorkomen, laag maximaal schadebedrag).

Financieel			**Netto**		
x > € 5.000.000	**3**	**1**	**1**		
€ 2.500.000 < x < € 5.000.000	**3**	**4**			
€ 1.000.000 < x < € 2.500.000	**2**	**3**			
€ 250.000 < x < € 1.000.000	**12**	**14**	**6**		
x < € 250.000	**11**	**8**	**4**		
Geen financiële gevolgen	**34**	**4**	**2**		
Kans	10%	30%	50%	70%	90%

Weerstandsvermogen

Het totaalbedrag waarover de provincie risico loopt (momentopname), bedraagt € 136,5 mln. Het is echter niet waarschijnlijk dat alle opgenomen risico's zich (tegelijkertijd) voordoen. Met behulp van het statistische systeem NARIS (Monte Carlo-analyse) is berekend dat met een zekerheid van 90 procent (landelijke norm) een weerstandsvermogen van € 21,3 mln. voldoende is om alle risico's op te vangen. Bij een zekerheid van 95% bedraagt het vereiste weerstandsvermogen € 23,9 mln. Bij een zekerheid van 85% bedraagt het vereiste weerstandsvermogen € 19,5 mln. en bij een zekerheid van 80% bedraagt het vereiste weerstandsvermogen € 18,1 mln.

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit is het vermogen van de provincie om de risico's die zich voordoen op te vangen. Wij maken onderscheid tussen incidentele en structurele weerstandscapaciteit. De incidentele weerstandscapaciteit is het bedrag dat de provincie eenmalig beschikbaar heeft om te gebruiken voor het opvangen van risico's, zonder dat hiervoor beleid hoeft te worden gewijzigd. De structurele weerstandscapaciteit is het bedrag dat de provincie jaarlijks kan gebruiken voor het opvangen van risico's, zonder inhoudelijke beleidswijzigingen. Het doorvoeren van bezuinigingen behoort op zich ook tot de structurele weerstandscapaciteit, maar dat is meestal alleen mogelijk na een inhoudelijke beleidswijziging.

In de onderstaande tabel zijn de (geprognosticeerde) bedragen weergegeven per ultimo 2019 (x € 1 miljoen).

Categorie	Incidentele weerstandscapaciteit	Structurele weerstandscapaciteit
Saldireserve	€ 40,6 mln.	
Reserve Weerstandsvermogen	€ 30,9 mln.	
Verhogen opcenten MRB*		€ 70,3 mln.
Totaal incidenteel	**€ 71,5 mln.**	
** Jaarlijks kunnen wij de opcenten op de motorrijtuigenbelasting verhogen. Het maximaal toegestane aantal te heffen opcenten wordt jaarlijks vastgesteld door het Rijk. Het huidige maximum bedraagt ten hoogste 115,0 opcenten voor tijdvakken die aanvangen na 31 december 2019. De provincie heft met ingang van 2020 73,6 opcenten. De onbenutte belastingcapaciteit bedraagt dus 41,4 opcenten. Eén opcent correspondeert met een jaarlijkse opbrengst van ongeveer € 1,7 miljoen. Op dit moment bedraagt de onbenutte belastingcapaciteit dus circa € 70,3 miljoen structureel.*		

Stille reserves

Stille reserves betreffen de meerwaarde van activa die (te) laag of tegen nul zijn gewaardeerd, maar verkoopbaar zijn indien men dat zou willen. Gedacht kan worden aan kapitaalgoederen die op de balans staan, maar die in het economisch verkeer een hogere waarde vertegenwoordigen dan de balanswaarde. Hiertoe behoren ook aandelen die een lagere verkrijgingsprijs hebben dan de marktwaarde. Omdat het aanhouden van stille reserves gelieerd is aan een maatschappelijke doel of omdat voor deze goederen moeilijk een private partij kan worden gevonden, worden deze zaken niet tot de weerstandscapaciteit gerekend.

Het beleid omtrent de aanwending van de weerstandscapaciteit

Wanneer risico's geëffectueerd worden voor rekening van de provincie dan heeft dit gevolgen voor de financiële positie en moeten er maatregelen worden getroffen om het gewenste weerstandsvermogen weer te bereiken. Het volgende is van toepassing met betrekking tot risicobeheer:

1. Allereerst worden tijdig beheersingsmaatregelen genomen, zoals het op orde krijgen van processen, de inzet van gekwalificeerd personeel en het verzekeren tegen bepaalde risico's;
2. Indien (genomen) beheersmaatregelen niet werken, dan wordt gekeken of de schade uit de daarvoor bedoelde programmabudgetten kan worden betaald;
3. Als dat niet mogelijk of bestuurlijk ongewenst is, dan zal de reserve weerstandsvermogen worden aangesproken.
4. Indien de reserve weerstandsvermogen niet toereikend is, zal een beroep worden gedaan op de saldi reserve en daarna de bestemmingsreserves;
5. In het geval de saldireserve en de bestemmingsreserves tekort schieten, zullen wij een voorstel uitwerken om te bezuinigen.

Conclusie: incidentele weerstandscapaciteit is ruim voldoende

De relatie tussen de weerstandscapaciteit en de omvang van de risico's kan worden uitgedrukt via de 'ratio weerstandsvermogen'. Hiertoe wordt de beschikbare incidentele weerstandscapaciteit gedeeld door het vereiste weerstandsvermogen, volgend uit het risicoprofiel. Als deze ratio (tenminste) 1 bedraagt, dan kunnen wij er vanuit gaan dat wij onze risico's voldoende hebben afgedekt.

1. Reserve weerstandsvermogen in relatie tot vereist weerstandsvermogen:
€ 30,9 mln. / € 21,3 mln. = 1,4
Conclusie de omvang van de reserve weerstandsvermogen is ''voldoende'' (ratio 1,0 < x < 1,4).

2. Incidentele weerstandscapaciteit in relatie tot vereist weerstandsvermogen:
€ 71,5 mln. / € 21,3 mln. = 3,3 = **ratio weerstandsvermogen**
Conclusie: de incidentele weerstandscapaciteit is ''uitstekend'' (ratio > 2,0).

Verloop van de ratio weerstandsvermogen (Begroting) in de afgelopen 5 jaar:

Jaar	2020	2019	2018	2017	2016
Ratio	**3,36**	**1,56**	**1,82**	**2,34**	**1,84**

3.3 Onderhoud kapitaalgoederen

3.3.1 Inleiding

Kapitaalgoederen zijn goederen in eigendom van de provincie die een bijdrage leveren aan de provinciale doelstellingen en daarom meerjarig ten dienste staan. Het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV) noemt in dit kader gebouwen, wegen, water, groen en riolering. De kapitaalgoederen van de provincie Utrecht zijn:

- Provinciale wegen, kunstwerken en groen.
- Provinciale vaarwegen.
- Traminfrastructuur en voertuigen (trams).
- Provinciale gebouwen.
- Grond.

De kapitaalgoederen vragen bij aanschaf (of vervaardiging) substantiële investeringen en worden onderhouden zodat de bijdrage aan de provinciale doelstellingen wordt geborgd. Als de kapitaalgoederen niet meer bijdragen aan de doelstellingen dan is overdracht of sloop aan de orde.

De systematische en gestandaardiseerde aanpak van het beheer wordt assetmanagement genoemd. Kenmerk van assetmanagement is de voortdurende afweging van de bijdrage die de kapitaalgoederen leveren aan de doelstellingen van Provincie Utrecht, de risico's van falen en de kosten bij alle beslissingen die worden genomen. De functionaliteit en kwaliteit van de kapitaalgoederen worden sober, doelmatig en duurzaam op peil gehouden waarbij ze veilig en betrouwbaar hun functie vervullen tegen acceptabele kosten Het beheer wordt uitgevoerd aan de hand van Nederlandse normen (NEN) en landelijke richtlijnen, zoals van het Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de grond-, water- en wegenbouw (CROW).

3.3.2 Provinciale wegen

Wat willen we bereiken?
Het onderhoud van provinciale wegen bevat het onderhoud aan verharding, kunstwerken, wegmeubilair, verkeersregelinstallaties en verkeersmanagement, wegmeubilair, wegverlichting en groenbeheer. De kaders hiervoor (areaal, doelstellingen, gemiddelde kosten) zijn vastgelegd in de Nota Kapitaalgoederen Mobiliteit 2018, die in mei 2018 door PS is vastgesteld. Het streven is erop gericht dat de wegen duurzaam veilig zijn en dat de doorstroming wordt bevorderd. Naast bereikbaarheid draagt de provincie bij het beheer en onderhoud ook zorg voor een leefbare omgeving met aspecten als milieu en duurzaamheid. Gemiddeld over alle wegen gerelateerde kapitaalgoederen tezamen is vastgesteld dat het beheer in onze plaatsvindt op kwaliteitsniveau B uit de CROW systematiek, zijnde sober, duurzaam en doelmatig. Bij zowel realisatie als beheer wordt ook zo veel mogelijk volgens de Aanpak uit de Green Deal Duurzaam GWW 2.0 gewerkt.
Ieder jaar wordt een MeerjarenOnderhoudsplan (MOP) opgesteld waarin de onderhoudsactiviteiten worden geprogrammeerd voor het eerstvolgende jaar met een doorkijk voor de jaren erna.

De gemeenten Vianen, Leerdam en Zederik zijn per 1 januari 2019 samengevoegd tot de gemeente Vijfheerenlanden. Deze gemeente maakt deel uit van Provincie Utrecht. Met deze aanpassing komen onder meer ongeveer 2/3 deel van het Merwedekanaal en de N484 onder beheer van Provincie Utrecht. De financiële implicaties hiervan zijn nog niet voldoende bekend maar zullen aanzienlijk zijn. Provincies Zuid-Holland en Utrecht zijn nog in gesprek over de uitvoering van het beheer en de financiële consequenties. Hierover dient nog bestuurlijk te worden besloten. De extra kosten van het beheer en onderhoud voor deze twee onderwerpen als gevolg van de herindeling zijn derhalve nog niet opgenomen in de onderliggende begroting. Zodra de financiële consequenties bekend zijn, worden deze in het eerstvolgende Planning en Control product opgenomen.

Wat gaan we daarvoor doen?

3.3.2.1 Verharding
De verharding van de circa 300 km hoofdwegen en ruim 300 km aan parallelwegen en fietspaden dient de kwaliteit te hebben om veilig gebruik van de weg mogelijk te maken, de doorstroming te bevorderen en te voldoen aan doelstellingen met betrekking tot leefbaarheid, milieu en duurzaamheid. Voor een objectieve vaststelling van de noodzaak van onderhoud aan verhardingen wordt de landelijke CROW-methode van rationeel wegbeheer

toegepast. Het ambitieniveau voor verhardingen is vastgesteld op een kwaliteitsniveau waarbij hoogstens 5% van het wegennet onvoldoende scoort, dat wil zeggen een kwaliteitsniveau C of D volgens de CROW-methodiek.

De te verwachten beheerkosten voor verharding zijn gebaseerd op inspecties en onderzoek en geven een beeld van de urgentie voor onderhoud. Hierbij wordt gezorgd voor een juiste balans tussen risico's, prestaties en kosten. Het onderhoud aan de verharding wordt uitgevoerd door marktpartijen. Op basis van schademetingen en inspecties worden kleine onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd. Dit kunnen ook onvoorziene reparaties betreffen. Het groot onderhoud dat voortkomt uit de schademetingen en inspecties wordt uitgevoerd in een groot onderhoudsbestek of zelfs voor een heel traject in één keer. In het laatste geval wordt het zo veel mogelijk gecombineerd met verbeteringsmaatregelen in de trajectaanpak. Tot slot zijn onderhoudswerkzaamheden voorzien aan de riolering en hemelwaterafvoer onder de provinciale wegen en onderhoudswerkzaamheden aan de wegmarkering.

3.3.2.2 Kunstwerken

De provincie Utrecht is verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van 229 civiele kunstwerken en 49 km aan rail en geluidsschermen. Specifiek gaat het over bruggen, viaducten, tunnels, damwanden, geleiderail, geluidsschermen, faunapassages en duikers. De kunstwerken worden in goede staat gehouden, dat wil zeggen functioneel, veilig (betrouwbaar) en schoon.
Voor het bepalen van de technische kwaliteitsniveaus van de kunstwerken wordt de landelijke norm NEN 2767-4 toegepast waarbij de conditie van een kunstwerk objectief wordt vastgesteld. Het onderhoud is op de inspecties gebaseerd. Zodra de verwachte (theoretische) restlevensduur van een kunstwerk de grens van 5 jaar of minder bereikt, wordt vervanging van het kunstwerk voorbereid.

3.3.2.3 Wegmeubilair

Het areaal van het wegmeubilair kent een zeer grote verscheidenheid. Het betreft onder andere ruim 3.600 hectometerborden, zo'n 17.000 verkeersborden, ruim 230 ABRI's en meer dan 1.200 bebakeningszuilen. Voor de diverse onderdelen gelden evenzovele normen waaraan het beheer dient te voldoen, zoals de RVV 1990, de BABW, CROW 323 en de NEN 2767. Door regelmatige inspectie (zelfs wekelijks) wordt het meubilair gecheckt op de onderhoudsstaat. Indien nodig wordt direct actie ondernomen als met name de veiligheid en functionaliteit in het geding komt.

3.3.2.4 Verkeersregelsinstallaties en verkeersmanagement

De ruim 111 verkeersregelinstallaties (VRI's en RDI's) spelen een belangrijke rol bij de veiligheid van de verkeersafwikkeling en bij het bevorderen van doorstroming van het verkeer door regionaal verkeersmanagement. De VRI's van gemeenten en provincie zijn met elkaar gekoppeld aan het en door de regio partners aangeschafte Verkeersregelinstallatie-Beheer-Centrale (VRI-BC). Het Netwerk Management Systeem (NMS) wordt gebruikt voor het uitvoeren van doorstromingsscenario's in het regionale netwerk. Deze scenario's zijn vastgelegd door de regiopartners. Het onderhoud en contractmanagement van deze systemen ligt bij de provincie Utrecht.

De provincie maakt sinds 1 april 2019 gebruik van een integraal prestatiecontract (IPC) voor het beheer en onderhoud van verkeersregelinstallaties, openbare verlichting en een deel van de wegkantsystemen. Dit prestatiecontract optimaliseert de kwaliteit, doordat storingen sneller worden opgelost en leidt tot een afname van het aantal storingen door vroegtijdig onderhoud. Dit IPC zorgt vanaf 2019 echter wel voor een structurele kostenverhoging om de verkeershinder te verminderen en daarmee de doorstroming en (sociale) veiligheid te optimaliseren.

3.3.2.5 Wegverlichting

Leidend principe voor het beheer van wegverlichting is donker waar het kan, licht waar nodig. Dit sluit aan op actuele inzichten, richtlijnen en technische ontwikkelingen (waaronder ledverlichting). Hiermee wordt aangesloten op doelen m.b.t. de energietransitie en duurzaamheid binnen de randvoorwaarden voor veiligheid van de verkeersafwikkeling, sociale veiligheid op wegen en fietspaden en de doorstroming van het verkeer. Momenteel beheren we o.a. ruim 11.000 armaturen, zo'n 1.400 verlichte bewegwijzeringsvlaggen en 126 (schakel)verdeelkasten. Speciale aandacht is er voor de van diverse gemeenten overgenomen lichtmasten. Deze zijn verouderd en worden gedurende de komende jaren vervangen.
De provincie Utrecht heeft het onderhoud van de openbare verlichting ook ondergebracht in het IPC. Dit heeft als doel de verkeershinder te verminderen en daarmee de doorstroming en (sociale) veiligheid te optimaliseren.

3.3.2.6 Groen

Het groenbeheer langs de provinciale wegen is omvangrijk. Zo beheren we ca. 500 ha gras, 250 km sloten, 25 km hagen en circa 60.000 bomen. De provincie Utrecht past waar mogelijk ecologisch wegbermbeheer toe langs haar wegen. Het hanteren van de gedragscode infrastructuur resulteert in het tijdig rekening houden met de aanwezige flora en fauna. Bij het groenonderhoud mag de verkeersveiligheid en de doorstroming van het verkeer niet in het geding komen.

De provincie streeft tevens naar een duurzaam bomenbestand en beplantingsbestand langs de provinciale wegen. Dit beheer is een koppeling van de verkeersveiligheid, ecologie en het landschap.
Het vast onderhoud aan het groen, zoals het maaien van bermen en sloten en het knippen van hagen wordt door een marktpartij uitgevoerd. Bij het groenonderhoud komt gemiddeld ruim 7.000 ton maaisel vrij, wat duurzaam wordt verwerkt. En de verwachting is dat in het najaar ca. 800 ton aan blad zal worden afgevoerd.
Jaarlijks wordt voor 1/3 deel van het bomenbestand een veiligheidscontrole uitgevoerd en onderhouden (snoei/vervanging). Daarnaast wordt aan plaagbestrijding gedaan en worden bermsloten gebaggerd. Extra aandacht in 2020 gaat hierbij uit naar de gevolgen van de essentaksterfte en eikenprocessierups.

3.3.2.7 Wat gaat dat kosten?

In de vastgestelde Nota kapitaalgoederen 2018 is het langjarig gemiddelde aan budgetbehoefte voor het vaste en variabele deel van het wegenonderhoud berekend. De werkelijke kosten en baten die worden geraamd voor de periode 2020-23 zijn weergegeven in de onderstaande tabel.

Onderhoudskosten wegen in K€	Vast onderhoud			Variabel onderhoud		
	kosten	baten	per saldo	kosten	baten	per saldo
2020 totaal	6.600	- 700	5.900	15.800	- 400	15.400
2021 totaal	6.600	- 700	5.900	13.400	- 400	13.000
2022 totaal	6.600	- 700	5.900	12.600	- 400	12.200
2023 totaal	6.600	- 700	5.900	14.800	- 400	14.400

Deze budgetbehoefte is opgenomen in het MOP 2020-23 als bijlage bij deze begroting. Het vast onderhoud wordt verrekend met de algemene middelen, het variabel onderhoud met de reserve Beheer en onderhoud (vaar)wegen.

Het verloop van de reserve waar het variabele onderhoud voor wegen en vaarwegen mee wordt verrekend is tevens berekend. Onderstaande tabel geeft dit weer.

Verloop reserve Beheer en onderhoud (vaar)wegen in K€	Verrekening variabel onderhoud (jaartotaal per saldo)		
	kosten reserve	baten reserve	stand reserve
1 jan 2019			31.400
31 dec 2019 (verwacht)	13.750	- 13.750	31.400
31 dec 2020	17.900	- 13.750	27.250
31 dec 2021	15.100	- 13.750	25.900
31 dec 2022	14.300	- 13.750	25.350
31 dec 2023	16.500	- 13.750	22.600

3.3.3 Assets Openbaar Vervoer

3.3.3.1 Wat willen we bereiken?

Het openbaar vervoer is van groot belang voor de bereikbaarheid van onze provincie. De belangrijkste assets die de provincie in eigendom heeft zijn de trambaan met bijbehorende haltes, trams, de remise, DRIS-voorzieningen en het Operationeel Controle Centrum waar het tram- en busverkeer wordt aangestuurd. De openbaar vervoer assets vormen de basis van kwalitatief hoogwaardig vervoer voor de reiziger. Oftewel veilig, frequent, snel, betrouwbaar, toegankelijk en comfortabel. De tram biedt daarbij een hoge vervoercapaciteit op de belangrijke verbindingen naar de Uithof, Nieuwegein en IJsselstein. Het openbaar vervoer wordt duurzaam ingericht en onderhouden, en zo goed mogelijk ingepast in de omgeving.

Het beheer en onderhoud van de openbaar vervoerassets is risico-gestuurd. Dat wil zeggen dat onderhoudsmaatregelen worden bepaald op basis van het zorgvuldig afwegen van prestaties, risico's en kosten. De onderhoudsstaat van de assets wordt bepaald op basis van inspecties uitgevoerd door eigen personeel en externe deskundigen. De prestatie-indicatoren zijn veiligheid, beschikbaarheid en betrouwbaarheid van het tramsysteem en de voorzieningen voor het busvervoer. De risico's zijn verstoringen die deze prestaties bedreigen. Op basis van een risicoanalyse wordt een beheerstrategie bepaald en worden onderhoudsmaatregelen geprogrammeerd om de prestaties te borgen en de risico's te beheersen. Naast planmatig onderhoud vindt correctief onderhoud om verstoringen te verhelpen en prestaties te borgen.

3.3.3.2 Wat gaan we daarvoor doen?

Het beheer en onderhoud van de openbaar vervoer assets is veelzijdig en complex. Daarbij wordt onderscheid gemaakt in vier techniekvelden die onderling met elkaar samenhangen:

<u>Infrastructuur</u>
De infrastructuur bestaat uit de trambanen, met beveiliging, energievoorziening, et cetera, naar de Uithof, Nieuwegein-Zuid en IJsselstein, alsmede de opstelterreinen en de sporen bij de remise. In 2019 is de infrastructuur van de Uithoflijn in beheer genomen. Datzelfde geldt voor de sporen naar de nieuwe tramremise. Na het in exploitatie gaan van de Uithoflijn wordt in het dagelijkse beheer beschouwd hoe de prestaties van de nieuwe infrastructuur zich ontwikkelen en worden onderhoudsmaatregelen geprogrammeerd, uitgevoerd en indien nodig bijgestuurd. In het geval van gebreken en/of storingen vindt storingsafhandeling en correctief onderhoud plaats. Voor de diverse werkzaamheden zijn (raam)contracten afgesloten met uitvoerende partijen. Volgens planning wordt in 2020 de trambaan tussen Nieuwegein Centrum, Nieuwegein Zuid en IJsselstein Zuid vervangen als onderdeel van het project Vernieuwing Regionale Tramlijn. Het reguliere onderhoud is daardoor tijdelijk minder.

Onder infrastructuur valt ook het energiegebruik via de bovenleiding. De contractkosten daarvan zijn in 2019 en 2020 opgelopen. Daarom wordt in 2020 een nieuw energiecontract aanbesteed, zo mogelijk met samen met andere partijen.

Concreet is de volgende infrastructuur in beheer:

Specificatie	SUNIJ-lijn	Uithoflijn	Remise
Kunstwerken	1 Brug en 1 tunnel in eigendom en 12 Kunstwerken in B&O.	5	
Spoor, wissels en overwegen	23 km spoor , 31 wissels, 77 overwegen en overpaden	18 km spoor ,12 wissels, 33 overwegen en overpaden	2,5 km
Bovenleiding	700 masten en 46 km rijdraad	250 masten en 18 km rijdraad	80 masten en 2,5 km rijdraad
Energievoorziening onderstations	8	4	1
Beveiliging	18 overwegen, 61 wissel beveiliging	1 AHOB, 12 wissels in de beveiliging	30 wissels met centrale beveiliging

Trammaterieel
In 2020 zijn er drie tramseries in beheer en onderhoud. Met de concessiehouder U-OV bestaan er afspraken over het gebruik van de trams. Op de SUNIJ-lijn rijden SIG-trams met een hoge vloer, bouwjaar 1983. Na oplevering van het project VRT gaan ook op de SUNIJ-lijn CAF-trams met een lage vloer rijden. De SIG-trams worden dan buiten gebruik gesteld en afgestoten. Voor de exploitatie van de Uithoflijn zijn CAF-trams met een lengte van 33 meter in gebruik genomen. Voor de bediening van de SUNIJ-lijn, de koppeling aan de Uithoflijn, en de vergroting van de vervoercapaciteit stromen momenteel CAF-trams in met een lengte van 41 meter. Het garantietermijn van deze nieuwe CAF-trams loopt tot respectievelijk begin 2021. Het onderhoud van de trams wordt vanaf eind 2019 uitgevoerd door een nieuwe contractpartij. Om dat mogelijk te maken heeft de provincie reservematerialen voor de SIG-trams overgenomen. Er wordt preventief en correctief onderhoud gepleegd. Daarnaast wordt ingegrepen bij storingen en calamiteiten. Er bestaat een apart contract voor de reiniging van de trams (interieur en exterieur). Het reinigingscontract wordt eind 2019 opnieuw aanbesteed in combinatie met de schoonmaak van de haltes. Tot slot heeft de provincie dienstvoertuigen ter beschikking voor o.a. het wegslepen van trams, calamiteiten en inspecties.

Specificatie	**Aantal**
SIG trams	24
CAF trams 33 meter	27
CAF trams 41 meter	22
Dienstvoertuigen	4

Haltes en Gebouwen
Het aantal tramhaltes in beheer van de provincie is in 2019 aanzienlijk toegenomen met de ingebruikname van de Uithoflijn. Op/bij de haltes zijn voorzieningen aanwezig als in-/uitcheckpalen, kaartverkoopautomaten, DRIS, cameratoezicht, abri's, bankjes, hekwerken en fietsenstallingen. In 2020 zal zullen de haltes op de SUNIJ-lijn worden vernieuwd als onderdeel van VRT. De haltes worden niet alleen verlaagd in verband met het gebruik van de CAF-trams, maar ook verlengd om het rijden met langere trams mogelijk te maken. Het te beheren areaal is aanzienlijk vergroot.
Op de haltes vindt deels preventief onderhoud plaats, maar belangrijker nog zijn het correctief onderhoud, het herstel van schade als gevolg van vandalisme en wintermaatregelen. Het contract voor het reinigen van de haltes wordt eind 2019 opnieuw aanbesteed in combinatie met de schoonmaak van de trams.

In verband met de uitbreiding en vernieuwing van de trams is in 2019 een nieuwe tramremise in gebruik genomen op het terrein naast de Jutfasebrug. De remise is eveneens de werkplek voor Provinciemedewerkers die werkzaam zijn bij Trambedrijf. Voor het onderhoud van de tramremise en het bijbehorende buitenterrein worden nieuwe contracten afgesloten. Naast de P&R Westraven wordt door de provincie een nieuwe duurzame busremise gerealiseerd. Dit ter vervanging van de bestaande busstalling aan de Europalaan. Het is de bedoeling dat de nieuwe stalling in 2020 in gebruik wordt genomen door U-OV. Op dit moment wordt bezien hoe het beheer en onderhoud hiervan moet worden ingericht. Daarnaast wordt onderzocht hoe voorzien kan worden in voldoende opstelcapaciteit en laadmogelijkheden voor elektrische bussen. Tot slot worden ook de chauffeursverblijven ten behoeve van de tram en bij het busstation in Breukelen beheerd door de provincie.

Specificatie	**Aantal**
Haltes SUNIJ-lijn	23
Haltes Uithof-lijn	9
Bushaltes	5
Tramremise	1
Busremise	1
Chauffeursverblijven	3

Telematica
Voor het openbaar vervoer zijn veel telematicavoorzieningen nodig. Dat betreft bijvoorbeeld de verbindingen en systemen om het tramverkeer te beveiligen en aan te sturen (seinen, wissels, overwegen, bedienbare poorten, etc.). Veel systemen zijn redundant uitgevoerd om uitval te voorkomen. De spil in de aansturing van het tram- en busverkeer is het Operationeel Controle Centrum (OCC). Het OCC is in 2019 vernieuwd en verhuisd naar de nieuwe tramremise. Technisch komt hier veel tezamen. Zo wordt ook cameratoezicht gehouden op de tramhaltes en de bushaltes bij Utrecht Centraal aan de centrum- en jaarbeurszijde. In totaliteit zijn er 180 camera's in beheer. Andere voorzieningen zijn de in- en uitcheckpalen en verkoopautomaten bij de tramhaltes en de DRIS-informatie bij alle tram- en bushaltes in de provincie. Met de nieuwe Utrechtse gemeente Vijfherenlanden zijn er eveneens extra DRIS-panelen in het beheer gekomen. Het contract voor het onderhoud van DRIS wordt opnieuw aanbesteed, en in 2020 wordt het merendeel van deze displaypanelen vernieuwd. Tot slot zijn er diverse systemen actief om het beheer en onderhoud van de openbaar vervoer assets te ondersteunen.

Specificatie	**Aantal**
DRIS panelen	600
Camera's	180
Kaart verkoop automaten	65
SOS palen (UCC)	2
Operationeel Controle Centrum	1
Glasvezelkabel	60 km
Schakelkasten	91
Servers	11

3.3.3.3 Wat gaat dat kosten?

In de Nota kapitaalgoederen 2018 is een jaarlijkse budgetbehoefte van €17,3 miljoen begroot voor het beheer en onderhoud van de openbaar vervoerassets.

Categorie	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Openbaar Vervoer	17.300	17.300	17.300	17.300
Totaal lasten	17.300	17.300	17.300	17.300

De werkelijke kosten voor het beheer en onderhoud fluctueren jaarlijks. De verschillen worden toegevoegd aan- of onttrokken uit een bestemmingsreserve. Op dit moment is dat de bestemmingsreserve BDU BRU. In de Begroting 2020 wordt voorgesteld om een specifieke reserve voor beheer en onderhoud openbaar vervoer in te stellen. De jaarlijkse onderhoudskosten worden inzichtelijk gemaakt in het Meerjarenonderhoudsplan (MOP). Het MOP is de begroting voor het onderhoud van de provinciale infrastructuur - wegen, vaarwegen en het openbaar vervoer assets. In het MOP 2020 zijn onderstaande onderhoudskosten begroot:

MOP 2020	Vast	Variabel	Totaal
Traminfrastructuur	5.122.000 €	1.850.000 €	6.972.000 €
Trammaterieel	4.919.000 €	2.179.000 €	7.098.000 €
Gebouwen	510.000 €	0 €	510.000 €
Tramhaltes	470.000 €	276.000 €	746.000 €
Telematica	1.353.000 €	100.000 €	1.453.000 €
Algemene beheerkosten	1.112.000 €	0 €	1.112.000 €
Totaal	13.486.000 €	4.405.000 €	17.891.000 €

Kader Nota Kapitaalgoederen	17.300.000 €
Ontrekking/toevoeging reserve	-591.000 €

De onderhoudskosten zijn in 2020 relatief hoog door de extra trams tijdens het vervangingsproces, de overname van reservematerialen in verband met het nieuwe onderhoudscontract voor de trams en de gestegen energiekosten. Hierdoor is onttrekking uit de bestemmingsreserve noodzakelijk. Deze onttrekking is nu nog niet in de begroting 2020 opgenomen om de aansluiting met het mobiliteitsprogramma te houden, maar volgt gedurende het jaar.

3.3.4 Provinciale vaarwegen

Wat willen we bereiken?
De provinciale vaarwegen, 18 km Eem, 17 km Merwedekanaal en 4,5 km Oude Rijn, voldoen aan de normen voor vaardiepten, mede gebaseerd op de klassenindeling van de Conferentie van Europese Ministers van Transport (CEMT), de richtlijnen van de Beleidsvisie Recreatietoervaart Nederland (BRTN) en de Commissie Vaarwegbeheerders (CVB) Richtlijnen Vaarwegen 2005. Het kwaliteitsniveau voor de Eem is uitgewerkt in de Eemvisie. Het voorziet in recreatief vaarweggebruik en de mogelijkheid om beroepsvaart tot 1.000 ton (CEMT-klasse III) naar Amersfoort mogelijk te maken en te houden. Het nautisch beheer, het vaarwegbeheer en het onderhoud van het Merwedekanaal is integraal overgedragen aan de provincie Zuid-Holland (zie ook 3.2 Wat willen we bereiken)

Wat gaan we daarvoor doen?
Het beheerplan van de Eem is samen met het Waterschap en de gemeente Amersfoort vastgesteld. In dit plan is het periodiek onderhoud, baggeren en vervanging van beschoeiingen vastgelegd. Het nautisch beheer, het vaarwegbeheer en het onderhoud van het Merwedekanaal is overgedragen aan de provincie Zuid-Holland. Provincie Utrecht betaalt provincie Zuid-Holland jaarlijks de overeengekomen kosten. De Oude Rijn beheert de provincie Utrecht zelf. De Grecht en de Kromme Mijdrecht worden beheerd door AGV en HDSR. Hiervoor betaalt de provincie een bijdrage.

De gemeenten Vianen, Leerdam en Zederik zijn per 1 januari 2019 samengevoegd tot de gemeente Vijfheerenlanden. Deze gemeente maakt deel uit van Provincie Utrecht. Met deze aanpassing komt ongeveer 2/3 deel van het Merwedekanaal onder beheer van Provincie Utrecht. Er vindt nog politieke besluitvorming plaats op welke manier het onderhoud met de financiële consequenties in de toekomst plaats gaat vinden. De gevolgen voor de beheerkosten zijn nog niet duidelijk en derhalve niet meegenomen in de begroting 2020.

Wat gaat dat kosten?
In de vastgestelde Nota kapitaalgoederen 2018 is het langjarig gemiddelde aan budgetbehoefte voor het vaste en variabele deel van het wegenonderhoud berekend. De werkelijke kosten en baten die worden geraamd voor de periode 2020-2023 zijn weergegeven in de onderstaande tabel.

Onderhoudskosten vaarwegen in K€	Vast onderhoud			Variabel onderhoud		
	kosten	baten	per saldo	kosten	baten	per saldo
2020 totaal	600	- 100	500	3.100	- 600	2.500
2021 totaal	600	- 100	500	2.700	- 600	2.100
2022 totaal	600	- 100	500	2.700	- 600	2.100
2023 totaal	600	- 100	500	2.700	- 600	2.100

De werkelijke budgetbehoefte fluctueert per jaar en worden in de loop van 2019 opgenomen in het MOP. Correcties worden opgenomen in de Zomernota 2020. Verrekening vindt plaats met de betreffende bestemmingsreserve.

3.3.5 Provinciale gebouwen
Wat willen we bereiken?

Nieuwe ontwikkelingen
Nieuwe Tramremise
De exploitatie van een deel van de nieuwe tramremise wordt na oplevering in 2020 door team Facilitair in beheer genomen. De lasten voor het beheer en onderhoud worden geïnventariseerd en in een meerjaren onderhoudsprognose en investeringsplan opgenomen en indien noodzakelijk in de komende Kadernota's verantwoord.

Provinciale gebouwen Specificatie	Aantal
Huis voor de provincie, Archimedeslaan 6	1
Monumentaal pand Paushuize	1
Dienstwoningen (verpacht voor 30 jaar)	2
Steunpunten in De Meern en in Huis ter Heide	2

3.3.5.1 Huis voor de provincie

Wat willen we bereiken?
Ambitieniveau
Het Huis voor de provincie bestaat uit 19 verdiepingen inclusief een entreegebied met diverse voorzieningen, een centraal vergadercentrum en een technische ruimte op de 19e verdieping. Een aantal verdiepingen worden verhuurd aan externe organisaties. Verdieping 3 t/m 6 komen door het vertrek van ABN-AMRO per 1 januari 2020 tijdelijk leeg te staan.

Om de functionaliteit van het gebouw en de installaties te waarborgen wordt in 2020 een nieuwe aanbesteding opgestart om het onderhoud bij diverse specialistische leveranciers onder te brengen. Het ambitieniveau van het onderhoud blijft conform NEN 2767 op conditieniveau 3 sober en doelmatig. Dit houdt in dat de gebouwdelen in goede functionele staat worden gehouden met plaatselijk zichtbare veroudering. Duurzaamheid en circulariteit krijgen een prominentere rol binnen het beheer en onderhoud.

Wat gaan we daarvoor doen?
Beheersplan
Voor het gebouwbeheer is een meerjaren onderhoudsprognose (MOP) opgesteld. De uitvoering van de klimaatambities zullen in de nabije toekomst invloed hebben op de huidige gebouw- en installatiedelen. De financiële gevolgen hiervan worden in 2020 samengevat in een nieuwe onderhoudsprognose en investeringsplan. Eventuele afwijkende gevolgen voor de lopende begroting worden in de Kadernota verantwoord.

Majeure ontwikkelingen
De uitvoering van de klimaatdoelstellingen zoals deze landelijk, door de IPO als ook in het coalitieakkoord zijn opgesteld, is ondergebracht in de concernopgave Verduurzaming maatschappelijk vastgoed. Dit gaat mede gevolgen hebben voor het vernieuwen en onderhoud van de huidige gebouw en installatiedelen. Om desinvesteringen te voorkomen en toekomstige duurzaamheidsinvesteringen op een natuurlijk moment te laten plaatsvinden wordt het planmatig onderhoud hierop afgestemd. Een eerste stap hiervoor is in het coalitieakkoord 2019-2023 overeengekomen, door € 1,3 miljoen aan duurzaamheidsinvesteringen voor 2020 op te nemen. Zie hiervoor ook het onderdeel 'Investeringen' bij Bedrijfsvoering (Overhead).

Achterstanden in onderhoud
Met het betrekken van het Huis voor de provincie in 2012 zijn in tegenstelling tot de renovatie van de eigen verdiepingen de huurdersverdiepingen vanuit kostenoverwegingen niet meegenomen. Met het vertrek van ABN AMRO dienen verdiepingen 3 t/m 6, om te voldoen aan de huidige standaarden alsnog te worden aangepast. De lasten zijn opgenomen in het meerjaren investeringsplan (MIP).

Uit het beheersplan voortvloeiende lasten meerjaren perspectief en verloop van de voorziening.
De lasten vanuit het beheersplan worden deels ten laste gebracht aan de Voorziening groot onderhoud Huis voor de Provincie, Paushuize en de steunpunten.

Naast de voorzieningen grootonderhoud zijn er ook (vervangings)investeringen. Deze zijn in het MIP opgenomen. Voor de MIP/MOP overzichten zie het onderdeel 'Investeringen' bij Bedrijfsvoering (Overhead).

3.3.5.2 Paushuize incl. dienstwoningen

Wat willen we bereiken?

Ambitie
Paushuize behoort tot één van de meest duurzame monumenten van Nederland en is door renovatie behouden als cultureel erfgoed. In dat kader is er voor het buitenonderhoud een subsidie aangevraagd en gehonoreerd. Al het onderhoud is afgestemd op het behoud van haar monumentale waarde. Paushuize wordt door een externe partij geëxploiteerd en heeft daarnaast een ceremoniële functie voor het provinciebestuur. Maandelijks worden er voor geïnteresseerden kosteloos rondleidingen georganiseerd.

Wat gaan we daarvoor doen?
Beheersplan
Voor het bouwkundig onderhoud is een specialistische aannemer gecontracteerd. Zijn opdracht is het in de huidige staat houden van het gebouw met inachtneming van cost-control en soberheid.

Majeure ontwikkelingen
Werkzaamheden aan de Kromme Nieuwegracht hebben geresulteerd in een versneld funderingsherstel, waardoor de fundering voor de komende 50 jaar weer in orde is. Hiervoor wordt door team Facilitair een plan opgesteld en voor goedkeuring aan de gemeente voorgelegd. Na goedkeuring van de afdeling monumentenzorg van gemeente Utrecht worden de werkzaamheden gestart.

Achterstallig onderhoud
Er zijn geen achterstanden in onderhoud.

3.3.5.3 Steunpunten De Meern en Huis ter Heide

Wat willen we bereiken?
Ambitie
Vanuit steunpunten De Meern en Huis ter Heide worden de provinciale wegen beheerd. In steunpunt Huis ter Heide is tevens de Regionale Verkeermanagement Centrale (RVC) gehuisvest. Om de functionaliteit van de RVC te waarborgen is een centrale noodstroomvoorziening aanwezig. Voor het beheer en onderhoud worden de standaarden van NEN 2727, conditieniveau 3 gehanteerd.

Wat gaan we daarvoor doen?
Beheersplan
Voor het beheer en onderhoud is voor de steunpunten ook een meerjaren onderhoudsprognose opgesteld. Aan de hand van deze MOP wordt het planmatige onderhoud uitgevoerd. In 2020 worden nieuwe leveranciers gecontracteerd die deze werkzaamheden onder supervisie van team Facilitair uit gaan voeren.

Majeure ontwikkelingen
De doelstelling is om steunpunt Huis ter Heide geheel energie neutraal te maken. Hiervoor zijn op diverse daken zonnepanelen aangebracht. Toepassing van warmtepompen en dergelijke wordt onderzocht.

Achterstanden in onderhoud
Er zijn geen achterstanden in onderhoud.

3.3.5.4 Wat gaat dat kosten?

Meerjarenbegroting Beheer en onderhoud

Categorie	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Huis voor de provincie	922	3.312	1.071	478	168	126
Paushuize incl. dienstwoningen	53	53	42	27	42	8
Steunpunten De Meern en Huis ter Heide	45	32	43	78	39	62
Totaal lasten	**1.020**	**3.397**	**1.156**	**563**	**249**	**196**

Voorzieningen Groot onderhoud Huis voor de provincie

Voorziening groot onderhoud Provinciehuis	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Beginsaldo	3.978	3.557	745	174	196	528
Storting in reserves	500	500	500	500	500	500
Onttrekking aan reserves	922	3.312	1.071	478	168	126
Saldo	**3.557**	**745**	**174**	**196**	**528**	**902**

Voorzieningen Groot onderhoud Paushuize

Voorziening groot onderhoud Paushuize	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Beginsaldo	0	0	0	2	19	21
Storting in reserves	53	53	44	44	44	44
Onttrekking aan reserves	53	53	42	27	42	8
Saldo	**0**	**0**	**2**	**19**	**21**	**57**

Voorziening groot onderhoud Steunpunten De Meern en Huis ter Heide	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Beginsaldo	144	162	193	213	198	222
Storting in reserves	63	63	63	63	63	63
Onttrekking aan reserves	45	32	43	78	39	62
Saldo	**162**	**193**	**213**	**198**	**222**	**223**

3.3.6 Grond

Wat willen we bereiken?

Zie hiervoor de paragraaf grondbeleid.

3.4 Financiering

3.4.1 Wat willen we bereiken?
Doel van de treasury functie.
De treasuryfunctie omvat alle activiteiten die zich richten op het sturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële kasstromen, de financiële posities en de daaraan verbonden risico's. De doelstellingen van treasury richten zich op:

- toegang tot vermogensmarkten;
- beheersing van risico's;
- minimaliseren van kosten;
- optimaliseren van rendementen;
- zorg dragen voor voldoende liquide middelen.

De uitvoering van het treasurybeleid wordt bepaald door de financiele verordening en het treasurystatuut 2017-2021 van de Provincie Utrecht.
Het treasurystatuut is gebaseerd op door de rijksoverheid vastgestelde wet– en regelgeving. Deze betreffen de Provinciewet, Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido), ministeriële regelingen, zoals Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden (Ruddo), Regeling Schatkistbankieren en het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). De verwachte financiële resultaten van treasury komen in de begroting tot uitdrukking bij het onderdeel algemene dekkingsmiddelen.

3.4.2 Wat gaan we daarvoor doen?

<u>Treasurybeleid</u>

- Bewaken wettelijke kaders en op basis daarvan ontwikkelen en actualiseren van de provincie kaders
- Advisering en analyses m.b.t. beleggingsstrategie, financiering, geld- en kapitaalmarkt, schatkistbankieren en organisatorische aspecten
- Beheer relatie netwerk extern
- Uitvoering kas en middelenbeheer, risico's en limieten (back-office)
- Cashmanagement (front-office)

<u>Risicomanagement</u>

- Renterisico

De Provincie Utrecht voldoet aan de regelgeving zoals vastgelegd in artikel 6 van de wet Fido. Bij de provincie is er géén sprake van opgenomen langlopende geldleningen derhalve is er geen sprake van rentelasten of een renterisico. Daarmee voldoet de provincie aan de renterisiconorm in de wet Fido ten aanzien van geleend geld.

- Liquiditeitsrisico

De verwachting is dat de provincie op basis va de huidige inzichten tot en met 2021 geen externe financiering nodig heeft en over voldoende eigen middelen beschikt om aan haar financiële verplichtingen te kunnen voldoen. Voor de periode na 2021 wordt u via de P&C-producten nader geïnformeerd.

- Koers en kredietrisico naar aanleiding van beleggingen

Er zijn geen koers- en kredietrisico's aanwezig. Naast de Schatkist (uit hoofde van verplicht schatkistbankieren heeft de provincie een rekening-courantovereenkomst met de Staat der Nederlanden) heeft de provincie nog één garantieproduct/belegging in haar portefeuille. Dit garantieproduct is aangemerkt als "Fidoproof", dat wil zeggen: voldoet aan de wet FIDO/RUDDO en heeft een doelrisicoprofiel van "defensief".
De hoofdsom van dit garantieproduct wordt gegarandeerd door middel van een zero-coupon obligatie van de betreffende garantiegever. De belegging heeft een hoofdsomgarantie uitkering van € 25 mln. op expiratiedatum 24-1-2022 door BNP Paribas Fortis. Deze bank is de enige debiteur in de beleggingsportefeuille van de provincie en de rating laat een goede kredietwaardigheid zien met een stabiel vooruitzicht.

<u>Saldo treasury (renteresultaat)</u>
De verwachte financiële resultaten van treasury komen in de begroting tot uitdrukking bij het onderdeel algemene dekkingsmiddelen. De resultaten zijn voor 2020 € 59.000. Voor de jaren 2021 t/m 2023 is per jaar € 57.000 aan treasury resultaat begroot.

Geld en vermogensmarkt

Vanuit de treasury doelstelling is het noodzakelijk de financiële markten te volgen om zo nodig adequaat te kunnen reageren op ontwikkelingen die mogelijkheden kunnen bieden bij het optimaliseren van beheer van de liquide middelen. Voor dit moment laat de renteverwachting 2020 van de RABO volgens haar Economisch kwartaalbericht van juni 2019 zien, dat er geen renteverhogingen maar zelfs verlagingen kunnen optreden in 2020. De marktontwikkelingen en analyses zijn voor treasury vaak ook indicaties voor op termijn te verwachte rentevergoedingen van bv. schatkistdeposito's of andere toegestane producten. Gezien deze renteverwachting zal vanuit treasury waarschijnlijk voorlopig geen actie nodig zijn om eventueel tijdelijk overtollige middelen in bv. schatkistdeposito's te plaatsen.

3.5 Bedrijfsvoering

3.5.1 Wat willen we bereiken?

We werken aan een compacte, efficiënte en dienstverlenende bedrijfsvoering waarin het realiseren van onze inhoudelijke beleidsdoelen zo goed mogelijk worden ondersteund. Transparantie en rechtmatigheid zijn hierin sleutelwoorden. Het primaire proces heeft een kwalitatief goede ondersteuning nodig die de uitvoering versterkt. De toegevoegde waarde vanuit bedrijfsvoering is nu nog niet optimaal, maar daar werken wij wel naar toe.
In het coalitieakkoord spreken we de ambitie uit om de aanbevelingen uit de rekenkameronderzoeken en de adviezen van de accountant met betrekking tot de jaarrekening 2017 adequaat en naar tevredenheid te implementeren. Samen met de aanbevelingen uit het Integis rapport en de beleidsaudit mobiliteit zullen de verbetermaatregelen die uit deze aanbevelingen en adviezen worden geformuleerd nauwgezet worden gemonitord. We zullen PS periodiek informeren over de voortgang van de realisatie van de maatregelen en de organisatie ontwikkeling.
Verder willen we de basis op orde krijgen en houden.

Wij ontwikkelen daarvoor onder andere een verbeterprogramma voor de bedrijfsvoering, waarmee wij in deze collegeperiode vanaf 2020 stapsgewijs toewerken naar een niveau dat past bij de ambitie van bestuur en organisatie. Dit verbeterprogramma Bedrijfsvoering ontwikkelen we in samenhang met de lopende bedrijfsvoeringsgerelateerde concernopdrachten (zoals de P-opgave en de managementcyclus), zodat deze elkaar versterken en synergie in aanpak ontstaat. Dit programma wordt opgezet in 2020. Het is opgenomen in de lijst met ‘nader uit te werken voorstellen’.

3.5.2 Wat gaan we daarvoor doen?

1. Organisatieontwikkeling
Onze omgeving vraagt een organisatie die snel en flexibel inspeelt bij het oplossen van maatschappelijke vraagstukken en opgaven. In 2020 gaan we door op de ingeslagen weg zoals vastgelegd in “Utrecht opgavegericht, eigenaarschap en verantwoordelijkheid”. Wij richten ons op een flexibele, vitale organisatie waar de maatschappelijke opgaven leidend zijn.

De organisatieontwikkeling krijgt mede vorm door het eerder genoemde verbeterprogramma voor de bedrijfsvoering. Omdat dit programma vanaf medio 2020 wordt uitgevoerd, na het formuleren van de opdracht, het uitvoeren van een (impact)analyse en het maken van een of meerdere businesscases, is het opgenomen in de lijst met “nader uit te werken voorstellen”.

2. Investeren in de HR-functie
Het coalitieakkoord heeft een stevige doorwerking op de personele kant. Zo moet er voldoende HR capaciteit zijn om de beoogde groei van de organisatie te faciliteren. Naast de formatie groei is ook de duurzame inzetbaarheid van onze medewerkers essentieel. Om ervoor te zorgen dat de talenten van medewerkers optimaal worden benut én de juiste medewerker op de juiste plek zit, wordt het instrument van de strategische personeelsplanning (SPP) de komende jaren voortvarend ter hand genomen. Om een en ander mogelijk te maken wordt de HR-functie zodanig versterkt dat deze als “motor” voor deze ontwikkeling kan dienen.

De provinciale organisatie wil een afspiegeling zijn van de samenleving, daarom gaan we door met het werven van trainees en stagiaires. Dat geldt ook voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, voor hen bieden we participatiebanen aan.

3. Informatievoorziening
Ontwikkelingen als digitalisering, automatisering en dataficering hebben grote gevolgen voor de manier waarop de samenleving en daarmee ook de overheid is ingericht. De komende tijd liggen er opgaven en kansen voor de provincies om de ontwikkelingen op digitaal vlak gezamenlijk bij te houden, gestandaardiseerd door te voeren en uiteindelijk middelen vrij te maken om op langere termijn de financiering van investeringen voor data en innovatie te dekken. Hiervoor werken provincies in vier sporen samen aan de uitvoeringsagenda voor de Digitale Transformatie 2023 (IDA 2.0).

In 2020 werken wij verder aan de nieuwe rol van de provincie in het datalandschap. Hierin trekken we op met kennisinstellingen (onder meer Hogeschool Utrecht, Universiteit Utrecht, KNMI en RIVM). De provincie schroeft

ook de samenwerking op met de partners zoals het RIVM in projecten zoals de snuffelfiets en sensoren in mobiliteit en ecologie, waarbij techniek ons helpt om slimmer te sturen.

In 2019 is de uitwerking van de door PS vastgestelde Roadmap Slimcity 2025 gestart. Deze wordt vervolgd in 2020. Thema's als digitale dossiers, data analyse, opgavegerichtheid en digitale dienstverlening worden daar van handen en voeten voorzien. Daarnaast blijven we werken aan de digitalisering van onze dienstverlening en bedrijfsprocessen. Het inzetten van standaard componenten ten behoeve hiervan blijft een belangrijk vertrekpunt.

De Wet Open Overheid (WOO) komt er aan en die heeft consequenties voor de vragen van met name de burger die wij als provincie moeten kunnen beantwoorden. Met andere provincies werken we aan een betere ontsluiting van dossiers voor bijvoorbeeld de Omgevingswet, maar ook voor grote projecten in de bouw.

4. Informatieveiligheid en privacy
De provincie Utrecht verwerkt persoonsgegevens op basis van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). De functionaris voor gegevensbescherming van de provincie Utrecht rapporteert 1 keer per jaar over de naleving van de AVG.
De provincie Utrecht geeft uitvoering aan de verbetering van informatieveiligheid, toewerkend naar een ISO27001 certificering, een wereldwijd erkende norm op het gebied van informatiebeveiliging. Hierover wordt eveneens gerapporteerd.

5. Versterken van de juridische functie
In het coalitieakkoord is het juridisch op orde brengen van de organisatie expliciet genoemd. In 2020 wordt daarom verder gewerkt aan het traject dat in 2019 is gestart om de juridische functie in de organisatie te versterken. Hierbij kan in ieder geval worden gedacht aan:

- Betere borging van juridisch advies en control in de werkprocessen (onder andere tijdig inschakelen juridische expertise en rol van het advies in de besluitvormingsketen).
- Bevorderen van juridische awareness en kennis bij de medewerkers (introductie, scholing).
- Betere benutting van de juridische expertise die binnen de organisatie aanwezig is (versterking juridisch netwerk).

6. Versterken van de financiële functie
In het coalitieakkoord ''Nieuwe energie voor Utrecht'' wordt specifiek stilgestaan bij het versterken van de financiële en controlfunctie binnen de provincie Utrecht. Het versterken van de financiële functie moet leiden tot een betere verantwoording van uitgaven en tot inzichtelijke integrale (management)informatie, waarmee tijdig gestuurd kan worden. In 2020 gaan we de ontstane achterstand bij het vaststellen van de jaarrekeningen wegwerken. Ook wordt richting de Kadernota een voorstel gedaan tot aanpassing van de doelenboom en worden eerste uitwerkingen gegeven aan de wens de begroting en rapportages meer inzichtelijk te maken voor de staten en derden.

Met ingang van 2020 gaan we de Voorjaarsnota en de Najaarsnota samenvoegen tot één 'Zomernota'. Deze nota wordt in de eerste vergadering na het zomerreces aan Provinciale Staten aangeboden. De Zomernota biedt naast efficiency in het planning & controlproces, Provinciale Staten een tijdiger mogelijkheid om bij te sturen.

7. Huisvesting
Het huurcontract met één van de huurders in het Huis voor de provincie, loopt af op 31 december 2019. De aan hen toebehorende vergader- en parkeervoorzieningen komen vrij per 1 januari 2020.

Het vertrek van deze huurder geeft de provincie de gelegenheid de beschikbare kantoorruimte in het Huis voor de provincie opnieuw in te delen, om zo tot een verdeling van de beschikbare voorzieningen te komen die meer recht doet aan de verander(en)de behoeften van de provincie en haar huurders.
Gekeken wordt of de betreffende verdiepingen (deels) kunnen worden verhuurd aan de al zittende externe partijen. De provincie wil een extra verdieping in gebruik gaan nemen o.a. om de groei van de provinciale organisatie op te vangen.

8. Duurzaamheid
Uiterlijk in 2020 moet 10% van het provinciale inkoopbudget circulair aanbesteed worden, dit conform de overeenkomst die gezamenlijk met de Economic Board Utrecht (EBU) en de gemeenten Utrecht, Amersfoort en Woerden is gesloten.

De in de voorgaande colleges vastgestelde ambities betreffende het streven naar labelverbeteringen van de provinciale gebouwen zijn ondergebracht in de concernopgave Verduurzaming provinciaal vastgoed. Binnen deze concernopgave worden de doelstellingen uit het Klimaatakkoord, de vernieuwde wet- en regelgeving en de ambities uit het coalitieakkoord vertaald naar toepasbare maatregelen binnen ons provinciaal vastgoed. Het streven is een reductie van de CO2 uitstoot van 49% in 2030 ten opzichte van 1990. De eerste stappen, labelverbetering, toepassing van LED verlichting, toepassing van PV panelen en bouwfysisch onderzoek zijn genomen of worden in 2020 uitgevoerd. Omdat nog niet duidelijk is welke stappen er wat betreft verduurzaming provinciaal vastgoed vanaf 2021 gezet kunnen worden, is dit onderwerp opgenomen in de lijst 'nog nader uit te werken voorstellen'.

3.5.3 Wat gaat dat kosten?
In de inleiding van deze Begroting 2020 is aangegeven: "De uitvoering van een ambitieus coalitieakkoord vraagt om een organisatie die op orde is. In deze begroting reserveren we middelen voor het aannemen van meer vaste medewerkers, voor een derde bij bedrijfsvoering en financiën, voor twee derde bij de uitvoering van onze programma's. In totaal gaat het om 100 nieuwe formatieplaatsen. Dit is grotendeels echt een uitbreiding en deels het in dienst nemen van mensen die we nu inhuren op tijdelijke basis."

In het begrotingsonderdeel Bedrijfsvoering (Overhead) wordt in 2020 een bedrag geïntensiveerd van ruim € 7mln. Over de gehele coalitieperiode gaat het om een cumulatief bedrag van bijna € 23 mln. Dit betreft naast versterkingen in capaciteit ook diverse materiële kostenbudgetten, zoals de kapitaallasten van duurzaamheidsinvesteringen in het eigen vastgoed. In de tabel 'Financiële doorrekening coalitieakkoord' in paragraaf 1.3 is dit in detail weergegeven bij het onderdeel Bedrijfsvoering (Overhead).

3.6 Verbonden partijen

Inleiding
De provincie Utrecht heeft bestuurlijke en financiële belangen in gemeenschappelijke regelingen en stichtingen. Daarnaast wordt deelgenomen in diverse vennootschappen. Deze worden in deze paragraaf toegelicht.

Verbonden partijen zijn samenwerkingsverbanden van de provincie Utrecht en externe partijen waarin de provincie Utrecht zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft en die de status van publiek- of privaatrechtelijk rechtspersoon hebben. Er is sprake van een bestuurlijk belang indien namens de provincie Utrecht iemand zitting heeft in het bestuur, dan wel de provincie Utrecht stemrecht heeft. Van een financieel belang is sprake zodra de provincie Utrecht middelen ter beschikking stelt, waarover risico wordt gelopen in geval van financiële problemen bij de verbonden partij. Het aangaan van banden met (verbonden) derde partijen komt voort uit het publieke belang.

Uit intern onderzoek is gebleken dat de financiële risico's in veel gevallen gelijk zijn aan de omvang van het directe financiële belang. In bepaalde gevallen is er sprake van een potentieel financieel risico dat die omvang aanzienlijk kan overstijgen. In dat verband is met name te noemen het Fonds nazorg gesloten stortplaatsen provincie Utrecht. Hoewel technische maatregelen zijn genomen om die risico's zoveel mogelijk te beperken, kunnen calamiteiten niet volledig worden uitgesloten.

Verbonden partijen voeren beleid dat de provincie Utrecht (gedeeltelijk) ook zelf had kunnen uitvoeren. De provincie Utrecht draagt de verantwoordelijkheid voor het bereiken van de doelstellingen die worden beoogd door het aangaan van de samenwerking met de verbonden partijen. Het provinciale beleid is verder vastgelegd in de nota verbonden partijen (2018).

Gemeenschappelijke regeling

Randstedelijke Rekenkamer

Recreatie Midden Nederland

Recreatieschap Stichtse Groenlanden

Plassenschap Loosdrecht e.o.

Regionale Uitvoeringsdienst (RUD)

Stichtingen en verenigingen

Inter Provinciaal Overleg (IPO)

Huis der Nederlandse Provincies (HNP)

Coöperaties en vennootschappen

Vitens NV

NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

Nederlandse Waterschapsbank NV (NWB)

NV REMU Houdstermaatschappij

Ontwikkelingsmaatschappij Utrecht NV (OMU)

Overige verbonden partijen

Fonds Nazorg gesloten stortplaatsen

Overzicht Verbonden partijen

Randstedelijke Rekenkamer

Doel	Het doel van de Randstedelijke Rekenkamer is om de rechtmatigheid, de doelmatigheid en de doeltreffendheid van de provincies te verbeteren. Zij verricht hiervoor onafhankelijk onderzoek naar de provincies en de daarmee verbonden organen. De rekenkamer informeert primair Provinciale Staten over haar onderzoeksbevindingen, oordelen en aanbevelingen.
Type Verbonden Partij	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Amsterdam
Webadres	Randstedelijke Rekenkamer
Bestuursdeelname	PS besluit tot instellen leden programmaraad en adviescommissie. Bestuurder wordt via unaniem PS besluit deelnemers benoemd.
Overige deelnemers	Provincies Noord en Zuid Holland en Flevoland
Kerntaken	De taken en bevoegdheden van de Randstedelijke Rekenkamer zijn in de Provinciewet vastgelegd. De onafhankelijke positie wordt gewaarborgd door onder meer de vrijheid van onderzoek, de toegang tot personen en gegevens en openbaarheid van rapportage. De Rekenkamer doet onderzoek op basis van een eigen onderzoeksprogramma, dat wordt vastgesteld na overleg met de programmaraad. Deze programmaraad bestaat uit leden van de Provinciale Staten van de vier provincies.
Openbaar belang	De Randstedelijke Rekenkamer heeft, ter voldoening aan de Provinciewet, een Reglement van Orde opgesteld. Het Reglement van Orde bevat regels over de organisatie en werkwijze van de Rekenkamer.
Wijziging belang	

	1 januari 2020	31 december 2020
Eigen vermogen	€ 0,441 mln	€ 0,441 mln
Vreemd vermogen	€ 0,624 mln	€ 0,624 mln
Resultaat	€ 50k	

	Aandelen	Nominaal	Volgestort	Belang in %
Deelneming	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Overig

Risico's	Indien de RR onvoldoende middelen heeft om aan haar taakstellingen en verplichtingen te kunnen voldoen, zullen de deelnemende provincies de middelen van de RR aanvullen. Dit risico wordt op dit moment verwaarloosbaar geacht, gezien de ervaring in de afgelopen jaren. De provinciale bijdrage aan de begroting van de Randstedelijke Rekenkamer wordt als volgt berekend: • voor de helft van de begroting dragen de provincies evenveel bij;• voor de andere helft van de begroting is de omvang van de bijdrage naar rato van de som van de belastingcapaciteit en de uitkering uit het provinciefonds. In verband met de specifieke onderzoeken voor de provincie Utrecht naar de Dolderseweg en Uithoflijn is de verwachting dat om een aanvullende bijdrage zal worden verzocht.

Recreatie Midden Nederland

Doel	Zo goed mogelijk faciliteren van de deelnemende recreatieschappen op het gebied van beleid, onderhoud, financiën en personeelszaken.
Type Verbonden Partij	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Utrecht
Webadres	RMN
Bestuursdeelname	GS in Bestuur
Overige deelnemers	Plassenschap Loosdrecht en omstreken en Recreatieschap Stichtse Groenlanden.
Kerntaken	Recreatie Midden Nederland is een samenwerkingsverband van de deelnemende recreatieschappen. Recreatie Midden Nederland is het gemeenschappelijk facilitair bedrijf van de recreatieschappen en ondersteunt de deelnemende schappen.
Openbaar belang	De provincie is vertegenwoordigd in het bestuur en draagt financieel indirect bij via de bijdragen aan de deelnemende recreatieschappen.
Wijziging belang	Geen

	1 januari 2020	31 december 2020
Eigen vermogen	0	0
Vreemd vermogen	€ 221.451	€ 60.000
Resultaat	0	

	Aandelen	Nominaal	Volgestort	Belang in %
Deelneming	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Overig	Gemeenschappelijke regeling tussen de recreatieschappen Stichtse Groenlanden en Plassenschap Loosdrecht en Omstreken.
Risico's	De provincie Utrecht is als deelnemende partij indirect, via de recreatieschap en het plassenschap, aanspreekbaar voor tekorten.

Recreatieschap Stichtse Groenlanden

Doel	Dit recreatieschap ontwikkelt, beheert en onderhoudt terreinen voor dagrecreatie en routenetwerken voor wandelen, varen en fietsen in opdracht van provincie en gemeenten.
Type Verbonden Partij	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Utrecht
Webadres	Stichtse Groenlanden
Bestuursdeelname	PS in Algemeen Bestuur, GS in Algemeen en Dagelijks Bestuur
Overige deelnemers	De gemeenten Utrecht, Nieuwegein, Houten, IJsselstein, Lopik, Woerden, De Ronde Venen, De Bilt en Stichtse Vecht
Kerntaken	De kwalitatieve en kwantitatieve ontwikkeling van recreatieruimte en recreatievoorzieningen voor de deelnemende gemeenten en de provincie.
Openbaar belang	De provincie is vertegenwoordigd in het dagelijks en algemeen bestuur en draagt bij voor 30,9%
Wijziging belang	In 2019 is geen wijziging van het belang.

	1 januari 2020	31 december 2020
Eigen vermogen	€ 3.476.479	€ 3.303.179
Vreemd vermogen	€ 6.551.153	€ 7.841.223
Resultaat	€ 6.300	

	Aandelen	Nominaal	Volgestort	Belang in %
Deelneming	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Overig	Besloten is dat de financiële huishouding binnen het recreatieschap voorlopig wordt gescheiden in 2 delen: het werkgebied van Stichtse Groenlanden van voor 2018 (programma A) en het werkgebied de Vinkeveense Plassen (Programma B) dat gemeente De Ronde Venen heeft ingebracht. Dit betekent dat er twee programma's in de begroting zullen zijn, twee financiële administraties worden gevoerd en dat er over twee onderdelen in de jaarrekening van het schap verantwoording wordt afgelegd. Hiermee worden de financiële risico's over en weer gescheiden. De “oude” deelnemers van Stichtse Groenlanden lopen geen risico verband houdend met het Vinkeveense gebied en De Ronde Venen loopt geen risico in verband met het werkgebied van Stichtse Groenlanden van voor 2018.
Risico's	Als deelnemer is de provincie medeverantwoordelijk voor een eventueel negatief exploitatieresultaat. Door toetreding van gemeente De Ronde Venen in 2018 neemt dit risico formeel toe. In een overeenkomst tussen De Ronde Venen en het recreatieschap Stichtse Groenlanden is echter vastgelegd dat de gemeente het schap vrijwaart van een eventueel negatief exploitatieresultaat op dit begrotingsonderdeel. Deze afspraak geldt in ieder geval tot 2023.

Plassenschap Loosdrecht e.o.

Doel	Dit recreatieschap ontwikkelt, beheert en onderhoudt terreinen voor dagrecreatie en routenetwerken voor wandelen, varen en fietsen in opdracht van provincie en gemeenten.
Type Verbonden Partij	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Utrecht
Webadres	Plassenschap Loosdrecht
Bestuursdeelname	PS in Algemeen bestuur. GS in Algemeen bestuur en Dagelijks bestuur.
Overige deelnemers	Provincie Noord Holland en de gemeenten Stichtse Vecht, Wijdemeren en Utrecht.
Kerntaken	De kwalitatieve en kwantitatieve ontwikkeling van recreatieruimte en recreatievoorzieningen voor de deelnemende gemeenten en de provincies.
Openbaar belang	De provincie is vertegenwoordigd in het dagelijks en het algemeen bestuur en draagt bij voor 15% van de deelnemersbijdragen.
Wijziging belang	In 2019 is geen wijziging van het belang.

	1 januari 2020	31 december 2020
Eigen vermogen	€ 1.445.196	€ 1.395.082
Vreemd vermogen	€ 5.260.045	€ 5.719.094
Resultaat	€ 20.800	

	Aandelen	Nominaal	Volgestort	Belang in %
Deelneming	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Overig

Risico's	De provincie is als deelnemer aanspreekbaar voor eventuele financiële tekorten.

Regionale Uitvoeringsdienst (RUD)

Doel	De Regionale Uitvoeringsdienst behartigt de belangen van de deelnemers tezamen en van iedere deelnemer afzonderlijk op het gebied van fysieke leefomgeving, voor zover de bevoegdheid daartoe de deelnemer toekomt en voor zover deze aan de Regionale Uitvoeringsdienst is gemandateerd.
Type Verbonden Partij	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Utrecht
Webadres	RUD
Bestuursdeelname	GS in Algemeen Bestuur en Dagelijks Bestuur
Overige deelnemers	De gemeenten Amersfoort, Baarn, Bunschoten, Eemnes, Houten, Leusden, Lopik, Nieuwegein, Soest, Utrecht en Woudenberg
Kerntaken	De RUD voert namens de provincie en gemeenten vergunningverlenende, handhavende en toezichthoudende taken uit op het milieu- en omgevingsdomein. Elke deelnemer bepaalt het voor hem uit te voeren beleid zelf.
Openbaar belang	Het waarborgen en ontwikkelen van een gezonde, veilige en duurzame leefomgeving. De provincie is de grootste opdrachtgever, voor ca 58%.
Wijziging belang	Met ingang van 2019 wordt de provinciale opdracht aan de RUD uitgebreid met de provinciale VTH taken in de gemeente Vijfheerenlanden. Vanaf 2019 zal de opdracht t.a.v. bodemtaken geleidelijk krimpen. Dit met het oog op het aflopen van het Bodemconvenant in 2020 en de overgang van bevoegd gezag van provincie naar gemeenten. Ook andere opdrachtgevers zijn in beweging en zullen naar alle waarschijnlijkheid hun opdrachtverlening aan de RUD uitbreiden, wat effect zal hebben op het procentuele belang van de provincie Utrecht in de RUD. De verwachting is dat per saldo het belang van de provincie Utrecht de komende jaren zal dalen.

	1 januari 2020	31 december 2020
Eigen vermogen	€ 0,9 mln	€ 0,9 mln
Vreemd vermogen	€ 1,7 mln	€ 1,7 mln
Resultaat	€ 11.000	

	Aandelen	Nominaal	Volgestort	Belang in %
Deelneming	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Overig

Risico's	Het risico zal op termijn afnemen door het aflopen van het bodemconvenant in 2020, hierdoor verschuift het bevoegd gezag van de provincie naar de gemeenten.

Inter Provinciaal Overleg (IPO)

Doel	Het IPO behartigt de belangen van de provincies en biedt een platform voor o.a. het optimaliseren van de condities waaronder provincies werken en provinciale vernieuwingsprocessen stimuleren.
Type Verbonden Partij	Stichtingen en verenigingen
Vestigingsplaats	Den Haag
Webadres	IPO
Bestuursdeelname	PS in Algemene ledenvergadering GS in bestuur
Overige deelnemers	De overige provincies
Kerntaken	Het IPO is actief op dezelfde terreinen als de provincies, zoals milieu, landelijk gebied, sociaal beleid, ruimtelijke ordening, wonen, economie en mobiliteit. De belangenbehartiging geeft het IPO vorm door regelmatig te overleggen met onder andere de verschillende overheden en maatschappelijke organisaties. De platformfunctie wordt ingevuld door gelegenheden te creëren om kennis en ervaringen uit te wisselen, gezamenlijke standpunten te bepalen en initiatieven te ontplooien. Daarnaast ondersteunt het IPO de provincies bij het uitvoeren van taken, onder andere via de uitvoeringsorganisatie BIJ12 (natuur, informatiesystemen).
Openbaar belang	Het IPO is een vereniging, waarvan alle Nederlandse provincies lid zijn. Deze zijn vertegenwoordigd in het verenigingsbestuur en de algemene vergadering. Het bestuur bestaat uit dertien leden, uit elke provincie één gedeputeerde. Elk heeft een eigen portefeuille waarvan hij of zij ook woordvoerder is. Een commissaris van de Koning is voorzitter. De algemene vergadering bestaat uit 24 Statenleden; uit elke provincie twee. Daarnaast heeft het bestuur vier adviseurs: drie Commissarissen van de Koning en één provinciesecretaris respectievelijk voorgedragen door de Kring van Commissarissen en de Kring van Provinciesecretarissen. De kosten van de vereniging worden door de provincies gedragen volgens een maatstaf, waarbij de ene helft van de kosten gelijkmatig over de provincies wordt verdeeld, en de andere helft over de provincies wordt verdeeld naar rato van de som van de totale uitkeringen uit het provinciefonds en de belastingcapaciteit.
Wijziging belang	n.v.t.

	1 januari 2020	31 december 2020
Eigen vermogen	€ 5,4 mln	€ 5,4 mln
Vreemd vermogen	€ 21,8 mln	€ 21,8 mln
Resultaat	0	

	Aandelen	Nominaal	Volgestort	Belang in %
Deelneming	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Overig	Het IPO werkt aan een doorontwikkeling tot een nieuwe netwerkorganisatie van en voor de gezamenlijke provincies. Het IPO wil sneller werken en werkt mede daardoor steeds meer met bijvoorbeeld (bestuurlijke) regietafels, (bestuurlijke) koplopergroepen, kerngroepen en een denktank. Daarnaast heeft het IPO Bestuur de opdracht gegeven tot een verbetering van de Planning en Control functie. In 2018 is gewerkt met een nieuwe P&C cyclus (voor de begroting 2019) die -op basis van de uitgangspunten en ervaringen- aangepast wordt voor de cyclus van 2019 (voor de begroting 2020).
Risico's	

Huis der Nederlandse Provincies (HNP)

Doel	De algemene doelstelling van de Vereniging Huis van de Nederlandse Provincies (HNP) is het verkrijgen van een effectieve positionering en vertegenwoordiging van de provincies in Brussel.
Type Verbonden Partij	Stichtingen en verenigingen
Vestigingsplaats	Brussel
Webadres	HNP
Bestuursdeelname	GS in bestuur
Overige deelnemers	De overige provincies en het IPO
Kerntaken	Het HNP behartigt de provinciale belangen op het Brusselse speelveld en is daarmee de lobbyorganisatie van de provincies. Het HNP richt zich op de kennis- en netwerkanalyse van een beperkt aantal dossiers. Het HNP treedt proactief op als verbindende schakel tussen Brussel en de achterban (provincies en IPO) en coördineert de strategie en het netwerk voor de Europese lobbydossiers. Het HNP draagt bij aan de gehele Europese beleidscyclus door vanuit de provinciale belangenbehartiging te 'brengen' en te 'halen'. 'Brengen' door het delen van kennis, bijdragen aan de ontwikkeling en uitvoering van Europees beleid dat de provincies raakt en aangaat, en het tonen van goede provinciale voorbeelden die passen binnen de Europese doelstellingen. 'Halen" is het gebruiken van Europese programma's en structuurfondsen en het samenwerken in Europese netwerken.
Openbaar belang	Vertegenwoordigers van de twaalf provincies en het IPO werken in opdracht van het HNP-bestuur vanuit het Huis als liaison tussen de provincies en Europese instellingen en netwerken. De EU-lobbyprioriteiten van het IPO gelden hierbij als basis, naast landsdelige en provinciale agenda's. Namens de provincie Utrecht is gedeputeerde Pennarts-Pouw lid van het Bestuur van het HNP. De provincie Utrecht is lid van het HNP en betaalt daarvoor een bijdrage voor huisvestings- en apparaatskosten. Het HNP is een vereniging volgens Belgisch recht (Internationale non-profit organisatie).
Wijziging belang	n.v.t.

	1 januari 2020	31 december 2020
Eigen vermogen	€ 0,3 mln	€ 0,3 mln
Vreemd vermogen	€ 0,03 mln	€ 0,03 mln
Resultaat	€ 0	

	Aandelen	Nominaal	Volgestort	Belang in %
Deelneming	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Overig	n.v.t.
Risico's	Financiële risico is gezien de goede financiële situatie minimaal.

Vitens NV

Doel	Het uitoefenen van een publiek (drink)waterbedrijf, daaronder begrepen: de winning, productie, transport, verkoop en distributie van water, alsmede het verrichten van alles wat met de publieke watervoorziening verband houdt.
Type Verbonden Partij	Coöperaties en vennootschappen
Vestigingsplaats	Utrecht
Webadres	Vitens
Bestuursdeelname	Algemene vergaderingen van aandeelhouders
Overige deelnemers	Provincies en gemeenten in het verzorgingsgebied van Vitens
Kerntaken	Vitens zorgt ervoor dat er 24/7 betrouwbaar water uit de kraan komt en voor goede service daaromheen. Daarnaast zet Vitens zich in voor de bescherming van de kostbare drinkwaterbronnen.
Openbaar belang	Wettelijk is vastgesteld dat de aandelen van de drinkwaterbedrijven in publieke handen blijven. Het belang van de provincie Utrecht als aandeelhouder in Vitens is historisch gegroeid. Met ons aandeelhouderschap borgen wij onze verantwoordelijkheid voor een goede drinkwatervoorziening in Utrecht. Het belang van de provincie Utrecht bedraagt 5,692%. Jaarlijks wordt dividend uitgekeerd.
Wijziging belang	De provincie heeft een vast aandelenpakket. Het belang is niet gewijzigd.

	1 januari 2020	31 december 2020
Eigen vermogen	€ 553 mln	€ 553 mln
Vreemd vermogen	€ 1.294 mln	€ 1.294 mln
Resultaat	€ 14 mln (idem 2019)	

	Aandelen	Nominaal	Volgestort	Belang in %
Deelneming	285.869 a € 1,00	286	286	4,95%

Overig	Voor de planperiode 2018 - 2022 is een investeringsvolume van circa € 618 miljoen (bruto exclusief bijdragen van derden) voorzien. Dit zijn vooral investeringen in de bovengrondse- en ondergrondse infrastructuur (circa € 467 miljoen) ten behoeve van de continuïteit. Bovengronds wordt met name geïnvesteerd in procesautomatisering (PA), renovaties in productielocaties en security. De investeringen voor ondergrondse infrastructuur zijn gericht op vervanging van hoofd- en aansluitleidingen. Het investeringsvolume voor vervanging en reconstructie van hoofdleidingen wordt de komende planperiode stabiel gehouden tot een niveau van € 55 miljoen in 2020 om de verwachte ondermaatse leveringsminuten (OLM) niet boven het huidige peil te laten stijgen. Hiermee wordt circa 1% per jaar van het hoofdleidingnet vervangen.
Risico's	Als aandeelhouder loopt de provincie geen financiële risico's ten gevolge van het handelen van de N.V., behalve het dividendrisico.

NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

Doel	Het bankieren ten dienste van overheden - waaronder provincies - en met overheden verbonden instellingen en bedrijven op het terrein van volkshuisvesting, openbaar nut, onderwijs en gezondheidszorg.
Type Verbonden Partij	Coöperaties en vennootschappen
Vestigingsplaats	Den Haag
Webadres	BNG
Bestuursdeelname	Algemene vergaderingen van aandeelhouders
Overige deelnemers	De overige aandeelhouders zijn het Rijk, provincies en gemeenten en een hoogheemraadschap
Kerntaken	De NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) is de bank voor de overheid en voor het maatschappelijk belang.
Openbaar belang	De provincie heeft een belang van 0,16% in de BNG. Het is niet zonder meer mogelijk een marktwaarde voor deze aandelen te bepalen, omdat deze niet vrij verhandelbaar zijn. (Bron BNG jaarrekening 2015)
Wijziging belang	n.v.t.

	1 januari 2020	31 december 2020
Eigen vermogen	€ 4.953 mln	€ 4.990 mln
Vreemd vermogen	€ 135.072 mln	€ 132.519 mln
Resultaat	€ 337 mln	

	Aandelen	Nominaal	Volgestort	Belang in %
Deelneming	87.750	€ 222.000	€ 222.000	0,16%

Overig	n.v.t.
Risico's	n.v.t.

Nederlandse Waterschapsbank NV (NWB)

Doel	Voor gemeenten, provincies, gezondheidszorg, onderwijs en activiteiten op het gebied van water en milieu, arrangeert de bank korte en langlopende kredieten.
Type Verbonden Partij	Coöperaties en vennootschappen
Vestigingsplaats	Den Haag
Webadres	NWB
Bestuursdeelname	Algemene vergadering van aandeelhouders
Overige deelnemers	De aandelen zijn in handen van waterschappen, het Rijk en provincies.
Kerntaken	De Nederlandse Waterschapsbank (NWB) is een financiële dienstverlener voor de overheidssector.
Openbaar belang	De provincie heeft een belang van 0,17% in de NWB. De aandelen van de Nederlandse Waterschapsbank (NWB) kennen geen marktwaarde. (Bron NWB jaarrekening 2015)
Wijziging belang	n.v.t.

	1 januari 2020	31 december 2020
Eigen vermogen	€ 1.628 mln	€ 1.706 mln
Vreemd vermogen	€ 85.495 mln	€ 82.009 mln
Resultaat	€ 337 mln	

	Aandelen	Nominaal	Volgestort	Belang in %
Deelneming	A:43 á € 115,- en B: 60 á € 460,-	A: € 4.945,- en B: € 27.600,-	A: 100% en B: 25%	0,17%

Overig	n.v.t.
Risico's	n.v.t.

NV REMU Houdstermaatschappij

Doel	De activiteiten van N.V. REMU Houdstermaatschappij beperken zich thans tot die van belangenbehartiger in het kader van een eventueel nog van ENECO te ontvangen vergoeding indien dat bedrijf zelf zou worden verkocht.
Type Verbonden Partij	Coöperaties en vennootschappen
Vestigingsplaats	Utrecht
Webadres	
Bestuursdeelname	Via aandeelhoudersvergadering
Overige deelnemers	Gemeenten Utrecht en Amersfoort
Kerntaken	zie Doel
Openbaar belang	De provincie is voor 47,5% aandeelhouder in de houdstermaatschappij. De vennootschap heeft een eigen vermogen van € 1,5 mln. en wordt in stand gehouden in verband met een eventueel nog te ontvangen vergoeding van ENECO. Deze vergoeding bedraagt 4,66% van de totale waarde bij verkoop voor 31 december 2010 van meer dan 50% van ENECO (privatiseringsvergoeding). Zoals oorspronkelijk overeengekomen, vervalt het recht op deze vergoeding na 31 december 2010, echter vanwege het verzet dat ENECO heeft gepleegd tegen de Wet Onafhankelijk Netbeheerder (zgn. splitsingswetgeving), komt ENECO, naar het standpunt van de voormalige aandeelhouders, geen beroep meer toe op de vervaldatum van de privatiseringsvergoeding.
Wijziging belang	geen wijzigingen

	1 januari 2020	31 december 2020
Eigen vermogen	€ 1,40 mln	€ 1,40 mln
Vreemd vermogen	€ 0,01 mln	€ 0,01 mln
Resultaat	€ 40k negatief	

	Aandelen	Nominaal	Volgestort	Belang in %
Deelneming	95 à € 500	€ 47,50	€ 47,50	47,5 %

Overig	de REMU heeft geen activiteiten anders dan de belangen van de aandeelhouders te behartigen in relatie tot het verkrijgen van de privatiseringsvergoeding zoals met ENECO overeengekomen was.
Risico's	

Ontwikkelingsmaatschappij Utrecht NV (OMU)

Doel	Doel van de N.V. is het investeren in de private delen (lege delen van terreinen, verouderde bedrijfsbebouwingen) ten einde deze met andere participanten (zoals gemeenten en/of private ontwikkelaars) te herontwikkelen en opnieuw in de markt te zetten.
Type Verbonden Partij	Coöperaties en vennootschappen
Vestigingsplaats	Utrecht
Webadres	OMU
Bestuursdeelname	De provincie Utrecht is enig aandeelhouder van de OMU.
Overige deelnemers	De provincie Utrecht is enig aandeelhouder van de OMU.
Kerntaken	N.V. OMU is in 2011 opgericht voor het investeren in private kavels op verouderde bedrijventerreinen in de provincie Utrecht. In 2016 is de opdracht verbreed naar de transformatie van leegstaande kantoorpanden.
Openbaar belang	Het gaat om projecten die zonder ingrijpen van de overheid niet of ernstig vertraagd van de grond zouden komen en die een bijdrage leveren aan verbetering van het vestigingsklimaat op bedrijventerreinen en de leefbaarheid in de binnensteden.
Wijziging belang	

	1 januari 2020	31 december 2020
Eigen vermogen	€ 12.500.000	€ 12.250.000
Vreemd vermogen	€ 0	€ 0
Resultaat	€ -250.000	

	Aandelen	Nominaal	Volgestort	Belang in %
Deelneming	150.000 van nominaal € 100,00	15.000.000	15.000.000	100

Overig	n.v.t.
Risico's	Als aandeelhouder loopt de provincie geen financiële risico’s ten gevolge van het handelen van de N.V. Voorwaarde is wel dat de provincie zich niet bezig houdt met het bestuur van de N.V. Een ander risico is dat de N.V. gebonden is aan de Europese regels voor staatssteun en dat de daarvoor geldende regels moeten worden gevolgd.

Fonds Nazorg gesloten stortplaatsen

Doel	Beheren van de middelen voor de nazorg van stortplaats Smink om de eeuwigdurende nazorg van deze stortplaats na sluiting te kunnen bekostigen.
Type Verbonden Partij	Overige verbonden partijen
Vestigingsplaats	Utrecht
Webadres	www.provincie-utrecht.nl
Bestuursdeelname	GS is bestuur
Overige deelnemers	geen
Kerntaken	Het bekostigen van de nazorgkosten en een zodanig beheer van de fondsmiddelen dat voldoende rendement wordt gegenereerd voor de eeuwigdurende nazorg.
Openbaar belang	Het treffen van zodanige maatregelen dat wordt gewaarborgd dat de stortplaats geen nadelige gevolgen voor het milieu met zich meebrengt, dan wel voor zover dat redelijkerwijs niet kan worden gevergd, de grootst mogelijke bescherming wordt geboden tegen die nadelige gevolgen.
Wijziging belang	Het belang is gedurende 2019 niet veranderd.

	1 januari 2020	31 december 2020
Eigen vermogen	€ 796.246	€ 688.481
Vreemd vermogen	€ 3.392.082	€ 3.563.721
Resultaat	€ -116.459	

	Aandelen	Nominaal	Volgestort	Belang in %
Deelneming	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Overig

Risico's	Volgens de huidige regels neemt de provincie de nazorg van de stortplaats over in 2040. Om een eventueel financieel risico, dat het doelvermogen niet toereikend is, te voorkomen wordt elke drie jaar onderzocht of het nazorgplan moet worden aangepast. Op basis van dit plan wordt het doelvermogen opnieuw vastgesteld en kan de provincie een aangepaste heffing opleggen. Hierdoor wordt een eventueel financieel risico voor de provincie verkleind.

3.7 Grondbeleid

3.7.1 Wat willen we bereiken?

In het coalitieprogramma “Nieuwe Energie voor Utrecht” is grond een belangrijk middel om te komen tot doelrealisatie voor recreatie, natuur en landschap (Natuur Netwerk Nederland), duurzame energie, duurzame landbouw, maar ook een duurzame en veilige mobiliteit. Het grondbeleid bestaat uit organiseren van processen, kennis, grondbeheer en instrumenten zoals de aan- en verkoop van gronden.
De laatste nota grondbeleid is in 2002 vastgesteld. Momenteel wordt er door de provincie vooral gewerkt vanuit handelingskaders die zijn vastgesteld per programma, bijvoorbeeld de Nota Uitvoering Grondstrategie en het bijbehorende Handelingskader Onroerend Goed dat is gekoppeld aan het Programma Agenda Vitaal Platteland. Grondbeleid is hiermee versnipperd vastgelegd binnen de provincie en wordt voor soortgelijke vraagstukken op verschillende manieren ingezet. Ook verantwoordelijkheden omtrent de inzet van het grondinstrumentarium zijn binnen de organisatie nog versnipperd belegd. De aan- en verkoop van grond is niet aan specifieke functies gebonden. Aangezien er niet één centraal team vanuit een expertiserol zicht houdt op de inzet van het grondinstrumentarium kunnen er vraagstukken ontstaan op het gebied van rechtmatigheid en getrouwheid of ontstaan er strijdige belangen.
In de Statenbrief RRK (Randstedelijke Rekenkamer) Dolderseweg (28-11-2018/81ECOBE) gaven wij dan ook aan dat (1) er een handelingskader onroerend goed zal worden opgesteld voor alle grondtransacties binnen de provincie en dat (2) een aangescherpte rol voor het team Grondzaken en Bedrijfsvoering (GEB) daarvan onderdeel uitmaakt. De grondzakenexpertise krijgt een centrale positie in onze organisatie en het betreffende team betrekken we eerder, nadrukkelijker en met meer zeggenschap en expertise bij alle mogelijke transacties voor aan- en verkoop van grond.
Ook zijn er sinds 2002 wijzigingen doorgevoerd in wet- en regelgeving en de handelingsomgeving van de provincie, die verwerkt moeten worden in het grondbeleid. Ook de aankomende Omgevingswet kan veranderingen voor het grondbeleid teweegbrengen. Kortom, er is behoefte aan een eenduidig en geactualiseerd beleid binnen de provincie. In dit begrotingsjaar reiken wij u een herziene Nota Grondbeleid ter bespreking en vaststelling aan. Daarmee is er sprake van een provinciebreed grondbeleid dat vervolgens elke vier jaar wordt geactualiseerd. Het grondbeleid van de provincie Utrecht wordt uitgewerkt in een uitvoeringskader dat toepasbaar is op de verschillende uitvoeringstaken van de provincie.

De inzet van het grondinstrumentarium binnen de provincie Utrecht vindt voornamelijk plaats in het kader van het Programma Agenda Vitaal Platteland, het Mobiliteitsprogramma, het programma Hart van de Heuvelrug en in het geheel van de bedrijfsvoering (t.w. ons provinciehuis en onze steunpunten). Alleen binnen Hart van de Heuvelrug (gebiedsontwikkelingsprogramma voor het gebied in de driehoek Soest-Zeist-Amersfoort) voert de provincie actieve grondexploitaties uit zoals bedoeld in de Wet ruimtelijke ordening. Een uitgebreide toelichting op deze gebiedsontwikkeling en de risico’s van dit project treft u aan in de speciaal hiervoor opgestelde projectparagraaf.

Een belangrijk kader binnen het grondbeleid is dat de provincie opgavegericht werkt. Dit betekent dat zij de maatschappelijke opgaven centraal zet in haar handelen. Grond is één van de middelen die we in kunnen zetten om onze gestelde doelen te bereiken. Grondbezit is daarmee nooit een doel op zich. In die context behelst het grondbeleid de kaders en spelregels voor de inzet van het grondinstrumentarium. De provincie heeft een verantwoordelijkheid om te handelen als een rechtmatige en betrouwbare overheid. Hieruit volgt dat de provincie bij grondtransacties marktconform, openbaar, conform gelijkberechtiging en transparant handelt.

3.7.2 Wat gaan we daarvoor doen?

<u>Mobiliteitsprogramma Provincie Utrecht 2019-2023</u>
Het mobiliteitsprogramma richt zich op de provinciale doelen met betrekking tot mobiliteit, zoals de aanleg en het onderhoud van wegen, fietspaden, vaarwegen en het vormgeven van het OV-netwerk. De aankopen binnen het mobiliteitsprogramma zijn functioneel voor de aanleg en reconstructie van de provinciale (vaar)wegen, met bijkomende werken. Restpercelen worden (mits niet strategisch van aard) weer verkocht. De projectgebonden grondaankopen vinden plaats op basis van volledige schadeloosstelling. In die gevallen waar het niet lukt om met de grondeigenaren overeenstemming te krijgen in het minnelijke traject, gebruiken we de mogelijkheid om het instrument onteigening in te zetten.

Een nadere toelichting en de actuele aankopen staan in het Mobiliteitsprogramma 2019-2023. Deze staat op de provinciale website.

Programma Agenda Vitaal Platteland
De belangrijkste opgave binnen de Agenda Vitaal Platteland (AVP) is de realisatie van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Conform het Akkoord van Utrecht moeten we om dit te realiseren 1.506 ha nieuwe natuur realiseren en nog 2.700 ha inrichten. De 1.506 ha nog te ontwikkelen natuur wordt gerealiseerd door verwerving van gronden gevolgd door inrichting van deze gronden en de verkoop aan de eindbeheerder, of door functieverandering via particulier natuurbeheer. In dit laatste geval realiseren particulieren provinciale doelen op eigen gronden. De provincie hoeft deze gronden niet te verwerven, maar ze vergoedt wel de waardedaling van de gronden bij functieverandering naar natuur en 95% van de kosten voor inrichting van deze gronden. In 2019 is daar een extra instrument bijgekomen: de aankoopsubsidie voor gronden binnen het NNN, waarbij eenieder 85% van de (agrarische) aankoopwaarde van gronden binnen het NNN vergoed krijgt.

Voor verwerving en functieverandering wordt een lineair stijgende begroting aangehouden van gemiddeld 125 ha per jaar. Verwerving en functieverandering vindt momenteel plaats op basis van vrijwilligheid, waardoor de resultaten sterk fluctueren over de jaren. Uitgaande van de stand van eind 2018 ad. 822 ha gerealiseerd, zou de 1.506 ha verwerving en functieverandering in 2024 bereikt kunnen worden. Uitgaande van deze planning is er vervolgens nog voldoende tijd om uiterlijk in 2027 de gronden ingericht en verkocht te hebben aan een eindbeheerder.

Voor de gebieden met een internationale opgave (N2000, PAS, KRW) moet de verwerving / functieverandering en inrichting in 2021 gereed zijn. In 2017 is per deelgebied met een internationale natuuropgave gekeken welke percelen nog gerealiseerd moeten worden en of dat met inzet van het huidige instrumentarium tijdig haalbaar is. Vooralsnog is de inschatting dat de internationale natuuropgave zonder de inzet van zwaarder instrumentarium gerealiseerd kan worden.

Naam indicator	Omschrijving	Streef-waarde	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Verwerving/functie-verandering nieuwe natuur	Verwerving/ functieverandering nieuwe natuur *[cumulatief, realisatie 2027]*	1.506	822	980	1.105	1.230	1.355	1.405

Tabel 1 Opgave functieverandering NNN in hectare

3.7.3 Financiën en financiële risico's

Mobiliteitsprogramma provincie Utrecht 2019-2023
De programmering van de aankopen verloopt via de Reserve Mobiliteitsprogramma, bestemd voor de uitvoering van de Mobiliteitsvisie 2014-2028.

Financiële risico's Mobiliteitsprogramma provincie Utrecht 2019-2023
Risico's hierbij zijn beperkt omdat het taakgebonden grondaankopen zijn. De beheersing daarvan is onderdeel van de normale bedrijfsvoering, waaronder planschade en nadeelcompensatie verkeer en vervoervoorzieningen. Beheer en onderhoud langs provinciale wegen (bomen, beplantingen, bermen en bermsloten) maakt integraal onderdeel uit van het onderhoud wegen.

Programma Agenda Vitaal Platteland
Voor de financiering van de provinciale natuurdoelen staat jaarlijks een bedrag van € 2,5 mln. op de begroting. Deze middelen worden gebruikt voor de realisatie van het zogenaamde provinciale NNN. Daarnaast stelt het rijk jaarlijks € 4,55 mln. beschikbaar voor verwerving, functieverandering en inrichting van het NNN binnen de internationale opgave (naast middelen voor het Programma Aanpak Stikstof). De internationale doelen worden aanvullend gefinancierd via het zogenaamde grond-voor-grond-principe. Bij de decentralisatie van het natuurbeleid van het Rijk naar de provincies hebben de provincies BBL-gronden van het Rijk overgedragen gekregen. De door het Rijk overgedragen gronden die niet in het NNN liggen (ruilgronden) worden verkocht en daarmee wordt budget vrijgemaakt voor het realiseren van internationale natuurdoelen.

Er wordt naar gestreefd om binnen het programma AVP uiteindelijk geen gronden meer in bezit te hebben, omdat de provincie voor het programma AVP uiteindelijk geen grondeigenaar/eindbeheerder wil zijn. Het areaal dat de

provincie in bezit heeft stijgt jaarlijks met het aantal hectares dat in het betreffende jaar is bijgekocht (voornamelijk binnen begrenzing van het NNN), maar nog niet in hetzelfde jaar is doorverkocht en het daalt jaarlijks door verkoop van gronden (waaronder de ruilgronden). Van het bezit per 1 januari 2019 van 1.078 ha. ligt 485 ha. binnen de natuurbegrenzing, 129 ha. binnen de begrenzing van Recreatie om de Stad (kortweg RodS) en is 465 ha. ruilgrond. De grond binnen het NNN en RodS verkopen we aan een eindbeheerder.

In het verleden is een Revolverend Fonds (RF) ingezet als instrument om natuurdoelen te realiseren. Het RF was bedoeld om de aan- en verkoop of ruiling van gronden op gang te brengen om zodoende onze provinciale en internationale doelen te realiseren. Het fonds werd tot 2017 niet meer actief gebruikt. Afgesproken is het RF af te bouwen met 5 miljoen euro per twee jaar tot 0 in 2027. Het RF mag eind 2020 nog maximaal € 35 mln. bedragen. Met de stand van het RF eind 2017 van € 29 mln. is deze doelstelling ruimschoots gehaald. Sinds 2017 worden nieuw aangekochte ruilgronden voorgefinancierd met middelen uit het Revolverend Fonds. En in 2018 is besloten om voor de Natuurcompensatiebank maximaal € 6 mln. uit het RF te besteden om nieuwe gronden aan te kunnen kopen. In de natuurcompensatiebank worden gronden op 'voorraad' gehouden voor de realisatie van natuur- en boscompensatieverplichtingen. Met deze nieuwe ontwikkelingen komt de afbouw van het RF vooralsnog niet in gevaar. Dit zal jaarlijks bij de jaarrekening gemonitord worden.

Naam indicator	Omschrijving	Streef-waarde	31-12-2019	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023
Verkopen RF	Gepland afname Revolverend Fonds (realisatie 2027)	€ 0	€ 35	€ 35	€ 30	€ 30	€ 25

Tabel 2 Verloop Revolverend Fonds. Bedragen x € 1.000.000

Voor de periode 2018-2021 is een verkooptaakstelling van gronden gepland van in totaal € 14 mln. (een halvering t.o.v. de periode 2014 t/m 2017), waarvan naar verwachting ongeveer de helft in RF zal terugvloeien. Het RF wordt hiermee conform gemaakte afspraken afgebouwd. De andere helft van de middelen die beschikbaar komen bij verkoop is nodig voor financiering van realisatie van nieuwe natuur.

Financiële risico's Agenda Vitaal Platteland

Het risico bij grondverwerving voor de inrichting van natuur in het landelijk gebied is over het algemeen beperkt, omdat grond relatief waardevast is. Voor de realisatie van NNN wordt grond gekocht tegen de agrarische waarde. Deze wordt vervolgens omgezet naar natuur, waarna de waarde nog ca. 15% van de agrarische waarde is. Hier is sprake van kosten, niet van risico.

De middelen uit de verkoop van de ruilgronden (de met de decentralisatie van het natuurbeleid vanuit het Rijk overgedragen BBL gronden die niet binnen het NNN liggen) zetten we in om natuurdoelen te realiseren. Voor de vanuit BBL overgedragen gebouwen is het de opgave deze zo snel mogelijk te verkopen. Per locatie wordt beoordeeld of sloop van overtollige gebouwen en eventuele sanering van de bouwlocatie de verkoopsnelheid kan bevorderen. Uitgangspunten voor de verkoop zijn marktconform, openbaar en transparant.

Het beheer van de nog niet ingerichte provinciale gronden, welke gelegen zijn binnen het NNN worden uitgegeven middels een geliberaliseerd pachtcontract met beperkingen gericht op de bevordering van natuurwaarden (zoals niet bemesten en uitgestelde maaidatum). Dit in afwachting van de start van de uitvoering van de natuurinrichting op deze gronden. Gronden buiten het NNN worden uitgeven aan agrariërs via geliberaliseerde pachtovereenkomsten. Daar waar wenselijk worden ook beperkingen ten behoeve van natuurdoelen opgelegd (bijv. weidevogelbeheer, randenbeheer). Grond en gebouwen leveren een beheeropbrengst op als gevolg van verpachting, maar kennen ook een beheerlast. Opbrengsten en lasten worden met elkaar verrekend en een eventueel positief saldo komt ten gunste van de ontwikkeling van het NNN. Aangezien de provincie steeds minder landbouwpercelen in eigendom heeft, a.g.v. de verkoopopgave, nemen de pachtopbrengsten steeds verder af.

Met het RF zijn in het verleden ook strategische aankopen gedaan met potentiële ontwikkelmogelijkheden. In principe wordt hiermee meer risico gelopen dan bij taakgebonden aankopen ten behoeve van het NNN. Voor de strategische gronden (het RF) wordt jaarlijks een voorziening gevormd conform het beleid voor risicomanagement (de verwachte kans dat verliezen zich voordoen bij verkoop is groter dan 50%). Ieder jaar wordt bij de

jaarrekening een nieuwe risico-inschatting gemaakt, berekend aan de hand van het maximaal te leiden verlies (in euro's) vermenigvuldigd met de kans op dit verlies. Op basis hiervan wordt de hoogte van de risicovoorziening vastgesteld (zie: "Voorziening Dekking Financiële Risico Grondbedrijf"). De stand van de risicovoorziening per 31 december 2017 bedroeg € 2.262 mln. De risicovoorziening is gemaximeerd op €5 mln. De verwachting is dat de risicovoorziening per 1 januari 2020 ruim onder dit plafond zal blijven.

3.8 Projecten

3.8.1 Hart van de Heuvelrug

3.8.1.1 Wat willen we bereiken?

Hart van de Heuvelrug is een unieke integrale gebiedsontwikkeling waarbij de versnipperde natuur weer met elkaar in verbinding komt èn waarbij ruimte gecreëerd wordt voor woningen, bedrijven en zorgprojecten. De projecten zijn veelomvattend: van nieuwe natuurgebieden tot wonen in het groen en van ecoducten tot duurzame bedrijventerreinen.
Op 5 juni 2015 hebben de gemeenten Soest en Zeist en de provincie ingestemd met de samenwerkingsovereenkomsten Hart van de Heuvelrug en Vliegbasis Soesterberg (apart project, geen onderdeel van programma). Deze overeenkomsten bevatten eenduidige afspraken over de wijze van samenwerking, gericht op succesvolle uitvoering van de resterende projecten in de komende jaren.
Doel van het programma is het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit, waaronder het realiseren van twee ecologische corridors. Daarnaast richt het programma zich op ruimtelijke kwaliteitswinst voor wonen, werken, zorg en recreatie. Een belangrijk uitgangspunt voor de uitvoering van het programma is de financiële en ruimtelijke verevening tussen de rode projecten (ontwikkelen woon- en werklocaties) en groene projecten (ontwikkeling natuur en recreatie).
Er zijn al veel, vooral groene, projecten gerealiseerd. De provincie Utrecht, gemeente Soest, gemeente Zeist en het Utrechts Landschap werken de komende jaren intensief samen om ook de overige (vooral “rode”) projecten te realiseren en af te ronden. Het programma loopt door tot eind 2025.

3.8.1.2 Wat gaan we daarvoor doen?

De provincie Utrecht is binnen Hart van de Heuvelrug verantwoordelijk voor de volgende projecten:

Hart van de Heuvelrug:

- Harlanterrein (afgerond in 2019)
- Oostelijke Corridor
- Westelijke Corridor (afgerond in 2018)
- Kamp van Zeist
- Bedrijventerrein Richelleweg
- Woonwijk Sortie 16 (voorheen Dorrestein)

Vliegbasis Soesterberg:

- Park Vliegbasis Soesterberg
- Corridor Camp New Amsterdam
- Kavel Amersfoortseweg
- Woonwijk Vliegbasis Soesterberg
- Kavels Westflank (voorheen Dolderseweg)

Hart van de Heuvelrug

Harlanterrein
Verkoop van de gronden aan Het Utrechts Landschap wordt in het najaar 2019 afgerond. Daarmee is dit project gereed en kan het ook financieel worden afgesloten.

Oostelijke Corridor
De Oostelijke Corridor is een heidecorridor die over de Vliegbasis Soesterberg loopt naar het westen en die o.a. bestaat uit drie ecoducten: Ecoduct Op Hees, Ecoduct Boele Staal en Ecoduct Leusderheide. Momenteel worden gesprekken gevoerd over toekomstig eigendom en beheer van het Ecoduct Boele Staal en aangrenzende gronden. Het gaat daarbij om verkoop de gronden naast het ecoduct. De grond boven het ecoduct zal in eigendom van de provincie blijven en wordt in erfpacht uitgegeven. Dit verkooptraject is in het najaar 2019 gestart en afronding is voorzien in het voorjaar 2020.

Kamp van Zeist
Het te vergroenen deel van Kamp van Zeist is tot medio 2020 in gebruik en in eigendom van Defensie. Dit groene deel zal daarna - met tussenkomst van de provincie - aan Het Utrechts Landschap worden verkocht. In najaar

2019 wordt gestart met de onderhandelingen tussen provincie, Defensie en het Utrechts Landschap. Naar verwachting worden in de zomer van 2020 afspraken vastgelegd over de grondoverdracht en de toekomstige inrichting en overdracht van het terrein.

Beoogd resultaat 2020

- Verkoop van Kamp van Zeist door Defensie aan Provincie Utrecht.
- Overeenkomst tussen Provincie Utrecht en Het Utrechts landschap over doorlevering van het terrein aan Het Utrechts Landschap ná inrichting van het gebied.
- Een tijdelijk beheerplan voor het terrein.

Richelleweg

Richelleweg is een duurzaam bedrijventerrein. Uitgifte van de kavels was voorzien tot en met 2021, maar de markt voor verkoop van de kavels is gunstig. Verwachting is dat eind 2019 alle kavels al verkocht of in optie zijn. Medio 2020 zullen de kavels grotendeels bebouwd of in aanbouw zijn. De openbare ruimte op het bedrijventerrein zal in 2020 worden overgedragen aan de gemeente Soest.

Beoogd resultaat 2020

- De uitgifte van kavels is afgerond
- De overdracht van het openbaar gebied naar gemeente Soest is afgerond

Sortie 16 (voorheen Dorrestein)

Op deze locatie wordt een nieuwe woonwijk ontwikkeld. Er wordt gestart met de planontwikkeling op Sortie 16. Er is een eerste ruimtelijke verkenning uitgevoerd en er is een stedenbouwkundig bureau geselecteerd, dat in 2020 een gebiedsvisie en een bestemmingsplan zal opstellen. Planning van de voorgenomen gronduitgifte is tussen 2023 en 2025.

Beoogd resultaat 2020

- De gebiedsvisie is gereed met basis voor het opstellen van een bestemmingsplan.
- Een strategie voor uitgifte van de grond.
- De aanbesteding van marktpartijen is voorbereid.

Vliegbasis Soesterberg

Park Vliegbasis Soesterberg

De provincie Utrecht heeft het grootste deel van de voormalige Vliegbasis Soesterberg (ca. 400 ha) gekocht van het ministerie van Defensie met als doel een bijzonder natuurgebied te ontwikkelen met behoud en beleving van cultuur(historie) en erfgoed. Het gebied werd in de jaren daarna omgevormd tot ‘Park Vliegbasis Soesterberg’ en eind 2017 grotendeels verkocht aan Het Utrechts Landschap. In samenwerking met een landschapsarchitect en met de gemeenten Soest en Zeist is een plan uitgewerkt voor verbetering van de toegankelijkheid en beleefbaarheid van het park, o.a. door uitbreiding van de padenstructuur en betere bebording.

Met de uitvoering van het plan is in 2017 gestart. Vanwege de verschillende vergunnings- en ontheffingstrajecten gebeurt de uitvoering in fasen. Een deel van de maatregelen is in 2018 afgerond of in uitvoering gegaan (fase 1). Dit zijn de maatregelen die ten noorden van de Lange Baan liggen. Maatregelen die naar verwachting effecten hebben op de broedmogelijkheden van de veldleeuwerik, vragen meer tijd (fase 2). Hiervoor is een pakket mitigerende maatregelen in voorbereiding, gericht op de duurzame instandhouding van de veldleeuwerik. Deze maatregelen zijn randvoorwaardelijk voor het verkrijgen van de benodigde ontheffing Wet natuurbescherming. Het streven is om, na afronding van het vergunningentraject, eind 2019 te starten met de uitvoering van fase 2.

Beoogde resultaat 2020

- Bevoegd gezag heeft een besluit genomen over de aanvraag voor ontheffing Wet Natuurbescherming voor fase 2.
- De mitigerende maatregelen in het kader van ontheffing Wet Natuurbescherming worden uitgevoerd.
- De uitvoering van Fase 2 van padenplan is gestart.

Corridor Camp New Amsterdam
Eén van de resterende opgaven is het realiseren van de schakel in de westelijke ecologische corridor. Deze schakel loopt midden door Camp New Amsterdam (CNA), dat nog steeds in eigendom en gebruik is bij het Rijk/Defensie. De boscorridor loopt over de westkant van de basis via CNA en de shelters naar het inmiddels gerealiseerde ecoduct over het spoor bij Den Dolder. Het vormt een belangrijke verbinding tussen de bos- en heidegebieden van de Utrechtse Heuvelrug. Door het realiseren van deze corridor worden de bestaande hoge ecologische waarden op de voormalige VBS versterkt en het Natuur Netwerk Nederland uitgebreid. Er is een inrichtingsplan opgesteld voor deze corridor. Er worden gesprekken gevoerd met Defensie over de uitvoering van het inrichtingsplan.

Beoogd resultaat 2020

- Overeenkomst met Defensie met afspraken over de uitvoering van de inrichting van het terrein.

Woonwijk Vliegbasis Soesterberg
Een deel van de voormalige vliegbasis, ca 20 ha, heeft de bestemming 'wonen' gekregen. Hier ontwikkelt de Provincie Utrecht in nauwe samenwerking met de gemeente Zeist, gemeente Soest en Utrechts Landschap een nieuwe duurzame woonwijk (225-250 woningen) die qua sfeer en beleving past bij het bijzondere landschap. Deze woonwijk bevindt zich in de planontwikkelingsfase. In 2020 wordt de verkoopstrategie voorbereid, een ontwerp voor de openbare ruimte opgesteld en zijn / worden aanvragen voor vergunningen en ontheffingen voorbereid.

In een deel van het gebied is bodemverontreiniging PFOS (Perfluoroctaanzuur) gevonden. PFOS is lange tijd (tot 2006) een bestanddeel van blusschuim geweest en is met name rond de voormalige Brandweerkazerne e.o. in de bodem terechtgekomen. De PFOS-problematiek is relatief nieuw. Er is echter nog geen landelijke of provinciaal saneringsbeleid hoe om te gaan met PFOS-verontreiniging, er is wel een wettelijke saneringsplicht. Momenteel zijn er nog geen operationele technische reinigingstechnieken beschikbaar. Dit maakt de ontwikkeling van de woonwijk lastig te plannen. Verwachte tijd voor ontwikkelen van saneringsoplossing is 1 à 2 jaar. In 2020 wordt onderzocht op welke manier deze verontreiniging gesaneerd kan worden, wordt met Defensie gesproken over verhaal van de kosten voor de sanering en wordt bekeken welke impact dit heeft op de planning van de realisatie van de woonwijk (kan de woonwijk bijvoorbeeld gefaseerd worden uitgevoerd en kan reeds gestart worden met het deel waar geen PFOS is geconstateerd?). Voor de PFOS-problematiek wordt een saneringsvisie opgesteld en worden gespreken gevoerd met Defensie over het verhaal van de kosten voor de sanering.

Beoogd resultaat 2020

- De verkoopstrategie voor de gronden is gereed.
- Het ontwerp voor de openbare ruimte is afgerond.
- Bevoegd gezag heeft een besluit genomen over de aanvraag voor de ontheffing Wet Natuurbescherming.
- De uitvoering van de mitigerende maatregelen t.b.v. Wet Natuurbescherming zijn gestart.
- Er is gestart met de procedure voor het opstellen van een wijzigingsplan (uitwerking van het vigerende Bestemmingsplan).
- De aanbesteding van marktpartijen is gestart (afhankelijk van verkoopstrategie).
- Saneringsvisie is vastgesteld.
- Overeenkomst over kostenverhaal PFOS met defensie afgesloten.

Kavels Westflank (voorheen Dolderseweg)
Naast de ontwikkeling van de woonwijk VBS zijn er als onderdeel van de gebiedsontwikkeling binnen de voormalige vliegbasis nog twee kleinere rode projecten, nl. verkoop bouwkavels Amersfoortsestraat (verkocht december 2016) en verkoop bouwkavels Westflank.

Aan de Dolderseweg ligt een terrein van circa 1,5 hectare dat kan worden verkocht ten behoeve van woningbouw. Provinciale Staten hebben naar aanleiding van het onderzoek van de Randstedelijke Rekenkamer op 17 december 2018 besloten dat de huidige verkoopprocedure voor de provinciale kavels aan de Dolderseweg in Huis ter Heide definitief moet worden afgebroken en dat een nieuwe uitgifteprocedure moet worden gestart. Dit wordt momenteel verder voorbereid.

3.8.1.3 Wat gaat dat kosten?

De provincie heeft op verzoek van de accountant naar aanleiding van de controle van de jaarrekening 2017 een aantal correcties doorgevoerd voor het Programma Hart van de Heuvelrug. Deze correcties zijn verwerkt in de jaarrekening 2017 en deze hebben effect op de mastergrex en de begroting van de gebiedsontwikkeling. Een van de bevindingen van de accountant was dat de baten en lasten van de grondexploitatie via de begrotingsprogramma's (exploitatie) dienen te verlopen. Dit is als zodanig in de begroting verwerkt. Daarnaast moet de jaarrekening 2018 en 2019 nog door de externe accountant worden gecontroleerd.
Onderstaande overzicht gaat uit van de huidige stand van zaken (september) 2019. In de zomernota 2020 zal mogelijk naar aanleiding van de controle van de jaarrekening 2018 de 2019 de begroting worden bijgesteld.

Het programma Hart van de Heuvelrug/ Vliegbasis Soesterberg heeft een gesloten grondexploitatie. De investeringen in de ontwikkeling worden gedekt met de opbrengsten uit het programma. Het programma staat niet op de begroting van de provincie maar op de balans. Bij de vaststelling van de jaarrekening 2017 is dit op aandringen van de accountant aangepast en lopen de inkomsten en uitgaven via de exploitatie in programma 1.

Lasten	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Totaal
Kamp van Zeist	469	475	483	491		1.061	2.979
Richelleweg	159	4.902					5.061
Sortie 16	5.746	350	1.788	1.818	1.641		11.343
Vliegbasis Soesterberg- Park en Woonijk *)	12.552	3.934	2.802	2.748	2.335	1.795	26.166
Totaal lasten	**18.926**	**9.661**	**5.073**	**5.057**	**3.976**	**2.856**	**45.549**

Baten	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Totaal
Kamp van Zeist	-						-
Richelleweg	1.682	1.710					3.392
Sortie 16			4.702	4.782	4.864	4.946	19.294
Vliegbasis Soesterberg	10.833	11.018	11.205	11.396	11.589	-	56.041
Subtotaal baten	**12.515**	**12.728**	**15.907**	**16.178**	**16.453**	**4.946**	**78.727**
Mutatie onderhanden werk	6.411	-3.067	-10.834	-11.121	-12.477	-2.090	-33.178
Totaal baten	**18.926**	**9.661**	**5.073**	**5.057**	**3.976**	**2.856**	**45.549**

De in exploitatie genomen gronden waarderen we tegen (historische) verkrijgingsprijs vermeerderd met de vervaardigingskosten en worden geboekt op de bijbehorende rekeningen op de balans. Afgesloten projecten van alle partners worden verrekend met het beheerfonds ter nivellering van de "plussen met minnen". Dit is ook onderdeel is van de boekwaarde Hart van de Heuvelrug. In bovenstaand overzicht staan de waardevermeerderingen (lasten) en waardeverminderingen (baten) van 2020-2025 op de projecten. Hierbij is uitgegaan van de vastgestelde grondexploitaties d.d. 1-1-2019.

3.8.1.4 Risico's en te treffen beheersmaatregelen

Het saldo van de projectresultaten van Hart van de Heuvelrug komt uiteindelijk voor rekening en risico van de provincie; voor Vliegbasis Soesterberg zijn apart afspraken gemaakt voor de verdeling van het risico met de gebiedspartners.

Met het uitvoeren van de grondexploitatie lopen wij, ook na het nemen van beheersmaatregelen, risico's. Deze risico's, voor zover de kans op optreden kleiner is dan 50%, worden gedekt uit de weerstandsvermogen (zie de betreffende paragraaf).Risico's lager dan 50% worden opgevangen binnen het weerstandsvermogen en voor risico's boven de 50% dient een voorziening te worden gevormd. Bij grondexploitaties is sprake van risico's en kansen. Ook met de kansen dient rekening te worden gehouden. Bij kansen dient gedacht te worden aan geraamde kosten die lager uitvallen of opbrengsten die bij realisatie hoger uitvallen dan aanvankelijk geraamd. Het resultaat is volgens de huidige exploitatie € 0,4 mln. positief en hoeft geen voorziening getroffen te worden.

Voorziening grondexploitatie	Nominaal (x 1 mln)
Verwachte resultaten Hart van de Heuvelrug	*) € 1,4
Verwachte resultaten Vliegbasis Soesterberg	€ -0,6
Stand Beheerfonds ultimo 2018	€ -7,0
Bijdrage van vliegbasis Soesterberg	€ 10,0
Fiscale risico's o.b.v. tarief 25% (VPB)	€ 0,0
Risico's HvdH > 50% (50% opname)	€ -3,2
Risico's VBS > 50% (50% opname)	€ -0,2
Saldo	€ 0,4

**) Inclusief afdracht VBS Park van € 10 mln aan beheerfonds (deze van 2019 doorgeschoven naar 2020).*

3.8.2 Uithoflijn

3.8.2.1 Wat willen we bereiken?

De nieuwe tramverbinding (lijn 22) tussen Utrecht Centraal en Utrecht Science Park zal naar verwachting eind 2019 in exploitatie gaan en heeft daarmee buslijn 12 vervangen. De frequentie van lijn 22 is nog mogelijk beperkt tot 6 trams per uur per richting en wordt daarom wellicht aangevuld met de tijdelijke buslijn 26. De reizigers kunnen kiezen voor de tram of de bus. In de loop van 2020 wordt de frequentie van lijn 22 gefaseerd opgevoerd. De frequentie van buslijn 26 wordt als gevolg daarvan teruggebracht naar een minimum en komt uiteindelijk te vervallen. Dit vergt vooral een nauwe samenwerking tussen de concessieverlener en vervoerder
De projectorganisatie Uithoflijn gaat zich in 2020 richten op de nazorg die conform de projectopdracht loopt tot een half jaar na start exploitatie. Tijdens deze fase worden mogelijke restpunten weggewerkt en vraagstukken vanuit het Trambedrijf opgepakt. Tegelijkertijd wordt er gewerkt aan een verdere afbouw van de projectorganisatie. Aan het Trambedrijf wordt ondersteuning geboden bij het gefaseerd en beheerst verhogen van de rijfrequentie.

3.8.2.2 Wat gaan we daarvoor doen?

In 2020 wordt décharge verleend aan de projectorganisatie Uithoflijn. Om dit mogelijk te maken wordt er zorg gedragen voor een ordentelijk projectdossier met archivering, de laatste (kennis-) overdrachten aan het Trambedrijf en voor zover mogelijk een financiële eindafrekening inclusief accountantsverklaring opgesteld. Tevens zal afronding van de verplichtingen uit de Bestuursovereenkomst tussen beide opdrachtgevers plaatsvinden.

Ook zal de definitieve MIRT-subsidie worden vastgesteld waarna tot uitbetaling van de laatste termijn zal worden overgegaan.

3.8.2.3 Wat gaat dat kosten?

Bedragen x € 1.000

Lasten	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Traminfra	39.735	75.207	33.021	-	-	-	-
Materieel	7.991	11.544	12.569	-	-	-	-
Totaal lasten	**47.726**	**86.751**	**45.590**	**0**	**0**	**0**	**0**

Baten	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Traminfra	432	0	49.912	52.839	-	-	-
Totaal baten	**432**	**0**	**49.912**	**52.839**	**0**	**0**	**0**

·Het budget ten behoeve van de realisatie van de traminfrastructuur is samengesteld uit dekking van zowel het Rijk (MIRT-subsidie), de provincie als de gemeente Utrecht. De in het voorjaar 2018 ter beschikking gestelde aanvullende financiering van € 84 mln. is opgenomen in deze cijfers.

·Het materieel wordt gefinancierd uit toekomstige reizigersinkomsten na start exploitatie.

3.8.2.4 Risico's en te treffen beheersmaatregelen

Grote projecten in stedelijke omgeving kennen onvoorziene zaken en risico's. Hiervoor zijn reserveringen binnen het projectbudget opgenomen. Om hier op te kunnen sturen wordt er een actief risicomanagement beleid gevoerd. Periodiek wordt voor zowel traminfrastructuur als materieel het risicoprofiel geëvalueerd. Dan wordt de kans op het optreden van een risico beoordeeld, worden beheersmaatregelen in kaart gebracht, waar nodig toegepast en per kwartaal financieel vertaald en afgezet tegen de beschikbare reservering. Majeure wijzigingen, nieuwe of vervallen risico's worden tussentijds besproken in de Directieraad en besloten in de Stuurgroep UHL.

3.8.3 Omgevingswet

3.8.3.1 Wat willen we bereiken?
Om de provincie Omgevingswetproof te krijgen, introduceren we nieuwe instrumenten, leren we organisatie en bestuur daarmee werken en werken we intensief samen met partners in het fysieke domein.

3.8.3.2 Wat gaan we daarvoor doen?
Vaststellen Omgevingsvisie en -verordening
In 2020 worden de ontwerp Omgevingsvisie en –verordening voor de hele fysieke leefomgeving ter inzage gelegd en daarna ter besluitvorming voorgelegd. Uitgangspunt is het Koersdocument dat eind 2018 is vastgesteld. Eind 2020 moeten visie en verordening zijn vastgesteld, zodat de provincie bij inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2021 een werkende visie en verordening heeft. Bij het opstellen van de visie zijn de medeoverheden, uitvoeringspartners, kennisinstellingen en inwoners intensief betrokken. De verordening is goed afgestemd met medeoverheden en uitvoeringspartners. PlanMER heeft gedurende het proces een interactieve rol gehad om de effecten van het toekomstige beleid in beeld te brengen.

Beoogd resultaat 2020
- Het vaststellen van een Omgevingsvisie en –verordening, waarin onder andere meer flexibiliteit voor uitbreiding van de kleine kernen wordt gegeven en duidelijkheid geboden over de aanpak en de randvoorwaarden voor verdere verstedelijking.
- Het vaststellen van een interactief digitaal milieueffectrapport (planMER) dat bijdraagt aan de besluitvorming over de Omgevingsvisie en –verordening.

Aanpassen organisatie en opdracht RUD voor VTH
In 2020 bereiden zowel de interne organisatie als de uitvoeringsorganisaties (zoals de RUD-Utrecht, ODRU, GGD, VTU) zich definitief voor op de komst van de Omgevingswet per 1 januari 2021. Dit betekent dat de VTH-taken die moeten worden uitgevoerd onder de Omgevingswet voor alle uitvoeringsorganisaties en de provincie als opdrachtgever helder moeten zijn en er duidelijke beleidskaders moeten zijn opgesteld.

Beoogd resultaat 2020
- De provincie heeft nieuw vastgesteld VTH-beleid dat zoveel mogelijk is afgestemd met de regionale ketenpartners.
- Met de uitvoeringsorganisaties zijn afspraken gemaakt over hun taakuitvoering voor de provincie vanaf 1 januari 2021.

Aansluiten op Digitaal Stelsel Omgevingswet (landelijk)
In het project Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) dragen we bij aan de digitalisering en aanpassing van de informatievoorziening van de andere projecten van het programma Invoering Omgevingswet. Daarnaast heeft het DSO eigen activiteiten om aan te sluiten op het landelijke stelsel.

Beoogd resultaat 2020
- Er is software beschikbaar voor het computer leesbaar opstellen van onze omgevingsvisie en -verordening conform de publicatiestandaarden.
- Onze omgevingsvisie en -verordening zijn optimaal raadpleegbaar in het landelijke loket.
- Ons vergunningensysteem is aangesloten op het landelijke loket voor het ontvangen van aanvragen en meldingen.
- We hebben een omgeving om samen te kunnen werken in de keten met onze partners.
- Het formeel digitaal publiceren van onze omgevingsvisie en -verordening is mogelijk.
- Utrechtse omgevingsinformatie over Natuur en Externe Veiligheid is beschikbaar in de informatieproducten in het landelijke loket.

Aanpassen werkwijze voor Omgevingswet
Om de werkwijze van de medewerkers en het bestuur aan te passen aan de wet gaan we in 2020 verder met het inrichten en aanpassen van werkprocessen en het benutten van de Omgevingswetkoffer (een set van hulpmiddelen voor medewerkers en managers om hun werk aan te passen aan de Omgevingswet). Daarmee

voldoet de provincie aan de eisen de Omgevingswet bij inwerkingtreding. Leren werken volgens de principes van de wet zal ook na 2020 doorgaan binnen het reguliere werk.

Beoogd resultaat 2020

- De ca. 8-10 werkprocessen die het meest veranderen als gevolg van de OW zijn voor 2021 op een eenduidige manier ingericht of gewijzigd.
    - Ter voorbereiding hierop zijn in samenwerking met de proceseigenaren workshops gehouden om het proces in beeld te brengen.
    - De proces verantwoordelijke is daarna, als onderdeel van de lijn, verantwoordelijk voor de implementatie van deze manier van werken in de organisatie.
- In de Omgevingswetkoffer staan de hulmiddelen waarmee de organisatie voorbereid kan worden op de implementatie van de wet. Zo wordt een e-learningstool aangeboden die in samenhang met workshops, kennis vergroot en inzicht en bewustwording van de Omgevingswet bevordert.
- Er zijn (in samenwerking met onze ketenpartners) minimaal 4 trainingen georganiseerd voor kennisoverdracht en het ervarend leren gericht op het aanpassen van werkprocessen en/of houding en gedrag.

Samenwerking met Rijk en regio (nieuw)
Over 1 jaar zal de Omgevingswet waarschijnlijk in werking treden. Daarom is de tijd rijp om met samenwerkingspartners concrete afspraken te maken waar dat mogelijk en nodig is.

Beoogd resultaat 2020

- In de Utrechtse regio zijn minimaal 3 bijeenkomsten gehouden over de Omgevingswet voor ambtenaren, bestuurders en/of volksvertegenwoordigers van Utrechtse ketenpartners en samenwerkingsafspraken maken ten behoeve van de invoering van de wet.
- In samenwerking met haar regionale partners levert de provincie Utrecht proactief input voor de Nationale Omgevingsvisie (NOVI). In 2020 ligt de focus op het opstellen van de Omgevingsagenda landsdeel Noordwest en in de binnen de definitieve NOVI aan te wijzen NOVI-gebieden (inzet provincie Utrecht: Groene Hart en stadszone Utrecht zuidoost). Daarnaast wordt er tussen het Rijk en de koepels gewerkt aan een te sluiten Bestuursakkoord NOVI (input vanuit de provincie Utrecht via het IPO). Zie ook paragraaf 1.1.3.
- Er zijn alerte reacties (samen met de IPO-partners) op de laatste voorstellen voor (aanpassing van) wetgeving, zoals de Omgevingsregeling en de aanvullingsregelingen geluid, bodem en natuur waarvoor de consultatie nog loopt tot in 2020.
- Er is deelgenomen aan 2 á 3 experimenten voor het testen van de uitvoerbaarheid van wet- en regelgeving.

3.8.3.3 Wat gaat dat kosten?

Lasten	2020	2021	2022	2023	2024	Totaal
Lasten	1.560	563	100	100	100	2.423
Totaal lasten	**1.560**	**563**	**100**	**100**	**100**	**2.423**

3.8.3.4 Risico's en te treffen beheersmaatregelen

Risico	Beheersmaatregelen
Onvoldoende beschikbaarheid van de juiste mensen voor uitvoering van projecten	▪ Externe inhuur voor zover begroot ▪ Escalatie naar ambtelijk opdrachtgever ▪ Kortcyclisch bijsturen; activiteiten in lijn brengen met beschikbaarheid mensen
Voortgang en kwaliteit andere provincies en regiopartners en die van provincie zijn ongelijk en ketensamenwerking loopt niet soepel	▪ Intensieve samenwerking met regiopartners, waaronder Omgevingswetdag. Ook na invoering wet ▪ Kwalitatief goede programmaorganisatie ▪ Experimenten uitvoeren met ketenpartners
Informatie-infrastructuur, digitale standaarden stagneert of kwaliteit is onvoldoende	▪ Actief input leveren voor nationale wet- en regelgeving en programma DSO ▪ Kortcyclische aanpak
Softwareleveranciers leveren niet tijdig of op juiste kwaliteit of het inkooptraject levert vertraging op.	▪ Tijdig starten met bepalen programma van eisen ▪ Vroegtijdig afstemmen met huidige leveranciers ▪ Samenwerking in regio of interprovinciaal
Vertraging landelijke wet- en regelgeving, of kwaliteit is onvoldoende	▪ Input leveren aan wetgever via spoor nationale wetgeving ▪ Kortcyclische aanpak
Programma is te complex en omvangrijk	▪ Intensief samenwerken met andere provincies en in regio om samen te leren, delen en realiseren ▪ Kortcyclische aanpak ▪ Experimenten uitvoeren ▪ Focus op wettelijke basis ▪ Kwalitatief goede programmaorganisatie
Budget is niet toereikend	▪ Extra budget aanvragen ▪ Werkzaamheden schrappen of vertragen of kwaliteit producten verlagen

Hoofdstuk 4: Financiële begroting

4.1 Uiteenzetting financiële positie

4.1.1 Financieel meerjarenperspectief 2018 – 2023

Financieel Meerjarenperspectief	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Saldo Programma's	169.196	253.521	343.684	352.233	345.340	336.885
Overhead	37.735	41.849	56.845	53.151	53.623	53.166
Algemene dekkingsmiddelen	-230.460	-246.649	-340.607	-347.607	-355.956	-365.626
Stelposten	0	40	2.635	6.810	10.987	15.165
Saldo begroting bruto	**-23.529**	**48.761**	**62.557**	**64.587**	**53.994**	**39.590**
Mutaties in de reserves	9.290	-45.237	-62.557	-64.587	-53.994	-39.590
Saldo begroting netto	**6.832**	**-3.524**	**0**	**0**	**0**	**0**

Tabel, Financieel meerjarenperspectief 2018 - 2023

Uitgangspunten voor de Begroting 2020 zijn de oorspronkelijke meerjarenraming uit de Begroting 2019, waarin Statenbesluiten, inclusief de Kadernota 2020-2023 en de meerjarige effecten uit de Najaarsrapportage 2019 zijn geëffectueerd.

4.1.2 Saldi van de programma's inclusief reserves

Saldo van de programma's	2018	2019	2020	2021	2022	2023
1. Ruimtelijke ontwikkeling	9.917	14.259	14.494	9.906	9.607	9.438
2. Landelijk gebied	39.668	52.480	54.967	60.544	53.073	50.780
3. Bodem, water en milieu	15.297	15.450	23.869	23.667	24.205	20.951
4a. Economie	11.604	14.532	17.327	14.048	12.665	12.395
4b. Energietransitie	1.273	2.090	6.697	6.600	6.730	7.051
5a. Bereikbaarheid (excl. OV)	92.111	67.185	62.236	75.335	74.864	77.889
5b. Bereikbaarheid Openbaar Vervoer	-34.477	52.168	127.514	130.165	132.322	126.189
6. Cultuur en erfgoed	20.574	20.091	22.361	17.848	17.773	18.773
7. Bestuur en middelen	13.230	15.266	14.219	14.120	14.101	13.419
Overhead	37.774	41.849	56.845	53.151	53.623	53.166
Saldo van de programma's	**206.970**	**295.370**	**400.529**	**405.384**	**398.963**	**390.051**
Mutaties reserves	9.290	-45.237	-62.557	-64.587	-53.994	-39.590
Beslag op de algemene middelen	**225.275**	**252.235**	**331.595**	**372.973**	**350.201**	**342.106**

Tabel: Saldo van de programma's inclusief reserves

Het saldo van de programma's is het verschil tussen de baten en de lasten. Het totale saldo van de programma's neemt in 2020 fors toe met 36% ten opzichte van het jaar 2019. Deze stijging wordt veroorzaakt door een tweetal zaken:

- Vanaf 2020 is het hekwerk BRU weggevallen. De baten die voorheen in het programma 5b. Bereikbaarheid Openbaar Vervoer werden begroot maken nu deel uit van de algemene uitkering provinciefonds. Die uitkering wordt verantwoord bij de Algemene Middelen. Een nadere toelichting over BRU is beschreven in de Najaarsrapportage 2019.
- In deze begroting worden veel intensiveringen/nieuw beleid voorgesteld als uitwerking van de ambities uit het coalitieakkoord. Dit leidt tot een toename van het lastensaldo van de verschillende programma's.

4.1.3 Stelposten en Algemene dekkingsmiddelen

Toelichting Stelposten

Stelposten	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Onvoorzien	0	40	1.800	1.800	1.800	1.800
Loon- en prijsontwikkeling	0	0	835	5.010	9.187	13.365
Beslag op de algemene middelen	**0**	**40**	**2.635**	**6.810**	**10.987**	**15.165**

Tabel, Stelposten

Onvoorzien
De stelpost onvoorzien is structureel opgehoogd met € 1 mln. naar een totaalbedrag van € 1,8 mln. per jaar.

Loon- en prijsontwikkeling
De stelpost loon- en prijsontwikkeling bedraagt in de Kadernota 2020-2023 € 3,275 mln. in 2020. Zoals aangegeven in de Kadernota 2020-2023 is in deze begroting prijscompensatie toegekend indien er sprake is van contracten/afspraken waarin indexeringsafspraken zijn opgenomen die nagekomen moeten worden. Indien er geen indexeringspercentage is vermeld, is het percentage voor overheidsconsumptie uit de prognose CPB CEP 2019 gehanteerd. Voor de begroting 2020 is dat percentage 1,5%. Dit is ook het percentage wat is gebruikt voor het toekennen van de loon- en prijscompensatie over de vastgeklikte voormalige decentralisatie uitkering verkeer en vervoer.
De prijscompensatie die is toegekend aan de verschillende programma's in deze begroting bedraagt € 2,440 mln. per jaar.

Toelichting Algemene dekkingsmiddelen

Algemene dekkingsmiddelen	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mutaties reserves algemene middelen	-9.016	-2.102	6.377	-32.176	-5.232	8.355
Saldo treasury	-2.406	-2.654	-59	-57	-57	-57
Dividend	-1.165	-1.200	-400	-400	-600	-600
Uitkering provinciefonds	-104.685	-119.393	-220.492	-224.660	-230.670	-238.237
Opcenten motorrijtuigenbelasting	-122.385	-124.502	-128.026	-130.448	-132.544	-134.656
Overigen	200	1.100	8.370	7.958	7.915	7.924
Saldo kostenplaatsen	-19	0	0	0	0	0
Totaal	**-239.476**	**-248.751**	**-334.230**	**-379.783**	**-361.188**	**-357.271**

Tabel, Algemene dekkingsmiddelen

Saldo treasury
Het Saldo treasury is niet gewijzigd ten opzichte van de Kadernota 2020-2023 en bedraagt € 59.000 in 2020.

Dividend
Conform de Kadernota 2020-2023 bedraagt het dividend € 400.000 in 2020.

Uitkering provinciefonds
De Begroting 2020 is gebaseerd op de meicirculaire provinciefonds 2019. Bij de behandeling van de Kadernota 2020-2023 zijn Provincie Staten hierover geïnformeerd middels een aparte Statenbrief "Uitkomsten meicirculaire provinciefonds 2019" (PS2019PS19-04). In de meicirculaire 2019 is een zwaarwegend advies opgenomen van het Ministerie van BZK met betrekking tot het ramen van de onbenutte ruimte onder het plafond BCF. Vanuit het voorzichtigheidsprincipe wordt geadviseerd een raming op te nemen die maximaal gebaseerd is op de meest recente, gerealiseerde onbenutte ruimte onder het plafond BCF. Voor de meicirculaire 2019 is dat de realisatie over 2018. Die realisatie vormt daarmee het uitgangspunt voor de door de provincie op te nemen ruimte onder

het plafond BCF voor het begrotingsjaar 2020. Deze uitkomst wordt vervolgens constant gehouden c.q. vlak doorgetrokken in de meerjarenraming 2021-2023.
Bovenstaande betekent dat het eerder in de Kadernota 2020-2023 opgenomen bedrag, gebaseerd op een eigen raming, bijgesteld dient te worden. Een dergelijke raming is door het ontbreken van benodigde informatie in de circulaires vanuit het Rijk niet langer mogelijk en ook niet wenselijk. Deze bijstelling is verwerkt in de nu voorliggende begroting.

Vijfheerenlanden
De kosten als gevolg van opname van de gemeente Vijfheerenlanden in de provincie Utrecht voor 2020 e.v. zijn in deze begroting nog niet vertaald naar de programma's. De reden is dat de concept overeenkomst "Financiële afwikkeling provinciale rechten en verplichtingen bij de herindeling Vijfheerenlanden" nog niet definitief is vastgesteld. De vertraging van de definitieve afronding vindt zijn oorzaak in het late aantreden van een nieuw college van GS in de provincie Zuid-Holland. De verwachte extra kosten ten opzichte van de compensatie uit het Provinciefonds en uit de opcenten motorrijtuigenbelasting zijn om die reden in één verdichte regel opgenomen onder de Algemene middelen van de begroting. Zodra de uiteindelijke financiële verrekening door de Staten van Zuid-Holland en uw Staten is goedgekeurd, worden de budgetten per programma via een begrotingswijziging toegevoegd en verrekend met de verdichte stelpost.

Opcenten motorrijtuigenbelasting
De opcenten motorrijtuigenbelasting worden vanaf 2020 jaarlijks geïndexeerd met het CBS prijsindexatiecijfer. Voor 2020 is dit 1,4%.
Voor een nadere toelichting verwijzen wij u naar het onderdeel 'Opcenten motorrijtuigenbelasting' in de paragraaf 'Provinciale belastingen en heffingen'.

Overigen
De post overigen bedraagt conform de Kadernota 2020-2023 € 4,629 mln. in 2020, waarvan € 4,429 mln. betrekking heeft op Vijfheerenlanden. De resterende € 0,2 mln. betreft de bijdrage van de provincie Utrecht in de financiële problematiek van de provincie Zeeland. In 2020 wordt de laatste bijdrage overgemaakt. Dit betreft een effectuering van het advies van de tijdelijke commissie Jansen, zoals ook is toegelicht bij de Kadernota 2019-2022.

4.1.4 Mutaties reserve Algemene middelen

Algemene middelen	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Saldireserve	32.653	1.986	6.577	-	-	8.355
Reserve Kosten voorfinanciering	1.657	2.585	-	-	-	-
Egalisatiereserve provinciefonds en MRB	1.973	-	-	-	-	-
Reserve Weerstandsvermogen	1.000	1.340	-	-	-	-
Totaal Stortingen in reserves	**37.283**	**5.911**	**6.577**	**0**	**0**	**8.355**
Egalisatiereserve provinciefonds en MRB	5.069	1.971	-	-	-	-
Saldireserve	8.577	5.702	200	32.176	5.232	-
Totaal Onttrekkingen aan reserves	**13.646**	**7.673**	**200**	**32.176**	**5.232**	**0**

Saldireserve
De Saldireserve wordt gebruikt om de begrotingssaldi van het begrotingsjaar 2020 en het meerjarenperspectief 2021-2023 mee te verrekenen. In de jaren 2020 en 2023 is er sprake van een begrotingsoverschot. Voor het jaar 2020 bedraagt dit € 6,577 mln. en voor 2023 bedraagt dit € 8,355 mln. in 2023. Dit begrotingsoverschot wordt gestort in de Saldireserve.
In de jaren 2021 en 2022 is er sprake van een (incidenteel) begrotingstekort. In 2021 bedraagt dit € 32,176 mln. en in 2022 bedraagt dit € 5,232 in 2022. Deze (incidentele) begrotingstekorten worden onttrokken aan de Saldireserve.

In 2020 vindt er daarnaast nog een onttrekking plaats van € 0,2 mln. Dit is ter dekking van de bijdrage van de provincie Utrecht in de financiële problematiek van de provincie Zeeland. In 2020 wordt de laatste bijdrage overgemaakt. Dit betreft een effectuering van het advies van de tijdelijke commissie Jansen, zoals ook is toegelicht bij de Kadernota 2019-2022.

4.2 Overzicht van lasten en baten

Totaal overzicht Begroting 2020							
				Reserves			
Omschrijving	Lasten	Baten	Saldo	Storting	Onttrek.	Saldo	Totaal
1. Ruimtelijke ontwikkeling	33.420	18.926	-14.494	0	11.947	11.947	-2.547
2. Landelijk gebied	58.762	3.795	-54.967	3.731	23.642	19.911	-35.056
3. Bodem, water en milieu	28.074	4.205	-23.869	0	1.135	1.135	-22.734
4a. Economie	17.377	50	-17.327	0	64	64	-17.263
4b. Energietransitie	6.697	0	-6.697	0	0	0	-6.697
5a. Bereikbaarheid (excl. OV)	63.594	1.358	-62.236	27.362	44.423	17.062	-45.174
5b. Bereikbaarheid Openbaar Vervoer	157.767	30.253	-127.514	0	13.762	13.762	-113.752
6. Cultuur en erfgoed	23.888	1.527	-22.361	0	1.334	1.334	-21.027
7. Bestuur en middelen	14.589	370	-14.219	0	0	0	-14.219
Bedrijfsvoering (Overhead)	59.124	2.279	-56.845	15	3.734	3.719	-53.126
Programma's	**463.292**	**62.763**	**-400.529**	**31.108**	**100.041**	**68.934**	**-331.595**
Stelposten	2.635	0	-2.635	0	0	0	-2.635
Algemene dekkingsmiddelen	8.370	348.977	340.607	6.577	200	-6.377	334.230
Totaal begroting	**474.297**	**411.740**	**-62.557**	**37.685**	**100.241**	**62.557**	**0**
Mutatie reserves	37.685	100.241	62.557				
Begroting incl. reserves	**511.981**	**511.981**	**0**				

4.3 Verschillenanalyse programma's

Verschillenanalyse Begroting 2020 ten opzichte van Rekening 2018* en Begroting 2019					
	2018*	2019	2020	Verschil 2018	Verschil 2019
1. Ruimtelijke ontwikkeling	9.986	14.259	33.420	23.434	19.161
2. Landelijk gebied	45.589	56.111	58.762	13.173	2.651
3. Bodem, water en milieu	20.954	19.987	28.074	7.120	8.087
4a. Economie	13.094	15.008	17.377	4.283	2.369
4b. Energietransitie	1.273	2.090	6.697	5.424	4.607
5a. Bereikbaarheid (excl. OV)	93.607	71.849	63.594	-30.013	-8.255
5b. Bereikbaarheid Openbaar vervoer	140.541	168.761	157.767	17.226	-10.994
6. Cultuur en erfgoed	22.573	22.434	23.888	1.315	1.454
7. Bestuur en middelen	13.636	18.139	14.589	953	-3.540
Overhead	46.284	48.993	59.124	12.840	10.131
Totaal Lasten	**407.537**	**437.631**	**463.292**	**55.754**	**25.671**
1. Ruimtelijke ontwikkeling	69	0	18.926	18.857	18.926
2. Landelijk gebied	5.921	3.631	3.795	-2.126	164
3. Bodem, water en milieu	5.657	4.537	4.205	-1.452	-332
4a. Economie	1.490	476	50	-1.440	-426
4b. Energietransitie	0	0	0	0	0
5a. Bereikbaarheid (excl. OV)	1.496	4.664	1.358	-138	-3.306
5b. Bereikbaarheid Openbaar vervoer	175.017	116.593	30.253	-144.764	-86.340
6. Cultuur en erfgoed	2.000	2.343	1.527	-473	-816
7. Bestuur en middelen	406	2.873	370	-36	-2.503
Overhead	8.510	7.144	2.279	-6.231	-4.865
Totaal Baten	**200.568**	**142.261**	**62.763**	**-137.805**	**-79.498**
Saldo van de programma's	**206.970**	**295.370**	**400.529**	**193.559**	**105.169**

Tabel, Verschillenanalyse Begroting 2020

** Disclaimer: De jaarrekening 2018 is nog niet afgerond. De bevindingen van EY met betrekking tot de jaarrekening 2017 o.a. de verwerking van subsidies, gronden en investeringen van maatschappelijk nut hebben nog impact op de standen van de baten en lasten.*

Toelichting verschillen ten opzichte van Begroting 2019

Conform het BBV (artikel 19b) dienen in de toelichting op het 'Overzicht van lasten en baten' de aanmerkelijke verschillen te worden toegelicht. Een deel van de verschillen wordt verklaard uit de intensiveringen/nieuw beleid die dit college voorstelt. In de tabel 'Financiële doorrekening coalitieakkoord' in paragraaf 1.3 is dit per programma gedetailleerd beschreven. Daar verwijzen wij u dan ook graag naar.

Programma 1 Ruimtelijke ontwikkeling:

Hogere lasten: € 19.161.000

- € 1,4 mln. aan intensiveringen/nieuw beleid
- € 18,93 mln. hogere lasten Hart van de Heuvelrug. N.a.v. de jaarrekening controle 2017 dient dit via de exploitatie te worden begroot in plaats van alleen op de balans.

Hogere baten: € 18.926.000

- € 18,93 mln. aan baten Hart van de Heuvelrug. N.a.v. de jaarrekening controle 2017 dient dit via de exploitatie te worden begroot in plaats van alleen op de balans. Het bedrag is opgebouwd uit € 12,515 mln. aan baten en € 6,411 mln. aan saldo onderhanden werk.

Programma 2 Landelijk gebied:

Hogere lasten: € 2.651.000

- € 6,99 mln. aan intensiveringen/nieuw beleid
- € 1,1 mln. lagere lasten natuurbeheer doordat VHL natuurbeheer in 2020 nog niet is begroot.
- € 0,9 mln. hogere lasten PAS (in 2019 kasritmeverlaging)
- € 3,6 mln. lagere lasten AVP voor diverse onderwerpen. Hierbij zitten overigens onderwerpen die weer terugkomen bij de ambities.
- € 0,6 mln. hogere lasten biodiversiteit, betreft saldo van diverse onderdelen binnen biodiversiteit o.a.+ € 1,26 mln voor invasieve exoten maar voor andere onderdelen is een lager bedrag begroot.
- € 0,4 mln. lagere lasten faunabeheer. Dit wordt overigens weer 'gecompenseerd' bij de ambities.
- € 0,7 mln. overige lagere lasten.

Hogere baten: € 164.000

- Betreft verkoop grond onder programma Agenda Vitaal Platteland.

Programma 3 Bodem, water en milieu:

Hogere lasten: € 8.087.000

- € 6,57 mln. aan intensiveringen/nieuw beleid
- € 2,78 mln. hogere lasten AVP bodemdaling.
- € 0,75 mln. hogere lasten bodemsanering.
- € 0,90 mln. lagere lasten motie nieuwe stoffen waterkwaliteit
- € 0,44 mln. lagere lasten PUEV (nog niet begroot in 2020)
- € 0,66 mln. overige lagere lasten

Lagere baten: € 332.000

- Betreft € 0,24 mln. lagere baten voor PUEV en € 01, mln. opdrachtgeversunit RUD.

Programma 4a Economie:

Hogere lasten: € 2.369.000

- € 7,547 mln. aan intensiveringen/nieuw beleid
- € 0,2 mln. lagere lasten kantorenaanpak
- € 0,57 mln. lagere lasten MBO realisatie onderwijs/arbeidsmarkt, wordt weer 'gecompenseerd' door intensiveringen/nieuw beleid.
- € 0,4 mln. lagere lasten economisch beleid.
- € 0,49 mln. lagere lasten cofinancieringsfonds.
- € 0,35 mln. lagere lasten EBU, wordt weer 'gecompenseerd' door ambitie.
- € 0,15 mln. lagere lasten Food Valley. In programma 2 staat is de regiodeal Food Valley begroot als intensivering/nieuw beleid.
- € 1,6 mln. lagere lasten AVP.

- € 0,6 mln. lagere lasten recreatie en toerisme.
- € 0,7 mln. overige lagere lasten.

Lagere baten: € 426.000
- In 2019 was sprake van een decentralisatie-uitkering voor MKB innovatiestimulering van € 0,35 mln. en nog een incidentele baat van € 0,06 mln., welke niet in 2020 zijn begroot.

Programma 4b Energietransitie:
Hogere lasten: € 4.607.000
- € 6,695 mln. aan intensiveringen/nieuw beleid
- € 2,1 mln. lagere lasten i.v.m. vervallen oude programma energietransitie.

Programma 5a Bereikbaarheid (excl.OV):
Lagere lasten: € 8.255.000
- € 7,5 mln. onbenut deel kapitaallasten welke worden ingezet voor intensiveringen/nieuw beleid
- € 7,4 mln. lagere incidentele lasten i.v.m. mobiliteitsprogramma 2014-2018 (5.1 wegen).
- € 2,14 mln. lagere lasten o.g.v. beheer en onderhoud.
- € 0,3 mln. hogere lasten i.v.m. goederen vervoer (programmatische aanpak).
- € 2,7 mln. hogere lasten i.v.m. verkeersveiligheid (programmatische aanpak).
- € 3,75 mln. hogere lasten i.v.m. fiets (programmatische aanpak).
- € 1,5 mln. hogere lasten i.v.m. kwaliteit leefomgeving (programmatische aanpak).
- € 4,31 mln. lagere lasten a.g.v. heroriëntering RVM (uitvoeringsprogramma).
- € 1,5 mln. hogere lasten i.v.m. knooppunten (programmatische aanpak).
- € 2,8 mln. hogere lasten i.v.m. mobiliteitsprogramma 2014-2018 (5.8 algemeen)
- € 0,03 mln. diverse kleine mutaties.

Lagere baten: € 3.300.000
- Lagere baten a.g.v. heroriëntering RVM (uitvoeringsprogramma).

Programma 5b Bereikbaarheid Openbaar Vervoer:
Lagere lasten: € 10.829.000
- € 13,1 mln. lagere subsidies door afloop subsidies RUVV vanwege wegvallen BRU hek
- € 1,7 mln. lagere overhead kosten. Door het wegvallen van het BRU hek worden de overhead kosten nu bij Bedrijfsvoering (Overhead) begroot.
- € 3,8 mln. hogere onderhoudskosten conform MOP

Lagere baten: € 86.340.00
- Lagere baat ad € 92,2 mln. BDU bijdrage rijk. Door het wegvallen van het BRU hek wordt dit bedrag vanaf 2020 opgenomen bij de Algemene middelen provinciefonds (conform BBV)
- Hogere opbrengsten tramverhuur ad € 5,5 mln. door in gebruik name Uithoflijn

Programma 6 Cultuur en erfgoed:
Hogere lasten: € 1.454.000
- € 6,61 mln. aan intensiveringen/nieuw beleid
- € 0,14 mln. lagere uitvoeringskosten cultuurnota
- € 1,4 mln. vervallen budget erfgoedparels. Bij intensiveringen/nieuw beleid is hiervoor € 0,7 mln. opgenomen.
- € 0,14 mln. vervallen incidenteel budget uit cultuur en erfgoednota voor park vliegbasis Soesterberg.
- € 2,36 mln. lagere lasten NHW. Bij intensiveringen/nieuw beleid is hiervoor € 3,9 mln. opgenomen.
- € 0,236 mln. lagere uren toerekening NHW samenwerking.
- € 0,19 mln. lagere lasten subsidie-instellingen erfgoediconen door vervallen incidentele aanvulling vanuit erfgoedparels.
- € 0,19 mln. lagere lasten publieksbereik door vervallen incidentele aanvulling vanuit erfgoedparels.
- € 0,6 mln. overige lagere lasten

Lagere baten: € 816.000
- Lagere baten doordat er in 2019 sprake was van twee decentralisatie-uitkeringen namelijk voor monumenten en Limes.

Programma 7 Bestuur en middelen:
Lagere lasten: € 3.540.000

- € 1,4 mln. aan intensiveringen/nieuw beleid
- € 4,5 mln. aan lagere lasten voor Vijfheerenlanden, welke in 2019 waren begroot voor o.a. de ontvlechting van de 6 GR Vijfheerenlanden. In de Begroting 2020 zijn de budgetten voor Vijfheerenlanden als stelpost begroot bij de Algemene Middelen.

Lagere baten: € 2.503.000

- € 2,5 mln. aan incidentele Rijksbijdragen in 2019 inzake Vijfheerenlanden

Bedrijfsvoering (Overhead):
Hogere lasten: € 10.131.000

- € 7,1 mln. aan intensiveringen/nieuw beleid
- € 1,7 mln. aan overheadkosten bedrijfsvoeringsbudget BRU (was als baten begroot)
- € 1,3 mln. aan kosten traineeprogramma die voorheen onderdeel waren van de beleidsprogramma's

Lagere baten: € 4.865.000

- € 3,1 mln. lagere baten in verband met tijdelijke leegstand in het Provinciehuis als gevolg van aflopende huurcontracten en de daarop volgende benodigde verbouwing.
- € 1,7 mln. lagere baten overhead bedrijfsvoeringsbudget BRU (is nu als kosten begroot)

Toelichting verschillen ten opzichte van (concept) Jaarrekening 2018

Programma 1 Ruimtelijke ontwikkeling:
Hogere lasten (+ € 23.434.00):

- € 1,4 mln. aan intensiveringen /nieuw beleid.
- € 18,93 mln. aan hogere lasten Hart v.d. Heuvelrug: bij de jaarrekening 2017 is door accountant aangegeven dat lasten en baten via de exploitatie moeten lopen, voorheen liep dit alleen via de balans.
- € 2,9 mln. aan hogere lasten voor Binnenstedelijke ontwikkeling waarvan € 2,55 mln. meer begroot en € 0,35 mln. onderbesteding.
- € 0,6 mln. hogere lasten voor omgevingswet.
- € 0,4 mln. overige verschillen.

Hogere baten (€ 18.857.000):

- € 18,93 mln. aan baten Hart v.d. Heuvelrug: bij de jaarrekening 2017 is door accountant aangegeven dat lasten en baten via de exploitatie moeten lopen, voorheen liep dit alleen via de balans. De € 18,93 mln. bestaat uit € 12.515 mln. aan baten en € 6,411 mln. aan saldo onderhanden werk (wat administratief is begroot als baten).
- € 0,03 mln. overige lagere baten.

Programma 2 Landelijk gebied:
Hogere lasten (+ € 13.173.000):

- € 6,99 mln. aan intensiveringen /nieuw beleid.
- € 3,7 mln. hogere lasten Realisatiestrategie natuurvisie (natuurbeheer, biodiversiteit, faunabeheer, accounthouderschap instellingen).
- € 2,9 mln. hogere lasten PAS.
- € 1,3 mln. lagere lasten AVP, ambitie AVP € 2,7 mln. niet meegerekend.
- € 0,9 mln. overige verschillen.

Lagere baten (-/- € 2.126):

- € 1,7 mln. lagere baat programma Agenda Vitaal Platteland.
- € 0,4 mln. overige lagere baten.

Programma 3 Bodem, water en milieu:
Hogere lasten (+ € 7.120.000):

- € 6,57 mln. intensiveringen /nieuw beleid.
- € 3,4 mln. hogere lasten AVP bodemdaling.
- € 2,9 mln. lagere lasten bodemsanering.

Lagere baten (-/- € 1.452.000):

- € 0,6 mln. lagere baten bodemsanering.
- € 0,29 mln. lagere baten PUEV.
- € 0,54 mln. overige lagere baten.

Programma 4a Economie:

Hogere lasten (+ € 4.283.000):

- € 7,547 mln. aan intensiveringen /nieuw beleid.
- € 2,4 mln. Hogere lasten in 2018 van € 2,4 mln. voor stimuleren recreatieve voorzieningen, betreffende een bijdrage in een baggerproject in Oostelijke Vechtplassen.
- € 1,6 mln. lagere lasten cofinancieringsfonds.
- € 0,5 mln. hogere lasten vergroten investeringsvermogen OMU.
- € 1,1 mln. lagere lasten recreatieschappen (€ 0,4 mln. aan intensivering/nieuw beleid niet meegerekend)
- € 0,9 mln. hogere lasten evenementenbudget (Vuelta).
- € 0,4 mln. overige verschillen.

Lagere baten (-/- € 1.440.000)

- € 1,0 mln. betreft een uitkering van het rijk in 2018 voor Innovatiestimulering Topsector.
- € 0,15 mln. in 2018 ontvangen voor afrekening zwemwater nabij de Put/Middelwaard te Vianen.
- € 0,29 mln. overige verschillen.

Programma 4b Energietransitie:

Hogere lasten (+ € 5.424.000):

- € 6,695 mln. intensiveringen /nieuw beleid.
- € 1,27 mln. lagere lasten i.v.m. vervallen oude programma energietransitie.

Baten (-/- € 0):
n.v.t.

Programma 5a Bereikbaarheid (excl. OV):

Lasten (-/- € 30.013.000):

- Wegen -/- € 24,3 mln. (5.1)
  - Lagere lasten doordat in 2018 een substantieel bedrag aan subsidie verplichtingen was toegekend m.b.t. het mobiliteitsprogramma 2014-2018. Deze verplichtingen doen zich in 2020 niet voor.
  - Lagere lasten project NRU doordat de lasten in voorgaande jaren zijn verantwoord.
- Algemeen -/- € 7,3 mln. (5.8)
  - Lagere lasten programma VERDER doordat de lasten in voorgaande jaren zijn verantwoord.
- Kwaliteit Leefomgeving + € 1,4 mln. (5.5) conform mobilitietsprogramma.
- Overigen mutaties -/- € 0,2 mln

Baten (-/- € 138.000):

- overige mutaties -/- 0,14

Programma 5b Bereikbaarheid Openbaar Vervoer:

Lasten (+ € 17.391.000):
Lagere lasten subsidies RUVV ad € 26,8 mln. vanwege wegvallen BRU hek
- Hogere kapitaallasten ad € 19,5 mln. door ingebruikname investeringen zoals Uithoflijn en tramremise.
- Hogere uitgaven ad € 17,4 mln. voor de concessies OV incl. regiotaxi, o.a. veroorzaakt door indexering
- Hogere uitgaven ad € 4,1 mln. voor beheer en onderhoud conform het MOP
- Opname Bijdrage OV ad 2,7 mln. conform het Mobiliteitsprogramma, dit was nog niet opgenomen.

Baten (-/- € 144.764.000):
- Door het wegvallen van het BRU hek wordt de BDU bijdrage in de begroting 2020 gepresenteerd bij de algemene middelen, het verschil ten opzicht van 2018 bedrag € 92.2 mln.
- In 2018 is een groot deel van de nog niet ingezette BDU gelden vanuit de balans ingezet, hierdoor was er sprake van een hogere baat ad 62,7 mln. ten opzichte van begroting 2020
- hogere opbrengst tramverhuur ad € 5,5 mln. vanwege de in gebruik name van de Uithoflijn

Programma 6 Cultuur en erfgoed:

Hogere lasten (+ € 1.315.000):

- € 6,61 mln. intensiveringen /nieuw beleid.
- € 0,6 mln. lagere lasten ruimtelijk erfgoedbeleid.
- € 2,1 mln. Vervallen budget erfgoedparels, daarnaast wel voor € 0,7 mln. ambities.
- € 1,6 mln. lagere lasten NHW. Bestaande programma NHW gezien ontbreken dekking in 2020 opgenomen als nieuwe ambitie.
- € 0,9 mln. hogere lasten kleinschalige festivals. In 2018 geen lasten.
- € 0,5 mln. lagere lasten Limessamenwerking. Hierin zit niet de € 0,2 mln. opgenomen die bij intensiveringen/nieuw beleid hiervoor is opgenomen.
- € 0,8 mln. lagere lasten subsidies cultuur.
- € 0,6 mln. overige lagere lasten

Lagere baten (-/- € 473.000):

- Lagere baten doordat er in 2018 sprake was van € 375.000) aan baten voor Limes en nog een aantal kleinere overige baten.

Programma 7 Bestuur en middelen:

Lasten (+ € 953.000):

De hogere lasten ten opzichte van de jaarrekening 2018 worden voornamelijk veroorzaakt door:

- 1,1 mln. hogere kosten a.g.v. wensen uit het coalitieakkoord 2019-2023 (o.a. kosten voor ondermijning en diverse opgaven).
- 0,2 mln. hogere kosten i.v.m. extra gedeputeerde.
- 0,2 mln. hogere kosten a.g.v. uitbreiding formatie.
- 0,53 mln. hogere kosten a.g.v. overboeking in 2018 naar boekjaar 2017 a.g.v. gemaakte kosten welke gemaakt zijn en thuishoren in 2017 i.p.v. 2018.
- 0,13 mln. hogere kosten begroot in 2020 a.g.v. onderschrijding van aantal GS budgetten in 2018 (begroting 2020 is v.w.b. GS wel gelijk aan begroting 2018).
- 0,2 mln. lagere lasten inzake IPO a.g.v. aangepaste begroting IPO in 2018.
- 0,2 mln. lagere lasten a.g.v. aanschaf managementool "Projectd Presto/ERP" in 2018.
- 0,4 mln. lagere kosten inzake bijdrage in 2018 aan Gemeente Amersfoort m.b.t. Koningsdag Amersfoort 2019.
- 0,26 mln. lagere accountantslasten (en 0,14 mln. t.o.v. begroting 2018) i.v.m. aanvullende accountantswerkzaamheden t.b.v. onderzoek naar Uithoflijn.
- 0,1 mln. lagere lasten a.g.v. gemaakte kosten in 2018 voor verkiezingscampagne 2019.
- -/- 0,04 mln. overige mutaties.

Baten (-/- € 36.000):

De lagere baten ten opzichte van de jaarrekening 2018 verder niet verklaard gezien de geringe afwijking.

Bedrijfsvoering (Overhead):

Overhead:

Lasten (+ € 12.840.000):

De hogere lasten ten opzichte van de jaarrekening 2018 worden voornamelijk veroorzaakt door:

- € 2,6 mln. hogere kosten i.v.m. traineeprogramma (2,2 mln.), P-opgave (0,3 mln) en integriteitsbeleid (0,14 mln.).
- € 1,6 mln. lagere kosten inzake ICT a.g.v. aanpassing in 2018. In 2018 o.a. projectkosten inzake VIPU en digitale dienstverlening.
- € 1,9 mln. hogere kosten met name i.v.m. vitaliteitspact (1 mln.) en concernopdrachten (0,6 mln.).
- € 0,8 mln. lagere kosten i.v.m. incidenteel concern project directie - overhead inzake informatieveiligheid in 2018.
- 0,4 mln. lagere kosten a.g.v. onderschrijding. Het POB budget is vanaf 2019 verhoogd naar € 724.000.
- € 1,8 mln. hogere kosten i.v.m. het opnemen van de overhead kosten inzake BRU bij Overhead.
- € 5,5 mln. hogere kosten i.v.m. aanpassing en verhoging afdelingsbegroting in 2019 en diverse versterkingen binnen overhead n.a.v. coalitieakkoord 2019-2023 (o.a. financiële en juridische functie, subsidieloket en interne controle).
- € 3,2 mln. hogere kosten m.b.t. personeel door o.a. verwerking nieuwe CAO 2019-2020 en aanpassing afdelingsbegroting.
- -/- € 0,26 mln. overige mutaties.

Baten (-/- € 6.231.000):

De lagere baten ten opzichte van de jaarrekening 2018 worden voornamelijk verklaard door:

- € 3,1 mln. lagere opbrengsten i.v.m. vertrekkende huurders, waardoor tijdelijke leegstand van een aantal verdiepingen van het Provinciehuis.
- € 1,8 mln. lagere baten a.g.v. wegvallen bijdrage bedrijfsvoeringsbudget BRU. Het BRU hek (€ 1,7 mln.) werd jaarlijks vanuit Mobiliteit overgeboekt naar Overhead.
- Diverse overige kleine mutaties.

4.4 Meerjarig beeld incidenteel en structureel

Structurele baten en lasten worden in beginsel jaarlijks in de begroting, meerjarenraming en jaarrekening opgenomen. Onder incidenteel verstaan we baten en lasten die zich maximaal drie jaar voordoen. De incidentele lasten komen meestal via de besluitvorming over nieuw beleid tot stand, vaak via de Kadernota. Incidentele baten zijn de onttrekkingen uit reserves, niet-structurele specifieke uitkeringen en bijdrage van derden. Er zijn twee uitzonderingen:

1. Meerjarige tijdelijke geldstromen waarvan de eindigheid vastligt met een staten- en/of toekenningsbesluit zijn incidenteel.
2. Reguliere onttrekkingen uit dekkingsreserves zijn structureel.

Een meer gedetailleerde uitwerking van de classificatie van incidenteel of structureel is beschreven in het 'Kader incidenteel-structureel' in de Kadernota 2019.

Om de baten en lasten van de begroting goed te kunnen beoordelen is inzicht in het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de incidentele baten en lasten nodig. Indien de structurele lasten worden gedekt door de structurele baten is er sprake van 'materieel' begrotingsevenwicht.

Meerjarig beeld van structurele en incidentele lasten en baten				
	2020	2021	2022	2023
Structurele lasten	381.825	395.004	387.755	405.652
Stortingen in reserves				
Totaal lasten	381.825	395.004	387.755	405.652
Structurele baten	-30.935	-33.131	-35.231	-32.835
Algemene dekkingsmiddelen	-348.977	-355.565	-363.871	-373.550
Onttrekkingen aan reserves	-1.936	-1.936	-1.936	-1.936
Totaal baten	-381.848	-390.632	-401.038	-408.321
Saldo structurele lasten en baten	**-23**	**4.372**	**-13.283**	**-2.669**
Incidentele lasten	92.472	81.406	85.241	61.735
Stortingen in reserves	37.685	8.741	9.546	30.847
Totaal lasten	130.157	90.148	94.787	92.582
Incidentele baten	-31.828	-23.128	-19.900	-21.412
Onttrekkingen aan reserves	-98.305	-71.392	-61.604	-68.501
Totaal baten	-130.133	-94.520	-81.504	-89.913
Saldo incidentele lasten en baten	**23**	**-4.372**	**13.283**	**2.669**
Netto begrotingssaldo	**0**	**0**	**0**	**0**

Tabel, Meerjarig beeld incidenteel en structureel

Leeswijzer tabel

De baten zijn in bovenstaande tabel als negatieve bedragen gepresenteerd. Dit moet wordt gelezen als een positief/voordelig getal. Ter verduidelijking zijn de gepresenteerde saldi hierna tekstueel toegelicht:

- Saldo structurele lasten en baten is een positief/voordelig getal (als voorbeeld 2023: € 408.321 minus € 405.652 = € 2,669 mln. structureel voordelig saldo).
- Saldo incidentele lasten en baten is een negatief/nadelig getal (als voorbeeld 2023: € 89.913 minus € 92.582 = € 2,669 mln. incidenteel nadelig saldo).
- Netto begrotingssaldo is gelijk aan 0, omdat de begrotingsresultaten per jaarschijf zijn verrekend met de Saldireserve. De begrotingssaldo per jaarschijf zijn toegelicht bij het onderdeel 'Mutaties reserve Algemene Middelen' in de Financiële begroting.

Structureel
Uit bovenstaande tabel blijkt voor de jaren 2020, 2022 en 2023 een 'materieel' begrotingsevenwicht, omdat de structurele lasten worden gedekt door de structurele baten.

Een verklaring voor de forse stijging in het structurele lasten en baten in 2019 naar 2020, is te verklaren door het wegvallen van het hekwerk BRU. Hierdoor wordt de voormalige decentralisatie uitkering voor BRU onderdeel van de algemene dekkingsmiddelen van de provincie. De bijbehorende lasten worden daardoor ook als structureel beschouwd.

Incidenteel
Door het wegvallen van het hekwerk BRU dalen de incidentele lasten en baten vanaf 2020. Daarnaast vinden uitgaven plaats die gedekt worden uit reserves, vooral binnen programma's Landelijk gebied en Bereikbaarheid.

Bijlagen

Doelenboom in één oogopslag

Ambitie	Hoofddoelstellingen
1. RUIMTELIJKE ONTWIKKELING *De kwaliteit van stedelijk en landelijk gebied is hoog en het leef- en vestigingsklimaat sterk*	1.1 Integraal ontwikkelen ruimtelijk beleid
	1.2 Zorgdragen aantrekkelijke steden en dorpen
	1.3 Stimuleren integrale (gebieds)ontwikkeling
	1.4 Provincie is omgevingswet-proof
2. LANDELIJK GEBIED *Behouden en versterken van natuur en landschap (biodiversiteit), duurzame landbouw en een vitaal en (be)leefbaar landelijk gebied*	2.1 Ontwikkelen robuust natuurnetwerk
	2.2 Beschermen, verbeteren en bewaken kwaliteit natuur en landschap
	2.3 Versterken verbinding natuur, maatschappij en economie
	2.4 Bevorderen duurzame landbouw
	2.5 Versterken leefbaarheid landelijk gebied
3. BODEM, WATER EN MILIEU *De provincie Utrecht heeft een gezonde en veilige leefomgeving*	3.1 Waarborgen waterveiligheid en klimaatadaptatie
	3.2 Zorgdragen goede zoetwatervoorziening en kwaliteit oppervlaktewater
	3.3 Zorgen voor robuust bodem- en grondwatersysteem
	3.4 Bijdragen aan gezonde en veilige leefomgeving
4a. ECONOMIE *De provincie Utrecht heeft een sterke economie en aantrekkelijke recreatieve voorzieningen.*	4.1 Verbeteren kwaliteit werklocaties
	4.2 Versterken aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt
	4.3 Vergroten innovatiekracht
	4.4 Stimuleren internationalisering
	4.5 Stimuleren recreatieve voorzieningen
	4.6 Vrijetijdseconomie
	4.7 Uitvoeren transitie recreatieschappen
	4.8 Stimuleren en regisseren (internationaal) toerisme
	4.9 Realiseren transitie circulaire economie
4b. ENERGIETRANSITIE *Sneller naar duurzame energie, voor iedereen*	4b.1 Energie besparen
	4b.2 Duurzame energie
	4b.3 De provincie geeft het goede voorbeeld

Ambitie	Hoofddoelstellingen
5a. BEREIKBAARHEID (excl. OV)	5.1 Provinciale wegen
	5.2 Goederenvervoer
	5.3 Verkeersveiligheid
	5.4 Fiets
	5.5 Kwaliteit van de leefomgeving
	5.6 Smart Mobility
	5.7 Knooppunten
	5.8 Bereikbaarheid algemeen
5b. BEREIKBAARHEID OPENBAAR VERVOER	5b.1 Openbaar vervoer
6. CULTUUR EN ERFGOED *De provincie Utrecht heeft een aantrekkelijke culturele en historische infrastructuur*	6.1 Versterken cultuur- en erfgoedsector (onderzoeken en ontwikkelen)
	6.2 Zorg dragen voor erfgoed samen met partners (hebben en houden)
	6.3 Beleefbaar maken van cultuur en erfgoed (promoten en profileren)
	6.4 Vergroten culturele basisvaardigheden (kennen en kunnen)
7. BESTUUR EN MIDDELEN *De provincie Utrecht is een betrouwbare, verbindende en transparante partner voor inwoners, maatschappelijke organisaties, ondernemers en mede-overheden*	7.1 Verbeteren Provinciale Staten
	7.2 Bevorderen goed openbaar bestuur (CvdK)
	7.3 Versterken participatie in verbinding met stakeholders en vergroten strategisch vermogen
	7.4 Versterken regionale uitvoeringskracht (over bestuurlijke grenzen heen)
	7.5 Toezicht houden op partners en gemeenschappelijke regelingen
	7.6 Voeren van dagelijks bestuur (GS)
	7.7 Archiefbewaarplaats en toezicht op informatiebeheer

Geprognosticeerde balans

ACTIVA	Rekening 2018	2019	2020	2021	2022	2023
Vaste activa						
Immateriële vaste activa	6.271	5.330	4.390	3.449	2.508	1.568
Materiële vaste activa	373.311	525.416	663.026	659.891	638.673	630.091
Financiële vaste activa: Kapitaalverstrekkingen	80	80	80	80	80	80
Financiële vaste activa: Leningen	6.636	6.128	5.676	5.093	4.889	4.837
Financiële vaste activa: Uitzettingen > 1 jaar	21.814	21.814	21.814	21.814	21.814	896
Totaal vaste activa	**408.112**	**558.768**	**694.986**	**690.327**	**667.964**	**637.472**
Vlottende activa						
Voorraden: Onderhanden werk & Overige grond- en hulpstoffen	80.712	89.944	94.030	88.638	75.479	61.383
Voorraden: Gereed product en handelsgoederen & vooruitbetalingen	-	-	-	-	-	-
Uitzettingen met rentetypische looptijd korter dan 1 jaar	372.846	207.569	34.217	45.072	48.119	46.333
Overlopende activa	22.615	31.221	27.290	27.042	28.518	27.617
Liquide middelen	382	672	848	634	718	733
Totaal vlottende activa	**476.557**	**329.407**	**156.385**	**161.386**	**152.835**	**136.066**
Totaal activa	**884.668**	**888.175**	**851.370**	**851.713**	**820.799**	**773.538**

PASSIVA	Rekening 2018	2019	2020	2021	2022	2023
Eigen vermogen						
Algemene reserve	69.124	71.346	71.366	77.943	45.767	40.535
Bestemmingsreserves	396.281	372.832	310.026	277.614	228.852	180.908
Saldo programmarekening	7.289	220	6.577	-32.176	-5.232	8.355
Totaal eigen vermogen	**472.695**	**444.398**	**387.969**	**323.382**	**269.388**	**229.798**
Voorzieningen						
Totaal voorzieningen	**22.423**	**18.153**	**16.174**	**15.128**	**14.790**	**14.740**
Langlopende schulden						
Totaal langlopende schulden	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Kortlopende schulden						
Kortlopende schulden	15.714	16.085	148.865	197.295	234.798	221.269
Overlopende passiva	361.508	406.314	295.418	313.222	299.417	306.549
Vooruitontvangen specifieke uitkeringen	11.118	2.044	1.771	1.498	1.225	-
Rekening courant met niet-financiële instellingen	1.211	1.181	1.174	1.188	1.181	1.181
Totaal kortlopende schulden	**389.550**	**425.623**	**447.228**	**513.203**	**536.621**	**529.000**
Totaal passiva	**884.668**	**888.175**	**851.370**	**851.713**	**820.799**	**773.538**

Disclaimer: Uitgangspunt van de geprognotiseerde balans is een door PS vastgestelde jaarrekening 2018. De jaarrekening 2018 is nog niet afgerond. De bevindingen van EY met betrekking tot de jaarrekening 2017 o.a. de verwerking van subsidies, gronden en investeringen van maatschappelijk nut hebben nog impact op de standen van de geprognotiseerde balans en het resultaat.

Financiële kengetallen

In deze bijlage zijn vijf financiële kengetallen opgenomen. Het betreft de volgende onderwerpen:

- netto schuldquote;
- solvabiliteit;
- grondexploitatie;
- exploitatieruimte; en
- belastingcapaciteit.

Deze kengetallen beogen Statenleden op eenvoudige wijze inzicht te verschaffen in de financiële positie van hun provincie. Ook kunnen provincies ten aanzien van deze onderwerpen onderling op uniforme wijze worden vergeleken (benchmark).

Disclaimer: onderstaande kengetallen (ratio's) zijn gebaseerd op de geprognosticeerde balans, welke op de voorgaande pagina is gepresenteerd. Met betrekking tot deze geprognosticeerde balans geldt normaliter een door PS vastgestelde jaarrekening 2018. De jaarrekening 2018 is nog niet afgerond. De bevindingen van EY met betrekking tot de jaarrekening 2017 o.a. de verwerking van subsidies, gronden en investeringen van maatschappelijk nut hebben nog impact op de standen van de geprognotiseerde balans, het resultaat en daarmee ook op onderstaande kengetallen.
Verder geldt dat naarmate we verder vooruitkijken de onzekerheid toe neemt over wat haalbaar is in de tijd. De zo gewilde invulling van onze ambities kunnen leiden tot planningsoptimisme. We mogen en willen ook ambitieus aan de slag en al bij voorbaat vertraging inboeken zet ook geen druk op de wens die doelen te gaan halen. Toch is het goed te realiseren dat de geprognosticeerde balans van eind 2021, eind 2022 en 2023 vooral bijdraagt aan scenariodenken. De uiteindelijke balans zal er ongetwijfeld anders uit zien. Het helpt de Staten en het College echter wel bij haar beleidskeuzen ook te sturen op liquiditeit, solvabiliteit en de lange termijn betaalbaarheid van de door ons aangegane verplichtingen.

Kengetal 1: Netto schuldquote

De netto-schuldquote bevindt zich normaal gesproken tussen de 0 en 100%. Een negatieve uitkomst betekent dat er geen netto-schuld is.

1A. Netto schuldquote		Rekening 2018	2019	2020	2021	2022	2023
A	Vaste schulden	-	-	-	-	-	-
B	Netto vlottende schulden	15.714	16.085	148.865	197.295	234.798	221.269
C	Overlopende passiva	373.837	409.539	298.363	315.908	301.823	307.730
D	Financiele activa art 36d,e,f	28.450	27.942	27.490	26.907	26.703	5.733
E	Uitzettingen < 1jaar	372.846	207.569	34.217	45.072	48.119	46.333
F	Liquide middelen	382	672	848	634	718	733
G	Overlopende activa	22.615	31.221	27.290	27.042	28.518	27.617
H	Totale baten (excl mutaties reserves)	411.867	386.855	411.740	411.824	419.002	427.797
	Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	**-8,44%**	**40,90%**	**86,80%**	**100,42%**	**103,24%**	**104,86%**

1B. Netto schuldquota gecorrigeerd voor verstrekte geldleningen		Rekening 2018	2019	2020	2021	2022	2023
A	Vaste schulden	-	-	-	-	-	-
B	Netto vlottende schuld	15.714	16.085	148.865	197.295	234.798	221.269
C	Overlopende passiva	373.837	409.539	298.363	315.908	301.823	307.730
D	Financiele activa art 36b,c,d,e,f	28.450	27.942	27.490	26.907	26.703	5.733
E	Uitzettingen < 1jaar	372.846	207.569	34.217	45.072	48.119	46.333
F	Liquide middelen	382	672	848	634	718	733
G	Overlopende activa	22.615	31.221	27.290	27.042	28.518	27.617
H	Totale baten (excl mutaties reserves)	411.867	386.855	411.740	411.824	419.002	427.797
	Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	**-8,44%**	**40,90%**	**86,80%**	**100,42%**	**103,24%**	**104,86%**

Kengetal 2: Solvabiliteitsratio

Een organisatie is solvabel als zij in staat is om al haar schulden of betalingsverplichtingen te voldoen. Feitelijk is dat zo als het eigen vermogen minimaal gelijk is aan het vreemd vermogen.

2. Solvabiliteitsratio		Rekening 2018	2019	2020	2021	2022	2023
A	Eigen vermogen	472.695	444.398	387.969	323.382	269.388	229.798
B	Balanstotaal	884.668	888.175	851.370	851.713	820.799	773.538
	Solvabiliteit	**53,43%**	**50,04%**	**45,57%**	**37,97%**	**32,82%**	**29,71%**

Kengetal 3: Grondexploitatie

De provincie Utrecht voert in beperkte mate actief grondbeleid, behoudens Hart van de Heuvelrug. Een normering van dit kengetal is om die reden vooralsnog niet aan de orde.

3. Kengetal grondexploitatie		Rekening 2018	2019	2020	2021	2022	2023
A	Niet in exploitatie opgenomen bouwgronden	80.712	89.944	94.030	88.638	75.479	61.383
B	Bouwgronden in exploitatie	-	-	-	-	-	-
C	Totale baten	411.867	386.855	411.740	411.824	419.002	427.797
	Grondexploitatie (A+B)/C x 100%	**19,60%**	**23,25%**	**22,84%**	**21,52%**	**18,01%**	**14,35%**

Kengetal 4: Structurele exploitatieruimte

De ratio structurele exploitatieruimte geeft aan welke structurele ruimte de provincie heeft om de eigen lasten te dragen. Structurele baten en lasten zijn de baten en lasten die in beginsel jaarlijks in de begroting, meerjarenraming en jaarrekening zijn opgenomen. Bij incidentele baten en lasten gaat het om eenmalige baten en lasten die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen. Indien de structurele lasten worden gedekt door structurele baten is er sprake van materieel begrotingsevenwicht. Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten biedt uiteraard meer flexibiliteit dan een begroting waarbij structurele baten en lasten in evenwicht zijn. De provincie Utrecht streeft voor dit kengetal veiligheidshalve een ratio na van ten minste 5%. Omdat deze ratio onder dit kengetal zakt in de Begroting 2020 en het meerjarenperspectief 2021-2024 zal het College bij de Kadernota 2021-2024 met voorstellen komen om dit te verbeteren. `

4. Structurele exploitatieruimte		Rekening 2018	2019	2020	2021	2022	2023
A	Totaal structurele lasten	221.556	250.186	381.825	395.004	387.755	405.652
B	Totaal structurele baten	245.345	268.043	379.912	388.696	399.102	406.385
C	Totale structurele toevoegingen aan reserves	2.579	-	-	-	-	-
D	Totaal structurele onttrekkingen aan reserves	-	-	1.936	1.936	1.936	1.936
E	Totale baten	411.867	386.855	411.740	411.824	419.002	427.797
	Ratio ((B-A) + (D-C)) / (E) x 100%	**5,15%**	**4,62%**	**0,01%**	**-1,06%**	**3,17%**	**0,62%**

Kengetal 5: Belastingcapaciteit opcenten MRB

Deze ratio geeft aan hoe de belastingdruk in de provincie zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde. Een provincie heeft de mogelijkheid de opcenten te verhogen tot het maximum zoals dat door het Rijk wordt bepaald.

In onderstaande tabel is vanaf 2020 de indexatie toegepast van het consumentenprijsindex cijfer. Eén en ander is nader toegelicht in de paragraaf 'Provinciale belastingen en heffingen' in deze begroting.

Aangezien we nog niet weten wat de andere provincies zullen doen met de opcenten van de MRB in de periode 2020-2023 is het lastig de ratio (percentage) nu definitief te bepalen. Vooralsnog zijn we er in onderstaande berekening vanuit gegaan dat alle andere provincies hun MRB niet indexeren, laat staan verhogen.

5. Belastingcapaciteit: opcenten MRB		Rekening 2018	2019	2020	2021	2022	2023
A	Aantal opcenten MRB	72,6	72,6	73,6	74,7	75,9	77,1
B	Landelijk gemiddelde aantal opcenten in jaar er voor	80,5	81,4	81,4	81,4	81,4	81,4
	Ratio (A/B) x 100%	**90,19%**	**89,19%**	**90,42%**	**91,77%**	**93,24%**	**94,72%**

Berekening EMU-Saldo

	BEREKENING EMU-SALDO	2020	2021	2022	2023
	Omschrijving				x € 1.000
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-62.557	-64.586	-53.994	-39.590
2	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	20.631	27.097	32.483	31.373
3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	952	952	952	952
4	Investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	158.678	24.707	16.631	47.791
5	Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4	437	0	5.000	25.000
6	Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord	452	1.328	21.488	52
7	Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)	20.101	10.836	6.248	5.582
8	Baten bouwgrondexploitatie: Baten voorzover transacties niet op exploitatie verantwoord	16.015	16.228	19.407	19.678
9	Lasten op balanspost Voorzieningen voorzover deze transacties met derden betreffen	2.931	1.998	1.290	1.002
10	Lasten ivm transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten	0	0	0	0
11	Verkoop van effecten:				
a	Gaat u effecten verkopen? (ja/nee)	nee	nee	nee	nee
b	Zo ja wat is bij verkoop de verwachte boekwinst op de exploitatie?	0	0	0	0
	Berekend EMU-saldo	**-205.780**	**-56.522**	**1.167**	**-16.910**

Overzicht reserves

Staat van Reserves								
Omschrijving	Saldo 31-12-2018*	Saldo 31-12-2019	2020 Bij	2020 Af	Saldo 31-12-2020	Saldo 31-12-2021	Saldo 31-12-2022	Saldo 31-12-2023
Egalisatiereserve Prov.fonds en MRB	1.771	0	0	0	0	0	0	0
Saldireserve	45.026	41.310	6.577	200	47.687	15.511	10.280	18.635
Reserve Weerstandsvermogen	29.616	30.956	0	0	30.956	30.956	30.956	30.956
Subtotaal Algemene reserves	**76.414**	**72.266**	**6.577**	**200**	**78.643**	**46.467**	**41.236**	**49.591**
Reserve BDU inz. BRU	14.711	2.981	0	2.981	0	0	0	0
Reserve Beheer en Onderhoud (vaar)wegen	30.459	30.063	260	1.422	28.901	27.479	26.057	24.635
Reserve CHS	440	0	0	0	0	0	0	0
Reserve Cofinancieringsfonds	12.438	13.060	0	0	13.060	13.060	13.060	13.060
Reserve Concessieverlening EEVv(ED2017)	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve Ecoducten	11.108	11.108	0	0	11.108	11.108	11.108	11.108
Reserve Egalisatie Bodemsanering	8.572	8.209	0	1.060	7.149	7.149	7.149	7.149
Reserve Frictiekosten Veranderopgave	905	905	0	0	905	905	905	905
Reserve Gladheidsbestrijding	0	260	0	260	0	0	0	0
Reserve Huisvesting	21.610	21.417	15	3.259	18.173	16.426	14.689	12.807
Reserve ICT	6.236	6.018	0	475	5.543	5.784	5.608	5.608
Reserve IGP - RAP	11.008	13.587	0	8.500	5.087	5.087	5.087	5.087
Reserve Investeringsfonds Prov Erfgoed	417	0	0	0	0	0	0	0
Reserve Kapitaallasten Uithoflijn	39.783	58.532	0	1.936	56.596	54.660	52.724	50.788
Reserve Kosten voorfinanciering	2.146	4.731	0	0	4.731	4.731	4.731	4.731
Reserve Masterplan Soesterberg	2.509	0	0	0	0	0	0	11.840
Reserve Mobiliteitsprogramma	127.971	111.174	8.102	26.115	93.161	82.943	53.392	0
Reserve Nieuwe Hollandse Waterlinie	1.023	1.334	0	1.334	0	0	0	0
Reserve Nog te verrichten activiteiten	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve OV Concessie	0	2.158	0	345	1.813	1.318	2.364	4.516
Reserve Programma Landelijk gebied	81.439	49.520	3.731	17.937	35.314	22.619	8.739	6.739

Omschrijving	Saldo 31-12-2018*	Saldo 31-12-2019	2020 Bij	2020 Af	Saldo 31-12-2020	Saldo 31-12-2021	Saldo 31-12-2022	Saldo 31-12-2023
Reserve PUEV	279	79	0	0	79	79	79	79
Reserve Realisatiestrategie Natuurvisie	0	17.957	0	5.705	12.252	10.872	9.767	8.462
Reserve Toeristische ontwikkeling	112	0	0	0	0	0	0	0
Reserve VERDER	200	0	19.000	19.000	0	0	0	0
Reserve Wonen - Binnensted. Ontwikkeling	7.194	3.767	0	3.447	320	0	0	0
Subtotaal Bestemmingsreserves	**396.281**	**372.832**	**31.108**	**93.914**	**310.026**	**277.614**	**228.852**	**180.908**
Totaal Reserves	**472.695**	**445.098**	**37.685**	**94.114**	**388.669**	**324.081**	**270.088**	**230.499**

** Disclaimer: De jaarrekening 2018 is nog niet afgerond. De bevindingen van EY met betrekking tot de jaarrekening 2017 o.a. de verwerking van subsidies, gronden en investeringen van maatschappelijk nut hebben nog impact op de eindstand van verschillende reserves per eind 2018.*

Overzicht voorzieningen

STAAT VAN VOORZIENINGEN									bedragen x € 1.000
		Saldo	Saldo	Mutaties 2020		Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
Omschrijving	Prog	31-12-2018	31-12-2019	Bij	Af	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023
Ontgrondingenwet	2	38	43	5		48	53	58	63
Nazorg Stortplaatsen	3	1.127	1.097		30	1.067	1.037	1.007	977
Nazorg stortplaats Maarsbergen	3	721	711		10	701	691	681	671
Grondwaterheffing	3	1.432	1.432			1.432	1.432	1.432	1.432
Pensioenen GS	7	9.714	9.714	340	487	9.567	9.420	9.273	9.126
Groot onderhoud Paushuize	7	0	0	44	42	2	19	21	57
Groot onderhoud kantons	OH	162	193	63	43	213	198	222	223
Groot onderhoud Provinciehuis	OH	3.557	745	500	1.071	174	196	528	902
NAR regeling	OH	5.672	4.218		1.248	2.970	2.082	1.568	1.289
Totaal Voorzieningen (credit op de balans)		**22.423**	**18.153**	**952**	**2.931**	**16.174**	**15.128**	**14.790**	**14.740**

Omschrijving	Prog	Saldo 31-12-2018	Saldo 31-12-2019	Mutaties 2020 Bij	Af	Saldo 31-12-2020	Saldo 31-12-2021	Saldo 31-12-2022	Saldo 31-12-2023
Dekking financieel risico Grondbedrijf (salderen voorraad)	2	2.532	2.532			2.532	2.532	2.532	2.532
Hart van de Heuvelrug (salderen voorraad)	2	100	100			100	100	100	100
Lening inteRNA technologies (salderen met fin.vaste activa)	2	1.095	1.095			1.095	1.095	1.095	1.095
Totaal Voorzieningen (*) (gesaldeerd met activa)		**3.727**	**3.727**	**0**	**0**	**3.727**	**3.727**	**3.727**	**3.727**

**) deze voorzieningen worden conform de BBV regelgeving gesaldeerd met de activa.*

Totaal Voorzieningen		**26.150**	**21.880**	**952**	**2.931**	**19.901**	**18.855**	**18.517**	**18.467**

Reserves en voorzieningen

Reserves

Algemene reserves

Reserve Weerstandsvermogen	
Doel reserve	Het aanhouden van een bedrag aan weerstandsvermogen dat als financiële buffer dient voor het opvangen van risico's. Niet alle risico's zullen zich (gelijktijdig) voordoen. De hoogte van het weerstandsvermogen wordt bepaald a.d.h.v. een inventarisatie van alle risico's met een inschatting van de kans van voorkomen. Alle risico's groter dan € 250.000 worden opgenomen in het risicoprofiel. Met behulp van een statistische analyse (Monte Carlo) wordt een berekening gemaakt met een zekerheid van 90% (landelijke norm) welk bedrag aan weerstandsvermogen voldoende wordt geacht om de zich voordoende risico's op te vangen.
Instellingsbesluit	PS d.d. 8 juni 2009 (PS2009BEM56)

Kenmerken van de reserve			
Soort reserve	Algemene reserve		
Functie	Sparen		
Voeding	Vanuit de saldireserve.In de nota beleidskader weerstandsvermogen en risicomanagement is de benodigde weerstandscapaciteit begrenst op maximaal 15% van het lastensaldo, excl. mutaties in de reserves. De gewenste omvang van deze reserve volgt uit de ratio weerstandsvermogen die we tussen de 1,0 en 1,4 willen houden.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	30.900.000
Eindjaar			
Toereikendheid	De toereikendheid wordt ieder jaar bij de jaarrekening opnieuw berekend via het systeem NARIS.		
Vrije ruimte	n.v.t.		
Nut en noodzaak	Door de instelling van een aparte reserve weerstandsvermogen is zowel de vrije ruimte in de algemene reserve als de beklemming beter inzichtelijk.		
Bestedingsplan	N.v.t.., zie ook voorwaarden besteding.		
Voorwaarde besteding	Als risico’s zich voordoen die zijn opgenomen in het weerstandsrisicoprofiel, dan wordt de reserve weerstandsvermogen aangewend ter dekking van die financiële gevolgen, mits alle mogelijke beheersmaatregelen zijn genomen.		
Concrete verplichting	n.v.t.		
Relevante ontwikkelingen	n.v.t.		
Mate van doelrealisatie	n.v.t.		
Risico's	Het risico bestaat dat niet alle bestaande risico's zijn onderkend waardoor de berekende reserve onvoldoende is. Daarnaast zou een samenloop van omstandigheden zich kunnen voordoen waarbij zich meer risico's zich voordoen dan o.b.v. kansberekening "normaal" zou zijn. In beide gevallen zal de vrije ruimte in de saldireserves moeten worden aangesproken.		
Bijzonderheden	Met ingang van de begroting 2020 worden er geen reserveringen meer opgenomen voor risico's buiten het (concern) risicoprofiel. Deze risico's zijn nu namelijk meegenomen in het risicoprofiel van de provincie.		

Saldireserve	
Doel reserve	Opvang van rekeningsaldi en onvoorziene mee-/tegenvallers
Instellingsbesluit	PS stelt jaarlijks bij de vaststelling van de jaarrekening het bedrag vast dat wordt toegevoegd aan de algemene (lees: saldi-) reserve.

Kenmerken van de reserve			
Soort reserve	Algemene reserve		
Functie			
Voeding	Positieve rekeningsaldi; incidentele meevallers		
Minimum bedrag		Maximum bedrag	
Eindjaar			
Toereikendheid	Wettelijk verplichte reserve.		
Vrije ruimte	Omdat er niet langer sprake is van een ondergrens in deze reserve is de vrije ruimte gelijk aan de totale omvang van de reserve.		
Nut en noodzaak	Deze reserve is wettelijk verplicht om aan te houden.		
Bestedingsplan	n.v.t.		
Voorwaarde besteding	PS besluit over aanwending.		
Concrete verplichting	n.v.t.		
Relevante ontwikkelingen	Met ingang van de begroting 2020 is er niet langer sprake van een ondergrens.In het coalitieakkoord 'Nieuwe energie voor Utrecht' is uitdrukkelijk aangegeven dat begrotingsoverschotten of voordelige rekeningresultaten worden toegevoegd aan de algemene reserve.		
Mate van doelrealisatie	n.v.t.		
Risico's	n.v.t.		
Bijzonderheden	n.v.t.		

Bestemmingsreserves

Reserve BDU inz BRU	
Doel reserve	Het inzichtelijk maken en beschikbaar houden van de voormalige BDU inkomsten ten behoeve van de gemaakte afspraken tussen de provincie en voormalig BRU.
Instellingsbesluit	PS 2016PS17

Kenmerken van de reserve			
Soort reserve	Bestemmingsreserve		
Functie	Egaliseren		
Voeding	Niet bestede BDU middelen uit Provinciefonds.Omdat de hekken nog aanwezig zijn tussen de provinciale gelden en de middelen van voormalig BRU zijn er twee delen. Het aandeel BDU van het voormalig BRU wordt in deze reserve gestort, en de van het oude BRU overgekomen bestemmingsreserve BDU (rente).		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	
Eindjaar	2019		
Toereikendheid			
Vrije ruimte	Het saldo dient om financiele effecten (mee- tegenvallers) te egaliseren		
Nut en noodzaak	Bij het opheffen van de BRU pr 1 januari 2015, is afgesproken dat de PU de uitvoering op zich neemt van het RUVV, UHL en concessies beheerder OV en regiotaxi wordt. De uitvoering vindt plaats binnen de meerjarenbegroting van voormalig BRU, het zogenaamde BRU-hek.		
Bestedingsplan	Uitvoering RUVV en concessie U-OV		
Voorwaarde besteding	Besteding aan Verkeers- vervoerstaken voormalig BRU		
Concrete verplichting	Bestaande Verkeers- en vervoerstaken voormalig BRU		
Relevante ontwikkelingen	De Verkeers- en vervoerstaken zijn vanaf 2019 opgenomen in het Mobiliteitsprogramma 2019-2023, vastgesteld door PS op 12 juli 2018.		
Mate van doelrealisatie	De reserve wordt ingezet binnen de doelstellingen van de Verkeers-en vervoeringen voormalig BRU		
Risico's	Risico dienen tot 2020 binnen BRU-hek opgevangen te worden.		
Bijzonderheden	Bij de jaarrekening 2019 wordt deze reserve afgewikkeld.		

Reserve Beheer en onderhoud (vaar)wegen	
Doel reserve	Het doel van de reserve is het egaliseren van exploitatiekosten van het vaste volume variabel onderhoud, inclusief bijbehorende plussen en minnen.
Instellingsbesluit	15-12-2016, PS2016MME12

Kenmerken van de reserve			
Soort reserve	Bestemmingsreserve		
Functie	Egaliseren		
Voeding	De reserve wordt gevoed vanuit de algemene middelen.		
Minimum bedrag	10.000.000	Maximum bedrag	25.000.000
Eindjaar	2055		
Toereikendheid	De bestemmingsreserve is toereikend. Op basis van een opgesteld meerjarenplannen tot en met 2024 blijkt dat het reserve-saldo afneemt tot 22,8 miljoen.		
Vrije ruimte	Geen vrije ruimte		
Nut een noodzaak	De reserve is bedoeld om de pieken in verplichte beheer en onderhoudslasten als mede de gladheidsbestrijding op te vangen.		
Bestedingsplan	De middelen worden jaarlijks uitgegeven aan beheer en onderhoud van infrastructurele kapitaalgoederen en gladheidsbestrijding. Het betreft hier het variabel onderhoud.		
Voorwaarde besteding	De te verwachten bestedingen worden uitgewerkt in het vierjaarlijkse meerjarenplan beheer en onderhoud dat wordt vastgesteld door Provinciale Staten.		
Concrete verplichting	De opgestelde beheerplannen van assetmanagement.		
Relevante ontwikkelingen	De reserve gladheidsbestrijding is samengevoegd met reserve Beheer en Onderhoud Wegen. Restant reserve GHB eind 2019 bedraagt ca. € 0,25 miljoen en is toegevoegd aan reserve Beheer en Onderhoud Wegen.		
Mate van doelrealisatie	In stand houden van onderhoud vaarwegen en nautisch beheer.		
Risico’s	De kans dat er meer middelen voor variabel onderhoud in een jaar nodig is dan in de bestemmingsreserve beschikbaar is, is tot 2024 niet te verwachten.		
Bijzonderheden			

Reserve CHS	
Doel reserve	T.b.v. het gericht investeren in projecten en verkenningen in het kader van de uitvoering van het cultuur- en erfgoedbeleid, zoals vastgelegd in de cultuur- en erfgoednota (excl. Fonds Erfgoedparels).
Instellingsbesluit	Ingesteld bij besluit van 15 mei 2006, nr. PS2006ZCW. Kenmerken ge-update bij de nieuwe Cultuur- en erfgoednota (PS2016BEM06).

Kenmerken van de reserve			
Soort reserve	Bestemmingsreserve		
Functie	Egaliseren		
Voeding	Afhankelijk van de besteding van de jaarlijkse beschikbare budgetten voor het uitvoeringsprogramma CHS worden de niet bestede middelen in het begrotingsjaar toegevoegd aan deze reserve. Bij overbesteding wordt het bedrag onttrokken aan de reserve.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	
Eindjaar			
Toereikendheid	Ruim voldoende voor het doel waarvoor ze bestemd is.		
Vrije ruimte	Geen, het restant in de reserve is voor organisatie en ontwikkeling gereserveerd.		
Nut en noodzaak	De doorlooptijd van projecten is mede afhankelijk van externe factoren. We hebben het derhalve niet (altijd) in eigen hand of een gewenste investering ook werkelijk in een gepland jaar wordt gerealiseerd. Daartoe is een flexibele inzet van middelen gewenst.		
Bestedingsplan	Projecten uit Cultuurnota op gebied van erfgoed.		
Voorwaarde besteding	De op basis van aangegane verplichtingen uitgekeerde bedragen in het kader van de Cultuurnota op het gebied van cultureel erfgoed.		
Concrete verplichting	Geen		
Relevante ontwikkelingen	De reserve wordt in 2019 aangewend en daarna opgeheven.		
Mate van doelrealisatie	Reserve is gekoppeld aan de doelen van de Cultuurnota 2016-2019, zie programma 6.		
Risico's	Geen		
Bijzonderheden	Geen		

Reserve Cofinancieringsfonds	
Doel reserve	Economische stimulering door bijdragen van max. 60% van de totale projectkosten aan projecten met een aantoonbaar economisch effect voor de regio Utrecht op het gebied van: life sciences, creatieve industrie (gaming, multimedia en design), duurzaamheidseconoomie, kennisvalorisatie en bevordering van innovatie bij het mkb; Middels deze cofinanciering maakt de provincie projecten mogelijk die de kenniseconomie en innovatie stimuleren in de meest kansrijke clusters van de regionale economie. Hierbij is de koppeling met de EBU agenda leidend.
Instellingsbesluit	PS2007BEM06 d.d. 15 februari 2007, PS2011MME04 d.d. 7 februari 2011

Kenmerken van de reserve			
Soort reserve	Bestemmingsreserve		
Functie	Egaliseren		
Voeding	De initiële voeding bestond uit de structurele budgetten Stimulering Economische Ontwikkeling (€ 561.000), SER Utrecht (€ 27.000), Ondersteuning Arbeidsmarktbeleid (€ 56.000) en de vrij besteedbare middelen uit de reserve Stimulering Economische Ontwikkeling (€ 1.184.000). Ook werd besloten om € 6.522.000 vanuit de huidige reserve Cofinancieringsfonds te herbestemmen € 1.184.000 vanuit de reserve Stimulering Economische Ontwikkeling te herbestemmen in de reserve Cofinancieringsfonds kennis en innovatie. (PS2011MME04). In de voorjaarsnota 2013 zijn de middelen uit de stelpost intensivering 2012-2015 onderdeel economisch beleidsplan, toegevoegd aan deze reserve. Ook zijn de middelen die beschikbaar zijn gesteld uit de stelpost intensivering 2012-2015, onderdeel economisch beleidsplan, toegevoegd aan deze reserve. Hierdoor is er nu een structureel budget beschikbaar voor deze reserve.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	20.000.000
Eindjaar	9999		
Toereikendheid	Voldoende voor het doel.		
Vrije ruimte	Momenteel is ongeveer € 1 mln. nog niet via de uitvoeringsverordening beschikt.		
Nut en noodzaak	"1.) De flexibiliteit van een bestemmingsreserve is noodzakelijk om de provinciale middelen efficiënt en effectief in te zetten door ze per project te kunnen koppelen aan andere financieringsbronnen. 2.) Het inspelen op de nieuwe ontwikkelingen en kansen voor het aantrekken van de financiering van derden (Rijk, Europa, kennisinstellingen, het bedrijfsleven) en het creëren van multiplier effect. 3.) De egalisatiefunctie van een reserve, waarbij de cofinancieringsmiddelen beschikbaar blijven, is noodzakelijk bij langlopende trajecten gebruikelijk bij Europese en Rijksprogramma's. 4.) De bundeling van middelen van verschillende partijen (bedrijfsleven, kennisinstellingen, overheden) leidt tot robuustere projecten met een grotere impact."		
Bestedingsplan	De fasering van de besteding van de middelen uit het Cofinancieringsfonds laat zich zeer beperkt plannen. Het verstrekken van cofinancieringsbijdragen is namelijk afhankelijk van externe partners en medefinanciers. Dit is juist de reden om voor een bestemmingsreserve te kiezen. Jaarlijks wordt gekeken of we in de uitvoeringsverordening extra geld kunnen besteden aan projecten die bijdragen aan de uitvoering van de strategische agenda van de EBU.		

Voorwaarde besteding	Voorwaarden van besteding in subsidievorm worden gelegd in de Algemene uitvoeringsverordening. In andere dan subsidie vormen (bijv. Via opdrachten) kan het fonds ingezet worden binnen de kaders en doelen van het instellingsbesluit van de PS.
Concrete verplichting	Het saldo van de reserve is nodig voor de dekking van nog openstaande verplichtingen en voor de te verwachten subsidieaanvragen ten laste van de subsidieplafonds 2019.
Relevante ontwikkelingen	Geen
Mate van doelrealisatie	Ligt op schema.
Risico's	Met betrekking tot de leningen, die in het kader van de Groen, gezond, slim regeling worden verstrekt aan kleine, startende bedrijven bestaat het risico van niet (volledige) terugbetaling.
Bijzonderheden	Een gedeelte van de reserve wordt gereserveerd voor eventuele tegenvallers van de verstrekte leningen aan de bedrijven.

Reserve Ecoducten	
Doel reserve	Financiering van het programma Prioriteiten Ecopassages bij provinciale wegen tot en met 2015 dat in mei 2005 is vastgesteld ter uitvoering van het Meerjarenprogramma Faunavoorzieningen.
Instellingsbesluit	PS d.d. 15 mei 2006 (PS2006BEM11) en PS d.d. 12 december 2011

Kenmerken van de reserve			
Soort reserve	Bestemmingsreserve		
Functie	Egaliseren		
Voeding	Bij behandeling van de voorjaarsnota 2006 (PS 15 mei 2006) is besloten om € 4,9 miljoen te storten in de reserve voor de N227 Leusderheide- Den Treek uitvoering en € 1,0 miljoen voor de Biltse Rading uitvoering.Herprioritering middelen conform Coalitieakkoord, te weten: Groot Mijdrecht Noord € 1.520.000, Najaarsrapportage 2011 € 6.440.000, Energiek Utrecht € 1.950.000, Fonds uitplaatsing hinderlijke bedrijven € 761.000 en Fonds Stedelijk Bouwen Wonen € 835.000.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	5.000.000
Eindjaar	2020		
Toereikendheid	De reserve is toereikend voor de bouw van 3 ecoducten		
Vrije ruimte	Er is geen vrije ruimte		
Nut en noodzaak	Het doel van deze reserve is om ter beschikking gestelde provinciale gelden die nog niet gebruikt zijn en beschikbaar te houden voor het aangegeven doel.		
Bestedingsplan	Mei 2013 hebben GS nadere afspraken belegd over de aanleg van de ecoducten over de N226 en N227 en de faunapassage bij de N237 Griftenstein (zie 80E4119D). September 2017 hebben GS besloten tot aanleg van een kleine faunapassage bij Griflenstein onder de N237 (zie 81 BE52D7).		
Voorwaarde besteding	De op basis van de daartoe strekkende besluiten voor diverse ecoducten betaalbaar gestelde middelen		
Concrete verplichting	Er zijn geen concrete verplichtingen		
Relevante ontwikkelingen	Het ecoduct N226 bevindt zich nog in de planfase met grondtransacties en compensatie met landgoedeigenaren. De verwachting is dat eind 2019/begin 2020 de opdracht kan worden gegund. Het ecoduct N227 is in uitvoering en wordt medio 2019 opgeleverd. De faunapassage Griftenstein N237 is eind 2018 aanbesteed.		
Mate van doelrealisatie	Realiseren van de ecoduten N226 (Maarsbergen-Leersum, N227 (Maarn-Doorn) en N237 (Griftenstein)		
Risico's	Onbekend		
Bijzonderheden	In verband met de vernieuwde BBV de bestedingen in 2017 aan het ecoduct N237 als investering op de balans opgenomen. De reserve wordt aangehouden voor de toekomstige kapitaallasten.		

Egalisatiereserve Bodemsanering	
Doel reserve	Egalisatie van de ontvangen decentrale uitkering bodemsanering en de uitgaven ten behoeve van het convenant (uitvoeringsprogramma Bodemconvenant 2016-2020).
Instellingsbesluit	PS d.d. 22 maart 2010 (PS2010RGW05)

Kenmerken van de reserve			
Soort reserve	Bestemmingsreserve		
Functie	Egaliseren		
Voeding	Resterende middelen programma Bodemsanering 2010-2016, aangevuld met niet bestede middelen van de decentrale uitkering. Hieraan is toegevoegd de bijdrage voor sanering van de Nedereindseplas vanuit het stimuleringsfonds ter hoogte van € 1.567.474,81.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	
Eindjaar	2020		
Toereikendheid	De reserve is toereikend voor de opgave van het Provinciaal Uitvoeringsprogramma Bodemconvenant 2016-2020 (PUB)		
Vrije ruimte	Geen		
Nut en noodzaak	Vanuit het Rijk ontvangen wij voor het uitvoeren van het PUB een decentralisatie uitkering. Omdat de bodemsaneringsprojecten meestal jaar overstijgend zijn en moeilijk te voorspellen kasritme hebben, is deze egalisatiereserve gevormd. De reserve wordt gevoed door niet bestede bedragen van de decentralisatie uitkering, deze bedragen worden dan in latere jaren weer onttrokken.		
Bestedingsplan	Zie vastgesteld Uitvoeringsprogramma Bodemconvenant 2016-2020.		
Voorwaarde besteding	Conform Uitvoeringsprogramma Bodemconvenant 2016-2020.		
Concrete verplichting	Geen		
Relevante ontwikkelingen	Zie programma 3 bodemsanering.		
Mate van doelrealisatie	Conform doelstellingen PUB.		
Risico's	Zie Uitvoeringsprogramma Bodemconvenant 2016-2020.		
Bijzonderheden	Geen		

Reserve Frictiekosten personeel	
Doel reserve	Doel van de reserve is om de middelen die beschikbaar zijn voor de Veranderopgave apart inzichtelijk te maken en te spreiden in de tijd. Daarnaast dient deze reserve om de frictiekosten personeel op te vangen.
Instellingsbesluit	Behandeling PS d.d. 2 juli 2012,VJN 2012

Kenmerken van de reserve			
Soort reserve	Bestemmingsreserve		
Functie	Egaliseren		
Voeding	Er is een eenmalige storting van € 9,75 mln. bepaald bij het besluit VJN 2012. Daarnaast wordt er vanaf 2013 jaarlijks € 750.000 gestort voor de WW kosten.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	
Eindjaar			
Toereikendheid	Op dit moment is de reserve toereikend voor het opvangen van de frictiekosten incl. de WW-kosten.		
Vrije ruimte	De reserve is bij de jaarrekening 2016 geheel aangewend. Het budget voor WW-kosten (€ 750.000) is voor nu voldoende om de huidige WW kosten op te vangen. Het restant zal in deze reserve worden gestort om toekomstige kosten te kunnen egaliseren.		
Nut en noodzaak	De reserve Frictiekosten personeel en Veranderopgave wordt gebruikt om de kosten van de Veranderopgave op te vangen. Onder de Veranderopgave wordt onder andere verstaan het krimpen van de organisatie naar 675 fte. Hierdoor onstaan frictiekosten onder andere in de vorm van WW-gelden en kosten voor het begeleiden van medewerkers naar een nieuwe functie (mobiliteit). Daarnaast is er een bedrag voor programmakosten, integratie en innovatiekosten beschikbaar gesteld. Indien deze middelen niet in het lopende jaar worden besteed zal deze reserve worden gebruikt om de middelen beschikbaar te houden voor het volgend jaar. Na afloop van de Veranderopgave zal deze reserve blijven dienen voor de dekking van frictiekosten personeel, voornamelijk WW kosten.		
Bestedingsplan	De middelen kunnen worden aangewend voor de frictiekosten personeel en de Veranderopgave. Zie voor een verdere detaillering de VJN 2012 en NJR 2013.		
Voorwaarde besteding	De bestedingen moeten passen binnen het bestedingsplan veranderopgave of het betreft frictiekosten personeel.		
Concrete verplichting	De WW-verplichtingen van oud medewerkers. De provincie is risico-dragend.		
Relevante ontwikkelingen	Bij de jaarrekening 2016 is voor de NAR-kosten een aparte voorziening gevormd. Hierdoor komen deze kosten niet meer ten laste van deze reserve.		
Mate van doelrealisatie	n.v.t.		
Risico's	Het risico bestaat dat de frictiekosten hoger uitvallen dan verwacht.		
Bijzonderheden	Geen		

Reserve Gladheidsbestrijding	
Doel reserve	
Instellingsbesluit	PS2014PS04 Jaarrekening 2013

Kenmerken van de reserve			
Soort reserve	Bestemmingsreserve		
Functie			
Voeding	Jaarlijks is € 800.000 beschikbaar uit de algemene middelen. De jaarlijkse meer of minder uitgaven worden met de reserve verrekend.		
Minimum bedrag		Maximum bedrag	
Eindjaar			
Toereikendheid	Voor gladheidsbestrijding is jaarlijks € 800.000 beschikbaar.		
Vrije ruimte	N.v.t.		
Nut en noodzaak	Het betreft een wettelijke taak van de provincie. Zodra de weersomstandigheden dit noodzakelijk maken zet de provincie de gladheidsbestrijding in. De frequentie en intensiteit is niet voorspelbaar.		
Bestedingsplan	Uit deze reserve worden alle kosten voor de gladheidsbestrijding gedekt. Dit betreft zowel de jaarlijkse kosten voor uitvoering van gladheidsbestrijding als aankoop zout, kosten expediteurs, maar ook het onderhoud en de aankoop van het materieel. De hoogte van deze kosten is afhankelijk van de weersomstandigheden, methode en intensiteit.		
Voorwaarde besteding	Alleen besteden aan kosten betreffende gladheidsbestrijding. De provincie bestrijdt de gladheid alleen op die wegen die zij in beheer heeft. Wegen door de bebouwde kom wordt soms door gemeenten uitgevoerd. De verdeling van deze taken is in overeenkomsten vastgelegd.		
Concrete verplichting	Voor de gladheidsbestrijding zijn diverse verplichtingen aangegaan. Dit betreft uitvoeringsbestekken met aannemers, RWS en gemeenten en onderhoudscontracten voor het materieel. Overige verplichtingen zijn aangegaan met weerbureau Meteoconsult, het RWS gladheidsmeldsysteem en strooimanagementsysteem.		
Relevante ontwikkelingen	De reserve gladheidsbestrijding wordt opgeheven en samengevoegd met reserve Beheer en Onderhoud Wegen. Restant reserve GHB eind 2019 bedraagt ca. € 0,25 miljoen en wordt toegevoegd aan reserve Beheer en Onderhoud Wegen.		
Mate van doelrealisatie			
Risico's	Bij extreme omstandigheden zou de reserve onvoldoende kunnen zijn om de kosten voor de gladheidsbestrijding uit te dekken. Als dit het geval is, dan zal extra dekking gevonden moeten worden. In eerste instantie binnen bestaande budgetten en als dat niet mogelijk is ten laste van de algemene middelen.		
Bijzonderheden	Reserve wordt opgeheven en ondergebracht bij de reserve beheer en onderhoud eind 2019. Stand reserve eind 2019 € 0,25 miljoen		

Reserve Huisvesting	
Doel reserve	Het constant houden van de jaarlasten huisvesting in de begroting.
Instellingsbesluit	PS d.d. 28 juni 2010 (PS2010PS04)

Kenmerken van de reserve			
Soort reserve	Bestemmingsreserve		
Functie	Egaliseren		
Voeding	Bij de aankoop van het huidige pand aan de Archimedeslaan is deze reserve incidenteel gevoed met bedragen die beschikbaar kwamen uit de verkoop van de oude locatie. Daarnaast wordt jaarlijks de reserve per saldo gemuteerd met het beschikbare budget voor de kapitaallasten en de ontvangen huuropbrengsten.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	
Eindjaar			
Toereikendheid	De omvang van de reserve huisvesting is momenteel voldoende toereikend.		
Vrije ruimte	n.v.t.		
Nut en noodzaak	Uit de reserve Huisvesting worden de (afschrijvings)lasten van de aanschaf en verbouwing Archimedeslaan als mede de vervangingsinvesteringen gedekt. De huuropbrengsten voor de verhuur van de etages Archimedeslaan worden in de reserve gestort. Door de afschrijvingslasten via een reserve te laten verlopen wordt dit geneutraliseerd in de begroting en worden de jaarlasten constant gehouden.		
Bestedingsplan	Voor het inzetten van gelden uit de reserve wordt periodiek een investerings- en onderhoudsplan opgesteld. Lasten voor de verbouwing van de Archimedeslaan en de afschrijvingslasten vanuit de aanschaf, verbouwing en vervangingsinvesteringen Archimedeslaan.		
Voorwaarde besteding	De te verwachten bestedingen, ten behoeve van de Archimedeslaan, worden gebaseerd op een meerjaren investerings- en onderhoudsplan huisvesting.		
Concrete verplichting	Uit de reserve huisvesting worden de kosten voor de verbouwing Archimedeslaan gedekt, alsmede de uit de vervangingsinvesteringen voortvloeiende afschrijvingslasten gedekt.		
Relevante ontwikkelingen	Momenteel worden het meerjaren investeringsplan (MIP) en meerjaren onderhoudsplan (MOP) Huisvesting geactualiseerd. Eventuele effecten hierdoor op de meerjarenbegroting worden in de Kadernota 2021 verwerkt.		
Mate van doelrealisatie	Door het instandhouden van de reserve wordt het doel bereikt.		
Risico's	Voor het bepalen van de noodzakelijk storting in de reserve is rekening gehouden met huurinkomsten. In het geval van langdurige leegstand van een aantal verdiepingen kan de reserve ontoereikend zijn om de afschrijvingslasten te dekken.		
Bijzonderheden	Zie relevante ontwikkelingen. Verder geen bijzonderheden.		

Reserve ICT	
Doel reserve	De ICT-reserve is bedoeld als hulpmiddel voor de egalisatie van sterk ongelijkmatig verlopende ICT-uitgaven.
Instellingsbesluit	PS d.d. 25 mei 2004 (PS2004BEM19), PS d.d. 30 mei 2010 (PS2010PS03), Verbreding nut en noodzaak bij de vaststelling van de jaarrekening 2010, dd. 23 mei 2010 (PS2011PS07)

Kenmerken van de reserve			
Soort reserve	Bestemmingsreserve		
Functie	Egaliseren		
Voeding	Jaarlijks wordt een bedrag toegevoegd, gebaseerd op het daartoe periodiek op te stellen investeringsplan.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	
Eindjaar			
Toereikendheid	De reserve is op dit moment toereikend.		
Vrije ruimte	Geen.		
Nut en noodzaak	De reserve is nodig voor de instandhouding van het standaardniveau van ICT-voorzieningen en voor de aanschaf en de implementatie van nieuwe en uitbreidingen op of ontwikkelingen van de bestaande ICT-faciliteiten. Vanwege de samenhang tussen de verschillende onderdelen is het ook noodzakelijk om de kosten van de aanschaf en de implementatie van hardware van werkpleksystemen, telefonie en datacommunicatie via deze reserve te laten verlopen.		
Bestedingsplan	Voor het inzetten van gelden uit de reserve wordt periodiek een investerings- en onderhoudsplan opgesteld.		
Voorwaarde besteding	De te verwachten bestedingen worden gebaseerd op een meerjaren investerings- en onderhoudsplan ICT.		
Concrete verplichting	De vervangingsinvesteringen met betrekking tot de ICT, de daaruit voortvloeiende afschrijvingslasten en eventueel met de daarbij behorende begeleidingskosten.		
Relevante ontwikkelingen	In 2012 is besloten voortaan geen omslagrente meer toe te rekenen aan de investeringen. Daarom worden alleen nog de afschrijvingen onttrokken aan de reserve.		
Mate van doelrealisatie	Door het instandhouden van deze reserve wordt aan het doel voldaan.		
Risico's	Implementatie van nieuwe ICT-voorzieningen kan mogelijk duurder uitvallen waardoor de reserve ontoereikend kan blijken te zijn, c.q. een extra inzet van middelen noodzakelijk kan blijken.		
Bijzonderheden	Het meerjaren investeringsplan ICT is ten behoeve van de Begroting 2020 geactualiseerd. Eventuele effecten hiervan zijn in de meerjarenbegroting opgenomen. Zie hiervoor o.a. het MIP/MOP ICT en Software.		

Reserve Integraal Gebiedsontwikkelingsprogramma/Ruimtelijk Actieprogramma (IGP/RAP)	
Doel reserve	Sparen zodat er uitvoering gegeven kan worden aan grote gebiedsprojecten die zorgen voor doelbereik over bestaande (provinciale) programma's heen en waarbij de provinciale inzet 'er toe doet'.
Instellingsbesluit	Bij vaststelling van de Nota Reserves en Voorzieningen 2013, d.d. 3 februari 2014 Bij vaststellen jaarrekening 2013

Kenmerken van de reserve			
Soort reserve	Bestemmingsreserve		
Functie	Sparen		
Voeding	De initiële storting betreft het niet geclaimde budget van 2012 (3,6 mln. cf. PS2013PS04-2) en de bedragen die bij de Voorjaarsnota 2013 in de projectenreserve zijn geboekt voor IGP (cf. PS2012RGW08), € 3,25 mln. (2013), € 3,15 mln. (2014), € 3,45 mln. (2015). Tot 2020 is er jaarlijks, structureel € 2,779 mln. beschikbaar gesteld, welke na verrekening van de lasten en baten van IGP in de exploitatie, in de reserve werd gestort		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	36.050.000
Eindjaar	2019		
Toereikendheid	Op dit moment voldoende. Jaarlijks wordt ook nog een bedrag gestort (zie ook voeding).		
Vrije ruimte	geen		
Nut en noodzaak	Het integraal gebiedsontwikkelingsprogramma (IGP) is gebaseerd op structureel budget voor gebiedsontwikkeling en heeft een looptijd van 2012 – 2019. Centraal doel van het IGP is een gebundelde inzet van provinciale middelen (financiën, bestuurskracht, kennis) om gebiedsontwikkelingsprojecten te realiseren waarin meerdere grote provinciale beleidsdoelen bij elkaar komen. Het IGP omvat momenteel geen lopende gebiedsprojecten.		
Bestedingsplan	Op dit moment zijn er geen lopende IGP-projecten benoemd waaraan de middelen besteed mogen worden. Het moment van besteden is per project afhankelijk van de fase waarin het zich bevindt.		
Voorwaarde besteding	Inzet van IGP-investeringsbudget voor een IGP project gebeurt o.b.v. een door uw staten vastgesteld 'realisatieplan'		
Concrete verplichting	n.v.t.		
Relevante ontwikkelingen	Een groot deel van de reserve wordt aangewend voor de dekking van de ambities uit het coalitieakkoord 2019-2023. De structurele storting is vanaf 2020 niet langer van toepassing.		
Mate van doelrealisatie	Het IGP blijkt zeer waardevol bij het leggen van verbindingen tussen de grote provinciale beleidsdoelen op gebiedsniveau. Het flexibele karakter, gekoppeld aan de focus op Utrecht top-regio en duidelijke criteria voor de inzet van investeringsbudget, is daarbij een belangrijk voordeel. Hierdoor kunnen de fnanciële middelen worden ingezet op die plekken waar de behoefte het grootste is, steeds vanuit het perspectief van de totale ontwikkeling in het gebied.		
Risico's	n.v.t.		
Bijzonderheden	geen verdere bijzonderheden		

Reserve Invest.fonds prov. erfgoed	
Doel reserve	De provincie Utrecht zet zich actief in voor oplossen van Cultuurhistorische knelpunten/provinciale parels. Concretisering: In de beleidsevaluatie (van april 2010) is voor de jaren 2010 en 2011 het volgende vastgesteld door PS:'Indien ingestemd wordt met voorliggend voorstel worden naar verwachting in 2010 2 kerken, 2 projecten binnen de categorie industrieel erfgoed en 2 projecten binnen de categorie buitenplaatsen gerestaureerd. In 2011 zal naar verwachting 2 projecten binnen de categorie industrieel erfgoed en 4 projecten binnen de categorie buitenplaatsen gerestaureerd worden.'
Instellingsbesluit	PS d.d.15 mei 2006 (PS2006ZCW06)

Kenmerken van de reserve			
Soort reserve	Bestemmingsreserve		
Functie	Egaliseren		
Voeding	Eerste vulling met de bestemmingsreserve monumenten en de nog uitstaande voorfinancieringen.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	
Eindjaar			
Toereikendheid	Reserve is toereikend.		
Vrije ruimte	Circa € 200.000, dient beschikbaar te blijven voor erfgoedparels.		
Nut en noodzaak	De oprichting van een reserve Investeringsfonds provinciaal erfgoed geeft een passende invulling aan de wens van PS zoals vastgelegd in de motie van 5-11-2005. Instelling van een reserve maakt het mogelijk per geval te beslissen over inzet van deze middelen ten behoeve van behoud van één of meer provinciale ‘erfgoedparels’.		
Bestedingsplan	Conform cultuurnota		
Voorwaarde besteding	Voldoen aan subsidieregeling erfgoedparels.		
Concrete verplichting	De reserve is nodig voor de dekking van nog openstaande verplichtingen en de te verwachten subsidieaanvragen ten laste van het subsidieplafond 2019.		
Relevante ontwikkelingen	Zie concrete verplichting.		
Mate van doelrealisatie	Zie programma 6.		
Risico's	Niet van toepassing.		
Bijzonderheden	Geen.		

Reserve Kapitaallasten Uithoflijn	
Doel reserve	Dekking kapitaallasten extra krediet voor Uithoflijn, Ontvangstorganisatie en Proefbedrijf en Nieuwe Tramremise
Instellingsbesluit	PS 12-02-2018 PS2018MME06 en PS 09-07-2018 Kadernota 2019-2022

Kenmerken van de reserve			
Soort reserve	Bestemmingsreserve		
Functie	Egaliseren		
Voeding	Stortingen vanuit exploitatie programma Mobiliteit, conform statenvoorstel 12-02-2018		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	
Eindjaar			
Toereikendheid	Op dit moment is de reserve toereikend		
Vrije ruimte	n.v.t.		
Nut en noodzaak	Nodig voor dekking voor de kapitaallasten extra krediet Uithoflijn		
Bestedingsplan	Dekking kapitaallasten extra krediet Uithoflijn conform besluitvorming PS 12-02-2018		
Voorwaarde besteding	Dekking kapitaallasten extra krediet Uithoflijn conform besluitvorming PS 12-02-2018		
Concrete verplichting	Dekking kapitaallasten extra krediet Uithoflijn conform besluitvorming PS 12-02-2018		
Relevante ontwikkelingen	n.v.t.		
Mate van doelrealisatie	n.v.t.		
Risico's	n.v.t. .		
Bijzonderheden	Betreft een dekkingsreserve, onttrekkingen worden als structureel gezien		

Reserve Kosten voorfinanciering	
Doel reserve	Opvangen van de extra financieringskosten (rente) als de provincie moet gaan lenen op de kapitaalmarkt.
Instellingsbesluit	Jaarrekening 2015, PS2016PS08; d.d. 06-06-2016; 817C8DAD;

Kenmerken van de reserve			
Soort reserve	Bestemmingsreserve		
Functie	Egaliseren		
Voeding	De voeding wordt berekend conform de bestuurlijke afspraken die er in het kader van de transitie zijn gemaakt. Waarbij de systematiek van interne vergoeding is meegenomen in de meerjarige programmering en investeringen. De daadwerkelijke voeding is afhankelijk van de kaspositie van de provincie in combinatie met de liquiditeiten prognose voor de toekomstige jaren.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	999999999
Eindjaar	2019		
Toereikendheid	Naar verwachting is op basis van de huidige inzichten niet nodig dat er externe gelden worden aangetrokken om de financiering te regelen. Daarom is het mogelijk om het doel van de bestemmingsreserve te verbreden. Zo is bij de kadernota 2019-2022 besloten om voor knelpunten bij de U-10 gemeenten € 4,2 mln. te onttrekken. Deze reserve kan gebruikt worden om risico's binnen het hekwerk BRU op te vangen.		
Vrije ruimte	n.v.t. ivm met risico reservering hekwerk BRU		
Nut en noodzaak	Conform de bestuurlijke afspraken wordt over de OV investeringsprojecten een rekenrente gehanteerd. Deze investeringsprojecten worden door de provincie voorgefinancierd. Op dit moment beschikt de provincie nog over voldoende liquide middelen om aan de voorfinanciering te voldoen, maar het is onzeker of dit in de toekomstige jaren ook mogelijk is. Indien de provincie moet gaan lenen op de kapitaalmarkt zijn hiervoor geen extra middelen beschikbaar en gaat dit ten laste van het begrotingssaldo. Door het instellen van deze reserve kunnen de extra rentelasten uit deze reserve worden onttrokken.		
Bestedingsplan	De extra financieringskosten (rente) die de provincie moet betalen als zij gaat lenen op de kapitaalmarkt.		
Voorwaarde besteding	Zodra er rente betaald moet worden voor het aantrekken van gelden, kunnen deze rentekosten ten laste van deze reserve worden gebracht.		
Concrete verplichting	Op dit moment nog geen concrete verplichtingen.		
Relevante ontwikkelingen	Op dit moment is er nog sprake van het aantrekken van financiering. Er zijn dus nog geen rente kosten. De reserve wordt in stand gehouden tot de afloop van het hekwerk.		
Mate van doelrealisatie	n.v.t.		
Risico's	Het is nog onduidelijk of de gespaarde bedragen voldoende zijn om de kosten op te vangen.		
Bijzonderheden	De reserve wordt tot dat het hekwerk vervalt in stand gehouden om eventule (financierings)risico's op te vangen. Bij de jaarrekening 2019 zal deze reserve worden afgewikkeld.		

Reserve Masterplan Soesterberg	
Doel reserve	Ter uitvoering van de verdiepte ligging van de provinciale weg N237 (inclusief 3 overkluizingen) zoals opgenomen in het Masterplan Soesterberg en als verantwoordelijkheid van de provincie vastgelegd in het met de gemeente Soest afgesloten Bestuurlijke overeenkomst Masterplan Soesterberg van 8 juni 2009.
Instellingsbesluit	PS d.d. 26 april 2010 (PS2010WMC08)

Kenmerken van de reserve			
Soort reserve	Bestemmingsreserve		
Functie	Egaliseren		
Voeding	Voeding geschiedt vanuit meerdere bronnen:- € 3,3 miljoen uit het Fonds stedelijk Bouwen en Wonen (FSBW);- € 2,1 miljoen uit het Fonds Uitplaatsing Hinderlijke Bedrijvigheid (FUHB);- € 3 miljoen uit het project fietsverbinding Soest-Soesterberg (pakketstudies);- € 5 miljoen uit het Strategisch Mobiliteitsfonds Provincie Utrecht (SMPU, uit reserve GWW: grote wegenwerken).		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	14.000.000
Eindjaar	2016		
Toereikendheid	N.v.t.		
Vrije ruimte	N.v.t.		
Nut en noodzaak	Vanuit 4 verschillende (provinciale) budgetten zijn middelen ter beschikking gesteld om de financiering van de verdiepte ligging van de N237 ter hoogte van Soesterberg mogelijk te maken. Met deze reserve is het mogelijk om tot voorbereiding, aanbesteding en uitvoering van het project te komen.		
Bestedingsplan	N.v.t. Project is afgerond.		
Voorwaarde besteding	De bewaking van de voortgang en verantwoording vindt plaats in het kader van de stuurgroep Masterplan Soesterberg (van gemeente en provincie).		
Concrete verplichting	Er zijn geen concrete verplichtingen. In verband met het beroep op de Nadeelcompensatie door Stedin wordt het saldo van de reserve € 2.5 mln. aangehouden.		
Relevante ontwikkelingen	Reserve is opgeheven eind 2019.		
Mate van doelrealisatie	De aanleg is gerealiseerd.		
Risico's	geen		
Bijzonderheden	Geen		

Reserve Mobiliteitsprogramma	
Doel reserve	Het beschikbaar houden van gelden die bestemd zijn voor wegeninvesteringen. Daarnaast is de reserve bestemd voor egalisatie van kosten wegenwerken die niet binnen het jaarbudget kunnen worden gerealiseerd.
Instellingsbesluit	Bij X-14/1988 is de voorziening ingesteld teneinde voor investeringen beschikbare gelden (kredieten) voor de toekomst beschikbaar te houden. Bij besluit PS2005BEM20 d.d. 27 juni 2005 is de voorziening herzien en omgezet in een reserve.

Kenmerken van de reserve			
Soort reserve	Bestemmingsreserve		
Functie	Egaliseren		
Voeding	Basis was het vastgestelde SMPU t/m 2020. Op basis hiervan is storting voor materiële en apparaatskosten begroot.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	
Eindjaar			
Toereikendheid	Op basis van een (na)calculatie over de toereikendheid van de Mobiliteitsbegroting 2015-2018 kan worden geconcludeerd dat de reserve toereikend is		
Vrije ruimte	n.v.t.		
Nut en noodzaak	Om de fluctuaties in het mobiliteitsprogramma, onder andere vanwege de wegeninvesteringen, concessies OV en samenwerkingsprojecten met het rijk en regio, op te kunnen vangen in het mobiliteitsprogramma, is het enerzijds noodzakelijk om een egalisatiereserve te vormen en anderzijds te kunnen sparen voor toekomstige grote investeringen		
Bestedingsplan	Bestedingen volgens het uitvoerings(Mobiliteits)programma dat tot en met 2018 vastgesteld is. Investeringen worden via aparte GS besluiten aan PS voorgelegd.		
Voorwaarde besteding	Uitgaven die in het uitvoerings(mobiliteits)programma voorzien zijn.		
Concrete verplichting	Het totale uitvoeringsprogramma.		
Relevante ontwikkelingen	De vrije ruimte ad € 58 mln. is ingezet voor de dekking van het coalitie akkoord.		
Mate van doelrealisatie	Doel is geld voor het mobiliteitsprogramma beschikbaar te houden en zodoende financiële stabiliteit en soliditeit te bewerkstelligen in de komende begrotingsjaren.		
Risico's	Reserve kan negatief komen indien uitgaven sneller gaan dan gepland en mogelijk niet doorgaan van geplande projecten		
Bijzonderheden	De uitgaven die gefinancierd worden met BDU gelden maken onderdeel uit van het mobiliteitsprogramma. Vanaf 2016 is de BDU geen doeluitkering meer, maar een decentralisatieuitkering. Dit is de reden dat een saldo vanaf 2016 in deze reserve wordt gestort of onttrokken. Per 1 januari 2016 is er nog een saldo van vooruitvangen BDU gelden. In IPO verband is hierover afgesproken dat de concessie-uitgaven hiervoor worden aangewend.		

Reserve Nieuwe Hollandse Waterlinie	
Doel reserve	Ontwikkelbudget voor Nieuwe Hollandse Waterlinie. Met de nog op te stellen kadernota NHW zal richting worden gegeven aan de bestedingen.
Instellingsbesluit	PS d.d. 18 mei 2015 (PS2015PS03) coalitieakkoord.

Kenmerken van de reserve			
Soort reserve	Bestemmingsreserve		
Functie	Sparen		
Voeding	Afhankelijk van het positief resultaat in de jaren 2015-2019, wordt 1/3e hiervan in deze reserve gestort. Dit in navolging van het coalitieakkoord 2015. Met ingang van de vaststelling van de Jaarrekening 2017 is deze lijn losgelaten.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	13.500.000
Eindjaar	2019		
Toereikendheid	Dit is afhankelijk in hoeverre het volledig benodigde budget gespaard kan worden. Jaarlijks wordt 1/3e van het jaarrekeningresultaat aan de reserve toegevoegd in de jaren 2015-2019 tot in totaal maximaal 13,5 miljoen is gestort in de reserve. Doordat met ingang van de vaststelling van de Jaarrekening 2017 deze lijn is losgelaten, wordt de reserve in 2019 uitgeput.		
Vrije ruimte	Geen, er is nog minder gespaard dan het benodigde totale budget.		
Nut en noodzaak	De reserve is nodig om het ontwikkelbudget NHW te sparen. In de begroting is geen structureel geld opgenomen voor het programma NHW, via deze reserve wordt het geld beschikbaar gehouden en de realisatie onttrokken per jaar.		
Bestedingsplan	Conform programmaplan NHW-SVA 2016-2020.		
Voorwaarde besteding	Conform programmaplan NHW-SVA 2016-2020.		
Concrete verplichting	Uitvoering van het Pact van Ruigenhoek en Loevestein namens de partners (provincie Gelderland, Noord-Brabant en Zuid-Holland).		
Relevante ontwikkelingen	Geen		
Mate van doelrealisatie	Zie programma 6.		
Risico's	Als het sparen van 1/3e van het jaarlijkse resulaat tegenvalt kunnen we niet het hele programma uitvoeren. In de beginjaren is er echter al een aanzienlijk bedrag gespaard.		
Bijzonderheden	Deze reserve wordt bij de jaarrekening 2019 afgewikkeld.		

Reserve Nog te verrichten activiteiten	
Doel reserve	Zekerheid creëren over het beschikbaar blijven van in een jaar niet volledig bestede incidenteel beschikbaar gestelde middelen om zo het hiermee beoogde product of de hiermee beoogde prestatie te kunnen leveren.
Instellingsbesluit	In de jaarrekening 1987 is de saldireserve gesplitst in een algemeen deel en een deel waaraan een bestemming was verbonden. De formele instelling vond plaats bij vaststelling van de jaarrekening 2010.

Kenmerken van de reserve			
Soort reserve	Bestemmingsreserve		
Functie	Egaliseren		
Voeding	Voorstellen kunnen jaarlijks worden ingediend bij de Najaarsrapportage en bij de rekening. Voor het overboeken van incidentele budgetten naar een volgend jaar via de Reserve Nog Te Verrichten Activiteiten gelden de volgende criteria (cumulatief):a) budget is incidenteel voor maximaal twee jaar door Provinciale Staten beschikbaar gesteld. De incidentele beschikbaarstelling dient te worden onderbouwd door het noemen van het specifieke PS besluit. b) In principe mogen dit soort budgetten slechts één maal worden overgeboekt. Indien nogmaals overboeking noodzakelijk is, dient hiervoor een goed onderbouwde reden voor te zijn/speciaal toestemming voor gevraagd te worden;c) budget is nog niet geheel benut: overboeking van een restant krediet is alleen mogelijk, indien de activiteit is gestart (globaal criterium: circa 20% is uitgevoerd tenzij gelden laat beschikbaar zijn gesteld gestelde of het een onderwerp betreft waarbij uitvoering grotendeels of geheel afhankelijk is van derden;d) alleen verwachte kosten mogen worden overgeboekt: niet zonder meer het restant krediet komt voor overboeking in aanmerking, slechts de redelijkerwijs (met tekstuele onderbouwing en zo mogelijk onderbouwing d.m.v. brondocumenten in de vorm van verplichtingen, uitgewerkte plannen etcetera) te verwachten kosten.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	
Eindjaar			
Toereikendheid	Per 31-12-2017 resteert nu nog de € 210.000 voor de omgevingsvisie. Dit bedrag is in 2018 besteed.		
Vrije ruimte	Op dit moment is er geen vrije ruimte.		
Nut en noodzaak	Het in enig jaar niet bestede deel van de structurele budgetten vloeit terug naar de algemene middelen. Bij incidentele budgetten kan dit bezwaarlijk zijn, aangezien het beoogde product of de beoogde prestatie daardoor niet zou kunnen worden geleverd.Door in principe eenmalig van specifiek benoemde budgetten de begrote maar nog niet bestede middelen in een reserve te storten, blijven deze middelen beschikbaar om de producten of prestaties af te ronden. Het onderscheid tussen projecten en overige incidentele budgetten is gelegen in de initiële termijn van toekenning van middelen. Budgetten voor maximaal 2 jaar dienen via de reserve NTVA te worden overgeboekt. Voor budgetten die voor meer dan 2 jaar worden toegekend dient de reserve projecten te worden gebruikt. Indien de resterende uitvoeringstermijn korter/langer wordt dan de twee jaar worden de middelen niet overgeboekt van de ene reserve naar de andere.		
Bestedingsplan	Middelen mogen alleen onttrokken worden voor het specifieke onderwerp, in dit moment dus de Omgevingsvisie en - verordening		
Voorwaarde besteding	De middelen mogen slechts worden uitgegeven aan de specifiek benoemde onderwerpen. Om dit zeker te stellen is voorschrift dat in de meegeleverde begrotingswijziging die verplicht bij het overboekingsvoorstel dient te worden aangeleverd zowel de storting in de reserve in het huidige jaar als de onttrekking en opname in de raming van het volgende begrotingsjaar wordt opgenomen.		

Concrete verplichting	N.v.t.
Relevante ontwikkelingen	De invoering van de omgevingswet is uitgesteld.
Mate van doelrealisatie	Voldoende om de doelen te realiseren.
Risico's	N.v.t.
Bijzonderheden	N.v.t.

Reserve Concessie openbaar vervoer	
Doel reserve	Efficiënt inrichten OV en vergroten tevredenheid OV-reizigers. Door egaliseren financiële effecten van de exploitatiesubsidie OV incl. Regiotaxi m.b.t. indexering, reizigers (opbrengsten)groei (U-OV) en afrekeningen c.q. bijstellingen
Instellingsbesluit	Aankondiging in de Kadernota 2019-2022. PS 09-07-2018 PS2018PS05 Besluit bij Begroting 2019 05-11-2018 Besluit bij Begroting 2020 30-10-2019

Kenmerken van de reserve			
Soort reserve	Bestemmingsreserve		
Functie	Egaliseren		
Voeding	Stortingen vanuit exploitatie programma Bereikbaarheid Openbaar Vervoer, conform Financiële spelregels exploitatiesubsidie OV opgenomen in de Kadernota 2019-2022, PS 09-07-2018 Positieve resultaat tussen de begrote lasten en de werkelijke lasten worden in de reserve gestort. Het negatieve resultaat wordt uit de reserve onttrokken. Op deze manier worden schommelingen in de exploitatie subsidies opgevangen. Jaarlijks zullen we de voeding bekijken naar aanleiding van de meerjarige prognoses en we zullen bijsturingsmaatregelen nemen als de verwachte voeding de aanvullende kosten niet meer kunnen opvangen. De U-OV-concessie is door de T-2-methode redelijk goed bij te sturen en we moeten bereid blijven dat instrument in te zetten. Een reserve zal immers de aandrang bij te sturen kunnen verminderen.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	n.v.t.
Eindjaar	n.v.t.		
Toereikendheid	De reserve wordt in 2019 ingesteld en is bij de instelling nihil. Afhankelijk van de realisatie in 2019 kan de toereikendheid van de reserve bepaald worden.		
Vrije ruimte	n.v.t.		
Nut en noodzaak	Reserve voor egalisatie exploitatiesubsidie OV eincl. Regiotaxi. Door het egaliseren van de schommelingen wordt voorkomen dat in tijden dat de exploitatiesubsidie hoger uitvalt dan het begrote bedrag (door bijvoorbeeld indexeringsafspraken) het voorzieningenniveau moet worden aangepast.		
Bestedingsplan	Egalisatie exploitatiesubsidie OV incl. regiotaxi		
Voorwaarde besteding	Negatieve resultaat tussen de begrote lasten en de werkelijke lasten worden uit de reserve onttrokken. Het positieve resultaat wordt in de reserve gestort. Op deze manier worden schommelingen in de exploitatie subsidies opgevangen.		
Concrete verplichting	n.v.t.		

Relevante ontwikkelingen	Op dit moment is het saldo relatief laag (€ 2 mln.). Zo is een van de spelregels om een hogere LBI (landelijke bijdrage index OV) dan CPB CEP te compenseren vanuit deze reserve. Waarschijnlijk is dat in 2019 al het geval, en mogelijk ook in 2020. Tegelijkertijd is 2020 een van de duurdere jaren in de periode 2020-2023 met veel investeringen (belangrijkste is de exploitatie UHL en toename tramverhuur). In jaren daarna neemt dit weer wat af door geleidelijke toename reizigersopbrengsten (de kost gaat voor de baat uit). Gedurende 2019 en 2020 zal worden bekeken of de voeding wel voldoende is om de aanvullende kosten op te vangen. Als blijkt dat het saldo van de reserve onvoldoende is zal een voorstel volgen voor aan een aanvullende storting. Daarbij zal in eerste instantie worden gekeken naar de reserve Mobiliteitsplan en reserve BDU inzake BRU, want daarin zijn egalisatie effecten van vóór 2019 in afgewikkeld.
Mate van doelrealisatie	Het werken met een egalisatiereserve maakt doelrealisatie mogelijk. Door het egaliseren van de schommelingen wordt voorkomen dat in tijden dat de exploitatiesubsidie hoger uitvalt dan het begrote bedrag (door bijvoorbeeld indexeringsafspraken) er een beroep moet worden gedaan op de algemene middelen of dat er gesneden moet worden in het aantal lijnen.
Risico's	Dat een negatief financieel effect groter is dan het beschikbaar saldo van de reserve.
Bijzonderheden	Start van de reserve in 2019. Tot en met 2019 is het BRU hek nog in werking. De grootste schommelingen vinden plaats binnen de concessie U-OV (voormalige BRU). Daarom zal in 2019 alleen de concessie OV BRU en Regiotaxi BRU geëgaliseerd worden in deze reserve (incl. effect Vijfheerenlanden). De concessie van de Streek en Regiotaxi Streek worden in 2019 nog met de reserve Mobiliteitsprogramma geëgaliseerd. Vanaf 2020 lopen alle concessies en regiotaxi via deze reserve.

Reserve Programma Landelijk gebied	
Doel reserve	(co)Financieren of subsidiëren van projecten in het landelijk gebied op de thema's natuur, water, bodem, landschap, cultuurhistorisch erfgoed, landbouw, recreatie, leefbaarheid, duurzaamheid, klimaat en energie; (subsidiëring van) aankopen, inrichten en beheer van natuurterreinen EHS), knelpunten bij de realisatie van de EHS oplossen; aanleg van ecoducten en ecopassages; uitvoering van het Reconstructieplan; Groen/Blauwe structuren, duurzame versterking landbouw, ecoducten en NHW, GH, GMN, Fort Vechten, Linschoterwaard en de Schammer, uitfinanciering onderdeel ILG coalitie-akkoord ’07-‘11)
Instellingsbesluit	PS d.d. 12 december 2011 (PS2011RGW10)

Kenmerken van de reserve			
Soort reserve	Bestemmingsreserve		
Functie	Egaliseren		
Voeding	Bij initiatie is een startbedrag betrokken. Daarna jaarlijkse een bijdrage aan de bovenstaande thema's.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	
Eindjaar	2027		
Toereikendheid	De reserve is volgens huidige inzichten voldoende voor de doelrealisatie van het programma AVP.		
Vrije ruimte	Geen, de ruimte is met het vaststellen van de realisatiestrategie natuurvisie bij de kadernota 2019 en bij het opstellen van de begroting 2020/uitwerking coalitieakkoord naar 0 gebracht. Zie relevante ontwikkelingen.		
Nut en noodzaak	Uitvoering van het programma Agenda Vitaal Platteland, een meerjarig programma met een wisselende kasstroom.		
Bestedingsplan	Voor de periode 2016-2020 zijn de projecten en programma's bekend en begroot; AVP wordt in overleg met gebiedspartners vastgelegd in gebiedsprogramma's met uitvoeringsplannen.		
Voorwaarde besteding	Besteding moet in overeenstemming zijn met het kaderdocument AVP 2016-2020.		
Concrete verplichting	Voor een groot deel van de reserve zijn er al plannen gemaakt voor realisatie van de doelstellingen uit het kaderdocument Agenda Vitaal Platteland 2016-2020. Het restant is nodig voor de resterende opgave tot en met 2027.		
Relevante ontwikkelingen	Met de kadernota 2019 is ingestemd de extra benodigde middelen voor uitvoering van de realisatiestrategie voor ongeveer de helft te dekken met de reserve programma Landelijk Gebied. Een deel van de reserve wordt aangewend voor de dekking van de ambities uit het coalitieakkoord 2019-2023.		
Mate van doelrealisatie	Met het beschikbare geld in deze reserve, dat voor een groot deel afkomstig is van het Rijk, kan er worden bijgedragen aan de doelstellingen uit het kaderdocument Agenda Vitaal Platteland 2016-2020.		
Risico's	De uitvoering van het programma voor wat betreft de verwerving en inrichting van de EHS loopt door tot en met 2027. De toereikendheid van de reserve sterk afhankelijk van de risico's die zich voordoen en of de daarvoor ingestelde buffer voldoende zal blijken.		
Bijzonderheden	N.v.t.		

Reserve Projecten	
Doel reserve	Zekerheid creëeren over het beschikbaar blijven van in een jaar niet volledig bestede projectkredieten.
Instellingsbesluit	PS d.d. 10 april 2006 (PS2006BEM06)

Kenmerken van de reserve			
Soort reserve	Bestemmingsreserve		
Functie	Egaliseren		
Voeding	Door storting van nog niet uitgegeven projectbudgetten. Voorstellen hiertoe kunnen jaarlijks worden ingediend bij de Najaarsrapportage of bij de Rekening. De voorwaarden voor overboeking zijn (cumulatief): a) projecten konden nog niet worden afgerond. Hierbij dient een korte toelichting gegeven te worden over de voortgang en de globale redenen waarom de beschikbare budgetten nog niet zijn besteed;b) overboeking van een restant krediet is alleen mogelijk, indien het project is gestart;c) alleen verwachte kosten overboeken;d) alleen die projecten die zijn opgenomen in de projectenlijst van de reserve Projecten.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	
Eindjaar			
Toereikendheid	Budget is voldoende, alleen benodigd budget mag worden overgeboekt.		
Vrije ruimte	Op dit moment is er geen vrije ruimte bekend.		
Nut en noodzaak	Het in enig jaar niet bestede deel van de structurele budgetten vloeit terug naar de algemene middelen. Bij incidentele budgetten, waaronder projectbudgetten, kan dit bezwaarlijk zijn, aangezien het beoogde product, de beoogde prestatie of het project daardoor niet zou kunnen worden afgerond. Projecten hebben immers een andere cyclus dan regulier beleid. Ze zijn in principe begrensd, met een cyclus die over de jaargrenzen heengaat. Door jaarlijks van specifiek benoemde projecten de begrote maar nog niet bestede middelen in een reserve te storten, blijven deze middelen beschikbaar om de projecten af te ronden. Het onderscheid tussen projecten en overige incidentele budgetten is gelegen in de initiële termijn van toekenning van middelen. Budgetten voor maximaal 2 jaar dienen via de reserve NTVA te worden overgeboekt. Voor budgetten die voor meer dan 2 jaar worden toegekend dient de reserve projecten te worden gebruikt. Indien de resterende uitvoeringstermijn korter/langer wordt dan de twee jaar worden de middelen niet overgeboekt van de ene reserve naar de andere.		
Bestedingsplan	Alleen specifiek door PS benoemde projecten mogen via deze reserve lopen op dit moment zijn dat: - Duurzaam Door - Op de Fiets - Stationsgebied Driebergen Zeist - Frictiekosten Intensivering cultuur - Presto II en Verbeteren informatievoorziening - Ganzenakkoord - Kantooraanpak inpassingsplannen - IFL Inovatie fysieke leefomgeving - Energie agenda - MBO onderwijs/arbeidsmarkt - Elvhis - Reservering NRU - Businessdevelopment - Opzetten regionale ontwikkelmaatschappij		

Voorwaarde besteding	Middelen mogen slechts worden uitgegeven aan specifiek door PS benoemde projecten. Indien uitgaven in een jaar hoger zijn dan geraamd, mogen de middelen uit de projectreserve onttrokken worden en lagere uitgaven dan geraamd mogen gestort worden mits het binnen het totale projectbudget valt.
Concrete verplichting	De middelen zijn bestemd voor de uitvoering van de projecten.
Relevante ontwikkelingen	n.v.t.
Mate van doelrealisatie	Voldoende om de doelen te bereiken.
Risico's	Afbakening projecten in reserve/overschrijding specifieke projectmiddelen. Dit risico wordt gedeeltelijk gemitigeerd door deze stand nauwgezet te bewaken en hierover te rapporteren in/bij de jaarrekening.
Bijzonderheden	n.v.t.

Reserve PUEV	
Doel reserve	Het egaliseren van de jaarlijks te ontvangen PUEV-middelen en de jaarlijkse uitgaven ten behoeve van de Provinciaal Uitvoeringsprogramma's Externe Veiligheid 2011-2014 en 2015-2018.
Instellingsbesluit	PS d.d. 17 juni 2013 (Jaarrekening 2012)

Kenmerken van de reserve			
Soort reserve	Bestemmingsreserve		
Functie	Egaliseren		
Voeding	De voeding geschiedt vanuit het niet bestede deel van de decentralisatieuitkering PUEV.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	4.131.000
Eindjaar	2018		
Toereikendheid	De huidige stand, aangevuld met de toekomstige stortingen, zijn voldoende om het programma 2015-2018 en de uitloop naar 2019/2020 (zie relevante ontwikkelingen) uit te kunnen voeren.		
Vrije ruimte	Geen. De resterende middelen zijn nodig om de bezuiniging van het Rijk op de uitvoering van lokale EV-taken te kunnen dekken.		
Nut en noodzaak	Vanuit het Rijk ontvangen wij de decentralisatie-uitkering PUEV om te komen tot een structureel adequate uitvoering van externe veiligheid. Niet alle werkzaamheden kunnen altijd in het lopende jaar worden uitgevoerd. Door het vormen van deze egalisatiereserve blijven de PUEV-middelen beschikbaar voor de uitvoering van het Provinciaal Uitvoeringsprogramma Externe Veiligheid.		
Bestedingsplan	Conform het Provinciaal Uitvoeringsprogramma Externe Veiligheid (2011-2014 en 2015-2018)		
Voorwaarde besteding	De bestedingen moeten passen binnen de Provinciaal Uitvoeringsprogramma's Externe Veiligheid 2011-2014 en 2015-2018.		
Concrete verplichting	Geen		
Relevante ontwikkelingen	De PUEV is verlengd voor de periode 2019 en kent mogelijke een verdere uitloop naar 2020. Hiervoor wordt extra geld beschikbaar gesteld door het Rijk, welke met de kadernota 2020 aan de begroting 2019 is toegevoegd.		
Mate van doelrealisatie	Zie programma 3 PUEV.		
Risico's	Geen		
Bijzonderheden	Geen		

Reserve Realisatiestrategie Natuurvisie	
Doel reserve	Financieren van de Realisatiestrategie natuurvisie (GS 19 december 2017) waarin de natuuropgaven uit de Natuurvisie provincie Utrecht 2017 (PS d.d. 12 december 2016) zijn uitgewerkt. In de Natuurvisie zijn de doelen van de Wet natuurbescherming (1-1-2017) uitgewerkt. Deze doelen zijn onder andere gericht op behoud en versterking van de provinciale biodiversiteit en de duurzame beleving en benutting van de biodiversiteit.
Instellingsbesluit	PS d.d. 5 november 2018 (PS2018PSXX) Begroting 2019

Kenmerken van de reserve			
Soort reserve	Bestemmingsreserve		
Functie	Egaliseren		
Voeding	Eenmalige storting uit reserve Landelijk Gebied van 19,07 mln.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	19.070.000
Eindjaar	2027		
Toereikendheid	De reserve is volgens huidige inzichten voldoende voor de doelrealisatie van de Realisatiestrategie natuurvisie.		
Vrije ruimte	Geen, het bedrag is volledig nodig voor de ambities (natuuropgaven) in de Natuurvisie.		
Nut en noodzaak	De opgave van de Realisatiestrategie kent een wisselende kasstroom, door deze reserve kan dit opgevangen worden.		
Bestedingsplan	Besteding moet in overeenstemming zijn met de opgaven uit de Natuurvisie uitgewerkt in de Realisatiestrategie		
Voorwaarde besteding	Zie Realisatiestrategie natuurvisie.		
Concrete verplichting	Geen, de opgaven zijn verschillend en moeten nog opgepakt, voorbereid en uitgevoerd worden.		
Relevante ontwikkelingen	N.v.t.		
Mate van doelrealisatie	Met het beschikbare geld in deze reserve wordt bijgedragen aan de natuuropgaven uit de Natuurvisie, die zijn uitgewerkt in de Realisatiestrategie. Dit komt overeen met de doelen in de begroting 2019 op het gebied van natuur.		
Risico's	Risico is dat de beschikbare middelen onvoldoende zijn om aan de wettelijke normen te voldoen. Het niet halen van de wettelijke doelen en de noodzaak tot bijsturing		
Bijzonderheden	N.v.t.		

Reserve Toeristische ontwikkeling	
Doel reserve	Het administratief verwerken van verplichtingen ten aanzien van subsidies voor projecten ter stimulering van toeristisch-recreatieve ontwikkeling van de provincie.
Instellingsbesluit	In zijn oorspronkelijke vorm ingesteld bij FIN-1/1983. Daarna bij CEMENT-2/1998 aangepast. Wederom aangepast PS 12-11-2001; B&M-17/2001. Bij vaststelling van de jaarrekening 2005 is de voorziening omgezet in een bestemmingsreserve

Kenmerken van de reserve			
Soort reserve	Bestemmingsreserve		
Functie	Egaliseren		
Voeding	De budgetten in het kader van toerisme/toeristische ontwikkeling waarvoor wel verplichtingen zijn aangegaan maar die nog niet zijn uitgekeerd. De bedragen die vrijvallen bij afrekening van subsidies.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	
Eindjaar			
Toereikendheid	N.v.t.		
Vrije ruimte	N.v.t.		
Nut en noodzaak	Het laatste restant van de reserve is in 2018 onttrokken voor het de projecten Toekomstvisie recreatieschappen en Groot onderhoud legakkers en zandeilanden Vinkeveense Plassen. Verwachting is dat deze projecten in 2018 zijn afgerond, waarmee de reserve kan worden opgeheven.		
Bestedingsplan	N.v.t.		
Voorwaarde besteding	N.v.t.		
Concrete verplichting	N.v.t.		
Relevante ontwikkelingen	De reserve wordt in 2019 aangewend en daarna opgeheven.		
Mate van doelrealisatie	N.v.t.		
Risico's	N.v.t.		
Bijzonderheden	Geen		

Reserve VERDER	
Doel reserve	Ter uitvoering van de afspraken gemaakt met het Rijk over de medefinanciering in de opwaardering van de NRU en het VERDERpakket.
Instellingsbesluit	Voorjaarsnota 2011

Kenmerken van de reserve			
Soort reserve	Bestemmingsreserve		
Functie	Egaliseren		
Voeding	Voeding geschiedt vanuit meerdere bronnen:- € 16,7 miljoen(rentedragend) uit de algemene reserve per 1-1-2011 ten behoeve van de Noordelijke Randweg Utrecht- restant van de reserve Pakketstudies(onderdeel van de reserve coalitieakkoord) per 31-12-2011, circa € 18,2 miljoen ten behoeve van maatregelen VERDER- jaarlijkse storting van € 8,5 miljoen van 2012 tot en met 2021 opgenomen in de reguliere begroting ten behoeve van maatregelen VERDER		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	
Eindjaar	2022		
Toereikendheid	Bedragen zijn nodig om de bestuurlijke toezeggingen te kunnen betalen.		
Vrije ruimte	n.v.t.		
Nut en noodzaak	Vanuit 3 verschillende (provinciale) budgetten worden middelen ter beschikking gesteld om de financiering van de opwaardering van de Noordelijke Randweg Utrecht en de maatregelen in het VERDERpakket mogelijk te maken. Met deze reserve is het mogelijk om de financiering gedurende een langere periode te waarborgen. De planning is dat de projecten t/m 2022 uitgevoerd worden.		
Bestedingsplan	Hangt ten nauwste samen met het jaarlijks vast te stellen uitvoeringsprogramma VERDER en uitvoering van de waardering NRU.		
Voorwaarde besteding	Jaarlijks wordt (per saldo) een bedrag onttrokken dat gelijk is aan de investeringen in het betreffende jaar.		
Concrete verplichting			
Relevante ontwikkelingen	In de herijking in december 2014 is besloten af te zien van de realisatie van 13 maatregelen en is op budgetten van maatregelen waarover nog geen besluit tot uitvoering was genomen zodanig gekort, dat een pakket resteerde van bijna € 499 mln. De wens om het programma terug te brengen tot een gedekt pakket is daarmee niet helemaal gehaald. Afgesproken is hoe de resterende overprogrammering van € 7,9 mln. (voor alle partijen totaal) uiterlijk in 2018 zal zijn opgelost. Met de herijking zijn ook de spelregels voor uitvoering van het regionale maatregelenpakket VERDER door het UVVB bijgesteld. Uit de voortgangsrapportage 1 jan 2017 blijkt dat de overprogrammering wordt weggewerkt.		
Mate van doelrealisatie	Nog niet gerealiseerd omdat de NRU en de andere maatregelen die uit deze reserve zijn verplicht grootschalige infrastructurele maatregelen zijn met een lange doorlooptijd.		
Risico's	Momenteel is er nog een overprogrammering bij het VERDER pakket. Er is een kans dat de uiteindelijke bijdrage van de provincie meer zal bedragen, maar de verwachting is dat na de bijstelling dit risico te verwaarlozen is.		
Bijzonderheden	Voordat men tot uitvoering van voorgestelde maatregelen in het kader van VERDER-projecten overgaat, dient eerst een plan van aanpak cq.uitvoeringsvoorstel goedgekeurd te worden door het MOVV respectievelijk het UVVB.		

Reserve Binnenstedelijke ontwikkeling	
Doel reserve	(co)Financiering van de projecten en activiteiten uit het Actieplan Wonen en Binnenstedelijke Ontwikkeling 2012-2015. Binnen het programmabudget kan het geld op drie manieren ingezet worden: via directe beïnvloeding van de processen in de woningmarkt door middel van de inzet op regionale afstemming, kennisdeling en stimuleren van het proces op een aanjagende wijze; via het financieel instrumentarium en via participatie in complexe projecten en gebiedsontwikkeling.
Instellingsbesluit	PS 23 april 2012 (PS2012WMC02)

Kenmerken van de reserve			
Soort reserve	Bestemmingsreserve		
Functie	Egaliseren		
Voeding	Resterende middelen programma 2010-2015 en Fonds Uitplaatsing Hinderlijke Bedrijven, aangevuld met het saldo van de structurele middelen indien minder wordt uitgegeven dan structureel begroot.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	
Eindjaar	2020		
Toereikendheid	Voldoende voor het doel.		
Vrije ruimte	Geen.		
Nut en noodzaak	Uitvoering van het Programma Binnenstedelijke Ontwikkeling 2017-2020, een meerjarig programma met een wisselende kasstroom.		
Bestedingsplan	Conform uitvoeringsprogramma Binnenstedelijke Ontwikkeling 2017-2020.		
Voorwaarde besteding	De middelen worden besteed binnen de kaders van het Beleidskader Binnenstedelijke Ontwikkeling en zijn gekoppeld aan de acties uit het Uitvoeringsprogramma Binnenstedelijke Ontwikkeling 2017-2020.		
Concrete verplichting			
Relevante ontwikkelingen	Naar verwachting kan het saldo van de reserve na 2020 vrijvallen.		
Mate van doelrealisatie	Zie programma 1.		
Risico's	Bij de inzet van het financieel instrumentarium en de participatie in projecten zullen de risico’s in beeld worden gebracht		
Bijzonderheden	Geen.		

Reserve Beheer en onderhoud openbaar vervoer	
Doel reserve	Het veilig, efficiënt en duurzaam beheren en onderhouden van de openbaar vervoer assets
Instellingsbesluit	Begroting 2020 d.d. 30-10-2019

Kenmerken van de reserve			
Soort reserve	Bestemmingsreserve		
Functie	Egaliseren		
Voeding	Voor het veilig, efficiënt en duurzaam beheren en onderhouden van het bus en tramvervoersysteem wordt eenmaal in de vier jaar een Nota Kapitaalgoederen opgesteld. Op basis daarvan is het beschikbare budget bepaald voor de komende periode. Op dit moment € 17,8 mln. Jaarlijks wordt aan de hand de Nota Kapitaalgoederen een meerjarenonderhoudsplan (MOP) opgesteld. Het MOP laat echter geen constant beeld zien over de jaren, er is sprake van jaren dat er minder wordt uitgegeven en ook van jaren dat er meer wordt uitgeven dan het beschikbare budget van € 17,8 mln. Door de lasten en baten vanuit het MOP Openbaar Vervoer te verrekenen met de reserve Beheer en onderhoud Openbaar vervoer kunnen deze schommelingen worden opgevangen.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	n.v.t.
Eindjaar	n.v.t.		
Toereikendheid	De reserve wordt bij de begroting 2020 ingesteld. Op basis van de bijbehorende meerjarenonderhoudsplan (MOP) is de verwachting dat de reserve toereikend is voor de toekomstige jaren.		
Vrije ruimte	n.v.t.		
Nut en noodzaak	In de Nota Kapitaalgoederen wordt het veeljarig gemiddelde van de beheer en onderhoudskosten bepaald. Dit om een budgettering los van specifieke onderhouds- en vervangingsmomenten te creëren (= constant beeld in de programmabegroting). De jaarlijkse wisselende omvang aan onderhoud geeft behoefte aan een egalisatiereserve. Daarnaast spelen er inhoudelijke onzekerheden en risico's die van invloed kunnen zijn op de kosten in een jaar. Via het MOP gaan die meerkosten ook als vanzelf drukken op de reserve. Dat is dus wat anders dan het veeljarig egaliseren, namelijk een risicodekking.		
Bestedingsplan	Bestedingen moeten zijn opgenomen in het MOP openbaar vervoer. Het MOP openbaar vervoer is onderdeel van de begroting. Eventuele bijstellingen gedurende het jaar vinden plaats via de reguliere P&C producten.		
Voorwaarde besteding	Bestedingen moeten zijn opgenomen in het MOP openbaar vervoer. Het MOP openbaar vervoer is onderdeel van de begroting. Eventuele bijstellingen gedurende het jaar vinden plaats via de reguliere P&C producten. Investeringen gaan via het MIP. Bij uitbreiding van het areaal komen de beheer- en onderhoudslasten daarna terug in de NK en het MOP.		
Concrete verplichting	n.v.t.		
Relevante ontwikkelingen	Vanaf 2020 is de Uithoflijn en de nieuwe Tramremise in exploitatie genomen. Daarnaast wordt er ook nog andere gewerkt aan andere projecten die in de toekomst effect hebben op het MOP.		

Mate van doelrealisatie	Door het werken met een egalisatiereserve wordt doelrealisatie zoals beschreven in de Nota Kapitaalgoederen mogelijk gemaakt.
Risico's	De kostenraming in de NK is nu toereikend, maar is gebaseerd op de nodige aannames. Met name de oplevering van projecten (Uithoflijn, VRT, Nieuwe Tramremis en de busremise) kan verregaande effecten geven op de beheerkosten als de realisatie niet cf. de gestelde uitgangspunten plaatsvindt of er vanuit het project gebreken naar voren komen. Dit zal zich doorvertalen naar een actualisatie van de NK mocht dat nodig zijn. Het risico bestaat dat de huidige beschikbare middelen niet voldoende zijn.
Bijzonderheden	Tot 2019 was er sprake van het BRU Hekwerk, egalisatie vond toen plaats via de reserve BDU inzake BRU. Door vanaf 2020 met deze reserve te werken wordt binnen het programma Bereikbaarheid op dezelfde manier omgegaan met Beheer en onderhoud. Bij het opheffen van de reserve BDU inzake BRU zal worden gekeken of er ruimte is om een startkapitaal in de reserve Beheer en onderhoud openbaar vervoer te storten zodat deze ook in staat is om toekomstige schommelingen op te vangen.

Voorzieningen

Voorz. Ontgrondingenwet	
Doel voorziening	Dekking toekomstige schade bij reeds verleende grote ontgrondingen (boven de 10.000 kubieke meter) met een daadwerkelijke kans op schade.
Instellingsbesluit	PS2017PS07

Kenmerken van de voorziening			
Voeding	Jaarlijkse voeding door overschot op ontgrondingenheffing na gemaakte kosten.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	
Eindjaar			
Toereikendheid			
Vrije ruimte	Geen		
Nut en noodzaak	Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten inzake van derden verkregen middelen met een specifiek bestedingsdoel(artikel 44 lid 2 BBV). Dit betreft ontgrondingenheffing voor kosten met betrekking tot in de ontgrondingenwet genoemde doelen (zoals onderzoek, compensatie, schadevergoedingen).		
Bestedingsplan	Vanwege het wisselende/onvoorspelbare karakter van de heffing en bijbehorende kosten, is geen bestedingsplan mogelijk.		
Voorwaarde besteding	De voorziening mag alleen worden aangewend voor kosten die gemaakt worden in het kader van ontgrondingen.		
Concrete verplichting	Geen		
Relevante ontwikkelingen	Geen		
Mate van doelrealisatie	N.v.t.		
Risico's	Vanwege het wisselende/onvoorspelbare karakter van de heffing en bijbehorende kosten, is een juiste hoogte van de voorziening op korte termijn slecht in te schatten.		
Bijzonderheden	Geen		

Voorz. Nazorg stortplaatsen	
Doel voorziening	De nazorg van de stortplaatsen: De Omega (Wilnis), Tammer (Soesterberg) en Weber (Nieuwegein). Het nazorgfonds van Smink (Amersfoort) is opgenomen in het nieuwe Leemtewetfonds.
Instellingsbesluit	PS d.d. 11 januari 2000 (1999WEM003628i)

Kenmerken van de voorziening			
Voeding	Eénmalig bij instelling vanuit de bestaande reserve toezicht. Jaarlijkse toevoeging om de voorziening op het juiste niveau te brengen.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	
Eindjaar	2021		
Toereikendheid			
Vrije ruimte	Er is geen vrije ruimte. In de overeenkomst is opgenomen dat bij een eventueel positief saldo de helft van het nazorgfonds aan 'het bedrijf' vervalt en de andere helft aan de provincie. Pas bij opheffing van de voorziening eind 2021 zal blijken of er nog vrije ruimte is.		
Nut en noodzaak	De provincie is op grond van de Wet bodembescherming bevoegd gezag voor monitoring en sanering van voormalige stortplaatsen, m.u.v. de stortplaatsen in de gemeenten Utrecht en Amersfoort. Wettelijke verplichting van monitoring en sanering van voormalige stortplaatsen.		
Bestedingsplan	Zoals in de overeenkomst is vastgelegd.		
Voorwaarde besteding	Ten behoeve van de nazorg van de stortplaats Omega.		
Concrete verplichting	Geen		
Relevante ontwikkelingen	Op grond van de ontwerp-tekst Leemtewet zijn begin jaren 90 voor de toen operationele, door particulieren geëxploiteerde stortplaatsen nazorgfondsen gevormd. Tammer en Weber zijn reeds afgesloten/overgedragen. Voor de stortplaats omega Wilnis heeft de provincie een nazorgovereenkomst waarin is vastgelegd welke nazorgactiviteiten moeten worden uitgevoerd ten laste van het nazorgfonds. De provincie beheert dit fonds. Indien in 2021 een bedrag resteert, wordt dit volgens de verdeelsleutel van artikel 5.1 over het bedrijf en de provincie 50-50 verdeeld.		
Mate van doelrealisatie	N.v.t.		
Risico's	Het risico bestaat dat de uitgaven aan de nazorg hoger uitvallen dan de in de voorziening beschikbare bedragen. In dit geval is echter de provincie niet aansprakelijk om de ontbrekende middelen aan te vullen. Deze verantwoordelijkheid ligt bij de voormalig exploitant.		
Bijzonderheden	Geen		

Voorz. Nazorg stortplaats Maarsbergen	
Doel voorziening	De nazorg van de stortplaats Maarsbergen
Instellingsbesluit	PS d.d. 26 april 2005 (PS2005BEM20); Jaarrekening 2008 - geen specifiek besluit (formeel bekrachtigd bij vaststelling van de jaarrekening, PS2009PS05).

Kenmerken van de voorziening			
Voeding	In 2008 is eenmalig een bedrag ontvangen van het OLVM t.b.v. de nazorg van de stortplaats Maarsbergen; Jaarlijks wordt er een bedrag toegevoegd om dit bedrag op peil te houden.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	
Eindjaar	2040		
Toereikendheid	Uit de opgestelde kostenberekening blijkt dat de nazorg- en saneringsverplichtingen met de beschikbare middelen tot 2040 kunnen worden bekostigd. Mocht onverhoopt blijken dat het huidige saldo toch niet toereikend is, dan zijn de oorspronkelijk deelnemende gemeenten (of hun rechtsopvolgers) verplicht het tekort aan te vullen (artikel 5.1 uit nazorgovereenkomst).		
Vrije ruimte	Er is geen vrije ruimte. Een eventueel positief saldo zal overeenkomstig een afgesproken verdeelsleutel worden verdeeld over de oorspronkelijk deelnemende gemeenten (of hun rechtopvolgers (artikel 10)).		
Nut en noodzaak	De provincie is op grond van de Wet bodembescherming bevoegd gezag voor monitoring en sanering van voormalige stortplaatsen, m.u.v. de stortplaatsen in de gemeenten Utrecht en Amersfoort. Op grond van de ontwerp-tekst Leemtewet zijn begin jaren 90 voor de toen operationele, door particulieren geëxploiteerde stortplaatsen nazorgfondsen gevormd.		
Bestedingsplan	Zoals in de overeenkomst is vastgelegd.		
Voorwaarde besteding	Voor de stortplaats Maarsbergen heeft de provincie nazorgovereenkomst afgesloten met een looptijd van 30 jaar. In die overeenkomst is vastgelegd welke nazorgactiviteiten moeten worden uitgevoerd ten laste van de nazorgfondsen. De provincie beheert die fondsen.		
Concrete verplichting	Geen		
Relevante ontwikkelingen	Geen		
Mate van doelrealisatie	N.v.t.		
Risico's	Het risico bestaat dat de uitgaven aan de nazorg hoger uitvallen dan de in de voorziening beschikbare bedragen. In dit geval is echter de provincie niet aansprakelijk om de ontbrekende middelen aan te vullen. Deze verantwoordelijkheid ligt bij de oorspronkelijk deelnemende gemeenten.		
Bijzonderheden	Geen		

Voorziening Grondwaterheffing	
Doel voorziening	Het egaliseren van kosten van het kwantitatieve waterbeheer
Instellingsbesluit	Bij jaarverslag 2017 (overgeheveld vanuit de reserve Grondwaterheffing)

Kenmerken van de voorziening			
Voeding	Positieve exploitatiesaldi		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	n.v.t.
Eindjaar			
Toereikendheid	Het huidige saldo is voldoende om de reguliere exploitatieverschilllen op te vangen.		
Vrije ruimte	Er is geen vrije ruimte in de voorziening. In de waterwet (artikel 7.7) is vastgelegd dat er alleen middelen aan deze voorziening onttrokken mogen worden die aan bepaalde voorwaarden voldoen.		
Nut en noodzaak	De voorziening dient voor de opvang van de jaarlijkse exploitatieverschillen van het grondwaterbeheer. Omdat de kosten van dit beheer worden gedekt uit een heffing is er sprake van een gesloten circuit.		
Bestedingsplan	Negatieve exploitatiesaldi.		
Voorwaarde besteding	Besteding is gebonden o.g.v. artikel 7.7 van de Waterwet.		
Concrete verplichting	N.v.t.		
Relevante ontwikkelingen	Per saldo is er in de afgelopen jaren meer in de voorziening gestort dan begroot. Deze middelen worden ingezet voor extra werkzaamheden conform bestedingsvoorwaarden van de waterwet.		
Mate van doelrealisatie	N.v.t.		
Risico's	Geen tijdige aanpassing structurele inkomsten leges grondwaterheffing wegens nalaten aanvragen tariefsaanpassing grondwaterheffing. Beheersmaatregel is dat jaarlijks wordt beoordeeld of het tarief toereikend is.		
Bijzonderheden	Geen		

Voorz. Pensioenen GS	
Doel voorziening	De voorziening is ingesteld ter egalisatie van de kosten voor de verplichtingen tot het betalen van pensioengelden aan huidige en voormalige GS-leden bij het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd.
Instellingsbesluit	PS d.d. 18 mei 2004, Jaarrekening 2003; (PS2004BEM14)

Kenmerken van de voorziening			
Voeding	Middels de storting van de pensioenbijdragen van de huidige gedeputeerden, de inbreng van overdrachten en indien nodig een jaarlijkse storting ten laste van het budget wachtgelden en pensioenen.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	
Eindjaar			
Toereikendheid	Op dit moment is de voorziening toereikend. Jaarlijks wordt in opdracht van de provincie door APG Loyalis een actuariële berekening uitgevoerd van de pensioenen van de reeds gepensioneerden, de actieven en slapers. Op grond hiervan wordt indien nodig de voorziening aangevuld of afgeroomd. Deze berekening zal ultimo 2019 weer plaatsvinden. Bij het jaarverslag 2019 zal dit saldo ook weer worden geactualiseerd.		
Vrije ruimte	Er is op dit moment geen vrije ruimte. Pas bij de opheffing van de voorziening (bij overlijden van de laatste gepensioneerde en/of nabestaande) zal blijken of er nog vrije ruimte is.		
Nut en noodzaak	Ten behoeve van de dekking van de pensioenverplichtingen jegens (voormalig) gedeputeerden.		
Bestedingsplan	Uitbetaling pensioenen (voormalige) gedeputeerden.		
Voorwaarde besteding	Het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd of overdracht van opgebouwde pensioenrechten.		
Concrete verplichting	Gebaseerd op de laatst ontvangen actuariële berekeningen per peildatum 31 december 2018: € 2.791.717 benodigd bedrag voor pensioenen actieven en slapers € 6.943.790 benodigd bedrag voor pensioenen gepensioneerden € 9.735.507 totaal		
Relevante ontwikkelingen	Op 23 mei 2016 is in het IPO besloten om over te gaan tot fondsvorming. Dit houdt in dat de opbouw van pensioenen van de actieven en slapers per een nog nader te bepalen datum overgezet zal worden naar het ABP. De pensioenen van de gepensioneerden blijven bij de provincie en worden uit de bestaande voorziening betaald. Wanneer de laatste gepensioneerde (en/of nabestaande) is overleden, kan de voorziening dan worden opgeheven.		
Mate van doelrealisatie	N.v.t.		
Risico's	Dat de aannames bij de actuariële berekeningen niet juist zijn, waardoor de voorziening te laag kan zijn en extra dotaties gedaan moeten worden.		
Bijzonderheden	Indien elders opgebouwde pensioenrechten worden ingebracht, wordt de ontvangen afkoopsom aan de voorziening toegevoegd.		

Voorz. groot onderhoud Paushuize	
Doel voorziening	Het egaliseren van kosten voor onderhoud van Paushuize.
Instellingsbesluit	Kadernota 2019-2022 PS2018PS05 d.d. 09 juli 2018

Kenmerken van de voorziening			
Voeding	Jaarlijkse storting op basis van het meerjarenonderhoudsplan		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	
Eindjaar			
Toereikendheid	De voorziening is op dit moment toereikend		
Vrije ruimte	Geen		
Nut en noodzaak	Ten behoeve van het egaliseren van kosten voor het onderhoud van Paushuize (BBV ART. 44 lid 1 sub c).		
Bestedingsplan	Voor het inzetten voor groot onderhoud opgenomen in het MOP van Paushuize.		
Voorwaarde besteding	Voor het inzetten van gelden uit de voorziening wordt periodiek een meerjarenonderhoudsplan (MOP) opgesteld.		
Concrete verplichting	De kosten voor groot onderhoud Paushuize.		
Relevante ontwikkelingen	Het meerjaren onderhoudsplan Huisvesting is in 2018 bijgesteld. De eventuele effecten hiervan op de meerjarenbegroting zijn verwerkt in de Kadernota 2019-2022. Binnenkort wordt het meerjaren onderhoudsplan Huisvesting opnieuw opgebouwd a.d.h.v. een nieuwe inventarisatie. Eventuele effecten hierdoor op de meerjarenbegroting zullen waarschijnlijk onderdeel uitmaken van de Kadernota 2021.		
Mate van doelrealisatie	Door het in stand houden van de voorziening wordt het doel bereikt.		
Risico's	Onbekend		
Bijzonderheden	Geen		

Voorz. Groot onderhoud kantons	
Doel voorziening	Het egaliseren van kosten voor onderhoud van de Kantons
Instellingsbesluit	Voorjaarsnota 2011

Kenmerken van de voorziening			
Voeding	Op basis van het het meerjaren onderhoudsplan		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	
Eindjaar			
Toereikendheid	De voorziening is op dit moment toereikend.		
Vrije ruimte	Geen.		
Nut en noodzaak	Ten behoeve van het egaliseren van kosten voor het onderhoud van de Kantons (steunpunten) (BBV ART 44 lid 1 sub c).		
Bestedingsplan	Voor het inzetten voor groot onderhoud opgenomen in het MOP van de kantons.		
Voorwaarde besteding	Voor het inzetten van gelden uit de voorziening wordt periodiek een meerjaren onderhoudsplan (MOP) opgesteld.		
Concrete verplichting	De kosten voor groot onderhoud voor de kantons.		
Relevante ontwikkelingen	Het meerjaren onderhoudsplan Huisvesting is in 2018 bijgesteld. De eventuele effecten hiervan op de meerjarenbegroting zijn verwerkt in de Kadernota 2019-2022. Binnenkort wordt het meerjaren onderhoudsplan Huisvesting opnieuw opgebouwd a.d.h.v. een nieuwe inventarisatie. Eventuele effecten hierdoor op de meerjarenbegroting zullen waarschijnlijk onderdeel uitmaken van de Kadernota 2021.		
Mate van doelrealisatie	Door het in stand houden van de voorziening wordt het doel bereikt.		
Risico's	Onbekend.		
Bijzonderheden	Geen.		

Voorz. Groot onderhoud Provinciehuis	
Doel voorziening	Het egaliseren van kosten voor onderhoud van het Provinciehuis.
Instellingsbesluit	PS FP-1/1990

Kenmerken van de voorziening			
Voeding	Op basis van het onderhoudsschema		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	
Eindjaar			
Toereikendheid	De voorziening is op dit moment toereikend.		
Vrije ruimte	Geen.		
Nut en noodzaak	Ten behoeve van het egaliseren van kosten voor onderhoud (BBV art 44 lid 1 sub c).		
Bestedingsplan	Voor het inzetten van gelden voor groot onderhoud van de Archimedeslaan.		
Voorwaarde besteding	Ten behoeve van het groot onderhoud van de Archimedeslaan.		
Concrete verplichting	De kosten voor groot onderhoud voor het pand aan de Archimedeslaan.		
Relevante ontwikkelingen	Het meerjaren onderhoudsplan Huisvesting is in 2018 bijgesteld. De eventuele effecten hiervan op de meerjarenbegroting zijn verwerkt in de Kadernota 2019-2022. Binnenkort wordt het meerjaren onderhoudsplan Huisvesting opnieuw opgebouwd a.d.h.v. een nieuwe inventarisatie. Eventuele effecten hierdoor op de meerjarenbegroting zullen waarschijnlijk onderdeel uitmaken van de Kadernota 2021.		
Mate van doelrealisatie	Door het in stand houden van de voorziening wordt het doel bereikt.		
Risico's	Onbekend.		
Bijzonderheden	Geen.		

Voorz. NAR-regeling	
Doel voorziening	Het doel van de voorziening is om te voorzien in de (toekomstige) kosten die voortkomen uit de regeling Non-activiteit uit 2012. De kosten worden zeker gemaakt en zijn in de voorziening gereserveerd.
Instellingsbesluit	Jaarrekening 2016 d.d. 03-07-2017 PS2017PS07

Kenmerken van de voorziening			
Voeding	De voorziening is gevoed uit de reserve weerstandsvermogen, de reserve frictiekosten en het rekeningresultaat 2016.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	8.700.000
Eindjaar	2024		
Toereikendheid	De toereikendheid van de voorziening is voldoende. In 2019 zijn de AOW-leeftijden vanwege het nieuwe pensioenakkoord herijkt voor alle medewerkers in de regeling. Voor alle medewerkers geldt dat de AOW-leeftijd naar voren gehaald is, waardoor er in de voorziening ruimte is ontstaan om de cao-verhogingen van 2020 op te vangen.		
Vrije ruimte	Er is op dit moment een vrije ruimte van ongeveer € 700.000.		
Nut en noodzaak	Voor het opvangen van de toekomstige kosten van de medewerkers die gebruik maken van de Non-activiteitsregeling.		
Bestedingsplan	Maandelijks worden er (salaris)kosten geboekt voor de medewerkers die gebruik maken van de regeling. Deze kosten zullen per kwartaal en laste van de voorziening geboekt worden. Dit zal doorgaan tot de betreffende medewerker de pensioengerechtigde leeftijd heeft bereikt en daarmee het dienstverband wordt beëindigd.		
Voorwaarde besteding	Kosten mogen alleen ten laste van de voorziening geboekt worden als de bedragen ook daadwerkelijk zijn uitbetaald		
Concrete verplichting	Doorbetalen oud medewerkers die gebruik maken van de regeling tot de pensioengerechtigde leeftijd.		
Relevante ontwikkelingen	Verhoging pensioenleeftijd, CAO-ontwikkelingen. De NAR voorziening is bepaald op basis van huidig cao en er is geen rekening gehouden met mogelijke stijgingen in cao of AOW leeftijd		
Mate van doelrealisatie	N.v.t.		
Risico's	N.v.t.		
Bijzonderheden	Vanaf 2020 zijn er geen medewerkers meer met de mogelijkheid om aan de regeling deel te gaan nemen. Er zullen vanaf dit jaar alleen nog medewerkers uitvloeien vanwege het bereiken van de AOW-gerechtigde leeftijd.		

Voorz. Dekking fin. risico grondbedrijf	
Doel voorziening	Risico's opvangen verkopen grond revolverend fonds
Instellingsbesluit	PS d.d. 13 jun 2016 (PS2016PS08); jaarrekening 2015.

Kenmerken van de voorziening			
Voeding	Eénmalige voeding bij instelling door risicofonds van Het Revolverend Fonds om te zetten in een voorziening. De storting in de voorziening is als kosten opgenomen en onttrokken uit de reserve Dekking financiële risico's grondaankopen.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	
Eindjaar	2027		
Toereikendheid	De hoogte van de voorziening is voldoende om het huidig ingeschatte risico op verwachte opbrengsten op te vangen. Jaarlijks vindt een herziening plaats van het risico op de gronden in het Revolverend Fonds.		
Vrije ruimte	Geen, zie toereikendheid		
Nut en noodzaak	Conform het beleid voor risicomanagement dienen risico's > 50% als voorziening te worden opgenomen. In 2015 is duidelijk geworden dat de verwachte verliezen, die met het risicofonds worden opgevangen, een kans hebben van > 50%.		
Bestedingsplan	In 2027 moeten de gronden uit het Revolverend Fonds zijn verkocht. De verkopen met verwachte verliezen zijn in beeld gebracht om de hoogte van de voorziening te bepalen.		
Voorwaarde besteding	Gerealiseerde verliezen Revolverend Fonds.		
Concrete verplichting	N.v.t.		
Relevante ontwikkelingen	Geen		
Mate van doelrealisatie	N.v.t.		
Risico's	N.v.t.		
Bijzonderheden	Zie paragraaf Grondbeleid.		

Voorz. Hart van de Heuvelrug	
Doel voorziening	Dekking exploitatietekort van het programma Hart van de Heuvelrug in 2025.
Instellingsbesluit	PS2006BEM15, d.d. 4 juli 2006 bij de jaarrekening 2005 PS2005REG09, d.d. 12-12-2005 Voorlopige dekking garantstelling ecoduct N237

Kenmerken van de voorziening			
Voeding	Eénmalige storting		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	5.300.000
Eindjaar	2025		
Toereikendheid			
Vrije ruimte	Zie relevante ontwikkelingen.		
Nut en noodzaak	Ter dekking van het exploitatietekort door het optreden van risico's van het programma Hart van de Heuvelrug, dit programma loopt (vooralsnog) t/m 31/12/2025. Minimaal jaarlijks wordt bij de jaarrekening beoordeeld of de voorziening op peil is en wordt zonodig bijgestort of valt een deel vrij.		
Bestedingsplan	Het programma Hart van de Heuvelrug loopt (vooralsnog) t/m 31-12-2025, dan zal bekend zijn wat het definitieve exploitatietekort is. Bij eerdere bijstelling van het resultaat valt mogelijk een deel vrij aan de algemene middelen.		
Voorwaarde besteding	De voorziening mag alleen worden aangewend indien door optreden van de risico's een exploitatietekort ontstaat van het programma Hart van de Heuvelrug.		
Concrete verplichting	N.v.t.		
Relevante ontwikkelingen	Het verwachte exploitatietekort wordt mede bepaald op basis van de risico's. Hierbij wordt uitgegaan van risico's > 50%. Risico's < 50% zijn opgenomen in het weerstandsvermogen van de provincie. Het programma is, mede door de huidige vastgoedmarkt, nog constant in beweging. Hiervoor wordt jaarlijks de Mastergrex en risicoanalyse Hart van de Heuvelrug geactualiseerd naar de laatste marktinzichten. Zie het projectenblad Hart van de Heuvelrug voor aanvullende informatie over het programma.		
Mate van doelrealisatie	Zie projectenblad Hart van de Heuvelrug.		
Risico's	N.v.t.		
Bijzonderheden	Geen		

Staat van begrotingssubsidies

STAAT VAN BEGROTINGSSUBSIDIES 2020 - 2023				Bedragen x € 1.000
Omschrijving	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
2 Landelijk gebied				
Stichting Landschap Erfgoed Utrecht, Scholing en kennisvergroting Groene Vrijwilligers	47			
Het Utrechts Landschap (natuur en landschap) *1*4	617	617	617	617
IVN inzake natuur- en milieu-educatie *1*4	175	175	175	175
Landschap Erfgoed Utrecht (natuur en Landschap)*1*4	276	276	276	276
Stichting Faunabeheereenheid *2*4	375	375	375	375
Stichting Vogelopvang *1*4	11	11	11	11
subtotaal	**1.501**	**1.454**	**1.454**	**1.454**
3 Bodem, water en milieu				
Stichting Natuur en Milieufederatie Utrecht (natuur- en milieu-educatie) *1*4	297	297	297	297
subtotaal	**297**	**297**	**297**	**297**
4a Economie				
EBU *3	300			
subtotaal	**300**	**-**	**-**	**-**
6 Cultuur en erfgoed				
Stichting Monumentenwacht *1*4	626	626	626	626
BiSC *1*4	1.792	1.792	1.792	1.792
Het Utrechts Landschap (erfgoed) *1*4	118	118	118	118
Landschap Erfgoed Utrecht (STAMU) *1*4	81	81	81	81
Landschap Erfgoed Utrecht Erfgoededucatie *1*4	265	265	265	265
Landschap Erfgoed Utrecht *1*4	770	770	770	770
Stichting Utrechtse Molens *1*4	280	280	280	280
Jeugdcultuurfonds *1*4	35	35	35	35
Stichting Bevrijdingsfestival Utrecht *1*4	34	34	34	34
Stichting Kunst Centraal Cultuureducatie met kwaliteit *1*4	1.423	1.423	1.423	1.423
Stichting Mooi Sticht *1*4	95	95	95	95
Stichting Kasteel Amerongen *1*4	102	102	102	102
Stichting restauratie opleidingsprojecten *1*4	21	21	21	21
Stichting Slot Zuylen *1*4	112	112	112	112
subtotaal	**5.754**	**5.754**	**5.754**	**5.754**
Totaal	**7.852**	**7.505**	**7.505**	**7.505**

Toelichting op de asterisks (*):

*1 De subsidies worden, op basis van een meerjarenuitvoeringsplan voor de periode 2017-2020, in één keer verleend met maximale voorschotten conform de jaarplakken. Zie ook Statenvoorstel Cultuurnota met bijlage Draaiboek aansturing partnerinstelling d.d. 18-04-2016 (PS2016BEM06). Toekenning 2020 en verder is nog ondervoorbehoud goedkeuring PS. Alleen partnerinstellingen komen in aanmerking voor meerjarige subsidie verlening.
*2 de Stichting ontvangt een meerjarige beschikking voor 2019 én 2020.
*3 EBU, Betreft maximum bedrag, kan mogelijk lager worden i.v.m. komst van ROM.
*4 2021/2022 is indicatief, toekenning zal plaatsvinden na de evaluatie en nieuwe besluitvorming in 2019
*5 Werkgeversaanpak KTA U Ned : In het kader van U Ned is er met het Rijk een Korte Termijn Aanpak (KTA) overeen gekomen om de bereikbaarheid in de regio te verbeteren. Een onderdeel van deze aanpak is het continueren van de samenwerking met werkgevers op het vlak van duurzame mobiliteit. Hiermee zijn in de programma's Beter Benutten (Vervolg) goede resultaten geboekt. Het betreft een cofinanciering voor maximaal de helft van de te maken kosten.

Staat van incidentele baten en lasten

STAAT VAN INCIDENTELE BATEN EN LASTEN per programma — bedragen x € 1.000

	Begroting 2018			Begroting 2019			Begroting 2020			Begroting 2021			Begroting 2022			Begroting 2023		
	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo
1 Ruimtelijke ontwikkeling																		
Herijking PRS	105	-	105	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Onderhoud GIS	717	-	717	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Balansafw. Versch. 1	500	-	500	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Programma BO	1.360	-	1.360	1.670	-	1.670	1.697	-	1.697	-216	-	-216	-	-	-	-	-	-
BO Bijd.aan Werken	-	-	-	1.350	-	1.350	1.400	-	1.400	-	-	-	-	-	-	-	-	-
BO Bijdrage aan winkelen	-	-	-	407	-	407	350	-	350	-	-	-	-	-	-	-	-	-
IFL 2016-2019	500	-	500	671	-	671	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vliegbasis Soesterberg	-	-	-	-	-	-	12.552	-12.552	-	11.018	-11.018	-	11.205	-11.205	-	11.396	-11.396	-
Hart van de Heuvelrug	-	-	-	-	-	-	6.374	-6.374	-	5.727	-5.727	-	4.702	-4.702	-	4.782	-4.782	-
Laan vd leefomgeving	594	-	594	1.000	-	1.000	439	-	439	242	-	242	-	-	-	-	-	-
OW Aanp.org.voor RUD	-	-	-	72	-	72	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
OW Aansl.land DSO	-	-	-	563	-	563	718	-	718	-	-	-	-	-	-	-	-	-
OW Manier van werken	-	-	-	90	-	90	110	-	110	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Subtotaal	3.776	-	3.776	5.823	-	5.823	23.640	-18.926	4.714	16.771	-16.745	26	15.907	-15.907	-	16.178	-16.178	-
Mutatie reserve	500	-2.070	-1.570	-	-4.534	-4.534	-	-11.947	-11.947	-	-2.684	-2.684	-	-	-	-	-	-
Totaal programma 1	**4.276**	**-2.070**	**2.206**	**5.823**	**-4.534**	**1.289**	**23.640**	**-30.873**	**-7.233**	**16.771**	**-19.429**	**-2.658**	**15.907**	**-15.907**	**-**	**16.178**	**-16.178**	**-**

	Begroting 2018			Begroting 2019			Begroting 2020			Begroting 2021			Begroting 2022			Begroting 2023		
2 Landelijk gebied	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo
AVP Ontwikkelen NNN	1.776	-5.548	-3.772	5.922	-3.560	2.362	8.955	-3.724	5.231	10.189	-1.400	8.789	15.003	-948	14.055	-	-	-
Overig AVP	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2.100	2.100	-	-	-
AVP Groene contour	-	-	-	-	-	-	401	-	401	3.200	-	3.200	3.200	-	3.200	3.186	-	3.186
Natuurbeheer	-1.244	-440	-1.684	2.129	-	2.129	1.055	-	1.055	1.255	-	1.255	1.455	-	1.455	1.655	-	1.655
AVP Landschap	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	544	-	544	-	-	-
Natuur en samenleving	-	-	-	-21	-	-21	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Natura 2000 (PAS)	-	-	-	2.000	-	2.000	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
AVP kwaliteit natuur	-	-	-	470	-	470	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Biodiversiteit	-	-	-	1.796	-	1.796	2.160	-	2.160	1.435	-	1.435	-	-	-	-	-	-
VV Natuur/landschap	205	-95	110	104	-	104	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Faunabeheereenheid	225	-	225	125	-	125	125	-	125	125	-	125	125	-	125	-	-	-
Faunabeheer	29	-	29	666	-	666	-350	-	-350	-350	-	-350	-350	-	-350	-350	-	-350
AVP Bel. & Fin. Nat.	-	-	-	309	-	309	-	-	-	-	-	-	392	-	392	300	-	300
Accounth.HUL.LEU.IVN	-	-	-	108	-	108	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Regiodeal Foodvalley	-	-	-	-	-	-	2.500	-	2.500	2.500	-	2.500	2.500	-	2.500	2.500	-	2.500
Landbouwvisie	175	-	175	146	-	146	758	-	758	533	-	533	533	-	533	-	-	-

AVP Duurzame landbouw	-	-	-	3.096	-	3.096	344	-	344	-	-	-	146	-	146	-	-	-
AVP VABs	-	-	-	50	-	50	150	-	150	150	-	150	-	-	-	-	-	-
AVP Snel internet	-	-	-	250	-	250	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
AVP Leefbaarheid	-	-	-	191	-	191	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Uitv. Programma Woonschepen	50	-	50	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Subtotaal	1.216	-6.083	-4.867	17.341	-3.560	13.781	16.098	-3.724	12.374	19.037	-1.400	17.637	23.548	1.152	24.700	7.291	-	7.291
Mutatie reserve	7.394	-139	7.255	21.316	-37.492	-16.176	3.731	-23.642	-19.911	-	-14.075	-14.075	-	-14.985	-14.985	-	-3.305	-3.305
Totaal programma 2	**8.610**	**-6.222**	**2.388**	**38.657**	**-41.052**	**-2.395**	**19.829**	**-27.366**	**-7.537**	**19.037**	**-15.475**	**3.562**	**23.548**	**-13.833**	**9.715**	**7.291**	**-3.305**	**3.986**

	Begroting 2018			Begroting 2019			Begroting 2020			Begroting 2021			Begroting 2022			Begroting 2023		
3 Bodem, water en milieu	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo
Toezicht waterschap	164	-	164	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dijkversterking	-18	-	-18	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
SP prio BMW-beleid algemeen	-442	-	-442	-	-	-	-	-	-	-	-	-	492	-	492	492	-	492
SP prio leefkwalit.	-154	-	-154	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
SP prio ondergrond	-57	-	-57	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
SP prio zoetwatervoorziening	-85	-	-85	975	-	975	75	-	75	75	-	75	-	-	-	-	-	-
AVP Waterkwaliteit	-	-	-	71	-	71	-	-	-	-	-	-	398	-	398	-	-	-
Bodemdaling Veenweide	-	-	-	425	-425	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
AVP bodemdaling	-	-	-	611	-	611	3.381	-	3.381	-	-	-	710	-	710	-	-	-
Zoetwatervoorziening	175	-40	135	53	-53	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grondwaterheffing (GWH)	-	-	-	174	-174	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Prio Drukte in de ondergrond	75	-	75	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Uitvoeren grondw.plan en KRW	50	-	50	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Programma Bodemsanering	6.836	-3.685	3.151	2.458	-2.697	-239	3.214	-2.756	458	-182	-	-182	-182	-	-182	-182	-	-182
Info-vrz.Bodem&Grond	100	-	100	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Regiod. Bodemd. GH.	-	-	-	-	-	-	500	-	500	500	-	500	-	-	-	-	-	-
Opstellen Sociale agenda	-	-	-	-	-	-	100	-	100	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ond. hoogspanningsk.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.000	-	1.000	2.000	-	2.000	-	-	-
Erfcoaches	-	-	-	-	-	-	777	-	777	790	-	790	-	-	-	-	-	-
Klimaatslimme landbouw	-	-	-	1.600	-1.600	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sanering asbestdaken	-	-	-	-	-	-	500	-	500	750	-	750	750	-	750	750	-	750
Duurzaamheid algemeen	395	-	395	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Progr. Gezonde Leefomgeving	250	-	250	-	-	-	1.191	-	1.191	1.225	-	1.225	1.225	-	1.225	1.191	-	1.191
sam.agenda luchtkwal	185	-	185	250	-	250	250	-	250	-	-	-	-	-	-	-	-	-
NSL	2.705	-2.705	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Geluid	7	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Opstellen en uitvoeren PUEV	434	-300	134	443	-243	200	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Prio leefkw.overig	125	-	125	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
VTH Overig	119	-27	92	421	-	421	995	-	995	375	-	375	170	-	170	-	-	-
Opdrachtgeverschap RUD BRZO	-	-10	-10	567	-95	472	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Subtotaal	10.864	-6.767	4.097	8.048	-5.287	2.761	10.983	-2.756	8.227	4.533	-	4.533	5.563	-	5.563	2.251	-	2.251
Mutatie reserve	-	-4.387	-4.387	150	356	506	-	-1.135	-1.135	-	-75	-75	-	-	-	-	-	-
Totaal programma 3	**10.864**	**-11.154**	**-290**	**8.198**	**-4.931**	**3.267**	**10.983**	**-3.891**	**7.092**	**4.533**	**-75**	**4.458**	**5.563**	**-**	**5.563**	**2.251**	**-**	**2.251**

	Begroting 2018			Begroting 2019			Begroting 2020			Begroting 2021			Begroting 2022			Begroting 2023		
4a Economie	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo
Kant.aanpak inp.plan	227	-	227	200	-	200	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
OMU	-	-	-	500	-	500	500	-	500	-	-	-	-	-	-	-	-	-
MBO Arbeidsmarkt	270	-	270	630	-	630	64	-	64	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Reg. Ontw. Maat.	-	-	-	-	-	-	2.500	-	2.500	1.250	-	1.250	-	-	-	-	-	-
Econ. beleid	-	-	-	400	-	400	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cofinancieringsfonds	2.960	-610	2.350	1.353	-353	1.000	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Economic Board Utrecht	50	-	50	350	-	350	200	-	200	-	-	-	-	-	-	-	-	-
FoodValley	150	-	150	150	-	150	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
EU project SUPER	78	-78	-	27	-27	-	14	-14	-	4	-4	-	-	-	-	-	-	-
Promotie en acquisitie	175	-60	115	290	-60	230	230	-	230	-	-	-	-	-	-	-	-	-
AVP Recreatie	-	-	-	420	-	420	211	-	211	150	-	150	42	-	42	-	-	-
Recreatieve routenetwerken	2.375	-	2.375	40	-	40	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Recreatieschappen	1.358	-150	1.208	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Provinciaal sportakkoord	-	-	-	-	-	-	25	-	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-
AVP Recreatie om de stad	-	-	-	1.395	-	1.395	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Toekomst recreatieschappen	165	-	165	112	-	112	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Merkverster.Toerisme	408	-	408	1.508	-	1.508	1.200	-	1.200	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Programma Verblijfsrecreatie	-	-	-	-	-	-	75	-	75	150	-	150	125	-	125	-	-	-
Inn. toeristisch ond	200	-	200	200	-	200	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Transitie circ. eco.	-	-	-	654	-	654	500	-	500	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Subtotaal	8.416	-898	7.518	8.229	-440	7.789	5.519	-14	5.505	1.554	-4	1.550	167	-	167	-	-	-
Mutatie reserve	773	-2.213	-1.440	962	-1.281	-319	-	-64	-64	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal programma 4a	**9.189**	**-3.111**	**6.078**	**9.191**	**-1.721**	**7.470**	**5.519**	**-78**	**5.441**	**1.554**	**-4**	**1.550**	**167**	**-**	**167**	**-**	**-**	**-**

	Begroting 2018			Begroting 2019			Begroting 2020			Begroting 2021			Begroting 2022			Begroting 2023		
4b Energietransitie	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo
Ondersteunen gemeen.	-	-	-	-	-	-	200	-	200	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Part energie innov	-	-	-	-	-	-	200	-	200	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Inv.impuls energie	1.100	-	1.100	-10	-	-10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Helpen energiecoöp	-	-	-	-	-	-	1.000	-	1.000	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Onrendabele top infrastructuur	-	-	-	-	-	-	500	-	500	1.000	-	1.000	1.000	-	1.000	1.500	-	1.500
Stimulering aardgasvrije wijk	-	-	-	500	-	500	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nat.akk.windenergie	-	-	-	100	-	100	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ontw.Pilot projecten	-	-	-	200	-	200	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Financ. energieprj.	-	-	-	1.300	-	1.300	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Subtotaal	1.100	-	1.100	2.090	-	2.090	1.900	-	1.900	1.000	-	1.000	1.000	-	1.000	1.500	-	1.500
Mutatie reserve	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal programma 4b	**1.100**	**-**	**1.100**	**2.090**	**-**	**2.090**	**1.900**	**-**	**1.900**	**1.000**	**-**	**1.000**	**1.000**	**-**	**1.000**	**1.500**	**-**	**1.500**

	Begroting 2018			Begroting 2019			Begroting 2020			Begroting 2021			Begroting 2022			Begroting 2023		
5a Bereikbaarheid (excl. OV)	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo
GWW Infra	11.987	-5.000	6.987	10.900	-	10.900	2.300	-	2.300	-	-	-	-	-	-	-	-	-
BDU Infra	21.763	-	21.763	10.500	-	10.500	1.800	-	1.800	1.600	-	1.600	500	-	500	2.500	-	2.500
Noordelijke Randweg Utrecht	326	-	326	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vast ond infra kap	-	-	-	592	-	592	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Varia ond infra kap	-	-	-	729	-	729	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Expl Vast ond vaarwegen	-	-	-	150	-	150	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Best Varia ond vaarwegen	-	-	-	669	-	669	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Beheer & onderhoud De Meern	-	-	-	-21	-	-21	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Beheer & onderh. HtH	-	-	-	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Goederenvervoer	-	-	-	-300	-	-300	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Verkeersveiligheid	-	-	-	-2.250	-	-2.250	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
GWW verkeersveilighe	752	-	752	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
GWW Verkeersveiligheid Infra	650	-	650	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
BDU Verkeersveiligheid	2.000	-	2.000	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Op de Fiets voormalige A2010	15	-	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fiets	-	-	-	-3.754	-	-3.754	383	-	383	9.400	-	9.400	9.900	-	9.900	9.765	-	9.765
Projecten GWW Leefomgeving	900	-	900	-	-	-	300	-	300	200	-	200	-	-	-	-	-	-
Kwaliteit Leefomgeving	-	-	-	-1.500	-	-1.500	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mobiliteitsmanagement RVM	1.834	-834	1.000	4.306	-3.306	1.000	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
BDU Doelmatig Verkeersbeleid	-	73	73	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Station Drieb.-Zeist	3.097	-	3.097	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Knooppunten	-	-	-	-1.500	-	-1.500	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
VERDER Pakketstudies	-5.500	-	-5.500	200	-	200	-	-	-	8.500	-	8.500	8.500	-	8.500	8.500	-	8.500

GWW Doelmatig Vervoersbeleid	2.500	-	2.500	-	-	-	3.000	-	3.000	350	-	350	250	-	250	250	-	250
Subtotaal	40.324	-5.761	34.563	18.724	-3.306	15.418	7.783	-	7.783	20.050	-	20.050	19.150	-	19.150	21.015	-	21.015
Mutatie reserve	105.106	-52.066	53.040	32.756	-46.775	-14.019	27.362	-44.423	-17.062	8.500	-20.140	-11.640	8.500	-39.474	-30.974	20.340	-63.314	-42.974
Totaal programma 5a	**145.430**	**-57.827**	**87.603**	**51.480**	**-50.081**	**1.399**	**35.145**	**-44.423**	**-9.279**	**28.550**	**-20.140**	**8.410**	**27.650**	**-39.474**	**-11.824**	**41.355**	**-63.314**	**-21.959**

	Begroting 2018			Begroting 2019			Begroting 2020			Begroting 2021			Begroting 2022			Begroting 2023		
5b Bereikbaarheid Openbaar Vervoer	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo
Wegen en verkeer BRU	5.430	-9.161	-3.731	113	-9.160	-9.047	2.995	-	2.995	-	-	-	-	-	-	-	-	-
BDU OV Concessies	3.063	-64.180	-61.117	-	-	-	1.201	-	1.201	3.562	-	3.562	2.734	-	2.734	1.628	-	1.628
BDU Regiotaxi	-	-4.500	-4.500	1.039	-4.500	-3.461	-137	54	-83	-242	-52	-294	-289	-218	-507	-289	-218	-507
GWW Beheersorg.Regiotaxi	-	-60	-60	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stelpost Mobiliteitsplan	-144	-	-144	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Infra OV BRU	23.670	-24.353	-683	16.595	-24.351	-7.756	-	-1.449	-1.449	-	-	-	-	-	-	-	-	-
OV concessie BRU	39.266	-41.364	-2.098	50.076	-33.895	16.181	-	-309	-309	-	-273	-273	-	-273	-273	-	-273	-273
Regiotaxi BRU	9.628	-5.300	4.328	-117	-	-117	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
OV conc flankerend	1.955	-	1.955	3.000	-	3.000	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Beleid OV algemeen	993	-1.816	-823	464	-1.816	-1.352	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Teamkosten Regiotram	1.005	-470	535	6.906	-428	6.478	1.015	-	1.015	1.015	-	1.015	-	-	-	-	-	-
Kapitaallasten OV	6.480	-	6.480	25.000	-	25.000	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Beheer en Onderhoud	14.205	-5.020	9.185	13.541	-5.020	8.521	6.399	-	6.399	4.950	-	4.950	4.950	-		4.950	-	
BDU Regiotram	-	-22.612	-22.612	-	-29.695	-29.695	-	-4.950	-4.950	-	-4.950	-4.950	-	-4.950	-4.950	-	-4.950	-4.950
Bijdragen Openbaar Vervoer	-	-	-	-3.362	-	-3.362	153	-	153	2.780	-	2.780	6.980	-	6.980	1.953	-	1.953
Subtotaal	105.552	-178.836	-73.284	113.256	-108.865	4.391	11.626	-6.654	4.972	12.065	-5.275	6.790	14.375	-5.441	3.984	8.242	-5.441	-2.149
Mutatie reserve	-	-	-	20.908	-30.023	-9.116	-	-11.826	-11.826	0	-495	-495	1.046	-	1.046	2.152	-	2.152
Totaal programma 5b	**105.552**	**-178.836**	**-73.284**	**134.163**	**-138.888**	**-4.725**	**11.626**	**-18.480**	**-6.854**	**12.065**	**-5.770**	**6.295**	**15.421**	**-5.441**	**5.030**	**10.394**	**-5.441**	**3**

	Begroting 2018			Begroting 2019			Begroting 2020			Begroting 2021			Begroting 2022			Begroting 2023		
6 Cultuur en erfgoed	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo
Uitvoeringskosten cultuurnota	-	-	-	141	-	141	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Onderzoek en ontwikkeling	-	-	-	35	-	35	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cultuurpacten	-	-	-	25	-	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ontwikkeling instrumentarium	-	-	-	19	-	19	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ruimtelijk erfgoedbeleid	180	-	180	80	-	80	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Erfgoedparels	4.000	-	4.000	3.406	-766	2.640	2.000	-	2.000	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Steunp.Archeologie	25	-	25	25	-	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Erfgoeddeal	-	-	-	-	-	-	350	-	350	350	-	350	350	-	350	350	-	350
Park Vliegbasis Soesterberg	43	-	43	143	-	143	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

AVP NHW	-	-	-	1.100	-	1.100	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Prov Archeo depot	-55	-	-55	-35	-	-35	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Inst. erfgoedic.	-	-	-	107	-	107	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Limes samenwerking 2016-2019	500	-375	125	175	-50	125	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Inst. etal/expl	-	-	-	50	-	50	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Erfgoedinstellingen	640	-	640	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Programma NHW	3.060	-	3.060	2.800	-	2.800	5.234	-	5.234	2.000	-	2.000	2.000	-	2.000	3.000	-	3.000
Inst. vertellen	-	-	-	90	-	90	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Publieksbereik	394	-	394	99	-	99	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kleinschalige festivals	-	-	-	50	-	50	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Subsidies Cultuur	28	-	28	43	-	43	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bibliotheek Service Centrum	-	-	-	74	-	74	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Subtotaal	8.815	-375	8.440	8.427	-816	7.611	7.584	-	7.584	2.350	-	2.350	2.350	-	2.350	3.350	-	3.350
Mutatie reserve	-	-10.580	-10.580	1.777	-3.775	-1.998	-	-1.334	-1.334	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal programma 6	**8.815**	**-10.955**	**-2.140**	**10.204**	**-4.591**	**5.613**	**7.584**	**-1.334**	**6.250**	**2.350**	**-**	**2.350**	**2.350**	**-**	**2.350**	**3.350**	**-**	**3.350**

	Begroting 2018			Begroting 2019			Begroting 2020			Begroting 2021			Begroting 2022			Begroting 2023		
7 Bestuur en middelen	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo
Overige bestuurskosten	125	-	125	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Verkiezing Prov Staten	-	-	-	95	-	95	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Accountantskosten	150	-	150	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Begroting App.last 0704	-15	-	-15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Openbare Orde en Veiligheid	-	-	-	-25	-	-25	-25	-	-25	-	-	-	-	-	-	-	-	-
CvdK communicatie	10	-	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
CvdK Paushuize	-10	-	-10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Voorb/org evenemente	400	-	400	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Beheer & onderhoud Paushuize	-	-	-	-19	-3	-22	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ondermijning	-	-	-	75	-50	25	75	-50	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Begroting App.last 0702	-514	-	-514	1.104	-	1.104	1.104	-	1.104	1.104	-	1.104	1.104	-	1.104	-	-	-
Innovatiebudget	-	-	-	100	-	100	100	-	100	-	-	-	-	-	-	-	-	-
CA Utrecht toegankel	49	-	49	49	-	49	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
projecten Concerndirectie	300	-	300	147	-	147	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bestuurlijke zaken	288	-	288	4.963	-2.500	2.463	115	-	115	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Staat van Utrecht	45	-	45	93	-	93	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Subtotaal	828	-	828	6.582	-2.553	4.029	1.369	-50	1.319	1.104	-	1.104	1.104	-	1.104	-	-	-
Mutatie reserve	-	-315	-315	-	-147	-147	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal programma 7	**828**	**-315**	**513**	**6.582**	**-2.700**	**3.882**	**1.369**	**-50**	**1.319**	**1.104**	**-**	**1.104**	**1.104**	**-**	**1.104**	**-**	**-**	**-**

	Begroting 2018			Begroting 2019			Begroting 2020			Begroting 2021			Begroting 2022			Begroting 2023		
Overhead	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo

Beheer ICT Hosting e	-	-	-	-447	-	-447	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Beheer ICT Werkplek	-	-	-	-374	-	-374	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Incidentele ICT projecten	-	-	-	3.294	-	3.294	200	-	200	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Informatie Veiligheid	40	-	40	-	-	-	157	-	157	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Functioneel applicatie Beheer	795	-	795	1.175	-	1.175	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Reserve ICT	-1.437	-	-1.437	-3.304	-	-3.304	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Uitvoeren Fin. administratie	30	-	30	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
afschrijving SAP	-	-	-	-99	-	-99	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
WB Kaderstelling P&O	-	-	-	-	-	-	291	-	291	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pers.en Saladmin.	6	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Medewerkerstevredenheid	55	-	55	53	-	53	-	-	-	53	-	53	-	-	-	53	-	53
Vastgoedmanagement	250	-294	-44	-	328	328	-	328	328	-	328	328	-	328	328	-	-	-
Hard Service	4.305	-51	4.254	32	-32	-	32	-32	-	32	-32	-	32	-32	-	-	-	-
Soft Service	162	216	378	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Eenduidig ServiceMng	160	-	160	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Service Centrum	15	-162	-147	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Advies & Beleid	52	-63	-11	16	-	16	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vervangingsinvesteri	76	-	76	195	-	195	3.244	-	3.244	1.747	-	1.747	1.737	-	1.737	1.675	207	1.882
Concernproj. dir-ovh	1.036	-	1.036	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Advies GRC	125	-	125	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Relatiegeschenken	-	-	-	-5	-	-5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Div.uitk.voorm.pers.	-450	-	-450	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gepensioneerdedag	22	-	-	-	-	-	22	-	22	-	-	-	22	-	22	-	-	-
Samen voor Utrecht	-	-	-	90	-	90	-	-	-	90	-	90	-	-	-	90	-	90
Projecten Bedrijfsvoering	240	-	240	210	-	210	685	-	685	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Verzekeringen	-55	43	-12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
VCB BDV	270	-	270	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bedrijfsv. Budg. BRU	312	-	312	180	-	180	625	-	625	533	-	533	308	-	308	233	-	233
Begroting App.last Overhead	636	-	636	115	-	115	536	-	536	630	-	630	-	-	-	-	-	-
Balansafw. Versch. 0	-150	-	-150	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stelpost Begroting	121	-	121	-143	-	-143	-22	-	-22	-143	-	-143	-22	-	-22	-143	-	-143
Subtotaal	6.376	-311	6.283	988	296	1.284	5.085	296	6.066	2.852	296	3.238	2.077	296	2.373	1.818	207	2.115
Mutatie reserve	862	-4.076	-3.214	-	-411	-411	15	-3.734	-3.719	241	-1.747	-1.506	-	-1.913	-1.913	-	-1.882	-1.882
Totaal Overhead	**7.238**	**-4.387**	**3.069**	**988**	**-115**	**873**	**5.100**	**-3.438**	**2.347**	**3.093**	**-1.451**	**1.732**	**2.077**	**-1.617**	**460**	**1.818**	**-1.675**	**233**

	Begroting 2018			Begroting 2019			Begroting 2020			Begroting 2021			Begroting 2022			Begroting 2023		
Totaal programma's	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo
Exploitatie excl. reserves																		
Programma 1	3.776	-	3.776	5.823	-	5.823	23.640	-18.926	4.714	16.771	-16.745	26	15.907	-15.907	-	16.178	-16.178	-
Programma 2	1.216	-6.083	-4.867	17.341	-3.560	13.781	16.098	-3.724	12.374	19.037	-1.400	17.637	23.548	1.152	24.700	7.291	-	7.291
Programma 3	10.864	-6.767	4.097	8.048	-5.287	2.761	10.983	-2.756	8.227	4.533	-	4.533	5.563	-	5.563	2.251	-	2.251

Programma 4a	8.416	-898	7.518	8.229	-440	7.789	5.519	-14	5.505	1.554	-4	1.550	167	-	167	-	-	-
Programma 4b	1.100	-	-	2.090	-	2.090	1.900	-	1.900	1.000	-	1.000	1.000	-	1.000	1.500	-	1.500
Programma 5a	40.324	-5.761	34.563	18.724	-3.306	15.418	7.783	-	7.783	20.050	-	20.050	19.150	-	19.150	21.015	-	21.015
Programma 5b	105.552	-178.836	-73.284	113.256	-108.865	4.391	11.626	-6.654	4.972	12.065	-5.275	6.790	14.375	-5.441	8.934	8.242	-5.441	2.801
Programma 6	8.815	-375	8.440	8.427	-816	7.611	7.584	-	7.584	2.350	-	2.350	2.350	-	2.350	3.350	-	3.350
Programma 7	828	-	828	6.582	-2.553	4.029	1.369	-50	1.319	1.104	-	1.104	1.104	-	1.104	-	-	-
Overhead	6.376	-311	6.065	988	296	1.284	5.085	296	5.381	2.852	296	3.148	2.077	296	2.373	1.818	207	2.025
Subtotaal	187.267	-199.031	-12.864	189.508	-124.531	64.977	91.587	-31.828	59.759	81.316	-23.128	58.188	85.241	-19.900	65.341	61.645	-21.412	40.233
Reserves																		
Programma 1	500	-2.070	-1.570	-	-4.534	-4.534	-	-11.947	-11.947	-	-2.684	-2.684	-	-	-	-	-	-
Programma 2	7.394	-139	7.255	21.316	-37.492	-16.176	3.731	-23.642	-19.911	-	-14.075	-14.075	-	-14.985	-14.985	-	-3.305	-3.305
Programma 3	-	-4.387	-4.387	150	356	506	-	-1.135	-1.135	-	-75	-75	-	-	-	-	-	-
Programma 4a	773	-2.213	-1.440	962	-1.281	-319	-	-64	-64	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Programma 4b	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Programma 5a	105.106	-52.066	53.040	32.756	-46.775	-14.019	27.362	-44.423	-17.062	8.500	-20.140	-11.640	8.500	-39.474	-30.974	20.340	-63.314	-42.974
Programma 5b	-	-	-	20.908	-30.023	-9.116	-	-11.826	-11.826	0	-495	-495	1.046	-	1.046	2.152	-	2.152
Programma 6	-	-10.580	-10.580	1.777	-3.775	-1.998	-	-1.334	-1.334	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Programma 7	-	-315	-315	-	-147	-147	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Overhead	862	-4.076	-3.214	-	-411	-411	15	-3.734	-3.719	241	-1.747	-1.506	-	-1.913	-1.913	-	-1.882	-1.882
Subtotaal	114.635	-75.846	38.789	77.869	-124.083	-46.214	31.108	-98.105	-66.998	8.741	-39.216	-30.475	9.546	-56.372	-46.826	22.492	-68.501	-46.009
Totaal programma's	**301.901**	**-274.877**	**25.924**	**267.376**	**-248.614**	**18.763**	**122.695**	**-129.933**	**-7.239**	**90.058**	**-62.344**	**27.713**	**94.787**	**-76.272**	**18.515**	**84.137**	**-89.913**	**-5.776**

Overzicht op taakvelden

Geraamde lasten en baten per programma per taakveld		Lasten	Baten
1. Ruimtelijke ontwikkeling			
8.1	Ruimtelijke ordening	24.569	-18.926
8.3	Stedelijke vernieuwing	6.466	0
8.9	Ruimte, overige baten en lasten	2.385	0
Subtotaal		**33.420**	**-18.926**
2. Landelijk gebied			
4.4	Vergunningverlening en handhaving	160	0
4.6	Duurzaamheid	795	0
5.1	Natuurontwikkeling	25.180	-3.724
5.2	Beheer natuurgebieden	21.587	-71
5.3	Beheer flora en fauna	6.926	0
5.9	Natuur, overige baten en lasten	292	0
6.1	Agrarische aangelegenheden	3.731	0
7.2	Maatschappij	91	0
Subtotaal		**58.762**	**-3.795**
3. Bodem, water en milieu			
3.1	Waterkeringen	568	0
3.3	Kwantiteit grondwater	3.130	0
3.4	Kwaliteit oppervlaktewater	584	0
3.9	Water, overige baten en lasten	2.272	-1.334
4.1	Bodembescherming	6.957	-2.756
4.2	Luchtverontreiniging	637	0
4.3	Geluidhinder	759	0
4.4	Vergunningverlening en handhaving	9.703	-89
4.5	Ontgronding	26	-26
4.6	Duurzaamheid	83	0
4.9	Milieu, overige baten en lasten	1.686	0
5.9	Natuur, overige baten en lasten	319	0
6.1	Agrarische aangelegenheden	1.250	0
7.2	Maatschappij	100	0
Subtotaal		**28.074**	**-4.205**
4a. Economie			
4.6	Duurzaamheid	576	0
6.3	Kennis en innovatie	4.119	0
6.4	Recreatie en toerisme	6.453	0

Geraamde lasten en baten per programma per taakveld		Lasten	Baten
6.9	Regionale economie, overige b&l	6.229	-50
Subtotaal		**17.377**	**-50**
4b. Energietransitie			
4.6	Duurzaamheid	6.697	0
Subtotaal		**6.697**	**0**
5a. Bereikbaarheid (excl. OV)			
2.1	Landwegen	59.942	-799
2.2	Waterwegen	2.841	-559
2.9	Verkeer en vervoer, overige b&l	811	0
Subtotaal		**63.594**	**-1.358**
5b. Bereikbaarheid Openbaar vervoer			
2.3	Openbaar vervoer	157.767	-30.253
Subtotaal		**157.767**	**-30.253**
6. Cultuur en erfgoed			
7.1	Cultuur	23.518	-1.527
7.2	Maatschappij	40	0
7.9	Cultuur en maatschappij, overige b&l	330	0
Subtotaal		**23.888**	**-1.527**
7. Bestuur en middelen			
1.1	Provinciale Staten	2.965	-34
1.2	Gedeputeerde Staten	2.275	0
1.3	Kabinetszaken	550	-216
1.4	Bestuurlijke organisatie	1.884	0
1.5	Interbestuurlijk toezicht op de regio	906	0
1.6	Openbare orde en veiligheid	1.312	-50
1.9	Bestuur, overige baten en lasten	3.711	-70
4.6	Duurzaamheid	273	0
7.2	Maatschappij	713	0
Subtotaal		**14.589**	**-370**
Overhead			
0.6	Overhead	59.124	-2.279
Subtotaal		**59.124**	**-2.279**
Algemene middelen			
0.1	Uitkering provinciefonds	0	-220.492
0.2	Opbrengst provinciale belastingen	0	-128.026
0.3	Geldleningen en uitzettingen	0	-59
0.4	Deelnemingen	0	-400

Geraamde lasten en baten per programma per taakveld		Lasten	Baten
0.5	Algemene dekkingsmiddelen, overige b&l	11.005	0
Subtotaal		**11.005**	**-348.977**
Reserves			
0.8	Mutaties reserves	37.685	-100.241
Subtotaal		**37.685**	**-100.241**
Totaal		**511.981**	**-511.981**

Tabel , Geraamde lasten en baten per programma per taakveld

Meerjarig Investeringen Plan Mobiliteit (MIPM) 2020-2024 Provincie Utrecht

1. Inleiding

Voor u ligt het Meerjarig Investeringen Plan Mobiliteit (MIPM) van de provincie Utrecht. Het MIPM betreft de periode 2020-2024 met een doorkijk op jaarniveau naar 2024 en de periode 2025 tot 2029[1]. In het MIPM staan alle projecten die de provincie in voorbereiding en uitvoering heeft ter verbetering van de provinciale infrastructuur ten behoeve van mobiliteit. Het MIPM is een voortschrijdend Plan dat jaarlijks wordt herzien.

Provinciale Staten (PS) hebben om meer kaderstelling en inzicht gevraagd in het totaal van investeringen en de hiermee samenhangende beheerlasten op de provinciale begroting. Op 6 november 2017 is door PS de "Nota investeren, waarderen en exploiteren" (verder nota investeren) vastgesteld. In onderstaand overzicht is de samenhang tussen de nota investeren, de nota kapitaalgoederen en het voorliggend Meerjarig Investeringen Plan (MIP) in beeld gebracht:

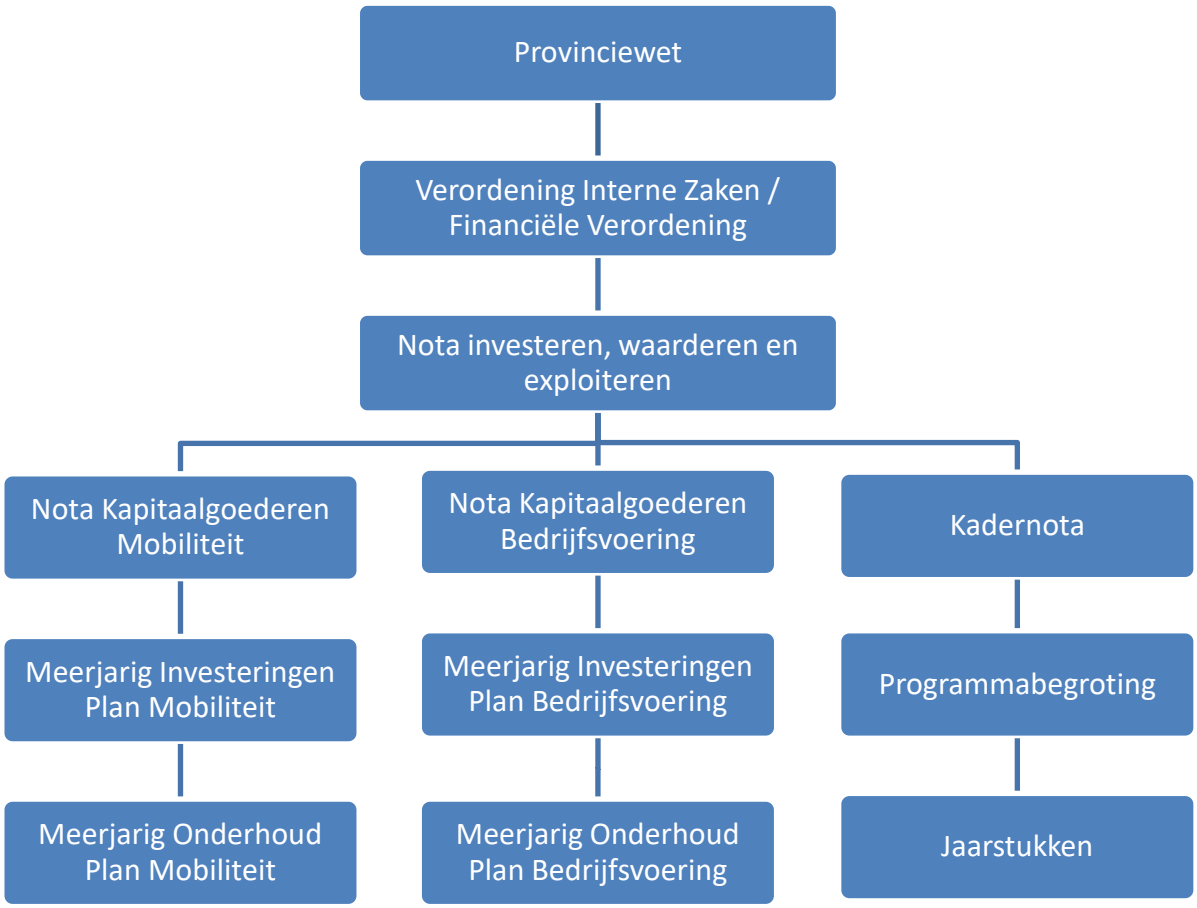

Voorgaande geeft aan dat het meerjarig investeringen Plan (MIPM) en het meerjarig–onderhoud Plan (MOPM) een uitwerking zijn van de nota kapitaalgoederen. Deze plannen worden met ingang van 2019 opgenomen bij de begroting 2020 en vervolgens vinden actualisaties plaats bij de Zomernota en de Najaarsnota.

[1] In de hoofdstuk 7 zijn de kapitaalslasten voor gehele afschrijvingsperiode inzichtelijk gemaakt op jaarniveau.

Mobiliteitsbeleid en positie MIPM

De provincie heeft als regionale overheid en (vaar)wegbeheerder in Utrecht, samen met gemeenten, het Rijk en de waterschappen, een specifieke rol in het bieden van een goede en veilige bereikbaarheid en het voorsorteren op toekomstige ontwikkelingen.

De provincie vervult verschillende taken vanuit verschillende rollen **:**

- Ontwikkeling van visie op regionale mobiliteit
- Eigenaar en ontwikkelaar van provinciale wegen
- Opdrachtgever voor het openbaar vervoer
- Eigenaar en ontwikkelaar van het tramsysteem
- Regierol bij regionale verkeer- en vervoeraangelegenheden
- Pleitbezorger van de wensen van de provincie en de regio op verkeers- en vervoergebied richting Kabinet, Tweede Kamer en Europa.

De toekomst zal heel andere eisen aan onze infrastructuur stellen. Trends in mobiliteit, zelfrijdende auto's en elektrisch vervoer maken dat we ook op het gebied van infra moeten innoveren. Samen met anderen overheden, kennisinstellingen, marktpartijen en gebruikers moeten we oplossingen vinden voor de grote uitdagingen waar we voor staan. We hebben op veel vlakken een gezamenlijk belang. Samen bouwen we aan de bereikbaarheid, leefbaarheid en verkeersveiligheid van en in de provincie Utrecht.

De provinciale Mobiliteitsvisie bevat de lange termijn doelen om de unieke verbindende knooppuntpositie van onze provincie goed te laten functioneren en beschrijft welke rol wij op ons nemen om deze doelen te realiseren, zonder dit af te wentelen op toekomstige generaties en andere gebieden. De positie van de mobiliteitsvisie wordt op termijn overgenomen door de Omgevingsvisie. De visie wordt iedere vier of vijf jaar geconcretiseerd in een Mobiliteitsprogramma waarin is verwoord welke inzet (op kortere termijn) nodig is en welke samenhang deze hebben met de lange termijn doelen. Een visie met planhorizon 2028 geeft richting aan ontwikkelingen die meer tijd vergen dan één coalitieperiode. Een flexibel uitvoeringsprogramma is in staat in te spelen op veranderende omstandigheden en kan aansluiten bij samenwerkingsverbanden met andere partijen in specifieke programma's (zoals VERDER of andere Rijksprogramma's). Onderstaand is weergegeven hoe deze producten op elkaar volgen.

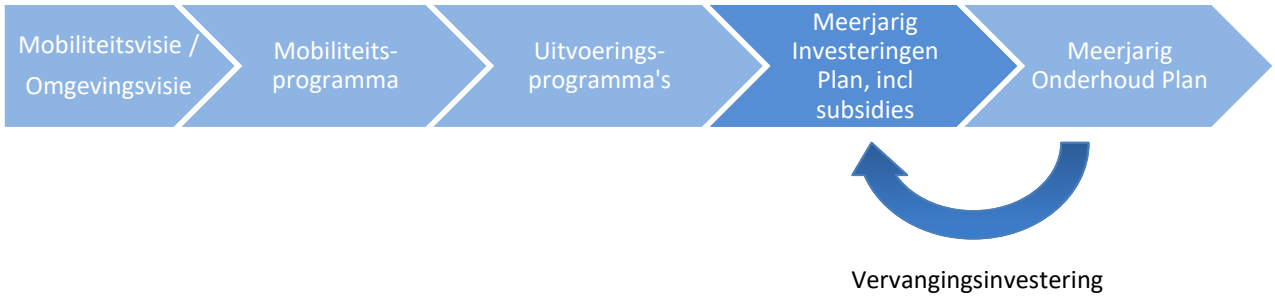

Het Mobiliteitsprogramma 2019-2023 is een uitwerking van de Mobiliteitsvisie, voor de periode tot en met 2023 met een doorkijk tot 2028. Veilige en goede doorstroming staan in dit programma centraal. Belangrijke nieuwe accenten zijn hierbij de integratie van voormalig Bestuur Regio Utrecht (BRU), de grote groeiopgave van de regio en de inzet op Smart Mobility. In dit programma zijn de doelstellingen uit de Mobiliteitsvisie voor de komende jaren vertaald naar streefwaarden.

Het Mobiliteitsprogramma is opgebouwd volgens de doelstellingen in de Mobiliteitsvisie. In het vervolg van dit programma volgt per doelstelling en bijbehorende essentiële onderdelen een uitwerking. Per hoofdstuk worden een of meerdere doelstellingen uitgewerkt, gevolgd door een overzicht van de actielijnen per onderdeel. Deze actielijnen zijn de basis voor uitvoeringsprogramma's. Uit deze uitvoeringsprogramma's volgende projecten die onderdeel worden van het MIPM.

Uiterlijk in november 2019 worden de verschillende Uitvoeringsprogramma's opgeleverd aan Gedeputeerde Staten. In deze vierjaarlijkse programma's zijn de strategische beleidsdoelen verder uitgewerkt in tactische beleidsdoelen op basis waarvan de operationele uitwerking in projecten, bijdragen en subsidies en andere activiteiten heeft plaatsgevonden in de zogenaamde Jaarplannen. Het is de eerste keer dat Mobiliteit van alle beleidsdoelen uitvoeringsprogramma's oplevert. Ieder jaar zullen voorafgaand aan de begroting de Jaarplannen worden opgeleverd om optimaal aan te sluiten bij de management cyclus van de Provincie Utrecht.

2. Aanpak

Voor onze wegen is de trajectaanpak leidend, welke op dit moment niet vastgelegd is in een uitvoeringsprogramma, vanaf medio november zal dit gerealiseerd zijn. Deze aanpak houdt in dat we werkzaamheden aan provinciale wegen zoveel mogelijk integraal per traject uitvoeren. Het uitgangspunt is daarbij: 'De hinder voor de weggebruiker wordt tot het minimum beperkt'. Dit doen we door het groot onderhoud en de vervangingen van de kapitaalgoederen zoveel mogelijk integraal uit te voeren tijdens één onderhoudsmoment.
Naast voeding vanuit de uitvoering van beleid wordt het MIPM ook gevoed vanuit het meerjarig onderhoud programma met vervangingsinvesteringen. Wanneer een object afgeschreven is en beheer en onderhoud niet langer volstaat is vervanging noodzakelijk. Tevens kan bij beheer en onderhoud sprake zijn van uitbreiding, ook dan wordt dit als project opgenomen in het MIPM.

Alle projecten in het MIP doorlopen twee fasen, te weten de studie- en realisatiefase.
In de studiefase wordt onderzoek gedaan naar de problematiek en worden mogelijke oplossingen uitgewerkt, waarbij bijvoorbeeld wordt bekeken of bereikbaarheidsknelpunten kunnen worden opgelost door middel van verkeersmanagement, openbaar vervoer, gedragsbeïnvloeding of infrastructurele maatregelen. Aan het einde van de studiefase nemen Gedeputeerde Staten een besluit over de oplossingsrichting en promoveert het project naar de realisatiefase. Het is ook mogelijk dat aan het einde van de studiefase de conclusie wordt getrokken dat het project niet verder hoeft te worden uitgewerkt, bijvoorbeeld als een knelpunt onvoldoende aanwezig blijkt of er onvoldoende draagvlak is voor mogelijke oplossingen, of dat oplossingen niet kosteneffectief zijn. In zo'n geval wordt een project opgenomen onder de niet gerealiseerde projecten. De promotie van projecten van de studie- naar de realisatiefase en/of het schrappen van projecten wordt door Gedeputeerde Staten besloten. Daarna besluiten Provinciale Staten over het beschikbaar stellen van een uitvoeringskrediet en promoveert het project naar de realisatiefase door vaststelling van het MIPM bij de begroting. Na realisatie wordt aangevangen met de afschrijving.

Grote en complexe projecten, zoals gedefinieerd in de Nota Investeren, volgen een apart P&C regime. Voor deze kredieten wordt een apart voorstel ter besluitvorming voorgelegd aan Provinciale Staten. Grote projecten worden wel opgenomen in het MIPM, maar kennen dus een eigenstandige besluitvorming. Grote projecten doorlopen drie fasen. Na de studiefase, worden deze gepromoveerd naar de planfase, inclusief voorbereidingskrediet. De volgende fase is promotie naar de realisatiefase.

3. Projecten in de studie- en realisatiefase

In onderstaand overzicht zijn de projecten in de studie- en realisatiefase weergegeven in een tabel. Van de projecten in de studiefase is een indicatie aangegeven van het mogelijk jaar van uitvoering ervan. De uitvoering hangt af van factoren als (verdere) voorbereiding, bestuurlijke prioriteiten en besluitvorming en financiële dekking.

Studiefase

Provinciale assets			
Project nr.	Omschrijving project	Beschrijving project	Start realisatie
N199 tr. 6, 7	Trajectstudie	Trajectstudie 2017 Er staat groot onderhoud gepland op de N199, gedeelte A12 – Rondweg-Noord. Het onderhoudsproject is opgenomen in de studiefase van het MIP, zodat onderzocht kan worden of er gelijktijdig met het groot onderhoud aanpassingen aan het traject worden gerealiseerd. In dit wegvak liggen op de kruispunten Zeldertsepoort en Rondweg Noord dubbelstrook rotondes. Omdat deze niet meer goed functioneren wordt momenteel de mogelijkheid onderzocht om beide om te bouwen naar een Vri kruispunt.	2020
N199 tr. 8, 9	Trajectstudie	Trajectstudie 2018/2019 Er staat groot onderhoud gepland op de N199, gedeelte Rondweg Noord - Radiumweg. Het onderhoudsproject is opgenomen in de studiefase van het MIP, zodat onderzocht kan worden of er gelijktijdig met het groot onderhoud aanpassingen aan het traject worden gerealiseerd. Ook wordt onderzocht of het mogelijk is de "VERDER-fietstunnel" bij het kruispunt met de Zevenhuizerstraat te realiseren.	2022
N201	NNB		
N210 tr. 20 t/m 25	Trajectstudie	Trajectstudie 2017/2018 + rotonde Baronieweg Er staat groot onderhoud gepland op de gehele N210, tussen Schoonhoven en de A2. Het onderhoudsproject is opgenomen in de studiefase van het MIP, zodat onderzocht kan worden of er gelijktijdig met het groot onderhoud aanpassingen aan het traject worden gerealiseerd.	2022
N212 tr. 27	Trajectstudie	Trajectstudie 2017/2018 Er staat groot onderhoud gepland op de N212 gedeelte N401 – N198. Het onderhoudsproject is opgenomen in de studiefase van het MIP, zodat onderzocht kan worden of er gelijktijdig met het groot onderhoud aanpassingen aan het traject worden gerealiseerd.	2022
N221	Studie Poort van Baarn	Poort van Baarn Samen met Rijkswaterstaat en de gemeenten Baarn en Eemnes bekijkt de provincie de mogelijkheden om de aansluiting van het noordwesten van Baarn en bedrijventerrein Noordschil op de N221 te verbeteren. Doel is om de doorstromings- en verkeersveiligheidsproblemen op de Escherrotonde	2023
N224 tr. 35	Trajectstudie	Woudenberg-Oost Het verkeer bij de rotonde N224-N226 in Woudenberg stroomt tijdens de spits niet goed door. De provincie onderzoekt samen met de gemeenten Woudenberg en Utrechtse Heuvelrug welke maatregelen er genomen	2022
N224	Rotonde Austerlitzseweg	Aansluiting Austerlitzseweg Het is tijdens de spits moeilijk om vanaf de Austerlitzseweg de N224 op te rijden. De gemeente Zeist en de provincie onderzoeken of en hoe het huidige kruispunt kan worden aangepast. Ook de aansluiting van de KNVB wordt in dit onderzoek meegenomen	2021
N224	Capaciteitsverbetering rotonde N224/N226	Onderzoek Capaciteit rotonde N226 en nut en noodzaak aanleg fietstunnel Het verkeer bij de rotonde N224-N226 in Woudenberg stroomt tijdens de spits niet goed door. De provincie onderzoekt samen met de gemeenten Woudenberg en Utrechtse Heuvelrug welke maatregelen er genomen	2022
N225	Rotonde N226 De Donderberg	Bypass rotonde N225-N226 De Donderberg. Tunnel Donderberg en verbreding fietspad (gekoppeld aan studie sfr Veenendaal-Utrecht)	2024

Provinciale assets			
Project nr.	Omschrijving project	Beschrijving project	Start realisatie
N227 tr. 51	Quickscan	Trajectstudie 2019/2020 Er staat groot onderhoud gepland op de N227, bij de toe- en afrit A28. Het onderhoudsproject is opgenomen in de studiefase van het MIP, zodat onderzocht kan worden of er gelijktijdig met het groot onderhoud aanpassingen aan het traject worden gerealiseerd.	2023
N228 tr. 57	Trajectstudie	Er staat groot onderhoud gepland op de N228, gedeelte Oudewater – N204. Het onderhoudsproject is opgenomen in de studiefase van het MIP, zodat onderzocht kan worden of er gelijktijdig met het groot onderhoud aanpassingen aan het traject worden gerealiseerd.	2021
N230 tr. 65	Trajectstudie	Capaciteitsverbetering aansluiting N230/A2 De provincie onderzoekt samen met Rijkswaterstaat en de gemeenten Stichtse Vecht en Utrecht, de oplossingsrichtingen voor een betere doorstroming van de aansluiting N230, de Zuilense Ring, op de A2.	2025
N233	N233	Fietscomfort parallelweg verbeteren	2021
N234 tr. 73	Quickscan	Er staat groot onderhoud gepland op de N234, gedeelte N238 – Koningsweg. Het onderhoudsproject is opgenomen in de studiefase van het MIP, zodat onderzocht kan worden of er gelijktijdig met het groot onderhoud aanpassingen aan het traject worden gerealiseerd.	2021
N237 tr. 78, 79	Trajectstudie	Er staat groot onderhoud gepland op de N237, gedeelte N238 – N413. Het onderhoudsproject is opgenomen in de studiefase van het MIP, zodat onderzocht kan worden of er gelijktijdig met het groot onderhoud aanpassingen aan het traject worden gerealiseerd. Fiets (trajectdeel 78): rood asfalt in tunneltje De Bilt. Fiets (trajectdeel 79): Verbreden fietspad en verlichting aanbrengen tussen Mc Donalds en Kwantum. Afrembocht bij Rademakersweg.	2022
N238 tr. 81 t/m 84	Trajectstudie	Trajectstudie 2019/2020 Er staat groot onderhoud gepland op de N238, gedeelte N234 – Dolderseweg. Het onderhoudsproject is opgenomen in de studiefase van het MIP, zodat onderzocht kan worden of er gelijktijdig met het groot onderhoud aanpassingen aan het traject worden gerealiseerd. Er staat groot onderhoud gepland op de N238, bij de toe- en afritten A28. Het onderhoudsproject is opgenomen in de studiefase van het MIP, zodat onderzocht kan worden of er gelijktijdig met het groot onderhoud aanpassingen aan het traject worden gerealiseerd.	2021
N402 Afkoppelen Kerklaan	Studie	Fiets: verlichting toevoegen	2022
N402 Quickscan	Quickscan		2023

Provinciale assets			
Project nr.	Omschrijving project	Beschrijving project	Start realisatie
N414 tr. 102	Trajectstudie	Er staat groot onderhoud gepland op de N414 op het wegvak met de toe- en afritten met de A1. Het onderhoudsproject is opgenomen in de studiefase van het MIP, zodat onderzocht kan worden of er gelijktijdig met het groot onderhoud aanpassingen aan het traject worden gerealiseerd.	2022
N463 tr. 113	Quickscan	Trajectstudie 2019/2020 Er staat groot onderhoud gepland op de gehele N463 tussen de N212 en de Van Teylingenweg. Het onderhoudsproject is opgenomen in de studiefase van het MIP, zodat onderzocht kan worden of er gelijktijdig met het groot onderhoud aanpassingen aan het traject worden gerealiseerd.	2023
N484 tr. 114 en 115	Trajectstudie	Er staat groot onderhoud gepland op de N484, gedeelte Dorpsweg - A2. Het onderhoudsproject is opgenomen in de studiefase van het MIP, zodat onderzocht kan worden of er gelijktijdig met het groot onderhoud aanpassingen aan het traject worden gerealiseerd. Er staat groot onderhoud gepland op de N484, bij de toe- afritten van de A2 Het onderhoudsproject is opgenomen in de studiefase van het MIP, zodat onderzocht kan worden of er gelijktijdig met het groot onderhoud aanpassingen aan het traject worden gerealiseerd.	2023

Realisatiefase Mobiliteit ex OV

Provinciale (vaar)wegen			
Project nr.	Omschrijving project	Beschrijving project	Start realisatie
N225	N225 Bypass rotonde N225-N226 De Donderberg	Bypass rotonde N225-N226 De Donderberg	2020
N226	N226 Faunapassage	Aanleg Faunapassage	2021
N226	Spoortunnel Maarsbergen	Aanleg spoortunnel Maarsbergen De Woudenbergseweg (N226) in Maarsbergen krijgt een tunnel onder het spoor. Hiermee verdwijnt de gelijkvloerse spoorwegovergang. Doel is het bevorderen van de verkeersveiligheid, de doorstroming en de leefbaarheid in het dorp. De provincie Utrecht, de gemeente Utrechtse Heuvelrug en ProRail werken hier gezamenlijk aan	2026
N228	N228 Trajectaanpak Montfoort	Montfoort traject 58 Quickwins	2021
N229	N229 Bermverharding	Gelijktijdig met het groot onderhoud worden in 2019 enkele verkeersveiligheidsmaatregelen uitgevoerd op het kruispunt N229/ Korte Zuwe.	2020
N233	N233 Oostelijke Rondweg Veenendaal	Capaciteitsverbetering N233 Veenendaal Voor de rondweg Oost in Veenendaal is een planstudie uitgevoerd naar de verschillende varianten die voor een oplossing van het probleem kunnen zorgen. In de eerste helft van 2018 zal aan Provinciale Staten worden gevraagd een voorkeursalternatief vast te stellen.	2027
N233	Tidal flow Rijnbrug (incl. fietstunnel)	Tidal flow Rijnbrug (incl. fietstunnel)	2024
N237	Ecopassage Griftenstein	Ecopassage Griftenstein	2020
N402	Rotonde Slootdijk	Er staat groot onderhoud gepland op de gehele N402 tussen de N201 en Maarssen. Het onderhoudsproject is opgenomen in de studiefase van het MIP zodat onderzocht kan worden of er gelijktijdig met het groot onderhoud aanpassingen aan het traject worden gerealiseerd. Onderdeel van onderzoek is aanleg van een rotonde Slootdijk, verlagen maximum snelheid en aanleg fietspadverlichting tussen Nieuwesluis en Breukelen.	2020
Fiets			
Project nr.	Omschrijving project	Beschrijving project	Start realisatie
N224	N224 Renswoude	N224 Renswoude	2020
N228	N228 Trajectaanpak Montfoort	N228 Trajectaanpak Montfoort	2021
N238	Fietspad Mc Donalds Zuid	Fietspad Mc Donalds Zuid	2020
N417	N417 Trajectaanpak	N417 Trajectaanpak	2020
Verkeersveiligheid			
Project nr.	Omschrijving project	Beschrijving project	Start realisatie
N224	N224 Renswoude	N224 Renswoude	2020
N228	N228 Trajectaanpak Montfoort	N228 Trajectaanpak Montfoort	2021
N238	Fietspad Mc Donalds Zuid	Fietspad Mc Donalds Zuid	2020
N417	N417 Trajectaanpak	Er staat groot onderhoud gepland op de gehele N417 tussen de N234 en de grens met provincie Noord Holland in Hollandsche Rading. Het onderhoudsproject is opgenomen in de studiefase van het MIP, zodat onderzocht kan worden of er gelijktijdig met het groot onderhoud aanpassingen aan het traject worden gerealiseerd. Onderdeel van onderzeoek is een snelheidsverlaging en het vervangen van de tegels op het fietspad door asfalt.	2020

Realisatiefase Mobiliteit OV

Openbaar Vervoer		
Omschrijving project	Beschrijving project	Start realisatie
Uithoflijn Infra	Uithoflijn De Uithoflijn wordt de belangrijkste schakel in de bereikbaarheid van Utrecht Science Park De Uithof. Projectorganisatie Uithoflijn realiseert de tramlijn in opdracht van provincie Utrecht en gemeente Utrecht	2019
Uithoflijn materieel	Uithoflijn materieel	2019
Nieuwe Tramremise	Nieuwe Tramremise Provincie Utrecht huisvest haar trams op de remise in Nieuwegein. Hier vindt ook het onderhoud aan de trams plaats. Vanwege uitbreiding van de tramvloot vanwege de komst van de Uithoflijn, biedt de remise onvoldoende capaciteit. Daarom wordt er op de huidige plek een vernieuwde en ruimere remise gebouwd. Het opstelterrein wordt geschikt gemaakt voor de komst van 27 nieuwe tramstellen. In de onderhoudsloods kunnen de laagvloerse tramstellen (voor de Uithoflijn) worden onderhouden	2019
Busremise	Busremise In 2017 is het besluit genomen tot de realisatie van een nieuwe busstalling in Westraven. Dit vanwege de herontwikkeling op en rondom de huidige locatie van de stalling (Merwedekanaalzone)	2020
Zonnenpanelen op tramremise	Pilot Zonnepanelen Betreft een innovatie pilot om te zien of zonnepanelen in het asfalt werkbaar zijn qua onderhoud, rendement en veiligheid	2020
Voorbereiding Beheer en Exploitatie Uithoflijn	Voorbereiding Beheer en Exploitatie Uithoflijn	2019

4. Kasritme in de studiefase

In onderstaande tabellen is van de projecten in de studiefase een indicatie opgenomen van de verwachte investeringsbedragen en kasritmes. De uitvoeringskosten van de studieprojecten zijn indicatieve bedragen en zijn nog met onzekerheden omgeven, omdat slechts het probleem bekend is. Er dient nog besloten te worden of het vermeende probleem ook daadwerkelijk moet worden aangepakt en welke oplossing er wordt gekozen. Verder wordt soms uitgegaan van inkomsten (bijdragen van derden), die ook niet zeker zijn gesteld. Ook kan een studie leiden tot een maatregel die door een andere partij gaat worden uitgevoerd. Dan is er geen sprake van een investering, maar van een bijdrage.

In de studiefase zijn op dit moment projecten opgenomen die net zijn opgestart en projecten die al verder zijn uitgewerkt. Zeker van die eerste categorie is de scope helder, maar is het benodigd budget nog onzeker. Daarom is voor die projecten bij de prognose geen indicatief bedrag opgenomen. Ook zijn bij enkele studies nog diverse varianten in onderzoek. De potentiele budgetbehoefte van deze projecten kent dan ook een forse bandbreedte. Er is voor gekozen om voor deze projecten het gemiddelde op te nemen van de varianten. Na keuze van een voorkeursvariant zal de potentiele budgetbehoefte steeds duidelijker worden. Prognoses van budgetten voor projecten in de studiefase krijgen dan ook waar nodig een update bij een actualisatie van het MIP.

Voor de trajectstudies is bij een deel van de projecten nog geen budget opgenomen. Conform de aanpak wordt elke provinciale weg periodiek middels een trajectstudie onderzocht. Daarom zijn alle trajectstudies voor komende jaren opgenomen in de overzichten.
Voor de thema's Smart Mobility zijn de investeringsbedragen opgenomen zoals deze in het mobiliteitsprogramma zijn opgenomen. Reden is dat het bij dit thema om (veel) kleinschalige maatregelen gaat. Deze kennen daarmee een beperkte studiefase per project. De basis wordt gelegd in het betreffende uitvoeringsprogramma of concernopgave, waarna studie en realisatie van de projecten adaptief plaatsvindt. Projecten vanuit dit thema die promoveren naar de realisatiefase komen dus later wel terug in de tabellen in het volgende hoofdstuk.

MIP Studiefase exclusief OV													
Project nr.	Beleidsdoel *)	Omschrijving project	Prognose Verkeersveiligheid	Uitgaven t/m 2018	Kasritme 2019	Kasritme 2020	Kasritme 2021	Kasritme 2022	Kasritme 2023	Kasritme 2024	Kasritme 2025-2029	Kasritme 2030 e.v.	JAAR REALISATIE
N199 tr. 6, 7	W/F/VV	Trajectstudie	5.000					5.000					2022
N199 tr. 8, 9	W/F/VV	Trajectstudie	1.000						1.000				2023
N201		Studiefase N201 (budgetten n.n.b.)											n.n.b.
N210 tr. 20 t/m 25	W/F/VV	Trajectstudie	10.000					10.000					2022
N212 tr. 27	VV	Trajectstudie	1.500					1.500					2022
N221	W/F/VV	Studie Poort van Baarn	10.000						10.000				2023
N224 tr. 35	W/F/VV	Trajectstudie	5.000					5.000					2022
N224	VV	Rotonde Austerlitzseweg	1.500				1.500						2021
N224	W/F/VV	Capaciteitsverbetering rotonde N224/N226	9.000					9.000					2022
N225	F/VV	Rotonde N226 De Donderberg	5.000							5.000			2024
N227 tr. 51	W/VV	Quickscan	500						500				2023
N228 tr. 57	F/VV	Trajectstudie	1.000				1.000						2021
N230 tr. 65	VV	Trajectstudie	500								500		2025
N233	F	Fietscomfort parallelweg verbeteren	1.000				1.000						2021
N234 tr. 73	W/F/VV	Quickscan	1.500					1.500					2022
N237 tr. 78, 79	W/F/VV	Trajectstudie	1.000				1.000						2021
N238 tr. 81 t/m 84	F/VV	Trajectstudie	1.000					1.000					2022
N402 Afkoppelen Kerklaan	VV	Studie	1.000					1.000					2022
N402 Quickscan	VV	Quickscan	250						250				2023
N414 tr. 102	W/F/VV	Trajectstudie	1.000					1.000					2022
N463 tr. 113	F/VV	Quickscan	1.000						1.000				2023
N484 tr. 114 en 115	W/F/VV	Trajectstudie	10.000						10.000				2023
		Nog toe te wijzen projecten Verkeersveiligheid	18.800									18.800	2030
		Nog toe te wijzen projecte Wegen	31.883									31.883	
		Nog toe te wijzen projecten Fiets	25.450									25.450	
Bruto investeringen verkeersveiligheid			**143.883**	**-**	**-**	**-**	**4.500**	**35.000**	**22.750**	**5.000**	**500**	**76.133**	
Smart Mobility													
Begrote Investeringen Smart Mobility MIP (conform Mobiliteitsplan 2019-2023)			10.000		1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	4.000		
Restant begrote investeringen MIP Smart Mobility			**10.000**	**-**	**1.000**	**1.000**	**1.000**	**1.000**	**1.000**	**1.000**	**4.000**	**-**	
Bruto investeringen studiefase ten laste van kapitaallasten			**153.883**	**0**	**1.000**	**1.000**	**5.500**	**36.000**	**23.750**	**6.000**	**4.500**	**76.133**	

Totaal investeringen per beleidsdoel in de Studiefase

TOTAALOVERZICHT INVESTERINGEN MOBILITEIT (EX OV)	Prognose	Kasritme 2019	Kasritme 2020	Kasritme 2021	Kasritme 2022	Kasritme 2023	Kasritme 2024	Kasritme 2025-2029	Kasritme 2030 e.v.
Bruto investeringen Wegen	57.783	-	-	400	17.700	7.800	-	-	31.883
Bruto investeringen Fiets	44.000	-	-	1.450	8.000	5.100	4.000	-	25.450
Bruto investeringen verkeersveiligheid	42.100	-	-	2.650	9.300	9.850	1.000	500	18.800
Restant begrote investeringen MIP Smart Mobility	10.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	4.000	
Bruto investeringen studiefase ten laste van kapitaalslasten Mobiliteit	**153.883**	**1.000**	**1.000**	**5.500**	**36.000**	**23.750**	**6.000**	**4.500**	**76.133**

5. Kasritme in de realisatiefase en vervanging

Mobiliteit ex OV

Provinciale (vaar)wegen

project nr	omschrijving project	Toegekend krediet (bruto)	Bijdragen derden	Uitgaven t/m 2018	Kasritme 2019	Kasritme 2020	Kasritme 2021	Kasritme 2022	Kasritme 2023	Kasritme 2024	Kasritme 2025-2029	JAAR REALISATIE
Provinciale (Vaar)wegen												
N225	N225 Bypass rotonde N225-N226 De Donderberg	514		319	15	180						2020
N226	N226 Faunapassage	6.150		35	500	500	5.115					2021
N226	Spoortunnel Maarsbergen	51.600	30.786	2.872	800	1.300	1.750	3.250	10.750	11.500	19.378	2026
N228	N228 Trajectaanpak Montfoort	319					319					2021
N229	N229 Bermverharding	615				615						2020
N233	N233 Oostelijke Rondweg Veenendaal	59.000			500					19.500	39.000	2027
N233	Tidal flow Rijnbrug (incl. fietstunnel)	95.560	51.750	2.408	500	500	6.100	6.300	32.500	47.252		2024
N237	Ecopassage Griftenstein	1.544		37		1.507						2020
N402	Rotonde Slootdijk	2.792		285	100	2.407						2020
Bruto investeringen (Vaar)wegen		**218.094**	**82.536**	**5.956**	**2.415**	**7.009**	**13.284**	**9.550**	**43.250**	**78.252**	**58.378**	

Fiets

project nr	omschrijving project	Toegekend krediet (bruto)	Bijdragen derden	Uitgaven t/m 2018	Kasritme 2019	Kasritme 2020	Kasritme 2021	Kasritme 2022	Kasritme 2023	Kasritme 2024	Kasritme 2025-2029	JAAR REALISATIE
Fiets												
N224	N224 Renswoude	195		3	105	87						2020
N228	N228 Trajectaanpak Montfoort	758					758					2021
N238	Fietspad Mc Donalds Zuid	153			38	115						2020
N417	N417 Trajectaanpak	970			365	605						2020
Bruto investeringen Fiets		**2.076**	**0**	**3**	**508**	**807**	**758**	**0**	**0**	**0**	**0**	

Verkeersveiligheid

project nr	omschrijving project	Toegekend krediet (bruto)	Bijdragen derden	Uitgaven t/m 2018	Kasritme 2019	Kasritme 2020	Kasritme 2021	Kasritme 2022	Kasritme 2023	Kasritme 2024	Kasritme 2025-2029	JAAR REALISATIE
Verkeersveiligheid												
N224	N224 Renswoude	525		8	283	234						2020
N226	N226 Bermvergharding in Groot Onderhoud 2020	534				534						2020
N228	N228 Trajectaanpak Montfoort	1.555					1.555					2021
N412	Bermverharding	89				89						2020
N417	N417 Trajectaanpak	90				90						2020
N410	N410, traject 95 (Bunnik)	75			75							2019
Bruto investeringen verkeersveiligheid		**2.793**	**0**	**8**	**283**	**947**	**1.555**	**0**	**0**	**0**	**0**	

Totaal investeringen per beleidsdoel in de Realisatiefase

TOTAALOVERZICHT INVESTERINGEN REALISATIE	Toegekend krediet (bruto)	Bijdragen derden	Uitgaven t/m 2018	Kasritme 2019	Kasritme 2020	Kasritme 2021	Kasritme 2022	Kasritme 2023	Kasritme 2024	Kasritme 2025-2029
Bruto investeringen (Vaar)wegen	218.094	82.536	5.956	2.415	7.009	13.284	9.550	43.250	78.252	58.378
Bruto investeringen Fiets	2.076	0	3	508	807	758	0	0	0	0
Bruto investeringen verkeersveiligheid	2.793	0	8	283	947	1.555	0	0	0	0
Bruto investeringen realisatiefase wegen ten laste van kapitaallasten	**222.963**		**5.967**	**3.206**	**8.763**	**15.597**	**9.550**	**43.250**	**78.252**	**58.378**
Bijdragen/subsidies van derden (in mindering op investeringen)	**82.536**						**5.000**	**25.000**	**31.560**	**20.976**
Netto investeringen ten laste van kapitaallasten	**140.427**		**5.967**	**3.206**	**8.763**	**15.597**	**4.550**	**18.250**	**46.692**	**37.402**

Vervangingsinvesteringen

project nr	omschrijving project	Toegekend krediet (bruto)	Uitgaven t/m 2018	Kasritme 2019	Kasritme 2020	Kasritme 2021	Kasritme 2022	Kasritme 2023	Kasritme 2024-2028	Kasritme 2029-2048	JAAR REALISATIE
Kunstwerken											
	Beverweerdsebrug, Bunnik	350			350						2020
	Diverse kunstwerken gehele provincie	20.295				90	165	165	825	19050	2021
Vervangingsinvesteringen Kunstwerken		**20.645**	**0**	**0**	**350**	**90**	**165**	**165**	**825**	**19.050**	
Verharding											
N221	N221, traject 30 (Baarn)	939		939							2019
N410	N410, traject 95 (Bunnik)	813		813							2019
N201	N201, traject 11 (Vinkeveen)	762			762						2020
N224	N224, traject 35 (Renswoude)	2.250			2.250						2020
N402	N402, traject 87 (Loenersloot)	602			602						2020
N402	N402, traject 88 (Loenen-Breukelen)	3.073			3.073						2020
N412	N412, traject 98	397			397						2020
N417	N417, traject 116 en 117 (Maartensdijk-Hol.Rading)	1.788			1.788						2020
	Diverse trajecten gehele provincie (opgestart)	2.053	1.868	185		0					2024
	Diverse trajecten gehele provincie	94.268					3.268	3.500	17.500	70.000	2022
		0									
Vervangingsinvesteringen Verhardingen		**106.945**	**1.868**	**1.937**	**8.872**	**0**	**3.268**	**3.500**	**17.500**	**70.000**	
Vaarwegen											
	Rivier Eem, damwand op 6 locaties, totaal 680 m	468		468							2019
	Rivier Eem, damwanden overig	7.586			306	260	260	260	1.300	5.200	2020
	Merwedekanaal 3.007 meter oeverconstructie	14.550				7.260	7.290				2024
Vervangingsinvesteringen Vaarwegen		**22.604**	**0**	**468**	**306**	**7.520**	**7.550**	**260**	**1.300**	**5.200**	
Wegmeubilair											
	Bushokjes in de gehele provincie	4.074	426	550	1.274	65	65	65	325	1.304	
Vervangingsinvesteringen Wegmeubilair		**4.074**	**426**	**550**	**1.274**	**65**	**65**	**65**	**325**	**1.304**	
	Vervangingsinvesteringen Mobiliteit	**154.268**	**2.294**	**2.955**	**10.802**	**7.675**	**11.048**	**3.990**	**19.950**	**95.554**	

Mobiliteit Openbaar Vervoer

Openbaar Vervoer Uitbreiding

omschrijving project	Afschrijvings termijn	Toegekend krediet (bruto)	Bijdragen derden	Uitgaven t/m 2018	Kasritme 2019	Kasritme 2020	Kasritme 2021	Kasritme 2022	Kasritme 2023	Kasritme 2024	Kasritme 2025-2029	JAAR REALISATIE
OV UITBREIDINGSINVESTERINGEN												
Uithoflijn Infra	30	321.300	281.300	311.733	9.567							2019
Uithoflijn materieel	30	74.800	0	50.861	23.939							2019
Nieuwe Tramremise	30	52.000	20.000	37.465	14.535							2019
Nieuwe Tramremise RES UHL	20	10.000	1.200	19.465	12.525							2019
Busremise	30	29.800	0	1.494	19.000	9.306						2020
Zonnenpanelen op tramremise	15	550	0	0	50	500						2020
Extra krediet Uithoflijn	**DIV**											
Uithoflijn-meerkosten	DIV	59.000	19.300	39.111	589							2019
Voorbereiding Beheer en Exploitatie Uithoflijn	5	20.000	4.800	10.552	9.448							2019
Risicoreservering	5	13.700	0	0	13.700							2020
Totaal OV uitbreidingsinvesteringen		**581.150**	**326.600**	**470.681**	**103.353**	**9.806**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	

Openbaar Vervoer Vervanging

omschrijving project	Afschrijvings termijn	Toegekend krediet (bruto)	Bijdragen derden	Uitgaven t/m 2018	Kasritme 2019	Kasritme 2020	Kasritme 2021	Kasritme 2022	Kasritme 2023	Kasritme 2024	Kasritme 2025-2029	JAAR REALISATIE
OV VERVANGINGSINVESTERINGEN												
Overwegbeveiliging	20	12.000		6.208	5.792							2019
Vernieuwde Regionale Tramlijn	30	141.200		38.972	21.000	76.928	4.300					2021
VRT extra krediet	30	17.289				17.289						2021
OV-knooppunt 'Nieuwegein City'	20	7.000						3.500	3.500			2023
Camera's/TFT schermen in Tram	3	1.220	320	427	279	514						2019
Distributiesysteem	10	6.302		6.271	31							2019
Verkoopapparatuur OV winkeliers	10	700		0	700							2019
DRIS haltes (Tram/Bus + centrale systeem)	10	9.503	3.653	2.109	801	6.593						2020
Totaal OV vervangingsinvesteringen		**195.214**	**3.973**	**53.987**	**28.603**	**101.324**	**4.300**	**3.500**	**3.500**	**0**	**0**	

Totaal investeringen OV in de Realisatiefase

TOTAALOVERZICHT INVESTERINGEN REALISATIE EN VERVANGING	Toegekend krediet (bruto)	Bijdragen derden	Uitgaven t/m 2018	Kasritme 2019	Kasritme 2020	Kasritme 2021	Kasritme 2022	Kasritme 2023	Kasritme 2024	Kasritme 2025-2029
Investeringen (Vaar)wegen	218.094	82.536	5.956	2.415	7.009	13.284	9.550	43.250	78.252	58.378
Investeringen Fiets	2.076	0	3	508	807	758	0	0	0	0
Investeringen verkeersveiligheid	2.793	0	8	283	947	1.555	0	0	0	0
Vervangingsinvesteringen	154.268		2.294	2.955	10.802	7.675	11.048	3.990	19.950	95.554
Bruto investeringen ten laste van kapitaallasten	**377.231**		**8.261**	**6.161**	**19.565**	**23.272**	**20.598**	**47.240**	**98.202**	**153.932**
Bijdragen/subsidies van derden (in mindering op investeringen)	**82.536**						**5.000**	**25.000**	**31.560**	**20.976**
Netto investeringen ten laste van kapitaallasten	**294.695**		**8.261**	**6.161**	**19.565**	**23.272**	**15.598**	**22.240**	**66.642**	**132.956**

6. Prognose kapitaallasten

Uitgangspunten

De kapitaallasten zijn berekend op basis van de netto-investering (= bruto uitgaven minus ontvangen bijdragen en/of subsidies van derden). Conform de nota kapitaalgoederen mobiliteit worden kapitaallasten berekend vanaf het jaar van ingebruikname van het investeringsgoed. Bij de berekening van de prognose kapitaallasten is als uitgangspunt voor moment van ingebruikname gekozen het jaar volgend op het laatst geprognosticeerde kasritme van het betreffende investeringsgoed.

Bij de vervangingsinvesteringen Wegen en OV is bij de kapitaallasten rekening gehouden met de componentenmethode zoals in de nota kapitaalgoederen mobiliteit is opgenomen. Voor zover de splitsing van de kasuitgaven in tot de componentenmethode behorende onderdelen nog niet bekend is, is uitgegaan van de afschrijvingstermijn van 30 jaar voor kunstwerken en verhardingen.

Samenvattend kunnen in de begroting en verantwoording de kapitaallasten afwijken door:
- Het exacte moment van ingebruikname na gereedmelding van het investeringsgoed wijkt af van het geprognosticeerd moment van gereedmelding;
- De geprognosticeerde kasuitgaven van het investeringsgoed wijken af van de gerealiseerde uitgaven van het investeringsgoed;
- Bij ingebruikname van het investeringsgoed is de exacte indeling naar componenten bekend en daarmee ook de berekening van de kapitaallasten.

Kapitaalslasten Mobiliteit Uitbreidingsinvesteringen

De kapitaalslasten, zoals in onderstaande tabel gepresenteerd, bestaat uit twee onderdelen. De kapitaalslasten van de lopende projecten (projecten in uitvoering) en de studie projecten. Van de laatste categorie is het zekerheidspercentage lager doordat de hoogte nog onzeker is en het tevens de vraag is of deze project daadwerkelijk doorgang vinden. Na het afronden van deze projectfase worden deze investeringsopties ter besluitvorming aan Provinciale Staten voorgelegd, waarbij de consequenties van de besluitvorming voor de kapitaalslasten inzichtelijk wordt gemaakt.

AFSCHRIJVINGSTABEL MOBILITEIT EX OV									
Investering (type/fase)	Afgeschreven t/m 2019	Afschrijving 2020	Afschrijving 2021	Afschrijving 2022	Afschrijving 2023	Afschrijving 2024	Afschrijving 2025-2029	Afschrijving 2030 e.v.	TOTAAL
Investeringen Realisatiefase Wegen	339	1.720	1.902	2.118	2.118	2.118	23.905	152.935	187.153
Investeringen Realisatiefase Fiets	4	124	168	193	193	193	966	3.955	5.797
Investeringen Realisatiefase Verkeersveiligheid	0	16	59	111	111	111	556	2.369	3.333
KAPITAALSLASTEN EXCLUSIEF STUDIEFASE	**343**	**1.859**	**2.129**	**2.422**	**2.422**	**2.422**	**25.426**	**159.260**	**196.283**
Studie verkeersveiligheid	0	0	0	88	398	727	3.867	37.020	42.100
Studie fiets	0	0	0	48	315	485	3.092	40.060	44.000
Studie smart mob	0	0	100	200	300	400	3.500	5.500	10.000
Studie provinciale wegen	0	0	0	13	603	863	4.317	51.986	57.783
KAPITAALSLASTEN STUDIEFASE (GEEN BESLUITVOTMING)	**0**	**0**	**100**	**350**	**1.617**	**2.475**	**14.775**	**134.566**	**153.883**
TOTAAL KAPITAALSLASTEN	**343**	**1.859**	**2.229**	**2.772**	**4.039**	**4.897**	**40.201**	**293.826**	**350.166**

Kapitaalslasten Mobiliteit Vervangingsinvesteringen

AFSCHRIJVINGSTABEL MOBILITEIT VERVANGINGSINVESTERINGEN									
Investering (type/fase)	Afgeschreven t/m 2019	Afschrijving 2020	Afschrijving 2021	Afschrijving 2022	Afschrijving 2023	Afschrijving 2024	Afschrijving 2025-2029	Afschrijving 2030 e.v.	TOTAAL
Kunstwerken	0	0	12	15	20	26	264	20.309	20.645
Verhardingen	0	58	354	354	463	580	4.991	100.145	106.945
Vaarwegen	0	16	268	268	268	268	3.767	17.747	22.604
Wegmeubilair	43	98	225	232	238	245	1.277	1.718	4.074
TOTAAL KAPITAALSLASTEN	**43**	**172**	**859**	**869**	**990**	**1.118**	**10.300**	**139.919**	**154.268**

OV Uitbreidingsinvesteringen

AFSCHRIJVINGSTABEL OV UITBREIDINGSINVESTERINGEN									
Investering (type/fase)	Afgeschreven t/m 2019	Afschrijving 2020	Afschrijving 2021	Afschrijving 2022	Afschrijving 2023	Afschrijving 2024	Afschrijving 2025-2029	Afschrijving 2030 e.v.	TOTAAL
Uithoflijn Infra	0	1.333	1.333	1.333	1.333	1.333	6.667	26.667	40.000
Uithoflijn materieel	0	2.493	2.493	2.493	2.493	2.493	12.467	49.867	74.800
Nieuwe Tramremise	0	1.067	1.067	1.067	1.067	1.067	5.333	21.333	32.000
Nieuwe Tramremise RES UHL	0	440	440	440	440	440	2.200	4.400	8.800
Busremise	0	0	993	993	993	993	4.967	20.860	29.800
Zonnenpanelen op tramremise	0	0	37	37	37	37	183	220	550
Extra krediet Uithoflijn									
Uithoflijn-meerkosten	0	2.942	2.942	2.942	2.942	2.942	14.710	10.280	39.700
Voorbereiding Beheer en Exploitatie Uithoflijn	0	3.040	3.040	3.040	3.040	3.040	0	0	15.200
Risicoreservering (Opname 5 jaar)	0	0	2.740	2.740	2.740	2.740	2.740	0	13.700
Gerealiseerde investeringen	**15.841**	**6.062**	**1.975**	**1.975**	**1.975**	**1.975**	**9.036**	**25.910**	**64.749**
TOTAAL KAPITAALSLASTEN	**15.841**	**17.377**	**17.060**	**17.060**	**17.060**	**17.060**	**58.303**	**159.537**	**319.299**

OV Vervangingsinvesteringen

AFSCHRIJVINGSTABEL OV VERVANGINSINESTERINGEN									
Investering (type/fase)	Afgeschreven t/m 2019	Afschrijving 2020	Afschrijving 2021	Afschrijving 2022	Afschrijving 2023	Afschrijving 2024	Afschrijving 2025-2029	Afschrijving 2030 e.v.	TOTAAL
Overwegbeveiliging	0	600	600	600	600	600	3.000	6.000	12.000
Vernieuwde Regionale Tramlijn	0	0	0	4.707	4.707	4.707	23.533	103.547	141.200
VRT extra krediet	0	0	0	576	576	576	2.882	12.679	17.289
OV-knooppunt 'Nieuwegein City'	0	0	0	0	0	350	1.750	4.900	7.000
Camera's/TFT schermen in Tram	0	300	300	300	0	0	0	0	900
Distributiesysteem	0	630	630	630	630	630	3.151	0	6.302
Verkoopapparatuur OV winkeliers	0	70	70	70	70	70	350	0	700
DRIS haltes (Tram/Bus + centrale systeem)	0	0	585	585	585	585	2.925	585	5.850
Gerealiseerde investeringen	**8.054**	**1.868**	**1.868**	**1.868**	**1.868**	**1.868**	**8.911**	**25.910**	**52.215**
TOTAAL KAPITAALSLASTEN	**8.054**	**3.468**	**4.053**	**9.336**	**9.036**	**9.386**	**46.502**	**153.620**	**243.456**

7. Kapitaallasten

In onderstaande twee grafieken is de ontwikkeling van de kapitaalslasten weergegeven voor de investeringen voor Mobiliteit (Wegen, Verkeersveiligheid, Fiets en Smart Mobility) (Grafiek A) en voor OV (Grafiek B). Het plafond voor de kapitaalslasten van Mobiliteit is 10M€ en voor OV 25M€. (Rode geaccentueerde lijn in de grafieken). Deze tabellen geven inzicht in de impact van investeringskeuzes door Provinciale Staten op de kapitaalslasten. De ruimte op de kapitaalslasten is inmiddels ingezet voor de

De reeds gedane investeringen en de investeringen waarvoor inmiddels door Provinciale Staten het krediet is verleend bevinden zich onder in de tabel. Dit zijn Investeringen Realisatiefase en de vervangingsinvesteringen. Het deel vanaf de studie Verkeersveiligheid zijn kapitaalslasten berekend op basis van indicatieve raming voorafgaand aan een studie, waardoor de onzekerheid nog groot is. Over het werkelijk ten uitvoer brengen van deze projecten heeft nog geen formele besluitvorming plaatsgevonden. Er dient nog besloten te worden of het vermeende probleem wordt aangepakt en welke oplossing er wordt gekozen.

De vorenstaande respectievelijk zekere (realisatiefase en vervangingsinvesteringen) en mogelijke (studiefase) uitgaven leiden tot het volgende meerjarenoverzicht.

Grafiek A : Ontwikkeling kapitaalslasten Wegen, Verkeersveiligheid, Fiets en Smart Mobility

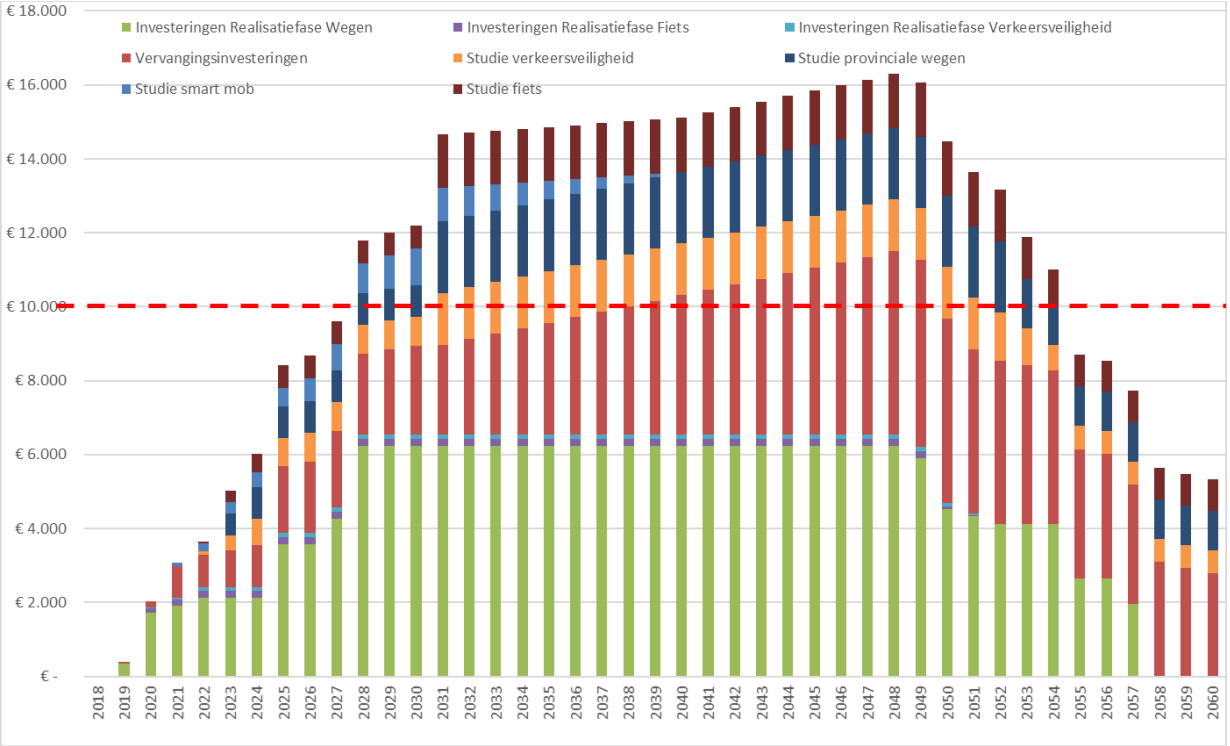

Grafiek B: Ontwikkeling kapitaalslasten OV

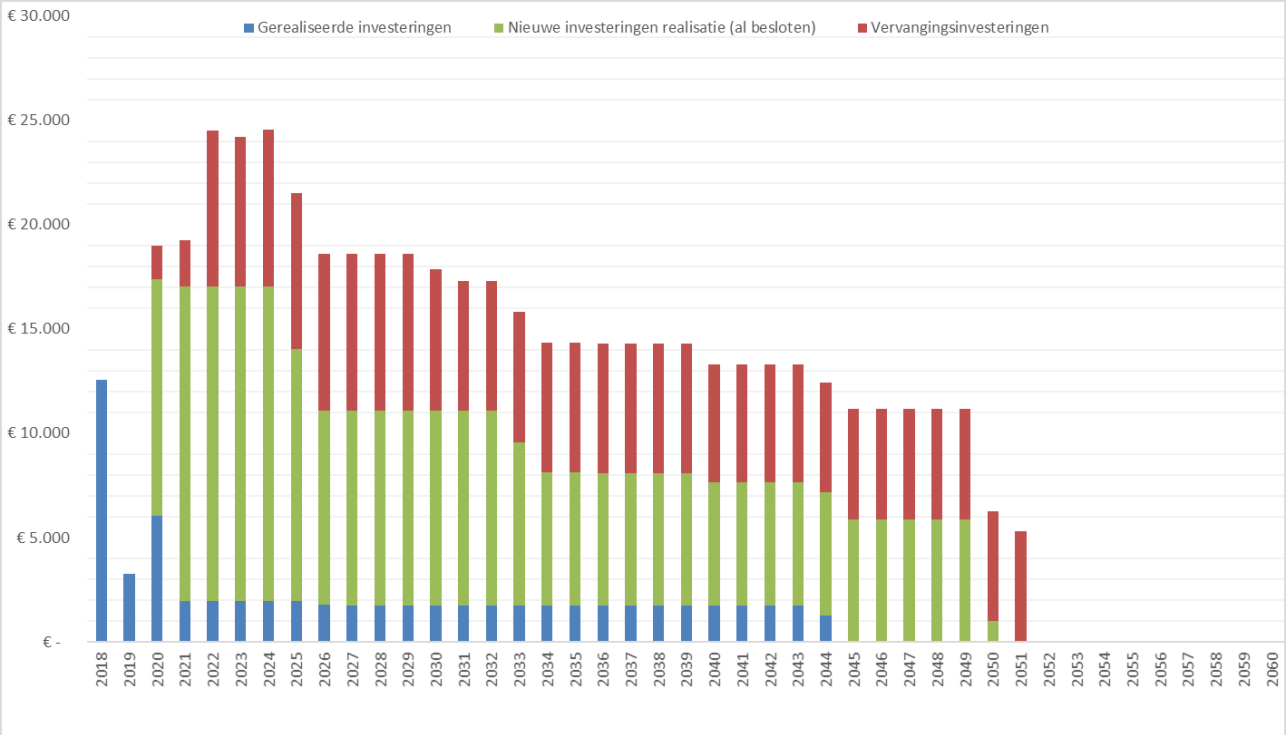

8. Subsidies en bijdragen aan derden

In de het mobiliteitsprogramma en de begroting zijn per thema bedragen opgenomen voor bijdragen. Deze zijn in onderstaande tabel opgenomen. In de actualisatie van het meerjarig investeringsplan wordt u geïnformeerd over de uitvoeringsregelingen die aan de besteding van deze middelen ten grondslag liggen alsmede de besteding van deze middelen. Ook hiervoor wordt de basis gelegd in de betreffende uitvoeringsprogramma's
In de actualisatie van het MIPM wordt ook een overzicht toegevoegd van de lopende subsidies.

Bedragen x € 1.000							
bijdragen	Totaal	2020	2021	2022	2023	2024	2025-2029
Verkeersveiligheid	20.000	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000	10.000
Knooppunten	25.000	2.500	2.500	2.500	2.500	2.500	12.500
Fiets	80.000	8.000	8.000	8.000	8.000	8.000	40.000
Openbaar Vervoer	25.000	2.500	2.500	2.500	2.500	2.500	12.500
Totaal	**150.000**	**15.000**	**15.000**	**15.000**	**15.000**	**15.000**	**75.000**

Begroting van de onderhoudsactiviteiten van de infrastructuur en de openbaar vervoer assets in eigendom van Provincie Utrecht voor 2020 met een doorkijk naar 2023

Hoofdstuk 1 Inleiding Meerjarenonderhoudsplan 2020 - 2023

Het veilig, efficiënt en duurzaam beheren en onderhouden van wegen, vaarwegen en het openbaar vervoer systeem[2] is essentieel voor het bereikbaar houden van de provincie Utrecht. Het in stand houden van de bestaande infrastructuur kent een structurele budgetbehoefte. Het beheer en onderhoud van de provinciale infrastructuur legt zo jaarlijks beslag op de provinciale begroting. Het Meerjarenonderhoudsplan (MOP) is de begroting voor het onderhoud van de provinciale infrastructuur - wegen, vaarwegen en het openbaar vervoer assets. Het is daarmee een belangrijk instrument in de planning en control cyclus. Vanaf 2019 wordt jaarlijks een MOP aan Provinciale Staten ter vaststelling voorgelegd.

In dit Meerjarenonderhoudsplan 2020 staan alle te verwachten onderhoudsuitgaven voor het aankomende jaar. Tevens bevat het MOP een doorkijk naar de drie hierop volgende jaren. Het benodigde onderhoudsbudget varieert per jaar naar gelang de onderhoudsbehoefte. De begroting en budgetbehoefte in het MOP zijn hierdoor niet gelijk aan de bedragen die zijn opgenomen in de Nota Kapitaalgoederen 2018 (NK18)[3]. De geprognosticeerde budgetbehoefte uit het NK18 kan worden gezien als een gemiddelde van de achtereenvolgende meerjarenonderhoudsplannen over een termijn van enkele tientallen jaren.

Alle onderdelen van de provinciale infrastructuur worden tijdens de levensduur in stand gehouden zodat ze een structurele bijdrage leveren aan de provinciale doelen van doorstroming, veiligheid en leefbaarheid. Bij het onderhouden van de infrastructuur wordt onderscheid gemaakt in vast onderhoud, variabel onderhoud en vervangingen. Vast en variabel onderhoud dragen bij aan de verlenging van de levensduur. Vast onderhoud betreft kort cyclisch onderhoud dat preventieve werkzaamheden omvat die op korte termijn moeten worden uitgevoerd. Variabel onderhoud is correctief onderhoud van ingrijpende aard dat op een groot deel van de infrastructuur wordt uitgevoerd en na een langere gebruiksperiode moet worden verricht. Dit onderhoud vindt niet jaarlijks plaats en heeft een (veel) langere onderhoudscyclus. Vervanging vindt plaats aan het einde van de levensduur. Vervangingen worden gezien als investering (Nota van Investeringen, 2017) en deze worden verantwoord en begroot in het Meerjareninvesteringsprogramma (MIP). In de praktijk betekent dit dat vervangingen die minder kosten dan € 1 miljoen veelal als variabel onderhoud worden meegenomen in het MOP.

De onderhoudsstaat van de provinciale infrastructuur wordt bepaald door inspecties uitgevoerd door eigen personeel en externe inspecties uitgevoerd door deskundige bureaus. Op basis van een risicoanalyse wordt een beheerstrategie bepaald waarin de onderhoudsmaatregelen worden geprogrammeerd. De te ondernemen onderhoudsmaatregelen worden bepaald middels het zorgvuldig afwegen van prestaties, risico's en kosten. De prestaties worden bepaald aan de hand van de gestelde provinciale doelen. Prestaties dienen te alle tijden invulling te geven aan veiligheid, beschikbaarheid en betrouwbaarheid. De risico's betreffen de ongewenste gebeurtenissen die deze prestaties bedreigen. De kosten worden bepaald aan de hand van de onderhoudsmaatregelen die nodig zijn om de prestaties te borgen en de risico's te beheersen. In de Nota Kapitaalgoederen is het onderhoudsbeleid vastgelegd.

De bedragen in het MOP zijn conform prijspeil 2020, inclusief VAT-kosten (Voorbereiding, Administratie, Toezicht 16%), en exclusief BTW. De te verwachten onderhoudskosten voor de jaren 2021, 2022 en 2023 zijn niet geïndexeerd. In de tabellen in dit MOP zijn onderhoudsbedragen berekend tot op € 1.000 en opgenomen vanaf € 100.000 euro. In de financiële administratie staan alle kosten en baten van het onderhoud verdeeld over (deel) projecten. Gekoppeld aan ieder project is een uniek WBS-nummer binnen het SAP-systeem van de Provincie Utrecht.

[2] Het tramsysteem bestaat uit het lokaal spoor, tramremise en het trammaterieel. Het tramvervoersysteem bestaat uit het tramsysteem én de benodigde mensen en processen om de tram te laten rijden. Samen met het busvervoersysteem vormt het tramvervoersysteem het openbaar vervoer systeem waarvoor de Provincie Utrecht verantwoordelijk is.

[3] De Nota Kapitaalgoederen geeft inzicht in de structurele budgetbehoefte voor onder andere de instandhouding van de provinciale infrastructuur en het tramvervoersysteem. Dit in overeenstemming met de doelen die worden gesteld aan doorstroming, veiligheid en leefbaarheid. Het verschil tussen de Begroting en het MOP wordt verrekend via bestemmingsreserves. Een overschot in een jaar wordt in de bestemmingsreserve gestort. Een tekort in een ander jaar wordt aan de bestemmingsreserve onttrokken.

Hoofdstuk 2 Provinciale assets Openbaar Vervoer

2.1 Assets openbaar vervoer

De provincie Utrecht is verantwoordelijk voor de instandhouding van de assets van het openbaar vervoer. De belangrijkste assets hebben betrekking op het tramsysteem. Het onderhouden van het tramsysteem is een complexe aangelegenheid, daarbij zijn de volgende arealen (type assets) te onderscheiden:

- (Rail)infrastructuur: de trambaan met onderbouw en voorzieningen zoals wissels, bovenleiding, tractiestations, veiligheidssystemen en seinen.

- Rijdend materieel: in 2020 zijn er drie series in het beheer en onderhoud, 24 SIG-trams uit 1983, 27 nieuwe 33-meter CAF-trams en 22 41-meter CAF-trams. Na de zomer van 2020, aanvang Q3, zullen de SIG-trams die op dit moment nog rijden op de SUNIJ-lijn worden vervangen door de CAF-trams.

- Haltevoorzieningen: alle haltes met bijbehorende voorzieningen langs de tramlijn.

- Tramremise: de werkplaats en opstelterreinen voor de trams.

- Telematica: omvat alle IT-voorzieningen voor het Tramsysteem, zoals de glasvezelverbindingen met de wissels en de onderstations, camerasystemen op de haltes en apparatuur van het operationeel controle centrum.

Naast de assets voor het tramsysteem heeft de provincie ook assets voor het busvervoer en het openbaar vervoer in het algemeen in beheer. Dit betreft alle DRIS-voorzieningen binnen de provincie, de pauzevoorziening busstation Breukelen, de nieuwe busstalling Westraven, en de kantoorruimte voor projecten.

2.2 Onderhoudsactiviteiten 2020

Traminfrastructuur

Traminfrastructuur	2020			2021	2022	2023
	Vast	Variabel	Totaal			
Adviesdiensten	310.000 €		310.000 €	310.000 €	310.000 €	310.000 €
Service- en raamcontracten	207.000 €		207.000 €	207.000 €	207.000 €	207.000 €
Inmetingen	155.000 €		155.000 €	155.000 €	155.000 €	155.000 €
Vast onderhoud SUNIJ	1.600.000 €		1.600.000 €	1.600.000 €	1.600.000 €	1.600.000 €
Vast onderhoud UHL	1.100.000 €		1.100.000 €	1.100.000 €	1.100.000 €	1.100.000 €
Exogene Storingen SUNIJ		600.000 €	600.000 €	500.000 €	500.000 €	500.000 €
Exogene Storingen UHL		400.000 €	400.000 €	400.000 €	400.000 €	400.000 €
Correctief onderhoud		850.000 €	850.000 €	850.000 €	850.000 €	850.000 €
Energie	1.500.000 €		1.500.000 €	1.250.000 €	1.250.000 €	1.250.000 €
Ondersteunende diensten	250.000 €		250.000 €	250.000 €	250.000 €	250.000 €
Totaal	**5.122.000 €**	**1.850.000 €**	**6.972.000 €**	**6.622.000 €**	**6.622.000 €**	**6.622.000 €**

Uithoflijn
Wat betreft de Uithoflijn geldt dat het onderhoud is opgenomen en begroot op basis van de oorspronkelijke projectdefinitie. In februari 2019 heeft de aannemer van de trambaan de infrastructuur opgeleverd en is de baan door de provincie in beheer genomen. Zoals gemeld in het bestuursadvies[4] betreffende het in exploitatie gaan van de Uithoflijn spelen er nog een aantal restpunten en technische issues waaronder storingen aan de assentellers, het automatisch inleggen van rijwegen, zwerfstromen en de combideklaag.

[4] Documentnummer 81F2F2AD

Pas nadat er duidelijkheid is over de precieze staat van de overgedragen infrastructuur kan bepaald worden welke implicaties dit heeft voor de te ondernemen onderhoudsmaatregelen én de extra kosten die hiermee gemoeid gaan. Voor het eventuele herstel van deze zaken zal een separaat voorstel worden gemaakt en zo mogelijk binnen het projectbudget worden opgevangen.

In afwachting van deze lopende zaken en de afronding van het project zijn in dit MOP nog geen extra onderhoudsmaatregelen en vervangingsinvesteringen meegenomen als gevolg van mogelijke beperkingen in de levensduur van de assets. De kosten die wel zijn opgenomen zijn op dit moment afdoende voor het dagelijks beheer. Zodra inzichtelijk is wat de te verwachten meerkosten zijn door noodzakelijke aanpassingen in het beheer en onderhoud zal dit kenbaar worden gemaakt in de voor- of najaarsnota 2020 en het MOP2021.

Adviesdiensten
Het trambedrijf Beheer & Onderhoud (TBO) maakt gebruik van externe adviesdiensten voor het uitvoeren van inspecties naar de technische staat van de infrastructuur conform de NEN2767, het toezicht op de veilige berijdbaarheid en de uitvoeringsbegeleiding van het contract met de onderhoudsaannemer voor de onderdelen baan, bovenleiding, tractievoeding, beveiliging, haltes, groen en wegen. Inmiddels zijn deze inspecties uitgebreid naar de Uithoflijn.

Service- en raamcontracten
Met diverse partijen zijn servicecontracten afgesloten voor het onderhoud van specifieke onderdelen van de infrastructuur, zoals spoorbeveiligingssystemen en het schakelen van de spanning op de bovenleiding. Daarnaast zijn er raamcontracten afgesloten met een aantal leveranciers van infrastructurele benodigdheden, zoals wissel- en overweg onderdelen. Deze onderdelen zijn op afroep binnen korte tijd leverbaar. Dit zijn vaste, meerjarige contracten waarbij geen additionele kosten worden verwacht.

Vast Onderhoud
Er bestaat een vast onderhoudsprogramma om de trambaan op het gewenste kwaliteits-, beschikbaarheids- en veiligheidsniveau te houden. Hiervoor is in 2013 een contract afgesloten met Strukton Rail Nederland. Binnen dit contract wordt ook het onderhoud aan de Uithoflijn uitgevoerd. 2020 is het eerste volledige onderhoudsjaar van de Uithoflijn. Hierdoor zijn de vaste onderhoudskosten van de traminfrastructuur ten opzichte van 2019 logischerwijze gestegen.

Exogene storingen en correctief onderhoud
Vanuit het reeds genoemde contract met Strukton worden ook eventuele storingen opgelost. Op basis van ervaringscijfers wordt hiervoor jaarlijks een bedrag begroot. De werkelijke kosten kunnen echter fluctueren omdat deze afhankelijk zijn van de situaties die zich in de praktijk voordoen. Eveneens variabel is het correctief onderhoud om de bruikbaarheid van de traminfrastructuur te waarborgen. Maatregelen zijn bijvoorbeeld het slijpen van het spoor en het nemen van wintermaatregelen (Iceguard). Ook voor deze posten geldt dat de kosten in 2020 oplopen door de ingebruikname van de Uithoflijn. Als gevolg van het project Vernieuwde Regionale Tram nemen de storingen en het correctief onderhoud op de SUNIJ-lijn naar verwachting af vanaf 2021.

Energie
Eind 2018 is het energiecontract, waarbij gezamenlijk met gemeentes in de provincie Utrecht energie werd ingekocht, geëindigd. Verlenging van dit contract was niet mogelijk binnen de wettelijke aanbestedingsregels. In 2020 vindt er een nieuwe aanbesteding plaats om opnieuw gezamenlijk energie in te kopen. Ter overbrugging is een tweejarig energiecontract afgesloten voor 2019 en 2020. Dit tweejarig contract kost circa € 500.000 extra per jaar. Naar verwachting zullen de energiekosten vanaf 2021 lager zijn omdat er dan opnieuw gezamenlijk energie wordt ingekocht.

Ondersteunende diensten
TBO maakt gebruik van een aantal partijen die ondersteunende diensten (expertise) leveren, zoals het afschakelen van de bovenleiding, en het inhuren van een installatieverantwoordelijke voor elektrische installaties. Ook de kosten voor de samenwerking met de andere grote steden en de belastingen en

heffingen vormen onderdeel van deze kostenpost. Dit zijn vaste contracten en afspraken waarbij geen additionele kosten worden verwacht.

Trammaterieel

Trammaterieel	2020			2021	2022	2023
	Vast	Variabel	Totaal			
SIG vast onderhoud	980.000 €		980.000 €			
SIG schadeherstel + correctief onderhoud		504.000 €	504.000 €			
SIG verzekering WA	100.000 €		100.000 €			
CAF 33m vast onderhoud	503.000 €		503.000 €	503.000 €	503.000 €	503.000 €
CAF 33m schadeherstel + correctief onderhoud		165.000 €	165.000 €	300.000 €	300.000 €	300.000 €
CAF 33m verzekeringen WA+Brand+Allrisk	521.000 €		521.000 €	521.000 €	521.000 €	521.000 €
CAF 41m vast onderhoud	260.000 €		260.000 €	260.000 €	260.000 €	260.000 €
CAF 41m schadeherstel + correctief onderhoud		110.000 €	110.000 €	110.000 €	200.000 €	200.000 €
CAF 41m verzekeringen WA+Brand+Allrisk	360.000 €		360.000 €	360.000 €	360.000 €	360.000 €
Overige kosten onderhoudscontract	786.000 €		786.000 €	786.000 €	786.000 €	786.000 €
Overname voorraad reservematerialen		1.400.000 €	1.400.000 €			
Reiniging trammaterieel	485.000 €		485.000 €	600.000 €	600.000 €	600.000 €
Predictive Maintenance	370.000 €		370.000 €	370.000 €	370.000 €	370.000 €
Onderhoud boordcomputers	250.000 €		250.000 €	250.000 €	250.000 €	250.000 €
Tramruilingen, calamiteiten- en dienstvoertuigen	304.000 €		304.000 €	304.000 €	304.000 €	304.000 €
Totaal	**4.919.000 €**	**2.179.000 €**	**7.098.000 €**	**4.364.000 €**	**4.454.000 €**	**4.454.000 €**

Onderhoud aan drie tramtypes
Naar verwachting zullen de SIG-trams na de zomer van 2020 buiten dienst gesteld worden. Dit is gekoppeld aan de oplevering van de Vernieuwde Regionale Tramlijn (VRT). De onderhoudskosten van de SIG-trams zullen oplopen indien VRT uitloopt.

De 33-meter CAF-trams zijn in 2020 in gebruik en ook in onderhoud. De 41-meter CAF-trams gaan na afname van elk voertuig in gebruik. Medio 2020, afhankelijk van de oplevering van de VRT, zullen alle CAF-trams in gebruik en dus ook in onderhoud zijn. De garantietermijn voor het CAF-materieel voor de 33-meter loopt tot eind 2020 en voor de 41-meter tot eind 2021. Tot het einde van de garantietermijnen zijn er geen modificaties van het onderhoudsprogramma. Eveneens zijn er geen kosten te verwachten voor correctief onderhoud, anders dan eventueel schadeherstel. Na afloop van de garantietermijnen wordt wel rekening gehouden met correctief onderhoud.

Onderhoudscontract
Per 11 december 2019 gaat het nieuwe onderhoudscontract voor het tramonderhoud in. Vanaf dat moment voert het bedrijf Alstom op basis van een Europese aanbesteding het onderhoud aan alle trams uit. De kosten van het nieuwe onderhoudscontract zijn lager.

In het oude onderhoudscontract is vastgelegd dat de provincie de voorraad reservematerialen voor de SIG-trams na afloop van het contract overneemt tegen inkoopprijs. De overnamekosten bedragen ongeveer €1,4 miljoen. De reservematerialen zijn nodig om de SIG-trams operationeel te houden voor de bediening van de SUNIJ-lijn. In verband met de vervanging van de SIG-trams wordt de voorraad reservematerialen gaandeweg afgebouwd. Na de afstoting van de SIG-trams wordt geprobeerd de resterende reservematerialen te verkopen.
Overige kosten onderhoudscontract: In het onderhoudscontract wordt onderscheid gemaakt tussen de directe- en indirecte activiteiten en kosten. De indirecte kosten (alle overhead) vormen de overige kosten van het onderhoudscontract.

Diverse overige onderhoudsactiviteiten: Buiten het contract met Alstom vinden nog diverse andere werkzaamheden plaats voor het beheer en onderhoud van de trams:

Reinigen: Voor het reinigen van het interieur en exterieur van de trams is een apart contract. Dit contract wordt eind 2019 opnieuw aanbesteed in combinatie met de reiniging van de tramhaltes.

Predictive maintenance: Hieronder vallen alle kosten om de onderhoudsbehoefte en -strategie te bepalen (afweging preventief versus correctief onderhoud).
Boordcomputers: Specifiek onderhoud aan de boordcomputers.

Tramruilingen, calamiteiten- en dienstvoertuigen: Wanneer een tram als gevolg van een storing uit de exploitatie moet worden brengt dit kosten met zich mee (zoals bijvoorbeeld kosten voor het inzetten van een extra trambestuurder). Bij incidenten dient eventueel tram vervangend busvervoer te worden ingezet. Een deel van deze kosten neemt Qbuzz als concessiehouder voor zijn rekening en een deel komt voor rekening van de provincie ('tramruilingen'). Tot slot zijn er kosten voor inspecties en keuringen, en voor bijvoorbeeld de dienst- en calamiteitenvoertuigen van het trambedrijf.

Gebouwen en Haltes

Gebouwen	2020			2021	2022	2023
	Vast	Variabel	Totaal			
Onderhoud gebouwen, terreinen, installaties	250.000 €	140.000 €	390.000 €	705.000 €	705.000 €	705.000 €
Energie	150.000 €		150.000 €	150.000 €	150.000 €	150.000 €
Ondersteunende diensten en chauffeursverblijf	110.000 €		110.000 €	110.000 €	110.000 €	110.000 €
Totaal	**510.000 €**	**140.000 €**	**650.000 €**	**965.000 €**	**965.000 €**	**965.000 €**

Nieuwe Tramremise (NTR)
Eind 2019 wordt de nieuwe tramremise in gebruik genomen. Voor het beheer en onderhoud van dit gebouw zullen nieuwe contracten worden afgesloten voor onder andere schoonmaak, technisch onderhoud en onderhoud van het omliggende terrein. De exacte invulling en financiële omvang van de contracten is nog onduidelijk. Op dit moment is er sprake van een globale raming van de onderhoudskosten (regulier en correctief onderhoud) op basis van ervaringscijfers. In 2020 worden technische elementen van het OCC vervangen (bij de verhuizing wordt hiermee rekening gehouden). Tevens wordt er onderhoud gepleegd aan de toegangsweg.

Nieuwe busstalling
Vlakbij de P+R Westraven in Utrecht realiseert provincie Utrecht de nieuwe, duurzame busstalling Westraven. Deze nieuwe stalling heeft plek voor ruim 185 bussen van U-OV. De stalling krijgt een duurzame energievoorziening en bijpassende inrichting met kantoor, werkplaats en parkeerruimte voor de medewerkers van het vervoerbedrijf. Provincie Utrecht heeft besloten deze stalling in eigen beheer te bouwen. De ingebruikname is voorzien in 2020. Op dit moment lopen er nog gesprekken ten aanzien van het beheer en onderhoud. Er wordt nu uitgegaan van een globale raming van onderhouds- en beheerkosten.

Energie
Zoals aangegeven bij de traminfrastructuur is de gezamenlijke inkoop van energie in 2018 geëindigd. Het tijdelijke 2-jarige contract brengt extra kosten met zich mee. De verwachting is dat vanaf 2021 weer goedkoper energie kan worden ingekocht. Het gebruik zal echter toenemen als gevolg van de nieuwe busremise.

Ondersteunende diensten en chauffeursverblijf
Onder deze post vallen onder andere de kosten voor beveiliging, belastingen en de kosten gemoeid met het chauffeursverblijf bij het busstation in Breukelen.

Tramhaltes	2020			2021	2022	2023
	Vast	Variabel	Totaal			
Onderhoud haltes	100.000 €		100.000 €	145.000 €	145.000 €	145.000 €
Reiniging haltes	220.000 €		220.000 €	320.000 €	320.000 €	320.000 €
Energie	150.000 €		150.000 €	125.000 €	125.000 €	125.000 €
Correctief onderhoud, wintermaatregelen, schades		276.000 €	276.000 €	401.000 €	401.000 €	401.000 €
Totaal	**470.000 €**	**276.000 €**	**746.000 €**	**991.000 €**	**991.000 €**	**991.000 €**

Onderhoud tramhaltes
Er vindt preventief onderhoud plaats aan de haltes en de aanwezige haltevoorzieningen zoals banken en abri's. Bij de start exploitatie Uithoflijn worden ook de aanwezige haltes in beheer en onderhoud genomen. Als onderdeel van het project worden de haltes op de SUNIJ-lijn in 2020 vernieuwd en verlengd. De verlenging van de perrons zorgt voor toenemende onderhoudskosten vanaf 2021.

Reiniging haltes
De kosten voor de reiniging van de haltes nemen toe als gevolg van de Uithoflijn en VRT. Eind 2019 zullen de huidige schoonmaakcontracten, perronreiniging (SUNIJ & Uithoflijn) en tramreiniging, opnieuw worden aanbesteed. In deze aanbestedingsprocedure worden beide opdrachten samengevoegd.

Energie
De kosten voor energie zijn in 2020 hoger als gevolg van de nieuwe contractprijs zonder gezamenlijke inkoop met de gemeentes. De verwachting is dat in 2021 tot een betere inkoopprijs kan worden gekomen.

Correctief onderhoud, wintermaatregelen, schades
De variabele kosten bij het beheer onderhoud van haltes zijn aanzienlijk door effecten van buitenaf. Onder de variabele kosten onder andere de wintermaatregelen en glasherstel door vandalisme.

Telematica

Telematica	2020			2021	2022	2023
	Vast	Variabel	Totaal			
DRIS	517.000 €		517.000 €	517.000 €	517.000 €	517.000 €
Camera's	190.000 €		190.000 €	190.000 €	190.000 €	190.000 €
ICT haltes	183.000 €		183.000 €	183.000 €	183.000 €	183.000 €
Datanetwerk	283.000 €		283.000 €	283.000 €	283.000 €	283.000 €
Configureren netwerkapparatuur		100.000 €	100.000 €			
Overige kosten telematica	180.000 €		180.000 €	180.000 €	180.000 €	180.000 €
Totaal	**1.353.000 €**	**100.000 €**	**1.453.000 €**	**1.353.000 €**	**1.353.000 €**	**1.353.000 €**

DRIS
Op dit moment zijn er 600 DRIS-panelen in beheer. Deze panelen staan zowel bij tramhaltes als bij bushaltes langs provinciale- en gemeentelijke wegen. De DRIS panelen in Vijfheerenlanden zullen in 2020 eveneens in beheer worden genomen. In 2020 zal het DRIS onderhoudscontract opnieuw worden aanbesteed.

Camera's
Op dit moment heeft de provincie 180 camera's in beheer langs de SUNIJ-lijn en Uithoflijn en op het busstation bij Utrecht Centraal aan de centrum- en jaarbeurszijde. De onderhoudskosten omvatten de kosten voor reparaties door vandalisme, verplaatsen van camera's en vervangingskosten voor het vervangen van 40 camera's op het busstation gelegen aan de Jaarbeurszijde.
ICT haltes
Onder de ICT-kosten op haltes vallen de kosten die gemoeid zijn met de in- en uitcheckpalen en verkoopautomaten van kaartjes.

Datanetwerk
Op alle locaties (haltes en onderstations) staat een (halte-) apparatuurkast met daarin onder andere een netwerk switch en een beheer-module, met deze netwerkswitch worden alle aan het datanetwerk aangesloten randapparaten op de halte (o.a. check-in/out, DRIS, camera's) verbonden. Met de beheermodules wordt het datanetwerk en diverse randapparatuur bewaakt en gemonitord en beheerd. Er is sprake van veel communicatie- en dataverkeer. Bijvoorbeeld voice- en datacommunicatie met de trams, aansturing wisselverwarming, en verbindingen met de haltes. Glasvezelverbindingen en internet toegang zijn dubbel voorzien in verband met redundantie.

Configureren netwerkapparatuur
In 2020 zijn er eenmalige kosten voor de inrichting, installatie, configuratie en documentatie van nieuwe beheersystemen.

Overige kosten telematica
Onder de overige kosten telematica vallen onder andere de kosten die gemoeid gaan met de instandhouding van het Operationeel Controle Centrum (OCC), de verkeersleidingpost van het tram- en busverkeer.

Overige beheerkosten openbaar vervoer assets

Overige beheerkosten	2020			2021	2022	2023
	Vast	Variabel	Totaal			
Safety	425.000 €		425.000 €	425.000 €	425.000 €	425.000 €
ICT	387.000 €		387.000 €	387.000 €	387.000 €	387.000 €
Algemeen	300.000 €		300.000 €	300.000 €	300.000 €	300.000 €
Totaal	**1.112.000 €**	**0 €**	**1.112.000 €**	**1.112.000 €**	**1.112.000 €**	**1.112.000 €**

Naast de hier boven beschreven onderhoudskosten zijn er ook kosten gemoeid met het algehele beheer van de openbaar vervoer assets:

Safety
Dit betreft de kosten voor de borging van de veiligheid van het tramsysteem, zoals de toetsing van veiligheid bij werkzaamheden en specifieke veiligheidsonderzoeken.

ICT voor het beheer en onderhoud
In toenemende mate zijn er kosten gemoeid met de ICT-systemen die nodig zijn voor het assetbeheer, van de gestelde eisen tot en met operationele staat en monitoring van prestaties. De overdracht vanuit de projectorganisatie en het gebruik van Moxxio voor het onderhoudsmanagement van de Uithoflijn brengt jaarlijks € 170.000 meerkosten met zich mee.

Algemene beheerkosten in verband met de doorontwikkeling van het beheer en onderhoud
Dit zijn de niet personele kosten, zoals externe advisering, gemoeid met de organisatie van het beheer, de kennisopbouw en de verdere ontwikkeling van het tramvervoersysteem. Vanuit de beheerorganisatie gaat de aandacht in 2020 onder andere uit naar het eisenbeheer en het verbeteren van het monitoren van prestaties.

2.3 Overzicht onderhoudskosten 2020 – 2023

De totale beheer- en onderhoudskosten van de openbaar vervoer assets zien er als volgt uit:

	MOP 2020			2021	2022	2023
	Vast	Variabel	2020			
Traminfrastructuur	5.122.000 €	1.850.000 €	6.972.000 €	6.622.000 €	6.622.000 €	6.622.000 €
Trammaterieel	4.919.000 €	2.179.000 €	7.098.000 €	4.364.000 €	4.454.000 €	4.454.000 €
Gebouwen	510.000 €	140.000 €	650.000 €	965.000 €	965.000 €	965.000 €
Tramhaltes	470.000 €	276.000 €	746.000 €	991.000 €	991.000 €	991.000 €
Telematica	1.353.000 €	100.000 €	1.453.000 €	1.353.000 €	1.353.000 €	1.353.000 €
Safety	425.000 €	0 €	425.000 €	425.000 €	425.000 €	425.000 €
ICT	387.000 €	0 €	387.000 €	387.000 €	387.000 €	387.000 €
Algemeen	300.000 €	0 €	300.000 €	300.000 €	300.000 €	300.000 €
Totaal	**13.486.000 €**	**4.545.000 €**	**18.031.000 €**	**15.407.000 €**	**15.497.000 €**	**15.497.000 €**

Kader Nota Kapitaalgoederen	17.300.000 €	17.300.000 €	17.300.000 €	17.300.000 €
Ontrekking/toevoeging reserve	-731.000 €	1.893.000 €	1.803.000 €	1.803.000 €

De onderhoudskosten voor het gehele tramvervoersysteem liggen in 2020 *€ 731.000* boven het kader zoals gesteld in de NK18. Dit bedrag wordt onttrokken uit de bestemmingsreserves.

De onderhoudskosten voor 2020 vallen hoger uit dan werd voorzien in het MOP 2019:

	MOP 2019	MOP 2019	MOP 2020	*Verschil*
	2019	2020	2020	
Traminfrastructuur	4.079.000 €	6.529.000 €	6.972.000 €	*443.000 €*
Trammaterieel	4.012.000 €	5.364.000 €	7.098.000 €	*1.734.000 €*
Gebouwen	455.000 €	805.000 €	650.000 €	*155.000- €*
Tramhaltes	614.000 €	914.000 €	697.000 €	*217.000- €*
Telematica	975.000 €	1.475.000 €	1.453.000 €	*22.000- €*
Safety	425.000 €	425.000 €	425.000 €	*0 €*
ICT	200.000 €	200.000 €	387.000 €	*187.000 €*
Algemeen	300.000 €	300.000 €	300.000 €	*0 €*
Totaal	**11.060.000 €**	**16.012.000 €**	**17.982.000 €**	*1.970.000 €*

Ten opzichte van 2019 zijn de kosten met ca. € 7 miljoen euro opgelopen. Dit is voornamelijk het gevolg van het in beheer nemen van de Uithoflijn en de nieuwe trams. Het oplopen van de onderhoudskosten was voorzien in de NK 2018 en ook in het MOP 2019. Het verschil met de jaarschijf 2020 uit het MOP 2019 is ongeveer €'2,0 miljoen.
De toegenomen kosten ten opzichte van het MOP 2019 worden verklaard door de forse toename aan energiekosten en de overname van de voorraad reservematerialen voor de SIG-trams waar in het MOP 2019 nog geen rekening mee werd gehouden.
De kosten voor het beheer en onderhoud vallen € 731.000 hoger, dan geprognosticeerd in de Nota Kapitaalgoederen 2018. Na afstoting van de SIG-trams zullen de kosten vanaf 2021 aanzienlijk dalen.

Gezien de reeds beschreven diverse onzekerheden omtrent het beheer en onderhoud van de Uithoflijn is het op dit moment niet mogelijk om een volledige prognose te geven van de te verwachten onderhoudskosten na 2020.

2.4 Baten openbaar vervoer assets

Op de openbaar vervoer assets zijn er ook baten. De concessiehouder U-OV betaalt voor de gebruikmaking van de assets. Dit betreft met name de huur van het trammaterieel, maar ook voor de remise en het chauffeursverblijf in Breukelen worden huur en servicekosten berekend. In 2019 bedroegen de baten uit verhuur € 5.032.000.
In 2020 zullen de baten fors oplopen als gevolg van de verhuur van het materieel voor de Uithoflijn. Daarbij wordt er van uit gegaan dat er trammaterieel wordt verhuurd voor de volledige frequentie. Ook de nieuwe tramremise genereert een hogere verhuuropbrengst. Verder wordt rekening gehouden met de uitstroom van de SIG-trams en de instroom van de 41 meter CAF-trams tussen Utrecht en Nieuwegein/IJsselstein, en de tijdelijke buitendienststelling van die lijn voor de infrastructurele aanpassingen zoals gepland in de zomer. De huuropbrengsten van de nieuwe busremise zijn nog niet duidelijk en zijn daarom nog niet meegenomen. In 2020 worden baten uit verhuur verwacht van € 9.074.000.

Hoofdstuk 3 Provinciale assets wegen en vaarwegen

3.1 Assets wegen en vaarwegen

Het onderhoud van de provinciale wegen en vaarwegen kent 7 typen assets. Deze assets worden beheerd middels het beheermanagementsysteem iAsset, en bestaan uit:

- **Kunstwerken**: (beweegbare) bruggen, viaducten en ecoducten, maar ook geleiderails en faunarasters zijn enkele voorbeelden binnen deze asset. Ook de bediening van beweegbare bruggen is hier ondergebracht.
- **Verharding**: de provinciale wegen zijn vaak voorzien van asfalt, maar ook andere materialen komen voor. Ook de riolering en wegmarkering zijn binnen deze asset ondergebracht, omdat deze zich op - of onder de verharding bevinden.
- **Wegmeubilair**: verkeersborden, afvalbakken, houten hekwerken, fietsenstallingen en abri's zijn ondergebracht binnen deze asset.
- **Groen**: alle langs de provinciale wegen groeiende planten en bloemen vergen onderhoud. De zorg voor dit groen bestaat uit het periodiek maaien en onderhouden van de bermen. Ook de zorg voor bomen en andere beplanting is bij deze asset ondergebracht.
- **Verkeersmanagement** (inclusief Verkeersregelinstallaties): om het verkeer in de provincie Utrecht op een goede manier te monitoren, begeleiden en sturen zijn er verschillende systemen in gebruik. Denk hierbij aan verkeersregelinstallaties en andere wegkantsystemen, maar ook aan de bewegwijzering langs de weg.
- **Openbare verlichting (OVL)**: langs de provinciale wegen staat openbare verlichting. De lantarenpalen langs de weg maar ook de stroomvoorziening zijn onderdeel van deze asset.
- **Vaarwegen**: de rivier de Eem en het Merwedekanaal zijn voor de provincie Utrecht belangrijke vaarwegen. Binnen deze asset vallen werkzaamheden zoals baggeren, maar ook het onderhoud van de beschoeiing langs de rivier de Eem en het Merwedekanaal. Daarnaast beheert de provincie Utrecht ook een stuk van de Oude Rijn, vanaf Woerden tot aan de provinciegrens met Zuid-Holland.

Voor het uitvoeren van het grootste deel van het vaste onderhoud zijn er twee onderhoudscontracten afgesloten. Het zogenaamde 'Beeldbestek' verzorgt het dagelijks onderhoud voor de assets: Kunstwerken, Verharding, Wegmeubilair en Groen. Het zogenaamde 'IPC' verzorgt het (storings) onderhoud van Verkeersmanagement (VRI) en Openbare Verlichting.

De gemeenten Vianen, Leerdam en Zederik zijn per 1 januari 2019 samengevoegd tot de gemeente Vijfheerenlanden. De gemeente Vijfheerenlanden maakt deel uit van de Provincie Utrecht. Met deze aanpassing komen onder meer een deel van het Merwedekanaal en de N484 onder beheer van Provincie Utrecht. Aangezien de besprekingen tussen Zuid Holland en Utrecht nog niet zijn afgerond is het niet mogelijk in dit MOP al rekening te houden met de kosten van de onderhoudsmaatregelen aan het Merwedekanaal en de kosten van het groot onderhoud aan de N484. Zodra de financiële implicaties bekend zijn zal dit worden meegenomen in het eerstvolgende P&C product.

3.2 Onderhoudsactiviteiten 2020

In deze paragraaf worden de onderhoudsactiviteiten beschreven waarvan is voorzien dat ze in 2020 worden gerealiseerd. Voor de doorkijk voor de jaren 2021, 2022 en 2023 worden de verwachte onderhoudskosten vermeld. De onderhoudsactiviteiten voor deze jaren zijn nog in voorbereiding en daardoor nog niet volledig afgebakend.
Kunstwerken

Doorkijk kunstwerken 2020-2023				
Jaar	2020	2021	2022	2023
Vast onderhoud kosten	€ 676.000	€ 676.000	€ 676.000	€ 676.000
Variabel onderhoud kosten	€ 3.224.000	€ 1.950.000	€1.901.000	€ 2.900.000

Vaste kosten Kunstwerken

Een groot deel van de kosten wordt besteed aan de bediening van de beweegbare bruggen en aan het jaarlijks preventief onderhoud van deze bruggen. Daarnaast is het dagelijks onderhoud opgenomen in het zogenaamde beeldbestek.

Variabele kosten Kunstwerken

Inspectie kunstwerken
Alle kunstwerken worden eens per vijf jaar technisch en elk kwartaal functioneel geïnspecteerd.
Deze inspecties vormen de basis voor de 'meer jaren onderhoudsplanning'. Tijdens de vijf jaarlijkse inspectie worden de onderhoudsmaatregelen voor de komende 10 jaar bepaald. Met de inspecties per kwartaal wordt deze planning geactualiseerd. Waar mogelijk wordt afgestemd met de trajectaanpak.
In 2020 staat de vijf jaarlijkse technische inspectie weer gepland.

Onderhoud kunstwerken
Variabel onderhoud bestaat onder andere uit betonreparaties, schilderwerkzaamheden, vervangen geleiderail, rasters en oeverconstructies.
In 2020 wordt onder andere de Putkoptunnel N198 en Spoortunnel N233 geheel geschilderd. Daarnaast worden diverse geleiderails vervangen en startten we vanuit duurzaamheid met het opnieuw verzinken van bestaande geleiderail.

Aanpassing beweegbare bruggen
In 2018 is gestart met het aanpassen van de beweegbare bruggen, voor vernieuwing van de bediening op afstand. Ook in 2020 wordt een aanzienlijk bedrag besteed aan deze vernieuwing. De werkzaamheden zijn naar verwachting eind 2020 gereed.

Onderzoek Chroom 6
Chroom 6 krijgt speciale aandacht, voordat er aan kunstwerken gewerkt zal worden wordt de aanwezigheid van Chroom 6 onderzocht. De resultaten van dit onderzoek worden vastgelegd in ons Asset management beheerssysteem~~,~~ bij het betreffende onderdeel van het object. Op deze manier ontstaat een zo volledig mogelijk beeld van de aanwezigheid van chroom 6 op de asset en kan het volgens het afgesproken protocol worden verwerkt.

Doorkijk 2020-2023
Behalve de verhoging van de kosten in 2020 ten opzichte van andere jaren, door de vijf jaarlijkse technische inspectie en de kosten voor de aanpassing van de beweegbare bruggen, zien we in 2023 ook de variabele kosten stijgen. Dit is te verklaren door groot onderhoud aan drie kunstwerken in de N230, de Zuilensebrug, het Oostwaartviaduct en het Nedereindsevaart viaduct, welke in dat jaar staan gepland.

Verharding

Doorkijk verharding 2020-2023				
Jaar	2020	2021	2022	2023
Vast onderhoud kosten	€ 723.000	€ 723.000	€ 723.000	€ 723.000
Variabel onderhoud kosten	€ 7.940.000	€ 6.057.000	€ 5.508.000	€ 5.508.000

Vaste kosten verharding

Het dagelijks onderhoud van de ruim 600 kilometer hoofdwegen, parallelwegen en fietspaden valt onder de vaste onderhoudskosten. Het betreft onder andere de kosten voor het jaarlijks onderhoud aan de wegmarkering. Voor de dagelijkse onderhoudswerkzaamheden aan de provinciale wegen wordt gebruik gemaakt van het zogenaamd beeldbestek. De wegen dienen te voldoen aan minimaal beeldkwaliteit B. Het betreft hier vaste, meerjarige contracten waarbij de kosten jaarlijks gelijk blijven.

Variabele kosten verharding

Ook in 2020 zullen er op diverse provinciale wegen grote onderhoudswerkzaamheden plaatsvinden. Ook de kosten voor de inventarisatie en het onderhoud van riolering zijn variabel. De provincie is bezig de kwaliteit van de riolering in beeld te brengen. Waar mogelijk worden onderhoudswerkzaamheden aan de riolering gecombineerd met de werkzaamheden aan de verharding om zo de overlast en onnodige kosten tot een minimum te beperken.

Gemeente Vijfheerenlanden
Met de uitbreiding van de provincie Utrecht door de komst van de gemeente Vijfheerenlanden is er ook een uitbreiding van het provinciale wegennet. Buiten het dagelijks onderhoud is de N484 is nog niet opgenomen binnen dit MOP 2020 omdat de weg in onderzoek is.

Wegmeubilair

Doorkijk wegmeubilair 2020-2023				
Jaar	2020	2021	2022	2023
Vast onderhoud kosten	€ 301.000	€ 301.000	€ 301.000	€ 301.000
Vast onderhoud baten	- € 77.000	- € 77.000	- € 77.000	- € 77.000
Variabel onderhoud kosten	€ 365.000	€ 225.000	€ 225.000	€ 225.000

Vaste kosten wegmeubilair

Beeldbestek
Het dagelijks onderhoud van wegmeubilair is opgenomen in het beeldbestek en laten een stabiel kostenplaatje zien.
Variabele kosten wegmeubilair

Vervanging verkeersborden en hectometerborden
In 2020 zal een deel van de verkeersborden moeten worden vervangen omdat deze aan het eind van hun technische levensduur zijn. Ook zal in 2020 de vervanging van de hectometerborden worden afgerond.

Vaste baten wegmeubilair
Abri's
De provincie Utrecht heeft de abri's ondergebracht in een contract waarbij de provincie geld ontvangt voor de reclame-uitingen in abri's (bushokjes). De inkomsten vanuit deze reclame-uitingen zijn hoger dan de kosten voor het onderhoud van de abri's.

Groen

Doorkijk groen 2020-2023				
Jaar	2020	2021	2022	2023
Vast onderhoud kosten	€ 1.520.000	€ 1.520.000	€ 1.520.000	€ 1.520.000
Variabel onderhoud kosten	€ 820.000	€ 820.000	€ 820.000	€ 820.000

Vaste kosten groen

De wettelijk verplichte periodieke boominspecties en het uitvoeren van het daaruit volgende onderhoudsadvies zijn onderdeel van de vaste kosten.
Daarnaast vind er dagelijks onderhoud plaats aan de bermen, bermsloten, hagen etc. De bermen langs de provinciale wegen worden periodiek gemaaid en onderhouden. Bij het maaibeleid wordt zo veel mogelijk rekening gehouden met de balans tussen verkeersveiligheid en het welzijn van flora en fauna. De kosten voor deze werkzaamheden wijken niet af ten opzichte van het MOP 2019.

Eikenprocessierups

Sinds 2004 bestrijdt de provincie Utrecht jaarlijks de eikenprocessierups langs haar wegen. Door de optimale weeromstandigheden was er in 2019 sprake van een forse toename in het aantal nesten van de eikenprocessierups.

Variabele kosten groen

Essentaksterfte

De provincie Utrecht heeft ca. 5000 Essen in beheer, waarvan het grootste gedeelte last heeft van essentaksterfte. Deze ziekte zorgt ervoor dat takken van de es afsterven (en uiteindelijk de hele boom) en daardoor een mogelijk gevaar opleveren voor weggebruikers. Deze essen hebben extra onderhoud nodig, waarbij onder andere de dode takken worden gesnoeid en zo nodig de gehele boom wordt geveld en vervangen door een andere boomsoort.

Verkeersmanagement (inclusief Verkeersregelinstallaties)

Doorkijk verkeersmanagement & VRI's 2020-2023				
Jaar	2020	2021	2022	2023
Vast onderhoud kosten	€ 1.403.000	€ 1.385.000	€1.385.000	€ 1.385.000
Vast onderhoud baten	- € 150.000	- € 70.000	- € 70.000	- € 70.000
Variabel onderhoud kosten	€ 477.000	€ 1.548.000	€ 720.000	€ 2.100.000

Vaste kosten verkeersmanagement en verkeersregelinstallaties

Verkeersmanagement

Alle wegkantsystemen waarmee verkeerssituaties actief gemonitord kunnen worden zijn ondergebracht binnen de asset verkeersmanagement. Ook de bewegwijzering valt hieronder. Een bekend voorbeeld van bewegwijzering zijn de grote blauwe borden met witte tekst langs de weg. De diverse systemen dienen om de bereikbaarheid, leefbaarheid en veiligheid te verbeteren. Ook beschikt de provincie Utrecht over een verkeersmanagement centrale, van waaruit de diverse wegkantsystemen kunnen worden uitgelezen.

Integraal Prestatie Contract (IPC)

De provincie maakt sinds 1 april 2019 gebruik van een integraal prestatiecontract voor het beheer en onderhoud van verkeersregelinstallaties, openbare verlichting en een gedeelte van de wegkantsystemen van de asset verkeersmanagement. Dit prestatiecontract optimaliseert de kwaliteit doordat storingen sneller worden opgelost en leidt tot een afname van het aantal storingen voor predictief onderhoud. Dit prestatiecontract zorgt voor een structurele kostenverhoging.

Intelligente verkeersregelinstallaties (i-VRI)

In 2018 en 2019 zijn er meerdere intelligente verkeersregelinstallaties (i-VRI) geplaatst op de N201, N212, N227, N234 en N415. De eerste pilots met de i-VRI op de N201 laten een verbetering van de

doorstroming zien. In de toekomst kan gebruik worden gemaakt van C-ITS (Cooperative Intelligent Transport Systems). C-ITS ziet toe op het efficiënter gebruik maken van infrastructuur. Deze systemen maken het mogelijk dat infrastructuur en voertuigen met elkaar communiceren. Door de komst van i-VRI's en andere steeds geavanceerdere installaties zullen de beheerkosten naar verwachting aanzienlijk toenemen.

Vaste baten verkeersmanagement en verkeersregelinstallaties

Baten verkeersregelinstallaties

Als een VRI (verkeersregelinstallaties) aansluit op één of meerdere wegen van een andere wegbeheerder worden de onderhoudskosten van de VRI naar rato verdeeld over de betrokken wegbeheerders. Dit heet ook wel de poten-theorie. Ook zijn er afspraken over het eigendom en beheer van de VRI. Deze verdeling van kosten zorgt voor baten bij de provincie Utrecht. Incidenteel komt deze situatie ook andersom voor, waarbij de provincie Utrecht bijdraagt aan de installatie van een andere wegbeheerder.

Variabele kosten verkeersmanagement en verkeersregelinstallaties

De komende jaren worden onderdelen van diverse VRI's vervangen in verband met de 'einde levensduur'.

Openbare verlichting (OVL)

Doorkijk openbare verlichting 2020-2023				
Jaar	2020	2021	2022	2023
Vast onderhoud kosten	€ 1.197.000	€ 1.197.000	€ 1.197.000	€ 1.197.000
Variabel onderhoud kosten	€ 460.000	€ 360.000	€ 926.000	€ 853.000

Vaste kosten openbare verlichting

Ambitie

De ambitie voor openbare verlichting ligt vast in beleid "donker waar het veilig kan, licht waar nodig". Daarmee wordt een bijdrage geleverd aan de verbetering van de verkeersveiligheid, sociale veiligheid, toegankelijkheid van het openbaar vervoer en comfort van de weggebruiker.

Energietransitie

Er is een verdere stijging van het aantal energiezuinige lichtbronnen en het inzetten van slim energiemanagement. De beheeropgave kan niet los worden gezien van de bijdrage die wordt geleverd aan de energietransitie en de duurzaamheid van de openbare verlichtingsinstallaties. De doelstelling van 20% energiebesparing in 2020 wordt daarmee behaald.

Integraal Prestatie Contract (IPC)

De provincie Utrecht heeft het onderhoud van de OVL ondergebracht in een Integraal Prestatie Contract, het IPC. Door te kiezen voor deze contractvorm nemen de kosten voor de provincie Utrecht toe. Hier tegenover staat dat er gestuurd kan worden op het sneller afhandelen van afwijkingen (storingen), waardoor de verkeersveiligheid en het gevoel van sociale veiligheid toeneemt.

Variabele kosten openbare verlichting

Het variabel onderhoud bestaat grotendeels uit het vervangen van Armaturen en masten. In 2022 en 2023 worden een aantal schakelkasten vervangen.

Vaarwegen

Doorkijk vaarwegen 2020-2023				
Jaar	2020	2021	2022	2023
Vast onderhoud kosten	€ 571.000	€ 571.000	€ 583.000	€ 571.000
Vast onderhoud baten	- € 57.000	- € 57.000	- € 57.000	- € 57.000
Variabel onderhoud kosten	€ 3.012.000	€ 2.682.000	€ 2.682.000	€ 2.647.000
Variabel onderhoud baten	- € 589.000	- € 589.000	- € 589.000	- € 589.000

Vaste kosten vaarwegen
Het grootste deel van de kosten heeft te maken met de jaarlijkse bijdrage aan de waterschappen AGV en HDSL. Zij voeren het vaarwegbeheer en het nautisch beheer uit op de Kromme Mijdrecht en de Grecht. Daarnaast valt het reguliere onderhoud van nautische voorzieningen, zoals afmeerpalen en stijgers, van de Eem hieronder.

Variabele kosten vaarwegen

Rivier de Eem
Voor het bepalen van de onderhoudsmaatregelen aan de Eem wordt geschouwd en gericht geïnspecteerd. Zo wordt de bevaarbaarheid van de Eem voor vrachtschepen tot 1.000 ton jaarlijks gecontroleerd.

Met de gemeente Amersfoort en het waterschap Vallei en Veluwe zijn afspraken gemaakt over taken en de verdeling van kosten. Hierbij is het uitgangspunt de gezamenlijke meerjarenplanning voor het verwijderen van bagger en het vervangen van oevers. Deze afspraken zijn vastgelegd in een overeenkomst. Met de gemeente Amersfoort en het waterschap Vallei en Veluwe is ook een meerjarenraming afgesproken. Deze raming kent een planning tot en met 2020. De in deze raming opgenomen bedragen zijn min of meer maatgevend voor de uit te voeren werken zoals baggeren en de vervanging van damwanden. Calamiteiten en onvoorziene omstandigheden zijn niet in deze raming verwerkt. Nieuwe afspraken met de gemeente Amersfoort en het waterschap Vallei en Veluwe zullen worden gemaakt.

Merwedekanaal
Door de gemeentelijke herindeling per 2019 is een groter deel van het Merwedekanaal op Utrechts grondgebied komen te liggen. De provincie Zuid-Holland is door de provincie Utrecht gemandateerd voor het onderhoud, beheer, ontheffing en vergunningverlening, totdat er nieuwe afspraken zijn gemaakt. De kosten worden verdeeld aan de hand van een verdeelsleutel. De exacte financiële implicaties van de nieuwe gemeentelijke herindeling Vijfheerenlanden is in dit MOP nog niet begroot vanwege het nog te nemen politieke besluit.
Op dit moment wordt zowel op ambtelijk als bestuurlijk niveau gesproken over het beheer en onderhoud in de toekomst.

Asset overstijgende kosten

Doorkijk asset overstijgende kosten 2020-2023				
Jaar	2020	2021	2022	2023
Vast onderhoud kosten	€ 753.000	€ 753.000	€ 753.000	€ 753.000
Vast onderhoud baten	- € 466.000	- € 466.000	- € 466.000	- € 466.000
Variabel onderhoud kosten	€ 2.401.000	€ 2.401.000	€ 2.401.000	€ 2.401.000
Variabel onderhoud baten	- € 358.000	- € 358.000	- € 358.000	- € 358.000

Asset overstijgende kosten
Alle onderhoudskosten worden zoveel mogelijk toegerekend aan de eerder beschreven assets. De asset overstijgende kosten zijn kosten die niet zuiver aan een specifieke asset kunnen worden toegeschreven, zoals de kosten van het beheermanagementsysteem iASSET, waarin alle informatie over alle assets actueel wordt bijgehouden. Andere voorbeelden zijn advieskosten, communicatie, verzekeringen en de voer- en vaartuigen.
In de categorie asset overstijgende kosten zijn ook kosten opgenomen die om andere redenen apart worden geregistreerd. Gladheidsbestrijding is hier een voorbeeld van omdat hiervoor een aparte bestemmingsreserve is ingericht.

Leasekosten dienstvoertuigen
Voor de werkzaamheden van team BEM zijn goed uitgeruste dienstvoertuigen noodzakelijk. Deze voertuigen worden ingezet bij calamiteiten en ongevallen op provinciale wegen. Ook de veiligheidsschouw wordt met deze voertuigen uitgevoerd. Om al deze werkzaamheden zo veilig mogelijk te maken voor de weginspecteur zijn deze voertuigen uitgerust met onder andere zwaailichten en een digitaal verkeersbord (DRIP). Ook zijn er diverse materialen aanwezig om noodzakelijke (spoed)werkzaamheden te kunnen uitvoeren, denk hierbij aan verkeerskegels en middelen om het wegdek te reinigen.

Baten uit verhuren grond ten behoeve brandstofverkooppunten
Langs de provinciale wegen zijn verschillende brandstofverkooppunten. Een deel van deze verkooppunten bevinden zich op grond die eigendom is van de provincie Utrecht. Voor het gebruik van deze grond draagt de uitbater van het verkooppunt huur af aan de provincie Utrecht. Door veranderingen in de gebruikte brandstoffen en de toename van elektrische voertuigen is de verwachting dat de inkomsten uit deze huren op termijn terug zullen lopen.
De huren zijn namelijk gebaseerd op de omgezette hoeveelheden verkochte liters motorbrandstoffen.

3.3 Overzicht onderhoudskosten 2020 – 2023

In de begroting 2020 wordt onderscheid gemaakt tussen vast en variabel onderhoud. En volgens de BBV richtlijnen dient de asset vaarwegen afzonderlijk van de overige assets te worden bezien. Het vast onderhoud wordt rechtstreeks verrekend met de algemene middelen. Het variabel onderhoud wordt verrekend via de bestemmingsreserve 'Beheer en onderhoud (vaar)wegen'.

Voor de wegen en vaarwegen is gesommeerd de volgende ontwikkeling voorzien voor 2020:

Onderhoudskosten wegen 2020	Vast onderhoud			Variabel onderhoud		
	kosten	baten	per saldo	kosten	baten	per saldo
Kunstwerken	€ 676.000	- € 0	€ 676.000	€ 3.224.000	- € 0	€ 3.224.000
Verharding	€ 723.000	- € 0	€ 723.000	€ 7.940.000	- € 0	€ 7.940.000
Wegmeubilair	€ 301.000	- € 77.000	€ 224.000	€ 365.000	- € 0	€ 365.000
Groen	€ 1.520.000	- € 0	€ 1.520.000	€ 820.000	- € 0	€ 820.000
Verkeersman./VRI's	€ 1.403.000	- € 150.000	€ 1.253.000	€ 478.000	- € 0	€ 478.000
Openbare verlichting	€ 1.197.000	- € 0	€ 1.197.000	€ 460.000	- € 0	€ 460.000
Algemeen (asset overstijgend)	€ 753.000	- € 466.000	€ 287.000	€ 2.401.000	- € 358.000	€ 2.043.000
Totaal	€ 6.573.000	- € 693.000	€ 5.880.000	€ 15.708.000	- € 358.000	€ 15.330.000
Totaal afgerond (opname in begroting)	**€ 6.600.000**	**- € 700.000**	**€ 5.900.000**	**€ 15.800.000**	**- € 400.000**	**€ 15.400.000**

Onderhoudskosten vaarwegen 2020	Vast onderhoud			Variabel onderhoud		
	kosten	baten	per saldo	kosten	baten	per saldo
Vaarwegen	€ 571.000	- € 57.000	€ 514.000	€ 3.012.000	- € 589.000	€ 2.423.000
Totaal afgerond (opname in begroting)	**€ 600.000**	**- € 100.000**	**€ 500.000**	**€ 3.100.000**	**- € 600.000**	**€ 2.500.000**

Uit bovenstaande sommaties blijkt dat het benodigde totale budget (kosten inclusief baten) in 2020 voor vast onderhoud € 6,40 mln. bedraagt. Op basis van de Nota kapitaalgoederen 2018 is in het mobiliteitsplan en de begroting rekening gehouden met beschikbare algemene middelen voor vast onderhoud van € 4,67 mln. Inmiddels blijkt het vaste onderhoud omvangrijker te zijn geworden. Het verschil wordt in 2020 via de Bestemmingsreserve Beheer en Onderhoud opgevangen. Bij de Zomernota 2020 zal deze budgetneutrale wijziging worden doorgevoerd.

Uit bovenstaande sommaties blijkt dat het benodigde totale budget (kosten inclusief baten) in 2020 voor variabel onderhoud € 17,90 mln. bedraagt. In het mobiliteitsplan en de begroting is rekening gehouden met beschikbare middelen voor variabel onderhoud van € 13,73 mln. Verwacht wordt dat er (17,90-13,73 =) € 4,17 mln. dekking nodig is in 2020 vanuit de bestemmingsreserve Beheer en onderhoud (vaar)wegen.

Op dezelfde wijze als bovenstaand kan ook een doorkijk gegeven worden voor de onderhoudskosten 2021-2023. In onderstaande tabel is deze schematisch weergegeven.

Kosten wegen	Vast onderhoud			Variabel onderhoud		
	kosten	baten	per saldo	kosten	baten	per saldo
2020 totaal (afgerond)	€ 6.600.000	- € 700.000	€ 5.900.000	€ 15.800.000	- € 400.000	€ 15.400.000
2021 totaal (afgerond)	€ 6.600.000	- € 700.000	€ 5.900.000	€ 13.400.000	- € 400.000	€ 13.000.000
2022 totaal (afgerond)	€ 6.600.000	- € 700.000	€ 5.900.000	€ 12.600.000	- € 400.000	€ 12.200.000
2023 totaal (afgerond)	€ 6.600.000	- € 700.000	€ 5.900.000	€ 14.800.000	- € 400.000	€ 14.400.000

Kosten vaarwegen	Vast onderhoud			Variabel onderhoud		
	kosten	baten	per saldo	kosten	baten	per saldo
2020 totaal (afgerond)	€ 600.000	- € 100.000	€ 500.000	€ 3.100.000	- € 600.000	€ 2.500.000
2021 totaal (afgerond)	€ 600.000	- € 100.000	€ 500.000	€ 2.700.000	- € 600.000	€ 2.100.000
2022 totaal (afgerond)	€ 600.000	- € 100.000	€ 500.000	€ 2.700.000	- € 600.000	€ 2.100.000
2023 totaal (afgerond)	€ 600.000	- € 100.000	€ 500.000	€ 2.700.000	- € 600.000	€ 2.100.000

In het Mobiliteitsprogramma is € 18,4 mln. ruimte opgenomen voor het vaste en variabele onderhoud. Inmiddels blijkt de budgetbehoefte voor onderhoud de komende jaren structureel hoger te liggen. De prognose is € 24,3 mln. voor 2020, € 21,5 mln. voor 2021, € 20,2 mln. voor 2022 en tenslotte € 21,1 voor 2023 voor vast en variabel onderhoud. De aanvullende dekking wordt uit de bestemmingsreserve Beheer en onderhoud (vaar)wegen gedekt.

De bovenstaande prognoses t/m 2023 maken het mogelijk de verwachte jaarlijkse stand van de reserve Beheer en onderhoud (vaar)wegen op een rij te zetten.

Verloop Bestemmingsreserve Beheer en onderhoud (vaar)wegen in €	Verrekening onderhoud (jaartotaal per saldo)		
	storting reserve	onttrekking reserve	stand reserve
1 jan 2019 (gebaseerd op jaarrekening 2017)			31.930.000
31 dec 2019 (verwacht)	13.730.000	-13.730.000	31.930.000
31 dec 2020	13.730.000	-19.630.000	26.030.000
31 dec 2021	13.730.000	-16.830.000	22.930.000
31 dec 2022	13.730.000	-16.030.000	20.630.000
31 dec 2023	13.730.000	-18.230.000	16.130.000

Afkortingenlijst

ARK	Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit
AVP	Agenda Vitaal Platteland
AVU	Afvalverwijdering Utrecht
AWB	Algemene Wet Bestuursrecht
BBL	Bureau Beheer Landbouwgronden
BBV	Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten
BDU	Brede Doeluitkering
BRIK	Bijzondere Realisaties Intelligente koppelingen
BiSC	Bibliotheek Servicecentrum
BMW	Bodem-, Water- en Milieubeleid
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BKWO	Programma Hoogfrequent Spoorvervoer
BOA	Buitengewone opsporingsambtenaren
BOR	Bereikbaarheidsoffensief Randstad
BRTN	Beleidsvisie Recreatietoervaart Nederland
BRU	Bestuur Regio Utrecht
BZK	Ministerie van Binnenlandse Zaken
CAO	Collectieve Arbeidsovereenkomst
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CEMT	Conferentie van Europese Ministers van Transport
CEP	Centraal Economisch Plan
CPB	Centraal Planbureau
CROW	St. Centrum voor regelgeving en onderzoek in de grond-, water- en wegenbouw
CVB	Commissie Vaarwegbeheerders
CvdK	Commissaris van de Koning
EBU	Economic Board Utrecht
EFRO	Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling
EHS	Ecologische hoofdstructuur
EMU	Europese Monetaire Unie
ERRIN	European Regions Research and Innovation Network
EU	Europese Unie
FIDO	Financiering decentrale overheden
FINC	Financieel netwerk Innovatieve Constructies
GWW	Grote Wegenwerken
HNP	Huis Nederlandse Provincies
HRM	Human resource management
IBT	Interbestuurlijk toezicht
IFLO	Inspectie Financiën Lokale Overheden
IGP	Integraal gebiedsprogramma
ILG	Investeringsprogramma landelijk gebied
IPO	Interprovinciaal overleg
ISV	Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing
KC	Kunst Centraal
KCC	Klant Contact Centrum
KRW	Kaderrichtlijn water
KWA	kleinschalige wateraanvoer
LEU	Landschap Erfgoed Utrecht
LTOP	lange termijn onderhoudsplanning
MIRT	Meerjarenprogramma Infrastructuur Ruimte en Transport
MKB	Midden- en kleinbedrijf
MRB	Motorrijtuigenbelasting
NARIS	Risicomanagement Informatie Systeem

NEN	NEderlandse Norm
NHW	Nieuwe Hollandse Waterlinie
NWB	Nederlandse Waterschapsbank
NSL	Nationaal Samenwerkingsprogramma Lucht
ODRU	Omgevingsdienst Regio Utrecht
OMU	Ontwikkelingsmaatschappij Utrecht
OV	Openbaar vervoer
PAS	Programmatische aanpak Stikstof
PHS	Programma Hoogfrequent Spoorvervoer
PMP	Provinciaal Milieubeleidsplan
POP(-subsidie)	Plattelandsontwikkelingsprogramma
PPL	Provinciaal Programma Luchtkwaliteit
PROMEV	proactief meten verkeersveiligheid
PRS	Provinciale Ruimtelijke Structuurvisie
PRV	Provinciale Ruimtelijke Verordening
PUEV	Provinciaal uitvoeringsprogramma externe veiligheid
PURPLE	Peri Urban Regions Platform Europe
RAG	Ruimtelijke Agenda Gemeenten
RAP	Ruimtelijk actieprogramma
RF	Revolverend Fonds
RO	Ruimtelijke Ontwikkeling
RodS	Recreatie om de Stad
ROK	Realisatieovereenkomst
ROV	Regionaal Orgaan Verkeersveiligheid
RSL(U)	Regionaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (Utrecht)
RUD	Regionale Uitvoeringsdiensten
RVM	Regionale Verkeersmanagement
RVMC	Regionale Verkeersmanagementcentrale
SMO	Stimuleringsregeling Maatschappelijke Ontwikkeling
SMPU	Strategisch Mobiliteitsplan Utrecht
SOK	samenwerkingsovereenkomst
STAR	Smart Traffic Accident Reporting
SWOV	Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Verkeersveiligheid
SWUNG	Samen Werken in de Uitvoering van Nieuw Geluidbeleid
TOP	Toeristische opstappunten
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
UMP	Uitvoeringsprogramma Mobiliteitsplan
USP	Utrecht Science Park
UTR	Utrecht Toerisme en Recreatie
UVL	Utrechts verkeersveiligheidslabel
UvW	Unie van Waterschappen
VMC	verkeersmanagementcentrale
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
VRI	Verkeersregelinstallatie
VRU	Veiligheidsregio Utrecht
VTH	Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving
VWS	Volksgezondheid, Welzijn en Sport
V&J	Veiligheid en Justitie
WBO	Wonen en Binnenstedelijke Ontwikkeling
WGR	Wet gemeenschappelijke regelingen
WKO	Warmte-koude-opslag
WMO	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
WRO	Wet op de Ruimtelijke Ordening

Colofon

De Programmabegroting is een uitgave van

Provincie Utrecht
Archimedeslaan 6
3584 BA UTRECHT
Postbus 80300
3508 TH UTRECHT
Telefoon: 030-2589111
www.provincie-utrecht.nl

Samenstelling en eindredactie
Afdeling Managementondersteuning

Ontwerp en opmaak
Domein Bedrijfsvoering in samenwerking met het Multi Media Centrum provincie Utrecht.

Afbeelding voorpagina
Zicht vanaf de Cuneratoren in het Utrechtse Rhenen

Oplage
30-50 exemplaren (intern)

Druk
Multi Media Centrum provincie Utrecht

De omslag en het binnenwerk van deze begroting zijn gedrukt op houtvrij-chloorvrij-TCF, duurzaam papier.